

70.
2.

M. Tört. O.

2670/2 A

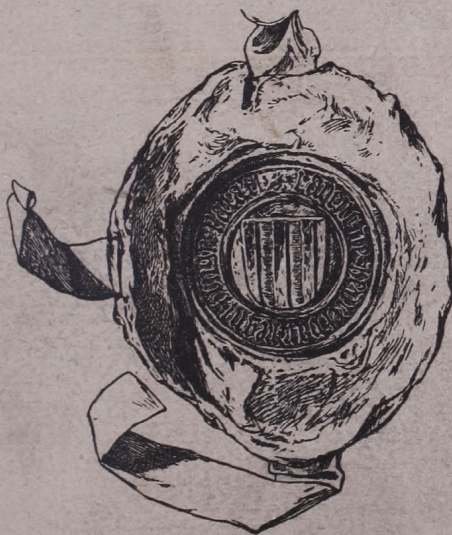
HÉDERVÁRY-CSALÁD OKLEVÉLTÁRA

A M. TUD. AKADEMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA MEGBÍZÁSÁBÓL

KÖZLI

DR ZÁVODSZKY LEVENTE

2.
MÁSODIK KÖTET

BUDAPEST

KIADJA A M. TUD. AKADEMIA

1922

Ára 400 korona.

M 86 111 869

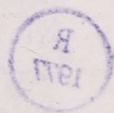
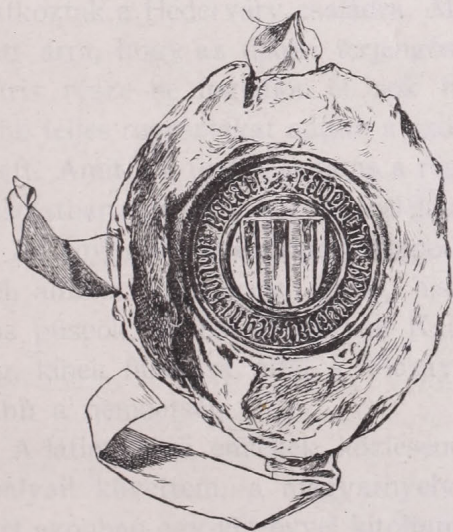
A HÉDERVÁRY-CSALÁD OKLEVÉLTÁRA

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA MEGBÍZÁSÁBÓL

KÖZLI

DR ZÁVODSZKY LEVENTE

MÁSODIK KÖTET

BUDAPEST

KIADJA A M. TUD. AKADÉMIA

1922

MTAK

0 00043 45200 2

233030

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

ELŐSZÓ.

Midőn 1909-ben az I. kötet megjelent, a M. Tud. Akadémia Tört. Bizottsága óhajának megfelelően az eredeti közlési tervtől el kellett térnem. Mellőznöm kellett ugyanis a családi levéltár mindazon, bár becses okleveleit, amelyek kifejezetten nem vonatkoztak a Héderváry családra. Másrészt ügyelni kellett arra, hogy az újkori terjengős periratok formuláris része ne foglaljon el sok helyet, miért is inkább teljes regesztákat adtam a szószerinti szöveg helyett. Amit az újabb kutatás a régebbi anyaggal kapcsolatban napfényre hozott, pótlékképen csatoltam.

Az anyag közlésénél nem állapodtam meg 1658. évvel, amikor VI. Lőrinc elhalt, hisz' még élt IX. János püspök, hanem elkísértem Katalint végrendelétéig, kinek fiúsítása által a Viczay családban élt tovább a nemzetség.

A latinnyelvű emlékek közlésénél az Akadémia szabályait követtem, a magyarnyelvűeknél a korhatárt azonban egy-két évvel kitoltam, mivel ugyanazon írótól származtak.

Az okleveles anyag összeállításánál hálás köszönetet kell kifejeznem főleg dr. Iványi Béla, dr. Holub József és dr. Jakubovich Emil uraknak, akik lekötelező szívességgel hívták fel figyelmemet egy-

egy oklevélre, amit esetleg vidéki levéltárban is találtak. A munka végén szíves segítőársat kaptam dr. Tóth László, majd dr. Csetényi Imre urak személyében, akik a név- és tárgymutató készítését szívesek voltak vállalni. Ez úton is köszönetet mondok fáradozásukért.

Őszinte köszönetet kell mondanom a Tört. Bizottság előadóinak, dr. Fejérpataky László és dr. Áldásy Antal uraknak, valamint Barabás Samu úrnak, akik jóindulatú figyelemzetésükkel, támogatásukkal, tanácsukkal és biztatásukkal a kötet megjelenését elősegítették.

Ugyanis a II. kötet okleveles anyaga már 1913 végén imprimálva állott, de a bekövetkezett világháború, majd a forradalmi országos ballépés megátoltak a mű befejezésében. Még volt alkalmam, hogy az okleveles anyagot 1916 nyarán Hédervároft bemutattam gr. Khuen-Héderváry Károly úrnak, aki élte végéig oly lelkesedéssel csüngött rajta, de a kötet megjelenése előtt hirtelenül ragadta el az irigy sors nagyjaink munkás sorából. Korán elmúlt munkás életének és a mult dicső emlékei iránt fogékony lelkének emlékét hirdesse e kötet.

Hogy a kötet oly hosszú idő mulva végre megjelenhetett, azt a megboldogult fiainak gr. Khuen-Héderváry Sándornak és Károlynak nemes áldozatkészsége tette lehetővé.

Budapest, 1922 szept. 24.

Dr. Závodssky Levente.

A Héderváry-család.

Idegen törzsnek a magyar földbe plántált sarja, mely a hazai légkörben ízig-vérig magyarrá vált annak erényeivel és hibáival egyetemben.

Kézai és utána krónikáink Géza fejedelem idejére teszik Volfer és Héder testvérek bejövetelét. Grácztól délre fekvő Vildonból jöttek s Volfer a Kűsin hegyet és környékét kapta, Héder pedig a Győr melletti Duna szigetén nyert szállásbirtokot.¹ Ezt vallotta a XV. században a nemzeti köztudat is. A tudományos kutatás² azonban a testvérpár bejövetelét II. Géza idejébe helyezi, részben a kínálkozó névegyesség (Géza fejedelem — II. Géza király), másrészt pedig Volfernek 1157-iki adománylevele alapján, a melylyel Kűsin hegyén Szűz Mária tiszteletére monostort alapított, s azt alája rendelte a Pannónia szent hegyén levő Szent-Márton-monostornak.³

Ez az oklevél azonban XIII. századi hamisítvány,⁴ bár maga az elbeszélte tény — t. i. az alapítás — való. Ez a körülmény nehezíti meg, hogy belőle következtetést vonhassunk. Ezért nem tulajdoníthatunk jelentőséget annak sem, hogy Barnabás királyi jegyző, »az oklevélíró«, nem emlékezik meg Volfernek Héder királyi udvarbíróhoz való

¹ Kézai: F. D. II. 94. — Képes Krónika u. o. 129. és Csánki: Magyarország történeti földrajza stb. III. 535—569.

² Dr. Karácsonyi János: A magyar nemzetségek stb. II. 144—162. — Dr. Závodszy Levente: A Héder-nemzetség és a kűszéni monostor. Bpest 1913. (Különlenyomat a Turul 1913. évf. III. füzetéből.)

³ A pannónhalmi Szent-Benedek-rend története, I. k. 332, 333. l.

⁴ Lásd a Héder-nemzetség és a kűszéni monostor cz. értekezést.

viszonyáról. Növeli a kritika aggodalmát, hogy a kialakuló nemzetségnévben teljesen elvész Volfer, az idősebb testvér emléke¹ s csak az ifjabb Héder lesz a névadó. Találóaan jegyzi meg Karácsonyi János jeles művében: »Volfer Héder nevű testvére vagy nagyon kiváló férfiú volt vagy szerfelett nagy kort élt el, mert csak így érthető meg, miért nevezték el az egész nemzetséget róla és nem Volferről.«²

Ez a *Héder* — a kire ez az állítás ráillik, — csak az lehet, a ki már 1146-ban szerepel mint ispán,³ 1150—1157-ig II. Géza udvarbírája és III. Istvánnak 1162-ik évi nádora volt. 1135-iki oklevél is említ Hedrik soproni ispánt, ezt azonban hamisítványnak minősítette a pannonthalmi rend történetírója,⁴ de 1146, illetve 1150 óta állandóan szerepel és szinte felőrlő, hogy csak az imént bevándorolt idegen oly nagy mértékben nyeri meg királya kegyét, hogy nyolcz éven át tölti be az udvarbíró tisztét. Rendületlen híve volt királyi urának és kiskorú árvájának, III. Istvánnak is, a kinek 1162-ben nádorispánja volt s támogatta ügyét a trónkövetelő Manuel-jelölte III. Lászlóval és IV. Istvánnal szemben.

Ezután nyoma vész; valószínűleg elhal a díszes nevet adó ő. Utódai II. Héder (1210—1223) és I. Dénes. —

II. Héder és utódai. II. Héder ispán 1210-ben mint Novák⁵ szomszédos birtokosa szerepel, 1220-ban Fény egy harmadáért folyó perben tanuskodik s 1223-ban győri ispán.⁶ Még csak szörványos adatok beszélnek róluk, a mi nem is csoda, hisz birtokaik jórészt a zárt Szigetközben fekszenek, s ritkábban fordulhatott elő a szomszédokkal az összeütközés.

II. Héder fiai I. *Jakab* (1255—1278) és I. Lőrincz 1255-ben kiegyeznek nővérük a Baár-Kalán nemzetségbeli

¹ 1371-ben Herrandot tévesen Olfeer-nek nevezi a győri káptalan oklevelében Rumi Gergely. — Héderváry Oklevéltár II. k. 332. l. (rövidítve: H. cs. O.) — A hol a mű jelzése hiányzik, a Héderváry-család oklevéltára kötetét jelzi a római, s az oklevelet az arabs szám.

² I. m. II. 144.

³ H. cs. O. II. k. 325, 326.

⁴ I. m. VIII. k. 274.

⁵ Hédervár szomszédságában; ma pusztja Moson megyében.

⁶ H. cs. O. II. k. 297—299. sz.

Pósa ispán özvegyének fiával, Nánával nővérük hozományára nézve.¹ I. Jakab 1269-ben társaival együtt a szomszédság jogán szerette volna megszerezni rokonától Dénes ispán fia Hedrik honti ispántól a szolgagyőrmegyei Böst és a pozsonymegyei Árpádsókát.² 1271-ben Moys nádor Myske fia Istvánnal folyó perét elhalasztja,³ 1278-ban IV. László elveszi tőle Fonyót, mely egykor a királyi tárnokoké volt, — mivel a lázadó Kőszeghyekhez csatlakozott.⁴ Ugyanezen évben I. Jakab kijelenti a győri káptalan előtt, hogy Bokodot felesége Monoszlói Tamás leányának Nabutnak a leánynegyedéből vette, miért is ő és fiai, — *II. Lőrincz, Egyed, Henrik és I. István* — felesége, illetve anyjuk rendelkezésére bocsátják.⁵ Henrik 1289-ben elveszti Bolda falut (Vas megye), mivel a pártütő rokon Henrikfiakhoz csatlakozott s többszörös felszólítás daczára sem tért vissza IV. László hűségére.⁶ — Bokodot — úgy látszik — a legidősebb fiú, II. Lőrincz öröklötte, a ki később előnevül is használta. Fiának, Istvánnak felesége a Pécz-nembeli Szőlősi Jakab leánya Chuna, a ki testvérétől Lukáctól leánynegyedét 1336-ban Szőlős (Zala m.) birtokából kapja meg. Gyermeük János.⁷

I. Lőrincz ispán 1262-ben mint fogott bíró szerepel.⁸ Leánya Margit, Dárai Salamon mester özvegye, továbbá testvére *IV. Héder* mester és leánya Dárai Anna 1309-ben a somogyimegyei Dëshida birtokot 40 márkáért elzálogosítják Henrik szlavon bánnak, kitől 1310-ben visszaszerezni igyekeznek.⁹ Talán még ezen IV. Héder leszármazottja azon László, kinek leánya Anna Bacskai Péter mesterhez ment férjhez, s a ki 1394-ben leánynegyed czímén kapja meg Kethelyt, más néven Tarcsot (Komárom m.) Zemenyei Csikós Pétertől

¹ H. cs. O. I. 4. sz.

² I. 7. sz.

³ I. 9.

⁴ I. 12.

⁵ I. 13.

⁶ I. 16.

⁷ Fejér V. 3. 460. és VIII. 5. 76. és H. cs. O. II. 308.

⁸ Á. U. O. VIII. 35.

⁹ H. cs. O. I. 19, 20. sz.

és Gáspártól.¹ — Velük az idősb II. Héder ága elvesz s az ifjabb I. Dénes utódai örököltik meg nevüket a magyar történelemben.

I. Dénes Magáról *I. Dénes* ispánról csak annyit tudunk, hogy
ága. bizonyos kihágásai (?) miatt elvesztette a mosonymegyei Rajkát és tartozékait.² Fiai: Herrand, — kit egy századdal később tévesen Olfert-nek említenek³ — III. Héder és II. vagy Őz Dénes.

Herrand *Herrand* kora ifjúságától kezdve a királyi udvarban
és utódai. nevelkedett és IV. Béla királynak kedvelt embere volt. Állhatatos híve, őszinte tanácsadója volt királyi urának, a ki nemcsak kipróbált bölcsességét, hanem hadi érdemeit is elismerte. Részt vett az Ottokár elleni, osztrák, stájer- és morvaországi harcokban. Dobronok vár alatt a vár parancsnokát mezei ütközetben legyőzte, dárdájával megölte, miközben maga is súlyos sebeket kapott. Morvaországban az elfoglalt Penó várat a király reá bízta, és a hadjárat alatt saját és övéinek vére hullásával férfiasan meg is védelmezte. Az osztrák háborúban főleg Kirchschlag vára alatt tüntette ki magát.⁴ Ezen érdemeiért kapja 1255-ben elhunyt rokonának, Werenhart győri kanonoknak birtokaiból a vasmegyei Szentkút, Merhárt, Szombatfalva, Újfalu és Pinka falvakat.⁵ 1262-ben megkapja Rajkát és tartozékait, — mit atyjától vett el a király,⁶ — 1266-ban Oroszvárt (Mosony m.) megerősített kastéllyal és vásárjoggal.⁷ 1268-ban érdemeiért *Domonkos* nevű fiának adja IV. Béla a mosonyi várhoz tartozó Inse nevű földet, mely a tatárdúlás óta lakatlan volt.⁸ 1269-ben IV. Béla aranypecséttel ellátott oklevélben erősíti meg Herrand és utódai javára tett adományait.⁹ Országos méltóságokat is viselt. 1262-ben, továbbá 1265—1267-ig királyi

¹ H. cs. O. I. 104. sz.

² H. cs. O. II. 300. sz.

³ 1371. — U. o. II. 314. sz.

⁴ H. cs. O. II. 300, 303, 304. sz.

⁵ U. o. I. 3. sz.

⁶ II. 300. sz.

⁷ II. 302. sz.

⁸ II. 303. sz.

⁹ II. 304.

főlovászmester és trencsényi ispán, 1268—1269-ben királyi főlovászmester és mosonyi ispán, 1274-ben a királyné tálnokmestere, semptei és barsi, 1275-ben újra tálnokmester, továbbá zalai, majd vasmegyei ispán és a királyné udvarbírája, 1276-ban mint vasmegyei ispán fejezi be pályafutását.¹

Domonkoson kívül Herrandnak még három gyermekét ismerjük: ú. m. II. Jakabot, I. Miklóst és Erzsébetet. *II. Jakab* 1297-ben III. András királynak Monyorókerék (Vas m.) uradalmáért cserébe adja Oroszvár, Rajka, Szerdahely és Csütörtökhely nevű birtokait.² II. Jakabnak fia volt *II. János*, a ki túléli gyermekét, Istvánt.³ Herrand harmadik fia *I. Miklós* 1326-ban végrendelkezik és rokonai beleegyezésével bekényi (Vas m.) birtokát Inthai Pál fiainak, Péternek és Lőrincznek hagyja.⁴ Herrand leánya *Erzsébet* Rumi Gergelyhez ment férjhez. — 1371-ben Herrand-fiága is kihal az említett II. Jánosban, a mikor is Rumi Gergely fia Gergely tiltakozik az ellen, hogy II. János birtokait ennek rokonai, t. i. Herrand testvérének, II. Dénesnek a leszármazottjai elfoglalják, mivel anyja, Erzsébet a Héder-nembeli Héderváry Olfeer-nek (helyesen: Herrand) a leánya s ezért Olfer (helyesen: Herrand) fia II. Jakab fia II. János és ennek fia István birtokai-ból anyja leánynegyedét és nagyanyja hozományát kéri.⁵ Nem tudni, volt-e foganatja tiltakozásának, azonban valószínű, hogy egyezsége léptek, mivel már egy hónap múlva királyi adomány erősíti meg a Héderváryakat, Miklós fia Miklóst, a királyné ajtónállómesterét és mosonyi ispánt, szintűgy István fia György mester nógrádi ispánt a magtalanul elhalt II. János birtokaiban.⁶

¹ Sopr. O. I. 25. Fejér IV. 3., 72., 456. V. 2., 235., 245., 256. H. Okm. VI. 149. Knauz I. 477., 560. II. 53. Á. U. O. VIII. 55., 122. IX. 114., 251. XII. 112., 116., 135., 144., 279., 605. — Zalai Okm. I. 83. Dr. Friss Ármin: Magyar-zsidó okl. 45. l. — H. Okl. 72. H. cs. O. II. 301. — Dr. Wertner Mór: Az Árpád-kori megyei tisztviselők 16. l. és Újabb adalékok stb. (Tört. Tár 1905. évf. 169. l.)

² Á. U. O. IV. 96. és H. cs. O. II. 305.

³ H. cs. O. II. 314.

⁴ U. o. I. 27.

⁵ H. cs. O. II. 314.

⁶ U. o. I. 72.

III. Héder. I. Dénes második fia, *III. Héder* 1252-ben per útján szerzi vissza feleségének, Vekhard leányának hozományát néhai első férje a Győr-nembeli II. Mór testvérétől Konrádtól.¹ 1269-ben honti ispán és megvette Böst (Szolgagyőr m.) és Árpádsóka (Pozsony m.) nevű csallóközi birtokokat.² 1270-ben azonban kénytelen volt visszaadni régebbi tulajdonosának Amadé fia I. Lothárnak, a kivél a következő évben meg is egyezik, sőt a Bösen okozott károkért 7 marka bírságot is fizet.³ 1279-ben mint fogott bíró szerepel.⁴

Fia *I. János* résztvett már V. Istvánnak hadjárataiban, majd hűségesen szolgálta IV. Lászlót, és vitézül harczolt a csehek elleni harczokban, Győr ostrománál, majd Sopron közelében. Erdemeiért 1274-ben Dabronyt (Sopron m.) nyerte jutalmul.⁵ Hatalmaskodó természet, a Hédervárral szomszédos Novák falut erőszakkal elfoglalja és bírja is 1284 táján bekövetkezett magtalan haláláig.⁶

Dénes. *II. vagy Őz Dénes* ispán v. lt I. Dénes harmadik fia. Nevén kívül egyebet nem tudunk róla. Három fiát ismerjük, Dezsőt, Andrást és II. Miklóst.

Dezső és utódai. A testvérek közül *Dezső* a legismertebb. Már IV. László idejében, 1285 táján, kapja Bodakot (Pozsony m.)⁷ — I. Károly királynak hűséges híve és 1316-ban a lázadók birtokait el is pusztítják. Erdemei jutalmául, másrészt kárpótlásul 1317 szept. 24-én kapta a sopronmegyei Felső-lövőt (ma: Sércz) vámjával és a Fertő melletti Szilt, a mai Rusztot.⁸ A következő évben, 1318-ban, már Világosvár és Kapuvár várnagya s mivel birtokait a lázadók elpusztították, testvéreit és rokonait üldözték, a győrmegyei Bot-Ság falut kapja kárpótlásul.⁹ 1321-ben a királyné lovászmes-

¹ U. o. I. 2.

² U. o. I. 6. és 7. Á. U. O. VIII. 226.

³ H. cs. O. I. 8., 10. H. O. I. 48., 54.

⁴ H. O. VI. 252.

⁵ H. cs. O. I. 11.

⁶ U. o. I. 15.

⁷ C. D. VII, 2., 132. l. és H. cs. O. I. 29, l. 78. l. 1. 1.

⁸ H. cs. O. I. 22.

⁹ U. o. I. 23., 24. és A. O. I. 459.

tere.¹ 1323—1330-ig a királyné udvarbírája, 1324-ben egyszerűsmind zárandi ispán.² Szilt — úgy látszik — közben elveszti, mivel 1325-ben Igmán birtokaként szerepel, de ennek hűtlensége miatt I. Károly király elveszi tőle és újra Dezső mesternek adományozza.³ 1326—1330-ig soproni ispán;⁴ 1326-ban egyúttal világosvári,⁵ 1328-ban kőszegi⁶ várnagy. 1330-ban a bodaki részre egyezsége lép a szentandrásiakkal, kisszarvadiakkal, nagy- és kislelő udvarnokokkal, mely szerint Dezső és testvére, Miklós győri ispáné a Csiliz-folyó fele és Hérdevár felé eső rész a szigetekkel, a hajó- és révvámmal egyetemben.⁷ Az 1330-iki havasalföldi hadjáratban fejezte be életét és a királyhűségnek fényes példáját adta, a mikor felcserélve fegyverét koronás urával, őt megmentette, magát azonban az oláhok megölték.⁸

Fia V. Héder 1331-ben anyjával együtt Világosvárat öt faluval, a Csigerén levő malommal, rabszolgákkal és az ispánsággal együtt adja Antal ispánnak.⁹ 1332-ben unokatestvéreivel II. Miklós fiaival, II. István és III. Miklóssal együtt lemond Zaladobronyról.¹⁰ 1336-ban szülei 1326-iki adományát bővítik ki, s a Marczal folyó mellett fekvő Bobát adományozzák hűséges emberüknek, Jnthai Pál fia Péternek.¹¹ Unokatestvéreivel, II. Miklós fiaival háborúságba keveredik, sőt négy birtokukat, a két Lak-ot, Doborgaszt és Albertgátát elpusztítja, de 1339-ben megbékülnek és követelésüket elengedik.¹²

¹ I. Károly 1321 márcz. 29. — Lásd I. Károly 1324 jan. 13-iki átiratában. (M. N. Múzeum levéltára, Törzssanyag.)

² Karácsonyi: Magyar nemzetségek II. 161. l. — Ortvy-Pesty: Oklevelek Temesvármegye stb. I. 37. A. O. II. 147.

³ H. cs. O. I. 26.

⁴ Karácsonyi: II. 161. l. — C. D. VIII. 3., 82. H. cs. O. I. 29., 30., 33. és Wertner (Tört. Tár. 1907. évf. 35., 54., 191. l.)

⁵ U. o. I. 29.

⁶ Vasvári káptalan 1328 jún. 9-iki jelentésében. — M. N. Múzeum levéltárában. Törzssanyag.

⁷ H. cs. O. I. 34.

⁸ Chr. pict. Vindob. c. CIII. — M. Fl. II. 244.

⁹ H. cs. O. I. 35.

¹⁰ U. o. II. 306.

¹¹ U. o. I. 27. és II. 307.

¹² U. o. I. 38.

V. Héder gyermekei voltak IV. Miklós mester, III. Jakab, IV. János és Anna.

IV. Miklós és unokatestvérei 1350—1353-ig perlekednek Várkonyi János fiaival,¹ majd 1358-ban a Keshida (ma: Kehida) és Lak között fekvő vitás terület ügyét fogott bírákra bízzák.² Egyházi pályára lép s 1359-ben veszprémi kanonok.³ — Anna nevű nővére Jakab pozsonyi bíró fiához, Istvánhoz ment férjhez. 1373-ban anyja hitbéréről és jegyajándékáról, szintúgy a maga leánynegyedéről lemond férje és fiai, János és Jakab javára.⁴

III. Jakabot és testvérét 1371-ban Rumi Gergely eltiltja attól, hogy néhai II. János birtokait elfoglalják.

III. Jakab 1372-ben Ráron lakik s Öttevényen is birtokos.⁵ 1378-ban testvérével IV. Jánossal együtt felszólítják atyjuk unokatestvéreinek, II. Istvánnak és III. Miklósnak gyermekeit igazságos birtokosztályra.⁶ Ugyanazon évben III. Jakab felesége, Katalin asszony az elzalogosított Szil (ma: Ruszt) felét visszabocsátja sógorának IV. Jánosnak.⁷ 1383-ban a testvérek Pereznyei Konrád leszármazottait is rábírájk, hogy ruszti részüket nekik átengedjék. Hiába tiltakozott az eladás ellen rokonság címén Köcski Tamás fia, Farkas, mert 1384-ben már ki is fizették a kikötött összeget.⁸ 1389-ben a testvérek együtt perlekednek Pozsony város ellen.⁹ 1400-ban III. Jakab Radványban részbirtokos. Ugyanazon évben a nádori bírságbehajtókkal elpusztíttatta Várkonyi Amadé fia István karcsai birtokát.¹⁰ Második feleségét, Telegdi Miklós leányát, Fruzsínát, — néhai Vajdafi András özvegyét, 1407-ben iktatják be több győrmegyei birtokba.¹¹ Csak leány-

¹ H. cs. O. I. 52.

² U. o. I. 57., 58.

³ U. o. II. 310.

⁴ U. o. I. 74.

⁵ U. o. II. 314. I. 73.

⁶ U. o. I. 77.

⁷ U. o. I. 78.

⁸ H. cs. O. I. 87., 88., 89.

⁹ II. 325. u. o.

¹⁰ II. 335.

¹¹ I. 121.

gyermeké maradt. — Első feleségétől, Katalintól született Klára nevű leánya.¹ Neki adja Ruszt felét és 1393-ban vejének Bazini Miklósnak megengedi, hogy a zálogban levő birtokot kiválthassa Poharad János pozsonyi polgártól.² III. Jakab 1409-ben vejének és unokáinak, Bazini Györgynek és Pálnak adományozza Rusztot, mibe 1410-ben be is iktatják.³

IV. János 1385-ben és 1386-ban vránai perjel.⁴ Hatalmaskodásai miatt többször pörbe idéztetik a károsultak, így 1391-ben rokona Miklós fia, Miklós (IV),⁵ 1395-ben az óbudai apácák.⁶ 1392-ben perel a Várkonyiakkal hosszadalmasan,⁷ szintűgy Kápolnaföldi István fia, Györggyel.⁸ 1394-ben ruszti részét elzálogosítja Chornai László fiainak, Jánosnak és Detrénnek.⁹ 1409-ben már halott¹⁰ s vele kihal Dezső ága is.

II. Dénes második fiáról, *András*-ról (1326) nevén kívül egyebet sem tudunk.¹¹ A család tulajdonképeni fenntartója II. Dénes harmadik fia II. Miklós mester.

II.

II. Miklós 1309-ben az Apor-nembeli Erne ispán fiaival II. Miklós. tól megveszi fornádi részüket 70 márkáért.¹² 1326—1330-ig győrmegyei ispán.¹³ — Két fia maradt: II. István és III. Miklós.

A testvérek 1339-ben szerepelnek először, amidőn megbékélnék unokatestvérükkel V. Héderrel.¹⁴ II. István 1344-ben Mesteri Herrand fia Móríczzal szemben perét megnyeri, aki

¹ I. 87.

² I. 99.

³ H. cs. O. I. 123. II. 338. I. 124. 128.

⁴ H. cs. O. I. 90. Margalits: Horvát tört. rep. I. 639. 640.

⁵ I. 98.

⁶ II. 332. 333.

⁷ II. 329. 334. I. 106.

⁸ II. 330. 331.

⁹ I. 100. 101. 102. 103.

¹⁰ I. 123.

¹¹ H. cs. O. I. 27.

¹² U. o. I. 18.

¹³ I. 27. 34. és a Tört. Tár. 1907. évf. 10. 1.

¹⁴ I. 38.

III.
Miklós.

1345-ben 10 márka megfizetésére halasztást kapott.¹ 1348-ban már néhai, amikor testvéröccse *III. Miklós* lovag, szintúgy II. István fiai: V. Miklós, I. György, III. János és Mihály jószágaikon I. Lajos királytól pallosjogot nyernek.²

Itt kezdődik a család igazi fénykora. Már eddig is időnként kiváló tagjai voltak a családnak, — mint I. Héder, Herrand, III. Héder, Dezső, — de legtöbbszörre első vagy másodízben már nincsenek fiutódaik, akik atyjuk által megalapozott jó hírnevüket tovább folytathatták volna. Bár II. István ága is jelentős lesz, de a vezető szerep III. Miklósé, amiben a főérdem őt illeti meg.

Birtokpolitikája is első sorban az ősi fészek, Hédervár körül forog, amelynek már 1314-ben orvosát is említi egyik oklevél.³ Ő viszi rendesen unokaöccsei perét is, amennyiben közösek. 1350-től folyik a per a Várkonyi Amadékkal.⁴ Úgy látszik jó gazda, vagyongyűjtő ember. A bodaki réven szorgosan szedeti néhai bátyja, II. István fiaival együtt a vámot még a pozsonyi polároktól is, akik vámmmentességük sérelme miatt perbe is idézik őket.⁵ 1358-ban 30 bécsi márkáért zálogba veszi a mosonymegyei Tétet, 1361-ben pedig Péchi János kisbaráti birtokát 60 márkáért. Ekkor már a királyasszony ajtónállómestere, mely tisztet 1374-ig viselte.⁶ Kisbarátot igyekszik is megszereni; újabb és újabb kölcsönt ad Péchi Jánosnak, míg végre 1368-ban I. Lajos király hozzájárulásával meg is veszi.⁷ 1364-ben egyszersmind a királyné udvarbírája, Fehér és Tolna megyék ispánja,⁸ 1365-ben csongrádi ispán és szegedi várnagy.⁹ 1366-ban

¹ I. 45. 46.

² I. 50.

³ Knauz: Monumenta eccl. Strig. II. 695. I.

⁴ H. cs. O. I. 52. 53. 54.

⁵ H. cs. O. II. 311.

⁶ H. cs. O. I. 59. 60. 64. 67. 69. 70. 72. II. 312. 316. 318. —

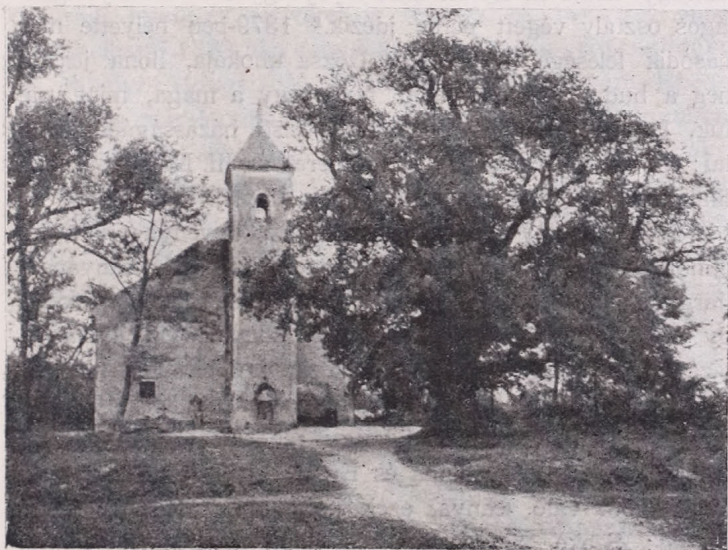
Tört. Tár. 1906. 588. I. Teleki: Hunyadiak kora XII. 298. — Pannonthalmi r. t. VIII. 96. és 376. I.

⁷ H. cs. O. I. 63. 66. 67. 69.

⁸ I. 63.

⁹ Perényi levéltár (M. N. Múzeum) 1365. és 1402; melyben átírva: 1390. és 1365.

ismét Fehér és Tolna ispánja.¹ 1368 és 1371-ben mosonyi ispán.² Gondot fordít régi birtokjogokra, így megerősítést kér Fornád, Bős, Árpádsóka birtokokra.³ II. János magtalan halála után 1371-ben megszerzi ennek a birtokait a maga és bátyja gyermekei részére.⁴ Úgy látszik a megerősítő oklevelek kapcsán határvillongás tört ki a szomszédos Várkonyi Amadékkal, mert 1373-ban megújul a per⁵ és 1376-ban Várkonyi János fiai panaszt emelnek III. Miklós és II. István

A hédervári régi templom.

fiai, György, Mihály és János ellen, mivel Telkető határ-
mesgyéjét elszántották és lejebb, Bős határában új falut
létesítettek Új-Fornád, másképp Gyűlvész néven.⁶ A per sokáig
húzódott, s III. Miklós már koros ember volt. Élte végén
már felépítve állott a hédervári Boldogasszony templom, a

¹ I. 64.

² I. 69. 72.

³ I. 65. 70.

⁴ H. cs. o. II. 314. I. 72.

⁵ II. 316. 317. 318.

⁶ II. 319.

mai temető-kápolna, uraik parancsára várnagy intézkedett az erősített, immár kő-várban. Elnehezedett s szerzeményeit biztosítani igyekezett. 1377-ben királyi ura megengedi neki, hogy szerzett birtokaival, Kisbarát-tal és Lipoltfalvával szabadon rendelkezessék.¹ Osztályt tenni készült gyermekei között, a mi — úgy látszik — nem tetszett V. Hedrik fiainak, III. Jakabnak és IV. Jánosnak, mert 1378-ban őt és már embersorban levő két fiát, III. Istvánt és ifjabb (VI.) Miklóst, szintúgy néhai II. István fiai, I. Györgyöt és Mihályt igazságos osztály végett perbe idézik.² 1379-ben helyette már második felesége, Debreczeni Dózsa unokája, Ilona jelenik meg a budai káptalan előtt, hogy úgy a maga, mint ura, fiúk, I. Imre; szintúgy III. Miklós első házasságából való fiai: III. Dénes mester győri főesperes és III. István nevében tiltakozzék az ellen, hogy III. Miklós fia, ifj. (VI.) Miklós az ő strém-i (Vas m.) részbirtokukat, és az öttevényi (Győr m.) vámot lekösse feleségének a lengyel Szaniszló leányának, Margitnak.³ 1382-ben Győrben a Duna mellett levő birtokán oly erősen megtámadja a betegség, hogy egyik jobbágya házában dől ágynak s végrendelkezik. Ősi birtokait már — úgy látszik — fiai vették át, két szerzeménybirtokáról, Kisbarát és Lipoltfalváról pedig úgy rendelkezik, hogy éltek végéig birja felesége Ilona és Erzse, valószínűleg az első házasságból való leánya, ezek holtá után élvezzék ifjabb leányai: Sebke, Skolasztika és Ilona férjhezmenetelükig, azután pedig szálljon mindkét birtok fiaira: Dénes győri olvasókanonokra, III. Istvánra, ifj. (VI.) Miklósról és a második házasságából való I. Imrére.⁵ — Rövidesen el is halt egy évben királyával, azonban már nagykorúak voltak mind az ő, mind néhai bátyja, II. István utódai.

II. István
fiai.

II. István halála után 1349-ben özvegye és három fia, I. György, III. János és Mihály a pannonhalmi konventtel átiratják IV. László királynak Dobronyról tett adományleve-

¹ I. 75.

² I. 77.

³ I. 79.

⁴ Csánki: Magyarország történelmi földrajza III. 540.

⁵ I. 86.

lét.¹ Özvegyét még 1370-ben is említik.² Jórészt nagybátyjuk, III. Miklós viszi családi ügyeiket. Egyébként is a legidősebb fiú, V. Miklós hamarosan magtalanul elhal, 1353 után nincs róla említés.³

I. György 1357—58-ban Kehida és Lak közötti vitás birtokrészért perlekedik.⁴ 1359 és 1360-ban a bodaki vámszedés miatt mindhármukat a pozsonyi polgárok idézik törvénybe,⁵ majd 1363-ban Mihály öccsével együtt a boszniai háború miatt perhalasztást nyer.⁶ 1371-ben I. György lovag, nógrádi ispán és testvérei is részesednek néhai II. János birtokaiban.⁷ 1373-ban a nyulakszigeti apácák perlik Györgyöt és Mihályt.⁸ János (III.) testvérük egyházi pályára lépett s ez évben már locsmándi főesperes, amikor mindhármuknak Bös miatt a Várkonyiak ellen indított perét Szepesi Jakab országbíró elhalasztja.⁹ 1378-ban Velence ellen folyik a hadi készülődés. György is május 21-én Ó-Budán van unokaöccsével az ifjabb Miklóssal (VI.) együtt.¹⁰ III. János ez év októberében már felhévvi keresztes vitéz, 1383-ban Prágába zarándokol s épen távolléte miatt halasztja el Mária királyné Himfy Miklós perét, mit a három testvér ellen jobbágyainak hatalmaskodásai miatt indított.¹¹ Mihály, 1384-ben ki is egyezik.¹² Közben 1380-ban, György mint hadnagy kíséri Durazzói Károlyt Nápolyba, melynek trónjára ül 1381-ben Johanna megfajtása után.¹³ Otthon pedig ezalatt, I. György és Mihály kálnoki és bezenyei birtokrészeik elfoglalása miatt idéztetik meg Kemenei Jánost és feleségét, 1381-ben Pozsony és

¹ I. 51.

² II. 313.

³ Reá vonatkoznak : I. 50. 52. 53. 54.

⁴ I. 57. 58.

⁵ II. 311.

⁶ I. 62.

⁷ I. 72. II. 314.

⁸ II. 315.

⁹ II. 317.

¹⁰ I. 77.

¹¹ II. 320. 321.

¹² II. 322.

¹³ Anjoukori Dipl. Eml. III. 185. sz. 387. l. és Pór : Nagy Lajos 543. l.

Mosony vármegyék nemesei részére Pozsonyban tartott nádori gyűlésen pedig várnagyuk, András urai nevében eltiltja Kemenei Jánost Niklasdorf, Féltorony, Sásony, Nyulas és Bezenye használatától.¹ 1385-ben Újfornad vagy Gyülvész alapítása miatt perlik a testvéreket az Amadék.² — György 1390 körül hal el.³ III. János ezalatt az egyházi pályán még feljebb emelkedett. 1386-ban győri püspök lett s e méltóságát 1418-ig viselte. Valószínűleg az ő nevéhez fűződik a győri Héder-váry-kápolna.⁴

(Frank) *Mihály* is osztozott testvérei családi és peres ügyeiben 1348-tól kezdve. 1385-ben budai házát említi.⁵ 1390-ben Néma és Tard birtokok használatától tiltják el Mihályt és bátyját, János győri püspököt a Kolos-család tagjai.⁶ Ezután nemsokára elhal⁷ és testvérei közül csak neki maradtak utódai: II. György és V. János.

III. Miklós. *Mihály* unokatestvéreiről atyjuk, III. Miklós gondoskodott. A legidősebb fiú *Dénes* (III.) mester egyházi pályára lépett. Ifjúnak említik 1367-ben, amikor már győri kanonok. A káptalanban idővel emelkedik, 1379-ben győri főesperes, 1382-ben pedig olvasókanonok lett.⁸

Kont István. *III. István* először atyjával kapcsolatban szerepel az egyes családi ügyekben.⁹ Atyja hűséges és kedvelt híve volt Nagy Lajos királynak. Egy évben halnak el. A bekövetkező nőuralom idejében az ország pártviszályok színtere lett. Az ország hanyatlását a kapkodó nőuralomnak tulajdonították s Nápolyból behozták a jól ismert Durazzói Károlyt, kit trónfoglalásra III. István unokatestvére, I. György is elkísért.

¹ I. 80. 81. 82. 83. 84.

² I. 85.

³ II. 323. 330.

⁴ Reá vonatkoznak: I. 50. 51. 105. 107. 118. 119. II. 323. 327. 336. és Szilágyi III. 499. I. Lásd: Gamms és Eubel. Henszlmann: Magyarország csúcsíves stílus műemlékei II. 21.

⁵ II. 328.

⁶ I. 91.

⁷ Reá vonatkoznak: I. 50. 51. 62. 64. 77. 80. 85. 154. II. 315. 317. 320. 323. 327. 330. 337.

⁸ I. 67. 79. 86.

⁹ I. 77. 79. 86.

Magyarország és Nápoly közös uralkodójában biztosítékot láttak az iránt, hogy Nagy Lajos alkotása maradandó lesz. Kis Károly halála a helyzetet azonban még inkább elmérgesítette. A lázadók a királynékat 1386 júl. 25-ikén elfogják, előbb Ivanicsba, onnan Gornecsbe, azután Krupába, majd Novigrád várába vitték, ahol Erzsébetet meg is fojtották.

A családnak már megvolt az összeköttetése Durazzói Károlylyal, s III. István öccsével, I. Imrével együtt szintén részt vett az olasz hadjáratban, mert csak így érthető náluk a Kont ragadvány név.¹ A nápolyi párthoz csatlakozik III. István is és szerepének is jelentősnek kellett lenni, mivel a hagyomány Kont-féle összeesküvésről beszél. Szerepléséről azonban csak 1387-ben tudunk, amikor Losonczy Albert Csázmán őt meglepte s onnan majd Ivanics szigetéből Gornecs várába szorította, melyet szintén elvett tőle.² Ekkor még elmenekült. Midőn azonban 1388. nagybőjtjében Korpádi János, Szeglaki László, Horváthy János és Beriszló társaságában átkeltek a Száván és a basaközi területben pusztítottak, Kóroghy István délvidéki urak segítségével megverte őket s közülök Héderváry Kont Istvánt is elfogta.³ Április 28-ikán már fogságban van. A kőrösi országgyűlés halálra ítélte s 1393-ban Budán 30 társával együtt Zsigmond lefejeztette.⁴ A nép azonban lelkébe zárta a kemény vitéz emlékét s énekek szoltak úton-útfélen⁵ a rettenhetetlen hősről. A család ősi fészkeben, Hédervárott is áll a kegyeletes Kont-fa, melyről a népmonda azt tartja, hogy ott szőtte az összeesküvést társaival Héderváry Kont István. A késői utód, gr. Khuen-Héderváry Károly kegyelele 1911-ben emléktáblával jelezte meg.

¹ V. ö. Kont Miklós nádor = (Comes Acerrarum) — Dominici de Gravina: *Chronicon stb.* Muratori XII. k. 700/701. col. 1728-iki milánói kiadás.

² II. 324.

³ I. 94. 120. — Szilágyi S.: A m. nemz. tört. III. 408. és 417. l. — Márki S.: Mária királyné 130. l. — Margalits: Horvát tört. rep. I. 172. 174.

⁴ Margalits I. 183. 642. Márki i. m. 173. Katona XI. 335—341.

⁵ Thuróczi Part. IV. c. 7. Bonfin. Dec. III. lib. 2.

A hédervári Kont-fa

Status et Ordines Comitatus Mosoniensis Tempore Vastationis Tartarorum
Anno MCCXLI Sub Umbra Huius Populi Tremulae Ad Congregationem
Confluxisse Hicque Tuné Sacerdotes In Aspectu Barbarorum Panes In
Lapides Mutare.

Anno Autem MCCCLXXXVIII.

Eodem Loci Stephanum Kont de Hedrechvara Cum Sociis Contra Regem
Sigismundum Coniurasse Fama Nuntiat Vulgaris.

Semine Masculino Familiae Hedervarianae De Genere Heder Extincto Cum
Haereditatem Eius Per Ultimam Subolem Catharinam Familia Viczayana
consecuta est. Haec Arbor Ducentos Ulteriores Floruit Annos.

Saeculo Autem Undevicesimo.

Quotiescunque Membrum Quidquam Familiae Huius De Genere Osl Defecit.
Toties Unum Suis E Ramis Vetustate Deiecit Populus.

Anno MCMIII. tandem.

Cum Ultima Viczayana Desiit Vivere Una Eademque Nocte Simul Et
Ultimus Arboris Cecidit Ramus.

Hoc Monumentum Exegit

Nepos Viczayanus Pronepos item Hedervaryorum. Carolus Comes
Khuen-Hederváry.

Anno Domini MCMXI.

Öccsét, *ifjabb Miklóst* (VI.) 1378 óta emlegetik az oklevelek. A következő évben már felesége, a lengyel eredetű Szaniszló leánya, Margit részére leköti Strémet és az ötévenyi vámot.¹ Úgy látszik, ez idő tájt házasodhatott. 1389-ben öccsével, I. Imrével együtt panaszt emel a pannonthalmi apát ellen kisbaráti földjük elszántása miatt.² 1402-ben Bös miatt őt is perlik az Amadék.³ Jelen van az évi pozsonyi tanácskozáson.⁴ Egyébként is Zsigmond mellé állott és Nápolyi László pártja ellen harczolt. Zsigmond érdemeiért 1403-ban néhai Ewrsi István birtokát — Őrsöt (Győr m.), három szentmártoni szőlőt és egy győri mészárszékhelyet, — adományoz neki.⁵ 1411-ben a patasi jobbágyok emelnek ellene panaszt, hogy 200 hold földjüket elfoglalta.⁶ 1412-ben Gyűlvész miatt folyik Miklós és Imre ellen a per.⁷ Úgy látszik ez idő tájt el is hal, mert a következő évben egy családi perben már a fia szerepel.⁸ Özvegyét 1422-ig említik az oklevelek, mely évben Bősi Ördög Jánostól 28 márkányi bírságösszeget vett fel.⁹ Ifj. Miklós gyermekei voltak: Katalin és III. Lőrincz.

I. Imre III. Miklós második feleségétől, Debreczeni Dózsa nádor unokájától, Ilonától született. Neki is, mint István bátyjának, ragadványneve: Kont. Atyja szerzett birtoka, Kisbarát miatt 1389-től sokáig pereskedett a pannonthalmi apáttal, azonban 1395-ben peresztes lett.¹⁰ Állítólag 1360—1367 főlovászmester, és 1361-ben mosonyi ispán.¹¹ Mivel Debreczeni Dózsa fiága kihalt, 1405-ben I. Imre anyja leánynegyede címén a két szerzeménybirtokból Gáborján-monostora és a Debreczenbe olvadt Torna falvakból egy

¹ I. 77. és 79.

² II. 326.

³ II. 336.

⁴ Századok 1913. évf. 250. l.

⁵ I. 110., 111., 112., 119.

⁶ II. 339.

⁷ II. 340.

⁸ II. 341. — Említve még: I. 86., 98. II. 323.

⁹ I. 139. II. 352., 353., 354.

¹⁰ II. 326. — Pannonthalmi Szt.-Benedek-rend története II. 115. l.

¹¹ Lendvay M.: Liber dignitariorum saecularium.

hatodrészt örökölt. ¹ 1407-ben feleségül veszi Chornai Dorottyát, kivel nagybátyja, Chornai István esztergomi prépost ruszti részét adja, ² mit még 1394-ben Héderváry IV. János zálogosított el a Chornaiaknak. ³ Az Amadék 1412-ben Imre gyűlési birtoklása ellen is tiltakoztak, 1413-ban pedig Antal csornai prépost idéztette perbe. ⁴ 1417-ben már néhai, özvegye viszi tovább a pereket fiai: VI. János és III. László nevében is a csornai konvent ellen, míg 1423-ban kiegyeznek. ⁵ Kisbarátra és Lipoltfalvára féltékenyen örködik s csak perrel tudja tőle 1420-ban kiszerezni az okleveleket és lipoltfalvi részét sógorának, VI. Miklósnak a fia Lőrincz (III.) ⁶ — Midőn pedig 1426-ban Héderváry Klára férje, Bazini Gróf Miklós magát és fiát beiktatni akarta Ruszt birtok felébe, Dorottya asszony ellenmondott. ⁷ 1432-ben perhalasztást, majd adományt kapnak gyermekei, VII. Miklós és VI. János, Rusztra. Azonban mégsem tarthatják meg, mivel 1435-ben csak a 200 arany forintnyi zálogösszeget ítélik meg nekik. ⁸ 1429-ben részes a bodaki révben. 1435-ben a margitszigeti apácák Patas nevű birtok jogtalan használata miatt perlik, azonban még 1437-ben is tiltakozik a határmegállapítás ellen. Következő évben az országos hadbaszállás miatt perhalasztás során még szerepel, s az oklevél tévesen fiának nevezi II. Györgyöt. Valószínűleg rövid időn belül elhal. ⁹ Anyjukat csak két fiú élte túl: VI. János és VII. Miklós.

II. György. *II. György* Frank Mihály fia volt testvérével V. Jánossal együtt. Úgy látszik János volt az idősebb testvér, mert atyjuk halála után 1392-ben reá szállott az a per, mit a Némai Kolosok indítottak Héderváry Mihály ellen, mivel

¹ I. 113—116.

² I. 122.

³ I. 100—103.

⁴ II. 340., 341.

⁵ I. 127., 130., 132., 139—141. II. 345., 348., 355. — III. László korán elhal. — Imrére vonatkozik még: I. 79., 86. II. 326.

⁶ I. 134.

⁷ I. 143. II. 359.

⁸ I. 147., 149., 154. — I. 123. és 124.

⁹ I. 144., 154. II. 376.

Némán a Duna felét használta.¹ 1396-ban nagybátyjával, János (III.) győri püspökkel közösen idéztetik Fenyőfői Tamást a ki beiktatásuknak ellenmondott.² Midőn pedig 1405-ben a némai per ismét előkerült, János már nem él, helyette testvére, II. György szerepel, kit meg is idéznek medvei és gönyői birtokán.³ 1412-ben György gyűlvészi birtoklása ellen is tiltakoznak az Amadék.⁴ 1413-ban medvei jobbágysai hatalmaskodása miatt Antal csornai préposttal folyó perében halasztást nyer.⁵ 1417-ben felesége Rozgonyi Ilona három vásári kikiáltással idézteti meg Kóroghy Filpust és társait, hogy őt elégítsék ki.⁶ 1418-ban II. György medvei, lipótfalvi és dunaszegi birtokán hatalmaskodnak III. Lőrincz hédervári, újfalusi, dunaszegi, szentpáli, ásványi, ó-fornádi, kemecsei és bodaki jobbágysai Lőrincz főemberszolgáival és Kis Péter hédervári várnagygyal egyetemben. A panasz Hédeváry Lőrincznét vádolja, hogy az ő parancsára történt a hatalmaskodás, mit a megejtett vizsgálat meg is erősít. Már ekkor Györgynek három gyermekét említik, I. Ferenczet, II. Lászlót és Pált.⁷ 1420-ban egyezsége lép Antal csornai préposttal, — a ki Nagybarát-on volt szomszédos birtokosa,⁸ — 1421-ben pedig ő és unokatestvére III. Lőrincz megbékélnek Bösi Amadéval és pereiket kölcsönösen beszüntetik. Együtt biztosítják a székesfehérvári polgárokat, hogy Öttevény-ben tőlük nem szednek vámot.⁹ Ugyanezen évben vette zálogba György a pozsonymegyei Csütörtökhelyt Szentgyörgyi Gróf Eberhardtól.¹⁰ 1426-ban dabronyi gazdasztíje, Csítvándi Egyed a jobbágysokkal Aláson-ra tör.¹¹ A felek választott bíróságot kerestek, de ítéletét el nem

¹ II. 337.

² I. 105.

³ II. 337.

⁴ II. 340.

⁵ II. 341.

⁶ II. 344.

⁷ I. 129. — Ferencz azonban ifjan elhal.

⁸ II. 349.

⁹ II. 351.

¹⁰ II. 350.

¹¹ II. 357.

fogadták.¹ 1427-ben Bösi István emel panaszt György és II. Lőrincz hédervári és gyűlvészi gazdatisztjei ellen.² 1428-ban hédervári várnagya, Ethrefalvi Balázs, szintúgy gazdatisztjei, főemberszolgái és gyűlvészi jobbágysai Bösi Mihály és László Újhíd nevű birtokára törtek és azt elpusztították.³ 1429-ben III. Lőrinczczel és érdektársaikkal együtt őt is beiktatni akarták Alsólendva várába és tartozékaiba, de Szekesői Herczeg Péter és társai ellenmondtak.⁴ Bodakon birtokos, s mit vámszedői jogtalanul szedtek el, visszaadja.⁵ Ez év májusában »magnificus«,⁶ — 1434-ben unokatestvére, III. Lőrincz után királyi főlovászmester s panaszkodik, hogy gazdatisztjét, Chitvándi Egyedet a fertői halászatban háborgatják. Kanizsai László soproni ispán katonái.⁷ 1434-ben Zsigmonddal Regensburgban van és közbenjárására főemberszolgája, Pókatelki Fekete János címeradományban részesül.⁸ 1435-ben a margitszigeti apácák tiltakoznak az ellen, hogy patasi birtokukat akár Héderváry Lőrincz (III.), vagy pedig Frank Mihály fia György (II.), illetve fiai: Pál, László és Zsigmond elfoglalják.⁹ 1436-ban Rozgonyi György pozsonyi főispán figyelmezteti nővérét, Héderváry Györgynét, hogy lipoltfalvi jobbágysait ne gátolja meg a szabad költözködés jogában.¹⁰ 1438-ban a bakonybéli apát árpási birtokán hatalmaskodik, de az erőszakos elfoglalás és a rábai halászat ellen 1439-ben újra tiltakozik az apátság kajári tisztje.¹¹ — 1439-ben Albert király Esegvárat és tartozékait Györgynek és fiainak, Pálnak és Zsigmondnak adományozza, mi ellen azonban Esseghváry Pál tiltakozik.¹² 1440-ben már néhai.¹³

¹ II. 358.

² II. 360.

³ II. 361.

⁴ II. 362.

⁵ I. 144.

⁶ I. 145.

⁷ I. 151. — V. ö. I. 164.

⁸ Fejér X/7. 572. l. — V. ö. H. cs. O. I. 144.

⁹ I. 154. — II. 376.

¹⁰ II. 374.

¹¹ II. 375., 379. Sőt 1445-ben is: I. 180.

¹² II. 378. — Zsigmond ezután elhal.

¹³ I. 164.

Ifjabb Miklósnak (VI.), két gyermekét ismerjük, Katalint és III. Lőrinczet. Katalin Vöröskői Wolfart Ulrik második felesége volt s házasságukból Imre és Pál született 1415-ben Ulrik Katalinnak hagyja a vöröskői felső várat és Óvár jövedelméből évi 200 forintot.¹ 1417-ben már özvegy s ekkor harmadik fiaként Jakabot is említik.² — Később *állítólag* Szentmiklósi Pongrácz felesége lett s hőiesen védte 1449-ben Weiden várát az osztrák csapatokkal szemben. A császár csapatai elfoglalták a várat s Katalin csak 1450-ben szabaddult fogságából.³

VI.
Miklós
gyer-
mekei.

Testvére III. Lőrincz a család dísz. Atyja halála után 1413-ban a családi peres ügyeket veszi át és viszik megbízottai.⁴ Zsigmond királynak kedvelt, belső embere volt, külföldi útjain elkísérte s a király nem egyszer használta fel fontos politikai ügyekben vagy diplomáciai tárgyalásoknál. 1414-ben jelen van az aacheni koronázáson, a honnan a konstanzi zsinatra ment urával.⁵ Itt találjuk őt 1417-ben, a mikor átvesz özvegy nővére, Katalin részére Schaffhausen városától 10.191 forintot.⁶ Távollétében még régi perét elhalasztják,⁷ szomszédainak, Bösi Jánosnak, jobbágysai majd pedig feleségének parancsára saját jobbágysai hatalmaskodnak.⁸ 1420-ban nagyatyja, III. Miklós szerzeménybirtokaira, Kisbarátra és Lipótfalvára vonatkozó oklevelek és Lipótfalva felének kiadását sürgeti nagynénjétől, I. Imre özvegyétől, Chornai Dorottyától.⁹ 1421-ben megbékél Bösi Amadéval s pereiket kölcsönösen megszüntetik.¹⁰ Ugyanezen évben biztosítja a székesfehérvári polgárokat, hogy szabadságukat

Lőrincz
nádor

¹ I. 125.

² 1417 decz. 8. Pozsonyi káptalan. (M. Nemz. Múzeum, Törzsanyag) és W. Altmann: Die Urkunden Kaiser Sigismunds. (Regesta imperii XI.) I. k. 2745.

³ Szerémi és Ernyey: A Majthényiek és a Felvidék. I. k. 277. I.

⁴ II. 341.

⁵ Szilágyi: A m. nemz. tört. III. 518.

⁶ II. 346.

⁷ II. 343.

⁸ II. 347. I. 129.

⁹ I. 134.

¹⁰ II. 351.

elismerve, tőlük nem szed vámot Ötvenyben.¹ 1422-ben kisbaráti jobbágysai a szomszédos Nagybarát-ra törtek, — mely a csornai konventé volt — s azonfelül megtámadták a konvent ügyvédjét, a mint Budáról hazafelé igyekezett. A pert azonban kölcsönös egyezséggel 1423-ban megszüntetik.² Nővére, néhai Wolfart Ulrik kapcsán perbe keveredik Szentgyörgyi Gróf Lászlóval. Úgy látszik, hogy ő volt a Wolfart árváinak a gyámja. A per még régebbi keletű hatalmaskodásokat érint s az árvákra atyjukról szállhatott. 1423-ban ez is egyezséggel nyert befejezést.³

Politikai szereplése ezután kezdődik. 1426 júl. 13-án Visegrádon a tanuk között van, a mikor Visconti Filippo Maria milánói herceg nevében megbízottai a hűségesküt Zsigmondnak leteszik.⁴ 1428-ban Zsigmond Keviben van s mellette látjuk Lőrinczet, mint kevei ispánt és várnagyot.⁵ 1429-ben ellenmondás akadályozta meg az ő beiktatását is Alsóindva várába.⁶ Még ez évben (1429) főlovászmester, — mely tisztét 1437 márcz. 7-ig viselte — a kúnok és jászok bírása és szolnoki ispán.⁷ 1430. febr. 17-ikén Pozsonyban van Zsigmond mellett,⁸ s kíséri őt külföldi útjára is. Szeptember 5-én Straubingen-ben van a gyűlésen, a honnan 7-én Regensburgba ment. 13-ikán már Nürnberg város kedveskedik neki is. Vele van unokatestvére Frankó (Mihály fia György) is. Itt találjuk őt karácsony hetében is. 1431-ben jan. 20-án már Konstanzban van Zsigmonddal s onnan Schaffhausenbe ment s a hó végére ismét Nürnbergbe várják őket. S a mikor megérkeztek, febr. 7-én 1 hordó borral ajándékozta meg a város. Márcz. 21-én⁹ és ápr. 14-én újra

¹ I. 138.

² I. 140. II. 355. I. 141.

³ II. 356.

⁴ Deutsche Reichstagsakten X. 1. k, 40. l.

⁵ 1428 ápr. 26. Zsigmond. — M. N. Múzeumi levélt. Törzssanyag.

⁶ II. 362.

⁷ Temesi okl. I. 625. Fejér C. D. X/7. 110. l. — Orsz. Levéltár M. O. D. L. 12168.

⁸ Regesta imperii XI. 7641.

⁹ Deutsche Reichstagsakten IX. 463., 469., 474., 475., 476., 478., 507., 608., 611.

Nürnbergben látjuk,¹ a hol május 1-én éri ura kitüntető megbízása, a mely Brunorius de la Scala-t, Thamásy László királyi udvarmestert és Héderváry Lőrincz főlovászmestert felhatalmazza, hogy uruk nevében Visconti Fülöp milánói herczeggel tárgyaljanak.² Július 2-án Zsigmond megújítja felhatalmazását s negyediknek Mátyás alkancellárt nevezi ki.³ Augusztus 1-én meg is kötik a végleges egyezséget a milánói herczeg megbízottjával, Visconti Gáspárral, egyrészt a Velencze elleni háborúra, másrészt Zsigmond milánói koronázására és római útjára vonatkozólag.⁴ Augusztus 5-én maga a herczeg is jóváhagyja, ha szept. 19-ikéig Zsigmond megjön, azonban késedelme miatt október 8-ig kitolták a határidőt.⁵ Velenczével folyó tárgyalások nagyon késlek s így csak november 20-án ment végbe Zsigmond milánói koronázása. Az aktusról felvett közjegyzői okirat tanui között van Lőrincz is.⁶

A milánói szövetség nem hozott sikert és az új, velencei születésű pápa, IV. Jenő, támogatta szülőföldje ügyét. Zsigmond folytatta vele tárgyalásait. 1432-ben márcz. 24-ikén Reggióban vannak megbízottai, és másnap Parma-ban felhatalmazza követeit, Thamásy László kir. udvarmestert, Héderváry Lőrincz főlovászmestert, Thallóczy Mathkó kevei főispánt és nándorfehérvári kapitányt, Mátyás alkancellárt és a dalmát-horvát, szlapon viczebánt, hogy Velenczének és szövetségének követeivel a békéről vagy fegyverszünetről tanácskozzanak.⁷

A velencei követség után Rómába küldte őt ura. Ápr. 25-ikén már IV. Eugén pápánál van Rómában, május 9-én pedig már Parma-ban találjuk, — ugyanott unokaöccsét VII. Miklóst is, mint királyi apródot.⁸ — Jún. 26-ikán

¹ Regesta imperii XI. 8465. sz. — Blagay Oklevéltár 297. I.

² II. 363., 364.

³ II. 365.

⁴ II. 366.

⁵ II. 367.

⁶ II. 368.

⁷ II. 369.

⁸ I. 147.

tanu azon okiratnál, mely a pápa és a zsinat közti viszály lecsendesítése érdekében történt június 15-iki tárgyalást megerősíti. Július 1-én Luccában van Zsigmond mellett és 30 lóval kíséri őt Siena felé. Urával együtt itt reked. Zsigmond okt. 31-én újra követként használja IV. Jenő pápához Rómába, a hová el is megy követtársaival együtt, de még november hó folyamán visszatér újra Sienába.¹ 1433 jan. 3-ikán Sienából újra követként küldi Zsigmond, hogy társaival együtt békét kössenek Flórenczczel. Január 29. és február 6-ika között folyt Flórenczben a tárgyalás. Zsigmond már meg akarta szakítani a tárgyalást és követeit visszahívni, a kik február 8-ikán hagyják el Flórenczet, S. Cascianóban háltak és másnap Sienába érkeztek.² A tárgyalások Velenczének kedveztek. Zsigmond a császári koronázás érdekében is engedett s így létrejött az általános béke. IV. Gyula pápa 1433 május 31-én, pünkösöd ünnepén tette Zsigmond fejére a császári koronát, mely ritka ünnepség és szertartás szemtanuja volt hű követe Héderváry Lőrincz és királyi apródja, az ifjú Miklós (VII.)

Hűséges és fáradhatatlan szolgálata jutalmat is nyert. Még Ferrarában 1433 szept. 18-ikán adományképen nyeri Gönyő várát és tartozékait.³ Majd urával együtt Mantuán keresztül Baselbe érkezett. Csak 1434 okt. 6-án jutott el Zsigmond Pozsonyba s valószínűleg ekkor kerültek haza Lőrincz is és vele unokaöccse, Miklós (VII.)

Az 1435-iki országgyűlés az ország védelméről intézkedett, mely szerint Pozsony vára védelmére a Héderváry-család két zászlóaljat állított ki. Itt van márcz. 29-ikén az orszagnagyok között az ifj. Stibor hagyatékának a tárgyalásán.⁴ — Midőn pedig a törökök Magyarországra törtek és támadásuk az országnak nagy károkat okozott, néhány magyar úr, — köztük Héderváry Lőrincz is, — 1437 elején kimegy Zsigmondhoz Csehországba, és márcz. 3-án kérék,

¹ II. 370.

² II. 371. és Deutsche Reichstagsakten X. 2. k. 703—707.

³ I. 148. — Beiktatásra : 150. Tiltakozás : II. 372., 373.

⁴ Szerémi—Ernyey i. mű I. 216. l.

hogy Magyarországra jöjjön a cseh hadakkal együtt.¹ Prágában éri őt a legnagyobb kitüntetés. Ura kipróbált hívét, eddigi főlovászmesterét, márcz. 7-én a Palóczi Mátyus halálával megüresedett nádori méltóságra emelte.² Zsigmond már vége felé járt, és haza, Magyarországra igyekezett, de Znaim-nál tovább nem tudta útját folytatni. Itt Héderváry Lőrincz náddal az élén egész magyar tanács volt Zsigmond mellett.³ Valószínű, hogy utolsó útjára is elkíserte Váradra.

Zsigmond után híve volt vejének, Albertnek is. 1438-ban Lőrincz és fiai, István és Imre, adományul nyerik a fehérmegyei Kendertőt.⁴ Ozorai Pipo' özvegye Borbála a nádornak és két fiának adományozza Ozora várát és tartozékait, viszont ezek kötelezik magukat, hogy az özvegyet a birtokokban élte végéig megvédik.⁵ A nádor oltalmába ajánlja két erdélyi nemesember a győrmegyei birtokát, Borbatelekét, mivel ők a nagy távolság miatt megoltalmazni nem bírják.⁶

1439-ben a budai polgárok zendülése miatt a nemzet és az uralkodó között a kiegyenlítő szerepet oly szerencsésen vitte, hogy ebből sarjadt az országgyűlés egyik törvényczikke, mely a nádort, mint a legelső közjogi méltóságot állította a nemzet és az uralkodó közé.⁷ Részt vett a szerencsétlen 1439-iki hadjáratban is,⁸ amelynek járványa a királyt elragadta.

Ekkor már másodszor házasodott s gróf Blagay Antal Margit nevű leányától Katalin nevű leánya született. Valószínűleg ez alkalomból készült 1439-ben a hédervári templom vörösmárvány keresztelő medencéje.⁹ 1439-ben fiai, István és Imre beleegyezésével feleségének és leányának adja Gönyő várát és tartozékait.¹⁰

¹ Deutsche Reichstagsakten XII. 164.

² I. 155.

³ Századok 1913. évf. 257. l.

⁴ I. 158.

⁵ I. 159., 160.

⁶ II. 377.

⁷ Szilágyi: A m. n. tört. III. 616—618.

⁸ U. o. 622.

⁹ Arch. Közl. I. 168. és Magyarország műemlékei II. 346.

¹⁰ I. 162.

Albert király temetése után november 9-én Visegrádon van, amikor György bazini grófot felmentik a koronaőrzés tiszte alól és a várat a koronával együtt átadják az özvegy királynénak, Erzsébetnek.¹

Midőn 1440 elején a rendek országgyűlésre összejöttek, Lőrincz nádor is unokaöccsével László pannonhalmi apáttal együtt a szabad választó királyság hívei között volt s márczius 12-én négy megbízottat, köztük a nádor István nevű fiát küldik ki, hogy Ulászló lengyel királyt a magyar trónra meghívják.² Mikor híret vette árva László születésének, a keresztelő után feleségestül meglátogatta. Kíséretükben volt, amikor május 10-ikén a kisded László koronázására indultak, de útközben Tatánál elvált tőlük s Budára ment. Mikor azonban a megválasztott király, I. Ulászló megérkezett május 15. után, megnyitotta előtte Buda kapuit, mely mint nádornak a birtokában volt.³ Hiszem, hogy befolyása volt I. Ulászló koronázásával kapcsolatban kibocsátott oklevélre, amelyben a rendiség ereje oly erőteljesen megnyilvánul. Követi tapasztalatai, külföldi útjai, országos állásával járó politikai gyakorlata és erős jogérzéke nyilatkozott meg a királyi szék betöltésénél, most pedig a koronázás érvényességének biztosításánál. Kottaner Ilona kétszínűnek nevezi — er hat zwo gestalt, — pedig látogatása és tiszteletadása még nem hűségnyilatkozat, melyet Erzsébet és udvarhölgye szeretett volna hallani.

I. Ulászló nagyra is becsülte támogatását, s ezért már 10 nappal a koronázás után, 1440 július 27-ikén a hűtlen Brankovics György birtokait, Debreczent és Böszörményt a nádornak és feleségének adja éltük végéig; holtuk után pedig leányuk, Katalin és nádorné testvére, Blagay Katalin bírják. Ha pedig a király tőlük el akarná venni, akkor 4000 arany forintot adjon helyette, vagy ha György despota hűségre tér, akkor helyette más egyenlő értékű birtokkal kárpótolja majd őket.⁴ Úgy látszik, hogy Debreczent nem is vették birtokukba

¹ Gr. Teleki: Hunyadiak kora I. 159. l.

² II. 380.

³ Teleki i. m. I. 199., 203. és Szilágyi IV. 18. l.

⁴ I. 163.

s ezért helyette 1441 január 1-én számos Erzsébet, illetve László-párti birtokát adományozza neki a király.¹ Még ez év során hű főemberszolgáinak királyi adományt szerez és István fiának pedig meghagyja, hogy Báthmonostori Töttös Lászlót védelmezze meg mindenki vel szemben.² Midőn a hűtlen Thamásy Henrik birtokába Tamási várába és tartozékaiba a Csapyak beiktatni akarták magukat, Lőrincz nádor is ellenmondott fiaival, Istvánnal és Imrével együtt. Idősb fia, István 1442-ben elhal, s még arra az eshetőségre is gondol, hátha fiutód nélkül hal el, — erre az esetre ifjabb fia, Imre, ekkor már mácsói bán beleegyezésével felesége javára újabb adományt tesz.³

Thamásy Henrik közben I. Ulászló hűségére tért. Lehet, hogy Lőrincz egyengette az útját, hisz egy nemzetségbeliek voltak és nagybátyja, László követtársa volt. 1443 január 25-ikén Lőrincz nádor és fia Imre mácsói bán a budai káptalan előtt kölcsönös örökösödési szerződésre lép Thamásy Henrikkel, melyet a király márczius 12-ikén megerősít s egyúttal az egyezség tárgyát képező birtokokra nézve minden királyi jogról lemond.⁴ Itt ismerjük meg Lőrincz és fia birtokállományát, de nemcsak a ténylegest, hanem olyat is, amire igényt táplált: Gönyő, Ozora (Pipo özvegye után) Hédervár és Vöröskő várak és tartozékai több mint hatvan mezővárosban és faluban. A sors a Héderváryaknak kedvezett. Thamásy Henrik elhal, de I. Ulászló király is 1444 november 10-ikén, mégis nevében december 21-ikén parancs megy a budai káptalanhoz a beiktatás végett.

A beiktatás meg is történik,⁵ azonban Újlaki Miklós erdélyi vajda egy részét lefoglalta, viszont Lorántffy György előbb egyes birtokai eladományozása, később a Thamásy szerződés alapján való birtoklás ellen tiltakozott, mivel ő már 1423 november 5-ikén kötött örökösödési szerződést Thamásy

¹ I. 165. — Ezeknek a birtokába sem jutott.

² I. 166. és II. 381.

³ I. 168.

⁴ I. 169., 170.

⁵ I. 173.

Henrikkel.¹ Az országos tanács foglalkozik a nagy perrel és úgy ítél, hogy Thamásy Henrik 1423-ig bírt javait örökölje Lorántffy, és csak a később szerzeteket kapják a Héderváryak. Az ítélettel egyik fél sem volt megelégedve, folyt tovább a kölcsönös tiltakozás. Hunyadi János, mint kormányzó 1446 július 1-én elismeri a Héderváryak jogát, megerősíti a Héderváry-Thamássy egyezséget, mert Héderváry Lőrincz a korábbi belzavarok idején fenkölt gondolkozásával, éles elméjével választott királyunk jogai érdekében, a haza javára s a béke megszerzésében, mint békeszerető ember mindenkinél kiválóbban, a maga nemében páratlanul mindenféle üdvös úton-módon annyit fáradozott, hogy a béke, mely most a magasságbeli engedelmeből már virul az országban, végre jórészen bekövetkezett.² Tényleg bírja is a Thamásy örökség jó részét Újvár, Hedrehely és Lorántffy György valkó-megyei birtokai kivételével.

Politikai működése nem szünetelt eközben. — Bajt is hozott reá, mivel Frigyes győri kapitányai birtokait 1443-ban feldúlták.³ 1444 elején egyezséget is kísérelt meg Fridrikkel, illetve László követeivel, de eredményt nem ért el. Az osztrák tanácsosok urukat, Lászlót magyar királynak nevezték, s e czímből engedni nem akartak. Heves és büszke volt erre a honfi érzésében megsértett Héderváry Lőrincznek felelete. »Valóban kábának, rövid látásúnak kell annak lennie, ki a nemzetet meg akarja fosztani királya szabad választásának jogától; ezt én akárhol is és ha a szükség úgy hozza magával, még a pápa és a bíbornokok gyűlése előtt is kész vagyok kivívni.« Mikor pedig az osztrák támadással fenyegetőztek, ami csak növelné Magyarország szorongatott helyzetét a török háború küszöbén, — büszkén válaszolta: »Nem hozzuk ufatoknak hatalmát kétségbe, — de még hazánk nincs kimerítve, ellenségeinek megfelelni képes lesz, akármely oldalról támadtassék meg és így fegyverszünetetőkre nincs szükségünk.«⁴

¹ I. 175., 176. — Lásd bővebben: Dr. Závodszy Levente: A Héderváry-Lorántffy per. (Turul 1911. évf. 2. füzet és k. ny.)

² I. 183.

³ Teleki I. 328. l.

⁴ Teleki I. 369. — Lásd a nádor jellemzését: Bartal: Commentarii III. 157.

Április 18-iki budai országgyűlés végzéseit nemcsak ő, hanem Imre fia, a mácsói bán és unokaöccse Pál is pecsétjével erősítette meg.¹ Augusztus 4-ikén Szegeden a tanácsban ő is a háborút javasolja.² I. Ulászló őt bízta meg más zászlósurakkal együtt, hogy távolléte idején az országot kormányozzák. S midőn értesült, hogy a szerencsétlen várnai csata után az oláh vajda Hunyadi Jánost elfogta, azonnal követeket küldött és fenyegetve arra kényszerítette, hogy Hunyadit szabadon bocsássa.³

Az ország rendje érdekében híreszteli, hogy I. Ulászló még él, (nevében adja ki a Thamásy-birtokokra szóló beiktatást is) és segítséget ígér Perényi Jánosnak, hogy Pálóczi Simonnal egyezsége léphessen.⁴ Az 1445 február 8-iki orsz. tanácson és az április 4-iki pesti gyűléskor Hunyadival és Újlakival együtt még mindig idegenkedik V. László királylyá való elismerésétől. Ide hívta meg Báthmonostori Töttös Lászlót is.⁵ A december 8-iki gyűlést 1446 február 9-re halasztják. Héderváry, mint a szabad választás híve ekkor is ellene van V. László királylyá való elismerésének, de Hunyadi, — a ki ajánlatára júniusban elvállalta a kormányzóságot — Újlakival együtt megnyerik V. László ügyének. Megmaradt továbbra is nádornak és a budai vár kapitányának.⁶ 1446-ban fiával, Imre mácsói bánnal bérli a veszprémi püspöktől a budai tizedet, 1447-ben pedig a kormányzó adományából bírja a királyi harminczadokat a fiókharminczadokkal együtt.⁷ Az 1447-iki márcziusi pesti országgyűlés III. Frigyeshez követségbe küldte őt is. Fülöp burgundi fejedelem hozzá utasította követét, Heesel Vilmost, hogy V. Lászlót feleségének, a portugál Izabellának unokahugával

¹ Teleki I. 376., 377.

² Szilágyi IV. 50. — Teleki I. 408.

³ Szilágyi IV. 65. és Teleki I. 384., 456.

⁴ I. 172., 173.

⁵ I. 174. — Szilágyi IV. 68., 80. — Teleki I. 459., 462., 465, 467., 481., 482. X. 180.

⁶ Teleki I. 496—520. — Érdekes történeti adatok: Kaprinay gyűjt. B. XVIII. k. nr. 117. pag. 229. alatt a szepesi káptalan 1446-iki jelentésében. (Egyetemi könyvtár.)

⁷ I. 1874., 18.

összeházasítsa. Június 1-én Ratkersburgban van, mint azon követség tagja, mely III. Friggyessel 2 évre fegyverszünetet kötött.¹ Június 23-ikán Hunyadi reá ruházza a mosonyi ispánságot.² Július 14-én még Hardon (Fehér m.) van,³ augusztus 7-ikén azonban már fia Imre volt mácsói bán intézkedik, mint mosonyi ispán.⁴ Ez időben húnyt el és fejezte be munkás életét, melyben szinte utolsó lehelletéig fáradhatatlanul dolgozott. Ellenfelei, főleg V. László hívei rosszindulatú, cselszövő, kétszínű embernek tartották, azonban tiszta honszeretete mentségére szolgál, hogy céljai elérésére az eszközökben nem volt válogatós. Italiai benyomások nem voltak reá hatás nélkül. Az olasz városok államformája talán a köztársaság ábrándjai felé is sodorták, azonban a rendiség virágzása, az országos tanács közjogi ereje elválaszthatatlan nevétől. »Erőteljes kormányának, az országlás mesterségében gyakorlott elméjének tulajdoníthatjuk főként, hogy a belsejében megszakadt haza, a várnai veszély után mindjárt a nagyok martaléka nem lett; nékie, hogy végre is Hunyadi, még pedig minden másnak kirekesztésével jött a kormányhoz.«⁵

Lőrincz nemcsak feleségéről és gyermekeiről emlékezett meg, hanem vérségbeli atyafiáról is. Özvegye, Blagay Antal leánya, Margit túléli őt és már 1447 szeptember 14-én jogai védelmére átiratja néhai férje adományáról szóló két oklevelet.⁶ Imre fia, volt mácsói bán, úgy látszik, atyja végrendeletének a végrehajtója. Sajnos, hogy magát a végrendeletet nem ismerjük, de egyes részletekből is láthatjuk, hogy kedves emberének és gazdatisztjének: Rummy Jánosnak adta haszonélvezetül Strémet és Szecsődöt (Vas m.),⁷ unokatestvéreinek: VI. Jánosnak és fiának, V. Istvánnak, szintúgy VII. Miklós fiának, Ozsvátnak Kisbarátit.⁸ Majd pedig

¹ Teleki II. 43—49.

² I. 188.

³ M. O. D. L. 14099.

⁴ I. 190.

⁵ Teleki II. 51., 52.

⁶ I. 193.

⁷ I. 192. — Imre is megerősíti.

⁸ I. 191. — Imre öccse, Miklós (VIII.) nevében is átadja 1447 aug. 8-ikán.

szeptember 20-ikán az utolsó aktust is elvégzi fia, amikor az országos rendek Buda várának őrizete alól felmentik Imrét és Hunyadinak adják át.¹

Lőrincz unokatestvérei, I. Imre fiai voltak: VI. János I. Imre fiai. III, László és VII. Miklós. János és László nevében 1422-ben özvegy anyjuk Chornay Dorottya intézkedik.² *László* elhal, s midőn 1432-ben *VII. Miklós* Lőrinczczel Itáliában van és Zsigmond mellett apródoskodik, pereikre halasztást nyernek Miklós és János.³ 1433-ban Miklós érdemeiért Zsigmond király Ruzsra adománylevelet ad a két testvérnek, de a Baziniak nyerik meg a pert s ők csak a zálogösszeget kapják.⁴ VII. Miklós is elhal fiatalon, csak Ozsvát nevű gyermeke marad.

VI. János 1447-ben a saját, szintúgy fia V. István, valamint néhai testvérének, VII. Miklósnak a fia Ozsvát nevében megegyezik Pál csornai préposttal és a konventtel birtokaik: Kis- és Nagybaráti között fekvő vitás területre, Csóka-telekre nézve.⁵

Midőn azonban 1449-ben a csornai prépostot a pannonhalmi konvent beiktatni akarta, VI. János ellenmondott.⁶ 1452-ben János és Ozsvát jobbágysai a határjeleket lerombolták.⁷ A per makacsul folyik, halasztás halasztást ér, VI. János is elhal talán 1464-ben és 1465 óta fia *V. István* folytatja a pert. Oklevelek bemutatására kötelezik a peres feleket,⁸ sőt 1469-ben még a győri káptalan tagjai is belekeverednek, mivel a panasz szerint a Héderváryak iránti kedvezésből nem akarták kiadni a felsőbb bírósághoz utaló

¹ I. 194.

² I. 140. II. 355.

³ I. 147.

⁴ I. 149., 153.

⁵ I. 195. — Ugyanazon évben megbékél Halmaji Bor Lászlóval is. I. 196.

⁶ I. 200. — 1450-ben halasztás a perben. I. 207.

⁷ I. 214. — Jánosra vonatkozik még I. 209., 225. II. 386., 389., 390., 391. és I. 189., 227. — 1447—1451 között Jánosnak ítélik Buzád-szigetet és Haholtot Sárkány Jánossal szemben, 1458 után pedig H. Ozsvát hatalmaskodik ott, de akkor már Sárkány birtoka.

⁸ I. 218., 236., 238. II. 395. — I. 257.

oklevelet.¹ 1470-ben Kanizsai László emberei a kisbaráti templomot feltörték és kirabolták.² 1471-ben pedig Héderváry János és Ozsvát kisbaráti jobbágysai a nagybaráti erdőt gyűjtötták fel,³ majd meg marhát hajtottak el.⁴ Erre válaszul a nagybaráti jobbágysok Kisbarát-ra törtek, a jobbágysok ingóságait elvitték, a plébánost elfogták, a templom ajtaját feltörték s az ott levő okleveleket is magukkal vitték.⁵ 1472-ben Héderváry Ozsvát és István kérésére perújítást engedélyez Mátyás király s a feleket okleveleik bemutatására kötelezte.⁶ 1473-ban a vitás Csókatelek hovatartozandóságának ügyét 6 választott bíróra bízták, akik a pannonhalmi konvent emberének jelenlétében a perben döntenek, mely ítéletnek mind a két fél aláveti magát.⁷ A pert kevéssel élte túl V. István, s utód nélkül halt el.⁸

III.

Lőrincz nádor korában, illetve utána tulajdonképen három ágnek vannak hajtásai: II. Miklós dédunokáinak: t. i. II. Györgynek, III. Lőrincz nádornak és VII. Miklósnak. Megkülönböztetésül nevezhetnők talán idősb, nádori és ifjabb ágnek. — Mind a három ág első nemzedéke még élvezte a nádor hathatós pártfogását és hatalmának gyümölcsseit. Szereplésük még beleesik a család fénykorába, a mely bár gyarapszik még vagyonban, de a politikai befolyás terén már túl van a delelő ponton.

Idősb ág.

II. Györgynek négy fia volt: I. Ferencz, II. László, Pál és Zsigmond. I. Ferencz⁹ és Zsigmond¹⁰ ifjan elhalnak,

¹ I. 264.

² I. 272.

³ II. 399.

⁴ I. 278.

⁵ I. 279., 283.

⁶ I. 285., 286.

⁷ II. 400.

⁸ Még 1473 szept.-ben él. — I. 290. Reá vonatkozik még: I. 246., 282. és II. 394., 397.

⁹ I. 129. — 1418.

¹⁰ 1435., 1439. — I. 154. II. 378.

a sánta *II. László* pedig egyházi pályára lépett. 1418-ban *II. László* említi először öccsével Pállal együtt.¹ Mig atyjuk él, az viszi apát, peres ügyeiket. — Ifjúkorában a bécsi egyetemet látogatta és püspök. 1433-ban ugyanott a bölcsészeti karon távol levő (absens) tanárként említi.² Még atyja életében, — valószínűleg Lőrincz nádor is támogathatta — 1439-ben pannonhalmi apát lett.³ 1440-ben ő is Ulászló megválasztása mellett foglalt állást.⁴ 1445-ben öccse, Pál nevében is 3000 frt zálogösszeg erejéig jogot formál Szigliget várára.⁵ — Midőn az egri püspöki szék megürül, a nádor támogatására Hunyadi János kormányzó Héderváry Lászlót ajánlja a pápának, és V. Miklós 1447 decz. 20-ikán ki is nevezi egri püspökké.⁶ 1449-ben inti atyafiát, Rozgonyi György pozsonyi főispánt, hogy jó lesz, ha ügyeit elrendezi és a hegyesdi várat visszaadja tulajdonosának, mivel az Úr adományából elegendő java van.⁷

Országos állásánál fogva politikai szerepet is visz. 1448-ban a III. Frigyessel kötött egyezség aláírói között találjuk.⁸ Hunyadi Jánost híven támogatja Giskrával szemben. Jelen van az 1450 márcz. 28-iki mezőkövesdi békekötésnél.⁹ 1451-ban a losonczi új vár ostrománál Hunyadi mellett van unokaöccsével, Lőrincz nádor fiával, Imrével együtt. Midőn szept. 7-én Giskra a vár felmentésére megérkezik, s az országnagyok Hunyadi elhagyják, mellette harcol, a sereg vereséget szenved s ő is Giskra fogságába jut.¹⁰

¹ I. 129.

² Fraknói V.: Magyarországi tanárok és tanulók a bécsi egyetemen a XIV. és XV. században. Ért. a Tört. Tud. II. k. X. sz. 25. l. és külföldi iskolázás 25. és 45. l. Turul XI. 137. l.

³ Pannonhalmi rend tört. III. 49—51. l. — Anyját »Kanizsai« Ilonának említi, de Rozgonyi György 1436-ban a nővérének nevezi. H. cs. O. II. 374.

⁴ II. 380.

⁵ II. 382. — és Pannonhalmi rend tört. III. 284.

⁶ II. 383.

⁷ I. 199.

⁸ Teleki i. m. II. 112.

⁹ Teleki II. 151. X. 256. és Horváth M.: Magyar Regesták CXX. sz. (M. Tört. Tár. IX. k. 152. l.)

¹⁰ Teleki II. 183., 186—188. — Adatok az egri egyházmegye történetéhez II. k. 3—4. f. 521. l.

1452-ben tagja a bécsi követségnek és 1455 július 21-én szintén aláírja a rendek levelét. 1456 júl. 15-ikén Zemplénben az országbíró, a tárnokmester és László egri püspök Thalafússzal szerződést kötnek Jászóvár miatt, míg Hunyadi Nándorfehérvárnál a török tartja lekötve.¹ V. László halála után családi hagyományaihoz híven az 1457 decz. 1-i országgyűlésen már Hunyadi Mátyás mellett van, kinek jobb keze is volt a garázda csehek megfélekezésében.²

Egyházfői tevékeny működése mellett³ nem feledkezett meg családi birtokairól sem. 1450 szeptemberében az Iváncziak Lászlót, öccsét, Pált, unokatestvérét Imrét és nagybátyját Jánost perlik hatalmaskodás miatt.⁴ Októberben rokonaival, a Rozgonyiakkal együtt perbe szállnak azon károk miatt, mely őket Pozsony várának kirablása miatt érte.⁵ 1460-ban Rozgonyi Druzsina kiházásításakor Rozgonyi Sebestyén erdélyi vajda és Héderváry László egri püspök 1500 fírtot adnak a vőlegénynek, Pelsőczy Vajdaffy Imrének, hogy zálogos birtokait kiválthassa.⁶ 1463-ban testvérevel, Pállal együtt eladják hat gömör- és nógrádmegyei birtokukat 1200 forintért Bariusz Lászlónak, de kikötik, hogy a birtok jövedelméből a Krakóban tanuló Abafalvi Albert deák tanulásának költségei illendően fedeztessenek.⁷ 1464-ben Rozgonyi Lászlóval együtt Debrő vára megszerzésére törekszik, mi ellen azonban Rozgonyi János tiltakozik.⁸ 1465-ben Chetneky András egri várnagy végrendeletében fiai gyámpjának kéri.⁹ 1467-ben sógorának, Kompolthy Miklósnak Turnacsa nevű birtokát foglalja el.¹⁰ 1468-ban fejezi be életét.

¹ Teleki II. 260., 380., 455. és Szerémi-Ernyey I. 443. l.

² Szilágyi IV. 176. és Kandra K.: Bakócs kodex. 521. l.

³ Erre vonatkoznak: I. 215., 216., 220., 221., 223., 224., 7. és Dr. Iványi Béla: Bátfá sz. kir. város levéltára I. 475., 510., 531., 532., 540., 748., 995., 996., 1017., 1034., 1431., 1465. sz.

⁴ I. 209. II. 386.

⁵ I. 210. — A rokonságra vonatkozik még: I. 204. II. 387.

⁶ I. 231.

⁷ I. 237.

⁸ I. 241.

⁹ I. 245.

¹⁰ I. 253.

Öccsét, Pált először szintén 1418-ban említik. Csak atyja halála után lép fel önállóan. 1439 szept. 17-én hozzájárul a következő évre tervezett háborús készülétekhez.¹ 1440 őszén jegyese, Garay János leánya, Katalin² és sógor-nője nevében a királyi könyvekből átíratja Zsigmond király 1421-iki adománylevelét Darnócz váráról. Birtoklásuk azon ban nem volt békés, mivel 1443-ban, Garay Dezső unoka-öccsének, Jánosnak leányait, Erzsét, Kóroghy Jánosnét és Katalint, Héderváry Pálnét a darnóczi és szentmiklósi részek birtoklásában zavarja, sőt le is foglalta.³ 1444 ápr. 18-iki budai országgyűlésen jelen van Pál is.⁴ 1448-ban Pál, szint-úgy unokatestvéreinek, VI. Jánosnak és II. Imrének csákányi jobbágysai hatalmaskodásával foglalkozik az országbíró.⁵ Ugyanazon évben bátyjával együtt visszakapja Győr kül-városában Szt. Gotthárd egyháza mellett a Királyföldön levő 5 telket, miket néhai atyjuk több rendbeli szolgálata fejében adott Ethrekarcsai Balázsnak.⁶

1454-ben ismét kitört a harc a szomszédos Várkonyiakkal. Héderváry Pál s unokatestvérei, II. Imre, VI. János és Ozsvát gyűlésvézi gazdatisztjei és jobbágysai újra elfoglalták Újhíd birtokát.⁷ 1455-ben Várkonyi Lénárt és Pál több pözsonymegyei birtokuk eladományozása, illetve a Héderváryak birtoklása ellen tiltakoznak.⁸ 1456-ban Újhídon vetettek és arattak is a Héderváryak.⁹ — Eközben 1453—54-ben Aborgata és Somló közti vitás területért, Salamonföldéért is pereskedik Pál.¹⁰ — 1456-ban Pál, II. Imre, VI. János és a nádor özvegyének bodaki, remetei és zseli-i jobbágysai a győri káptalan püski-i birtokán hatalmaskodnak,

¹ Teleki I. 72. l.

² I. 164. — Sógora: Kóroghy János országbíró, kinek felesége: Garay Erzsébet.

³ I. 171.

⁴ Teleki I. 377.

⁵ I. 197.

⁶ I. 198.

⁷ II. 389., 390.

⁸ II. 391.

⁹ II. 392.

¹⁰ I. 213., 219.

mit 1463-ban megismételnék.¹ 1464-ben árpási birtoklása ellen tiltakozik a bakonybéli apátság kormányzója.² Még ez szeptemberében megveszi Heczét, s három nap múlva el is adja 270 frtért a kisbajczi Vracz-oknak.³ Úgy látszik ezt később Pál megbánta. 1466-ban a Vraczok heczei birtokára törtek és legelőjéről 2 hízott marhát elhajtottak Pál királyföldi jobbágysai.⁴ 1467-ben Pál a maga, felesége, Katalin, leányai Hedvig (Kompolthy Miklósné), Fruzsina (Bebek Györgyné), Magdolna és Ágota, szintúgy bátyja, László egri püspök és unokatestvérei, Lőrincz nádor fiai: II. Imre és VIII. Miklós, szintúgy VII. Miklós fia Ozsvát, és VI. János fia V. István nevében egyezsége lép Vracz Mihálylyal és Tamással, melynek kapcsán Szentvidet, vásárlott birtokát adja nekik, viszont ezek visszabocsátják Hecze pusztát, továbbá Hecze pusztának Győr városa felé eső felerészét 160 frtért zálogba adja a Vraczoknak.⁵ 1465-ben felszólítja Szekcsői Herczeg Pálné és Szentgyörgyi Gróf Györgyné, hogy Zalánta nevű birtokát, mit még atyja zálogosított el, váltsa vissza.⁶ 1466-ban Pál, bátyja László, II. Imre, Ozsvát és V. István jobbágysai újra használják Újhíd birtokot, s ellenük Várkonyi Lénárt ötvened magával esküt tett.⁷ 1468-ban Demeter győri püspök emberei a győri heti piacz és vásár vámját, — mely Héderváry Pált illette, — lefoglalták, királyföldi mészárszékét szétrombolták, halastavát kihalászták. A pert 1470-ben választott bíró döntésére bízták.⁸

Volt pere, de leánya is Héderváry Pálnak. Nem is csoda, hogy megbékélve a Vraczokkal, 1469-ben mindkét medvei és radványi, 1471-ben szabadi és újfalusi részeit zálogosítja el Vracz Mihálynak és Tamásnak.⁹ Ez évben

¹ I. 225. és II. 394.

² I. 239.

³ I. 243.

⁴ I. 249. II. 396.

⁵ I. 251. II. 397.

⁶ I. 244.

⁷ I. 246., 247.

⁸ I. 268., 273.

⁹ I. 269., 275., 281. — 1475-ben a Vraczok visszaváltásra szólítják fel a Héderváryakat. I. 298.

házasítja Magdolna leányát és a lakodalom költségeire (?) 3000 frtot vett fel a vőlegénytől Marczaly György bán fiától, Lászlótól, melyre 15 győr-, 1 mosony-, 6 pozsony-, 1 veszprém- és 8 vas megyei birtokrészének felét köti le azzal a feltétellel, hogy a lekötött birtokok csak a 3000 frt kifizetése után vehetők vissza Marczaly Lászlótól.¹ Jól tudjuk, hogy nem kölcsönre volt szüksége Pálnak, hanem más volt a célja. Csak leányai voltak, a kik a családi birtokokban a leány-negyeden kívül nem részesedhettek s ezért terhelte meg zálog címén a családi birtokokat, hogy leányainak, illetve vejének juttathasson. Így került ki a családi ingatlanból az ingó hozomány.

1473-ban Pál Királyföld nevű birtokából kiszakítja a Szentvid és Malomsók között a Duna partján fekvő Felsőfalu nevű részt és azt malomhelylyel a Királyföldsziget felével és és az ú. n. Szabadrév-vel együtt hűségös szolgálataiért Babóthy Tamásnak, feleségének, Zsófiának és fioknak, Jánosnak adja.² 1475-ben tiltakozik Pál az ellen, hogy Ozsvát bírja Lipoltfalva felét.³ Majd mindkét Bánhidába zálogjog címén akarja magát beiktatni.⁴ Érthető ez a törekvése, hisz' ép a negyedik leányát, Ágotát adta férjhez Paksi Szemere Mihály fia Imréhez, mely alkalommal az ifjú párnak a Hédervári és a strémi (Vas m.) uradalomban bírt részét bizonyos összeg fejében lekötötte. 1475-ben unokatestvérei: Ozsvát a maga és fiai: II. Ferencz és VII. János, továbbá II. Imre bán és VIII. Miklós nevében is tiltakozik az ellen, hogy Héderváry Pál jószágait Szemere Imrének elzálogosítsa.⁵

Megindult az erős családi per. Pál nem hagyta magát. A Vraczok szerettek volna szabadulni Pál zálogos birtokaitól, — legalább is azt mutatták. — Lehetséges, hogy Pál biztatta meg őket. Mivel Pál — úgy látszik — nem tudta, vagy nem akarta kiváltani, másrészt a kiházasításkor kötött zálogokért rokonai őt szorongatták, most a nyakukra küldte Vracz

¹ I. 276.

² I. 291. — V. ö. II. 124. — 1550-ben visszaszerezni igyekszik.

³ I. 295.

⁴ I. 296.

⁵ I. 297.

Mihályt és Tamást, hogy váltsák vissza Pál radványi, két medvei, újfalu és szabadi-i birtokát, mert különben joguk lesz bárkinek elzálogosítani.¹ A nádori és az ifjabb ág tagjai sem jöttek zavarba. 1476., 1477. és 1478-ban a tiltakozást megújítva kiterjesztik Pálra és mindkét vejére, Marczaly Lászlóra és Szemere Imrére.² Folyik éveken át a per; három vásáros kikiáltásig eljutottak, tiltakoztak már a Rozgonyiak is, míg végre 1482-ben Pál visszavonja két veje, Marczaly László és Szemere Imre részére tett vallomásait.³

A hosszú pernek megvolt azonban a költsége is; u. i. Héderváry Pál és Szemere Imre különböző felvállásai alapján a Héderváry birtokokban jogot nyertek Nagylúcsei Orbán győri püspök, kincstárnok és rokonai. Ezek 1482-ben e jogoktól elállottak, melyért Héderváry VIII. Miklós és Ozsvát Radványt és a Kalács erdőt adta nekik.⁴ Mivel a nádor fia, VIII. Miklós fizette ki Marczaly Lászlónak a 3000 frtot Pál birtokai felerészéért, ezeket 1483-ban csak Dobronyért és 1150 frtéért adta át Ozsvátnak.⁵ — Így mentette meg a leányágtól a nádori — és az ifjabb ág a birtokokat. Pál nem sokkal élte túl, vele kihalt az idősb ág. 1486-ban már özvegye, Garay Katalin bocsátja vissza Ozsvátnak a nála zálogban levő két medvei, dunaszegi, lipótfalvi részét és a zseli-i Fiú-Dunán levő $\frac{1}{4}$ malomrészét.⁶

IV.

A nádori ág. Míg az idősb ág Pál megszakadása következtében megszűnt, s javai részben a másik két ágra, részben a leányokra szállottak, addig a nádori ág még mindig gyarapodott. Lőrincz nádornak két házasságából öt gyermekét ismerjük, t. i. az elsőből IV. Istvánt, II. Imrét, a másodikból pedig Katalint.

¹ I. 298.

² I. 299., 303., 305., 307., 310–314., 316., 317.

³ I. 321.

⁴ I. 323., 324., 325. II. 403.

⁵ I. 326.

⁶ I. 328.

Anglist (Ágnest) és VIII. Miklóst. IV. *Istvánt* 1438-ban említik először,¹ de ekkor már vagy nagykorú vagy közeljár hozzá, mivel 1439-ben már előterjesztését olvashatjuk.² 1440-ben megbízott I. Ulászló meghívására³; 1441-ben atyja írja neki, hogy Bátmonostori Töttös László birtokait és jobbágyságait védje meg.⁴ — Ezután — úgy látszik — rövid idő alatt fiatalon elhalt.

Öccse, **II. Imre** ekkor előtérbe kerül. 1442-ben már mácsói bán⁵ s ebben meg is marad atyja nádorsága idejében. 1444-iki budai országgyűlésen jelen van.⁶ Atyja halála után mosonyi főispán, és 1447. aug. 7-én ő is megbízza alispánjának Kemenei Lászlót.⁷ Atyja halála után végrendeletének végrehajtója.⁸ 1447. szept. 20-án az országos rendek Buda várának átadása után Héderváry Imrét felmentik a vár őrizete alól.⁹ 1449-ben pozsegai főispán, amikor öccse Miklós nevében is panaszt emel a Némái Kolosok ellen hatalmaskodás miatt.¹⁰ Úgy látszik, hogy ez kölcsönös volt.¹¹ 1450-ben megegyezik mostohaanyjával és testvéreivel atyjuk hagyatékára nézve. Imre kapja Ozora várát Podversával, az özvegy, Blagay Margit fiával a kiskorú Miklóssal és leányával Anglissal együtt, Pozsegavár és Tamási várakat; Gönyő vára, Ráró, Selke birtokokat megfelelik, Imre kapja Tétényt és Aradot(?) — mivel ezeket az ő anyja szerezte, — szint-úgy a hédervári és gönyői lakóhelyeket, míg a ráróit és a selkeit Miklós. Nemzetségi birtokaikat megfelelik s pereik vezetésére egy arra való alkalmas embert tartanak.¹² 1451-

¹ I. 158., 159., 160.

² Relatio Stephani, filii domini Laurentii palatini de Hedrehwar 1439. jún. 6. Zichy Okm. VIII. 657.

³ II. 380.

⁴ I. 166. — Lásd I. 167.

⁵ I. 168.

⁶ Kovachich J. M.: Sylloge Decr. Comit. 90.

⁷ I. 190.

⁸ I. 191., 192., 193.

⁹ I. 194.

¹⁰ I. 201., 202.

¹¹ I. 203., 206., 208.

¹² I. 211. — Úgy látszik, ekkor már nem él Katalin. — Ez év őszén Imre jobbágyságai Szentmártonban hatalmaskodnak. II. 385.

ben Hunyadi mellett van a losonczi vár ostrománál.¹ Imre ozorai birtoklása ellen 1453-ban tiltakoznak a Derecskeiek,² 1454-ben pedig sági és gönyői birtoklása ellen a pannonhalmi apátság kormányzója.³ 1455-ben V. Lászlótól kapja Imre és öccse Miklós a tolnamegyei Szokoly-Endrédet.⁴ Ugyanazon évben adománylevelet igyekezzenek szerezni vagy kapnak is a leányági atyafiakkal együtt az Amadék több birtokára a mi korábbi Héderváry-Amadé rokonságra mutat.⁵ 1455 jún. 25-én Győrött unokatestvérével Pállal együtt mint országnagyok aláírják azt a szövetséglevelet, melyben kötelezik magukat arra, hogy László királyt az országba hozzák és neki engedelmeskednek.⁶

V. László váratlan halála után a régebbi összeköttetés révén is a Hunyadi-ház lelkes hívei között találjuk a Héderváryakat. 1458-ban II. Imre is tagja annak az országos küldöttségnek, mely Mátyásért az ország határára ment.⁷ Ugyanezen év tavaszán Imre már főpohárnokmester, s öccsével Miklóssal együtt kapja a valkómegyei Palina birtokának egy harmadát.⁸ Novemberben már udvarmester Imre, amikor Hunyadi Jánosnak és Mátyás királynak tett szolgálatai jutalmául a pestmegyei Sósikutat és Kőkert pusztát nyeri Miklós öccsével együtt.⁹ 1459 márcziusában királyi főajtónállómester¹⁰ 1460 áprilistól ismét királyi udvarmester,¹¹ Mátyás igen kedvelt híve, a ki emellett a pozsegai ispánságot is viselte.¹² 1460-ban is udvarmester, amikor ő és öccse a tolnamegyei Gadán-t kapja. 1461-ben ismét főajtónállómester, amikor

¹ Teleki II. 183.

² I. 212.

³ II. 388.

⁴ I. 222.

⁵ II. 391.

⁶ Győri tört. és rég. füz. II. k. 54. és Tört. Tár 1901. évf. 179. l.

⁷ Szilágyi IV. 182. l.

⁸ I. 226. — $\frac{1}{3}$ -ot Rozgonyi Sebestyén főlovászmester és $\frac{1}{3}$ -ot Szekesői Herczeg Pál és Fülöp kap.

⁹ I. 228.

¹⁰ I. 229. és Gelcich: Dipl. Ragusanum 616. l.

¹¹ Teleki X. 616. l.

¹² Turul XXV. évf. 11 l. — »grated ilecto«.

Mátyás jegyese, Podiebrad Katalin mellett foglalatoskodik.¹ Tétény-re, Imre anyai birtokára jogot formáltak a Rozgonyiak és s ezért a beiktatásnál ellenmondás is történt, a pert azonban elhalasztották.² Az év vége felé újra udvarmester, amikor a magtalanul elhalt hédervári várnagyuk, Setétkúti László és testvére, Miklós birtokát, Baganát és a diódi részt (Pest m.) kapja a két testvér és újra Kőkert pusztát a rajta levő várformájú kúriával.³

1462 júliusában a török ellen készül Mátyás. Távol-léte idejére az ország kormányzását Dénes esztergomi bíbor-nok-érsek és főkancellár, Pálóczi László országbíróra, Roz-gonyi János tárnokmesterre és Héderváry Imre királyi és királynéi ajtónállómesterre bízta, akinek meghagyta, hogy anyja és jegyese udvarára is gondot viseljen. Úgy látszik az udvarmesteri állás nem volt betöltve s így ő helyettesi-tette. Ez év augusztus 1-én vette feleségül Imre hugát Ang-list Bátmonostori Tóttós László fia, Imre, aki azonban rövid három év múlva elhalt.⁴ 1463-ban a királyné ajtónállómes-tere;⁵ 1464 és 1465-ben Csókatelekért perlekednek.⁶ 1466-ban Imre ajtónállómester, — és öccse Miklós (VIII.) étekfogó-mester a fornádi részt (Tolna m.) kapja. —⁷

Ezek a pest- és tolnamegyei szerzemények azt mutat-ják, hogy Imre a Thamásy-örökség révén szerzett jelentős birtokokat kiegészíteni akarta. 1467 februárban pozsegai ispán, míg öccse Miklós főasztalnokmester, amikor a Viszlói Áronok somogyi és baranyai birtokát szerzi meg egyezség útján.⁸ Áprilisban Sthoz Egyed budai polgárral köt egyez-séget Sós-kútra, Káposztásmegyer és Százlom felére nézve úgy a maga, mint öccse és érdektársai, Kálnay Miklós, szintúgy Gúthori Nagy András és Ferenc nevében.⁹ Érthető

¹ I. 232., 233. és Teleki XI. 7.

² I. 232. és 235.

³ I. 234. II. 384.

⁴ II. 393.

⁵ II. 394.

⁶ I. 238. II. 395.

⁷ I. 248.

⁸ I. 250.

⁹ I. 252.

az a törekvése, hogy gazdasági érdekből is összpontosításra igyekezett, de a kisebb részbirtokok megszerzése a kapzsiság látszatát árulja el. Ezt mutatja az a pere is, melyet néhai Tamásy László özvegye, Ilona végrendeletének végrehajtója Miklós, a budavári Szűz Mária plébániatemplom rektora indított ellene, vádolván Imrét, hogy az özvegy hagyatékából ingó és ingatlan javakat magának tartott meg. Imrét János esztergomi érsek vikáriusa, Simon antivari érsek el is marasztalta, ő azonban az igaztalan-ítélet ellen a pápához fellebbezett.¹ 1468-ban még folyik a per Ozoráért és tartozékaiért a Derecskeikkel,² és Vöröskő vára miatt a Szentgyörgyiekkel.³ 1469-ben István kalocsai érsek és kanzellár iránt való hálából Somlyói Péternek adományozzák a Viszlói Áron-féle birtokok egy részét.⁴ 1470-ben Sósikutat eladja a két testvér 2000 frtért Ernst János budai polgárnak.⁵

Úgy látszik, hogy a Tamásy-szerződéssel kapcsolatos perek még mindig nem pihentek el. 1471-ben Imre és Miklós, a két testvér tiltakozik az ellen, hogy Újlaki Miklós vajda és fia Lőrinc, Bereksfalvi Zopa Imre és Gáthi Horváth Gergely birtokaikat, Kaposújvár várát, továbbá Somogy, Valkó, Arad, Csanád és Bihar megyékben fekvő birtokaikat elfoglalják. Úgy látszik, — ők sem tudták birtokukba venni, de igényüket féltékenyen őrizték még olyanokra is, amelyek sem az övék, de még a Tamásyaké sem voltak.⁶

1471 okt. 9-én Budáról Héderváry Imrét is felszólítja Mátyás király, hogy ő és testvérei egész hadi népükkel a lengyelek ellen induljanak.⁷ Ez időben már elhalt Lőrinc özvegye is, mert a két fiú 1472-ben atyjuk, anyjuk és testvéreik lelki üdvéért az ozorai egyháznak adományozzák az ozorai várhoz tartozó Nyilas nevű birtokot.⁸ Sőt felesége,

¹ II. 398.

² I. 256. V. ö. 212. — I. 270., 271., 288.

³ I. 258.

⁴ I. 263.

⁵ I. 274.

⁶ I. 277. — Hódmezővásárhely. V. ö. I. 205.

⁷ I. 280.

⁸ I. 287.

Garay László nádor leánya, Anna sem él sokáig. 1473. dec. 3-án Ozora várában végrendelkezik és mivel gyermekük nem volt, férjét — ekkor pozsegai főispánt — teszi meg minden ingó és ingatlan vagyona örökösévé.¹

Özvegsége nem tartott soká; újra házasodott és feleségül vette Marczaly Dénes bán fia, István leányát, Borbálát.² 1477 végén Molnosszecsőd felét 150 arany frtéért zálogba adja Monyorókeréki Elderbó özvegyének, Szécsy Borbálának és fiainak, Jánosnak és Istvánnak.³ 1478. deczemberében még él,⁴ de úgy látszik, már elnehezedett. 1481-ben már halott s csak egyetlen leánya, Dorottya maradt.⁵ Az özvegy és az árva csak Ozora felét tarthatták meg, a másik felét Miklós foglalta el, miből per támadt.⁶ 1482. márcziusában az özvegy hitbérére, jegyajándékára és Dorottya leánynegyedére nézve megegyeznek Miklóssal.⁷ — Az özvegy gondot fordít apai örökségére, Verőczére, Lippára s 1487-ben átíratja a reá vonatkozó okleveleket.⁸ Dorottya 1495-ben Béltéki Drágffy Bertalan erdélyi vajda felesége.⁹ Házasságukból nem maradt gyermekük, sőt Dorottya 1506-ban már özvegy és mostoha fiának adományozza atyai örökségét.¹⁰ 1508-ban Szt. Ferencz harmadik rendjének apáczája és Kusalyon a Szentháromságról nevezett klostrom mellett az apáczáknak a házában lakik s a klostromnak adományozza örök alamizsnaképen Gercsent, Bösházát és Széplakot.¹¹ Itt éli le hátralevő életét elvonultan a nagy nádor első házasságából leszármazó egyetlen leányunokája.

Lőrincz nádornak második házasságából, Blagay Margittól született két leánya, Katalin, Anglis (Ágnes) és egy

¹ I. 292.

² I. 346.

³ I. 308.

⁴ I. 314.

⁵ I. 318.

⁶ I. 320.

⁷ I. 322.

⁸ I. 332.

⁹ Reá vonatkoznak: I. 346., 347., 348., 349.

¹⁰ I. 357., 358., 363.

¹¹ II. 417. I. 365., 366.

fia, VIII. Miklós. *Katalin*, úgy látszik, fiatalon elhal.¹ *Anglist* 1462-ben Báthmonostori Töttös Péter veszi feleségül, de három év múlva özvegy lesz s 1472-ben már valószínűleg nem él.² *VIII. Miklós* még gyermek atyja halálakor s így 1449 óta előbb anyja, majd mostohabátyja, Imre bán intézik sorsát.³ Az 1450-iki osztzkodáskor is még kiskorú. Alig hogy nagykorú lett, 1466-ban már étekfogómester,⁴ 1467-ben főasztalnokmester,⁵ 1468-ban újra étekfogómester.⁶ Birtokügyeiket ekkor is közösen intézik Imre bátyjával együtt.⁷ 1471-ben is étekfogómester.⁸

Hogy 1481-ben bátyja, Imre bán fiörökös nélkül halt el, a nádori ág egyetlen felnőtt férfitagja ő volt. Még az év nyarán bátyjának a zamári pusztában (Pest m.) birtorészét 210 frtért eladta Kisbán Bálint budai polgárnak. Ozora várának felét is elfoglalta.⁹ Vereskő várának elfoglalása miatt megidézttette Bazini Gróf Jánost és Zsigmondot.¹⁰ 1482-ben Imre özvegyével, Marczaly Borbálával és árvájával, Dorottyával a hitbérrre, hozományra és a leánynegyedre nézve úgy egyeznek meg, hogy ezek kapják a tamási kúriát, Ozora és Tamási várak tartozékainak, Téténynek, a tamási és ozorai vámoknak és malmoknak a felét, de a kiházasítás után ezek is visszaszállnak Miklósrá.¹¹

Ősi birtokai sorsa is lekötötte gondját. Pálnak vejei részére történt felvállásait érvénytelenítették, de ki kellett

¹ Reá vonatkoznak: I. 162., 163.

² I. 211., 287. II. 393. — Egy 1636 okt. 3-iki oklevél a hátlapján Ágnest említve hivatkozik 1466. és 1472-iki (I. 287.) oklevélre. Hédervári levéltár Fasc. 7. Nr. 22.

³ I. 201., 202., 208., 211., 212. II. 388. I. 222., 226., 228., 230., 232., 234., 235. II. 395.

⁴ I. 248.

⁵ I. 250.

⁶ Hazai Okmánytár IV. 424.

⁷ I. 256., 270., 271., 288. — II. 397. — I. 258., 263., 274., 277., 287., 297., 298., 299., 303., 307., 310., 314.

⁸ M. H. H. I. o. XXXVI. k. 205. l.

⁹ I. 318., 320.

¹⁰ I. 319. — L. I. 329. — 1486-ban nem jelentek meg.

¹¹ I. 322.

elégíteni a Nagylúcseieket, a kik a per kapcsán zálogjogot nyertek a Héderváry-család birtokaira. 1482 őszén Radvány és a Kalács erdő átengedésével sikerült is Miklósnak és unokatestvérének, Ozsvátnak őket kielégíteniök.¹ Mivel pedig a Pál által kikötött 3000 frtnyi zálogösszeget Miklós fizette ki, Pál birtokai is az ő kezébe kerültek, ő azonban 1483-ban azok felét 1150 frtéért és a veszprémmegyei Dobronyért átadta Ozsvátnak.² 1484-ben szigetközi jobbágyaik már együtt hatalmaskodnak a felsőszapi Domonkos-szigeten,³ mely alkalommal a birtokosokat is megverték. Ezek javai a Nagylúcseiek kezére kerültek, a kik már előbb is zálogjogot szereztek maguknak — bár csak ideiglenesen — a Héderváryak javaiban. Egyébként is a család tagja, Orbán, ekkor győri püspök és kincstárnok volt. 1485-ben tehát Héderváry Miklós a maga és gyermekei, Lőrincz (IV.), Ferencz (III.) és Katalin nevében kölcsönös örökösödési szerződést köt Nagylúcsei Orbán győri püspök, kincstárnokkal és atyafiaival,⁴ melynek értelmében a kihaló család birtokait a másik fél öröklí. A bizonytalan jövő gondolata iratta a szerződő oklevél hátára: »Domine Jesu custodi, defende.« 1487 decemberében jelen van azon szerződésnél, melyet Frigyes császár és Mátyás király kötöttek.⁵ 1489-ben tárnokmester és mosonyi főispán,⁶ amikor a Keledfalvi Korothenayakkal kötött csere révén megszerzi Sziget pusztát (Tolna m.).⁷

1490-ben elhal Mátyás király, kinek egyetlen utódja maradt Corvin János. Héderváry Miklós a királyválasztás előtt nem feledkezik meg a Hunyadi-házzal való régi összeköttetésről és hálájáról. A délvidékiekkel együtt Corvin pártján van. Ügyük rosszra fordul, de mielőtt Budáról menekülnének, a tárnokházat feltörik s magukkal viszik a királyi

¹ I. 323., 324., 325. II. 403.

² I. 326.

³ II. 404.

⁴ I. 327.

⁵ Teleki XII. 375. I.

⁶ Hazai Okmánytár V. 371. és VII. 483. és M. O. D. L. 19604. és Fasc. 390. Nr. 28. Orsz. Levéltár.

⁷ I. 334. — Ez évben jobbágyaik hatalmaskodásáról szól: I. 335. és II. 405.

kincseket, mígnem Kinizsi utólérvén őket, hadaikat szétveri.¹ Mivel II. Ulászlót választották meg a rendek, Miksa betört az országba s november 19-ikén rohammal foglalta el Székesfehérvárt. Ekkor szállták meg csapatai Ozora várát is, ahol elfogták Héderváry Miklóst és fiát, Ferenczet, okleveleiket elrabolták s részben megrongálva adták vissza. Kénytelen-kelletlen november 22-ikén Miksa pártjára kellett állnia.² Amint azonban Miksa csapatai eltakarodtak, Ulászló hívségére áll és 1491 augusztusában birtokaira új adományt kér, mivel oklevelei Miksa támadása alatt megrongálódtak. II. Ulászló teljesíti is kérését s 1492 tavaszán úgy őt, mint fiait, Lőrinczet és Ferenczet be is iktattatja birtokaikba. Jelentősek ezek; három vár: Ozora, Tamási, Pozsegavár és a podversai kastély, négy mezőváros, azonkívül 48 falu, ugyanannyi pusztta és 59 részbirtok, 5 vámhely és egy apátsági kegyuraság Tolna, Fehér, Veszprém, Somogy, Pozsega, Győr, Komárom, Mosony, Vas, Pozsony és Pest megyében.³ Ezekből láthatjuk, hogy az ősi Hédervár már nem a nádori, hanem az ifjabb ág családi fészke. Birtokai biztosítása utolsó ismeretes tette. Lehet, hogy idősb fiának, Lőrincznek a halála is siettette a végét, ő is hamarosan elköltözik s 1493-ban már özvegye Orsolya asszony fiával, III. Ferenczczel együtt veszi meg Bikádi Nemes Albert szigeti részét.⁴ Még három év múlva, 1496-ban, Orsolya asszony fiával együtt bírja Pozsegavárt és a podversai kastélyt, mi ellen Imre bán leánya Dorottya, Drágffy Bertalanné tiltakozik és perbe is idézi őket,⁵ — de csakhamar Ferencz nagykorú lesz és maga intézi családi ügyeit.

III. Nővére, Katalin ekkor már Rozgonyi István felesége.
 Ferencz A hatalmas nádori ágból csak ő az egyetlen férfitag, de
 bán. nővérén kívül élt még II. Imre bán leánya, Dorottya, Bélteki

¹ Schönherr Gy.: Corvin János 138. l. — Tört. Tár 1903. évf. 123. és 125. l. — II. 406.

² Schönherr u. o. 169. l.

³ I. 337., 338., 340., 341. V. ö. Margalits: Horvát tört. repert. I. 30. II. 654.

⁴ I. 343. V. ö. I. 334.

⁵ II. 408.

Drágffy Bertalan erdélyi vajda felesége. Birtokai rendbehozására, másrészt biztosítására is törekedett. Az előbbiben Batthyáni Benedek kincstárnok támogatta is, hogy Miksa hadai által a birtokaiban okozott kárt helyrehozhassa. Mig élt, nem kellett attól tartania, hogy birtokai Dorottya vagy örökösei kezére jutnak, de mi lesz, ha utód nélkül hal el. Ezért 1500-ban III. Ferencz 20.000 forintnyi színleges kölcsönt vesz fel nővérétől, Katalintól és sógorától, Rozgonyi Istvántól, mely összeg fejében leköti birtokait. Másnap pedig Rozgonyi István és felesége kötik le 20.000 frtnyi kölcsönösszegért Héderváry Ferencznek az ő birtokaikat.¹ Majd megházasodik s feleségül veszi Csáky Benedek és Rozgonyi Apollónia leányát, Borbálát, Miklós csanádi püspök nővérét. 1504-ben a Csáky testvérek, Miklós, a csanádi püspök László, Ferencz, Anna, Bajnai Both Andrásné, Borbála, Héderváry Ferenczné és Katalin Valpó várát öröklük tartozékaival együtt, szintúgy a budai Mindszent-utczában egy kőházat Horogszegi Szilágyi Ozsvát leányától, Margittól, néhai Maróthi Mátyus özvegyétől.² Az 1505-iki híres rákosi gyűlésen jelen van, mint a nemzeti királyság híve. Nem sokáig maradt azonban kezükön az új birtok, mert 1505 októberében az irántok tanusított szívesség és jótettek viszonzásul Valpó várát és mezővárosát tartozékaival együtt Perényi Imre nádornak adják, akit novemberben be is iktattak a birtokokba.³ Hogy mi lehetett e nagy szívesség, nem tudjuk, — de Ferencz emelkedése ezután kezdődik.

1506 tavaszán nővére várja őt, de nagy elfoglaltsága miatt látogatását későbbre halasztja.⁴ Október 17-én már jajczai bán, mely alkalommal egyrészt Batthyáni Benedek kincstárnoknak kora ifjúságától fogva iránta tanusított jótéményeiért, másrészt azon 12.000 frtnyi kölcsönösszeg

¹ I. 350., 351.

² I. 352., 353. — Németh Béla: Szigetvár története. Pécs. 1903. — 64. lapon azt írja, hogy H. Ferenc első felesége Enyingi Török Ambrus és Vittyá N. leánya, Lucia volt s Török Imre 1515-iki végrendeletében gyámul kéri H. Ferencet, kinek neje az ő testvére volt. U. o. 67—70. 1.

³ I. 356. II. 412.

⁴ II. 414.

fejében — mit birtokai rendbehozására és kiváltására, másrészt Jajcza várának minél jobb karban való fenntartására vett fel — leköti a kincstárnoknak várait, Ozorát és Tamásit és 11 faluját azzal a kikötéssel, hogyha utód nélkül hal el, azok Batthyánira szálljanak.¹ A reménybeli szerzeményből Batthyáni már másnap Fanchy Imre javára vallja fel Tamási várának és tartozékainak a felét.²

A jajczai bánságot azonban nem tudta átvenni; 1507 szeptemberében II. Ulászló felszólítja a régi bánokat, Strasesmyei Györgyöt és Kövendi Székely Miklóst, hogy a jajczai bánságot haladéktalanul adják át az új bánoknak, Beriszló Bertalan vránai perjelnek és Héderváry Ferencznek.³ A régi bánok azonban, mivel követelésüket a kincstárnok ki nem fizette, nem adták át a várat. Héderváry Ferencz 1507 decemberében viseli a báni címet s Ireg faluban hidak építésének kötelezettsége mellett vámszedési jogot nyer,⁴ — tényleg azonban sohasem vehette át a jajczai bánságot, mivel Strasesmyei György és Székely Miklós csak 1508 júliusában adták át a várat a legújabb bánnak, Alapi Boldizsárnak, miután követeléseiket a király részben kiegyenlítette, részben biztosítékot adott róla a kincstárnok.⁵

Szomorú korszaka ez hazánknak. A központi hatalom teljesen elgyengült, a hatalmas főurak szövetkezése, szerződesei birtokaik gyarapítását czélozták. III. Ferencz sem ment kora hibáitól. Bár Imre bán birtokainak háromnegyedrésze neki jutott s Dorottya csak a leánynegyedet kaphatta, még ezt is elfoglalta tőle. Az özvegy panasza igaz volt s 1509-ben egyezségben fogadta, hogy visszaadja.⁶ Úgy látszik, örökösödési szerződéseit még tovább folytathatta, mivel 1511-ben Katalin nővére, Rozgonyi Istvánné tiltakozik az ellen, hogy testvére, Ferencz birtokait eladja, elcserélje,

¹ I. 360.

² II. 413.

³ II. 416.

⁴ I. 361.

⁵ Lásd: Dr. Závodszy Levente: Székely Miklós jajczai bánsága. Századok 1913. évf. és k. ny.

⁶ I. 365., 366.

zálogba adja vagy bármiként is elidegenítse.¹ Látták ugyanis, hogy Ferencznek nincs utódja s így Katalin a maga gyermekeit igyekezett biztosítani. Ferencz egyébként is politikailag óhajtott volna érvényesülni. 1512-ben Perényi horvát bán lett s állítólag maga mellé vette viczebánoknak Balassa Ferenczet és Héderváry Ferenczet; hogy azonban ezek állásukat elfoglalták volna, semmi nyoma sincs.² 1513 június 5-én Enyingi Thewrewk Imre jajczai bánnal birtokokat cserél, az oklevél szerinti nővére, Katalin nevében is. Ez ellen azonban mind a nővére, mind pedig atyafia, VI. István tiltakozott.³

Hatalmaskodásai is sűrűn perbe keverték. 1499-ben gönyői jobbággyai a Kolosok némai két szigetén kivágták az erdőt.⁴ 1512-ben kocsai tisztartója 98 fegyveres jobbággyal Rozgonyi Klára, özvegy Kanizsai Györgyné sárkányi birtokára tört és három jobbággyát elhurczolták.⁵ Kálthy Mihály káltházi rétyjét — mit 1511-ben a pannonhalmi kontventnek eladott — emberei lekaszálták.⁶ 1513 június közepén tamási várnagyai Gergelylaci Buzlay Mózes királyi udvarmester jobbággyait megvámolták.⁷ Július elején Bodó Imre, Peleskei Eördögh László, Albert laki várnagy vezetésével több nemes és gazdatisztje, szintűgy fegyveres jobbággyai Kanizsai János dencsi (Somogy m.) birtokára törtek, jobbággyait megverték, tizenkettőnek házat kifosztották és a fazekasoknak mintegy 5000 fazekát összetörték. A küzdelemnek komolyabb alapja is lehetett, mert Kanizsai kedhelyi, beledi, nagyberényi, kanizsai, miháldi és szentpáli birtokain is garázdálkodtak, Décsén Bencze plébános házat feltörték s még a templom vagyonát is elrabolták.⁸ Pedig kritikus év közeledett. 1514-ben Dózsa György lázadásának

¹ I. 367.

² Margalits: Horvát tört. repert. II. 510.

³ II. 421. I. 370., 371.

⁴ II. 410.

⁵ I. 368.

⁶ Pannonhalmi rend tört. III. 262.

⁷ II. 422.

⁸ I. 372., 373., 374., 375. II. 423., 424., 425.

hatása a Dunántúl is megnyilvánult. Június 16-án már harezra kellett készülődni a lázadó és pusztító jobbágysok ellen, a mikor a pozsegei káptalan előtt Ferencz kölcsönös örökösödési szerződést kötött Cserneki Desseöfy Ferenczcel.¹ Talán együtt szálltak hadba s Desseöfy is ott lehetett, a mikor a tolnamegyei. Anyavárnál Ferencz leverte a lázadó jobbágysokat.²

1515-ben újra leköti birtokait, most pedig a felesége, Csáky Borbála javára 20.000 forintig, mivel ékszerait, mint jajczai bán, Jajcza várának fenntartására költötte el.³ Ferencz emelkedik is, s 1517-ben már bán, és pedig valószínűleg nándorfehérvári, s mivel a Száva vonalának a védelmével van elfoglalva, perhalasztást nyer.⁴ Az év végén a fehérvári keresztesekkel birtokot cserél.⁵ 1519 tavaszán elhal nővére, Katalin.⁶ Az év vége felé II. Lajos király Héderváry kezéből ki akarja venni a nándorfehérvári bánságot.⁷ 1520-ban Nagylúcei Dóczy Ferencz tiltakozik Hédervárynak az Enyingi Thewrewk Imrével kötött birtokcseréje ellen, támaszkodva arra az örökösödési szerződésre, melyet Ferencz atyja, Miklós 1485-ben a Nagylúceiekkel kötött.⁸ 1520 decemberében viszont II. Lajos Ferencz bán bőséges érdekeit jutalmazni akarván, neki adja Felső- és Alsó-Bisztrát (Zágráb m.).⁹

1521-ben azonban bekövetkezett a török támadása. Ferencz, tudta jól, hogy Nándorfehérvár nincs kellően felszerelve s április havában még kölcsönt vesz fel Héderváry Istvántól a vár felszerelésére és a zsoldosok kifizetésére. Mivel bizonytalan, visszatér-e Ferencz Nándorfehérvárról, kikerülve a törökök gyilkos fegyverét, a 4000 frt. kölcsön zálogául

¹ I. 376., 378. és Margalits I. 30. II. 654., 655.

² Márki Sándor: Dózsa György. Bpest 1913. 393—398. 1.

³ I. 380.

⁴ I. 383.

⁵ II. 427.

⁶ I. 390., 391. Lásd még II. 415., 431., 432.

⁷ I. 392.

⁸ I. 393. V. ö. I. 327.

⁹ II. 430.

szigetközi birtokait köti le, mi ellen azonban nővérenek örökösei, szintúgy örökösödési szerződés alapján a Báthoryak tiltakoznak.¹ Még május havában Ozorán van, a mikor hűséges szolgájának, Zakáchy Andrásnak adja még meglévő szécsényi földjeit.²

Ferencz mellett ez időben Nándorfehérvár bánja volt még az ifjú Török Bálint, a kire a méltóság atyjáról szállott. Török helyett azonban gyámkodó nagybátyjai, a Sulyok-testvérek, István és Balázs szabácsi kapitányok intézkedtek. Török albánja volt Oláh Balázs, Héderváryé Móré Mihály, azonkívül a király megbízásából a gyalogosokat Bárdy László, a naszádosokat Owchiarewyth Péter vezette. Lajos király a bánágot el akarta tőlük venni és Báthory András szatmári főispánnak, továbbá Országh Ferencznek akarta adni, most azonban főleg a Sulyok-testvérek hangoztatták ép úgy, mint Székely Miklós jacezai bán 1508-ban, hogy addig a várat át nem adják, míg költségeiket meg nem térítik és követeléseiket — Töröknek 12.000, Hédervárynak 8000 aranyat — meg nem fizetik. A bánok föltételeik teljesítése mellett hajlandók lettek volna a várat átadni, azonban mivel azokat meg nem nyerték, a várba vissza sem tértek. Midőn a király felelősségükre intette, Héderváry, kit a köszvény is kínozott, már hajlott a királyi parancsra,³ azonban Sulyokék nem engedték be Báthoryt.

A törvények szerint legalább az egyik bánnak mindig a várban kellett tartózkodni, most azonban mindketten távol voltak s nevükben helyetteseik intézkedtek. A török ostromát állták is vitézül, azonban napról-napra fogyatkozott az őrség, a lőszer és az élelem is. Ráadásul Héderváry albánja, Móré Mihály, átszökött a törökhöz. Helyébe Morgay János lépett, a bukást azonban feltartóztatni nem tudták. Sulyokék távollétében július 7-én rohammal foglalta el a török Szabácsot, augusztus közepén Zalánkemént, Zimonyt

¹ I. 395. és II. 431., 432.

² I. 396.

³ Veranchich. M. H. H. Scriptores II. k. 14. l. — Azonban tévesen írja Veranchich és utána mások, hogy új házasságával foglalkozott; felesége élt még 1526 végén is, és csak 1529 szeptemberében nősült újra.

s kéthónapi ostrom után, augusztus 29-ikén, amikor már felmentő segítség nem érkezett, Oláh Balázs is megsebesült, a védők száma pedig 72 emberre olvadt le, adták át Szulejmánnak a várat.¹

Valamennyi hadat gyűjtött is a király, de az Tolnában vesztegelt. Itt érte őket a csapás híre s a királyi tanács közös, bűnös mulasztásuk fedezéséül kizárólagos bünbakokul odaállította a hibás bánokat. Tényleg mulasztás terhelte őket, de a bukásban részesek voltak a király tanácsosai, a gyarló honvédelmi és rossz pénzügyi viszonyok is. A nádori törvényszék, mint a végvárak árulóit, hűtlennek nyilvánította Nándorfehérvár, Zimony és Zalánkemén elvesztése miatt Héderváry Ferenczet, Török Bálintot, sőt testvérét, Miklóst is, továbbá Sulyok Istvánt, Szabács bukásáért pedig Sulyok Balázst s mindnyájukat birtokaiktól megfosztotta.

November 19-ikén Budán országgyűlést tartottak s már volt idejük, hogy a bukás okaival is foglalkozhassanak s bár a 48-ik törvénycikkely megerősíti az ítéletet, mégis 40 napot ad az elítélteknek, hogy ez idő alatt, ha kéri, királyi oltalomlevél mellett megjelenhetnek az udvarban s magukat igazolhatják.² Héderváry Ferencz azonban eltűnt, de csak egy időre s nem is külföldi száműzetésben töltötte el élete végét, hanem — miként Török Bálint is — valószínűleg Erdélyben Szapolyainál vonta meg magát. A bíróság előtt nem jelentkezett s így birtokait a király csakhamar eladományozgatta.

1522 február 22-én II. Lajos udvarmesterének, Búcsáni Korláthkövy Péter komáromi főispánnak és Ákosházi Sárkány Ambrus zalai főispánnak adományozza Héderváry Ferencz

¹ Verancsics: Nándorfehérvár bukása, M. H. H. Script. II. k. 11—15. — Istvánffy: De rebus Hungaricis liber VII. p. 57. — Margalits: Horv. tört. rept. I. 329., 330., 335., 337., 339., 657. — Győri rég. és tört. füz. I. 363. — Czech János: Győr vármegye stb. (Tudományos Gyűjtemény 1829. XII. k. 34. l. — Pray: Annales regum Hungariae Pars V. Lib. I. p. 53., 54. — Szalay Ágost: Négyszáz magyar levél. 156. l. — Kiss Lajos: Nándorfehérvár bukása.) Hadtört. Közl. 1889. II. évf. 389. és 546. ll.

² Kovachich: Vestigia Com. 546. l.

laki és tamási várait, az edelényi és móri kúriákat tartozékaikkal együtt, a melyek hűtlensége következtében a koronára szálltak. Ekkor sorolja fel bűneit: t. i. Nándorfehérvár várát és bánágát, — a mely nemcsak Magyarország, hanem az egész kereszténység védőbástyája, — többszörös felszólítás daczára sem adta át, élelemmel, felszereléssel és katonasággal el nem látta, bár hatalomban és jólétben duskálkodott, s a támadás hírére a királytól elegendő hadi költséget is kapott, a küldött katonaságot be nem bocsátotta s albánja, Móré Mihály az ellenség táborába szökött.¹ — Ugyanezen bűnei miatt a király június 9-én dalmadi birtokát hű komornikjának Sisari Kórody Albertnek adományozza,² november 1-én pedig másik komornikja Obrováci Mersyth Simon étékfogó kapja a podvorsai várat.³

Ezek az adományozások még Ferencz elítéltetése előtt keltek. Az 1523 ban Szt. György napján kelt országgyűlési határozatok 59-ik pontja kimondja, mivel Nándorfehérvár és Sabác elvesztői Szt. Erzsébet asszony napján (1521 nov. 19.) tartott diéta óta ártatlanságukat nem igazolták, a király birtokaikat tartsa meg magának vagy adja azoknak, a kik a hadban vagy egyebütt hűségesen szolgáltak ő felségének.⁴ Kétszer is menedéklevelet ajánlott fel Ferencznek a király, hogy magát kimenthesse, de ezt visszautasította.⁵

Midőn tehát 1523 június 15-ikén a bíróság elmarasztalta, új adománylevelet kapott Korláthkövy és Sárkány,⁶ június 17-én pedig Bethlenfalvi Thurzó Elek kincstárnok és főajtónállómester János öccsével együtt kapja az ozorai várat.⁷ Héderváry birtokaihoz azonban többen jogot formáltak részben csere, kölcsönös örökösödési szerződés, hozomány, jegyajándék, leánynegyed, sőt örökjogon is. Augusztus 8-ikán kellett okleveleiket bemutatni s az ítéletlevelet már szeptem-

¹ I. 397. és 403., 405.

² I. 398.

³ I. 402.

⁴ Kovachich: Suppl. II. 554.

⁵ Kovachich: Astraea I. 426. V. ö. 1521. Art. 65., 66.

⁶ I. 403.

⁷ I. 404. Beiktatása tiltakozás mellett 1524. jún. 13. — I. 407.

ber 15-én ki is adták. Héderváry Ferenczet hűtlenség vádja alapján birtokaitól megfosztották, az adományleveleket pedig a bíróság érvényesnek ismerte el, — az igénylők közül Báthory Andrásnénak, Rozgonyi Katalinnak, anyja Héderváry Katalin (Rozgonyi Istvánné) jogán, szintűgy Drágffy Jánosnak mostohaanyja Héderváry Dorottya után leánynegyedet, Héderváry Ferencznének, Csáky Borbálának pedig állásának és hitbérének megfelelő lakást és eltartást ítélték meg.¹

Még nem érintették eddig nemzetségi birtokait, 1523 szeptember 23-ikán ezekre is sor került, a midőn II. Lajos király nővére Anna kérésére Ferencz ötvenévi, ásványi és dunaszegi részbirtokait Pettréczy Pálnak adományozta.² Mindamellett a fordulat kezdete ez évre esik. Ugyanis Török Bálint egyévi erdélyi távollét után jelentkezett s mivel Mária királyné kedvelt emberének, Pempflinger Márknak leányát feleségül vette, úgy ő és Miklós testvére mint később Sulyokék is kegyelmet nyertek és birtokaikat visszakapták.³ Most már Héderváry rokonai és barátai is közbelephettek és Ferencz is életjelt adott magáról.

Ferencz 1524 június 7-én »ozorai várában« keltezett levelében elismeri, hogy Gyóny Gergelytől 50 frtot vett kölcsön.⁴ Itt találták őt egy hét mulva június 13-ikán a budai káptalan embere, Miklós pap, a budai Péter és Pál apostolok oltárának igazgatója és Szilágyszeghy János mester, a kisebbik kanczellária jegyzője, a királyi curia megbízottja, hogy Thurzó Elek kincstárnokot Ozora várába beiktassák. Tiltakozott is ellene, nemcsak ő, hanem felesége, azután Báthory Andrásné, Drágffy János és Paksy János.⁵

A belpolitikai helyzet is mindinkább kedvezni látszott neki. A nemzeti királyság pártja erősödőben, a köznemesi párt fejének, Werbőczynek befolyása emelkedőben volt.

¹ I. 405.

² I. 406.

³ Horvát tört. rept. I. 339., 657.

⁴ Papíron, alján Héderváry címeres gyűrűspecstjével, a címer felett F. H. betűkkel a M. Nemzeti Múzeumban. Br. Mednyánszky Dénes letéteménye.

⁵ I. 407.

1525-ben kölcsönös örökösödési szerződést köt tehát Ferencz Werbőczyvel.¹ A hatás már hamarosan érezhető. Az 1525-iki rákosi gyűlés a XXIX. cikkelyében kimondja, hogy a király a törvény értelmében adjon menedéklevelet Héderváry Ferencznek, hogy magát tisztázhassa.² A menedéklevelet június 15-ikén ki is adta II. Lajos, hogy 40 nap alatt jelentkezzen.³ Úgy látszik, ekkor már Ferencz jelentkezett, talán részt is vett a hatvani országgyűlésen, melynek 39-ik, illetve 41-ik cikkelyében az országgyűlés kéri a királyt, hogy bár az előbbi országgyűlés Nándorfehérvár és Sabácz várának elvesztőit hűtlenségben marasztalta el, s ezért ő felsége Héderváry Ferencz is elítélte és javait hű embereinek adta, mivel azonban Török Bálintot, Sulyok Istvánt és Balázst bizonyos okokból a vár elvesztésének vádja alól felmentette, a melyben egyaránt részeseknek és vétkeseknek mondják őket, — kéri a rendek ő felségét, hogy mentse fel hasonlóképen Héderváry Ferencz is, vegye fel hívei közé s adja vissza neki birtokait.⁴

A rendek kérésének azonban nem volt elégséges fogadtatja. Werbőczy nádorsága hamar véget ért s az 1526-iki Szt. György napi országgyűlés ismét a végvárak elvesztői ellen fordul s elhatározzák büntetésüket, mivel eddig büntetlenül maradtak.⁵ Július 19-én II. Lajos Héderváry Ferencz javaiból a horhi kúriát, Bánhidát, Öttevényt és egyéb szigetek közi birtokait Bakich Pálnak és testvéreinek adományozza.⁶

Bekövetkezett azonban Mohács s vele a kettős királyválasztás. Ferencz Szapolyai mellé állott és János király hatalma alá tartozó birtokain nyugodt lehetett. Beteges volt. 1526 nov. 22-ikén ozorai várában a székesfehérvári keresztetek konventjének két embere előtt várait, Ozorát, Tamásit, színtúgy Ozora, Tamási, Dalmad és Enying mezővárosokat tartozékaikkal együtt felesége, Csáky Borbála és sógorai,

¹ Fraknoi V.: Werbőczy élete. Függetl. 360. l.

² Kovachich: Vestigia 586. l.

³ I. 412.

⁴ Kovachich: Vestigia 615. és Suppl. ad Vest. III. 49.

⁵ 1526. XV. art.

⁶ II. 439. és Tudományos Gyűjtemény. 1829. XII. 17.

László és Ferencz, szintűgy László fiai, Demeter és István javára felvallja. János király hozzájárulásával és parancsára be is iktatták őket.¹

Ferdinánd területén azonban pártállása miatt másképp állott Ferencz helyzete. Ferdinánd ugyanis 1527 jún. 15-ikén Pozsegavárat Szalatnoki Hobordonác Jánosnak adományozta.² S midőn augusztus 4-ikén a rábczamenti táborban voltak Ferdinánd hadai, Hédervárt is úgy tekintette, mint a mely szintén a szent koronára szállott Ferencz hűtlensége következtében.³ Az év májusában Dessewffy János is kéri Ferdinándot, hogy erősítse meg Héderváry Ferenczczel kötött örökösödési szerződését. Dec. 6-án, majd 1528 febr. 14-én I. Ferdinánd oklevelében megerősíti II. Lajos királynak Bakich Pál javára tett adományát.⁴ Maga Ferencz pedig enyingi birtokát Csáky Anna urának, Kolovráti Hassaczky Jánosnak és gyermekeiknek, Katalinnak és Annának zálogosítja el.⁵ Úgy látszik azonban az enyingi kúria Batthyány Ferencz kezében volt, mert birtoklása ellen 1528 június 15-ikén Ferencz a fehérvári keresztesek konventje előtt tiltakozik.⁶

Bár beteges, elnehezedett ember volt, mégis ő élte túl feleségét, Csáky Borbálát, kinek halála után 1529 szeptemberében feleségül vette az ifjú *Rokonoky Dorotttyát*. Úgy látszik, szegény nemesleány volt s viszonyuk hasonlított már koruknál fogva is az öreg Salamon király s a sunami ifjú Abisag viszonyához. Házasságuk után leköti neki arany és ezüst marhái egy harmadát, ozorai várát és edelényi udvarházát, s kilátásba helyezi, hogy neki adja Dalmadot és egyéb elzálogosított vagy elfoglalt birtokait is, ha azokat vissza tudja szerezni.⁷ Ez pedig nem egykönnyen ment, hisz' arany- és ezüstitárgyai is zálogban voltak Gyóny Gergelynél, a ki a felajánlott zálogösszeget fel nem vette, mivel rézpénz-

¹ I. 418. és II. 440.

² II. 1.

³ II. 3.

⁴ II. 439.

⁵ Németh Béla: Szigetvár története. 70. 1.

⁶ II. 10.

⁷ II. 18.

ben volt.¹ 1530 tavaszán a betegség ismét elővette s újra rendelkezik felesége javára, a kit azután áprilisban János király parancsára be is iktatnak az ozorai vár és mezőváros, Dalmad, Székely, Edelény, Értény, Bak, Új- és Nagyság birtokába.² Rendelkezését júniusban János király beegyeztetésével úgy módosítja, hogy a birtokokat felesége élte végéig élvezze, azután azonban Werbőczy István kancellárra, illetve fiára, Imrére szálljanak.³ Szeptemberben a zálogból kiváltja Dalmadot.⁴ Igyekezniék lábra állani, de a kor és a betegség mind jobban elhatalmasodik rajta. 1531 decz. 13-ikán ozorai várában utoljára rendelkezik s két hét múlva már néhai, a mikor János király a végrendeletét megerősíti.⁵

Birtokaiból az ozorai várat özvegyének, Werbőczy Istvánnak pedig a laki és tamási várat hagyta, egyes részeket Désházi Istvánnak. De alig húnyt el, a fegyverszünet daczára az ozorai várat ostrom alá vette Kozáry Péter és Torvai Ispán Mihály s Török Bálintnak kellett az özvegyet megvédeni. Hütlenségükért János király birtokaiktól fosztotta meg őket.⁶ Az özvegy férjhez ment Oroszy Mátéhoz s Dalmadért pereskedett.⁷ Ozorai birtoklása azonban fajt Török Bálintnak s ezért 1536-ban Werbőczy Istvánnal egyezsége lépnek Héderváry Ferencz birtokainak megszerzése végett.⁸ 1537 február elején fegyveres erővel el is foglalta Ozora várát, s Dorottya asszonyt kiszorította a várból, okleveleit elvitte s birtokait elfoglalta Török Bálint.⁹ 1538-ban Werbőczy István a budai domonkosoknak adományozza Csaba falut, hogy Héderváry Ferencz lelki üdvösségéért is miséket mondjanak.¹⁰ Még az év derekán birtokába is veszi Werbőczy Dalmadot és Mórít a Héderváry Ferenczczel kötött örökösö-

¹ II. 20.

² II. 21., 22.

³ II. 23., 25.

⁴ II. 28.

⁵ II. 32., 33.

⁶ II. 35., 36.

⁷ II. 45.

⁸ II. 52.

⁹ II. 86.

¹⁰ II. 64.

dési szerződés alapján.¹ Ferencz özvegye azonban nem boldogul Török Bálinttal szemben. Hiába perli s 1543-ban Ferdinánd azzal jutalmazza veszedelmes hívét, Török Bálintot, hogy a pert beszünteti² s kezében hagyja a nádori ág utolsó férfisarjának, a szomorú véget ért Ferencznek birtokát.

V.

Az ifjabb Lőrincz nádor unokatestvérének, VII. Miklósnak egyetlen fia maradt, *Ozsvát*. Neve után anyját talán a Rozgonyiak között kereshetnők. Kis gyermek lehetett, a mikor atyja fiatalon elhalt s nevében családi ügyeit idősb unokatestvérei vitték. 1447-ben említik először, a mikor Lőrincz nádor végrendelete alapján Imre bán átadja Kisbarátit Ozsvátnak, nagybátyjának VI. Jánosnak és unokatestvérének, V. Istvánnak.³ Részt vesz a csókatelki,⁴ újhidi,⁵ buzádszigeti⁶ hatalmaskodási perekben. 1468-ban feleségének, Himfy Katalinnak zalamegyei birtokát foglalják el a Laki Kaczorok és Nádasdy Darabos László.⁷ 1470-ben mint a kisbaráti egyház kegypura emel panaszt Kanizsai László és emberei ellen a templom feltörése és kirablása miatt.⁸ 1474-ben hat vasmegyei birtokrészt zálogba adja Theyedi Imre szombathelyi várnagynak.⁹ Ekkor már családja van, két fia: II. Ferencz és VII. János, kik miatt is 1475 óta szívósan küzd az ellen, hogy Héderváry Pál a fiág birtokait ne juttathassa leányai, illetve vejai kezére.¹⁰ 1482-ben a Nagylúcseieket is kielégíti és igényeik lemondására bírja.¹¹ Ekkor már négy fia szerepel: II. Ferencz, VII. János,

¹ Fraknói: Werbőczy. 363. l.

² II. 95.

³ I. 191.

⁴ I. 195., 214., 236., 264., 278., 283., 285., 286., II. 395., 399., 400.

⁵ II. 389., 390., 391., 392., I. 246.

⁶ I. 189., 227.

⁷ I. 259., 267.

⁸ I. 272., 279.

⁹ I. 294., 300., 302.

¹⁰ I. 297., 299., 303., 305., 307., 310., 311., 312., 314., 316., 317.

¹¹ I. 309., 323., II. 403., 404., I. 324., 325.

IV. László és VI. István. 1483-ban Pál birtokainak felerészét átveszi, kifizetvén VIII. Miklósnak 1150 frtot és átadta neki Dobronyt.¹ 1486-ban Pál özvegyétől visszakapja zálogos birtokait.² 1487 szept. 7. Győrött már betegágyban fekszik, a mikor öt fia: Ferencz, János, László, III. Imre és István nevében is elzálogosítja aborgatai és dienesi részbirtokait Alföldi Bálint győri polgárnak, melyeket atyjok halála után 1488 jún. 6-ikán fiai váltanak vissza.³ Öt fián kívül még egy lánya, Brigitta maradt.⁴ Fiai közül legelőbb elhalt IV. László, a ki 1489-ben kis ideig tárnokmester volt.⁵

II. Ferenczet 1492-ben II. Ulászló megbízta, hogy vizsgálja felül a kisbaráti bírák ítéletét Nagylúcsei Damján és Kisbajcsi Vracz György perében.⁶ Ugyanazon évben öccsével Jánossal együtt tiltakoznak anyai jussokat érdeklő lipolczi vár eladományozása ellen.⁷ Az év nyarán mivel súlyos beteg, felmentést nyer a hadbavonulás alól.⁸ 1494-ben Snapek Zsigmond győri főispán jogtalanul lefoglalta birtokát, Kisbarátit.⁹ Ferencz három öccse, János, István és Imre nevében is zálogba adja vasmegyei részbirtokaikat 100 magyar arany frtért Monyokókeréki Elderboh János mester feleségének Katalinnak.¹⁰ Időközben elhal VII. János is. 1499-ben Ferencz és öccse István gyűlvészi réjtjüket lekaszáltatták az Amadék.¹¹ II. Ferencz nemsokára magtalanul hal el, mert midőn öt év mulva özvegye, Katalin 1504-ben néhai férjénél lévő okleveleket átadta sógorainak, Istvánnak és Imrének, meg Brigittának, új férjétől már két gyermeke volt.¹² Ekkor Ozsvát öt fia közül már csak kettő élt: VI. István, a ki a családot tovább vitte, és II. Imre.

II.
Ferencz.

¹ I. 326.

² I. 328.

³ I. 331., 333.

⁴ I. 354.

⁵ M. O. D. L. 19604.

⁶ I. 339.

⁷ II. 407.

⁸ I. 342.

⁹ I. 344.

¹⁰ I. 345., II. 17.

¹¹ II. 411.

¹² I. 354.

VI. István és fiai: *István* a politikai pártharczok idejében Ferencz bánnal együtt a nemzeti királyság híve volt. Vállalkozó, mozgékony, erőszakos, virtuosus ember volt s nem egy ellenséget szerzett magának. Javai gyarapításában, pénzügyei dolgaiban százádnak embere volt. 1506-ban jelentős sereggel Ausztria ellen indult s maga Miksa emelt ellene panaszt.¹ Később igen drágán fizette meg e vitézkedését. 1511 előtt Köbly Benedek pálos szerzetestől ingóságokat vett el, lovat szerszámostól, ruhát, pénzt, s két ló árával, 14 frttal adósa maradt.² Május 27-én Budáról felszólítja a király, hogy hadi népe felét július 13-ra Váradra küldje, másik felét pedig tartsa készen.³ Nyár elején megbékél Amadé Istvánval s pereiket Újhíd, továbbá a Gyülvész és Bös közötti vitás terület kivételével beszüntetik.⁴ Az év végén Amadé István meg is újítja perét István ellen, mivel 6 évvel ezelőtt gyülvészi jobbagyai lekaszálták újhídi rétvét.⁵ 1512 május végén a győri megyei szék alkalmával medvei emberei megverték Thaynai Jánost.⁶ 1513 június 21-ikén tiltakozik az ellen, hogy Héderváry Ferencz bizonyos győr-, pest-, veszprém- és komárommegyei birtokokat Török Imrével elcseréljen, mert azok őt illetik.⁷ 1513 novemberében Győr megye alispánja.⁸ Ugyanezen minőségben állott résen a Dózsa-lázadás idejében s kapta Imre öccsével együtt II. Ulászló parancsát, mely szerint vizsgálják meg, vajjon igazságos úton szerzetek avagy rablottak e azok az ökrök, melyeket Olasz Mihály fehérvári polgár külföldre akart hajtani, de feltartóztatták. Meghagyta egyúttal, hogy az ökröket ne engedje kihajtatni, mivel a kivitel egyelőre tilos.⁹ A következő év februárjában ő és Imre öccse hűséges főemberszolgájaknak, Kisbaráthy

¹ I. 359.

² M. Tört. Tár XII. k. 145. sz. — 1511. II. 10-én a zsámbéki pálos zárdának hagyományozza Kewbly.

³ II. 418.

⁴ II. 419.

⁵ II. 420., 426.

⁶ I. 369.

⁷ I. 370.

⁸ Pannonhalmi rend története VIII. 554. l.

⁹ I. 377.

Balázs deáknak Kisbarátin egy nemesi udvarházat tevő két jobbágytelket adományoznak.¹

Imre öccse ez idő tájt hal el s István 1515-ben már magnificus, a mikor 1190 frtnyi kölcsönt ad Somi Gáspár fehérmegyei főispánnak, a ki Tárnok-ot (Pest m.) és a pilis-megyei horhy-i udvarházát bocsátja István kezéhez.² 1517-ben 6000 magyar forintért megveszi Vál-t és Veréb nevű birtokot (Fehér m.) a Somiaktól.³ Somi János unokáját vette feleségül, s 1518 január 6-ikán Somi János leánya, Dorottya és férje, Vasdinnyi Vass Mátyás, szintúgy leányuk Vass Anna s ennek férje Hédervár István Tárnok-on, Horhy-ban és Vál-ban levő birtokaikat 8000 frtért eladják Ákosházi Sárkány Ambrusnak.⁴ Január 22-én 450 frtot vesz kölcsön István ugyancsak Sárkánytól és zálogul köti le Kisbarátit és újfaluí részét.⁵ Majd apósával együtt márczius 12-ig becsületszóra felvett 3479 frtot oly feltétellel, ha addig vissza nem fizetik, akkor hiteles hely előtt vallják fel zálogul Lak-ot és Adánd-ot. 479 frtot kifizettek, s a birtokok haszonélvezetében is Sárkányt hagyták, de fel nem vallották, miért is 1518 júl. 11-én a lovagi bíróság elé idézte őket a király,⁶ kinek levele 10 nap múlva épen Budán találta Vass Mátyást.⁷ Ügyeiket becsülettel rendezték olyképen, hogy a 3000 frt fejében szigetközi birtokait kötötte le Hédervár István.⁸ A július 15-iki tolnai részleges országgyűlés megbízásából ő jár Illyés Györggyel, hogy felvegyenek Goszthonyi János győri püspöktől 1000 frtot a pápához és a császárhoz küldendő követség költségére, másrészt az országgyűlés egyik követe a Szentgyörgyi grótokhoz.⁹ 1519 február 19-én Sárkánynyal új egyezséget köt; még 200 frtot vesz kölcsön

¹ I. 379.

² I. 381. — Ellene 1516 máj. 12-én tiltakozik Vass Mátyás. I. 382.

³ I. 384.

⁴ I. 385.

⁵ I. 386. — Debreczeni Lukács győri kanonok kisbaráti szőlejében elfogatta emberét. I. 387.

⁶ II. 428.

⁷ II. 429.

⁸ I. 389.

⁹ I. 388.

és szigetközi birtokai helyett 3200 arany forint fejében leköti Kisbarátit Sárkány Ambrusnak és testvéreinek Jánosnak és Ferencznek oly feltétellel, ha Szt. Mihály napja előtt 60 nappal fizet, akkor a birtokot azonnal megkapja, ellenben ha később, akkor csak az évi termés letakarítása után kötelesek átadni Hédervárynak Kisbarátit.¹ Ekkor már négy gyermeke van: V. Lőrincz, III. György, Zsófia és Katalin.

1520-ban a Szentgyörgyi Gróf-ok peres ügyében kijelölt királyi ember.² 1521-ben mosonymegyei zálogos birtokáról jobbágyait az óvári alvárnagyok elhajtották. II. Lajos király megparancsolta tehát Dóczy Ferencz óvári várnagynak, hogy a jobbágyokat igavonó barmaikkal együtt azonnal bocsássa szabadon, ha királyi neheztelését nem akarja magára vonni.³

Még valószínűleg 1520-ban bérlette ki Héderváry István a pannonhalmi apáttól Somogy valamelyik tizedszedő területét, azonban 1521-ben sem fizette meg a kikötött 200 frtot és a 12 hordó somogyi bort. Az esztergomi érseki helynök, Nyási Demeter elmarasztalta és kiközösítéssel fenyegette meg, ha nem fizet. Héderváry közömbösen vette az ügyet, nem is fellebbezett, mire egyházi tilalom alá vetették decz. 18-án. A király azonban Nyási ítéletét megsemmisítette. A főapát vesztegetést vetett Héderváry szemére és kérte a királyt, hogy a pert bocsássa vissza az egyházi hatósághoz. Választott bíróság elé került a per, a mely végre 1523 márcz. 26-ikán oly elintézészt nyert, hogy Héderváry 530 frtot fizet és 42 hordó bort. Ha nem fizet, két birtoka Dunaszeg és Öttevény a főapátság kezébe kerül, mint zálogbirtok.⁴

1521 ápr. 10-ikén 4000 frtot ad kölcsön Héderváry István Ferencz nándorfehérvári bánnak a vár szükségletére és a zsoldosok fizetésére, mely összeg biztosítására Ferencz zálogul leköti szigetközi birtokait, ha Szt. Mihály napjáig visszafizetni nem tudja.⁵

¹ I. 389.

² A győri káptalan 1520 ápr. 20-iki oklevele. — M. N. Múzeum. Törzssanyag.

³ I. 394.

⁴ II. 433., 435., 436. — Pannonhalmi Szt.-Benedek-rend tört. III. 196—200. I. és Egyháztört. Emlékek I. 82. I.

⁵ I. 395.

1522-ben Szerdahelyi Imreffy Mihály főlovászmesternek 1000 frtot ad kölcsön, melyre zálogul kapja Pathát. (Somogy m.) Ugyanezen évben a veszprémi püspökség javainak kormányzója.¹ Az óvári és mosonyi jobbágyok ismételten István öttevényi birtokára törtek, a vámból befolyt összeget is elrabolták.² Az év végén jobbágyai a lébényi apátság belső-kennei s a győri káptalan püski-i birtokán hatalmaskodnak.³

1524-ben ismét kölcsön adott 1000 frtot Várday Pál egri püspöknek és kincstárnoknak, 400 frtot pedig Savoli Jósa Miklósnak,⁴ — 1525-ben pedig 200 frtot Chilley Mártonnak.⁵ Ez évben a maga, felesége és fiai, Lőrincz, György és Farkas nevében Som miatt perel,⁶ és Némái György özvegyétől és fiaitól megveszi 250 frtért Győrött Szent István-utczai házokat.⁷ Szerdahelyi Fekete Mihálynak már 1522-ben 1000 frtott adott kölcsön, a. ki most újra lekötöi Héderváry javára Patát vagy Vitán várát.⁸

Mivel a szarvasmarhák kivitele tilos volt, István elvette azoktól, a kik a tilalmat áthágni akarták. Ilyen 29 marhát azonban a mosonyi jobbágyok szigeti birtokáról elhajtottak, szintügy ottani jobbágyától, Pénzes Andrástól hatot.⁹ Az év végén még 50 frtot adott kölcsön Szemerei Pap Dávidnak, s 1526-ban Thurzó Elek főtárnokmesternek és kincstárnoknak 1500 frtot, a ki Szencz-et (Pozsony) adta érte zálogba Istvánnak.¹⁰ Mosonyban Szentgyörgyiektől négy falut és két pusztát birt zálogban, Mária királyné azonban tőle kiváltotta, viszont újra elzálogosította Poók János udvarmesternek, a ki a mohácsi hadjáratra pénzt adott kölcsön.¹¹

A mohácsi vész nagy fordulatot idézett elő nemcsak

¹ I. 400.

² I. 401.

³ II. 434., I. 409.

⁴ I. 408., II. 437.

⁵ I. 411.

⁶ II. 438.

⁷ I. 410.

⁸ I. 413.

⁹ I. 414.

¹⁰ I. 416.

¹¹ I. 417.

a nemzet, hanem annak egyes ízei, s így a Héderváry-család életében is. A család a nemzeti királyság eszméjének volt a híve és 1506-ban Héderváry István hadsereggel pusztította az osztrák határt. Birtokai azonban I. Ferdinánd uralmának körébe estek s ezért tanácsosnak látta, hogy jóakarói által tudtára adja Ferdinándnak, hogy sem ő, sem rokonai avagy barátai nem tesznek semmit sem ellene, a miért is 1527 július 1-én Ferdinánd Győr, Somogy és Pozsony megyékben fekvő birtokait különös pártfogásába vette.¹ A győri püspökség vagyonának ő a kezelője.² Héderváry még a mohácsi csata előtt adott kölcsönt Paksy Balázs győri püspöknek, a ki hadbavonulása előtt meg is hagyta győri udvarháza gondozójának, Sárffy Ferencz győri kanonoknak, hogy fizesse meg Hédervárynak, ez azonban nem teljesítette, miért is perbe idézte.³

Polytonosan pénzügyi dolgokkal foglalkozott, a mi azt mutatja, hogy jó gazda és vállalkozó, pénzes ember lehetett. 1528-ban gr. Thurzó Elek országbírónak adott 700 frtot.⁴ Sógorának Was Máténak adott kölcsöne és a somi zálogosbirtok perbe vonták Istvánt és fiait, Lőrinczet, Györgyöt és Farkast. Mivel a kitűzött időkre meg nem jelent, már el is marasztalták, 1528-ban azonban sikerült perújítást nyernie.⁵ Kisbaráti miatt, mely a Sárkányoknál volt zálogban, szintén pereskedtek, mivel 1526 szeptemberében István erővel elfoglalta.⁶ Ötevényi birtokán viszont a győri káptalan jobbágysai garázdálkodtak.⁷ 1529 tavaszán visszaváltani akarja azokat a vasmegyei zálogos birtokokat, melyeket bátyja Ferencz 1494-ben elzálogosított Monyorókeréki Elderboh János nejének, Katalinnak, azonban Erdődy Péter nem akarta visszaadni, miért is perbe idéztette. Igyekezett családi birtokait rendezni, hisz'

¹ II. 2.

² II. 4.

³ II. 6.

⁴ II. 8.

⁵ II. 9., 11., 13., 14., 15. — Farkas nem éri meg a férfikort, ifjan elhal.

⁶ II. 5., 12.

⁷ II. 16.

még ki sem heverhették Ferencz bán elítéltetéséből származó károkat, a mikor újabb súlyos csapás érte a családot.

Ferencz bán ugyanis János király oltalma alatt javait már-már biztosította, — betegsége azonban egyre súlyosbodott s Istvánt figyelmeztette, hogy résen legyen abban a pillanatban, a mikor Ferencz magtalanul elhal. Ferencz azonban 1529 szeptemberében újra házasodott és István érezte, hogy a míg ő Ferdinánd pártján van, addig nem remélheti, hogy János királytól támogatást nyerhessen Ferencz javaira. 1529 őszén a török sereg Bécset ostromolja és valószínű, hogy János király emberei ezt az időt felhasználták hívek toborzására. János királyhoz csatlakozott Héderváry István is, azonban Bécs ellenállása megtörte Szulejmán támadását. A visszavonuló török hadak nyomán megjelentek Ferdinánd vezérei, s Kaczianer Bakich Pállal Héderváry Istvánt és ifjabb fiát, Györgyöt elfogta, Istvánt 1529-ben a csejtei, majd 1530-ban a laibachi, Györgyöt pedig a trencsényi várba záratta.¹ Már halála hírére is költözték Istvánnak, és János király Lőrincz javára ad ki parancsot, hogy neki fizesse meg Szerdahelyi Imreffy Mihály özvegye azt az 1000 frtot, mit férje Istvántól kölcsön vett.² A pénzt nem kapta meg Lőrincz, Szigeten maradt. Atyja kérésére azonban 1530 szept. 18-ára elment Laibachba és mivel pénze nem volt, a mivel kiválthatta volna, atyja helyett maga vállalta a fogságot, remélve, hogy atyja hamarosan előteremti a váltságdíjat.

Ez azonban késett, hiába sürgette Lőrincz s ezért panaszkodva fordul fogoly öccséhez, Györgyhez,³ hogy édesatyja róluk teljesen megfelelkezik, pedig súlyos beteg. György vigasztalja őt Trencsénből s tartogatja benne a jó reménység lelkét, és védekezik azon vád ellen, hogy 1506-ban Ausztriát ők pusztították el.⁴ Közben Héderváry

¹ Lásd erre nézve: Dr. Závodszyky Levente: Héderváryak német fogsága. Magyar Figyelő 1912. II. évf. 13. szám és Ungarische Rundschau 1913. évf. 904—912. és I 19., 27.

² II. 24.

³ II. 29., 30.

⁴ II. 31.

Ferencz elhal és javait részben feleségére, részben Werbőczy Istvánra hagyja. 1532 januárjában a dunántúli rendek Kenesén országgyűlést tartanak s János királyhoz követül küldik Héderváry Istvánt azzal a megbízással, fejtse ki, hogy az ország a jelen állapotban nem maradhat meg ha tehát a trónját meg akarja tartani, eszközölje ki, hogy a török a végvárait adja vissza.¹ István el is jár János királynál, a kitől Segesvárott 1532 febr. 4-én a Somodorban rejlő királyi jogokat 9-én Kozáry Péter és Torvai Ispán Mihály javait kapja,² a kik a fegyverszünet ideje alatt Ozora várát ostromolni merészelték s kieszközli, hogy János király febr. 7-én parancsot küld Nadasdy Tamásnak, hogy Héderváry Ferencz özvegyét mindenki, de főleg Török Bálint ellen védelmezze meg.³

Ma d pedig János királytól a berenhidai gyűlésre igyezkedik, a hol elhíreszteli, hogy Szapolyai kész visszaszerezni a töröktől a Száván innen fekvő végvárait, ha a magyarok egyértelműen hozzá csatlakoznak. E hírt márczius 7-én Thurzó Elek Ferdinándnak bejelenti,⁴ a ki Héderváry István követségére viszonzásul 1532 máj. 15-ikén Héderváry szigetközi birtokait Bakich Pál huszárkapitánynak adja és május 31-ikén be is iktathatták ellenmondás nélkül, hiszen István távol volt, fiai pedig fogságban sínylődtek.⁵

György szerencsésebb volt Lőrincznél. A trencsényi jó kapitány közvetítésével kiszabadult és már 1532 júniusában követségben jár Budán Török Bálintnál a szegény nép dolga felől. Kéri is atyját, hogy szerezzen neki valami jó urat, a kinél tisztje legyen.⁶ Atyja éppen ez idő tájt Simándon volt János királynál, a kitől a hűtlen Szerdahelyi Imreffy, másképp Fekete Mihály birtokait kapja, a fehérmegyei Vitán, a tótországi Krapina várakat és a somogyi Patát.⁷ Július 30-ikán

¹ Magyar Országgyűlési Emlékek I. 349., 354.

² II. 34., 36.

³ II. 35.

⁴ Magyar Országgyűlési Emlékek I. 362.

⁵ II. 37.

⁶ II. 39.

⁷ II. 38.

János király mellett van Budán, a mikor a Szt. György templommal szemben fekvő Gazon Mihály-féle házat nyeri adományul.¹ 1533 tavaszán János király megbízottja a Krusith és Orlovith-féle perben.² Ezalatt azonban somogyi birtokait, Nagyberényt és a mai Pösze pusztát Kozáry Péter elfoglalta, miért perbe is idéztette.³

Nem sokáig járt azonban György sem szabadon. Tisztséget keresett, megfordult Bebeknél, de dolgavégezetlen Lengyelországon keresztül tért haza s 1533-ban itt újra a trencsényi vár foglya lett. Lőrincz szívhez szóló, keserves szenvedését ecsetelő, zamatos magyar levelekben sürgeti atyját kiszabadításuk végett, de hiába s így a két testvér egymást vigasztalja közös szenvedésben.⁴ Atyjuknak is erős veszteségei voltak, 1532-ben nyolczvan lova veszett oda, majd elhal felesége is.⁵ A fogságba olyan híreket kap Lőrincz, hogy atyja erdélyi kamaraispán, újra meg is házasodott s hogy Szerdahelyi Imreffy Mihály özvegyét akarja elvenni. Bakich Pál is járt a foglyoknál s Györgyöt próbálta puhítani, mondja meg, hogy atyja Hédervárott hova falaztatta be az arany forintokat. Szerette volna tudni ezt az új birtokos, de nem sikerült, s ezért 1534 decz. elején az ősi Hédervárát és a szigeti kastélyt lerombolta s a kövekből Rárón tornyot emelt magának.⁶ Györgyre azonban ismét előbb mosolygott a reménység csillaga és örömmel értesíti Katalin hugát, hogy rövid idő múlva szabadulását reméli.⁷ Októberben a fehérvári keresztesek konventje be is iktatja János király parancsára Istvánt és fiait, Lőrinczet és Györgyöt Imreffy Mihály zálogos birtokába, Vitán várába, azonban perre került a dolog és Héderváry István Martonosi Pesthyényi Gergely országbírónak adta át a zálogos birtokokat, hogy a zálogösszeget közösen visszaszerezhessék.⁸

¹ II. 40.

² II. 41.

³ II. 44.

⁴ II. 42., 43., 46.

⁵ II. 42.

⁶ II. 43. és 85.

⁷ II. 47.

⁸ II. 50., 53., 54., 55., 57.

Lőrincz eközben egyre sürgeti atyját, Györgynek azonban a szabadulása, ha késett is, mégis csak bekövetkezett és 1535-ben Várday Pál érsek szolgálatába állott. Vigasztalja bátyját, hogy kiszabadításán fáradozik. A béke-tárgyalások is megkezdődtek s a pontokban volt, hogy mind a szabadságukat, mind birtokaikat visszakapják.¹ A csalfa reménység még egyszer megcsalta Lőrinczet. Öccse 1536-ban hugától, Bazini gróf Farkas özvegyétől, Zsófiától visszaszerezte szentgyörgyi szőlőjüket,² 1537-ben pedig 500 frtot vett kölcsön Batthyányi Ferencztől, a kinek segítségével és 100 frtnyi váltságdíjjal, visszaszerezte bátyja hétévi rabsága után a szabadságát.³

A fiúk már Ferdinánd pártján voltak, atyjuk azonban János király mellett. 1537-ben István György fiának adja az elzálogosított strémi birtokot és a szentgyörgyi szőlőt, a Lőrincz kiváltására felvett váltságdíjért.⁴ Héderváry István ügyeinek kedvező elintézése végett János király Török Bálintnak, a dunántúli főkapitánynak is parancsot küld és őltalmába is ajánlja, ő maga pedig Fanchy Orbán özvegyének, Bary Ilonának a birtokait adományozza Héderváry István-nak,⁵ kinek fia, György ezalatt Ferdinándnál s az 1539-iki pozsonyi országgyűlésen szorgalmazza ősi javaik visszaszerzését. Ferdinánd már ki is adta Bakich Péternek és Mihálynak a parancsot, hogy adják vissza Héderváry György birtokait, de ezek nem hajlottak a szóra, sőt 1540-ben jogtalan adót is róttak jobbágyaikra.⁶ Midőn pedig a királyi leveleket Bakichéknak kézbesíteni akarták, azokat rárói udvarbírájuk át sem vette, s amidőn a patak hídján hagyta a káptalani ember, egy huszár utána hozta, kocsijába dobta. Egy remetei embert fogadott erre a káptalani megbízott, hogy vigye át a levelet Ráróra, ezt azonban halálra verték

¹ II. 48., 49., 51.

² II. 56.

³ II. 59., 105.

⁴ II. 60., 61.

⁵ II. 62., 63.

⁶ II. 65., 66.

s megfenyegették a remetei bírót, hogy felakasztják, ha vissza nem küldi a királyi idéző parancsot Pozsonyba.¹

János király halála, a török megújuló támadása² s Ferdinánd kegye Istvánt is visszahozta Ferdinándhoz. Már 1540 nov. 3-án Som-ból Lőrincz írja Györgynek, hogy atyja Ferdinándhoz akar állani.³ Ez meg is történt, s már 1541 január 11-ikén a király Fels és Roggendorf kapitányok védelmébe ajánlja és febr. 9-én megparancsolja Bakich Péter huszárkapitánynak, hogy a hűségre tért Héderváry István birtokait adja vissza.⁴ Bakich meg is kapta a parancsot, de azt felelte, hogy most a háborúra készül, s ezért nem adhatja vissza a birtokokat, a háború végeztével azonban saját jogai teljes megvédésével kész ő felségének választ adni.⁵

A per végét azonban már nem érte meg István. Hosszú, zaklatott, izgalmas életét a család utolsó nagyszabású alakja azzal a reménységgel fejezte be, hogy fiainak legalább sikerülni fog az ősi fészek és birtokok részbeni visszaszerzése. Sürgetik is perük elintézését, Bakich azonban 1542-ben csak oly feltétel mellett hajlandó visszabocsátani, ha ő visszakapja várát, a somogyi Lak-ot, mit 1522-ben kapott II. Lajostól.⁶ Egyébként György is készült a Buda visszaszerzése végett induló hadba, melyben részt is vett és hűségesen értesítette a hadi eseményekről bátyját, Lőrinczet.⁷

A hadjárat szomorú vége után újra elveszik perüket. Ferdinánd király 1543 január 1-én a pozsonyi főispánnak megparancsolja, hogy Héderváry Lőrinczet és Györgyöt mindenki, de főleg Bakich Péter ellen védelmezze meg.⁸ Szükség is volt a felsőbb oltalomra, mert Bakichon kívül atyafia, Czobor János lovasai is ott teleltek és pusztították darnai jobbágyaikat.⁹ A végső harcra készült mind a két

¹ II. 67.

² II. 68.

³ II. 68.

⁴ II. 69., 70., 71.

⁵ II. 72., 73.

⁶ II. 76. lásd Istvánffi-nál 56. l.

⁷ II. 77., 78., 79., 80.

⁸ II. 81.

⁹ II. 82.

tél, s a Bakichok hatalmaskodása miatt egyik panasz, idézés és tiltakozás a másikat érte.¹ Az 1543-iki besztérczebányai országgyűlés is a Héderváryak mellett foglalt állást. A pert főleg György viszi, mivel Lőrincz a hosszú fogság miatt beteges, s 1543 tavaszán is Pápán gyógyíttatja lábát.² Közben Strémbe is sikerül Györgynek magát beiktattatni³ és 1543 október 13-án végre egyezsége lépett Lőrincz és György Bakich Péterrel és Pál özvegyével, melynek értelmében a Bakichok 15 nap alatt visszaadják a fiúk atyjának, néhai Istvánnak birtokait és a medvei rév felét, viszont néhai Héderváry Ferencz szigetközi birtokait élvezik a Bakichok a rendes országos bíróság döntéséig. Jobbágyaikat kölcsönösen visszabocsátják és lakóhelyükre szállítják. A hatalmaskodásokat a főispán vagy Mérey Mihály királyi tanácsos elnöktele alatt 4—4 nemesemberből álló bizottság bírálja el.⁴

Alig létesült a béke, 1544-ben teljes erővel kitört újra a hatalmaskodás.⁵ Lassan azonban elcsendesülnek az utórezgések is, s 1546-ban már Bakich Pétert védi a király rárói birtoklásában.⁶ A váltságdíjakat is visszatérítetik, s 1545-ben hálából 2210 frtéért eladják vasmegyei birtokaikat a Batthyányiaknak.⁷ Kiegyenlítésre került az a 100 frt is, a mit még 1529-ben a csejtei fogságában kért kölcsön Héderváry István a várnagytól, Salgay Mihálytól.⁸ Néhai Thurzó Elek özvegyével is leszámolnak.⁹ Lőrincz Nyáry Ferencz honti főispán és főlovászmester szolgálatába áll és 1547-ben Korompán és Spáczán nyer részeket, Györggyel együtt pedig két pusztát, Váröldét és Santalt kapja Várdy Pál érsektől és királyi helytartótól.¹⁰ Már a szigetközi érseki tizedet is

¹ II. 83., 84., 85., 87—94., 97.

² II. 96.

³ II. 98.

⁴ II. 99. — 102.

⁵ II. 103., 104., 106.

⁶ II. 108.

⁷ II. 105.

⁸ II. 109., 112.

⁹ II. 107., 115.

¹⁰ II. 110., 111.

bérlik,¹ de még nincs nyugtuk, hogy visszaszerezhessék néhai Ferencz bán részét is. 1548 augusztus 21-ikén úgy egyeznek meg, hogy a Bakichok megtartják a birtokokat, de kifizetik Héderváry Lőrincznek és Györgynek azt a 4000 frtot, mit atyjuk István Nándorfehérvár védelmére kölcsön adott Héderváry Ferencznek s azonfelül a Bakichok viselik a 300 frtnyi perköltséget.² — A hosszú per végével 1548-ban hű szolgálataiért Zselin két üres jobbágytelket ad a két testvér Tarchy Albertnek és utódainak.³

A szerencsés végzés után György megházasodik s 1549 júliusban feleségül veszi néhai Pászthóy Zsigmond kiskorú leányát, Borbálát.⁴ Novemberben, amikor a Bakichok a kártételért járó bírságot fizetik le, Lőrincz már súlyos beteg, aki nemsokára el is hal. Feleségétől, Nyebojszai Bor másképp Porkoláb Ilonától két fia maradt, VII. István és VIII. János.⁵

V. Lőrincz halála után az agilis III. György 1551-ben házat és szőlőt szerez a pozsonymegyei Szentgyörgyön, melyet I. Ferdinánd minden adózás alól felment. 1552 szeptemberében már fia is van Györgynek, kit Ferencz (IV.) névre kereszteltet s úgy őt, mint néhai bátyja Lőrincz fiait Istvánt és Jánost is beiktattatja a szentgyörgyi házrom, kurialis telek és szőlő birtokába.⁶ De az év karácsonyát már nem érte meg, sem III. György, sem fia IV. Ferencz s a Héderváry-család férfiágát csak Lőrincz két gyermeke képviselte.⁷ Özvegy anyjuk 1552 decz. 24-ikén be is jelenti örökségi igényüket, majd férjhez megy Amadé Lénárthoz. Amikor azonban 1554 február 2-án néhai György özvegyét, Pászthóy Borbálát — ki ekkor már Gyulaffy László felesége — hitbére és hozománya fejében 1500 frttal kielégíti, már idős

¹ II. 114.

² II. 116., 119.

³ II. 120. — 1593-ban visszaváltják. (II. 157.)

⁴ II. 122.

⁵ II. 123., 132. — Ilonát az oklevelek néhol Nyáry-nak is nevezik.
— Atyja Dénes, anyja Nyáry Katalin.

⁶ II. 125.—128., 129., 131.

⁷ II. 130.

fia VII. István sem él, s csak egyetlen fiúgyermek van a családban: VIII. János.¹

VIII. János. A kiskorú János egyik szeme gyulladással volt s Bécsben sokáig gyógyították.² Helyette gyámja, Amade Lénárt intézte az ügyeket. 1566-ban anyai jussal beiktatják Jánost is a nyitrai megyei Bucsányba, Karkócza, Felsőzelába és a pozsony megyei Czifferbe, Finta-Path pusztába és Báihony felébe.³ Ez év tavaszán elhal gyámja Amade Lénárt, amikor is János unokatestvéreivel, Amade Annával és István-nal, szintúgy gyámja özvegyével, Nyáry Dorottyaival és gyermekeivel, Amade Jánossal, Györggyel, Erzsébettel, Kátával és Fruzsinnával egyezsége lép s az apai és anyai örökségen megosztoznak.

János mostohatestvéreivel örökli Berencs várát (Nyitra m.), a galgóczi szőlőt s egyéb ingóságokat. Két év múlva János az özvegyet és gyermekeit a gyámsági gazdálkodásról is nyugtatja.⁴ 1569-ben János atyafiaival együtt új adományt nyer Miksa királytól, Berencs várára, Szenicz mezővárosára és egyéb falvakra.⁵ Egyébként minden gondját családja ősi várának, Hédervárnak felépítése foglalja el, mit még 1534-ben a Bakichok leromboltak. Úgy látszik, hogy 1578-ban befejezést is nyer műve s ennek emléke lehet a kastély déli falába illesztett kőlap, melyen a Héderváry-család címere körül olvasható: Anno 1578. IV—LX. — JOAN HEDER-VARY — O. 1587-ben megveszi Podgorszky György leányától, Katalintól egy győri ház felét.⁶

Egyébként alig ismerjük családi életét, feleségének nevét sem tudjuk. Elég fiatalon hal el, mivel abban az évben kiskorú gyermekei, VIII. István és IV. Imre nevében gyámjuk, Izdenczy János, győri lovassági kapitány intézkedik.⁷ 1591-ben a kisbo-

¹ II. 132.

² II. 140. — Gazdatisztje: Felcsőcsúti Vass Péter volt vele, s ezért 1569-ben Zselin két jobbágytelket, két házat és egy kis erdőt ad neki.

³ II. 137.

⁴ II. 138., 139.

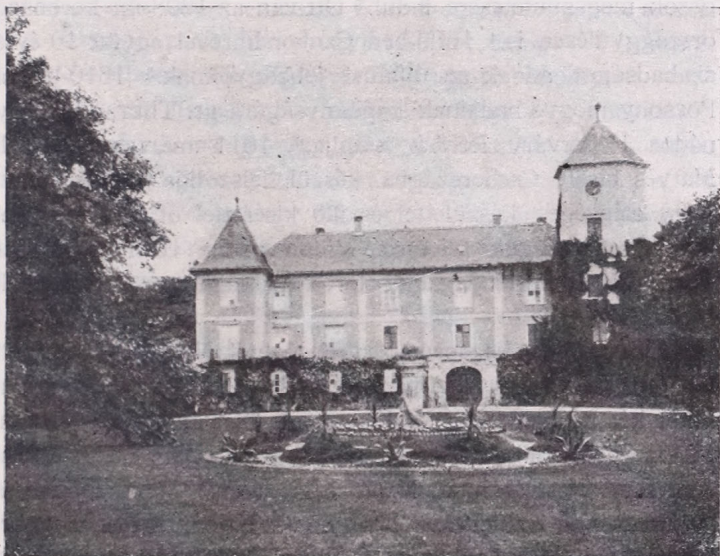
⁵ II. 141. — Ellenmondás u. o. 142., 144., 147. Hatalmaskodás: 143., 145., 148.

⁶ II. 149.

⁷ II. 150., 151., 152. és M. O. D. L. 2583.

doki száraz vámot Pozsony megye hatósága lerontotta és a vámkereket a Dunán elusztatta. Ekkor Kisbodakon a Héderváryak birtokostársai Révay Lőrincz és Czobor Imre.¹ 1592-ben gyámjuk súlyos beteg, felszólítja tehát a vár és az uradalom gondozóját, Henczeffy Mátét, hogy számoljon el, ez azonban a felszólításnak nem engedelmeskedett.² Izdenczy úgy látszik el is hal s ezután a fiúk maguk intézkednek, s az idősebb István emeli a család díszét.

VIII
István
báró (id.)

A várkastély.

A török 1594-iki támadása, a győri veszedelem sokat ártott birtokaiknak. Jobbágyaik elfutottak s ezért, hogy betelepítsék, 1600-ban Révay Péter, *Héderváry István*, Czobor Imre és Márton a rárói és hédervári jószágon öt évre szabadságot adnak a jobbágyoknak.³ 1604-ben István és *Imre* gazdatisztjöknek Bekő Simonnak és atyafiainak Darnón egy jobbágytelket adnak azzal a kikötéssel, hogyha a Héderváry-

¹ II. 153–155.

² II. 156.

³ II. 160.

aknak háború esetén a király bandériumához kell csatlakozniok, akkor Bekő, illetve utódai kötelesek őket elkísérni, de a Héderváryak költségén.¹ Imre — úgy látszik — ez időtájt elhal s ezután csak István szerepel.

1606-ban Mátyás főherczeg meghívja Bécsbe Istvánt a Bocskay követivel való tárgyalásra.² Az 1608-iki pozsonyi országgyűlésre is meghívólevelet kap István Mátyás főherczegtől, aki április 4-ikén felszólítja, hogy csatlakozzék hadához, amelylyel az osztrák és morvaországi határvillongások megszüntetésére indul.³ Ott van az 1608-iki koronázó országgyűlésen is.⁴ 1609-ben Czobor Imrével együtt 10 évre szabadságot adnak az újfalusi jobbágyoknak.⁵ 1610-ben a Pozsony megye hadainak kapitányságára gr. Thurzó György nádor Héderváry Istvánt ajánlja.⁶ 1611 márcziusában II. Mátyés király Csehországba készül, felszólítja tehát Istvánt, hogy elégséges készülettel és illő kísérettel őt tábori szemlére, Csehországba kövesse. Midőn pedig 1611 november 13-án Bécsben menyegzőjét tartotta, meghívta arra kedvelt hívét, Istvánt is.⁷

István már házas ember, feleségétől, Nyebojszai Balogh Gergely és Várkonyi Amade Erzsébet leányától, Zsuzsannától két fia született: V. Ferencz és IX. vagy ifjabb István. Midőn pedig első felesége elhalt, második házastársául Andrássy Péter leányát, Katát vette, akitől Anna, IX. János és Zsuzsanna születtek.⁸ Első házasságából született gyermekei, Ferencz és ifj. István 1619-ben öröklöttek anyjuk után Alsó és Felső-Borsán, Nagy-Magyar-on, Tejeden (Pozsony m.), szintűgy Túróczban.⁹ 1620-ban id. István zálogba veszi 4000 frtért a Majthényiek berencsi részét.¹⁰ Ismét emelkedő-

¹ II. 161.

² II. 162.

³ II. 163., 164.

⁴ II. 165.

⁵ II. 166.

⁶ II. 168.

⁷ II. 172.

⁸ Szilágyi Sándor: I. Rákóczi György életrajza. 42. l.

⁹ II. 175.

¹⁰ II. 176.

ben van a család, s 1622-ben a csallóközi nemesség pártfogását kéri, járjon közbe, hogy a Csallóközt és Szigetközt ne terheljék annyira hadak beszállásolásával.¹ 1624 jún. 4-én Nyitrán van Bosnyák Tamás temetésén, amikor Baranyay Tamással együtt Wesselényinét vezetik,² de alig hogy hazajön, beteges állapota arra készíti, hogy július 12-én végrendeleghez. Mindent szeretettel elintéz. Inti kedves fiait, »hogy az én szerelmes atyámfiaimnak, mint anyjoknak böcsületit megadják és minden engedelmességgel legyenek«. Ferencz fiának ajánlja, hogy »menjen Győrré szolgálatra«, — szerelmes atyafiát pedig kéri, hogy »Istókot penig — — mindaddig tanéttassa, valamíg ideje és állapota mutatja«.

Második házasságból való gyermekeiről is rendelkezik. »Az hármának penig, úgy mint Annokának, Jankónak és Suskának, ha Isten élteti őket, az ő részek maradjon az anyjok kezénél, minthogy édes gyermeki, elhittem, hamisat nem teszen nekik«.³ Van még annyi ideje, hogy júl. 15-ikén 40 évi hűséges szolgálatáért Horváth Balázsnak Szeniczen egy jobbágytelket adjon.⁴ Július 27-ikén azonban már halott, amikor a pozsonymegyei alispán veszi át a végrendeletet. Az özvegy 1626 tavaszán követte a sírba urát.

V. *Ferencz* atyja halála után, úgy látszik nem állott V. *Ferencz*. szolgálatba. Már novemberben Erdélybe készül s 1625 júniusában Bukarestben az oláh fejedelem ad ajánlólevelet Bélydy Kelemen közbenjárására Héderváry Ferencznek, aki különböző országokat jár be s már Oláhország határához érkezett.⁵ 1626 májusában azonban már Hédervárott találja a győri káptalan embere, amikor mostohaanyja első házasságából származott Lórántffy Kata öröksége ügyében őt megkeresik.⁶ Ferencz — úgy látszik — elköltözik Hédervárról, amint feleségül vette Csanádi Nagymihályi Annát.⁷

¹ II. 177.

² Tört. Tár 1894. évf. 740. l.

³ II. 180.

⁴ II. 181.

⁵ II. 182., 184.

⁶ II. 186., 189., 190.

⁷ Turul 1892. X. 4. füzet és Tört. Tár 1895. 12. l.

1637-ben Morvay László, 1638-ban pedig az özvegye vesz fel Hanusfalván tőle kölcsönt,¹ de nyoma vész, elhal magtalanul.

IX. István (ifj.) Öcsse, IX. vagy *ifjabb István*, kiváló gazda. Már 1629-ben Szurovinán halastavat épít,² 1632-ben visszaszerzi a nagybodaki révet,³ II. Ferdinánd feleségének, Eleonórának 1632 márc. 26-án magyar királynővé való koronázásakor étékfogó.⁴ Mint buzgó katolikus 1634-ben a szigetközi lutheránus jobbágyságok hédervári, remetei, lipóti, ásványi, szentpáli és öttevényi templomait elvette.⁵ Földesuruk, Czobor Imre, gróf Eszterházy Miklós nádortól kér orvoslást jobbágyság részére, a ki a panaszkodóleveleket megküldte atyafiának, Héderváry Istvánnak.⁶ István ugyanis megházasodott és feleségül vette Eszterházy Pál és Károlyi Zsuzsanna leányát, Erzsébetet. Megvolt tehát a családi jó összeköttetése s most családi birtokai visszaszerzéséhez látott.

1635-ben a szakolczai városi hatóság bizonyoságlevélben állapítja meg, hogy id. Héderváry István örököseire néző ingatlanok értéke: 712 frt. 50 dénár.⁷ Majd ugyanazon év októberében felszólíttatja Sárkány Miklós keszthelyi kapitányt, hogy felvévén a zálogösszeget, bocsássa vissza Kisbarátit, mit még VI. István 1519-ben zálogosított el Sárkány Ambrusnak és testvéreinek. Sárkány nem szívesen tett eleget, de mégis a rákövetkező tavasszal megegyeztek, hogy visszabocsátja Kisbarátit.⁸

Miután kiegyezett Lorántffy Kata örökségére nézve,⁹ másik még régebbi zálogos birtok visszaszerzése után veti magát. Még 1394-ben került a Fertő melletti Szil a Csornaiak

¹ II. 213., 215.

² II. 191. -- Ez évben kelt a berencsi instrukció is. Tört. Tár 1897. 112. l.

³ II. 194.

⁴ Tört. Tár. 1898. 170. l. és II. 195.

⁵ II. 197., 198.

⁶ II. 199., 200. Lásd: Dr. Závodszky Levente: Héderváry István és a szigetközi ellenreformáció. Religio 1912. évf.

⁷ II. 201.

⁸ I. 389. II. 202., 204., 206., 207., 208., 218.

⁹ II. 203.

kezére, a kiktől később a Nádasdyakhoz jutott. 1636-ban tehát felszólíttatja Nádasdy Pál özvegyét, hogy a zálogösszeget vegye fel és bocsássa vissza a birtokot.¹ Ugyanazon évben gr. Batthyányi Adám kanizsai kapitányt is megkeresteti a zálogos Malmosszecsőd visszabocsátása végett.² 1638-ban Eberhard várát és tartozékait igyeksenek visszaszerezni id. Mérey Mihály leszármazottai, kik között találjuk István feleségét, Eszterházy Erzsébetet is.³ 1641-ben néhai anyjának öcscse, Balogh István, tatai kapitány hal el s utána örököl Nyebojszán s egyéb birtokban, szintűgy ingóságokat is,⁴ 1643-ban a hédervári várat »az kis kapu fölött való épületekkel megújította«.⁵ Növekedett a családi virtus, sőt öttevényi jobbágysai ez évben még a győri hajdúkat is elverték.⁶ Június elején még Galántán van temetésen, — s utána már csak özvegyét említik 1646-ban.⁷ Három gyermeke maradt: Katalin Ilona és VI. Lőrincz.

Istvánt túléltek mostohatestvérei: Anna, IX. János és Zsuzsanna. *Anna* még István életében, 1642-ben férjhez ment Szentgyörgyi Kerekes Andráshoz. 1646-ban kiegyezik István özvegyével, Eszterházy Erzsébettel, mely szerint egyenlően osztoznak a czifferi, bucsányi, báhonyi és berencsi birtokon.⁸ 1649-ben Eszterházy Erzsébet anyjuk és Andrásy Kata örökségére nézve teljesen kielégíti Annát, szintűgy testvéreit, Jánost és Zsuzsannát.⁹ Férjével 26 évig él, a mikor 1668-ban Kerekes András elhal.

Zsuzsanna 1655-ben Veglai Horvát Zsigmond felesége, 1663-ban már az özvegye.¹⁰ 1668-ban 2500 tallért ad kölcsön

¹ II. 205., 209., 210.

² II. 211.

³ II. 214.

⁴ II. 221., 222.

⁵ Urbarium arcis Hedervar. Kézirat 120. sz. 3b. lap.

⁶ II. 226.

⁷ II. 225., 228.

⁸ II. 230. — Az özvegy és János 1649-ben részeiket zálogba adják. — II. 246.

⁹ II. 240.

¹⁰ II. 265.

gr. Thökölyi Istvánnak.¹ Később Kapy Gáborhoz ment újra férjhez, s 1674-ben bekövetkezett halála után javain Héderváry Katalin és a Kerekes család osztoznak.²

IX. János
püspök

János 1620-ban született és a Pázmány-collegiumban tanult. Egyházi pályára készült és 23 éves korában, 1643 decz. 13-án a római Collegium Germanico-Hungaricum tagja lett. Négy évet töltött Rómában.³ 1646-ban pozsonyi kanonok, mialatt hédervári, berencsi, czifferi, bucsáni, szentgyörgyi és somogyi részeit 1000 frtéért és természetben adott élelmszerekért bérbe adja, anyai jussát pedig 2200 frtéért eladja bátyja özvegyének.⁴ Ez időtől kezdve birtokügyeik egybefolynak. 1647-ben a király zirczi apáttá nevezi ki.⁵

1648-ban a köszvényes Dóczy Menyhért a maga, örült testvére László és gyengeelméjű felesége nevében eladja Saskó várát és tartozékait egyéb birtokokkal együtt 22.000 frtéért, Lippay György érsek testvérének, Gáspár barsi főispánnak, a kamara elnökének és a kincstári javak kormányzójának. István özvegye a beiktatásnak ellenmondott.⁶ Megkezdődött a nagy küzdelem a Dóczy-birtokok megszerzése érdekében, amely javak a családot ismét a régi fényre emelték volna. Nem kímélik az áldozatot sem. Héderváry János és István özvegye a végvárak védelmére 15.000 frtot adott, minek viszonzásául 1648-ban III. Ferdinánd király az 1485-iki Héderváry-Dóczy örökösödési szerződést elismeri s a Héderváry Jánosnak és Lőrincznek s ezek férfiágának kihalta esetén, Eszterházy Erzsébetnek és leányainak, Katalinnak és Ilonának adományozza a revistyei várban, a sárfői kastélyban s azok tartozékaiban rejlő királyi jogokat s biztosítja őket, hogy még a férfiág kihalta esetén sem fogja a leányágot a jelzett birtokoktól megfosztani, míg nekik a 15.000 frtot vissza nem fizetik vagy hasonló értékű más birtokkal nem kárpótolják. III. Ferdinánd a beiktatást is elrendeli 1648 decz. 2-iki oklevelé-

¹ II. 284. — V. ö., 283., 285.

² II. 287.

³ Veress Endre : A római Collegium Germ. és Hung. stb. I. k. 45. l.

⁴ II. 229., 231.

⁵ II. 231., 233.

⁶ II. 234.

ben.¹ Nem kerüli ki az özvegy figyelmét, hogy Lippay Gáspár a Dóczyak dunántúli, Listhius Jánosné pedig Lipcse várába akarja magát és gyermekeit beiktattatni.² Még a régi Tamásy-féle birtokokra is van gondja s az 1649-iki országgyűlés előtt tiltakozik, hogy Széchenyi György veszprémi püspök elfoglalja Iregtet, Kányát, Hékutat, Somot és Szemcsét.³

1649 szeptember és október hónapokban történt meg a Héderváryak beiktatása a Dóczy-család javaiba, de Revistye, Lipcse, Saskő várakba be sem bocsátották a káptalani embert, sőt a beiktatásnak ellenmondtak Dóczy Mihály özvegye, az örült László gyámja, Lippay Gáspár, Dóczy Menyhért és Listius Jánosné.⁴

Elkerülhetetlen volt a per, ha csak egyezség nem békíti ki a feleket. Különösen veszedelmes volt Lippay Gáspár, a primás öccse, barsi főispán és a kamara elnöke. Ezért 1650 augusztus 17-én egyezsége lépnek vele, melynek értelmében Lippay kapja Saskő várát, a Héderváry-család pedig Revistyt és Sáfót tartozékaikkal egyetemben; a bolond Dóczy László gyámja Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok lesz, kinek Lippay 4000 frtot fizet. A két család kölcsönös örökösödési szerződésre lép és egymást támogatja a Dóczy-javak megszerzésében.⁵ Három nap múlva Dóczy Menyhért özvegyének, a gyengeelméjű Dessewffy Katalin gyámjául is Héderváry Jánost rendeli ki a király s parancsot küld a revistyei és sáfői tiszteknek, hogy Héderváry Jánosnak engedelmeskedjenek.⁶ 1650-ben a leánnyal is egyezsége lépnek; a leányág, Majthényi Kristóf és Zsigmond a Dóczy-család morvaországi birtokait és 800 frtot kap.⁷ November 30-án a megszerzett Revistyén és Sáfón János és István özvegye egyenlően osztzkodnak.⁸

¹ II. 238., 239.

² II. 241., 242.

³ II. 244.

⁴ II. 245.

⁵ II. 247.

⁶ II. 248.

⁷ II. 252., 253.

⁸ II. 255.

1651-ben János báró győri kanonok lesz, s mivel a győri collegium építésére adakozott, a panonhalmi főapát szeretett testvérévé fogadja.¹ Ez év december 22-én a győri káptalan a Héderváry-gyermekek korát állapítja meg; e szerint: Katalin 15, Ilona 12 és Lőrincz 9 éves.² 1652-ben már királyi parancs védi a családot új szerzeményében a Dessewffy-család ellen.³ 1653-ban János zirczi apát, győri kanonok, pápai prothonotarius és komáromi főesperes. 1658 januárban az elefánti pálosoktól 500 frtért visszaszerzik Fűrész, a revistyei vár tartozékát,⁴ csak Sárfőbe nem engedte be őket Bossányi László. S mivel azt üzente, »hogy ki nem megyen belőle, hanem lábbal vonatja ki magát«, a Héderváryak tehát márcziusban fegyveres erővel vették el tőle a sárfői kastélyt, a majorházat és egyéb tartozékait, miközben feles károkat is okoztak neki.⁵ Wesselényi Ferencz nádor ezért egyezséget ajánlott a Héderváryaknak.

Megürült ezalatt a csanádi püspökség és gr. Nádasdy Ferencz Lobkovitz herczeghez írott levelében Héderváry János zirczi apátot és győri örkanonokot ajánlja, azonban I. Lipót ápr. 26-án csak scopi-i püspökké nevezi ki.⁶

A legjobb úton halad a család az emelkedés felé. Ha Molnosszecsőd visszaszerzése nem is sikerült,⁷ Nyebojszai Balogh István 10.000 frtja reájuk is nézett,⁸ és vásároltak is kisebb részeket Alsó- és Felső-Nyebojszán.⁹ Hogy Kisbaráti gazdaságuk virágzóbb legyen, »tekintvén a jobbágyoknak sok rendbeli nyomorúságokat, elpusztulásokat és szünetlen járókelő vitézlő nép miatt sok fogyatkozásokat, ő magok is személyekben elfogyván és eloszolván, az kik kevesen vannak, azoknak bátorságosb és könnyebb visszaszállításokra, hogy mentül hamarább megépülhessenek,« 1655-ben »engedelem-

¹ II. 261.

² II. 262.

³ II. 263.

⁴ II. 268.

⁵ II. 269., 270.

⁶ II. 271., 272.

⁷ II. 257., 258.

⁸ 249–251.

⁹ II. 264.

mel« van irántok »örökös földes asszonyuk« Héderváry István özvegye.¹

A legszebb remények bimbóját fagyasztotta el azonban VI. 1658 tele. Ilona után a család egyetlen ifjú sarja és reménye, Lőrincz. VI. Lőrincz, 16 éves korában, 1658 decemberében elhalt. — A 38 éves János még élt, de mint scopi-i püspök az egyházi rend tagja volt. Szelepcsényi György kalocsai érsek, nyitrai püspök és kanczellár segítette őket pénzzel s a királynál támogatással, hogy »a hédervári jószágnak leányágra való donatióját« megszerezhessek.² Sikerült is nekik oly kikötéssel, hogy Sárffőt kivéve a leányág lemond a Dóczy-javakról, a melyek János püspök halála után majd a királyra szállanak.³ 1658 decz. 14-én megtörténik Héderváry *Katalin*, ekkor Katalin már Lósi Viczay Jánosné fiúsítása és I. Lipót király tekintve a fiúsítása. Héderváry- és Eszterházy-család érdemeit, meg János zirczi apát óhajtasát is, a Héderváry Lőrincz halálával a Héderváry-család megszakadása után a kincstárra szálló és csupán a férfiágot illető Hédervárát és Sárffőt, a hozzátartozó birtokokkal együtt, Héderváry István özvegyének és leányának, Katalinnak adja.

A királyi parancs értelmében az esztergomi káptalan márczius 24. és 29. között beiktatták Héderváry István özvegyét és leányát, Katalint Sárffőn, Sárlocsán, Kartócson, Nemcsin, április 3-án Hédervárott, 5—8. között Lipótfalván, Remetén, Kisbodakon, Darnón, Zselin, Novákon, Öttevényben, Szigeten, Szentpálon, Dunaszegezen, Ladoméron, Zámolyban, Újfaluban, Szabadiban, Kenderes- és Egyházaskemenyben, Esztergetőn, Ásványon és Olcsván. — Ápr. 9-én a török veszedelem miatt Győrött folytatták a beiktatást Kisbaráti, Táplán pusztá, Ireg, Hőkút, Kánya, Som és Szemcse birtokokba, 10-én pedig a pozsonymegyei szentgyörgyi udvarházba és két szőlőbe.⁴

Reánk maradt ez évi urbáriumban a vár leírása. »Ezen

¹ II. 266.

² II. 276. — Ezért 1659 jan. 2-án Eberhardt várbeli részüket 5000 frtban részére felvallják.

³ II. 274.

⁴ II. 275. — A birtokon 1659 jan. 25-ikén osztoznak meg János és az özvegy. II. 277.

várat külső árok Győr vármegyéhez hasítja Pozsony vármegyétől. Ezen vár tóálló árokkal, palánk kerőlettel és azon belül környös körül erős, vastag kőfalokkal meg van erősítve, benn való várban három rendben becsületes palotákkal, úri házakkal, különbféle pinczékkel rendesen felépítve, kedves kútvízzel találtatik.

Vagyon vár szükségére való különbféle eszköz is tárházban, ahhoz egy vas, más réz taraczk, két lövő rézmozsár tizenhat szakálással együtt.*

*Várkert 7, azonkívül 1 tőkös, 1 kenderes, lenes, török-búzáskert, épületek, pajták, aklok, sörfőzőház, 32000 téglára kemence.

20 faluban van egész helyes jobbágy 156, fél helyes jobbágy 144, fertályos 26, zsellér 15, szekérrel szolgáló jobbágy 34, gyalog szolgáló 84, fizető jobbágyhely 89, puszta helyek fizetésben 66, szabados 35. Kézpénz adójok fl. 529. den. 25*, melynek felét Szent Györgykor, felét Szent Mihálykor fizetik.¹

János püspököt I. Lipót 1659 aug. 24-én tanácsosi rangra emeli.² 1660-ban még perel az elefánti pálosokkal,³ 1662 szeptember 12-én azonban már János halála után, Borcsiczky János tesz jelentést a kamarának a revistyei birtok állapotáról.⁴

Katalin túlélte családjá minden tagját. 1670-ben mint özvegy tiltakozik az ellen, hogy a részben rommá lett Eberhard várába és tartozékaiba Maholányi Jánost és társait beiktassák.⁵ Azonban ő is betegeskedett. 1681 márczius 13-án a győri káptalan emberei jelenlétében megteszi végrendeletét, melyet még három feljegyzéssel egészített ki. Állapota súlyosbodott és 21-én a győri káptalan hiteles formába írja át a végrendeletet. Gondoskodik benne nemcsak gyermekeiről, egyházakról, jobbágyairól, koldusairól, s inti gyermekeit,

¹ Urbarium arcis Hédervár. Kézirat 120. sz.

² II. 279.

³ II. 280.

⁴ II. 281.

⁵ II. 286. — Viczay Jánossal való házasságából született: Ádám, Erzsébet, Borbála és Teréz.

hogy mindenki igaz követelését kielégítsék. Sokáig nem vitte már gyöngye teste és 45 éves korában elhunyt.¹

— Az utolsó törékeny asszonynyal régi híres családunk halt ki, mely félezredéves hazai szereplésével maradandó emléket hagyott hazánk történetében. Kemény vitézek, szorgalmas gazdák, kiváló politikusok, jeles főpapok sűrűn váltakoztak soraikban. Hogy virtusuk olykor hatalmaskodásban nyilvánult, az koruk közös hibája s csak dicséretükre válhat, hogy e tekintetben az átlagot sohasem haladták meg. Nándorfehérvár bukásának a gyarló honvédelmi és rossz pénzügyi viszonyok ép oly mértékben voltak okai, mint Ferencz mulasztása. Dezső önfeláldozása, Kont István lázadása, Lőrincz nádor politikai szerepe az ország történelme. Tisztelettel kell adóznunk a fogoly Lőrincz lelki nagyságának is, aki 7 évig viselte a rabságot atyjáért. S éppen vele kezdődik a sorvadás. Rabságának testet emésztő, lélekölő évei az utódok életét is rövidítik, éltük mécseséből az éltető olaj kifogyóban van. Többször már csak egy-egy gyenge sugár rezgő, hajnali fényecskéje világítja a család ősi fáját, de még egyszer újra világosságba szökken, amíg csak utolsót lobbanva ki nem alszik az ifjú reménység derékba tört virágában, VI. Lőrinczben.

*

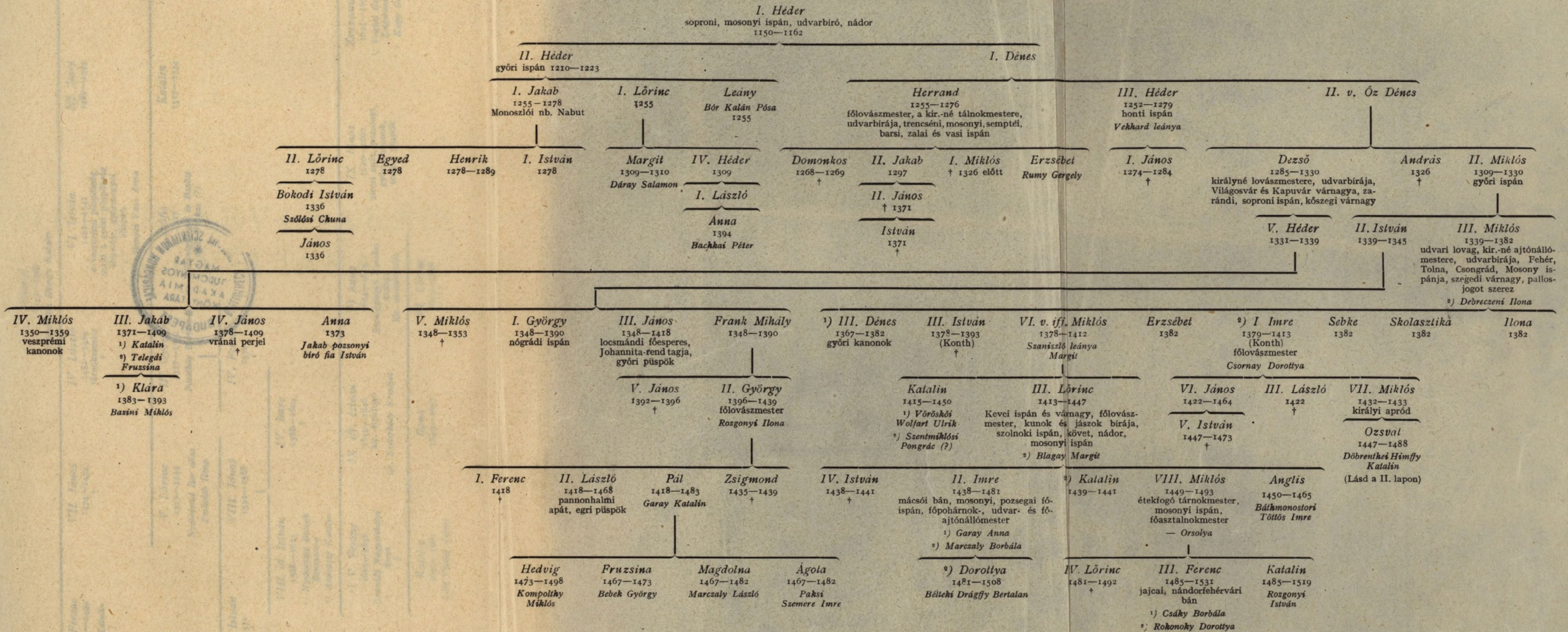
A család nőágon a báró, majd 1723 óta gróf Viczay családban folytatódott. Midőn 1873 dec. 23-án gr. Viczay Héderben az utolsó férfitag elhalt, az ő végintézkedése és Bécsben 1874 dec. 5-ikén kelt legfelsőbb elhatározás alapján gr. Khuen Károly családneve mellé a Héderváry nevet vette fel s belási előnevét a hédervári előnévvel cserélte el s családi címerét a gr. Viczay családéval egyesítette. Gr. Teleki Margittal kötött házasságából származott a gr. Khuen-Héderváry család ma élő két férfisarja: Sándor és II. Károly.

⊕ 1960

¹ II. 288.

<p>III. Jakob 1371—1409 1) Katalín</p>	<p>IV. Ján 1378—1409 vrátni per</p>
---	--

A
HÉDERVÁRY-CSALÁD
OKLEVÉLTÁRA

MÁSODIK KÖTET

A

HÉDERVÁRY-CSALÁD
OKLEVÉLTÁRA

MÁSODIK KÖTET

1.

1527 június 15. I. Ferdinánd Pozsegavárt, mely Hédervári Ferencz hűtlensége miatt a koronára szállott, Szalatnoki Hobordanacz Jánosnak adományozza.

Fogalmazvány a bécsi udvari levéltárban, *Hungarica*.

2.

1527 július 1. Hédervár István bizonyos hívei által a királynak tudtára adta, hogy sem ő, sem rokonai és barátai nem tesznek ellene semmit, miért is Ferdinánd őt és Győr, Somogy, Pozsony és más megyékben levő birtokait különös pártfogása alá veszi.

Fogalmazvány a bécsi udvari levéltárban, *Hungarica*.

3.

Rábczán innen fekvő tábor, 1527 augusztus 4. I. Ferdinánd király Hédervár mezőváros hatóságát értesíti, hogy mivel Hédervár Ferencz hűtlensége folytán a város a szt. koronára szállott, azt Szalay János pozsonyi várnagy hatósága alá helyezte. Neki szállítandók be tehát az adók és más szolgáltatmányok.

Pro comite palatino super
bonis Francisci de Hederwara.

Ferdinandus etc. Fidelibus nostris circumspectis et providis universis et singulis iudicibus et villicis ac iuratis ceterisque colonis in oppido Hederwara, eiusque pertinentiis ubivis constitutis et existentibus salutem et gratiam.

Quoniam bona ista per infidelitatem et proscriptionem Francisci de Hederwara adhuc superioribus annis ad sacram regni nostri Hungariae coronam fuerunt devoluta et ad ipsam regni coronam etiam antea occupata, volumus igitur, vobisque et vestrum cuilibet mandamus firmiter, ut quemadmodum antea, ita nunc quoque ad castellanum castris nostri Poseniensis, egregium videlicet Joannem Zalay, audite,

ipsumque pro officiali vestro habete ac ei in omnibus parete obediteque et quaecunque in persona nostra commiserit, fideliter omnia ac sedulo facere exequire, universos etiam census taxasque ac quoslibet proventus de vestro medio provenire solitos ad manus eiusdem vel hominum suorum, quos idem ad id deputaverit, administrare debeatis et teneamini et secus nulla ratione facere praesumatis. Praesentes autem post earum lecturam reddi iubemus praesentanti. Datum in castris nostris citra fluvium Rabcza, dominico ante festum Mariae Nivis, Anno Domini 1527.¹

Eredeti fogalmazat a bécsi udv. levéltárban, *Hungarica*.

4.

Buda vára, 1527 november 23. Szerdahelyi Imreffy Mihály, fehérmegyei főispán és budai várnagy levele Héderváry Istvánhoz, a győri püspökség vagyoni gondnokához, melyben írja, hogy Thurzó (valószínűleg Elek) a címzettől halastavába bizonyos halfajokat kér.

Egregie domine et frater noster honorande post salutem et nostram commendationem.

Dominus Turzo misit dominationi vestrae unas literas, in quibus accuratissime petit dominationem vestram, quatenus eidem ad suam piscinam certos pisces ordinetis. Rogamus itaque vestram dominationem, ut in hac sua petitione favere et omnem diligentiam imponere velitis, namque vestra dominatio multo plus super eum accipere poterit, quam pretia huiusmodi piscium essent. Ceterum credat vestra dominatio, ut quousque canem et gradarium per vos nobis promissos nobis non remiseritis, nonnullis vestris negotiis laborabimus. Ulterius quicquid is lator praesentium vestrae dixerit dominationi, fidem eidem praestare velit.

Ex arce Budensi, in die beati Clementis papae, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

Michaël Imreffy de Zerdahel comes Albensis et castellanus castri Budensis.

Dr. R. Kiss István szíves közlése, az előbbi kettővel együtt.

Kivül: Egregio domino Stephano de Hederwara, administratori proventuum episcopatus Jauriensis etc., domino et fratri honorando.

Eredetije papiron, záró gyűrűs pecséttel, Fasc. M(issiles) 1. Nr. 1. jelzet alatt.

5.

1528 márczius 1. A győri káptalan jelenti Báthory István nádornak, hogy febr. 13-án Esztergomban kelt parancsára 25-én Hédervárott 32-ed napra megidézte Héderwary Istvánt, mivel 1526 szept. 21-ike körül embereivel Kysbaráthyra tört,¹ a birtokot elfoglalta és Sárkány János és Ferencz 80 hordó borát és egyéb terményét mintegy 2000 frt értékben elvitte.

Nádori ember volt Némái Mihály, a káptalané pedig Etheel László, a Szt.-Mihály oltár igazgatója. — Jelölve voltak még Iklódi Bárson Boldizsár, Koronczói Jób, Mérgesi Poky Menyhért, Némái Lwka Bálint és Czende Mihály.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. 44. Nr. 26. jelzet alatt.

6.

Óvár, 1528 márczius 6. Báthori István nádor meghagyja a győri káptalannak, hogy intse meg Saárfy Ferencz, győri kanonokot és főesperest, hogy fizesse meg Hédervary Istvánnak néhai Paxy Balázs, győri püspök tartozását 38 forintot, mivel a püspök neki, mint a győri várbeli udvarháza gondnokának ezt meghagyta, mielőtt a mohácsi csatába indult volna.

Stephanus de Bathor, regni Hungariae palatinus et iudex Comanorum honorabili capitulo ecclesiae Jauriensis debitam reverentiam cum favore. Dicitur nobis in persona egregii Stephani de Hederwara, quomodo alias generosus quondam dominus Blasius Paxy, episcopus ecclesiae Jauriensis, cum videlicet se ad bellum Mohachiense per serenissimum principem condam dominum Ludovicum regem felicitis recordationis contra caesarem Turcarum indictum et tandem infelicititer gestum se conferre habuisset, summam triginta octo florenorum, quibus videlicet eidem exponenti debitor fuisset, per honorabilem magistrum Franciscum Saárfy, canonicum et archidiaconum in dicta ecclesia sua Jauriensi pro tunc provisorem curiae castri sui Jauriensis de rebus et pecuniis suis apud eundem relictis ipsi exponenti restitui commisisset,

¹ Lásd I. k. 389. sz. jegyzetében.

dehinc ipso condam. Blasio episcopo in ipso bello Mohachiensi intereunte idem magister Franciscus Saarffÿ praedictam summam triginta octo florenorum ad eiusdem exponentis instantissimas requisitiones eidem hactenus reddere minime curasset, nec curaret etiam de praesenti apud se minus iuste et indebite conservando potentia mediante in praeiudicium et dampnum annotati exponentis valde magnum. Et quia iuxta contenta articulorum tempore electionis et felicit coronationis serenissimi domini Ferdinandi, dei gratia regis Hungariae et Bohemiae etc.; domini nostri gratiosissimi editorum huiusmodi actus potentiarii et malorum genera ad instar brevis brevium iudiciorum pro quinto decimo die adiudicari solent atque debent, pro eo v[os] harum serie requirimus et hortamur diligenter, quatinus praesentes literas nostras memorato magistro Francisco Saarffÿ [per vestrum] testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis; qui si personaliter reperiri poterit, ibidem personaliter, alioquin [de domo] habitationis sive solitae eiusdem residentiae ammoneat eundem, dicatque et committat eidem verbo nostro, ut ipse p[raedictos] triginta octo florenos modo praemisso medio sui restituere commissos ipsi exponenti praeter omnem moram et diffi[cultatem] reddere et persolvere debeat. Qui si fecerit, bene quidem, alioquin decimo quinto die diei ammonitionis huiusmodi e[xxhinc fiendae] computando personaliter, vel per procuratorem suum legitimum absque ulteriori procrastinatione coram nobis comparere ten[eatur], rationem de praemissis redditurus efficacem, certificantes ibidem eundem, ut sive ipse termino in praedicto coram nobis compa[reat, sive] non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris, et posthaec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem cum ammoniti et certificati nomine terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, nobis amicabiliter rescribatis. Datum in oppido Oowar, feria sexta proxima post dominicam Invo-cavit, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Lecta et correcta per W...

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 106. No. 12. jelzet alatt.

7.

1528 június 5. Óvár. Stroznhymel János óvári polgár nyugtatja Pook Jánost, Mária királyné udvarmesterét 1000 frt felvételéről. — Stroznhymel ugyanis 600 frton visszaváltotta Lyben, Meczer, Zenth Myklos, Kenye falvakat, Wythezy és Bylye nevű pusztákat (Moson megye), melyek néhai Szentgyörgyi és Bazini Gróf Péter jóváhagyásával zálogosítottak el Héderváry Istvánnak, — 400 frtot pedig a királyné szükségletére adott kölcsön.

Eredetije papíron, alján felzetes gyűrűs pecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Nagy Iván gyűjt. Levélt. növ. 1908/11. sz.

8.

1528 június 5. Óvár. Bethlenfalvi gr. Thurzó Elek országbíró aug. 1-ig 700 frtot vett kölcsön Héderwáry Istvántól; ha addig vissza nem fizeti, felhatalmazza Héderwáryt, hogy csornai és möriczhidai birtokát zálogba vehesse, a melyek a pápai vár tartozékai voltak.

Eredetije papíron, alján Thurzó gyűrűspecsétjével, az Országos Levéltárban N. R. A. Fasc. 504. Nr. 26. jelzet alatt.

9.

1528 június 12. Buda. Mivel Héderváry István somi gazdasztje ura nevében ellenszegült II. Lajos parancsának¹ — hogy a székesfehérvári káptalan Wasdinnyi Was Máté fiát Mártont, Thorwei Ugron Bernátot és Katalin asszonyt, Morgay Mihálynét Som birtokába visszahelyezze — Héderváry István, felesége Anna asszony és gyermekei, Lőrincz, György és Farkas megidézettek, azonban meg nem jelentek, miért is 1528. május 14-ikén parancs ment a székesfehérvári káptalanhoz, hogy 1 arany márka (72 arany forint) bírság fejében foglaljon le annyi érőt Héderváry ingó vagy ingatlan javaiból. Héderváry megbízottja azonban megjelent s kérte gr. Thurzó Elek országbírót, hogy a bírságvégrehajtást vonja vissza és új határidőt tűzzön ki, mivel személyes ügyei miatt meg nem jelenhetett az előző terminusra. Thurzó a kérésnek eleget is tett május 19-ikén és a székesfehérvári keresztesek konventjével 20-ikán az ugyanotti káptalant a további eljárástól eltiltotta s 22-ikén a felpereseket, Thorwei Ugron Bernátot és Katalin asszonyt, Morgay Mihálynak már özvegyét új terminusra megidézte. Június 3-ikán

¹ Lásd a kötet végén a székesfehérvári káptalan 1525 ápr. 23-ik oklevelét.

azonban Héderváry ismételten nem jelent meg, mire a felperesek megbízottja az ítélet végrehajtását kérte. Június 10-ikén azonban Mérey Mihály, a kisebb kancellária conservatora és jegyzője, meg Nagyváthy Antal nádori titkár igényt jelentettek Was Márton birtokára, mivel ezt Báthory István nádor és királyi helytartó 1528 május 17-ikén Budán Was Márton hűtlensége miatt — a ki Ferdinánd koronázása után Szapolyai Jánoshoz állott, sőt most külföldön az ő szolgálatában van¹ — nekik, illetve Mérey Mihálynak és fiának, Jánosnak meg Nagyváthy Antalnak és testvéreinek, Péternek és Benedeknek adományozta.

Mivel Héderváry István néhai II. Lajos parancsának ellenszegült s a kitűzött két határidőn meg nem jelent, úgy ítélték, hogy vesztse el a zálogösszeg értékét és a hamis perlekedés vétéséért 200, valamint az erőszakos elűzésért 72 frtnyi bírságot fizessen. Megparancsolja tehát I. Ferdinánd, illetve a személyes jelenlét bírósága a székesfehérvári keresztesek konventjének, hogy Héderváry birtokából szakítson ki a bírsággal egyenértékűt, Somba pedig iktassa be Thorwei Ugron Bernátot, Morgay Mihály özvegyét, Katalint, Mérey Mihályt és Nagyváthy Antalt.

Eredetije rongált papíron, záró pecséttel, fasc. 51. Nr. 6. jelzet alatt.

10.

1528 június 15. A fehérvári keresztesek konventje előtt Héderváry Ferencz birtokai s nevezetesen Veszprém megyében fekvő enyingi nemes kúriája elidegenítése miatt Battyányi Ferencz ellen tiltakozik.

Nos conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae beati regis Stephani de Alba memorie commendamus, quod nobilis Johannes de Zemche nomine et in persona magnifici Francisci de Hederwara nostram personaliter veniens in presentiam magnificum Franciscum de Batyan et alios quoslibet ab impetratione, occupatione, detentione, conservatione, cambiali permutatione, sibi ipsi appropriatione, usurpatione totalium portionum possessionariarum ipsius Francisci de Hederwara inhibendo ac curie nobilitaris eiusdem in possessione Enyngh in comitatu Wesprimiensi existentii habitatum et pertinentiarum suarum quarumlibet ad dictam curiam suam nobilitarem pertinentium, seque quovis quaesito sub colore in dominium earumdem intromissione et sibi ipsi statui-

¹ 1539. jún. 11-ikén János királynál a nagyobb kancellária jegyzője. — (Lásd János király aznapi oklevelét Fasc. 51. Nr. 21. jelzet alatt.)

factione, usuum fructuumque et quarumlibet utilitatum earundem perceptione seu percipifactione, regiam denique maiestatem a donatione et collatione consensusque sui regii desuper qualitercunque adhibitione quomodolibet iam factis vel fiendis contradixit inhibendo et prohibuit contradicendo publice et manifeste coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum sacratissimi corporis Christi, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Eredetiye papiron, hátlapján tojásdad pecsét töredékével. Fasc. 5. Nr. 25. jelzet alatt.

11.

1528 június 19. A székesfehérvári keresztesek konventje I. Ferdinánd király személyes jelenléti bíróságának június 15-ikén kelt parancsára június 16-ikán Som (Somogy m.) birtokába beiktatta Thorwei Ugron Bernátot, néhai Morgay Mihály özvegyét, Katalint, Mérey Mihályt és Nagyváthy Antalt és a kiszabott 272 frtnyi bírság fejében Héderváry István somi birtokán 225 frt 66 dénárnyi ingóságot és termést lefoglalt.

Nos conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae beati regis Stephani de Alba. Memoriae commendamus, quod nos literas serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi dei gratia regis Hungariae et Bohemiae etc. principis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. domini nostri gratiosissimi adiudicatorias, pariter et sententionales, modum et formam cuiusdam possessionariae restatutionis, necnon reambulationis, aestimationis, occupationis et titulo pignoris statutionis ac iteratae executionis in se denotantes et exprimentes pro parte nobilium Bernardi Wgron de Thorwe ac dominae Katherinae, relictae condam Michaelis de Morga, necnon egregiorum Michaelis de Mere et Anthonii de Nagwath contra egregium Stephanum de Hederwara ac nobiles, dominam Annam, consortem, necnon Georgium, Laurentium et Wolffgangum, filios eiusdem Budae decimo die feriae quartae proximae post festum Pentecosthes proxime praeteritum (*jún. 15.*) in papiro clause confectas et emanatas, nobisque praeceptorie sonantes et directas, honore, quo decuit, recepimus et iuxta

earundem continentiam nos mandatis ipsius domini nostri regis semper in omnibus obedire volentes, ut tenemur, unacum nobile Andrea Marthon de Kenesse, minoris cancellariae regiae notario de curia sua regia per ipsum dominum nostrum regem ad id specialiter transmissio nostrum hominem, videlicet honorabilem et religiosum fratrem Gallum de Býkad presbiterum cruciferum, socium nostrum conventualem ad ea, quae in praetactis literis ipsius domini nostri regis adiudicatoriis, sententialibus continerentur, fideliter exequenda, nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt eo modo, quomodo ipsi feria tertia proxima post festum beatorum Viti et Modesti martirum proxime praeteritum (*jún. 16.*) et aliis diebus immediate sequentibus ad id aptis et sufficientibus ad facies possessionis Som vocatae in comitatu Simigiensi existentis habitae, vicinis et commetaneis eiusdem universis et signanter nobilibus, Paulo et Benedicto *Chýzar* de *Chýzarzegh*, Johanne Begetheý de Thorwe, Nicolao Gamassý de Lwlýa, Stephano Bereczk de eadem Lwlýa, Francisco Kýs, magnifici Francisci de Bathýan ac Johanne *Zamaros*, egregii Petri Imreffý de Zerdahel per eos in portionibus ipsorum possessionariis in possessionibus Bathýan et Megýer vocatis officialibus constitutis, in eorundem Francisci de Bathýan et Petri Imreffý dominorum ipsorum, necnon providis Michaelae Nagh, egregiorum Pauli de Pernez in Nýn, Thoma Kassý, Gasparis Lengýel de Thothý in eadem Nýn, Georgio Galamboky, Stephani de eadem Pernez in praedicta Nýn, Emerico *Zep*, iudice et officiale venerabilis domini custodis Albensis in Kýsberen, Michaelae Debreczený, officiale Gasparis Lengýel de dicta Thothý in Pezze, Gregorio Galamboký, praefati Johannis Bewgetheý de dicta Thorwe in Adand possessionibus, portionibusque possessionariis in praedicto comitatu Simigiensi existentibus, habitis, iobagionibus comorantibus similiter in eorundem dominorum ipsorum personis inibi legitime convocatis [et] praesentibus accessissent, praefatusque homo ipsius domini nostri regis, dicto nostro testimonio praesente praescriptam possessionem Som simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet ad eandem

de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, semota aliquali solutione pecuniarum memoratis Bernardo Wgron de dicta Thorwe ac dominae Katherinae, relictæ dicti condam Michaelis de Morga, necnon Michaeli de Mere et Anthonio de Naghwath omnis iuris titulo ipsis incumbentem restatuisset perpetuo possidendam, tenendam, pariter et habendam, contradictione, inhibitione pariter et repulsione præfatorum Stephani de Hederwara ac dominae Annae, consortis, necnon Georgii, Laurentii et Wolffgangii, filiorum eiusdem Stephani Hederwarÿ convictorum et aliorum quorumlibet prævia ratione non obstante.

Deinde de rebus et bonis mobilibus memoratorum convictorum infrascriptis in prædicta possessione Som repertis pro facto calumpniæ ad ducentos florenos auri se extendentes ac insuper onere unius marcae auri septuaginta duos florenos auri facientis iuxta iudiciariam deliberationem regiam pro quadam violenta repulsione iuxta tenorem et continentiam aliarum literarum regalium adiudicatoriarum, sententionalium superinde confectarum iterata vice exequi debenti eisdem actoribus satisfecissent eo modo, quomodo videlicet septem boves arabiles macilentos et viribus exhaustos ad florenos viginti octo, item octo vaccas cum vitulis ad florenos triginta duos, item similiter quatuor vaccas triennes ad florenos octo, item unum taurum ad florenum unum, item quatuor boves similiter triennes ad florenos octo, item unum¹ iuvenum biennem ad florenum unum, item septem vitulos ad florenos duos, item octo porcos macilentos ad florenos similiter octo, item viginti octo porcellos ad florenos duos, item quadraginta vasa vacua bona et vilia (?) simul ad florenos tredecim.

Quia vero præscriptis rebus mobilibus ad sumpmam ducentorum ac septuaginta duorum florenorum auri præscriptorum se non extendentibus quasdam fruges in quibusdam [quatuor] iugeribus terrarum arabilium in territorio dictæ possessionis Som penes quandam viam *Wassaroswth* nuncupatam adiacentibus, item similiter alias fruges in octo iugeribus terrarum arabilium *Rethmellekÿ fewld* vocatarum

¹ Kétszer.

simulcum aliis seminaturis [fr]ugum in quibusdam duodecim iugeribus terrarum repertis omnino ad florenos duodecim, item unum iuger ordeï circa terram *Rethmellekÿ fewld* nuncupatam ad denarios sedecim, item octo iugera avenae ad modum vilis, parvaeque utilitatis et valoris ad florenos duos, item pecunias sive pretia quarundam duarum vinearum per praefatum Stephanum Hederwarÿ pretio emptarum in promonthorio dictae possessionis Som adiacentium et situatarum, unius *Loppaÿzelew* vo[catae] ad florenos sexaginta, alterius vero *Zarkazenlew* appellatae ad florenos triginta duos, proprietatibus quoque earundem vinearum ipsis actoribus salvis remanentibus.

Item apud quandam Georgium Bone in praedicta possessione Som residentem de pretio vini praefati Stephani Hederwarÿ convicti florenos tres, item simili modo apud modernum iudicem praescriptae possessionis Som pretium vini florenos quindecim et denarios quinquaginta. Omnibus praemissis in simul computatis ducentos viginti quinque florenos et denarios sexaginta sex facientes reperissent et aestimassent. Quae omnia praemissa modo praetacto aestimando praefatus homo regius antelato nostro testimonio praesente iuxta deliberationem et commissionem praefati domini nostri regis in praetactis literis suis adiudicatoriis superinde, ut praefertur, confectis et emanatis specificatis abstulissent, ablataque in duabus dicti domini nostri regis veluti iudiciariis, in tertia vero partibus praelibatorum Bernardi Wgron ac dominae Katherinae relictæ, necnon Michaelis Mereÿ et Anthonii de Naghwath actorearum partium scilicet adversarum manibus dedisset et assignasset tenenda, similiter contradictione, inhibitione, pariter et repulsione praelibatorum Stephani Hederwarÿ ac dominae Annae, consortis, necnon Georgii, Laurentii et Wolfgangi filiorum eiusdem convictorum et aliorum quorumlibet praevia ratione [non] obstante, seriem . . . executionis huiusmodi, prout fuit, expediendam ad praedictorum regiae maiestatis et nostri hominum fassiones ad quintum decimum diem termini scilicet legitime perdurandi, praescriptis etiam literis adiudicatoriis capite sigilli nostri minoris ab extra in margine, ut moris est, consignatis,

in specie remissis dicte personali praesentiae regiae maiestatis fideliter duximus rescribendas. Datum quarto die diei executionis praenotatae, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Kivül. Personali praesentiae regiae maiestatis pro nobilibus Bernardo Wgron de Thorwe [ac] domina Katherina, relicta condam Michaelis de Morga, necnon egregiis Anthonio de Nagwath, secretario palatinali et Michaele de Mere, conservatori (*igy*) et iurato notario minoris cancellariae regiae contra egregium Stephanum de Hederwara et alios intrascriptos ad terminum intranominatum restatutionis, aestimationis — [par].

Eredetije rongált, vizfoltos papiron zárópecsétel. Fasc. 51. Nr. 7. jelzet alatt.

12.

Buda, 1528 augusztus 9. Báthori István nádor, királyi helytartó Héderváry Istvánnak perújítást engedvén, meghagyja a székesfehérvári keresztesek konventjének, hogy Ákosházi Sárkány János és Ferencz alpereseket a perújításra idézze meg.

Stephanus de Bathor, regni Hungariae palatinus et iudex Comanorum etc. ac in praesenti absentia serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi, dei gratia regis Hungariae et Bohemiae etc., infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. locumtenens honorabili conventui ecclesiae Cruciferorum de Alba salutem cum favore. Dicitur nobis in persona egregii Stephani de Hederwara, qualiter hys superioribus diebus quaedam causa inter ipsum exponentem ab una ac egregios Joannem et Franciscum Sarkan de Akoshaza partibus ab alia praetextu cuiusdam compromissi, alias in facto quorundam trium millium florenorum inter ipsas partes initi coram nobis et in praesenti termino decimi diei festi beati Georgii martiris proxime praeteriti (*máj. 3.*), — ad quem scilicet terminum universae causae regnicolarum breves ac breves brevium pariter et transmissionales novae et veteres ad factum occupationis bonorum et iurium possessionariorum post obitum serenissimi principis condam domini Ladislai, dei gratia pridem dictorum regnorum regis piae memoriae factae, et novorum actuum potentiariorum a festo beatae Margarethae virginis et martiris in anno domini millesimo quingentesimo

vigesimo primo (1521 *júl. 13.*) transacto praeterito commissorum, item anniversarii iurium impignoratitiorum dotalitorumque et obligaminum tangentes per maiestatem regiam de consilio dominorum praelatorum et baronum generaliter fuerant prorogatae, — per nos adiudicata extitisset, in qua quidem causa ex eo, quod procurator dicti exponentis debito modo procedere nescivisset, certasque allegationes et responsiones, quas in stabilimentum iuris ipsius exponentis facere et in medium proferre debuisset, penitus ommississet, eidem exponenti nocivum et onerosum factum fuisset iudicium et quaedam etiam litterae nostrae adiudicatoriae, sententiales ad instantiam praefatorum Joannis et Francisci contra eundem exponentem extradatae extitissent, quarum vigore iidem Joannes et Franciscus Sarkan bona et iura possessionaria ipsius exponentis pro se occupasset, et sibi ipsi statuifacere procurasset. Cum tamen, si praenominatus procurator dicti exponentis praemissas rationes et allegationes idem in defensionem iuris dicti exponentis facere non omisisset, sperasset idem exponens causam suam contra partem alteram de facili defendere potuisse, prout posse speraret etiam de praesenti, unde requisiti sumus in persona dicti exponentis debita cum instantia, ut sibi circa praemissa de opportuno iuris remedio et gratia novi iudicii providere dignaremur.

Nos igitur qui huiusmodi casus nocivos in processu iuris contingentis, praesertim in hac absentia praefati domini nostri regis in persona suae maiestatis in melius reformare soliti sumus, id ipsi exponenti duximus annuendum et concedendum ut ipse non obstante praescripta adiudicatione et processibus exinde qualitercunque sequentibus praemissa contra et adversus praefatos Joannem et Franciscum Sarkan novum iudicium recipere et ea omnia, quae iuris sunt et iustitiae, facere valeat atque possit. Proinde vos harum serie requirimus diligenter et nichilominus in persona et auctoritate praefati domini nostri regis, qua in praesentiarum fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Franciscus Was de Baka aut Georgius vel Albertus Sanka de Baar, sive Franciscus de Kwlczarkarch,

aliis absentibus homo noster memoratos Joannem et Franciscum Sarkan ad decimum quintum diem a die evocationis exhinc fiendae computando contra annotatum exponentem dictas litteras nostras adiudicatorias producturos, causaque in praemissa novum iudicium recepturos nostram evocet in praesentiam; certificantes nichilominus eosdem ibidem, ut sive ipsi termino in praescripto coram nobis compareant, praescriptasque litteras nostras adiudicatorias, sententionales producant ac novum iudicium recipiant, sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris et post haec huiusmodi evocationis et certificationis seriem cum evocatorum nominibus terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, nobis amicabiliter rescribatis. Secus igitur non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Budae, die dominico, in profesto beati Laurentii martiris, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Kivül: Amicis suis reverendis, conventui ecclesiae cruciferorum de Alba pro egregio Stephano de Hederwara contra egregios Johannem et Franciscum Sarkan de Akoshaza, evocatoria et insinuatoria.

Eredetije papiron, záró pecséttel. Fasc. 44. Nr. 28. jelzet alatt.

13.

1528 augusztus 16. I. Ferdinánd király személyes jelenlét bírósága Héderwáry Istvánnak Thorwei Ugron Bernát és Zakadathi másképp Solýagi Morgay Mihály özvegye, Katalin asszony ellen Som birtokra nézve perújítást engedve, Budán, aug. 7-ikén kelt levelében megparancsolta a székesfehérvári keresztesek konvent-jének, hogy őket 15-öd napra idézze meg. A konvent jelenti, hogy Bosoki Pál királyi és Fehérvári Péter konventi ember aug. 14-ikén a somogy megyei Aládon (így) megidézte őket.

I. Ferdinánd 1529 márcz. 4-iki átiratából, mit Ugron Bernát és Katalin asszony kértére adtak ki. — Egyszerű másolat rongált papiron. Fasc. 51. Nr. 13. jelzet alatt.

14.

Nádasd 1528 november 23. Gr. Bethlenfalvi Thurzó Elek országbíró megparancsolja a székesfehérvári keresztesek konvent-jének, hogy adja ki Héderwáry István részére Nagywáthy Antal

nádori titkárnak és Mérey Mihály, a királyi kisebb kancellária jegyzőjének a somogy megyei Somba történt beiktatásról szóló oklevelet. Ha a parancsnak nem engedelmeskedik és Héderwáry Istvánnak ismét megtagadja, 15-öd napra praeceptoruk három felszentelt pappal jelenjék meg vagy a király vagy ennek távollétében Báthory István nádor és királyi helytartó előtt.

Eredetije egérrágta papíron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 51. Nr. 9. jelzet alatt.

15.

1529 márczius 6. A székesfehérvári keresztesek konventje jelenti a királyi személyes jelenlét bíróságának, hogy embere, Gwdowczi Péter gr. Thurzó Elek országbíró 1529 febr. 10-ikén Nádasdon kelt parancsára Héderwáry István ellen Budán febr. 27-ikén megidézte Mérey Mihályt, a királyi kisebb kancellária jegyzőjét, mivel ő és Nagyváthy Antal nádori titkár az előző évben, Szt. János napja (jún. 24.) körül fegyveres emberekkel a felperes zálogos birtokán, Somon udvarházára törtek és mindenféle ingóságát elvitték, 4000 frtnyi kárt okozva neki.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, Fasc. 51. Nr. 14. és 15. jelzet alatt. — *Az utóbbin:* 1529 feria secunda proxima post dominicam Judica (*márcz. 15.*) pro a[ctore] Thordaÿ cum nostris.

16.

Buda, 1529 április 1. Gr. Thurzó Elek országbíró előtt márcz. 15-én Potthöyöndi Lőrincz tagadta, hogy megbízóinak, Sárffy Ferencz győri kanonoknak és Győri Nagy Imrének bármi részük is volna abban a hatalmaskodásban, mit a győri káptalan jobbágysai Vizkereszt (*jan. 6.*) táján Héderwáry István öttevényi birtokán elkövettek, 1000 frtnyi kárt okozva neki. Az országbíró tehát úgy ítél, hogy a vádlottak ápr. 13-ikán harmad-harmadmagukkal tisz-títóesküt tegyenek a pannonhalmi konvent előtt, miről ez 15-öd napra küldje el jelentését.

Eredetije papíron, záró pecséttel az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1662. Nr. 29. jelzet alatt.

17.

Nádasd, 1529 április 13. Bethlenfalvi Thurzó Elek országbíró meghagyja a vasvári káptalannak, hogy Monyorókeréki Erdődy Pétert megintvén felszólítsa, miszerint azon jelenleg kezénél levő vasmegyei Strem, Csákány, Szentkút, Felsőbikes, Solymár, Szombat-falu, Sárosiak s Aborgata nevű birtokokat s Pusztá-Dienes nevű

birtokrészt, melyeket hajdan Héderváry Ozsvát fia, Ferencz, monyorókeréki Elderboh János nejének, Katalinnak, 100 magyar arany forintért elzálogosított, ezen összeg átvétele után Héderváry Istvánnak adja vissza; s ha ezt tenni nem akarná, a király elejébe idéztessék.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesiae Castriferrei comes Alexius Thwrzo de Bethlenfalwa, iudex curiae serenissimi principis domini Ferdinandi, dei gratia regis Hungariae et Bohemiae etc., infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc., amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona egregii Stephani de Hederwara, quomodo ipse de et super illa pecuniarum summa, pro qua videlicet totales et universae portiones possessionariae ipsius exponentis, et condam Francisci, Johannis et Emerici filiorum condam Oswaldi de Hederwara possessionibus Stren, *Chakan*, *Zenthkwth*, *Felsewbýkes*, *Salmar*, *Zombathfalw*, *Sarwslak* et Aborgatha, ac predio Dýenesý vocatis, omnino in comitatu Castrefferrei existentibus habitae, generosae condam dominae Katherinae, consorti magnifici olim Johannis Elderboh de Monyarokerek per prefatum condam Franciscum, filium olim dicti Oswaldi de Hederwara pro centum florenis pignori positae, nunc apud manus magnifici domini Petri Erdwdi de dicta Monyarokerek utcunque habitae, eidem domino Petro Erdwdi pecuniaria solutione mediante satisfacere eademque totales et universas portiones possessionarias ipsius exponentis et dictorum fratrum suorum possessionibus in prescriptis habitas ad se redimere, pro se ipsoque rehabere vellet et niteretur iure legeque regni requirente. Cum autem iuxta contenta articulorum superinde editorum et per maiestatem regiam confirmatorum universae causae regnicolarum breves et breves brevium pariter et transmissionales, novae et veteres, ac factum occupationis bonorum et iurium possessionariorum, post obitum serenissimi principis condam domini Wladislaý regis Hungariae et Bohemiae et piae memoriae factae, item factum novorum actuum potentiariorum a festo beatae Margarethae virginis et martiris in anno domini millesimo quingentesimo vigesimo primo praeterito¹ commissorum ac anniver-

¹ 1521 júl. 13.

sarii obligaminum iuriumque impignoratitiorum et dotalitiorum concernentes pro quintodecimo die diei ammonitionis exhinc fiendae computando ad instar brevis brevium iudiciorum discuti debeant et adiudicari, pro eo amicitiam vestram praesentibus petimus et hortamur diligenter, quatenus praesentes literas nostras prefato domino Petro Erdwdy de pretacta Monyarokerek per vestrum testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis. Qui si personaliter reperiri poterit, ibidem personaliter, alioquin de domo habitationis suae solitae eiusdem residentiae ammoneat eundem dicatque et committat eidem verbo regio, ut ipse praetactam summam centum florenorum, quibus mediantibus praenominatae portiones possessionariae ipsius exponentis et dictorum fratrum suorum impignoratae fuerant, levare debeat et teneatur. Qui si fecerit, bene quidem, alioquin quintodecimo die a die exhibitionis praesentium sibi fiendae computando personaliter, vel per procuratorem suum legitimum sine procrastinatione coram praefato domino nostro rege comparere modis omnibus debeat et teneatur rationem super praemissis redditurus, ab eodemque domino nostro rege superinde iudicium et iustitiam recepturus; certificando eundem ibidem, ut sive ipse termino in praescripto coram eodem domino nostro rege compareat, sive non, idem dominus noster rex, ad partis comparentis instantiam id faciet in praemissis, quod iuri videbitur expedire, et post haec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem cum amoniti nomine terminum ad predictum, ut fuerit expediens, praefato domino nostro regi suo modo fideliter rescribatis. Datum in Nadasd, feria tertia proxima post dominicam Misericordia domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo nono.

Kivül: Amicis suis reverendis capitulo ecclesie Castriferrei pro egregio Stephano de Hederwara. Exhibitoria, ammonitoria et certificatoria.

Eredetiye papiron, zárlatán a pecsét töredékeivel. Fasc. 5. Nr. 26. jelzet alatt.

18.

Ozora, 1529 szeptember 30. Héderváry Ferencz feleségül vévén Rokonoki Dorottyát, a meghívott tanúk előtt jegyajándékképen neki adja a felsorolt ingóságokat, valamint halála esetére arany és ezüst marhái $\frac{1}{3}$ -át, továbbá ozorai várát, edelényi udvarházát; ha pedig Dalmad mezővárost és egyéb elzálogosított és elfoglalt birtokait vissza tudja szerezni, azokat is neki hagyja.

Nos Franciscus de Hederwara omnibus praesentes literas nostras inspecturis, dominis, amicis et fratribus nostris in notitiam, et testimonium fide dignum devenire volumus, quomodo nos divina clementia annuente, licet gravi infirmitate podagrae tam in manibus, quam in pedibus sumus afflicti in tantum, ut vix nos nostro in lecto moveri valentes, sani tamen in animo, caeterisve membris, attamen quasi truncus neminem, qui nobis tam in ministrando, et procurando, quam etiam in rebus cubiculariis providendo quicquam servitii post mortem, et decessum ab hoc fragili saeculo generosae condam dominae Barbarae Chaki beatae memoriae consortis nostrae exhiberi, vera iustaque fide dinosci cerneretur, curamque infirmitatis nostrae debitam haberi agnosceretur, ob id nos in animo nostro plurimum revolventes, nostramque sic incussam miseriam procogitantes excogitavimus, secundum ritum et consuetudinem sacrosanctae Romanae ecclesiae coniugem ducere, quae tam nobis, quam etiam rebus et bonis nostris providentiae curam haberet, legitime ex consilio consiliatorum nostrorum decrevimus elegimusque quandam Sunamitem¹ adhuc virginem ex ancillis nostris nomine Dorotheam Rokonoki, genere nobilem, quam die dominico ante Exaltationem sanctae crucis (*szept. 12.*) subaravimus, tandem legitima approbatione super sanctum viaticum sanctorumque reliquias secundum constituta sanctorum patrum, et ritum ac consuetudinem sacrosanctae Romanae ecclesiae in praefato die festi sanctae crucis (*szept. 14.*) vera fide per manus honorabilium sacerdotum aprobavimus perpetueque in nostram consortem deputavimus et accepimus, sicque etiam

¹ V. ö. a szentírásban Lib. regum III. cap. I. 3., 4-ben az agg Dávid király és a sunami Abisag viszonyával.

iam laetas peragendo nuptias, eandem dominam Dorotheam, legitimam sponsam, et iam veram consortem nostram, nostro ex beneplacito donis primis insignimus, et ornamus, imo donamus una torque magna lapidibus pretiosis insita, et ornata, quae prius erat dominae condam Barbarae Chaki alias consortis nostrae, item uno magno serto superpendente totali ex gemmis et auro purissimo valenti florenos quingentos, uno anulo magno ex auro purissimo habentem (*igy*) in se lapidem pulcherrimi saphiri pro anulo subarationis, ac anulis minoribus ex auro et labidibus (*igy*) insignitis decem et octo in numero, tribus reliquiis, unam (*igy*) ex auro purissimo, duas (*igy*) ex argento, duabus vittis filis aureis contextis et bene gemmatis, vestimentisque singulis, quae fuerunt prioris consortis nostrae, cum uno balteo, et kathena magna ex purissimo auro facta continentibus in florenos septingentos et triginta sex ac dotale magnum valens florenos septingentos tali tamen sub conditione, quod si praefata domina Dorothea, iam consors nostra carissima, non amplius, quam ad unius anni revolutionem curam nostrae infirmitatis caeterumque (*igy*) negotiorum nostrorum provideret, et inter haec nos ex hoc fragili saeculo migrare contingeret et contingeretur, extunc iam praescripta, dona sponsalia praefatae dominae Dorotheae, consortis nostrae per nos dono sibi et pro munere data pacifice habere in perpetuum et possidere possit, et valeat, si etiam quoquo modo, qualive occasione interiecta vel etiam testamentum aliquod, quod nos super praefatis sponsalibus, et donis literarumque nostrarum harum datarum aliud faceremus, sive sit primum, sive ultimum voluntariumque testamentum, nullam vim, nullumque ius habere dinoscatur, neque habeat; sed ut hae literae sub hoc sigillo nostro privilegiali, quo utimur, roboratae, perpetuum, firmum, ratum et gratum sempiternumque habeant vigorem, et stabilimentum irrevocabile.

Caeterum volumus et decrevimus, ut post mortem nostram eidem dominae Dorotheae, consorti nostrae charissimae de rebus nostris aureis, et argenteis tertia pars succedat, castrum etiam nostrum Ozora cum attinentiis et iobagionibus ac curia nostra Edelyn perpetue datur; etsi in

futurum tam oppidum Dalmad, quam alia nostra bona et haereditates, sive per nos impignorata, sew per alios potentia mediante occupata, recuperare possumus, omnia promittimus post mortem nostram eidem dominae Dorotheae, consorti nostrae datura et dimissura harum literarum nostrarum vigore et testimonio mediante hic coram venerabilibus dominis et magistris Stephano Zighethi et Ambrosio Sokorwÿ ex capitulo Albensi maioris ecclesiae ad id vocatis, et requisitis ac coram nobilibus Petro Kÿss de Zokol, Blasio Kosppay, castellano castri nostri Ozora, Albertho Wegagi, castellano castri nostri Thamasi, Boltizare Welez, Valentino Zabo et magistro Stephano notario plebano, et vicearchidiacono oppidi nostri Ozora ac Joanne Zekel ad id requisitis. Datum in praefato castro nostro Ozora, tricesimo die mensis Septembris, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo nono.

Eredetije papiron, aljára nyomott gyűrűs pecsét töredékeivel,
Fasc. 51. Nr. 11. jelzet alatt.

19.

Csejte, 1529 december 10. Héderwáry István kötelezi magát, hogy visszafizeti Salgay Mihály csejtejé várnagynak azt a 100 frtot, mit azért vett kölcsön, hogy magát Kaczianer János fogságából kiszabadítsa.

Nos Stephanus de Hederwara fatemur et recognoscimus per praesentes, egregium dominum Michaellem Salgay de Salgo, castellanum castri Cheÿthe ad redemptionem vitae capitisque mei proprii dedisse et assignasse florenos centum in bonis monetis, pro quibus promittimus nos sub bona nostra fide, humanitateque eidem domino Michaeli Salgay iterum persolvere statim post eliberationem nostram de captivitate ista magnifici domini Joannis Kacczyanner,¹ immo

¹ Bécs ostromának abbahagyását 1529 okt. 14-ikén határozta el Szulejmán, mire Ferdinánd parancsából Salm gróf Pozsonyt, Sopront és Magyaróvárt szállotta meg, Kaczianer és Bakics Pál a Duna bal partján nyomultak előre és a János-pártiakat Nagyszombatból és Trencsénből elűzték. Ekkor eshetett fogságba Héderváry István is. — V. ö. 37. sz. és Dr. Závodszy Levente: Héderváryak német fogsága. (Magyar Figyelő 1912. II. évf. 13. sz.)

promittimus fide vera nostra, humanitateque mediante eidem domino Michaeli Salgaÿ chÿrographo nostro proprio mediante persolvere. Datum in oppido Cheÿthe, feria sexta post Conceptionis Mariae, anno millesimo quingentesimo vigesimo nono.

Révay Ferencz türóczi főispán és nádori helytartó 1547 nov. 10. után kelt átiratából. (L. 111. sz. a.) Fasc. 106. Nr. 16. jelzet alatt.

20.

1530. Valamelyik hiteles hely tanukihallgatást tartott, melynek során egyértelműleg vallották a tanuk, hogy Héderváry Ferencz elzálogosított arany- és ezüstmarhái kiváltására a zálogösszeget felajánlotta néhai Gyóny (?) Gergelynek, ez azonban nem fogadta el, mert rézpénzben volt, s Héderváry tudtával a zálogtárgyakat a szegzárdi apátnak adta tovább zálogul.

Töredék papíron, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 1604. Nr. 32. jelzet alatt.

21.

1530 márczius 12. A székesfehérvári keresztesek konventjének bizonyáglevele arról, hogy Héderváry Ferencz kiküldött emberei előtt végrendeletileg feleségének, Rokonoki Dorottyának hagyományozta Ozora várát s mezővárosát tartozékaival együtt, szintúgy a dalmadi, székelői, edelényi, értényi, újsági, nagysági birtokait az edelényi udvarházzal együtt.

Nos conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae beati regis Stephani de Alba memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum nos ad instantiam et legitimum petitionem magnifici domini Francisci de Hederwara duos ex nobis videlicet honorabiles et religiosos fratres et socios nostros conventuales, utputa Stephanum de Hethes et Gallum de Bykaad ad audiendam infrascriptam fassionem eiusdem Francisci Hederwarÿ pro testimonio fide dignos transmissemus, iidem exinde ad nos reversi nobis ad conscientiae suae puritatem retulerunt et fassi sunt eo modo, quomodo ipsi die datarum praesentium ad castrum Ozora accessissent, ibique praefatus Franciscus Hederwary in lecto aegritudinis decumbens coram eisdem constitutus sponte et libere confessus fuisset, retulissetque viva voce in hunc modum, quomodo ipse digna mentis con-

sideratione perpendens, animoque sedulo revolvens nihil certius morte et nihil incertius hora mortis esse, cupiens igitur de statu condigno generosae dominae Dorotheae, consortis suae, antequam ipsum ex hac luce decedere contingat, effective providere, ne post obitum suum et decessum illa sub aedibus alienis morari cogatur. Ex ea itaque singulari dilectione, qua erga ipsam dominam Dorotheam afficeretur, totale castrum suum Ozora vocatum simulcum oppido Ozora in comitatu Tholnensi sita et habita simulcum totalibus possessionibus, *Tothfalw* in Wesprimiensi, Debrenthe, Bozÿas, Marthon, Felsew Maÿssa et Also Maÿssa vocatis ac portione possessionaria in possessione Zokol apellata omnino in eodem comitatu Tholnensi ad ipsum castrum Ozora pertinentibus, necnon possessionibus Dalmad et Zekel ac Edelen cum curia nobilitari, domoque lapidea ibidem constructa necnon Erthen, Bak, Wysaag et Naghsaagh vocatas in praedicto comitatu Tholnensi adiacentes, simulcum cunctis utilitatibus et pertinentiis quibuscumque terris scilicet arabilibus, cultis et incultis agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, tributis, vadis, theloneis, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad ipsum castrum Ozora praedictasque possessiones et portionem possessionariam, de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris et antiquis metis memoratae dominae Dorotheae, consorti suae, dedisset donasset et perpetuo contulisset, immo, uti dixerunt, dedit, donavit et perpetuo contulit ipsorum in praesentia iure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum et heredum per heredes tenenda, possidenda pariter et habenda harumstrarum vigore et testimonio literarum mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentis et autentici sigilli nostri maioris munimine roboratas eidem dominae Dorotheae duximus dandas et concedendas. Datum in festo beati Gregorii papae, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo.

Eredetije hártján, függő pecséttel, Fasc. 51. Nr. 17. jelzet alatt.

22.

1530 április 19. A székesfehérvári keresztesek konventje János királynak Budán, 1530 márczius 21-én kelt parancsára Dorottya asszonyt, Héderváry Ferencz feleségét beiktatta Ozora vár és mezőváros s annak tartozékai, továbbá a tolnamegyei Dalmad, Székely, Edelény, az edelényi nemesi udvarház, Értény, Bak, Újság és Nagyság birtokába.

Conventus cruciferorum ordinis Sancti Joannis Ihierosolimitani domus hospitalis ecclesiae beati regis Stephani de Alba omnibus Christi fidelibus, praesentibus pariter et futuris, praesentium notitiam habituris salutem in omnium salutis largitore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas serenissimi principis et domini domini Johannis, dei gratia regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc., domini nostri gratiosissimi introductorias et statutorias nobis praeceptorie loquentes et directas summo cum honore et reverentia recepimus in haec verba:

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris honorabilibus, conventui ecclesiae cruciferorum de Alba salutem et gratiam. Dicitur nobis in persona generosae dominae Dorotheae, consortis magnifici Francisci de Hederwara, quomodo ipsa in dominium totalis castri et oppidi Ozora vocatorum in comitatu Tholnensi existentium habitorum simul cum totalibus possessionibus Thothffalw in Wesprimiensi, Debrenthe, Bozÿas, Marthon, Felsew-Mayssa et Also-Mayssa vocatis ac portione possessionaria in possessione Zokol appellata, ad dictum castrum Ozora pertinentibus, necnon possessionibus Dalmad, Zekel, Edelen simul cum curia nobilitari domoque lapidea ibidem constructa ac Erthen, Bak, Wyssaagh et Naghsag vocatis, omnino in praedicto comitatu Tholnensi adiacentibus simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet ipsam ex legitima fassione et donatione dicti Francisci de Hederwara domini et mariti sui tangentibus et concernentibus legitime vellet introire. Super quo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fide dignum, quo praesente Joannes Thÿbwrrch de Henÿe, aut Blasius Kospaÿ de Kospa, vel Franciscus Syg-

mond de Daad, sive Joannes Sýgmond (*így*) de eadem, neve Albertus Wegagy de dicta Henýe, aliis absentibus homo noster ad facies dictorum castri et oppidi Ozora ac dictarum possessionum et portionis possessionariae vicinis et commetaneis eorundem et earundem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo introducat praefatam dominam Dorotheam in dominium eorundem et earundem, statuaturque eadem et easdem eidem simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet praemissae fassionis et donationis titulo ipsi incumbentis perpetuo possidenda, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatam dominam Dorotheam ad terminum competentem nostram personalem in praesentiam rationem contradictionis eorundem reddituros et post haec huiusmodi introductionis et statutionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt, nominibus terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, dictae personali praesentiae nostrae fideliter suo modo rescribatis. Datum Budae, in festo beati Benedicti abbatis, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo. (1530 márcz. 21.)

Unde nos mandatis eiusdem domini nostri regis semper et in omnibus obedire volentes, ut tenemur, una cum praefato Joanne Tybwrch de Henýe, homine eiusdem domini nostri regis nostrum hominem, videlicet honorabilem et religiosum fratrem Gallum de Bykad, socium nostrum conventualem ad praemissa fideliter exsequenda nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis unifformiter (*így*) retulerunt eomodo, quomodo ipsi feria secunda proxima post dominicam Judica (*ápr. 4.*) proxime praeteritam ac aliis diebus immediate sequentibus ad id videlicet aptis et sufficientibus ad facies totalis castri et oppidi Ozora vocatorum et totalium possessionum et portionis possessionariae Thothffalw in Wesprimiensi, Debrenthe, Bozýas, Marthon, Felsw-Maýssa et Also-Maýssa ac portionis possessionariae in possessione Zokol appellata ad dictum castrum Ozora pertinentium, necnon possessionum Dalmad, Zekel, Edelen et curiae nobilitaris domusque lapideae ibidem

constructae, Erthen, Bak, Wýssag et Nagsagh vocatarum omnino in praedicto comitatu Tholnensi adiacentium, vicinis et commetaneis eorundem et earundem universis et signanter nobilibus Alberto Wegagÿ de Henÿe, Blasio Kospaÿ de Kospa, Francisco Sÿgmond de Daad, Benedicto Zantho, Ambrosio Nagh et Joanne Saagÿ de eadem Daad, Balthasar Welezÿ de Swlÿak, Francisco Gorbaÿ de Juthas, altero Francisco de eadem Juthas, Cristofero (*igy*) Mathusnaÿ de Kwnÿ et Petro Agardy de Inotha, aliisque probis et nobilibus viris inibi legitime convocatis et praesentibus accessissent, idemque homo praefati domini nostri regis dicto nostro testimonio praesente introduxisset praefatam dominam Dorotheam, consortem dicti Francisci de Hederwara in dominium eorundem et earundem statuissetque eadem et easdem eidem simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibusbet praemissae fassionis et donationis titulo ipsi dominae incumbentis perpetuo possidenda nullo penitus contradictore inibi, neque coram nobis apparente legitimis diebus et horis in faciebus eorundem castri et oppidi ac possessionum et portionis praedictarum iuxta regni consuetudinem moram protrahendo. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentis et authentici sigilli nostri maioris munimine roboratas eidem dominae Dorotheae duximus dandas et concedendas. Datum sedecimo die diei huiusmodi introductionis et statutionis praedictarum, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo supradicto.

Eredetije hártján, függő pecséttel, Fasc. 51. Nr. 16. jelzet alatt.

23.

Ozora, 1530 június 5. Martonosi Pesthyényi Gergely országbíró előtt Héderváry Ferencz Ozora várát tartozékaival együtt és az edelényi, értényi, baki, újsági és nagysági birtokait magtalan halála esetére feleségének, Dorottya asszonynak élte végéig, azután pedig Werbőczy István kancellár és fia, Imre javára hagyományozza.

Nos comes Gregorius Pesthyenÿ de Marthonos, iudex curiae serenissimi principis et domini, domini Joannis, dei gratia regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expe-

dit, universis, quod magnificus dominus Franciscus de Hederwara coram nobis personaliter constitutus, sponte est confessus, retulitque nobis in hunc modum, quod ipse digna mentis consideratione perpendens, animoque sedulo revolvens, nihil certius morte et nihil incertius hora mortis esse, cupiens igitur de statu condigno generosae dominae Dorotheae, consortis suae, antequam ipsum ex hac luce decedere contingat, effective providere, ne post suum obitum et decessum illa sub aedibus alienis morari cogatur; ex ea itaque singulari dilectione, qua erga ipsam dominam Dorotheam afficeretur, castrum suum Ozora nominatum, in comitatu Tholnensi situm, et habitum simulcum totalibus possessionibus, *Thothffalw*, Debrethe, Bozÿas, Marthon, Felsew Maÿsa et Also Maÿsa nuncupatis, ac portione possessionaria in possessione Zokol appellata, omnino in eodem comitatu Tholnensi, ad ipsum castrum Ozora pertinentibus, item possessiones suas Edelen, cum curia nobilitari domoque lapidea ibidem constructa, necnon Erthen, *Bak*, Wÿsaag, et Naghsag vocatas in praedicto Tholnensi comitatu adiacentes, cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuscumque, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, tributis, vadis, theloneis, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero, quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum proventuumque integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad ipsum castrum Ozora, praedictasque possessiones, et portionem possessionariam de iure et ab antiquo spectantibus, sub suisque veris, et antiquis metis existentibus memoratae dominae Dorotheae, consorti suae, duxisset donanda et conferenda, immo dedit, donavitque nostro in conspectu, tali modo, quod si, et postquam praefatum Franciscum de Hederwara absque heredum solatio ab hac luce decedere, vel heredes eiusdem deficere contigerit, extunc praescriptum castrum Ozora, ac praenominatae possessiones, portioque possessionaria, simulcum cunctis suis utilitatibus, ac proventibus, utilitatumque et proventuum integritatibus praenarratis, mox et immediate, in praenotatam dominam Dorotheam,

consortem suam, derivari, et condescendi debeant, devolutumque, et redactae habeantur, eo facto, per ipsam vita sibi comite, tenenda, possidenda, pariter et habenda; post obitum vero et decessum eiusdem dominae Dorotheae, praenotatum castrum Ozora, praescriptaeque possessiones, et portio possessionaria, una cum praedeclaratis utilitatibus et proventuum pertinentiarumque integritatibus, in spectabilem et magnificum dominum Stephanum de Werbewecz, praefati domini nostri regis cancellarium etc. ac Emericum eiusdem filium, ipso-
rumque haeredes et posteritates universos, mox ac immediate pureque et simpliciter devolvi debeant, derivatumque et redactae habeantur, ipso facto, iure perpetuo ac irrevocabiliter tenenda, possidenda, simul et habenda; harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum in castro Ozora praedicto, in sacro festo Penthecostes, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo.

János király 1530 jún. 12-iki megerősítő átiratából. (L. 25. sz. a.)

24.

1530 június 13. Buda. János király megparancsolja Szerdahelyi Imreffy máskép Fekethe Mihály özvegyének, Anna asszonynak, hogy vagy fizesse meg Héderwáry Lőrincznek azt az 1400 frtot, mit néhai (*így*) atyjától, Istvántól néhai férje Szt. Mihály napig (szeptember 29.) kölcsön vett,¹ vagy pedig bocsássa kezéhez a somogy megyei Patát.

Eredetije papíron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 106. Nr. 13. jelzet alatt.

25.

Buda, 1530 június 12. János király Werbőczy István és Héderwáry Ferencz felesége, Dorottya asszony kérésére átírja Martonosi Pesthyényi Gergely országbíró oklevelét s egyúttal meg is erősíti.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod fidelis noster, spectabilis et magnificus Stephanus de Werbewecz, cancellarius noster regius etc. in sua ac generosae dominae Dorotheae,

¹ V. ö. II. Lajos király 1525 júl. 21-iki oklevelével. — I. k. 413. sz.

consortis fidelis nostri magnifici Francisci de Hederwara, personis, nostrae maiestatis accedens in conspectum, exhibuit et praesentavit nobis quasdam literas fidelis nostri magnifici Gregorii Pesthyeny de Marthonos, iudicis curiae nostrae fassionales, in papiro patenter confectas, sigilloque suo in inferiori margine impressive communitas, quibus mediantibus praefatus Franciscus de Hederwara castrum suum Ozora nominatum, in comitatu Tholnensi situm, simulcum possessionibus ad ipsum castrum pertinentibus, in dictis literis fassionalibus expresse denotatis, item possessiones suas Edelen, cum curia nobilitari, et domo lapidea ibidem constructa, necnon Erthen, Bak, Wýsag, et Naghsaag vocatas, in eodem comitatu Tholnensi adiacentes, memoratae dominae Dorotheae, consorti suae, et post eius obitum, ac decessum, praefato Stephano de Werbewcz, cancellario nostro, et Emerico eiusdem filio, ipsorumque haeredibus, ac posteritatibus universis, ex rationibus et causis, modoque et ordine, in praetactis literis ipsius iudicis curiae nostrae fassionalibus declaratis, in perpetuum ascripsisse, contulisseque dinoscitur, tenoris infrascripti, supplicans idem cancellarius noster maiestati nostrae humiliter, ut huiusmodi literas fassionales, et omnia in eis contenta, ratas, et accepta habere, praemissaeque possessionariae collationi, ac aliis omnibus et singulis, inferius in tenore earundem literarum expressis et denotatis, nostrum regium consensum praebere dignaremur gratiose. Quarum tenor talis est.

(L. Martonosi Pesthyenyi Gergely 1530 jún. 5-iki oklevelét 23. sz. a.)

Nos itaque praemissa supplicatione praedicti Stephani de Werbewcz, cancellarii nostri modo praenarrato nostrae maiestati porrecta, regia benignitate exaudita, et clementer admissa, praescriptas literas annotati comitis Gregorii Pesthyeny fassionales, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte vitiatas, praesentibusque literis nostris privilegialibus verbotenus insertas, prout eadem rite, et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et acceptas habentes, praemissis possessionariae collationi ac perpetuali ascriptioni, aliisque omnibus et singulis, superius

in serie, et tenore praescriptarum literarum fassionalium contentis, nostrum regium consensum praeuimus, immo praebeamus benivolum pariter et assensum, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Budae, in festo Sanctissimae Trinitatis, et individuae unitatis, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo, regnorum vero nostrorum anno quarto.

Joannes rex
manu propria.

Eredetiye hártján, függő pecséttel, Fasc. 51. Nr. 18.

26.

1530 június 18. A székesfehérvári keresztesek konventje jelenti János királynak, hogy Budán, május 25-ikén kelt parancsára konventi embere, Býkádi Gál által június 11-ikén távollétükben lakóhelyükön, Kwnýon megidéztette néhai Mathwsnaý János özvegyét, Katalint és fiát, Kristófot Héderwáry Ferencz ellen, mivel ennek értheni (Tolna m.) jobbágyát, Békaý Benedeket — a mint az edelényi hegyen Varsahegh nevű szőlőjét a madarak ellen oltalmazta — 1529 szeptember 8-ika körül jobbágyaikkal megverették, továbbá mivel 1527 május 30-ika körül újsági (Wýsaag Tolna m.) jobbágyát, Bárán Gergelyt Zemchei János nagykúnyi (Naghkwný) birtokán megverették, a mikor Edelényből haza tartott.

Eredetiye papiron, záró pecsét töredékeivel, Fasc. 51. Nr. 19. jelzet alatt.

27.

Laibach, 1530 augusztus 1. (?) Héderváry István levele fogaságából leányához, Zsófiához, melyben vigasztalja őket, remélvén, hogy nemsokára kiszabadul.

Zerelmef leýanom aýanlom en maghamat te[neke]d az theb ayad fýaýval azerth ne bankoýatok . . . th merth az wr ýfthen ef megh mýnden yo[ra fordít]ýa az mý dolghwnkath ezth mýnd ýo new[en vegyéték] az wr ýfthen thýl az he zenth annat[w]l . . . hel ne felleghethek az wr ýfthenth az zýf [marý]ath folghallathok neký ef kerhethek hogh [meg]h boffafa az mý wethkýnketh a zerth en az wr ýfthen hakaraýabol rýwýd napon [me]gh lathlak mýnd naýan azer ýmaýathok n ei kerhethek az zýl

marÿath hogh efedef[fek] az wr ÿſthenek helthe és zabade-
fon kÿ ez [na]vallankbol wr ÿſthen tharfon megh¹ [mÿ]nd
naÿan az kÿl hefehÿdeth ne haghathok . . . feghe megh
wenhÿth² magÿt . . . ez kelth lwbÿan³ waraba zenth . . .
[An]na (?) azfon nap wthan walo hethfen 1530.

hederwarÿ ÿſthwan

[aze]rth kerlek en zerelmef leÿanom hogh kerhetek
hapaffa⁴ azfonokath ef hogh ÿmaÿanak hertÿn[k].

Kivül: ez lewel adafek az en zerelmef leÿanomnak hederwarÿ
foffÿa azfonnak.⁵

Eredetije papiron, Fasc. M. 1. Nr. 2. jelzet alatt.

28.

Buda, 1530 szeptember 10. Szapolyai János király a Tolna
megyében fekvő Dalmad nevű mezővárost — mely Gergelylaki
Buzsly Moyzesnél 1200 forintért zálogban vala, később pedig a
király elleni hűtlensége miatt fogva tartott Ártándy Pál birtokába
jutott — a zálogdíj lefizetése után, előbbi tulajdonosának, Héder-
váry Ferencznek visszaadja.

Nos Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae,
Croatiae etc., memoriae commendamus tenore praesentium
significantes, quibus expedit, universis, quod quia fidelis noster
magnificus Franciscus de Hederwara super illis mille ac
ducentis florenis auri, pro quibus oppidum suum Dalmad
appellatum in comitatu Tholnensi habitum magnifico condam
Moysi Bwzlay de *Gergellaka*, per eum, urgente necessitate
sua, impignorum, et tandem per egregium Paulum de
Arthand a generosa domina consorte eiusdem Moysis pro
eadem pecuniarum summa ad se redemptum extitisset, (quia
universa bona et quaelibet iura possessionaria, omnesque res
mobiles eiusdem Pauli de Arthand per notam infidelitatis suae
et criminis lesae nostrae maiestatis, quam ipse ob Ferdinan-

¹ Utána törölve: me.

² Törölve utána: marÿth.

³ Laibach.

⁴ Apácza.

⁵ Kiadta: Dr. Závodszy Levente. Három ismeretlen nyelvelmélkünk
czím alatt. Magyar Nyelv 1906. évf. 209—211. ll.

dinae factioni clandestinam adhaesionem et in perniciem capitis nostri machinationem, pro qua nunc apud maiestatem nostram captus detinetur, incurrit, ad collationem nostrae maiestatis devoluta sunt et redacta) nobis satisfecit effective, ideo nos praefatum Franciscum de Hederwara super huiusmodi mille ac ducentis florenis auri quittum expeditumque reddendo, praetactum oppidum Dalmad cum possessione Zekel nominata in praenotato comitatu prope idem oppidum adiacente eidem Francisco de Hederwara, tanquam iura possessionaria sua remisimus, et resignavimus, immo remittimus et resignamus iure pristino tenendum, possidendum, pariter et habendum, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude, sabbato proximo post festum nativitatis sacratissimae virginis Mariae, anno virginei partus eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo, regnorum vero nostrorum anno quarto.

Joannes rex manu propria.

Eredetiye papiron, aljára nyomott pecsét töredékeivel, Fasc. 5. Nr. 27. jelzet alatt.

29.

Laibach, 1531 márczius elején. Héderváry Lőrincz levele atyjához, Istvánhoz, a melyben esdve kéri, hogy a levélvivő legényt azonnal küldje vissza Kaczianerhez, maga is jőjjön s üzenje meg, mikor teszi le érte és öcscséért (György) a váltságot.

Zerelmes vram atyam ýftenert kerlek hogý ezenel bochafd viffa ez legent: mert anýra elý haragwt az kochaný² hogý femy ketfeged nelegeny bene hogý meg nem mýelý týzen neged napot hagot neký: Ený hozam penýg ýmar fenkýt nem bochatnak: nem kyleombený vago ný az ený dolgomý: mýnt ha eg vekon cernawal keoteotek volna egý malomý keowet feýem feolyre: hogý nem tudnam melý oraba feýemre effyk kerlek az nagý ýftenert hogý chak egý oraýg se keflelyed ez embert: hanem ezenel kyld výza hozam: ten magadýs vtana Indulý: ýzend meg az napýat

¹ A levél datálására v. ö. a következő levelet.

² Kaczianer János.

mert azon haragút (*igy*) hogy: semy napot nem yrtal neký mykört tened le hanem chak azt yrnad hogý le akarnad tený: azt yzene: az nagý yftenre hogy Ely vagatya az kezýnket mynd Ennekem mynd Eochemnek azer ne kefelý yftenert kerlek: ha zerezhetel valamy attul fogwa ýrd megý es ýzend megý: ten magad ys ely Indwlý . . . nelý datum labacie anno 1531.

Laurencius filius tue d(ominationis)
manu propria.

Kivül: Egregio domino Stephano de hederwara domino et patri amantissimo.¹

Eredetije papiron, gyűrűs, gemmás pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 3. jelzet alatt.

30.

Laibach, 1531 április 24 táján. Héderváry Lőrincz panaszkodik testvérének, Györgynek, hogy édes atyja teljesen megfelelkezik róla fogságában, pedig súlyos beteg.

Dilectissime et amantissime frater.

Per longum spatium temporis in tam florida iuventute in captivitate detentus, domine et germane charissime, qui mihi plurum optabilis esses, praecipue oculis, ut te videri possent et dextris dextras coniungere daretur facultas, donec me mortali casu lugere valeres. Servitutis meorum fidem ac promptitudinem in gratiam tuae fraternitatis commendo ac dedico, optoque incolumem valetudinem et diuturnam vitam ac felicitatem, ut tibi, charissime frater, diuturna sit, dominum, omnium opificem praecamur ac iugibus orationibus exorare non desistimus. Ago imprimis Deo optimo maximo maximas immortales gratias et dominationi vestrae gratulor, ut te incolumem, sanum ac felicem ab omnibus audiam, cum ego implicitus ac obrutus longinquissimo morbo pene iam ad ultimum diem vitae me deventurum putares, si videres.

Sed nichilominus in tantis maximis calamitatibus ex gratia Dei omnipotentis, creatoris nostri, non desperavi in sua misericordia, qui solum ex contactu fimbriarum vesti-

¹ Kiadva u. ott hasonmással, mint a 27. sz.

menti quandam mulierem in confertissima turba, quae ipsum extunc circumstabant, sana[vit], quae mulier¹ decem annis erat periclitata in profluvione ventris [et] omnes facultates ad medicos profuderat, in ultimam iam devenerat paupertatem, in animo ac corde suo perfectissime ac recta fide decernens ac suspicans, nisi intimam vestimenti Jesu attingere posset ipsa sanitatem acciperet, cui sanitas restituta est sic repente, quam plurimum potuit fimbriam Jesu attingere. Et ego multo maior peccator in benignitate Jesu Christi, qui si non dedignatus est mori pro nobis et pati, nec dedignabitur mihi restituere sanitatem, quia testatus est nolle mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat.

Charissime domine, Georgi, certe plurimam pristinam incolumitatem ac bonam valetudinem exoptarem ac exspectarem, nulla enim spes dubia animo inducitur meo, quin Deus, creator omnium rerum contentus non sit calamitatum nostrarum, tamquam multifariis damnis et rerum facultatum amissionibus, praecipue patriae, qui sumus exules divisi per diversa regna abinvicem, diversis miseriis et calamitatibus non sine parva anxietate vitam deducimus infelicissimam, sed ut Deo optimo placuit, ferendum est et ei gratias agendum, qui animas nostras, quae tendebantur propter malefacta et ingratitude nostras ad damnationem aeternam plus dilexit, quam res nostras et in hoc saeculo laute et delicate vivere.

Quare, charissime domine Georgi, in istis nostris calamitatibus, quae patimur ab Christianis, accipiamus bono animo a Deo optimo maximo, et bene illis volumus (*igy*), qui nobis mali sunt: Deus ulciscitur omnia de suis. In memoria habeamus, quum Deus a suis inimicis tempore suae passionis crudeliter cruciaretur, deprecatur patrem, ut ignosceret illis, qui ipsum tanto supplicio afficerent, quia nescirent, quid facerent. Et Sanctus Job, quid faciebat, quum nuntiabatur ei de casu pecorum, filiorum et omnium rerum? Gratias agebat Deo, dicens: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Deo placuit,*² *sit nomen Domini benedictum;*

¹ V. ö. Luc. VIII. 43. és 44. — Matth. XIV. 36. és Marc. VI. 56.

² Job. I. 21-ben még: ita factum est.

qui erat dives omnium rerum et de singulis generibus pecorum mille habebat. Et nobis idem faciendum, qui sumus longe maiores peccatores, nec scimus Deo omnipotenti de beneficiis, quibus nos providerat gratias debitas reddere et cum illis bene ac recte vivere. Una ora ab illis omnibus, quas nobis ex sua divina clementia dederat, recepit et prae-manit (?) ac nos ab invicem disiunxit et variis calamitatibus affecit: captivitate, morbis ac infirmitatibus, docens non esse praeferenda bona huiusmodi frivola ac ficta bonis regni caelestis, ubi thesaurum pretiosum pater caelestis nobis paravit, quod nec fur furari, nec erugo corrigere et erodere poterit, sed erit aeternus.¹ Sufficiat.

Ego adhuc eodem detineor morbo, nunquam mihi medici quidquam prodesse poterunt; certe longa in aegritudine a festo Nativitatis Mariae (*szept.* 8.) detineor, in qua pater meus nimium de me oblitus est, ut ab illo tempore neminem ad me miserit, cum experimento bene sciat, me aegrotum esse et ab illo tempore, quo hinc discessit ipse, continue aegrotum fuisse. Ego ad meam inscitiam et ignorantiam nisi unum florenum ab aliquo loco congerere potuissem. Iterum sine omni mora misi ad Viennam invisendi sui, qui, licet nescivi, ubi fuerit detentus, nisi ad fortunam misi; tantam habui sollicitudinem, ut nec bibere, nec comedere potui, quum nuntium ad ipsum non habui. Ipse autem in tantum de me oblitus est, ut nec visendi gratia huc ad me mittet aliquem.

Hic in una stuba, ubi sum reclusus, ambulabo et consurgo, sed stomachus male se habet; si uno die bene potero comedere, alio nihil tumor aut omnibus in corporibus est minorata (*így*) et in corpore habeo alterationem. Quia nunc quotidie consurgere possum, mane sumo et, quam rem et tabebo. Praesentium poterit tibi dicere. Sed quum ante illas literas, quas ad te dederam, eotunc de lecto consurgere non poteram, placebat continue in lecto iacere. Nunc ex voluntate Dei omnipotentis nihil penitus in die iaceo. Praeteritis diebus Carnisprivii dominus magnificus

¹ Math. VI. 19., 20.

Kocjāner maximum fecit convivium, ut omnes domini, qui in hoc sunt reg[n]o, aderant, quorum consorcio et in prandio et in coena inter ipsos et ego adfui, et cum ipsis caenavi et pransus sum. Maledicta febris quatruiduina et nunc me vexat ac cruciat.

Quum haec scriberem, redditae sunt mihi tuae literae, ex quibus non mediocre recepi laetitiam, quia has literas tuas, videlicet ubi nunc scribo, hic sunt redditae mihi. Sed adhuc sero in profesto Sancti Gregorii (*ápr.* 23.) advenerat fama ad aures meas, ut a te mihi literae missae fuissent et culter (*igy*), quae haec omnino ille homo bene vidit; sed cum literae tuae mihi (nisi unae), (nescio si plures misisti) redditae fuissent, dixit tabellator tuarum literarum cutrum (*igy*) perdidisse, cum sabbato sero aput ipsum vidissent; ideo nihil mittas, quia etiam si miseris, non mihi restituunt. Et ego volebam tibi duas mittere camisias, si mihi cutrum (*igy*) a te mihi missum mihi restituissent, sed qua re quidquid noluerint nobis dare, amissionis nomen illi dicunt esse, non dabunt.

Scribis mihi Ambrosium *Dolgos* tibi nunciasset, patrem nostrum cum redemptione nostra simul huc iter habuisset. Si hoc verum fuisset, usque potuisset ire et reddere bis aut quater, sed bene scis, charissime frater, quam tardus sit ipse in negotiis suis conficiendis, quanto sit maior necessitas et negotium in illis, longe maiorem faciet prolongationem et moram, quam in levioribus, sed eotunc et illo tempore negotia aliorum conficiet, quum suae negliguntur. Videas, si non fuerit ab ipso maxima crudelitas, neminem ad me mittet, nec misit ad me aliquem, qui curam mei habuisset. Cum hinc abiit, petieram, ut Gregorium Anus ad me mitteret, qui curam mei gereret et mecum laboraret in infirmitate. Promisit mihi, sed neminem ab illo tempore vidi ab ipso praeter Augustum Fancy, qui venerat ad festum Nativitatis Domini (*decz.* 25.). Ab illo omnia mea negotia et omnes necessitates nunciavi, ut pene in articulo mortis essem et aliquem mitteret ad me, qui curam mei haberet, quia hic neminem haberem, cum quo vel loqui possem, vel mihi necessitatem meam significare potuissem, quia si non mitteret, sine omni

dubio morirer. Nichilominus neminem misit. Quid non fuisset ego in tantum ab aegritudine obrutus et debilitatus, si habuissem aliquem, qui mihi famulatus fuisset. Aliquando duobus etiam diebus non potui aliquem videre, nisi iacui in lecto, tanquam mortuus inter vivos. Tandem placuit mihi mulieres conducere, sed nec cum illis potui loqui, quia non habuerunt commercium linguae nostrae; nisi fui inter istas tanquam mortuus inter vivos ab omnibus insepultus, derelictus, quae haec omnibus et calamitates omnes patri meo. Equi bonique consulo, qui fecit mecum pati tantam miserriam calamitatem omnium hominum benevolentia et am[ore](?) in tempore necessitatis videbitur erga se amore copulatis et comprobantur; hoc non poterit dicere etiam coram deo, ut ego pro ipso sic operatus non fuisset, tanquam optimus filius. Quam primum suas vidi literas, nesciebam, qualiter et quam festinanter me itineri committere possem, die dominico ante festum Sanctae Crucis (1530. *szept. 11.*) commisi me itineri ex Zyget, quae quondam erat nostrum oppidum et alio etiam die dominico (*szept. 18.*) apud ipsum adfui. Ipse per viginti sex ebdomadas misit semel ad me, nec eotunc misisset aliquem, si famulus domini Kachyanÿer non solitasset.

Charissime frater, ego tui instar cum sentiis relationem facere non possum, quia nullam habeo devotionem, partim dolore, ac maerore conficior, partim a mala aegritudine, quae cito non poterit de corporibus meis exire, quia fuit longissima et nimium me debilitaverat; nonne legisti, ut bos fessus fortius figit pedem. Ego adhuc non bene sum sanus, sed multo melius sum, quam quum priores ad te dedi literas meas, hoc libentius voluissem, si aliquid mihi scripsisses de sororibus meis et de Francisco Hederuari, quam multis verbis tuas literas implere. Rumoris quid tibi citharedus noster tibi non attulit de ipsis, quod si dominatio vestra fecisset rem iucundissimam ac morbi meo alemotionem (*igy*) non parvam fecisset. Jam in isto regno multos dominos nosco mihi familiares, quos partim in convivio magnifici domini Kocaner cognovi, partim in ingressu meo, quum huc ad patrem veni, quia et eotunc qui sunt maiores

et potentiores domini in isto regno, omnes adduxeram mecum, quorum unus in festo Mathaei apostoli (*szept. 21.*), quum tuae literae ad me sunt scriptae, misit mihi decim (*így*) aureos, tanta benivolentia erga me sunt. Sufficiat. Bene ac feliciter valeas et concedat Deus in brevi tua dulcissima lumina videre. Me hic certe bene tractabit dominus Kocÿaner et uxor sua omnia mihi suppeditant, quidquid voluero.

Laurentius Hederuari,
tuus frater ex sua obsessione,
[quoniam?] obses sum.

U. i. Multa tibi possem [scribere...] quos hic vidi ludos in istis diebus Carnisprivii, sed ad viginti quinque arcos papiri non bene intraret, cum praesens praesenti copia dabitur alloqui, fabor dominationi vestrae. Si sanus essem, etiam de patria non fuisset gravatus hic adesse ad tam pulchra spectacula per Italos facta.

Meae manus adhuc inbellices non volent plus spaciari. Ora pro me Deum, et ego pro te adorato et vivas multum, ut ego de oculis corporalibus cernere possim.

Dicit quidam: Dulce, inquit, est spectare praesentis amici lumina etc.

Kivül: Egregio ac amantissimo fratri domino Georgio de Hederwara dentur ac praesententur, mihi unice praeclaro etc.

Eredetije papiron, gyűrtis pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 18. jelzet alatt.

31.

Trencsén, 1531 június 30. Héderváry György levele a fogságából bátyjához, Lőrinczhez, melyben a hasonló sorsban szenvedőt vigasztalja.

Egregie domine fraterque mi amantissime post meorum servitiorum commendationem mei.

Accepi literas vestrae dominationis, ex quibus absentis fratris absens voluntatem et animum cognoscere potui. Profecto haud mediocrem habui dolorem animi super tuas infirmitates et afflictiones. Non est mihi idoneum tempus, frater chare (respondendi) instar literarum tuarum ad me scriptarum, sed grates benignas refero vestrae dominationi

de tua erga me singulari benevolentia, quibus me complecteris et admonitiones et exhortationes vestrae dominationis magno honore suscepi. Video te esse, frater chare, verum esse Christianum, quod omnia sustinenter vis pati propter deum.

Frater charissime! In calce literarum tuarum veniam petis a me; ubi non est debitum, ibi nulla venia. Tandem scribis, ut esset rude dictum, quare conquerelam, qualia male patravimus, cum incidimus in praesentem illam afflictionem. Ne existimas, frater chare, rude dictum esse hoc, ad quod ego dixi, quia non contra deum conquerebar cum illis meis scripturis, quoniam quotidie labimur contra deum et quotidie suam glorificamus clementiam. Sed si literae meae praesentatae essent, quas scripseram vestrae dominationi, cum aduc eras liber (ego autem vinctus) quas miseram a Parvo Joanne ad Galgoch (rogo, scribas mihi, si praesentavit, noli perdere, rogo) extunc ex illis faciliter potuisset vestra dominatio intelligere meam patientiam, quia ego hic in praesenti mea afflictione ex sacris divinisque literis collegeram varia, ut multi miraverunt, quas teneo in memoriam tui. Nunc etiam M. dominus Burÿan misit ex Bohemia unum parvum libellum bonum, aliquando ex illis lego, sed iam nec hoc iuvant. Sed scias, frater chare, ut si esset tempus idoneum, arguandi, satis propositum haberem. De disciplina et correctione libenter sufferenda, lege Apocalypsis 3., Proverbiorum 3., Hebraeos 12., et omnium maxime memorabile, quod primo Corintheorum II. dicunt (?) iudicamur et temptamur a domino, corrumpimur, ut non cum hoc mundo damnemur,¹ quia non potest cordi homini interna provitas ostendi, neque misericordia dei declarari, nisi per varias temptationes exerceatur. Proinde diligentissime cavendum est in omnibus temptationibus, ut eas tanquam bonae voluntatis dei opera complectamur. Inde dicit (?) Proverbiorum 3.² non deficias, cum a deo temptaveris; id est non deficias, quin bona voluntate dei fiant talia etc. Item Hyeremelis profetae 31: *Castigasti me domine, et*

¹ Lapszelen: Haec Philippus Melancton.

² A szentírásban: Liber proverbiorum c. III. 11.: «Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, nec deficias, cum ab eo corripieris.»

eruditus sum (sicut ¹ *iuvenculus indomitus*). Item.² Hieremelis 6. *Venite ad me omnes, qui laboratis, affligimini et onerati estis et ego refocillabo vos. Tollite iugum meum super vos et discite a me, quia mitis sum et humilis corde et invenietis requiem animabus vestris. Jugum meum commodum est, onus meum leve.* Hieromelis 31:³ *Dicit dominus: Quiescat vox a ploratu et oculi tui a lacrimis* etc. *Beati pacifici*,⁴ quoniam hi ⁵ *filii dei vocabuntur; beati qui persecutionem patiuntur*,⁶ quoniam illorum ⁷ *est regnum caelorum.* Patientiam⁸ Job audisti et fidem domini vidisti, quam valde misericors sit Dominus et valde commiserans.

Sed ut illa omittenda revertar ad propositum meum, nescio qualiter te consolare possem. Hoc unum maxime taedio est animae meae, quod dominus capitaneus, qui fuit mihi loco patris, ego autem vice filii suae dominationis, iam abivit inde, cui mores et omnem voluntatem iam sciebam: iam orbatus sum ab illo bono domino, quia ignoro qui iam suscitet et mores illius graviter etiam accipiam. Multa bene meritis est mihi, quam rem servire nunquam potero. Si autem nos suae dominationi satisfacere non possemus, satisfaciat suae dominationi omnipotens Deus et remuneret ei in multa milies in praesenti et in futuro saeculo suam magnam benevolentiam erga me factam et saepenumero ostensam et in futurum quoque ostendendis spero, cuius praesidio confidens maxime et sicut certus sum in summa ad omnia petita suae dominationi dominum Johannem Coczaner⁹ annuere et praeca-

¹ A szentírásban: quasi. Jeremias c. XXXI. 18.

² Lapszélén: Mathaei 10. — A szentírásban: Math. XI. 28., 29., 30.: «Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. etc. — Jugum után: *enim*; commodum helyett: *suave*; est után: *et* áll. — A levélíró tévesen Jeremiás próféta VI. könyvére is hivatkozik.

³ Jeremias c. XXXI. 16.: Haec dicit Dominus: Quiescat vox tua etc.

⁴ Lapszélén: Mathaei 5. — A szentírásban: Math. V. 9.

⁵ A szentírásban hiányzik.

⁶ Math. V. 10-ben: patiuntur, propter iustitiam.

⁷ A szentírásban: ipsorum.

⁸ Jaco. 5. a lapszélén. — A szentírásban: Epistola catholica beati Jacobi apostoli c. V. 11.: «Sufferentiam Job audistis et fidem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est et miserator.»

⁹ Kaczianer János.

tioni eiusdem confido. Rogamque eum magno studio, ut mitigaret dominum Coczaner ad nos, quousque voluntatem suam pater noster adimplere posset, quam rem pollicitus est facere.

Dona nulla possum tibi mittere. Manutergium, quam (*igy*) miseram (?), husarones spoliaverunt, illum inter omnia acceperunt ab eo et mantergium (*igy*) poma *naranch* autem non potuit portare propter longam viam. Mea stultitia fuit, ut rogabam. Librum quem misit, aequi bonique (?) consulo et servam (?) vestrae dominationi. Scribis frater, centum annos non vivere; hoc scio, quod ad centum annos vivere non possumus, sed maxime doleo infirmitatem tuam. Hoc etiam maxime doleo, ut in lotio non ambulant (?) manus tuae. Satis haberem scribenda vestrae dominationi, sed spero Deum omnipotentem protinus visurum vestram dominationem, quem bene valere exopto magnopere.

Datum ex innocenti captivitate mea Trinciniensi, feria sexta post festum Petri et Pauli apostolorum, anno 1531.

Georgius Hederwari,
tuus frater unicus.

U. i. Sortem meam optas, frater chare; utinam Deus omnipotens concedisset meliorem sortem vestrae dominationi et mihi, sed quanto durior fuit afflictio tua, quam mea. Scias, ut participes fuimus tribulationibus mediantibus et prosperitati particeps ero in futurum, quam rem concedat pius aeternusque Deus. Consolatio, quibus consolaris per diem et per noctem, mihi nequaquam videtur esse boni, licet ut ego etiam habui talem consolationem, de qua re gratias agamus Deo immortalis. Expresse mihi scribis causam afflictionis. Ita me Deus adiuvat, ut multociens recordatus sum de hac re, ut conscientia mea ita tenet, ut nulla alia causa, nisi hoc, quod scribis; licet ut ego etiam scripseram vestrae dominationi literas, quas miseram a praememorato Joanne Parvo. Maxime vellem, si dedisset, ex quibus tam plane non fui locutus, sed ideo credo, ut posses intellegere; qua enim mensura metiemini, eadem et metiuntur vobis.¹ Factum est

¹ Lapszélien: Evangelista dicit. — Math. VII. 2. Marci IV. 24: «in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. — Luc. VI. 38.: «Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.»

profecto malum pro malo, *dentem pro dente, oculum pro oculo*.¹ Quemadmodum nobis est, adhuc hucusque fuit multo lenior afflictio mea, quam tua, sed iam in futurum ignoro, quomodo suscedit. Sed si dici possemus, aut appellare prosperitati illam meam sortem vellem tecum participare, si mea voluntas esset, sed si per me staret, Deus sit omnipotens (scio ut et vestra dominatio etiam credet) non talem prosperitatem, sed nec dici potest, qualis esset voluntas mea. Sed Deus omnipotens nos iam liberabit et conscientia mea hoc tenet, quod Deus omnipotens miserator et multum misericors iam placatus esset afflictioni, nisi possemus mitigare, in cuius potestate captivi tenemur; erit iam profecto, frater charissime. Tam maxime displicet mihi captivitas, frater chare, ut ego nollem condemnare aut vituperare aduc econverso (?), quod si haberem cum illa captivitate, quoniam per Deum magna res est: nem mazag, sem trefa, az kÿbe megvesti ember magat.² Rogo, quantum possis, serva te ipsum ab angustia animi, quoniam angustia *vestra vertetur in gaudium*.³ Hoc Christus in Evangelio dicit.

In praeterito anno habui satis missos (*igy*) aves *elvet*, quos servavi et donavi domino capitaneo. Frater domini, satis cuturnices (*igy*) cepit cum illis. Nunc autem unum *raro* et tres *sollom* pulcherrimos, quos vult domino Coczaner portare. De meo statu rogabit tantum ab ipso, ipse omnia narrat, quid deabulorum (*igy*) nos ambo egimus satis tribulationes, dimisi aliquando. Propter eum rogo, ut colloquere (*igy*) cum eo, est bonus sodalis, ipse promisit mihi visitare vestram dominationem. Cutellum maxime doleo, ut non praesentaverunt vestrae dominationi. Dixerat prius praesentasse, ego satis increpavi eum. Dicit, ut ille custos, qui custodit vestram dominationem, ille accepit ab eo; dixit, inquit, non valet captivis cultrum habere, ego iugulo.

Me totum commendo. Rogo, scribe de omni statu tuo

¹ Lib. Exodi. XXI. 24.

² Lapszélien: Hoc volebam ego, cum interrogabam, qualia mala patravimus, quoniam profecto non nos: Nem mi egetik vala el Austria tartomaniath.

³ Tristia stb. — Joan. XVI. 20.

et quid speras in futurum. De sororibus quoque scribas, si aliquid novi habes. Ego bene valeo, si medietatem in literis tibi mittere possem, per Deum, mitterem. Ego multum miror, ut adhuc quoque pristina sanitas non est reversus; sed quid dicam, si sanitatem habuisses quoque, vix potuisses fere, quemadmodum dominus intelligit (?), quomodo res se habuit, licet ut ego etiam habui, partim in primis tantum videbatur gravis esse, sed iam et displicet animae meae

eleser nehez wala de vegre megis vnam.

Iam existimo, ut non sinat condigne passiones huius temporis . . . is ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. — Nam quem (?) oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus in enarrabilibus, qui autem scrutatur corda, scit, quid desideret spiritus, qui secum dum postulat pro sanctis, scimus autem, quod diligentes Deum omnia cooperantur in bonum.¹

Kivül: Egregio domino Laurentio de Hederwara, domino et fratri meo charissimo me totum commendo.

Eredetije czímeres (de nem a Héderváryaké, hanem valami P. S.-é; a czímer kivehetetlen) gyűrűs pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 4. jelzet alatt.

32.

Ozora, 1531 deczember 13. Héderváry Ferencz végrendelete.

Ego Franciscus de Hederwara memoriae commendo per praesentes, quod quamvis adversa valetudine corporis aggravatus, mente tamen et anima optime valeo, de universis castris, bonis et iuribus, portionibusque possessionariis ac curiis nobilitaribus in quibuscunque comitatibus existentibus et habitis intra ambitum huius regni Hungariae, rebusque meis, tam mobilibus, quam immobilibus a Deo altissimo michi gratuite collatis, vera confessione et sacrosancta communione facta, hoc infrascriptum testamentum irrevocabile et inmutabile facio.

Primo: hoc castrum meum Ozora generosae dominae, consorti meae pro loco residentiae et curiam meam nobili-

¹ Lapszéken: Emendabis, si male est; cito scripsi.

tarem Edelen in comitatu Tholnensi existentem pro domo allodiali simul cum universis et quibusbet eiusdem castris et curiae nobilitaris pertinentiis lego. Dalmad oppidum meum similiter dominae coniugi meae lego et dominum cancellarium magnopere rogo, ut ipsum oppidum, huc erga castrum Ozora consorti meae possidendum relinquat.

Castra mea Lak in Simigiensi et Thamasÿ una cum Moorÿ curia mea nobilitari in Tolnensi comitatibus existentia et habita, simulcum eorundem castrorum et curiae nobilitaris pertinentiis quibusbet domino Stephano de Werbecz, cancellario regiae maiestatis lego.

Portiones meas in castris Zomzedwar, Selÿn et castello Zthwbÿcza ac in districtibus Krawarka, eorundemque castrorum, castelli et districtus pertinentiis quibusbet habitas in Sclauonia existentibus et habitis consorti egregii Stephani de Deeshaza lego

Duas subas meas sabellinas purpure tectas super funus meum ponere debeant, quarum unam claustro beatissimae virginis Mariae, ubi corpus meum tumulabitur, aliam parochiali ecclesiae huius oppidi mei Ozora, ad honorem beatae Margarethae virginis fundatae lego, ut ex purpure earum in eisdem ecclesiis casulae disponantur, pellesque dissuantur et vendantur, quarum praetio ad easdem casulas cruces emanantur.

In Edelen boves ad duo aratra, in Marthon totidem et in Ozora similiter totidem habeo, quos dominae consorti meae lego, una cum ovibus in Gonozd et aliis allodialibus tam in Edelen, quam in Marthon et hic in Ozora habitis.

In Gonozd boves ad duo aratra habeo, ex quibus Petro Nagÿ servitori meo, die nocteque in praesenti aegritudine mea mihi servienti promptissime ad unum aratrum pro servitio suo dare debeant.

Vineas meas Pwztha Zelew et Czinege in promonthorio oppidi Thamasÿ vel possessionis Thengelÿcz, Aranÿas zelew et Nagÿ Balas in Kanÿa, Pokol gewrgh (?) vocatas in Remethe habitas consorti meae lego.

Vineam meam Konthar zewleo vocatam in promontorio possessionis meae Meen habitam, provideo quondam Joanne Konthar de Iregh, jobagione nostro absque heredum solatio

decedente ad nos devolutam nobili Francisco literato, familiari et secretario meo causa (*igy*) servitiorum suorum lego.

Vineam meam Nagÿ zeoleo vocatam in promonthorio possessionis meae Meen existentem capellae de Ireg lego.

Quod priusquam castrum Thamasÿ ad manus domini cancellarii deveniret, ipsumque occupari faceret, metas possessionis Zemche iuxta continentiam literarum metalium egregii Joannis de eadem Zemche remittere et relaxare debeant, quia portionem meam in ipsa possessione Zemche habitam eidem Joanni Zemcheÿ ratione servitiorum suorum fidelium et conservatione ipsius castri nostri Thamasÿ tempore cladis huius regni Hungariae contuleramus perpetue.

Quod si aliquę literae Blasii Koppaÿ, castellani castri mei Ozora factum iurium possessionis suae Kospa tangentes et concernentes inter meas literas et literalia instrumenta reperiuntur, eidem restituantur.

Franciscus Battianÿ viginti quatuor equos et sexaginta sex pecudes meos praeter omne demeritum meum abigi fecerat, quos regia maiestas, dominus meus clementissimus super eum recuperet et pro se retineat.

Apud dominum Bekenÿ habeo unum gladium, quem regiae maiestati lego.

Quatuor scutellas argenteas et unam cupam deauratam egregio quondam Urbano de Fanch pro praetio trium subarum de pellibus vulpinis ventrinis et sex dorsinis factarum impignoraveram, quas licet consors eiusdem amissas esse asserit, tamen super eam domini testamentarii iuridice recuperent.

Egregio quondam Gregorio Gÿonÿ unum iocale simulcum torque aureis (*igy*) pro florenis centum et quinquaginta cupreae monetę pignori obligaveram, quod michi restituere non potuit, cuius causa ipsum iudiciali disceptatione requirebam, sed lite pendente ex humanis decessit, tandem rursus consortem suam in causam attraxeram, mille et quingentos florenos pro rebus ipsis acquirens, nondum tamen causa ipsa determinata est, qua diffinita et obtenta; domini testamentarii mille florenos super ipsam recipiant, residos relaxare debeant.

Apud egregium Ladislaum Heneÿ habeo centum marcas

argentei (*igy*) minus octo marcis pro quingentis florenis cup[re]arum monetarum impignorati, quod redimatur et de eodem argento Petro Nagý servitori meo pro suo servitio sex marcas dare debeant.

Francisco aurifabro Budensi tres marcas argenti vel plures miseram, ut ex eo michi simulacrum beatissimae virginis Mariae faceret, quod dominus cancellarius iubeat facere et consorti meae transmittat, ut votum meum quam primum complere queat.

Capitulae ecclesiae Albensis unum scaphium argenteum pwtthon vocatum impignoraveram, quem volens redimere, mihi restituere non potuerunt, asserentes, Laurentium praepositum Albensem serenissimum principem quondam Ludovicum regem eo donasse, qui nisi ei consensissent, donare nequivisset, qua ratione domini executores testamenti mei cum ipsis dominis capitularibus ordinent, ut pro valore ipsius scaphii ultra pecuniam ipsorum ad honorem beati Andreae apostoli unam missam legentes pro salute animae meae perpetue celebrare faciant.

Judici civitatis Albensis pro praetio pannorum debeo florenis centum minus octo.

Dominus Bekený debet mihi florenis trecentis et quinquaginta, ex quibus iudici satisfactio impendatur, centum florenos colonis meis pro praetio vinorum ab eis ablatorum solvant, de residuis vero servitoribus meis satisfaciant.

Consorti quondam Francisci Fýlep, nunc Emerici Radý de Alba regali pro praetio panni debeo florenis centum et viginti.

Gallo aurifabro civitatis Albensis debeo florenis decem et sex pro quoddam (*igy*) labore suo. Idem unam pelvim argenteam simul cum fusorio mihi nunc laborat, quam una cum fusorio claustro beatissimae virginis Mariae huius oppidi mei Ozora lego, aurifabrum de labore suo contentare debeant.

Cupam meam argenteam absque tectura apud eundem aurifabrum existentem magistro Blasio Barberio Tolnensi lego.

Pelvim simul cum fusorio argenteis (*igy*) apud dominum cancellarium existentem lego consorti meae.

Budae cuidam Joanni pellioni trecentis florenis debeo, cuius heredibus, si habuerit, satisfaciant, si vero aliqui heredes non comperiuntur, ex consilio domini cancellarii duobus claustris beatorum Joannis Baptistae et Nicolai episcopi¹ ducentos florenos, residuos vero ecclesiae magis indigenti ibidem dare debeant.

Apud Martinum Bolthos Quinqueecclesiis commorantem habeo decem et sex marcas argenti confracti, quod pro florenis centum eidem impignoraveram.

Apud Stephanum Deeshazÿ habeo in pignore duos magnos cantheros argenteos simul cum quatuor marcis argenti pro florenis ducentis. Domini executores testamenti mei hic, in Ozora unum rectoratum altaris ordinent et rector altaris unam missam de beato Andrea apostolo pro salute animae meae celebrare debeat, cui unam vineam meam simul cum bobus ad unum aratrum dare et relinquere debeant.

Habeo quinque iocalia aurea praetiosis lapidibus insignita, empta florenis decem et septem. Habeo quindecim cuppas argenteas deauratas, centum et decem ac octo marcas argenti continentes simul cum uno canthero, duobus candelabris et quatuor cuppis parvis similiter argenteis et deauratis. Praeterea habeo quinque scutellas argenteas, quarum singulae decem marcas argenti continent, valentes florenos trecentes. Habeo quatuor annulos aureos magnos lapidibus praetiosis ornatos simul cum cathena aurea marcarum VIII, quae valet et ponderat florenos sexcentos ac duodecim. Praescripta cathena aurea sexcentorum et duodecim florenorum eodem praetio vendatur, quorum ducenti ad celebrationem et honorem exequiarum mearum, ducenti pro animae meae salute exponantur, de reliquis ducentis servitoribus meis satisfaciant, si ex praescriptis legatis nequit fieri satisfactio, sin autem horum ducentorum florenorum centum dominae consorti meae lego. Praescriptarum omnium rerum mearum argentearum et aurearum unam partem lego pro salute animae meae, alteram domine consorti meae, de tertia vero parte familiaribus meis mihi obsequia exhibendis ac debitoribus quibuslibet satisfaciant.

¹ V. ö. 1538 márcz. 27.

Hoc praescriptum testamentum meum coram egregiis Francisco de Thas, Joanne de Zemche, Francisco literato familiaribus meis fidei sacramento mihi astrictis et honorabili Jacobo praesbitero confessore meo, plebano huius oppidi mei Ozora condidi et determinavi, divina gratia suffragante et huic testamentariae dispositioni domina consors mea in omnibus consensit. Executores praenotati testamenti mei specialiter regiam maiestatem, dominum meum clementissimum relinquo, post maiestatem suam spectabilem ac magnificum dominum Stephanum de Werbeocz, cancellarium regium, Joannem Dombaÿ et Jacobum presbiterum, confessorem meum, plebanum huius oppidi mei Ozora lego, supplico autem regiae maiestati, tanquam domino meo naturali gratiosissimo, dignetur ex innata clementia sua praescriptum testamentum meum in omnibus punctis, clausulis et articulis suis confirmare, eidemque consensum pariter et assensum praestare et in vigore relinquere gratiose, consortemque meam in hoc castro Ozora et curia nobilitari Edelen, ipsiusque castri et curiae nobilitaris pertinentiis universis ac aliis iuribus et bonis una cum eiusdem consortis meae servitoribus defendere, similiter spectabilem et magnificum dominum Stephanum de Werbeocz, regiae maiestatis cancellarium dignissimum et Joannem Dombaÿ, dominos et fratres meos observandissimos, confidentissimos, charissimosque rogo, velint hanc praescriptam ultimam voluntatem meam in omnibus clausulis et articulis relinquere intactam, eidemque benivole consentire et approbare, ratique habere, neque oblivionem animae meae habeant ac consortem meam in universis bonis et rebus suis a me legatis simul cum suis servitoribus tueri, cuius consortis meae et tutores esse ne recusent. Datum in castro meo Ozora, die beatae Luciae virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo primo.

Báthory Miklós nádor Kávay Mihály kérésére Nebojszán, 1584 máj. 28-ikán kiadott bírói átiratának páriájából a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában Bossányi cs. iratai 1885 aug. 10. jelzet alatt.

33.

Segesvár, 1531 december 27. János király jóváhagyja néhai Héderváry Ferencz végrendeletét.

Commissio propria domini regis.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum supplicationem, per eos nostrae propterea factam maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fideliumque servitiorum gratuitis meritis fidelis nostri magnifici quondam Francisci de Hederwara, quae ipse sacrae primum huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostrae pro locorum et temporum diversitate, cum omni fidelitatis constantia vivens et in humanis agens exhibuit et impendit, illi testamentariae dispositioni, quam ipse Franciscus Hederwarÿ super bonis ac rebus suis universis, priusquam e vivis discederet, fecisse perhibetur,¹ nostrum regium consensum praebuimus, eandemque ultimam voluntatem suam cons[um]avimus et ratificavimus, immo praebemus et ratificamus, salvo tamen iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate nostra Segeswar, in festo beati Joannis apostoli et ewangelistae, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo primo, regnorum vero nostrorum anno sexto.

Eredetije papiron, aljárá nyomott pecséttel, Fasc. 108. Nr. 4. jelzet alatt.

34.

Segesvár, 1532 február 4. János király Héderváry Istvánnak előbb a magyar koronának, később az ő részére tett hű szolgálatai jutalmául neki s általa örököseinek, a somogy megyei Somodor nevű birtokban rejlő királyi jogokat adományozza.

Commissio propria domini regis.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos attentis et

¹ L. a megelőző oklevelet.

consideratis fidelitate, et fidelibus serviciis fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, per eum sacrae imprimis huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostrae, pro locorum et temporum varietate cum summa animi sui integerrima constantia exhibita et impensis, totum et omne ius nostrum regium, si quod in totali possessione Somadar vocata in comitatu Simigiensi existenti habita haberemus, aut nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus eadem concerneret maiestatem, ac pariter cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus memorato Stephano Hederwarÿ suisque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum, pariter et habendum, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in civitate nostra Segesvar, dominica proxima post festum Purificationis sacratissimae virginis Mariae, anno virginiei partus eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regnorum vero nostrorum anno sexto.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecsét töredékeivel, Fasc. 5. Nr. 30. jelzet alatt.

35.

Segesvár, 1532 február 7. János király írja Nádasdy Tamásnak, királyi jövedelmei kezelőjének, hogy jelentését Héderváry István útján megkapta s egyben megparancsolja neki, hogy Török Bálint ellen védje meg Héderváry Ferencz özvegyét.

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte! Scripta pariter

et intimata vestra super conventu in Beremhýda celebrandam (*igy*) per egregium Stephanum de Hederwara nobis declarata perspicue intelleximus, sed certe non videtur nobis convenire illi spei, quam de reditu sew conversione ipsorum, qui alterius adhuc sunt factionis nobis offertis et pollicemini (quod Valentinus Therewk post obitum magnifici condam Francisci de Hederwara, qui fidelis nobis erat, et in ea etiam fidelitate et obedientia decessit, mox castrum suum Ozora, quod dominae consorti suae dudum inscripsit atque legavit, violenta manu obsedit, hoc neque indutiarum federibus quadrat, multum etiam illi legationi, quam de Kenese ad nos misistis,¹ repugnat, non solum enim ex eiusmodi tumultu et obsidione quies publica turbatur, sed preda ac maior desolatio in regno sequetur. Quare fidelitatem vestram hortamur, eidem nichilominus committendo, agatis apud illos, qui huius obsidionis authores sunt, ut a talibus desistant et maiora incendia ne suscitent, coacta namque actione nihil in eorum rebus efficient, neque votis eorum nos inflectent, sed permittant stare negotium bonorum ipsius condam Francisci de Hederwara, in quo solus ipse relinquit, donec transigatur negotium hoc, quod prae manibus in Beremhýda² perficiendum habetur, postea nos omnibus iuridicis processibus amputatis revideri discutique faciemus, quos bona illa concernunt et quicquid iure compertum fuerit et deliberatum observari faciemus, aliud igitur in hoc ne feceritis. Datum in civitate nostra Segeswar, in crastino festi beatae Dorotheae virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo.

Joannes rex manu propria.

Kivül: Magnifico Thomae de Nadasd,* administratori proventuum nostrorum regalium, fideli nobis dilecto.

Eredetije papiron, zárópecséttel az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 675. Nr. 15. jelzet alatt.

¹ A kenesei 1532 jan. elején tartott gyűlésről a rendek Héderváry Istvánt küldték követül János királyhoz. — Magyar Országgyűlési Emlékek I. 354.

² A berenhidai gyűlés 1532 márcz. 12-ikén nyílt meg. — Héderváry István híresztelése előtt. János követe Nádasdy Tamás volt. U. o. I. 362.

36.

Segesvár, 1532 február 9. János király Héderváry Istvánnak mindazon magyarországi birtokokat, melyek Kozáry Péter s Torvai Ispán Mihály hűtlensége s főleg a miatt, hogy ők a János és Ferdinánd között fennálló fegyverszünet alatt néhai Héderváry Ferencz Tolna megyei Ozora nevű várát ostrom alá venni merésztették, a koronára szálltak, neki s általa utódainak adományozza.

Commissio propria domini regis.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate et serviciis fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, per eum sacrae imprimis ipsius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate, non parcendo rebus et personae, cum summa animi sui integerrima constantia exhibita et impensis, universa bona et quelibet iura possessionaria egregiorum Petri Kozary et Michaelis *Ispan* de Thorway ubivis et in quibuscunque comitatibus regni nostri Hungariae existentia et habita, quae ex eo, quod iidem Petrus et Michael inter ista indutiarum tempora,¹ quae inter nos, et adversarium nostrum firmatae sunt, castrum fidelis nostri magnifici quondam Francisci de Hederwara, Ozora nuncupatum, in comitatu Tholnensi habitum contra voluntatem maiestatis nostrae gravissima obsidione cingere illudque oppugnare veriti non fuerint, unde merito notam infidelitatis et criminis lesae nostrae maiestatis palam incurrisse dinoscuntur, ad sacram coronam, consequenterque collationem nostram regiam iuxta antiquam et approbatam dicti regni nostri Hungariae consuetudinem atque legem rite et legitime devoluta esse perhibentur et redacta, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promonthoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et

¹ A visegrádi fegyverszünet 1531 jan. 21-től három hónapra terjedt.

pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis existentibus, praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus, memorato Stephano de Hederwara ipsiusque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda, pariter et habenda, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in civitate nostra Segeswar, in festo beatae Apoloniae virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regnorum vero nostrorum anno sexto.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 5. Nr. 28. jelzet alatt.

37.

1532 május 15. Pozsony. I. Ferdinánd király megparancsolta a pozsonyi káptalannak, hogy iktassa be Bakých Pál huszárkapitányt, feleségét, Dorottyát, leányait, Marát és Angelikát, édes testvérét Mihályt és unokatestvérét Pétert Héderváry István hédervári kőházába és nemesi kúriájába, továbbá hédervári, ásványi, oltováni, nagy- és kismedvei, szabadii, újfalusi, zámolyi, ladaméri, dunaszegi, szentpáli, szigeti, öttevényi, győrkülvárosi (Győr m.), darnói, zselii, lipótfalvi, remetei, kisbodaki és gyűlvészi (Pozsony m.) birtokába, mivel Héderváry István Bécs ostroma és a török kitakarodása után¹ Szapolyai Jánoshoz állott és pártját még most is támogatja. — A kik a beiktatásnak ellenmondanak, 15-öd napra idézze meg a királyi személyes jelenlét elé!

Eredetije rongált papiron, záró pecséttel a pozsonyi káptalan országos levéltárában Caps. 2. Fasc. 9. Nr. 1., továbbá a pozsonyi káptalan 1725 márczius 4-iki hiteles átiratában Fasc. 9. Nr. 28. jelzet alatt. — A beiktatás máj. 31-ikén történt ellenmondás nélkül. — Lásd a pozsonyi káptalan 1532 jún. 15-iki oklevelének egyszerű másolatát a pozsonyi káptalan országos levéltárában u. a. jelzet alatt.

¹ 1529 okt. 14-ikén határozta el Szulejmán Bécs ostromának abbahagyását és 25-ikén fogadta Ó-Budán János királyt. — Még ugyanabban a hónapban Ferdinánd parancsára Salm gróf megszállotta Sopront, Magyaróvárt és Pozsonyt, Kaczianer és Bakics Pál a Duna bal partján nyomultak előre. Ekkor történhetett Héderváry István elfogatása is. V. ö. 19. sz. — (Szilágyi S.: A magyar nemzet története V. 77., 78. II.)

38.

Simánd, 1532 június 26. János király a Fehér megyében fekvő Wythám és a tótországi Krapýna várat, továbbá a Somogy megyében levő Patha nevű helységet az ottani nemesi udvarházzal, melyek hajdan Szerdahelyi Imreffy Mihályéi voltak, de hűtlensége miatt a koronára szálltak, Héderváry Istvánnak adományozza.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos consideratis fidelitate et fidelibus serviciis fidelis nostri egregii Stephani Hederwary, per eum sacrae imprimis huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostre pro locorum et temporum varietate, non parcendo rebus et personae suae, cum summa animi sui integerrima constantia exhibita et impensis, totalia castra Wytham in Albensi, Krapyna in regno nostro Sclauonie, vocata, simul cum omnibus pertinentiis eorundem, item oppidum Patha vocatum, simul cum domo et curia nobilitari ibidem habita, in Simigiensi comitatibus, ac alias ubivis et in quibuscunque comitatibus tam huius regni nostri Hungariae, quam eciam Sclauonie existencia et habita, quae egregii quondam Michaelis de *Zerdahel* prae-fuissent, sed ex eo, quod ipse quondam Michael *Imrehffy*,¹ dum in humanis egisset, immemor fidei fidelitatisque suae, qua nobis, veluti vero ac legitimo coronato regi Hungariae, debeat, contra publicam constitutionem eiusdem regni nostri Germanicae factioni adhaesisse partesque Germanorum, donec vita sua durasset, fovisse, per hocque notam perpetuae infidelitatis ac crimen lesae nostrae maiestatis incurrisse dinoscitur, ad sacram coronam, consequenterque collationem nostram regiam iuxta antiquam et approbatam dicti regni consuetudinem atque legem, rite et legitime devoluta esse perhibentur et redacta, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus,

¹ Szerdahelyi Mihály egy személy Imreffy Mihálylyal. Teljes neve Szerdahelyi Imreffy Mihály. 1527-ben fehérmegyei főispán és budai várnagy volt. Lásd az 1527 nov. 23. oklevelet 4. sz. a.

vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus, memorato Stephano Hederwarÿ suisque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda, pariter et habenda, salvo iure alieno, harumstrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in oppido Sÿmand, feria quarta proxima post festum Nativitatis beati Joannis Baptiste, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regnorum nostrorum anno sexto.

Joannes rex manu propria.

Kivül: Registrata folio LXXXIII. Anno 1532.

Eredetiye papiron, a szöveg aljára nyomott pecsét töredékeivel, Fasc. 5. Nr. 29. jelzet alatt.

39.

Buda, 1532 június 27. Hédervárÿ György levele atyjához, H. Istvánhoz, a melyben kéri őt, hogy ura jobbágyi érdekében emeljen szót Török Bálintnál s vele együtt a királynál s továbbá, hogy neki jó urat szerezzen, a kinél tisztje legyen.

Solgalathomnak vthana: Jwthem vala Ide Bwdara vramtul kewetfegen Balint¹ vramhoz az fegen nep dolga felel az kÿknek Poduerÿfkÿ² Borokat es eges marhaÿokath el vethe de Immar el menth vala balint vram, azerth megÿs follon: k: balinth vramnak hogÿ e kegelme az en vram baratfagaerth mÿjelne, Nam az en vram Jo atthÿa e kegelme-nek, terekedneek kÿralnal hogÿ az fegen nep marhaÿa hatra adatneek, mer az en vram okoth nem adoth, hogÿ merth e raÿta kezdetek el ez haboruffagoth, Merth az en vram

¹ Enyingi Török Bálint.

² Podmaniczky János.

Ífmeğh teheteth¹ volna rola: vagÿ tartafal vagÿ ífmeğh du-
laffal de az en vram Inkab lafitany akarna, hogÿ nem mÿnth
inditanj az haboruffagoth, azerth ha meğh nem agÿa
Poduerÿlkj vram az el veth marhat, az en vram karba
nem hathatÿa az é zegen Jobagit, valamÿnt valahogÿ de
Ífmeğh leſen rola azerth: k: Mÿelle az en vram barath-
fagaerth hogÿ legen: k: Jo therekede ebe balint vramnal
vele egetembe kÿralnal é felfegenel,

Thowaba, Jo vram Jo atthÿam El mentem vala az
tÿfth foglalni, meğh bochata vala Bebek² vram rofnobanath
tartomanauual egetembe, de oſtan hogÿ kÿralhoz alla Monda
nekem, Jo atyemffÿa, az en dolgom ebbe vagon hogÿ merth
ferdinandof kÿral folgalathomath meğh nem ffÿzethe, es
Jofagomba meğh nem oltalmaz Im latod az ellenfegeth mel
kezel vannak hozam kÿ ellen en nem allhatok, azerth merth
ke ketelenÿs Allothom Janos kÿralhoz, es kÿral atta nekem
Gwmer varmegebe, Erfek vram³ Jofagat, Rofnobanat es az
thewbit, twrfoetis, azerth merth nekem atta e felfege, en az
enÿmeth maſnak nem engethhetem azerth valamÿth gondols
dolgodrol Jo atÿamffÿa de az Jofagoth en magamnak fog-
lalom, oſtan igh kelletek el Iwnen, Nagÿ kenál veſedefel,
lengel orfagh felel kerÿltem haza, merth mÿndenÿth allotath
vthamath ſoha kÿlemben el nem Jwhetem volna, Mÿgh
Bebek vram el azigh Nem leſen Nugodalma az en vram
Jofaganak oth.

Penffinger⁴ Íſthwan meğ holth, aſſonom Immar hÿl-
vathoth keeris hogÿ hoza mennek, cÿak az lowakath nugo-
tom meğ otthan el megek, Fancÿ agofthonis oth vagon
maſth, az fegen Markor vramnak valanak Jo lowaÿ, egeth
Iger⁵ aſſonom az lowak kezel.

Azerth kerem: k: hogÿ ſereſen: k: nekem Egÿ vrath,
az kÿth: k: Jobath gondolna, vagÿ kÿrally, vagÿ vaÿda⁶

¹ Sor, felett; előbb írva, de kihúzva: mÿelheteth.

² Bebek György.

³ Várday Pál.

⁴ Pemflinger.

⁵ Először: Igerem-et írt, de azután a végét áthúzta.

⁶ Előtte egy szó kitörölve.

vramnal, Merth az en vram Igen fegen maganak fñnchen
nekñnth fem athat, En penýgh týfth nekýl éthet nem folgalom,

Thowaba keneregh: ¹ k: az Salgaý Mýhal es az fyaý
Egý athýafiath fogtath volth el Mýkor orzagh Laflo kenchet
el veteth vala az balafaýak Masth Negý faz forintoth ke-
wanak raýta az atthýafian valcýaghba, keneregh. k. es keý
k. hogy. k. vagý megh adna az faz forintoth, vagý kýraltul
kerne megh. k. hogý engedneek megh ha nem tebeth cýak
az zaz forinthýat az kegelmederth.

Isten tarcýa megh. k. Ez kelt Bwdan zen Laflo kýral
Napýan anno 1532.

Hederwarý Gergý
. k. folgaýa.

Kivül: Egregio domino Stephano de Hederwara, domino et patri
mihi observandissimo.²

Eredetije gyűrus pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 5. jelzet alatt.

40.

Buda, 1532 július 30. János király meghagyja Buda városa
bírájának s esküdt polgárainak, hogy Héderváry Istvánt azon
budavári kőházba, mely eredetileg Gazon Mihályé lévén, ennek s
fiai hűtelensége folytán, ugyancsak János király alatt, szekesői
Herczeg Ferenczre, majd ennek elpártoltával s a király ellenéhez
Perényi Péterhez való álltával a koronára szállott, — szokásuk
szerint beiktassák.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae,
Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium
significantes, quibus expedit, universis, quod nos attentis et
consideratis fidelitate et fidelium servicionum gratuitis meritis
fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, per eum sacrae
imprimis huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde
maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate cum
summa animi sui integerrimā constantia exhibita et impen-
sorum, totalem domum lapideam circumspecti Michaelis Gazon
hic Budae ex opposito ecclesiae sancti Georgii martiris in

¹ Utána kihúzza: az.

² Kiadva Magyar Nyelv 1906. évfolyamában 210., 211. II.

vicinitatibus egregiorum Stephani Amade de Warkon et Sigismundi de Rohman habitam, quam nos per notam infidelitatis eiusdem Michaelis et filiorum eiusdem egregio Francisco *Herczeg* de Zekchew pro serviciis suis contuleramus, sed ex eo, quod idem Franciscus *Herczeg* a vera fide et fidelitate sua, qua nobis velut vero et legitimo coronato regi Hungariae tenebatur, defecisset et Petro Pereny notorio infideli nostro erecta cervice adhaesisset, partesque suas fovisset et per hoc notam perpetuae infidelitatis ac crimen lesae nostrae maiestatis incurrisset dinoscitur, ad sacram coronam consequenterque collationem nostram regiam iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni nostri Hungariae consuetudinem atque legem rite et legitime devoluta esse perhibetur et redacta, simulcum cunctis vineis, *bolthis*, testudinibus et aliis pertinenciis quibuslibet ad eam de iure et ab antiquo spectantibus ac pertinere debentibus memorato Stephano Hederwary suisque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus praesentium per vigorem iure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam, salvo iure alieno. Quocirca vobis fidelibus nostris, prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus dictae civitatis nostrae Budensis harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus praefatum Stephanum Hederwary in dominium dictae domus et curiae iuxta morem et consuetudinem vestram in talibus fieri solitam introducere eandemque eidem suisque heredibus et posteritatibus universis statuere modis omnibus debeatis et teneamini; secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Buda predicta, feria tertia proxima post festum beatae Annae, matris Mariae, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regnorum vero nostrorum anno sexto.

Relatio magistri domini comitis Gregorii
Pesthieny iudicis curie regie maiestatis.

Kivül: Registrata folio LXXXV. Anno videlicet 1532.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 5. Nr. 31.
jelzet alatt.

41.

Buda, 1533 márczius 31. (Commissio propria domini regis.)
János király megparancsolja Sárosi Imre mester országbírónak és Héderwary Istvánnak, hogy tegyenek neki jelentést, vajjon történt-e már régebben osztály Krwsých Péter és néhai Orlowchých Gergely özvegye között; ha történt, akkor az újabb osztály — miről távozásuk után értesült — érvénytelen, mert az új kastély az özvegy részén épült s így, a mit most Krwsýchnak juttattak, az a nádort illeti.

Egykorú másolat papíron, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1565. Nr. 43. jelzet alatt.

42.

Laibach, 1533 április 13.—május 30. Héderváry Lőrincz levele atyjához, melyben panaszkodik, hogy elfeledkezett róla s kéri, hogy váltsa ki őt.

Enÿ ÿo vram attÿam enÿ ÿmar ezt ÿgenÿ ÿolÿ
lattom: hogÿ nem hogÿ megzabadíthatnalÿ: de anÿra elÿ
felettely rolunk hogÿ foha meg chak meg fem emlekezelÿ
rolwnk: enÿ ÿmar ezt ÿolÿ lattom hogy ÿt kelÿ ez fog-
sagba mÿnekÿnk meg halnÿnk: te feloled: mert az te en
hozam valo zeretteted cak azÿg volt mÿg en ÿnelÿ kÿ
boçhattalak: nagÿ hettbe mwlek ket eztendeÿe hogy enÿ
hozam fenkÿt nem kyltelÿ: mÿg ÿt lublÿan varaba valal:
en penÿg ÿt kÿn valek:¹ anÿ lewelet ÿrs vala hogy egÿ
lonak tere let volna vÿfelnÿ: embert ÿs talalal vala kÿ
ennekem magar orfagba kÿ hoza vala: de mast zabad-
fagodba fem lewelet nem ÿrs fem embert nem kyldez: azert
mert nem faÿ te neked az mÿ nomorÿsagÿnk: nem lattod
hogÿ az vas az mÿ labÿunkon ceoneog: fem nem halod az
mÿ eÿelÿ napalÿ valo fÿralmvnkat: az bÿvdoz teomlocbe
fohazkodasÿnkat verefegÿvnket kenzazwnkat: zÿdalmafag

¹ A levél idejét ebből lehet meghatározni. H. István levele a fogságból 1530 aug. 1(?)-ről kelt. Felváltotta őt fia; a következő nagy-
hét (1531 ápr. elején) óta két év telt el s így 1533-at kapjuk meg,
mely esztendőben ápr. 6—12. közé esett a nagyhét. — Értelme szerint
ez a levél megelőzte a következőt. V. ö. az 1534 júl. 30-iki levélben
Lukács deák kiküldéséről szóló részt.

zenuedefjvknket: kŷket mŷ te ereted zenvedjvknk: kŷt ha te nem lach enŷ ŷo vram az nagŷ ŷŷtenŷ ŷolŷ lattŷa kŷnek zemeŷ elot mŷndenek nŷlŷan vadnak: meg fem valthac keonorgenŷ fem akars erottŷnk: hozam fem akars kŷldenŷ ŷolŷ erted az enŷ nagŷ nomorufagomat es zŷvkŷegemet: mezŷtelenŷegemet bettegfegemet: mŷnt egŷ elŷ vettet rŷwhes ebedrolŷ vgan elŷ felettkeztelŷ rolam: ehel Zomŷhaly eolŷz megŷ: es feregelŷ ettech meg: eŷelŷ fŷzettek meg: enŷ nekem az te terhed vŷŷelefemet: hogŷ az te vaŷadat vŷselem es hogŷ te heleleted jvlok az teomlochbe: hogŷ ŷmar cak leŷelet sem ŷrs: hogŷ kŷbolŷ meg erthettem volna mŷnt vaitok ŷdekŷ: te varod mŷn eltŷg az ŷoha elo nem ŷweo bekeŷeget: bŷzon en ŷs keonŷeben varhattam volna ŷt kŷn hanem mŷnt lŷblŷanba: de engem elŷ veztet volna ŷŷten ha azt mŷeltem volna: ŷob enŷ nekem ha ŷt kelŷ meg halnom ŷs: de cak ezt banom hogŷ elŷ vezted lelkedet erettŷnk: zerelmes vram attŷm veŷd kŷ remensegedet az bekeŷegŷ varasodbolŷ: mert bŷzonalŷ twgŷad hogŷ ŷoha nem lehet nem lezen ŷs enŷ nŷlŷan ŷolŷ tŷdom: ŷolŷ lehet hogŷ az teorok chaŷar keuetŷ ŷnelŷ ment vala kŷralŷhoz: ŷnelŷ mene ŷŷmeg haza: eleb az vala hyre hogŷ bekeŷeg volna: maŷt penŷg nŷlŷan mongak hogŷ magarorŷagot meg ŷgerte volna ferdŷnandoŷnak: azert zerelmes vram es enŷ ŷo attŷam kerlek az nagŷ ŷŷtenert hogŷ ha lehet elegegŷlŷ megŷ ez ydeŷg valo nomorufagvknkon: ha enŷ ŷdeŷg nem let te neked fem vrad fem attŷad fŷa ki teged az mŷ valtŷagvknkba megŷegelet volna: ŷnelŷ toŷa ŷnkab nem lezen azert ha meg nem valthac: keoneorogŷ erettŷvknk.

Towaba enŷ zerelmes vram es enŷ ŷo attŷam ŷm enŷ kybocattam te hozad Lukach deakot kŷt te elob eofmerted en nalamnalŷ kŷ teneked ŷs zolgalt ŷt volttodba: kŷt enŷ rekŷl fogwa kŷztettem hogŷ kŷ kŷlthetnem: azert ŷmar rea haŷtotam: en eretem ŷm kŷ megen hozad: kŷt ha te meg nem tarthach kerlek hogŷ zerez ŷo vrat nekŷ: hogŷ tŷgya ŷo neven tovaba ŷs mŷ tŷvlŷvknk: mert ŷemŷkepen nem zeretŷ az nemettek: ha kelemetes ŷanos kŷralnak: felete ŷgen ŷo ŷro: az mŷnemŷ levelet teorok caŷarnak kelŷ ŷrnŷ: mŷnd egez horwatorŷagba fŷnc kŷ ŷoban tŷdna

az fele ýraft ýrný: ezt ennekem az teorokok montak kÿk az enÿ tarlomhoz kÿ ývtték vala: Negÿ aúagÿ eot. V. fele iraft túd azert ha kele tohat zerezd nekÿ: ha penÿg ot nem zÿkseg kerlek feoleotte ýgenÿ hogÿ zerez yo¹ vrat nekÿ: hogÿ twgÿa meg keozonÿ ha tecÿk. k. zerezd erdelÿ pÿvf-poknek: vala melÿk te. k. ýobnak lattatÿk: azt mÿelÿed: mert eo enÿ ream hata: dolgat valakÿnek enÿ te altalad eottet adom, azt akarÿa zolgalnÿ: ha vagon anÿ ýwedelmed tarch meg ten magad: ýambor: nemes ember germeke magarvlÿ deakvlÿ nemettÿvlÿ horwatúlvÿ teorokÿlvÿ olazwlvÿ yolÿ twd: enÿ ýofag vagon bene: azert ým mast egÿ lowon megen kÿ kerem kegelmedet hogÿ ha te meg nem tartod fÿyzed meg nekÿ az mÿt az vtton keolt: Nolch enÿ VIII lova vagon: azert kerem. k. ýftenert ýs hogÿ: bocafd be ýfmeq: mÿholt az eo dolgat meg zerezheted lowaÿert: vgan mast kÿ akar vala mÿnd lowaÿwalÿ eoze kÿ menÿ de enÿ nem adam tanacha: hogÿ ha elÿ nem zerezhettneð segenek ne lene anÿ keolchfege heaba: de yolÿ twdom hogÿ elÿ zerezhetted: mert ez ylenÿ embert feyedelemnek aranon kelene venÿ: azert mÿkor meg ter lowaÿert kerlek ýstenert hogÿ kÿld meg mÿnd az mÿt eleÿtÿl fogwa kertem: az magar azonnak az lowat: kerlek hogÿ kÿlgÿ ýot gyermek lowat hogÿ kÿt vegen ýo neúen: legen te neked az enÿ kerelem kelemetteöb egÿ lonak: kÿ ha ma meg haland: holnap az ebek ezÿk meg: býzon regen meg holtam volna edÿg ha eo nem tartot volna: ha ezer esztendot elnek sem folgalhattnam meg az enÿ velem valo ýotetemenÿt: azert kerlek hogÿ kÿld be anws² gergelÿt vele: ha meg nem nagob vr naladnalÿ es ez lowat kÿld meg awagÿ erdelÿ lowat awagÿ teorok lowat kÿlgÿ ýrtalÿ vala tawalÿ hogÿ LIII lonalÿ teobet veztettelÿ elÿ nem let volna e ýob ha az LIII nak mentelÿ ýobÿkat Nekÿ kÿlted volna: hanem mÿnt elÿ veztetted volna: towaba aúispergernek az ket agart: es az zelmet az ket zelem kanÿcat: ha harmat kÿlthech analÿ ýoban tehech velem: es az ýngot az kÿt ýmar fokfor ýrtam: mÿnt

¹ Utána törölve: y.

² Ányos.

az mýnemýt ený íafarnak hoztam vala: es ýrý enekem mýn-
den dolgodrolý mýnd az hedervarý ferench halala felolý es
mýnd az eges dolgod: felol: es egebet ebe ne tegý hanem
valakýt lwkac deakal be kylgý hozam: ha anvš gergelý nem
lehet awagý hegedýft awagý degýt de be kylgýed Nem
gondolý ez mařtaný kapýtan senkývelý mýnden embert:
hozank bocat: feolotte ýgen yolýs tart vagý vagon vendege
vagý nýnc de mýndenkor vele ezyvnc: az magar azonert
tezý hogý ylený ýolý tart: az eo felesege ýs feolotte ýgený:
ýo azonom vala byzon az en edes anýam sem lehtet volna
nagob zerettetelý hozank mýnt es ket azon volt: ha ený
meg nem zolgalhatom ýften nekyk meg fýzeffe: de ez
enekem feolotte nehez hogý meg hala ez kapýtan felesege:
es ýmar nem akar az mýnt ertem zent mýhal napnal towab
ýt maradný le akarýa tený: mert feolotte nagý banatba
vagon felefegert: azert kylgý be: mert ha eo ký menend
ez varbolý ýfmeg gonosban tarnak mert kocan¹ mařtis
mýndennap ýr neký hogý erořben tarcon: de eo az ýambor
nem tezý: trýncenbeolý yde ývt vala az trýncený kapitan
zolgaýa: enekem azt monda hogý kocan² eocemet az
teomlocbe vettete volna: kýn feolote nagý fýralmam volt de
anak vtana meg azt halam hogý ký vettete volna beolole
azert ený ýo vram attýam keoneorýlý ýftenert raýtúnc: es
ha lehet ne hagý ýt veznýnk ha penýg meg ýt kelý marad-
nom kylgý keolcfeget es rvhat egý hozv výv dolmant egý
fvbicat: egy nemet palařtot ne ýarýak mezytelen: tovaba
ravmbergernek kyld meg az adofřagot mert ýgen hargvt az
teobýt lwkach deak megmonga ýsten tarcon bekeřegel mýnd
az zegen arwakalý egetembený yo atýam

az te zegen megnomorodot elý feledet fýad
hederwarý leorýnch

Kivül: Ez lewelý adassek az ený zerelmes vramnak es attýamnak
hederwarý ýřtwanak.

Eredetiye papiron, gyűrés pecséttel — benne a Héderváry-czímer, —
Fasc. M. 1. Nr. 6. jelzet alatt.

¹ Kaczianer.

² Kacziamer.

43.

Laibach, 1533 június 19. Héderváry Lőrincz levele atyjához, melyben kéri, hogy váltsa ki fogságából.

Eochem trincelbolý ýrt vala minap leuelet: kýt ennekem pýnkest nap elot valo penteken adak meg: kýbe ennekem nagy eoromelý ýrý: hogý fáncý Borbala ýrta volna neký hogý ýmar meg zabadúlnank: azert ýmar eo hvý rwhat ýs cýnaltattot volna az vthoz: de mýert az vegebe azt yrýa hogý te .k. felol ket eztendeýe hogý semý hýrt nem halot volna ený: azon femýt nem erowlok: mert túdom hogý nem lehet: ýrýa azt ennekem hogý azt halotta volna hogý meg neoztelý volna: es fekete mýhalnet vetted volna: mýnt ennekem ýs kochan yzente vala az harmadig eztendeobe: hogý elý akarnad vený: de ený akor fem hýzem vala: maft penýg ez pýnkeostbe egý horwat vrhoz ment ferhez: azt ýs ýrýa az ený eochem hogý bakýt palý ez farfangba volt volna nala ký erette felote ýgený¹ keoneorgot volna kocanak: es hogý kerý volt eochemet hogý meg mondana holý hedervarat az falba raktad volna az araný forýntokat: es eo meg valtana: de hogý ezt elý hagývan az ený dolgomhoz terýek: býzon mondom hogý nagý choda lený az te mýrolank valo ýlý ýgený elý feletkedeffed hogý ený ydeýk mýnekýnk chak lewelet ýs kemelel es roftelel kyl-dený: maga ýolý twttad az ený nagý betegfegemet kybe meg maftýs alýg vagok: mert pýnkeoft keden meg betegýlek hvýonan² maffelý hettýg voltam olý eros beteg hogy fenki ky lattot nem monta hogý meg nem halnek: azert kerlek zerelmes vram hogý lukach deakot ne keflýed hanem mýntelý hamarab lehet bochafd výza hogý halhafak hýrt feloletek es az mýt ýrtam kyld meg mýnd ýelefbený az magari azonak az lowat kerlek ýftenert hogý kýlý ýot: foha ený velem ýoban nem thehec mýnt ha ýot kýldez: XXVII renes forýntot adot az vta hogý ýt vagok ez harom estendobe: engem ravmbergernek ayalottalý vala hogý eo gondot výfelne

¹ Utána áthúzva: g.

² Utána áthúzva: eg.

rolam: fenkÿ ÿt ennekem kevesëb yoval eo nalanal nem volt: feot ÿnkab az mÿnt ertem eo volt oka az enÿ nomorÿfagomnak: ha eo akarta volna¹ tehete volna hogÿ enÿ femÿ nomorvsagot nem fenvettem volna: auspergernek az agarokat: es az doktorokrolÿs gondot vyfelÿ: mert engem olÿ bettegfegbolÿ gogÿtanak meg hogÿ mÿnd ez vylag chodalÿa hogÿ enÿ abolÿ meg gogÿltam: az apotekarÿvs az vruofagert kyket ket eztendëbe ream kentek es ynom attak mÿndenap eotfen forÿntra ÿrta azert ha ÿsten adagangÿa hogÿ az bekefeg meg leent kÿt varz es erettem be kÿldendez: ezt ezert ÿram hogÿ engem elÿ nem bocattnak azyg mÿg ezeknek meg nem fÿzettÿnk azert ha ten magad nem ÿvhech kylÿ penzt anÿt hogÿ keolcsegre ys eleg legen mert enÿ azt fogattam mÿkor feolotte ÿgen betteg valek hogÿ azyg haza nem megek ha ÿften meg zabadit hanem elozet rokonada megek harom nap ÿnelÿ oda mehetek harom nap ÿfmege meg ÿvhettek azert zerelmes vrãm attÿam mÿnd ezekrolÿ vyfelÿ gondot ha engem zerech ÿsten tarchon mÿnden yoval es halafa anÿra halalvntak hogÿ lathafvk echer egÿmaft datum in lublyani feria quinta ante festum Johanis babtizte 1533

az te k zegen elÿ feledet meg
nomorodot fÿad hedervarÿ Leorÿnch.

U. i. azt ÿs yrta eocem hogÿ Bakÿt nekÿ azt monta volna hogÿ erdelÿ kamara ÿspan volnalÿ: ha vgÿ vagon kerlek hogÿ lvkachy deakot tarcis meg tenmagad: meg elegÿthetted.

Eredetije papiron, Fasc. M. 1. Nr. 7. jelzet alatt.

44.

1533 június 3. A fejérvári keresztesek konventje János királynak jelenti, hogy parancsára Kereszthúri Kozáry Pétert megidézte, mivel Héderváry István somogymegyei Nagyberény és Pezze nevű birtokait elfoglalta és egyéb hatalmaskodást követett el.

Serenissimo principi et domino, domino Joanni, dei gratia regi Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. domino eorum gra-

¹ Utána áthúzva: fer.

tiosissimo, conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae beati regis Stephani de Alba orationum suffragia in domino devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas, nos binas literas eiusdem, unas exhibitorias nobis et alias superinde praeceptorias egregio Petro Kozary de Kerezthwr sonantes et directas, summa cum reverentia recepissee, exhibitorias videlicet in haec verba :

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris conventui ecclesiae cruciferorum de Alba salutem et gratiam. Mandamus fidelitati vestrae firmiter, quantenus alias literas nostras praeceptorias Petro Kozary pro parte egregii Stephani de Hederwara sonantes cum praesentibus vobis exhibendis per vestrum testimonium fide dignum eidem exhiberi et praesentari faciatis. Quod si eius praesentiam commode habere non poteritis, extunc de domo habitationis suae sive solitae residentiae amoneat eundem dicatque et committat eidem verbo nostro regio, ut si contentis earum literarum nostrarum parere noluerit, extunc quintodecimo die diei exhibitionis literarum nostrarum sibi fiendae computando contra praefatum Stephanum Hederwary coram nostra maiestate comparere debeat et teneatur, rationem sui facti superinde redditurus. Certificetis eum, ut sive ipse coram nostra maiestate compareat, sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in causa hac, quod dictabit ordo iuris et post haec huiusmodi amonitionis et certificationis seriem, ut fuerit expediens, nostrae maiestati fideliter rescribatis. Datum Budae, feria sexta proxima post festum Ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo tercio. (1533 máj. 23.)

Praeceptorias vero huiusmodi sub tenore :

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidei nostro egregio Petro Kozary de Kerezthwr salutem et gratiam. Ex querelis pro parte et in persona fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara accepimus, qualiter in superioribus diebus possessiones suas Naghberen et Pezze vocatas in comitatu Simigiensi existentes de eius manibus tua temeritate occupasses, quae nunc quoque tua potentia conservares, atque exinde nonnullas res suas, puta vina et sales et etiam

alias pro te subduxisses. Cum autem ipse Stephanus Hederwary in nostrae maiestatis servitio pronunc iacturam patiatur, nolumus, ut ex . . . in rebus suis abs te vel ab aliis iniuriam et dampnum accipiat. Quare fidelitati tuae firmissime committimus et mandamus, ut acceptis praesentibus mox dictas possessiones Nagh-Beren et Pezze eidem Stephano Hederwary remittere et eas in manus hominum suorum resignare atque de dampnis per te eidem factis et illatis ei omnem satisfactionem impendere debeas, nam alioquin volumus et rursum tibi committimus et mandamus, ut quintodecimo die diei datarum praesentium tibi fiendarum computando coram nostra maiestate comparere debeas et tenearis, rationem tui facti superinde redditurus; secus non facturus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Budae, feria sexta proxima post festum Ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo tercio. (1533 *máj.* 23.)

Nos itaque mandatis vestrae maiestatis in omnibus, uti tenemur, obedire volentes, honorabilem et religiosum fratrem Petrum de Saad, presbiterum cruciferum, socium nostrum conventualem ad praemissa fideliter peragenda nostro pro testimonio fide dignum duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reversus nobis retulit eo modo, quod ipse feria quinta proxima ante festum Penthecostes proxime (*máj.* 29.) praeteritum praefatum Petrum Kozary personaliter non reprensens, ammonuisset eundem de domo habitationis, solitae videlicet residentiae suae in possessione Thorwaÿ vocata in comitatu Simigiensi existenti habita, dixissetque et commississet eidem verbo maiestatis vestrae, ut ipse iuxta contenta praescriptarum literarum praeceptoriarum maiestatis vestrae possessiones Nagh-Beren et Pezze dicto Stephano Hederwary remittere et eas in manus hominum suorum resignare, de dampnisque per eum factis ei omnem satisfactionem impendere debeat, et si contentis earundem literarum maiestatis vestrae praeceptoriarum parere noluerit, extunc quintodecimo die diei ammonitionis huiusmodi de ipso factae computando (*jún.* 12.) contra praefatum Stephanum Hederwary coram maiestate vestra comparere debeat et teneatur rationem sui facti superinde redditurus, certificassetque ibidem eundem,

ut sive ipse coram maiestate vestra compareat, sive non, maiestas vestra ad partis comparentis instantiam id faciet in hac causa, quod dictabit ordo iuris. Datum sexto die diei amonitionis et certificationis praemissarum, anno domini supradicto.

Kivül: Domino regi pro egregio Stephano de Hederwara contra egregium Petrum Kozarý de Kerezthwr ad terminum infrascriptum. Exhibitionis, amonitionis et certificationis relatio.

Eredetije papiron, hátlapján a fejevári keresztesek tojásdad pecsétje töredékeivel, Fasc. 5. Nr. 38. jelzet alatt.

45.

Ozora, 1533 szeptember 15. János király meghagyja a fehérvári kereszteseknek, hogy egy, Dalmad mezőváros birtokára vonatkozó ítéletlevelet levéltárukban megkeresvén, Héderváry Ferencz özvegye, Dorottya számára írják azt át.

Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris conventui ecclesiae cruciferorum de Alba salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrae pro parte et in persona generosae dominae Dorotheae, relictæ magnifici condam Francisci de Hederwara, nunc consortis egregii Matthei de Oroz, qualiter adhuc annis proxime præteritis, vivente scilicet dicto quondam Francisco Hederwary, de et super totali oppido Dalmad vocato inter eundem Franciscum Hederwary ab una, egregium Wolffgangum de Dombo partibus ab altera quaedam differentia et controversia suscitata fuisset, unde certae literae sententionales emanatae extitissent, quarum paria in sacristia sive conservatorio istius ecclesiae vestrae reposita haberentur, quibus dicta domina exponens pro iurium suorum ad cautelam summe indigeret essetque necessaria. Fidelitati igitur vestrae harum serie mandamus firmiter, quatinus acceptis praesentibus praescripta paria praedictarum literarum sententialium super annotato oppido Dalmad emanatarum in conservatorio praenarratae ecclesiae vestrae diligenter requirere et reinveniri facere, requisitarumque et reinventarum tenores in transsumpto literarum vestrarum sub sigillo vestro praefatae dominae exponenti iurium suorum ad cautelam extradare et emanari facere modis omnibus debeat

- et teneamini, caventes tamen, ne fraus aut dolus in hac parte oriatur aliqualis. Datum Ozorae, in crastino festi exaltationis sanctae crucis, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio.

Kivül: Fidelibus nostris conventui ecclesiae cruciferorum de Alba pro generosa domina Dorothea, relicta magnifici condam Francisci de Hederwara etc. Requisitoria.

Papiron, pecsét nélkül, egykorú párja, Fasc. 5. Nr. 32: jelzet alatt.

46.

Laibach, 1534 február 2. Héderváry Lőrincz levele fogságából fogoly öcscséhez, Györgyhöz, melyben vigasztalja őt s kéri, hogy értesítse sorsáról.

Haudquaquam ignarus, frater charissime, quanta anxietas, quantaque mentis inquietudo animum distrahat cruciatque tuum, quum propter tam diurnam ac longamque captivitatem afflictionemque nostram, tum propter diurnam disiunctionem, ut iam quintus agitur annus, quod invicem unus alterum non vidimus. Sed ista omnia praetermittas et dabis operam, ut quam maxime consternes te a tristitia anxietateque animi; hoc semper animo revolvās, hanc esse viam ad vitam. Nam Christus passus est pro nobis, nobis reliquit exemplum, ut sequamur vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec inventus est in ore eius dolus; dicamus cum Job: ¹ *Nudi egressi sumus ex utero matris et nudi revertamur illuc. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit;* ² *sit nomen domini benedictum. Nam si* ³ *bona suscepimus de manu domini, mala quare non sustineamus.* Proinde, frater, charissime obsecro obtestorque per misericordiam dei, ut ne te ipsum affliges tristitia et anxietate, sicut te intellexi ante haec fecisse, ut die ac nocte cum lacrimis vitam abbreviares, quasi putares frustra nos haec passuros, qui remunerationem non speraremus. Recordare, obsecro, quis unquam innocens periit, aut quoniam recti

¹ Job I. 21. — A szentírásban egyes számban mondja Job.

² Utána a szentírásban: «ita factum est».

³ Job II. 10. — U. o. sustineamus helyett: suscipiamus.

deleti sunt, quin potius audivimus, qui iniustitiam operati sunt, flante deo periisse et spiritu irae suae esse consumptos. Nisi nos fides in deum derelinquat, nunquam poterit hic mundus usque adeo saevire, qui nos submergat. Nam patitur aliquando deus suos affligi, ut rebus asperis exerceat, probetque militum suorum fortitudinem, et rursus solatio aliquo novit suos invitare ad gratulationem et gratiarum actionem, qui Christianorum triumphus est, ut et in afflictionibus invicti sint praesidio dei, et si quid prosperitatis affulserit, id totum ascribunt bonitati munificentiaeque divinae et ita fit, ut nec saeviente fortuna deliciantur animo, nec rebus prosperis insolescant. Haec vita nostra est undique obnoxia omnibus periculis, sola mens sibi bene conscia deque futuris praemiis certa est semper hilari et inperterrita adeo, ut si coelum et terra concuterentur, *impavidum ferirent ruinae*.¹ Cur nos abhorremur ea pati, quae passus est Christus, caput nostrum et post Christum tot milia martyres. Si volumus hic semper gaudere et delicatam vitam agere, in futuro saeculo plorabimus et cruciamur; si autem hic plorabimus, cum Christo sine fine gaudebimus. Quid enim bonum habet haec vita momentanea, quanta cum iucunditate ablanditur, quanta falsitate decipiet incautos, pro comperto habemus omnes, ut hic non habeamus manentem civitatem, hospites sumus in isto tabernaculo (sicut Cicero² scribit de philosophia divinitatis), eo die, quo hospes iusserit, oportet transmigrare, nec transversum quod aiunt (?) digitum licebit remorari, sed eodem momento oportet iussa capere hospitis, qui nobis hospitium commorandi, non habitandi dedit. Haec Cicero.

Gravissima et graviora, quam vel dici possent, passi sunt viri sancti, nemo tamen illorum sortem deplorat, nemo iudicat infelices, quod carceres, quod compedes perpressi sint, quod variis cruciatibus afflicti sint, sed felices ducimus deoque caros, quod terrenis contemptis rebus aeterna sunt amplexi.

Intellexerunt hunc contemptum mundi esse potiore

¹ V. ö. Horatii Carm. III. 3.

² V. ö. Cic. de oratore III. 77.: «qui in una philosophia, quasi tabernaculum vitae collocarunt».

philosophi profani inter ceteros Socrates.¹ Ait enim ita demum animum feliciter emigrare e corpore, si prius per philosophiam mortem fuerit diligenter meditata et multo ante per rerum corporalium contemptum et spiritualium amorem ac contemplatione assueverit tanquam a corpore abesse. Neque aliud est crux, ad quam nos vocat Christus, neque aliud mors, qua nos commori capiti (*igy*) vult Paulus, quemadmodum dicit et propheta: *Quoniam propter te mortificamur tota die: aestimati sumus, sicut oves occisionis*; ² et quod aliis verbis scribit Paulus: *Quae sursum sunt, quaerite, non quae super terram; quae sursum sunt, sapite*,³ quam ut ad res corporeas obstupescamus et tanquam insensibiles reddamur, ut tanto magis sapiamus in iis, quae sunt spiritus; quanto magis in his desipuerimus, tanto verius intus incipiamus vivere, quanto minus vixerimus foris. Denique ut dicam manifestius, eo minus nos n[oc]eant (?) res caducae, quo magis cognitae sint aeternae, hoc minus miremur umbraticas, quo magis suspicere ceperimus veras. Tolerabilior erit cruciatus corporis, si cogitaris eum remedium esse animae, iuxta illud Pauli, ubi scribit: ⁴ *Existimo, inquit, ut non sint compares passionibus ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis*; Ne reputemus, ne cogitemus, quantum perdimus; certi simus, unum Christum nobis satis futurum pro omnibus. Audeamus modo illi nos committere toto pectore, audeamus nobis diffidere, audeamus omnem nostri curam in illum transferre, desinamus inviti nobis et plena fiducia abiciamus nos in eum et excipiet nos. Facta cogitatum tuum in dominum et ipse te enutriet, ut canas illud propheta: ⁵ *Dominus regit me et nihil mihi deerit, in loco pascuae ibi me collocavit. Super aquam refectio- nis educavit, animam meam convertit*. Quamquam etsi

¹ V. ö. Phaidont.

² Lib. Psalm. XLIV. 22. — Ugyanerre hivatkozik Szent Pál a rómaiakhoz írott levelében. C. VIII. 36.

³ Epist. b. Pauli ad Colos. c. III. 1., 2.: «Quae sursum sunt, quaerite, . . . quae sursum sunt, sapite, non quae super terram.»

⁴ U. o. c. VIII. 18.: ut helyett quod; sint h. sunt; compares h. condignae.

⁵ Lib. Psalm. XXII. 1., 2., 3. — A szentírásban educavit után: me.

iuxta vulgi opinionem si maxime laboriosior esset pietatis via, quam mundi, tamen haec laboris asperitas spe premii lenitur, nec deerit unctio divina, quae facit, ut omne fel in mel convertatur. In hoc mundo cura curam trahit, dolor ex dolore nascitur, nec mora, nec requies, foris labor et afflictio, intus gravior aegritudo, ipsa lenimenta exasperant. Haec ita habere, ne gentiles quidem poëtas fugit, qui per Titii, Ixionis, Tantalii, Sysiphi Penteique supplicium improborum hominum aerumnosam vitam adhumbrant, quorum est et illa sera confessio in Libro Sapientiae: ¹ *Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis ambulavimus vias difficiles, viam autem domini ignoramus.* Quid Aegipchia (*igy*) servitute vel foedius vel laboriosius, quid Babilonica captivitate tristius, quid iugo Pharahonis et Nagubudunozor intolerabilius, quae omnes ad illam miseram vitam mundanā, qui servivit mundanis cupiditatibus. Christus autem dicit Mathaei undecimo: ² *Tollite iugum meum super vos et inveniatis requiem animabus vestris; iugum meum suave est et onus meum leve.* De quo plura lege in praeliminari epistola Erasmi Roterodami supra novum testamentum, quam scribit lectori. Nam nulla deest voluptas, ubi adest tranquilla conscientia, nulla non adest miseria, ubi cruciat infelix conscientia.

Ideo, frater charissime, ne te amplius anxium reddat memoria rerum amissarum, quarum privati ac spoliati facilius possumus viam iustitiae ambulare et artam illam portam intrare poterimus nulla sarcina onerati. Nam in hoc itinere oneri fuisset non usui, nihil poterit mundus nobis facere, si totum pectus uno Christo dedicabimus. Cur hic felicitatem quaerimus, quae promissa sunt in caelis. Immo secundum Jacobum, ³ si volumus vere felices esse, hic sumus afflicti, si volumus aeternum gaudere, hic ploremus, si sine fine laetari, hic flemus. Stultus iste et perniciosus risus vertatur in luctum salutarem, exitiale gaudium commutetur in saluti-ferum maerorem, inanis ista celsitudo convertatur in humilitatem. Dementia est, frater charissime in his bonis collocare

¹ Lib. Sapientiae V. 7. — A szentírásban perditionis után: et.

² Math. XI. 29., 30. — A szentírásban iugum után: enim.

³ V. ö. Epistola catholica. b. Jacobi c. V. 9.

felicitatem, quae ut contingat, tamen aliquoties arbitrio fortunae afferuntur, aut si illa non aufert fortia (?) possessori, mors ipsum possessorem eripit bonis. Hoc ita esse, cum quotidianis discamus exemplis, tamen horum omnium obliti somnamus longaevitatem et quasi semper victuri in plurimos annos congerimus opes, unde vincamus (?), cum hoc ipsum sit incertissimum, quamdiu victuri simus. Certissimum autem est non diu victuros. Itaque, frater animo induetotam *armaturam Dei*, secundum Paulum,¹ qui *possis resistere in die malo, loricam iustitiae scrutum (igy) fidei et galeam salutis gladiumque spiritus, quod est verbum Dei*, in quibus possis universa maligna *tela ignea exstinguere*, quibus si fueris tectus ac munitus, potes illam annosam vocem Pauli² intrepidus eloqui: *Quis nos inquit separabit a caritate Dei, sive Christi, an persecutio, an gladius* et reliqua. Haec ad tuam consolationem scripsisse sufficiat, frater charissime. Nam ignoro, si adhuc vivas, ex hac coniectura oritur suspitio non mediocris de tua vita, ut anno proxime elapso. Acceperam tuas literas, in quibus exilaraveras me de repentina nostra liberatione, scribebasque, uti scripsisses, aliquibus dominis pro nostra captivitate. Quam primum, inquit, relationem habuero, sic repente dominationem vestram certiore facio et iam statim praeteribit annus, quod nullas literas a te accepi. Si es vivus, est mirum, qua re et tu mei sic es oblitus, sicut pater. Ego hac aestate decies misi literas vobis, sed nescio, si sint praesentatae. Pater oblitus est nostri omnino. Proinde misi nuper literas dominae Barbarae Fanci, quibus petii, ut meas literas tibi mitteret, ex illis cognosces meam intencionem, dabisque operam velis remisque de hac re, de qua tibi scripsi. Deus omnipotens conservet in optima sanitate et libertate, donec omnes afflictos una nobiscum per Christum filium unicum amet. (?)

Datum in Lobaco, in festo Purificationis Mariae anno 1534.

Laurentius Hederuari

longa captivitate confectus captivus
frater vester; manu propria.

¹ V. ö. Epistola b. Pauli ad Ephes. c. VI. 13., 14., 17., 18.

² V. ö. Epistola b. Pauli ad Rom. c. VIII. 35.

Kívil : Carissimo ac amantissimo Georgio Hederuari, captivo in castro Trinciniensi domino et fratri germano unico unice amantissimo dentur.

L 15 H 34

Omnia cum tempore

Interiores dabis socio tuo, concaptivo vestro

Spero adiutórium dei.

15 L H 34.

Eredetiye papiron, gyűrűs záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 8. jelzet alatt.

47.

Trencsén, 1534 május 3. Héderváry György értesíti hugát Katalint, hogy rövid idő múlva szabadulását reméli.

En io hugom : kesenethemnek uthana aýalom en magamath .k. Jo hugom im kildetem k :nek az en fogol tarfomtul egý zep olafz himeth Imegre ualoth. kerlek io hugom ueged io neuen ez keuefeth mýnth illen zegen fogoltul. Touaba kerlek semith ne bankogial merth Reuid napon hýfem ýftenth hofi meg fabadulok akor mýndeniteknek elegeth vífek. merth foha zeb hýmeketh nem lattam mýnth olacz orfagbol hoznak.

Kesen en somal ýo hugom az atthýaffiaknak mýnd nýaýan. Jo hugom ha ez Leuel wýue Sým . . . nkj Janos oda mened hozathok tahat fogadyatok ýo neuen w kegel-meth es agiatok ualami egi ingeth nekj aýandekon.

Hýfem Iftent ýo hugom hogy ¹ reuid napon meglathom kegelmetheketh. Ez en dolgom felel ez leuel viuetil tudakozek .k. Iften tarcýon mýnden Jouaval. Datum Trinchinii die dominico post Philipi et Jacobi apostolorum, Anno 34.

Georgius Hederwarj
vinctus manu propria.

U. i. Fanczi Borbalasfon kesenetýth ýfente kegelmetheknek mýndnýaýan.

Kívil : Ez leuel adasfek az en jo hugomnak Hederwarj Katherinanak.

Eredetiye papiron, gyűrűs záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 9. jelzet alatt.

¹ Törölve utána : ké.

48.

Laibach, 1534 július 30. Héderváry Lőrincz panasolja atyjának Istvánnak, hogy fogságában elhagyja, pedig helyette vállalta el; kéri, hogy szabadsága visszaszerzésében segítse.

Ket egez eztendeie ma hogÿ ez ket kÿralÿ keozeot bekefeg es frigi vala¹ mÿtyvlÿ fogua enÿ te .k. meni zantalan levelet írtam: kÿknek mÿndenigbe keoneorgeok vala: es efedezem vala: hogÿ ha ÿmar meg nem valthatnali chak hogÿ tenelÿ olÿ ÿolÿ velem: hogÿ mÿg ez frig kÿ nem telneÿek: kÿldenel valakÿt hozam: hÿzem igaz hytelÿ es eros remenfegelÿ: hogÿ ha az mÿndenható íftent hyttam volna azalÿ az neuelÿ: azokalÿ az igekelÿ es keoneorgefekelÿ mÿnden kefedelmefleg nekÿvlÿ elÿ yvt volna: de te eni io vram: nem hogÿ az enÿ keoneorgefemet be telyefited vala: de meg chak valast is² reosteletÿ tenÿ auagÿ levelet kÿvldeni: Byzon nem tudom enÿ ÿo vram meg gondolni: mÿnemÿ ereos kemenÿ zÿved teneked lenÿ hogÿ mÿnd enÿ nagy ereos foglagomon nomorusagomon es beteksegemen semÿt nem keonÿvrivlelÿ: kÿkre zabad akaratom zerent adam magamat te eretted: nem chodalok olÿ ÿgenÿ: hogÿ elÿ feletkezeli azrolÿ az zeretetreolÿ melÿ zerettetet az egÿeb attÿakba: olÿ igen be oltot: az termetet hogÿ halalÿalÿ valhatnak elÿ tyvleok: mÿnt hogÿ elÿ feletkezeli az az ÿften es az íften fia neverolÿ es kenÿarolÿ halalarolÿ es az zÿz maria epesegerolÿ: kÿknek nevebe enÿ te .k. keoneorgeok vala: es efedefem vala: nagÿ fÿralmalÿ: es keonvÿ hylattafalÿ hogÿ meltoltatnalÿ meg halgatnÿ: mÿnt ÿo es kegelmes attÿa: az te fÿadnak keoneorgeset kÿ az eo feyet te ereted illÿ nagÿ nomorÿsagra ada: hogÿ ha meg nem akarnad valtany: es ymar teobet nem akarnalÿ erete teorekednÿ csak kÿldenelÿ echer hoza mÿnek eleote ez vÿlag-

¹ 1532 júl. 30-tól? — Azt hiszem, téved az író. 1531 jan. 21-ikén a visegrádi fegyverszünetet három óra kötötték, de ismételten megújították. 1532-ben Ferdinánd és János is hajlik a békére, de még a tárgyalás helyére nézve (Pettau-Krakkó) sem tudnak megegyezni. 1532 júl. 30-ikán pedig Szulejmán már a Dunántúlon jár hadaival.

² Utána törölve: es.

bolý ký mvolneýek de az ený keoneorgefemet femýre ved ený ýo vram: nem banom olý ýgený az ený zenvedet nomorufagomat: mýnt banom az te lelkedreol valo elý feletkezezedet: hogý te ereted az ýsten neve gonof... az poganohtulý: mýnt az ený tarfom az teoreok: teob... fogolýnalý bochatot elý mý vta ýt vagok: kýk... ývtek es fogadafofnak eleget tetek: hogý az napra ýfmeg meg ývttek: azert az ený tarfom az teoreok azt vetý ený zemembe: hogý ebi hýtývnk volna nekývnk: mýert az atýa is nem merne mýnaluk aft mýelný az eo fýaýert: mýt eo merne tený egý teoreokelý: kýt foha teobe nem latot volna kýnek oka te kegelmed ený ýo vram: mert ha ený te neked nem voltam volna fýad¹ hanem dýzno paztorod yob gondot kelet volna. k. ený ream gondolnod: ha meg tudnalý emlekezný az² navalýarolý az kýbeolý ký zabadýtalak: de ýgazan ýrtak hogý ýo tet helebe ýot ne var foha: No en ýo vram es ený zerelmes atýam holý vettetet(e)m volt ený te elened illi igen hogý te en rolam ýlý ýgený elý feletkezelý: avagý holý³ nem telesýtetem volt ený be az te parancholatodat: mýert te az ený ýfývfagomnak mentelý ýobýk rezet ýlý infegbe hagad velem elý mvlatný mýert tartafvolt felý kýcýnfegembeolý ha ýmar embersegembe ýlý nagý⁴ kenra akarz volt admý es az ený eletemet illý nagý ereos fogfagalý elý vegezný: ýob volt volna azon napon⁵ az výzbe vettetned avagý agon veretned az melý napon zýlettývnk honem mýnt mast az nomorvlagvnkot velývnk zenvettetnývnk azer zerelmes atýam kerlek teged az mýndenhato atýa ýftenert es az eo zen fýa dragalatos vere hvlafeýert: kýt mýeretývnk az zent kereft fan ký onta: hogý ved ezedbe magadat: es teorekegýelý erettývnk: ha yanos kýralý ezýg meg nem zegelet: foha ýnely tova meg nem zegelý: mert eo azt alýtýa hogý te oneký fem zegelhech fem arthach: azert veretet ký ozorabolý egý kvrvayert: az zegený arvakaly:

¹ Törölve utána: ýs.

² Törölve utána: Na.

³ Törölve utána: te.

⁴ Törölve utána: kenalý.

⁵ Felette áthúzva: melý nap zýlettývnk.

ha eo felfege mÿ hozank valamÿ: ȳo akarattalÿ volt ¹ volna: ha hedervarÿ ferench mÿnekÿvnk atÿankfÿa nem let volna ȳs: erdemletÿvnk volna eo felfegetÿvlÿ anÿ ȳozagot mÿnt az hedervarÿ ferenche volt volna de mÿndenkor halottam hogÿ az kÿ eordeogeot zolgalÿ kenalÿ fyvzet nekÿ: ha mÿs eo felfeget enÿ hanzor elÿ arvitvk vol[na az mÿ] dolgvnk is yoban volna: de no legen eo felfege [akara]tÿa.

Enÿ zerelmes atÿam enÿ te. k. zantalan levelet kÿvlttem keveteket gakorta kyldeoztem: mÿndenkor heayaba: mÿnt lwkach deakot tavalÿ zent ȳvan nap eleot kÿ kÿvldem: kÿt meg ez maÿ nap fem kÿldeed meg: azert hogÿ ez egÿzer es vtolfor te hozad heaba ne kÿlgek kerlek az iften holalajert k. chak ez echer ne hagÿ heaba keresemet: az enÿ hÿtemre fogadok hogÿ soha teobe hozad nem kÿvldok: ha ez echer meg nem holgach, ȳm ravmberger vramat kertem hogÿ egÿ embert kÿ kÿlgen hozad ez enÿ leveleÿmely: kÿnek ȳolÿ tvgÿa te. k. menÿvelÿ vagÿ adoz: enÿ anak feoleote kere engemet hogÿ ȳrnek te. k. hogÿ kÿvldeneleÿ nekÿ egy yo porozkat avagÿ erdelyt: avagÿ teoreok lovat: auagy magar lovat: az eo penze feyebe kÿt kezpenzelÿ meg akarna fyvzetni azonaly: anak feoleote fogada enekem mÿnd ez orzagbeli vrak eleot: ȳt ez gÿlekezezebe hogÿ ezenelÿ megÿ zobatÿtana kÿral eleot es ha te .k. eonekÿ az porofkat meg kÿvldene hogy ezenelÿ az eo hazahoz vÿne es ot tartana adzyg mÿg kÿralÿtwlÿ mÿnket meg zobadÿtana: anak feoleote ȳm az eoneon penfevelÿ kÿlde eoneon zolgaÿat kochanhoz az enÿ leveleÿmely es az vrakevalÿ kÿk ez orzagba vadnak: kÿk mÿ erettÿvnk ez az mÿ foglagvnkert ȳrtak eo. k. kochan vramnak: azert ha az mÿ zabadlagvnkon eorÿvlz: es engemet kevanz latnÿ ez eztendeobe: tahat az ravmberger vram zolgaÿat heaba nem bochatod haza: hanem az porozkat meg kÿldeod: eo kegelme meg agÿ az arat: fogada mÿnd az vrak eleot: azert enÿ zerelmes vram: es kegelmes atÿam kerlek az iften holajert hogÿ keoneorÿvly echer az nÿ artatlanÿ nomorvlagvnkon: es ha te meg nem ² valthach chak zerezd meg ezt ez porofkat: eze-

¹ Alatta áthúzva: nem let.

² Utána törölve: fi.

nel¹ meg zobadvlok mert ravmberger vram kerte az tanacba
mýnd ez három orfagbelý vrakat hogy eo vele egetem[be]
ýrnanak kyrálnak es kochanak az ený art[atlaný] fogfagom-
ert: kýk valaftanak ket vrat yzenek hogý² nagy
zeretetelý ez ýo ked[. . . aka]rnanak eretem valaftaný ket
atýa fyokat: kyralyhoz ezenelý: azert valaftotak az magýar
azon vrat: maf vral egetembe: ký³ enekem te heledbe volt
az ýta hogý yt vagok: kynek kerem vala az lovat: kýt
irt⁴ vala mýnap. k. hog megzerzeted volna es elý kýddened
ezenelý lwkach deaktvlý: de meg ma finch: ýt az hyr,
hogy lwkach deaknak zemet ký tolyatad: es kezet elý
vagatad: de ený nem twdom ha igaz: fem⁵ hyhetem azert
ideo peto v d az ýften fya halaýert hogý ezbe egebet ne
tegý: hanem kyvlgý egý ýo porozkat ravmberger vramnak:
kerd kyralyt eo felfeget hogý agon egý lovat: ha nem
teobelý fegelýný⁶ megý anývalý: kýt agýak az ený edes
anýamnak⁷ es az eo vranak: kýket az mýndenhato vryften
az ený anýam ký regený meg hala: zeretetyt georýeztete
volt felý az eo zyvebe: azert ha kyldes kylgý ýot ký
erýený zaz forýntot: mert ha olýant nem kyldesz: ený
igazan mondom hogý ený avalý nem akarok zegenkedný:
mert hýt elegý ýo lo vagon: byzon hýzem zerelmes atýam
hogý zaz forýntot ený teneked zolgaltam es yanos kyrálnak
azert ne kemelyetek zaz forýntotokat eretem: anak feoleote
auspergernek az agarokat es az három kanýchat: az hat
zal . . . feyer darvtolat ez az ývngeot de ha mynd ez nem
lehetne chak ravmbergernek egy porofkat yot mýnt hvz
forýntarat avagý harmýcht anak feoleote a enýanýamnak⁸
az magari azonak es az eo vranak az zaz forýntara teorek
lovat: kýlgý ýot ýstenert kerlek gyermek lovat: eo mast eon

¹ Utána törölve: zo.

² Utána törölve: mý.

³ Utána áthúzva: f.

⁴ Felette áthúzva: ale.

⁵ Utána áthúzva: ne hyte.

⁶ Felette áthúzva: nem akar.

⁷ Utána áthúzva: vra.

⁸ Utána törölve: es az.

keolchegevelÿ megen kÿralÿhoz az enÿ dolgomert es az enÿ zabadfagomert ÿrtam volna kÿralÿnak ÿs de nem merem elÿ kyldenÿ: irtam nagÿ panafchalÿ mÿert, eo fellege ÿlÿ igenÿ elÿ feletkezek az enÿ hÿvfeges folgalatvnkrolÿ: es hogy az enÿ hÿgaÿmat kÿ ÿvzete egy kÿrvaÿert az mÿ atÿank fÿa hazabolÿ de maft nem merem elÿ kyldenÿ No ÿften tarcon bekevelÿ es egefegelÿ mÿnd az zegen arvakalÿ egetembe: es agÿ te. keg. meg ertenÿ es meg akaratÿa hogÿ tvgÿad az ÿrgalmafagot [m]ÿelni kÿ legenÿ ÿftenek kelemetes es az te lelkednek yvdvefeges ez keolt lublÿanÿ varaba¹ cheoteorteokeon zent anna azon nap vtan anno 1534.

hedervarÿ leorÿnch
az te zegenÿ elÿ feledet fÿadÿ ky nagÿ hozv²
foglag mÿat mÿnd meg eoÿÿvlt
manu propria.

Eredetije rongált papiron, Fasc. M. 1. Nr. 10. jelzet alatt.

49.

Laibach, 1534 július 30. Héderváry Lőrincz kéri atyját, Istvánt, hogy küldje el azokat az ajándékokat, melyeket jótévőinek szánt.

Kerlek yfineg enÿ zerelmes vram az zyz marÿanak het epefegeyert hogÿ az ravmberger vram emberet lafd ÿo kedvelÿ: es zerez ÿo poroskat nekÿ ÿobat honem mÿnt eleb: kÿt ha mÿelz ezeneli meg zabadvlwnk mert kÿralÿ egÿ orzag kerezet heyaba nem vezÿ: anak feoleote az enÿ anÿamnak az zaz forÿntara lov[at] . . . [a]zt hyzem, hogÿ az enÿ edes anÿam lelke vagon genj eo engem zeret: ezt mÿnd eo zertzete eretem yrnanak: azert kerem tek. [ho]gÿ kyld be hozam anvz gergelyt velÿ: yftenert kerlek hogÿ ese yr mÿnd ezekn[ek e]s keozend meg valo yo tetemeneket: yelefben ez maftani [. a]ndoryas lambergernek kÿt lwkac deak yolÿ az magar azon vranak batÿa: kÿ

¹ Utána törölve: az egÿ by.

² Utána törölve: bede.

enekem fok volt kýt lwkach deak meg mondhatot:
kýnek ha kyldenely valamýt byzon meg erdemlene: es ha
ený te. k. folgaltam volna valamýt: mernek¹ meg eo neký
is kerný egý² yo lovat: de myert ený te k nem zolgaltam
teobet analý az myvely tartoztam: nem merek fokat kerný:
de ha kyldend. k. engemet ez harom lovalý meg zabadyt-
hach mynd az ený eochemely eoze: es az ereos vafbolý az
mý artatlaný labvkat ký zabadythatod: hvgaymnak keo-
zeonen k. ený zomalý es keryed hogý yfmeg. kylgenek ený
nekem kezkeoneoket mert azokat kyket [ky]ltek vala [ka]-
pytan vramnak adam egyket: egyket az ený anyámnak:
kýt nagý yo neven venek: es [ig]en chodalak hogy oly
aný zep varaft twdnanak . . . azert kerýe. k. hogy [c]ýnal-
tafanak egý igený zep [kezken]eot: az ozoraý apachakaly:
mýnemýt aniam cýnaltatot vala nekýk: tývvez varafalý: es
az alyat is varyak meg: myntely zebený tvgyak es kylgek
neký ez azonak: az ený velem valo yo tetemenyekert: ýften
tarchon bekevely. Anvs gergelyt ely varom kerlek hogy kyld be
hozam. Datum feria quinta post Anne matris Marie, anno 1534.

Laurencius Hederuari.

Kivül: Ez levelý adafek az ený zerelmes atýámnak hedervary
yftvanak ký ený rolam elý feletkezek.

Eredetije rongált papiron, gyürüs pecséttel — benne a Héderváry-
címer, — Fasc. M. 1. Nr. 11 jelzet alatt.

50.

1534 október 17. A fehérvári keresztesek konventje János király-
nak jelenti, hogy parancsára, Héderváry Istvánt s fiait Lőrinczet
meg Györgyöt, a Fehér megyében fekvő Vitám vár és tartozékai
birtokába, melyek őt Szerdahelyi Imreffy, alias Fekete Mihály után
zálogképen illették, ellenmondás nélkül beiktatta.

Nos conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae
beati regis Stephani de Alba, memoriae commendamus per
praesentes, quod nos literas serenissimi principis et domini,
domini Joannis, dei gratia regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae

¹ Alatta áthúзва: menek, majd fölé írva: ne.

² Utána áthúзва: eo.

etc., domini nostri gratiosissimi introductorias et statutorias nobis praeceptorie sonantes et directas summa cum reverentia recepimus in haec verba:

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris conventui ecclesiae Cruciferorum de Alba salutem et gratiam. Noveritis, quod nobis in festo nativitatis beatissimae virginis Mariae proxime praeterito,¹ unacum nonnullis dominis praelatis, baronibus, magistrisque prothonotariis et regni nostri nobilibus hic Budae penes maiestatem nostram constitutis et existentibus fidelis noster egregius Stephanus de Hederwara nostram veniens in praesentiam exhibuit nobis et praesentavit quasdam literas serenissimi principis condam domini Ludovici, dei gratia regis Hungariae, Bohemiae etc. felicis memoriae praedecessoris nostri fassionalis, obligatoriasque et inpignoratorias, quibus mediantibus egregius condam Michael Fekethe aliter Emreffy dictus de Zerdahel pertinentias castri Wyttham in Albensi, aliaque universa bona et quaelibet iura possessionaria sua ubivis et in quibuscunque comitatibus huius regni nostri Hungariae existentes et habita, pro summo, conditionibusque et obligationibus inferius in tenoribus et continentis earundem litterarum dicti condam domini Ludovici regis fassionalium, obligatarumque et impignoratarum clarius contentis, praenominato Stephano Hederwary, necnon Laurentio et Georgio filiis eiusdem titulo pignoris obligasse dinoscitur, supplicans nobis praefatus Stephanus Hederwary, quomodo ipse iuxta contenta praenarratarum litterarum dicti domini Ludovici regis fassionalium et obligatarum per nostrum et vestrum homines se legitime facere vellet introduci. Quorum quidem litterarum dicti condam domini Ludovici regis fassionalium, obligatarum et impignoratarum tenor talis est:

(Lásd II. Lajos király 1525. évi júl. 24-iki oklevelét 413. sz. a.)

Quibus exhibitis et praesentatis, quia allegatio dicti Stephani Hederwary iusta et iuri consona, admittendaque fore videbatur, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatenus vestrum

¹ Szept. 8.

mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Gregorius de Kerezthwr, sin Emericus Newe sew Augustinus sive Andreas de Fanch, nam Ladislaus de Czece, namque Mathias Petthendy de Alap, vel Michael de Bodmer aut alter Michael Ispan de Thorway, sin Emericus Chakla, vel Johannes Dobozy de Jwlyan, aliis absentibus homo noster ad facies praescriptarum universarum possessionum et quorumlibet iurium possessionariorum dicti condam Michaelis Fekethe ad dictum castrum suum Wyttham pertinentium sed et aliorum quorumlibet bonorum et iurium possessionariorum eiusdem Michaelis Fekethe ubivis et in quibuscunque comitatibus dicti regni nostri existentium, vicinis et commetaneis earundem et eorundem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat praefatum exponentem in dominium earundem et eorundem, statuaturque easdem et eadem eidem heredibusque et posteritatibus suis universis, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet praemisso titulo pignoris possidenda, si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatum exponentem ad terminum competentem in curiam nostram regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam, rationem contradictionis eorum reddituros, et posthaec huiusmodi introductionis et statutionis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt cum possessionum ac praediorum, portionumque et iurium possessionariorum inibi statuendorum nominibus, ut fuerit expediens, dictae nostrae personali praesentiae suo modo fideliter rescribatis. Datum Budae, feria sexta proxima post festum nativitatis beatissimae virginis Mariae, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo quarto. (1534 szept. 11.)

Et iuxta earundem continentiam nos mandatis dicti domini nostri regis in omnibus, ut tenemur, obedire volentes, unacum prenominato Andrea de Fanch, tanquam homine regio, nostrum hominem, videlicet honorabilem et religiosum fratrem Gregorium de *Bewlchke* presbiterum cruciferum, socium nostrum conventualem ad praemissam statutionem fideliter exequendam nostro pro testimonio fide dignum

duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt eo modo, quod ipsi feria sexta proxima post festum beati Michaelis archangeli proxime preteritum (*okt. 2.*) ad facies castelli *Zenthlaszlo* vocati in pertinentiis castri Wytthan in comitatu Albensi existentis habiti, vicinis et commetaneis eiusdem et praesertim nobili Nicolao Werthesy alias Bazthey dicto, ac certis nobilibus videlicet Gregorio Anyos de Bewd, Balthasar Zylassy et Francisco Kormay, aliisque nonnullis probis viris inibi legitime convocatis et praesentibus accessissent, idemque homo regius, dicto nostro testimonio praesente introduxisset praefatum exponentem in dominium eiusdem pertinentiarumque suarum, statuissetque idem et easdem eidem, suisque heredibus universis, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, praemisso titulo pignoris possidendas, nemine protunc ibidem, neque postea coram nobis contradicente, legitimis tamen diebus et horis congruis in facie eiusdem perseverantes. In cuius rei memoriam et testimonium praesentes literas nostras duximus concedendas. Datum sedecimo die diei introductionis et statutionis praemissarum, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo quarto supradicto.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 1. jelzet alatt.

51.

Bécs, 1535 július 13. Héderváry György levele bátyjához, Lőrinczhez, melyben örömmel értesíti közeli kiszabadulásáról.

Charissime frater!

Hodie, feria tertia post Margarethae legati seu commissarii verum denuo infra missi sunt ad Joannem regem Verbeczj et episcopus Quinqueecclesiae.¹ Tribus hebdomadis revertuntur; sic tandem concluditur, quicquid finierunt. Dominus autem archiepiscopus Callaciensis² hic manebit, exspectat commissarios. Cum volebant abire, interrogavi eos com[missarios], quid deberem iam facere et quid finivissent ex parte

¹ Brodaries István.

² Frangepán Ferencz.

negotii dominationis vestrae, respondebant: Mi frater vides huc illuc cursitare et laborare, quo principes mitigaremus, proinde laboravimus et laboramus, usque, quousque liber erit. Tandem dixit unus articulus treugarum indutiarum est pro remissione captivorum, ut ex utraque parte captivi dimittantur. Igitur rogo, estote patientes una cum fratre, thudom, hogÿ enekj nehezeb merth elegeth nomorkodik de bizonyauaal hÿged hogj el nem feletÿk, merth az artÿculusbaÿs bene vagÿon, hogÿ mÿnd e, mind jofagthok megh sabadul: Interim negotium usque ad adventum meum committam domino archiepiscopo Collocensi et cancellario Agriensi,¹ vespere, ut captivitas patris tui diminuatur etc., si unusquisque illorum commendat vehementer. Immar erthed es tudod jo vram es jo Bathÿam m[ÿh]ez tarcÿad magadath; ne bankogÿal Istenerth kerlek. Patientia opus est. Proinde rogo, habe patientiam parumper temporis. Chare frater, scio tibi esse gravius, quia ipse pateris et affligeris, deus novit. Non minorem habeo cruciatum et ego super afflictionem dominationis vestrae, quam ipsemet habes; ipsemet non est tamen sollicitus pro libertate ipsius, quam ego. De femmi importune fertelem nem lehet. Habe consolationem causa Dei rogo, ne te crucies et maceres. Athÿamnak írtham, hogÿ az keuethelk alla menuen kÿralhoz; hizzem, hogÿ el megen.

Kÿral igen hatta volt az comiffarioffoknak, hogÿ az k. dolgath el ne feledneÿek, de .k. meghfaba . . . ÿak, de azt mongÿak az keuethelk nem es egÿmaf nekil, mert ekÿs kÿuanÿak az foglÿokat, azerth megh kel varnuk az bekefegeth, mÿre vegelik; azerth nem hagÿuk, vgÿmond, mÿgh megh nem sabadítÿwk, chÿak kerÿwk hogÿ legen bekefeg; megh hige el nem feletÿk, ezt mongÿak.

Vive et vale. Im erti .k. mÿbe vagÿon dolgod. Azert Istenert kerlek ne Bankogÿal. Megh az dine erethre haza hozlak So[m]ba Jo bortÿs ihatunk immar etc.

Az athÿafiai bekeuel vannak. Igen varnak haza, hiffem eremesth, et plus quam eremesth innel, de eztis megh adÿa Isten az mÿ edes remensegink.

¹ Szalaházy Tamás:

En magam be megek .k. h[ez], mÿhelt .k. el bochatÿak.
Enÿs olÿ eremesth lathnam .k., mÿnt .k. engemet. Isten
tharcÿon megh mÿnden jouaval en jo vram es jo bathÿam;
adÿa Isten, hogÿ Reuid nap mÿnd az athÿafiakal egetembe
lathhaffuk egy maft.

Datum Wiennae, feria tertia post Margarethae, anno 35.

Idem ille Georgius Heder (*így*)

dominationis vestrae servitor manu propria.

U. i. Ha bizon emberem volna, eremesth kÿldenek
valami kenueth Immar Pál¹ ersek folgajÿa vagÿok.

Kivül: Egregio domino Laurentio de Hederwara, domino et fratri
mihi carissimo dentur.

Eredetije rongált papiron, Fasc. M. 1. Nr. 12. jelzet alatt.

52.

1536 január 31. A székesfehérvári keresztesek konventje előtt
Werbewczi István és Thewrewk Bálint, kölcsönös egyezségre
lépnek, melynek értelmében Werbewczi támogatja Thewrewket
az idegen kézen levő Ozora vára megszerzésében, viszont Thewrewk
— ha a vár birtokába jut — átadja Werbewczinek, illetve
fiának, Imrének Ozorán található okleveleket, azok kivételével, a
melyek Ozorára és Edelényre vonatkoznak, továbbá Thamássÿ
várának a kezében levő tartozékait.

Nos conventus cruciferorum domus hospitalis ecclesiae
beati regis Stephani de Alba, memoriae commendamus per
praesentes, quod spectabilis et magnifici (*így*) domini Ste-
phanus de Werbewcz, summus cancellarius regius, et comes
comitatus Newgradiensis ab una, ac Valentinus Thewrewk
de Ennÿng, comes comitatus Simigiensis ab altera partibus
coram nobis personaliter constituti, sponte et libere sunt
confessi in hunc modum, quod quamvis ipsi super castris
ceterisque bonis ac iuribus possessionariis magnifici condam
Francisci de Hederwara in Tholnensi et Simigiensi comitatibus
adiacentibus serie aliarum literarum nostrarum fassionalium
die datarum praesentium exinde confectarum certam fece-
rint coram nobis compositionem, perpetuo duraturam, certos

¹ Várday Pál.

tamen articulos subnotandos, (ne literarum prolixitate principalis ac perennalis huiusmodi fassio impediretur) de huiusmodi literis compositionalibus tanquam temporaneos exmiserant, quorum primus est: Quod quia castrum Ozora nunc prae manibus alienis habetur et illud praefatus dominus Valentinus Thewrewk propriis suis sumptibus ac laboribus recuperare, liberareque et manibus suis usque ad tempus in ipsis aliis literis nostris constitutum applicare debet. Ne itaque per gentes ac subditos serenissimi domini Joannis, regis Hungariae etc. (si per obsidionem castrum ipsum liberari, ac de manibus alienis excipi debet) huiusmodi obsidio inturbaretur, aut etiam eo recuperato ipse dominus Valentinus Thewrewk in dominio et pacifica possessione eiusdem castri, infra terminum in praetactis aliis literis nostris fassionalibus praefixum conservari non posset, idem dominus cancellarius tenebitur apud praedictum dominum Joannem regem cooperari, efficereque ad huiusmodi compositionem ipsarum partium literas consensuales et assecutorias, quod per homines gentesque suae maiestatis cuiuscumque nationis et conditionis existant, etiam Thurcos, ipse dominus Valentinus Thewrewk nullum impedimentum patietur, et neque iudiciis principum huiusmodi expugnatio castri obstat; factaque recuperatione dicti castri Ozora, in dominio quoque eiusdem pacifice conservabitur. Ceterum quod cum memoratus dominus Stephanus de Werbewcz literas contractus super facto eiusdem castri Ozora pro sui parte emanatas manibus antefati Valentini Thewrewk exnunc dedisset et assignasset, igitur ipse quoque dominus Valentinus Thewrewk tenebitur easdem literas, dum (tempore statuto) ipsum castrum Ozora, ad manus praedicti domini cancellarii vel Emerici filii sui resignaverit, eidem rursus in specie reddere, et non solum ipsas literas contractus, verum etiam universas alias quoque literas nunc in praedicto castro Ozora repositas (demptis dumtaxat literis factum eiusdem castri Ozora, ac castelli Edelen nuncupati tangentialibus) mox, postquam ipse dominus Valentinus dominium ac possessionem eiusdem castri Ozora consequetur, manibus memorati domini Stephani de Werbewcz, vel Emerici filii sui consignare, et post restitutionem ipsius castri,

litteras quoque super facto eius confectas pariter restituere. Praeterea, quod si propter temporis huius conditionem praenarratae litterae nostrae fassionales super perennali praemissa compositione in aliquibus articulis praelibato domino Valentino Thewrewk minus bene confectae videbuntur et ipsum dominum cancellarium ad earundem reformationem admonuerit, tenebitur idem dominus cancellarius litteras ipsas (stante earum principali sensu) iuxta desiderium eiusdem domini Valentini Thewrewk reformare, postremo quod postquam ipse dominus Valentinus Therek dominium ac possessionem saepe dicti castri Ozora qualitercumque ingressus fuerit, mox et de facto cunctas possessiones praediaque et iura possessionaria, ad castrum Thamassÿ pertinentia, quae nunc prae manibus suis habentur, antefato domino cancellario ac Emerico filio suo pacifice remittere reddereque teneatur. Ad quae omnia praemissa partes praescriptae, sese personalibus eorum astantiis sponte obligarunt coram nobis, harum nostrarum vigore testimonioque litterarum mediante. Datum feria secunda proxima ante festum Purificationis sacratissimae virginis Marie, anno virginei partus eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecsét nyomával, Fasc. 51. Nr. 20. jelzet alatt.

53.

1536 *márczius 13.* A budai káptalan jelenti János királynak, hogy parancsára a Héderváry István ellen elkövetett hatalmaskodás miatt Szerdahelyi Imreffy, alias Fekete Mihály özvegyét, leányait, Katalint és Annát és várnagyukat a királyi személyes jelenlét elé idézte.

Serenissimo principi et domino, domino Joanni dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. regi, domino nostro gratiosissimo capitulum ecclesiae Budensis orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenissima maiestas, nos litteras vestrae serenissimae maiestatis exhibitorias, ammonitorias et certicatorias nobis praeceptorie loquentes et directas honore et reverentia, qua decuit, recepissee in haec verba: Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae

etc. fidelibus nostris capitulo ecclesiae Budensis salutem et gratiam. Exponitur nobis in persona fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, quod quamvis egregius condam Michael Fekethew alias Emrewffy dictus de Zerdahel pertinentias castri Wyttam, aliaque bona sua, in hoc regno nostro Hungariae habita et adiacentia pro mille florenis bonae et veteris monetae annotato exponenti mediantibus literis serenissimi principis condam domini Ludovici regis, praedecessoris nostri bonae memoriae, obligatoriis, titulo pignoris sub conditionibus et articulis in eisdem literis specificatis et denotatis obligaverit et inscripserit, ipseque exponens vigore earundem literarum obligatarum acstrarum introductoriarum et statutoriarum totales possessiones dicti condam Michaelis Fekethew Bychke et *Zenthlazlo* vocatas in Pesthyensi, necnon Zaar appellatam in Albensi comitatibus existentes et habitas, pertinentias videlicet ipsius castri Wyttam occupaverit, seque in dominium earundem legitime introduci et easdem sibi ipsi statui facere curaverit infra tempus redemptionis earundem possidendas, tamen circa festum nativitatis beatissime virginis Mariae proxime transactum nobilis Gregorius *Horwath* Farkassowyth, castellanus dicti castri Wyttam, nescitur unde motus, de speciali commissione generosae dominae Catherinae de Bothka, relictae praefati condam Michaelis Fekethew, necnon dominarum Catherinae et Annae puellarum, filiarum videlicet ipsius condam Michaelis Fekethew, assumptis secum compluribus familiaribus et complicitibus suis, manibus armatis et potentiariis, more exercituali ad praetactas possessiones ipsius exponentis impignoratitias Bychke et *Zenthlazlo* vocatas irruisset, abindeque decem equos eiusdem exponentis sessorios minus iuste et indebite, viaque iuris sine omni abduxisset et quo praefatarum dominarum placuisset voluntati, fecisset potencia mediante, in quibus salvis actibus potentiariis plusquam quingentorum florenorum auri dampna intulissent potencia mediante. Eo minime contentus per idem tempus, idem Gregorius Farkassowyth de commissione praefatarum dominarum, nobilem Andream Ennyngy, officialem ipsius exponentis per eum in dicta possessione sua impignoratitia Bychke constitutum, pariter cum Ladislao pedite servi-

tore dicti exponentis minus iuste et indebite captivasset, captosque ad praescriptum castrum Wytam abduxisset et ibi tamdiu, donec et quamdiu prefatarum dominarum placuisset voluntati detineri, ac quendam Barnabam Zeremy dictum, servitorem ipsius exponentis transsagitari et transfodi, neceque crudeli interfecisset potentia mediante; praeterea vina, triticumque, paratasque pecunias antefati exponentis et iobagionum suorum et alias res universas, quascunque reperire potuissent abduxissent et quo memoratarum dominae Catherinae, relictae ac alterius dominae Catherinae et Annae filiarum suarum placuisset voluntati, fecissent potentia mediante, in quibus salvis actibus potentiariis plusquam mille florenorum auri dampna annotato exponenti intulissent, prout praefatae dominae inferri et irrogari fecissent potentia mediante. Ceterum nec eo contentus, sed malum malo accumulare studens, circa festum beati Demetri martiris proxime praeteritum, idem Gregorius Farkassowyth, de speciali commissione earundem dominarum Catherinae de Bothka, relictae ac alterius Catherinae et Annae filiarum eius, assumptis penes se quam pluribus complicibus et hominibus suis, manibus armatis et potentiariis ad praetactam possessionem dicti exponentis impignoratitiam Bychke vocatam irruisset, ibique nobilem Georgium *Porkolab* Cheprey, necnon Ladislaum et Joannem pedites servitores annotati exponentis minus iuste et indebite, viaque iuris sine omni captivari, captosque ad praedictum castrum Wytam abduci fecisset, potentia mediante, praeterea neque eo contentus, circa festum beati Anthonii confessoris novissime transactum, idem Gregorius Farkassowyth [de speciali commissione dictarum] dominarum Catherinae de Bothka, necnon alterius Catherinae et Annae filiarum suarum [assumptis penes se quampluribus familiaribus] et complicibus suis, manibus armatis et potentiariis ad saepefatam possessionem ipsius exponentis impignoratitiam irruisset, ibique Georgium Pap de Bychke, factorem atque officialem memorati exponentis, multis vulneribus sauciatum nullis suis culpis et demeritis exigentibus ex post captum semivivum sepeliri, item Paulum et Gregorium de eadem Bychke, necnon alterum Paulum Balog homines et servitores

memorati exponentis captivari, captosque abduci et quo antefatarum dominarum placuisset voluntati, fecisset, eosdemque in captivitate teneret etiam modo, potentia mediante, in quibus premissis salvis actibus potentiariis memorata domina Catherina de Bothka, necnon altera Catherina et Anna filiae eiusdem plusquam trium millium florenorum auri dampna saepefato exponenti inferri et irrogari, dictus vero Gregorius Farcassowyth intulisset potentia mediante in praeiudiciũ et dampnum memorati exponentis valde magnum. Cum autem iuxta constitutionem universorum dominorum praelatorum et baronum ac regni nostri nobilium in diaeta et conventu ipsorum particulari, pro festo Assumpcionis virginis Marie in anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo transacto praeterito (1532 aug. 15.), Budae de nostro regio edicto celebrata factam et per Maiestatem nostram approbatam et ratificatam universi eiusmodi actus potentiarii, qualitercunque et per quoscunque patrati, necnon factum obligaminum iurium impignoratitiorum tangentes et concernentes more et ad instar brevis brevium evocationum pro quintodecimo die diei ammonitionis huiusmodi exhinc fiendae computando, per nos, iudicesque regni nostri ordinarios, magistrosque prothonotarios discuti debeant et adiudicari, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipientes mandamus, quatinus praesentes literas nostras praefatis dominabus Catherinae de Bothka, necnon alteri dominae Catherinae et Annae, filiabus eiusdem dominae Catherinae de Bothka, ac Gregorio Farkassowyth, praemissorum actuum potentiariorum patratoribus per vestrum testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterint, bene quidem, alioquin de domibus habitationum suarum, sive solitis ipsarum residentiis ammoneat easdem, dicatque et committat eisdem verbo nostro regio, ut ipsi praescripto quinto decimo die a die exhibitionis praesentium exhinc fiendae computando, coram nostra personali praesentia personaliter, aut per procuratores ipsorum legitimos ad actionem acquisitionemque et querimoniam annotati exponentis praelibatam de iure responsuri comparere modis omnibus debeant et teneantur, certificando ibidem eosdem,

ut sive ipsi termino in praedicto coram dicta nostra personali praesentia compareant sive non, eadem ad partis comparentis instantiam, id faciet in praemissis, quod iuri videbitur expediri, et post haec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem cum ammonitorum nominibus terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, dictae nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis. Datum Budae, in festo beate Apolloniae virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto. (1536 febr. 9.)

Nos itaque mandatis vestrae serenitatis in omnibus semper obedire volentes, ut tenemur, nostrum hominem, videlicet honorabilem magistrum Joannem de Thwr, socium et concanonicum nostrum ad praemissa fideliter exequenda duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis retulit in hunc modum: quomodo ipse feria secunda proxima post dominicam Invocavit proxime praeteritum (*márcz. 6.*) ad possessionem Zaar vocatam in comitatu Albensi existentem, habitam accessisset, ibique Gregorium Farkassowyth castellanum castri Wytam personaliter reperi- tum in sua ac dominae Catherinae de Bothka, necnon alterius Catherinae et Annae filiarum eiusdem dominae Catherinae de Bothka personis ammonuisset, et licet idem homo noster iuxta continentiam literarum serenitatis vestrae ob quandam prolationem verborum et minationem in personam hominis nostri, per eundem Gregorium Farkassowyth factis, de locis solitis ipsorum residentiae ammoneri ausus minime fuisset, tunc idem praefatus homo noster dixisset et commisisset verbo vestrae serenitatis, ut ipsi personaliter vel per procuratores ipsorum legitimos praescripto decimo quinto die diei evocationis ipsis factae computando coram personali praesentia vestrae serenitatis ad actionem, acquisitionem et querimoniam annotati exponentis rationem superinde reddituri; insinuassetque eisdem ibidem, ut sive ipsi termino in praedicto coram dicta personali praesentia serenitatis vestrae compareant sive non, vos ad partis comparentis instantiam id facietis in praemissis, quod dictaverit ordo iuris et quod iuri videbitur expediri. Datis octavo die diei executionis praemissorum, (*igy*) Anno domini supradicto.

Kivül : Serenissimo principi et domino, domino Joanni, dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. regi domino nostro gratiosissimo pro egregio Stephano de Hederwara contra generosam dominam Catherinam de Bothka, relictam egregii condam Michaelis Emreffy de Zerdahel et alios intranominatos ad terminum intrascriptum exhibitionis, ammonitionis et certificationis relatio.

Rávezelve : 1536. Stephanus de Hederwara comparuit in termino intrascripto. Causa vero praesens propter generalem prorogationem causarum prorogata est ad iudicia primitus celebranda.

Stanislaus prepositus Albensis personalis
praesentiae regiae Maiestatis Locumtenens m. p.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 6. Nr. 2. jelzet alatt.

54.

Székesfehérvár, 1536 április 5. János király megparancsolja a budai káptalannak, hogy miután Héderváry István a közte s Szerdahelyi Fekete Mihály utódai közt fenforgó perben Pestyényi Gergely országbírónak ítéletével meg nem elégszik, a bírói végzést a felebbezésig ne foganatosítsák.

De commissione domini regis.

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris capitulo ecclesiae Budensis salutem et gratiam. Expositum extitit maiestati nostrae in persona fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, qualiter fidelis noster spectabilis et magnificus comes Gregorius Pesthyeny de Marthonos, iudex curiae et in hac absentia nostra locumtenens maiestatis nostrae, de speciali mandato nostro in causa et causis inter generosam dominam Catherinam de Bothka, relictam, nec non Catherinam et Annam puellas, filias egregii condam Michaelis Fekethe de Zerdahel, ut actrices ab una, et praefatum exponentem velut in causam attractum, ab alia partibus, ratione et praetextu possessionum Bychke et *Zenth-lazlo* vocatarum in comitatu Pesthyensi existentium, ac apud manus iam fati exponentis titulo pignoris habitatum, aliorumque nonnullorum negotiorum in processibus causae et causarum huiusmodi pro parte partium praefatarum latius deductorum et eorum occasione motis et vertentibus quoddam fecisset iudicium antefato exponenti valde nocivum, super quo idem exponens non contentus, ad nos provocasset et appellasset.

Et quamvis iuxta legem et consuetudinem huius regni nostri Hungariae provocationes et appellationes causarum de praesentia quorumcunque iudicum ad nos factae, pro maturiori discussione et revisione earundem causarum admitti debuerint et debeant, nichilominus tamen praefatus comes Gregorius iudex curiae et locumtenens noster appellationem praefatam non admisisset, sed sententiam suam vigore literarum suarum adiudicatoriarum, superinde confectarum, per vos executioni demandare decrevisset et commisisset, supplicatum itaque extitit maiestati nostrae pro parte dicti exponentis, ut sibi superinde de opportuno iuris remedio providere dignaremur. Nos autem nolumus quempiam subditorum nostrorum contra legem et consuetudinem dicti regni nostri per quosunque iudices eiusdem regni nostri ordinarios vel alios quosunque in causis eorum opprimi permittere, fidelitati itaque vestrae harum serie firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatinus acceptis praesentibus et praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus, ab executione praefatarum literarum adiudicatoriarum dicti comitis Gregorii, iudicis curiae et locumtenentis nostri in causa et causis praemissis contra praefatum exponentem decretis, datis et concessis supersedere debeatis et teneamini tamdiu, donec et quousque antefatus exponens causam ipsam iuxta appellationem suam coram maiestate nostra prosecui vel maiestatem nostram certo certius superinde edoceri poterit; secus nulla ratione facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba regali, feria quarta proxima post dominicam Judica, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 3. jelzet alatt.

55.

Fehérvár, 1536 szeptember 18. Fehérvármegye hatósága Hédevár István kérelmére bizonyítja, hogy Katalin asszonyt, Fekete Mihály özvegyét a Fehérmegyében fekvő Szár és az Esztergom megyei Tarján nevű birtok kiadására felszólították.

Nos Johannes Benethe de Jenyew, vicecomes et iudices nobilium comitatus Albensis damus pro memoria. Cum nos

ad literatorium mandatum reverendi domini Stanislai, praepositi ecclesiae Albensis ad petitionem legitimam egregii Stephani de Hederwara nobilem Paulum Waly de Saagh pro repetendis quarundam duarum villarum, puta Tharyan et Zaar in comitatibus Albensi et Strigoniensi existentium habitarum, a manibus prefati domini Stephani Hederwary occupatarum et per dominam Katherinam, relictam condam egregii Michaelis Fekethe tentarum fuisset transmissus (*így*), qui tandem exinde ad nos reversus, retulit nobis eo modo, quomodo ipse feria quinta ante festum beati Egidii abbatis proxime preteritum (*aug. 31.*) ad castrum Vitan ad dominam praefatam accessisset, ibique ab eadem generosa domina Katherina praedictas possessiones repetivisset, qua (*így*) eidem talem fecisset primariam relationem, ut sola ipsa praevia ratione cum domino Stephano Hederwary alloquere et determinare vellet, secundariam vero et ultimam talem fecisset relationem, ut ipsa donec non vult remittere, nisi iure discernente, quia ipsa cum prefato Stephano Hederwary in lite esset. In cuius rei testimonium praesentes literas nostras dicto domino Stephano Hederwary iuris sui uberiores ad cautelam duximus concedendas. Datum Albae, feria secunda proxima post festum Exaltationis sanctae crucis, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

Eredetije papiron, hátára nyomott négy gyűrűs pecséttel s egynek nyomával, Fasc. 6. Nr. 4. jelzet alatt.

56.

Bécs, 1536 december 3. I. Ferdinánd király megparancsolja Zsófia asszonynak, Szentgyörgyi és Bazini Gróf Farkas özvegyének, hogy Héderváry Györgynek igazságtalanul bírt szentgyörgyi szőlejét adja vissza.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. generosae dominae Sophiae [relictæ] spectabilis et magnifici quondam comitis Volfgangi, comitis de Sancto Georgio et de Bozyn, salutem et gratiam. Questus est nobis fidelis noster egregius Georgius de Hederuara, quomodo ipse quondam dominus et maritus tuus, dum

in humanis fuit, occupasset quandam vineam ipsius exponentis, quam in promontorio oppidi Sancti Georgii habuisset, quamque certis annis, citra omnem controversiam pacifice possedisset, iam autem post eius obitum tu quoque eam vineam nulla legitima causa, sed per violentiam tibi vendicare velles, in gravem ipsius exponentis iniuriam, damnumque quam maximum. Accepta igitur eius supplicatione et querelis, mandamus tibi firmiter, ut si res sic se habet, vineam ipsam citra omnem calumniam eidem exponenti quamprimum remittere, manusque tuas ex ea excipere debeas, nam alioquin id faciemus, quod iuris et iustitiae ratio suadet. Secus igitur ne feceris. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Viennae, dominico proximo post festum beati Andreae apostoli, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

Ferdinandus

Wylaky.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 5. jelzet alatt.

57.

1537 *márczius* 2. A budai káptalan előtt Héderváry István vallja, hogy tőle Martonosi Pesthyényi Gergely néhai Szerdahelyi Imreffy Mihály özvegyének, Katalinnak, most Frangepán Farkas nejének, akaratából és engedelmével magához váltotta és vette is Szentlászló és Bicske pestmegyei, Szaár fejmegyei s Tarján esztergommegyei birtokokat, melyeket Héderváry Istvánnak még néhai Imreffy Mihály zálogosított el 1000 forint kölcsönösszeg fejében, melynek visszaszerzésében egymást kölcsönösen támogatják.

Nos capitulum ecclesie Budensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod egregius Stephanus de Hederwara coram nobis personaliter constitutus, sponte et libere, animoque bene deliberato fassus est et retulit in hunc modum, quod quia spectabilis et magnificus dominus comes Gregorius Pesthyenŷ de Marthonos, iudex curiae, ac serenissimi principis et domini, domini Joannis dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. regis, domini nostri clementissimi locumtenens de voluntate et permissione generosae domine Catherinae, alias relictæ magnifici condam Michaelis Emrewffy de Zerdahel, nunc vero consortis

Egregy Wolffgangi de Frangepanibus, quae etiam onera et quaelibet gravamina filiarum suarum et aliorum quorumlibet super se assumpsisset, totales possessiones Zenthlazlo, Býchke in Pesthiensi, Zaar in Albensi, et Tharyan in Strigoniensi comitatibus adiacentes, apud ipsum Stephanum de Hederwara per praedictum condam Michaellem Emrewffý vigore literarum suarum obligatarum superinde confectarum pro mille florenis bonae et antiquae monetae, titulo pignoris inscriptas et habitas, simulcum eisdem literis obligatoriis, infra tempus redemptionis illarum possidendas ad se redemisset atque recepisset. Et eoque praenotatus Stephanus de Hederwara ipsum dominum comitem in eo assecurandum et certum facere duxit, ut si temporum in processu, memoratam dominam Catherinam virtute antedictarum literarum obligatarum iuridice aggravare poterit, et vigore sententiae diffinitive superinde ferendae, ad praescripta bona occupanda exmissus fuerit, extunc ipse Stephanus Hederwary ipso facto, ad iam dictas totales possessiones modo praemisso, impignoratas puta, Zenthlazlo, Býchke, Zaar et Tharyan non accedet, donec et quousque annotata domina Catherina totalem summam pecuniae dicti domini comitis, quibus scilicet huiusmodi possessiones apud ipsum existunt impignoratae, eidem domino comiti, aut ipso domino comite, (quod Deus avertat) per mortem ex hac luce sublato, heredibus et posteritatibus suis effective non deposuerit et persolverit. Ubi vero ipsa domina Catherina, talismodi pecuniae summam persolvere nollet, non posset, aut non curaret quovismodo, extunc dominus comes, antefatam dominam Catherinam ad deponendam praescriptam pecuniae suae summam totalem allicere debeat. Etsi ipsa huiusmodi totalem summam ipsi domino comiti, aut heredibus suis persolvere noluerit, non potuerit, aut non curaverit quovismodo, extunc casu in ipso, dictus dominus comes, aut heredes et posteritates suae universae, rehabitis et quoad plenum receptis pecuniis suis, ab illo vel ab illis, quibus iura huiusmodi pecuniae summam pro bonis impignoratiis depone-
re et persolvere demonstraverint, ipsam pecuniae summam ad se levare, et eadem bona impignoratiis de manibus suis illis, quibus iura demonstrant, remittere et resignare debeat,

annotatus quoque Stephanus de Hederwara exposit ad huiusmodi bona impignoratitia iuridice accedendi plenariam habeat potestatis facultatem. Ad quae praemissa, et praemissorum singula ipse Stephanus de Hederwara personali sua astantia se obligavit observaturum, harum nostrarum sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio mediante. Datae feria sexta proxima post dominicam Reminiscere, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

Eredetije papiron, hátlapján a pecsét töredékeivel, Fasc. 6. Nr. 6. jelzet alatt.

58.

Székesfehérvár, 1537 márczius 3. János király Hédervár István kértére átírja II. Lajos király 1524 július 24-iki oklevelét.¹

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 8. jelzet alatt.

59.

Székesfehérvár, 1537 április 22. Hédervár István fiának Györgynek adja az elzálogosított stremi (Vas megye) részbirtokot, továbbá a pozsonymegyei szentgyörgyi szőlejét, mivel György 500 forintot vett kölcsön Battyáni Ferencztől, hogy fogoly bátyját, Lőrinczet Kaczianer Jánostól kiválthassák.

Nos Stephanus de Hederwara memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expetit, (*így*) universis, quomodo nos pro quibusdam necessitatibus nostris summe urgentibus evitandis, pro redemptione videlicet filii nostri charissimi, Laurentii de Hederwara, qui apud Joannem Caczyaner longo tempore captivus fuit, universam portionem nostram possessionariam in oppido Stren cum omnibus ad se pertinentibus, in comitatu Castriferrei existentem et adiacentem, — quam olim dominus Osualdus de eadem Hederwara pignoraverat domino Ederbo,² — nunc in manibus domini Petri Erdedj titulo pignoris existentem, cum omnibus

¹ Lásd I. k. 413. sz.

² V. ö. I. k. 345. sz.

iuribus nostris possessionariis ac quamlibet nostram causam et iustitiam dedimus et concessimus filio nostro Georgio Hederwarÿ eo, quod ipse iam fatus Georgius Hederwarÿ, filius noster quingentos florenos veteris monetae a domino Francisco de Bathÿan levasset in redemptione(m) filii nostri maioris natu, scilicet Laurentii de Hederwara; dedimusque eidem plenam potestatis facultatem pignorandi oppidum Stren praedicto domino Francisco de Bathÿan, sed et vineam Pluemelln, latine Flosculus vocatam, quam in promontorio Sancti Georgii sitam habeo, in comitatu Posoniensi existentem, quam olim a reverendissimo condam domino Joanne Gosthon, episcopo ecclesiae Jauriensis quingentis florenis emeram, eidem filio nostro praedicto Georgio Hederwarÿ, pariformiter cum omnibus iuribus nostris dedimus cum plena autoritate possidendam pariter et habendam. In cuius rei evidentius testimonio dedi has literas, manu mea subscriptas et sigillo nostro proprio consignatas. Datum in Alba regali die dominico ante festum divi Georgii martiris, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

Stefanus (*igy*) de Hederwara manu propria.

Eredetije papiron, aljára nyomott czímeres gyűrés pecséttel, Fasc. 6. Nr. 7. jelzet alatt.

60.

Nagyvárad, 1537 július 31. János király meghagyja Thewrewk Bálintnak, hogy Héderváry István ügyét kedvezően intézze el.

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Magnifice fidelis, nobis sincere dilecta! Nuntiavimus vobis de negotiis egregii Stephani Hederwarÿ medio egregii Blasii Swlÿok, quae ab ipso fusius intelligetis. Quare hortamur vos, ut cum ipso Stephano Hederwarÿ tali modo superinde concordetis, ne ipse cogatur amplius pro illis negotiis supplicatum ad nos venire. Datum Waradini, feria tertia proxima post festum beatae Annae, matris Mariae, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

Joannes rex
manu propria.

Kívül : Magnifico Valentino Therewk de Ennyng, comiti comitatus Simigjensis ac ultra Danubium capitaneo nostro, fideli nobis sincere dilecto.

Eredetije papiron, papirlappal fődött záró pecséttel, Fasc. 106. Nr. 14. jelzet alatt.

61.

Nagyvárad, 1537 augusztus 2. János király Héderváry Istvánt, kit minden vagyonával személyes királyi pártfogására és kegyelmére méltatott, Enyingi Török Bálint dunántúli főkapitánya védelmébe ajánlja.

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc., fideli nostro magnifico Valentino Therewk de Ennyng, capitaneo nostro generali ultra Danubium, salutem et gratiam. Quoniam nos fidelem nostrum egregium Stephanum de Hederwara, simul cum universis bonis et iuribus suis possessionariis, ac rebus suis quibusvis, ubivis et in quibuscunque comitatibus huius regni nostri Hungariae existentibus habitis, iustis utputa et legitimis, in nostram regiam recepimus protectionem et tutelam specialem, viceque et in persona maiestatis nostrae, vestrae commitendum duximus tuitioni et protectioni. Pro eo fidelitati vestrae harum serie mandamus, quatenus a modo deinceps praefatum Stephanum de dicta Hederwara, simul cum dictis universis bonis et iuribus suis possessionariis ac rebus quibusvis, iustis, ut praefertur et legitimis contra quoslibet illegitimos impetitores et actores tueri, protegere ac indemniter manutenere modis omnibus debeatis et teneamini, autoritate nostra regia praesentibus vobis in hac parte attributa, iure tamen ac iustitia mediante. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Waradini, secundo die ad vincula beati Petri Apostoli, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

Joannes rex
manu propria.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 11. jelzet alatt.

62.

Nagyvárad, 1537 augusztus 18. János király azon Somogy megyében és egyebütt Magyarországbán fekvő birtokokat, melyek Bary Ilona asszony, Fanchy Orbán özvegye magvaszakadtával a koronára szállottak, hű szolgálataiért Héderváry Istvánnak adományozza.

Nos Joannes, dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos attentis et consideratis servitiis fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, quae ipse sacrae primum huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostrae, pro locorum et temporum varietate iuxta possibilitatis suae exigentiam, cum omni fidelitatis constantia exhibuit et impendit, universa bona, portionesque et quaelibet iura possessionaria, tam in Simigiensi, quam etiam alias ubivis et in quibuscunque comitatibus huius regni nostri existentibus habita, quae nobilis quondam dominae Elenae Barÿ, relicte egregii quondam Urbani Fanchÿ praefuissent, sed per mortem et defectum seminis eiusdem quondam dominae Elenae, ad nos, consequenterque collationem nostram regiam iuxta antiquam legem et approbatam regni nostri consuetudinem, rite et legitime devoluta esse perhibentur et redactae, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuscunque, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus memorato Stephano de dicta Hederwara, suisque heredibus et posteritatibus universis, dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda, pariter et habenda salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri privilegii redigi

faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Waradini, sabbato proximo post festum Assumptionis sacratissimae virginis Mariae, anno virginei partus eiusdem millesimo, quingentesimo tricesimo septimo, regnorum vero nostrorum undecimo.

Joannes rex
manu propria.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 6. Nr. 9. jelzet alatt.

63.

Nagyvárad, 1537 augusztus 18. János király a fehérvári káptalannak megparancsolja, hogy iktassa be Héderváry Istvánt azon Somogy megyében s egyebütt Magyarországban levő birtokokba, melyek Bary Ilona asszony, Fanchy Orbán özvegye magvaszakadtával a koronára szállottak.

Joannes dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris, capitulo ecclesiae Albensis salutem et gratiam. Cum nos attentis et consideratis servitiis fidelis nostri egregii Stephani de Hederwara, quae ipse sacrae primum huius regni nostri Hungariae coronae, ac deinde maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate iuxta possibilitatis suae exigentiam, cum omni fidelitatis constantia exhibuit et impendit, universa bona, portionesque et quaelibet iura possessionaria, tam in Simigiensi, quam etiam alias ubivis et in quibuscunque comitatibus huius regni nostri existentibus habita, quae nobilis condam dominae Elenae Barÿ, relictæ egregii condam Urbani Fanchy praeuissent, sed per mortem et defectum seminis eiusdem condam dominae Elenae ad nos, consequenterque collationem nostram regiam, iuxta antiquam legem et approbatam regni nostri consuetudinem rite et legitime devoluta esse perhibentur et redactæ, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum

integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, praemissis sic ut praefertur stantibus et se habentibus, memorato Stephano de dicta Hederwara, suisque heredibus et posteritatibus universis, vigore aliarum litterarum nostrarum donationalium superinde confectarum in perpetuum dederimus, donaverimus et contulerimus, velimusque eundem Stephanum de Hederwara in dominium dictorum bonorum, portionumque et iurium possessionariorum, per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fide dignum, quo praesente Georgius Walkoÿ de Bere, vel Emericus *Chakla* de Lwllyä, aut Ben[edictus] ge, sin Valentinus Gyenkedÿ de eadem, neve Joannes Zenthbe wlkedÿ, cew Andreas *Lakath*, nempe Benedictus Doboÿ [homo regius] de curia nostra regia per nos ad id specialiter [transmissus ad facies praescriptorum b]onorum, portionumque et iurium possessionariorum, vicinis [et commetaneis earundem] universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat [praefatum Stephanum] de Hederwara in dominium eorundem et earundem, statuaturque [easdem et eadem eidem], heredibus et posteritatibus universis simul cum cunctis suis [utilitatibus et pertinentiis quibus]libet, praemissae nostrae donationis titulo ipsis incumbenti perpetuo [possidendas, si non fuerit cont]radictum. Contradictores vero, si qui fuerint evocet eosdem contra [annotatum Stephanum de] Hederwara in curiam nostram regiam, nostram scilicet personalem [praesentiam ad terminum co]mpetentem rationem contradictionis eorundem reddituros, et post haec [huiusmodi introductionis et statuti]onis seriem, cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, [vicinorumque et commetaneorum, qui] praemissae statutiōi intererunt, nominibus, terminoque assignato, [ut fuerit ex]pediens, dictae personali praesentiae nostrae fideliter rescribatis. Datum Waradini [sabbato] proximo post festum Assumptionis sacratissime virginis Mariae, anno virginei partus eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo septimo, regnorum vero nostrarum undecimo.

Kivül : Fidelibus nostris, capitulo ecclesiae Albensis pro egregio Stephano de Hederwara introductoriae et statutoriae.

Lecta.

Egykorú feljegyzés : Fancy Vrbane eoreoksege.

Eredetije erősen rongált papíron, zárópecséttel, Fasc. 6. Nr. 10. jelzet alatt.

64.

Buda, 1538 márczius 27. Verbőczy István «Szent Miklós iránt táplált tisztelete sugallatára» a budai domonkosoknak adományozza a pestmegyei Csaba falut, azzal a kikötéssel, hogy édes atyja, fogadott atyja, Szobi Mihály és Héderváry Ferencz lelki üdvösségéért miséket mondjanak.

Bunyitay V., Rapaics R., Karácsonyi János: Egyháztörténelmi emlékek stb. III. k. 235—237. ll.

65.

Bécs, 1540 január 12. I. Ferdinánd király megparancsolja Bakýth Péternek és Mihálynak, hogy Héderváry György jobbagyaira jogtalanul kivetett adót be ne szedjék.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris egregiis Petro et Michaeli Bakýth, aulicis nostris salutem et gratiam. Commiseramus nuper vobis per literas nostras firmiter ad instantiam et supplicationem universorum regnicolarum fidelium nostrorum nobis in hac parte factam, ut bona fidelis nostri egregii Georgii de Hederwara in manibus vestris existentia, quae scilicet ipsum directe concernerent, eidem absolute et sine ulla mora aut tergiversatione remitteretis. Nunc ad nos denuo allatum est, vos non modo in hoc praeceptis nostris non obtemperasse, sed potius gravem ac fere intollerabilem taxam colonis existentibus in bonis praedictis imposuisse et ab eisdem exigere facere omnino velle, unde miseri illi coloni aliorum migrare et bona ipsa penitus desolari necesse esset. Quod nos molestissime ferentes committimus vobis firmissime, ut ab exactione taxae huiusmodi aliaque oppressione pauperum colonorum in dictis bonis existentium omnino absteineatis, ne quam hac de re ulteriorem querellam

audiamus; secus nullo modo sub gravissimae indignationis nostrae poena facere praesumatis; praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Wienae, XII. die Januarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo.

A pozsonyi káptalan 1540 febr. 3-iki átiratából. (L. 67. sz. a.)

66.

Bécs, 1540 január 12. Gróf Thurzó Elek országbíró és királyi helytartó meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Ferdinánd király levelét¹ kézbesítse Bakýth Péternek és Mihálynak s erről jelentést tegyen.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesiae Posoniensis comes Alexius Thurzo de Bethlenffalwa, iudex curiae et locumtenens serenissimi principis et domini domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis, semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. amicitiam paratem cum honore. Rogamus amicitias vestras diligenter et nihilominus autoritate regiae maiestatis domini nostri clementissimi, qua in hac parte fungimur, committimus et mandamus vobis firmiter, quatenus literas praefati domini nostri regis praeceptorias egregiis Petro et Michaeli Bakýth sonantes vobis cum praesentibus exhibendas per vestrum testimonium fide dignum eisdem exhiberi et praesentari faciatis et quicquid iidem ad contenta earundem literarum dicti domini nostri regis praeceptoriarum fecerint, dixerint, aut responderint, id nobis suo modo fideliter rescribatis. Datum Wienae, decimo quarto die mensis Januarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo.

A pozsonyi káptalan 1540 febr. 3-iki átiratából. (L. 67. sz. a.)

67.

1540 február 3. A pozsonyi káptalan jelenti gróf Thurzó Elek országbíró-helytartónak, hogy midőn Bakýth Péter és Mihálynak szóló királyi levelek kézbesítése végett Rárón járt, ezek távollétében udvarbírójuk a leveleket átvenni nem akarta, mire a káptalan embere az udvarház mellett elfolyó patak hídjára tette le, lelkére

¹ Lásd 65. sz. a.

kötvén, hogy gondját viselje s erre útra kelt. Alig ért azonban Rárótól egy mérföldnyire fekvő Remetére, egy huszár a leveleket kocsijába dobta. A leveleket erre egy remetei emberre bízta, hogy vigye Ráróra. Ez azonban póruł járt, mert négy doronggal halálra verték s a remetei bírónak nyolcz ökrét elhajtották s megfenyegették Bakyth emberei, hogy felakasztják a bírót, ha a leveleket vissza nem küldi a pozsonyi káptalannak.

Spectabili et magnifico domino comiti Alexio Thurzo de Betlenffalwa, iudici curiae et locumtenenti serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis, semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. domino et amico ipsorum honorando capitulum ecclesiae Posoniensis amicitiae et honoris continuum incrementum. Vestra noverit magnificentia nos binas literas, unas scilicet vestrae magnificentiae requisitorias clause nobis tam amicabiliter, quam auctoritate eiusdem domini nostri regis mandatorie et alias praefati domini nostri regis egregiis Petro et Michaeli Bakýth, aulicis maiestatis regiae superinde praeceptorie loquentes et directas patenterque emanatas honore et reverentia, quibus decuit recepimus, quarum quidem primarum videlicet vestrae magnificentiae requisitoriarum series est talis:

(Lásd Gróf Thurzó Elek országbíró 1540 jan. 12-iki oklevelét 66. sz. a.)

Alterarum vero, utputa praefati domini nostri regis praeceptoriarum continentia verbalis haec est:

(Lásd I. Ferdinánd király 1540 jan. 12-iki oklevelét 65. sz. a.)

Unde nos tum petitionibus amicabilibus, tum vero mandatis ipsius vestrae magnificentiae in omnibus satisfacere volentes, uti tenemur, honorabilem magistrum Paulum de *Erdewthelek*, socium et concanonicum nostrum, nostrum scilicet testimonium fide dignum ad praemissam exhibitionem faciendam duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis sub iuramento in decreto contento retulit in hunc modum, quomodo ipse feria secunda proxima post festum Conversionis beati Pauli apostoli proxime praeteritum (jan. 26.) ad possessionem Raro vocatam, in comitatu Jauriensi habitam, consequenterque domum et curiam nobilitares in eadem possessione existentes, locum scilicet residentiae anno-

tatorum Petri et Michaelis Bakÿtth accessisset et in contrata (*igy*) portae dictarum domus et curiae nobilitarium de curru descendisset et illico per quendam servitorem nobilis Joannis, provisoris sew officialis in eisdem domo et curia nobilitaribus constituti sibi Joanni officiali intimasset, quod quamvis intellexerit praelibatos Petrum et Michaellem Bakÿtth ab ipsis domo et curia nobilitaribus abesse, quibus binas aut ternas literas regias at(t)ulisset, proinde in persona dictorum dominorum suorum velit egredi foras et negotia dominorum suorum intelligere. Ille exitum suum differens, tertio vocatus et nostrum testimonium illi intimans sese intensissimo frigore premi, quod si nolit foras venire, aliam viam cogitaret de remedio. Posthaec paulispermet (?) secundus fuisset egressus et in fine ponticuli ante praedictam portam persistens praedictum nostrum testimonium prima fronte his verbis illum excepisset: Tu — inquit — capitularis frequentef quid agredieris, sed nescio, uno tempore qualiter expedieris. Hÿs dictis tandem literis omnibus per idem nostrum testimonium sibi officiali exhibitis ipsique officiali homini illiterato lingua vernacula interpretatis, idem Joannes officialis intellectis earundem continentiis dixisset se ad contenta praeinsertarum literarum praefati domini nostri regis praeceptoriarum nullum dare responsum, quoniam penderet in arbitrio praefatorum dominorum suorum, si taxam colonis impositam ab eisdem velint exigere, aut nolint; literas vero quasdam dominorum consiliariorum praefati domini nostri regis clausas et quinque sigillorum impressionibus consignatas, iuxtaque praeinsertas literas dicti domini nostri regis praeceptorias per eosdem dominos consiliarios dictis Petro et Michaeli Bakÿtth missas nullatenus ad se accipere voluisset, sed vel ipsum nostrum testimonium, aut ipse Georgius de Hederwara ad antedictos, dominos suos, quibus loquerentur, deferre deberent. Verbaliter superinde contentione aliquali inter se suborta idem nostrum testimonium literas ipsas dominorum consiliariorum supra quandam trabem penes praedictum ponticulum situatam deposuisset et illi asseruisset curam gerens de literis, ne impetu flatus venti in aquam fossati deiciantur et pereant et ipsis nostro testimonio atque dicto Joanni officiali hincinde iura-

mento firmantibus eas literas ad se recipere nolle, et nostrum testimonium continuo currum suum conscendens viam suae ad nos reversionis maturans, cumque villam Remetthe dictam, a praefata possessione Raro in uno miliari distantem prope attingeret, ecce a tergo subito et exinopinato unus equester, *huzar* vulgariter dictus ad eum perveniens iam dictas literas dictorum dominorum consiliariorum in currum nostri testimonii iniecisset. Cui nostrum testimonium dixisset longe alio honore literas dominorum consiliariorum observari debere, ille vero ad statim terga vertens veloci equitatu abivisset. Dum autem ipsum nostrum testimonium praedictam villam Remetthe fuisset ingressum, accersito ad se uno ex incolis eiusdem villae, literas illi as(s)ignasset, asseverans se fuisse in Raro et habuisse inter ceteras unas literas dominis suis sonantes, quas fuisset oblitus praedicto officiali praesentari; propterea commisisset, ut quantocius ipsi incolae ad praedictum officialem dirigere deberent, illi colono eas literas ad se accipiendas ante nostrum testimonium eandem viam ad nos revertendi continuandam coepisset. Ubi vero saepedictum nostrum testimonium fuisset ad nos reversum, non multa mora quidam ex praedictis incolis praedictae villae Remetthe magha fatigatione [co]rreptus (?) venisset ad praelibatum nostrum testimonium hic Posonii iam existens et praedictas literas dictorum dominorum consiliariorum cum anhelitu restituisset, narrans rem triste gestam, qualiter illum incolam, qui eas literas ad Joannem officialem detullisset, usque ad mortem quattuor fustibus dirissime fuisset verberatus et iudicis dictae villae Remetthe ipsas literas per iam verberatum mittentis octo boves fuissent ablati et com(m)inatum est, quod nisi idem iudex easdem literas ad nos capitulum Posoniense transmitteret, nosque ad nos accipere-mus, ipse idem iudex suspendio puniretur inevitabili. Datum octavo die diei executionis praenotatae, anno domini superscripto.

Kivül: Domino iudici curiae et locumtenenti maiestatis regiae pro egregio Georgio de Hederwara contra egregios Petrum et Michaelem Bakÿtth exhibitionis relatio.

Eredetije papiron, záró pecsét töredékével, Fasc. 8. Nr. 3. jelzet alatt.

68.

Som, 1540 november 3. Héderváry Lőrincz levele öcscséhez, Györgyhöz, melyben magánügyeiken kívül írja, hogy a török 60.000 főnyi sereggel Szegszárd alatt táborozik. Kéri egyúttal őt, hogy küldjön neki egy fekete kalapot s a csillagéneket és másokat is.

Egregie domine et frater amantissime salutem et omne bonum.

Literas vestrae egregiae dominationis accepimus; una cum genitore gratulamur plurimum, quod eadem sanum atque superstitem esse audivimus. Nova alia vestrae egregiae dominationi scribere nescio, nisi sumus a tergo et a fronte in maximo timore. Turci cum magno exercitu bellico egressi sunt, plus quam sexeginta millia infra Zegszard sunt castra metati; volunt fortunam tentare cum vestro exercitu; sed si exercitus vester [ipsos] non exspectaverit, [tim]endum est, ne nos et nostros colonos omnes simul et semel diripiant. Hoc regnum nostrum undique periculo est oppositum. Ceterum de nostris negotiis ut aliquid scribam, genitor fuerat profectus ad dominum Valentinum ea gratia, ut significare(t) ei voluntatem suam, sed nec verbum fuit ausus loqui ei de isto negotio; qua re omnium bona faciet occupare, quicunque deficiet. Commisit suis fortissime, ut si quos nobiles intellexerint deficere ex isto comitatu, se ipsum capiant et omnia bona diripiant. Haec est causa. Sed ideo nisi ista pauca vina possit introducere, occupet, necne, sed deliberata sententia ascendet ad regiam maiestatem; interim vestra egregia dominatio laboret apud dominos. Causam quoque, quare hucusque pater non ascendit, poterit vestra dominatio narrare. Mert ky Italam (*így*), ha syetet volna fel menÿ maft ez sem volna az sem let volna. Ideo vestra egregia dominatio non debeat mirari tarditatem patris in isto negotio, nam felix, quem aliena pericula faciunt cautum. Multi acceperunt vale (?) a reginali Maiestate, qui nunc nec unum habent colonum. Franciscus Paxi etiam valle (*így*) acceperat. Dominus Valentinus iterum omnia bona sua fecerat occupare. Difficile ordinaverunt retro. Libenter plura scriberem, sed papirum

non habeo in ista terra deserta. Vestram dominationem felicissime valere desideramus.

Datum in oppido Som, feria 4. post Omnium Sanctorum, anno 1540.

Laurentius Hederwarÿ
frater vestrae dominationis.

U. i. Azert te. k. meg mondhatya az vraknak hogÿ edes zywel ment volna, ha ez dolgok meg nem reotentyk vala. Rogo dominationem vestram, ut mittas mihi unum pileum nigrum, tamen promiseró eadem, sed magnum mittat dominatio vestra, quia si parvus fuerit, non intrabit ad caput meum. Oztan az cylak eneke ha meg vagyón k., kyvld ala; ha teob enekeket zerechec azertys legÿ erte, mert yo germekem vagyón yt egy: kÿt ha yt meg nem oltalmazhatok, fel kyvldeom kegyelmednek: ÿo zawa vagÿon, kÿt benedek meg mond.

Kivül: Egregio domino Georgio de Hederwara, domino et fratri amantissimo.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 13. jelzet alatt.

69.

Bécsÿhely, 1541 január 11. I. Ferdinánd király Héderváry Istvánt gyermekeivel s rokonaival, meg mindennemÿ birtokával pártfogásába vevén, azt magyarországi főbiztosai védelmébe ajánlja.

Ferdinandus, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris, magnificis et generosis Leonardo a Fels capitaneo et Wilhelmo a Rog[gendorf commi]ssariis nostris in Hungaria generalibus salutem et gratiam. Cum nos [egregium] Steffanum de Hederwara, unacum filiis, filiabus, fratribus, sororibus et propinquis, iuribus etiam possessionariis ac rebus omnibus mobilibus in nostram regiam acceperimus tutelam et protectionem, proinde volumus et vobis ac cuilibet sub vestro capitaneatu existentibus praesentium serie mandamus firmiter, quatenus dictum egregium Steffanum de Hederwara, fidelem nostrum cum omnibus, ut praemittitur, filiis, filiabus, fratribus, sororibus

et propinquis, bonis etiam et iuribus possessionariis, signanter vero villa eiusdem Som [voc]ata, in comitatu Simigiensi existenti habita ab omnibus defendere, protegere ac tueri [debeat et] teneamini, nostram in eo seriosam exequuturi voluntatem. Datum in Nova Civitate nostra Austriae, undecima die Januarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

Ferdinandus m. p.

Eredetije rongyolt papiron, aljára nyomott pecsétel, Fasc. 6. Nr. 12. jelzet alatt.

70.

1541? — Br. Roggendorff Vilmos, Ausztria örökös főudvarmestere, kir. tanácsos, kamarás és magyarországi főbiztos (commissarius) Héderváry Istvánt és családját, szintűgy birtokait, főleg Somot (Somogy m.) mindenki ellen oltalmába veszi.

Rongált papiron, aljára nyomott gyűrűs pecsétel. A kelet hiányzik róla. — Fasc. 51. Nr. 23.

71.

Bécsűjhely, 1541 február 9. I. Ferdinánd király megparancsolja huszárkapitányának, Bakýth Péternek, hogy a már régen hűségre tért Héderváry István összes birtokait adja vissza, mert ellenkező esetben parancsa értelmében majd az illető megyék főispánjai kényszerítik reá s legsúlyosabb neheztelését vonja majd magára.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Boemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fideli nostro egregio Petro Bakýth, capitaneo nostro salutem et gratiam. Scire te volumus, nos et per literas nostras et per certos nuntios per totum regnum nostrum publicari fecisse et universos regnicolas assecuravisse, quod quicumque ad fidem et obedientiam nostram venerint, omnibus gratiam faciemus bonaque eorum, si quae per fideles nostros essent occupata, restitui faciemus. Cum itaque egregius Stephanus de Hederwara iam dudum ad fidem et obedientiam nostram redierit, grata etiam insuper iam nobis praestiterit servitia, accedente ad hoc supplicatione quoque dominorum consiliariorum nostrorum statuimus bona ipsa eidem Stephano Hederwarý restituere. Iccirco mandamus

tibi firmiter, ut universa bona praefati Stephani Hederwarÿ, ubicunque locorum sint, et quocunque nomine nominentur, signanter autem oppidum Hederwara et possessionem Zÿgheth unacum domibus lapideis in utroque loco exstructis, visis praesentibus, praeter omnem dilationem absque aliqua pactatione seu exactione pecuniae libere restituere debeas. Commisimus autem comitibus comitatum, in quibus bona praescripta sita sunt, ut si quo pacto bona huiusmodi dicto Stephano Hederwarÿ restituere differres, aut non curares, ipsi ex eorum officio per omnia remedia te ad restitutionem huiusmodi compellant et ipsum Stephanum Hederwarÿ ac suos filios in pacifica dictorum bonorum possessione manutenere et conservare teneantur. Secus itaque nullo modo nullaue ratione sub gravissima indignationis nostrae poena facere praesumas. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Nova Civitate nostra Austriae, nona die mensis Februarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

A győri káptalan 1541 febr. 28-iki okleveléből (*lásd 73. sz. a.*) — Megvan a győri káptalan 1703-iki átiratában is. Fasc. 9. Nr. 24. jelzet alatt.

72.

Bécsújhely, 1541 február 9. I. Ferdinánd király meghagyja a győri káptalannak, hogy levelét Bakÿth Péternek kézbesítse és erre adott válaszát írja meg.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Boemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris capitulo Jauriensi salutem et gratiam. Mandamus vobis, ut alias literas nostras praesentibus vobis exhibitas fidei nostro egregio Petro Bakÿth, capitaneo nostro exhiberi et praesentari faciatis, et quicquid idem ad contenta earundem literarum nostrarum fecerit, vel responderit, nobis suo modo rescribere debeatis. Secus ne feceritis. Datum in Nova Civitate nostra Austriae, nona Februarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

A győri káptalan 1541 febr. 28-iki okleveléből. (*L. 73. sz. a.*)

73.

1541 február 28. A győri káptalan jelenti I. Ferdinánd királynak, hogy parancsára (*l. 72. sz. a.*) királyi levelét (*l. 71. sz. a.*) kézbesítette Bakýth Péternek, melyre ő azt válaszolta, hogy ez idő szerint a háború előkészületeivel van elfoglalva s ezért nem adhatja vissza Héderváry István birtokait, a háború bevégeztével kész azonban saját jogai teljes megvédésével ő felségének választ adni.

Serenissimo principi domino et domino Ferdinando divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regi, semper augusto, infanti Hispaniarum, archiduci Austriae etc. domino ipsorum clementissimo capitulum ecclesiae Jauriensis orationum suffragia devotarum cum perpetua fidelitate. Vestra noverit serenitas, nos binas literas eiusdem, unas exhibitorias nobis et alias superinde praeceptorias egregio Petro Bakýth de Laak, serenitatis vestrae capitaneo sonantes et directas summa cum reverentia recepissemus, exhibitorias scilicet in haec verba:

(*L. I. Ferdinánd király 1541 febr. 9-iki oklevelét 72. sz. a.*)

praeceptorias autem sub tali tenore:

(*L. I. Ferdinánd király 1541 febr. 9-iki oklevelét 71. sz. a.*)

Nos itaque mandatis vestrae serenitatis in omnibus obedire volentes, ut tenemur, nostrum hominem, videlicet honorabilem Petrum de Alba Regali, rectorem missae defunctorum nostro pro testimonio fide dignum ad praemissa fideliter peragenda duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis retulit in hunc modum, quod ipse in dominica Carnisprivii (*febr. 27.*) proxime praeterita accessisset ad curiam Raro, domum videlicet praefati Petri Bakýth solitae residentiae, ibique eodem Petro Bakýth personaliter reperto literas maiestatis vestrae eidem Petro Bakýth sonantes exhibuisset et praesentasset. Quibus honore et reverentia, qua decuit, receptis ad contenta earundem taliter respondisset, quod ipse pro nunc in expeditione praesentis belli sit occupatus, finita tamen huiusmodi belli expeditione ad contenta maiestatis vestrae literarum respondere cum omni iuris sui defensione foret paratus. Nos itaque mandatis vestrae maiestatis satisfacere volentes, ut tenemur, seriem executionis

praedictarum literarum, ut praemittitur, duximus concedendas. Datum secundo die diei praescriptae, anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo primo supradicto.

Kivül: Domino regi pro egregio Stephano de Hederuara contra egregium Petrum Bakýth de Laak regiae maiestatis husaronum capitaneum exhibitionis relatio.

Eredetije papiron, záró peesét töredékével, Fasc. 8. Nr. 4.

74.

Som, 1541 körül. Héderváry Lőrincz borterméséről és szükségleteiről ír öcscsének, Györgynek.

Egregie domine et frater charissime!

Ad omnes literas vestrae egregiae dominationis ego relationem etiam per literas facere minime possum, quia non habeo tantum otium. Si haberem, etiam papirum non habeo, quia mercatores in civitate nostra Som commorantes a multo tempore non fuerunt Viennae; sed solum ad cedula, quae eandem cooperuit in suis literis, relationem facere intendo. Reliqua omnia committo capiti calvo Benedecti, famuli vestri. Pisces, quos eadem scribit, ut mihi misisset, non sunt mihi allati, nec pisces, nec pixidem vidi adhuc; nihilominus boni consulo pixidem et reliqua, praecipue si mihi afferuntur. In eis omnibus benivolentia vestra, ex qua ea omnia misisti, gratius accipitur. Ubi autem vestra egregia dominatio scribit, ut feros videlicet apros et damas satis haberet, sed vinum modicum, caro ferina non tantum vinum, quam species, videlicet piper crocum, chvkharum (*igy*) cariofilum et reliqua id genus specierum optat. Si dominatio vestra habet terram lacte et melle fluentem, mittat deorsum per navem plumbeam ex Egypto ductam sub turre Babilonico, de lacte et melle cum viginti vasis magnis; f vna dar (*igy*) vocatis; nos pro melle dabimus etiam tantum vini, dominatio vestra tandem ad ferinas carnes poterit etiam vinum bonum bibere. Caput sive frons Benedecti kopas erit vice lunae aut solis, etiam media nocte in cuius frontis coruscatione, sive splendore etiam media nocte poterit navis plumbea per fluvium Bakonj felicititer transire. Nos terram hic non habemus, quae lacte et melle fluvios haberet, sed habemus terram vino optimo dulci

fluentem; fluvium de lacte non habemus, sed apud vaccas modicum invenimus, mel autem apud apes in alvearibus pro nostris necessitatibus competenter invenimus, glacies etiam satis habemus. Dominatio vestra egregia vocet me ad terram melle fluentem, sed ceteris omnibus ad usum humanum magis necessarium indigentem, mel non dilexi, lac semper odio habui. Ego autem sine Cerere et Bakho vivere minime possem. Si quattuor fluvios eadem scripsisset vino, pane, lacte et pecuniis fluentes, facilius eadem potuisset me sursum seducere; sed qua re hic apud nos est nunc maxima fames, de melle et lacte parum curamus, nisi haberemus panes.

Ceterum de equis, quos eadem optat, nec ego possum sine tribus illis carere, quia continue oportet ambulare. Az egg lovat yvannak atam, az porozkat az keket fel kyvleom, analý teob enekem nync. Reliqua dicet Benedictus de servitoribus. Ego curam gessi hucusque, nisi eadem de panno gerat curam. Rogabis a domino tuo aut a Turzone unum volumen purgama nigra sororibus et hozv leoreombeorger cuiuscunque coloris famulis et unum brazla II pueris et ancillis. Satis vina habemus, sed ego ex illis adhuc nullum potui vendere. Deus est testis, quod nec unum habeo fl. praeter viginti denarios, nunc nec unum habeo obolum, ideo videat eadem, si quid boni efficere poterit. Tandem fiat eadem mecum praesens, ista vina si sursum mittere possem, posset vestra dominatio hic vendere bono pretio, sed hic apud nos nullum habet pretium. Si Deus conservabit, adhuc plures in futurum habebimus, quam in praeterito habuimus.

Ex parte autem bovm nihil possum scribere aliud, ut etiam hic illi sunt necessarii, quia iam satis habent pascua, quotidie arant; illos mittere nequeo. Fiamus, nisi praesentes tandem possumus de omnibus necessitatibus consulere et ea omnia, quae hic sunt in Som, tam tua sunt frater, quam quae hic in Sigetkeoz habes, frater, nisi daret Deus pacem in isto regno firmam, sed etiamsi mittere vellem, sine damno facere hoc minime possem. Si pax firma fieri poterit, si hic necessarii non fuerint, poterimus semper sursum ducere, sed nunc hic sunt magis necessarii, quia singulis diebus arant, pascua autem satis habent; iam possunt satis comedere.

De peponibus ego satis semavi, nihilo minus ecce (?) misi semina, quae in festo Gothardi (*máj.* 5.) facias seminare, saepe fiet, ut ea, quae illo seminant die, meliores erunt, quam quae antea seminassent.

Sorores omnes sunt in optima valetudine; hospitium valde diligunt, quod prius semper perhorrebant, tractantur cum maxima benivolentia, nisi eadem provideat illas de frugibus apud domum vestram, quia etiam hospes modicum habet. Ceterum dominatio vestra mittat mihi carasiam nigram pro caligis tres ulnas aut III *refet* et pro svbicha, quia nihil habeo praeter subam, nunc autem in aestate sine sudore gerere difficile est. Si dominatio vestra negotium vestrum ad bonum finem perducere poterit, tandem fiat mecum praesens. Ego feria secunda proxima ibo ad Somogyvar ad sedem, quia sub gravi poena sum invitatus. Inde ibo ad Johannem Komornýk et postea ad dominum Valentinum Teoreok.

De equo apud affines acquirendo nihil possum aliud scribere, quod Georgius Eoseogvari habet unum equum, sed non optime sanum. Ego puto, ut illum posset dominatio vestra rogare mutuo aut pro pretio condigno, si eadem diligeret. Nisi eadem descendat, possimus tentare.

Laurentius Hedervarj
frater vestrae egregiae dominationis.

Kivül : Egregio domino Georgio de Hederwara, domino et fratri amantissimo.

Eredetije papiron, gyűrűs pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 19. jelzet alatt.

75.

1542. (?) Héderváry György betegségéről, hírekről és gazdasági teendőkről értesíti bátyját, Lőrinczet.

Frater charissime!

Sicut a doctore est mihi in mandatis, adhuc octo diebus oporteret me hic¹ manere et ad singulos dies dedit varias medicinas, et mihi certe iuvat post Deum, quia simul et semel

¹ Valószínűleg : Pozsony, esetleg Nagyszombat.

amovit a me febrem, calorem et sitim et paulatim adduxit et appetitum, ita, ut in dies magis ac magis convaleo.

Ut autem dominatio vestra rogat me, ut non festinarem ire, nisi prius rediret bene sanitas etc., consilio dominationis vestrae acquiescere volo; velim, nolim oportet me manere, quia non valeo ire etc., adeo non possum sollicitus esse et festinare, ut supra naturam facere possem; possum quidem festinare, sed lectum meum non dimittet etc.

Adductus est doctor ad dominum Batthanÿ in X diebus dixit, si redire potest.

Gaudeo valde, ut dominatio vestra concordatus est cum altera parte in negotio divisionum bonorum, terrarum et aliarum rerum etc. Nisi fieret stabile, et ut dominatio vestra meliorem modum invenerit, quod nos inveneramus, de omni bono gaudeo, de malo autem tristor etc., absque enim praesentia dominationis vestrae nichil boni illic sequeretur, neque fieret. Ideo dominatio vestra ne latum unguem procedet, antequam illa omnia bono modo finirentur, quia summe sunt haec necessaria. Et nos et posterī nostri cum hoc labore requiescere possimus, si bene procederit dominatio vestra in negotio.

Albertus Tharchi oblitus est nunc divisionis. Mala dividunt cum eo domini regentes, quia ad . . . diem contra velle, coactus est Wiennam ducere mÿnden tulkath, eḡkreth, az kÿk az tarto marha kḡzḡth wolth, nem akarÿyak az tarto marha kḡzḡt, hogÿ tulkoth tarcÿon; talam borÿwt fem akarnak, hogÿ tarcÿanak az tulkok zenat nem ettenek ez tellen, azok hÿtwanok, tugia. k. hogÿ fel feg aron kel el veztegetnj, de ha meghjw, alla kÿldem, soha igen meg nem bwfwlth mÿnt masth, soha nem mongiak az magyarok, hogÿ nem gÿḡkrÿk eḡketh.

Dominus Joannes Nÿarÿ hic est cum Bernardo literato. Videtur mihi, si dominatio vestra miserit ad dominum Franciscum Nÿarÿ pro negotio Pÿskÿ, quia ipse partes suas pollicitus fuerat interponere apud Bakÿth, ut iam et illa villa divideretur inter nos, hoc est medietatem ipse emeret, et medietatem nos. Nuper etiam dixerat velle constitui cum Bakÿth pro hac causa. Temptet dominatio vestra fortan. (?)

Ego adhuc ex domo non fui foras, nec ire possum. Iis diebus ideo, quantum potero, sciscitor in negotio Piskj, et si convaluero, loquar cum domino Jauriensi.

Adhuc paticario teneo fl. in auro I. Unum iam solvi, quia paticario debeo dare fl. in auro II, doctori unum.

Vellem scire, si dominatio vestra vult, ut ladulam, currus si faciam parare, magister vellet parare, sed nescio, si tantae pecuniae erunt. Si autem duraret pro hac una via, certe nunc ego non facerem tantas expensas. Ne forte durabit, hoc praetermitto etc.

Cocum dominatio vestra non misit sursum, cum dominatio vestra cogitare potest, ut iam convaleo et iam habeo appetitum comedendi, et nisi pauper Thomas magister est cocus, affar et omne opus. Ideo dominatio vestra mittat sursum, quia sine ipso non possum fieri; licet hic est Chÿoron, sed nisi huc, si in via aliquid sibi non continget; hic pestem (?) non est timendum.

Loquar et ex parte kochis, postquam resurrexero etc.

Blasius Gala capitulo non decimam solvit, sed ut terra capituli conservavit oves, pretium terrarum super eum acceperunt. Ipse noluit pecuniisolvere, sed cum agno, sed decimationem tempore isto et post consueverunt facere, non hieme; in loco, ubi moratur, ibi decimat. Ideo dominatio vestra hoc non sinat et ego loquor domino meo, et ad rationem domini mei faciat dominatio vestra decimare ubique, sed si lanius dominationem vestram deceptit, damnum patitur dominatio vestra, quia agni deficiunt, est malum, ut et nostri decipiunt.

Dominus Essegwarÿ dominationi vestrae dicat, ut anulum suum hic nesciant parare, quia non haberet talia instrumenta zomancz, nisi si Wiennae facit parare.

Pileos autem satis pulchros de bono genere nunc paraverunt; tantum adessent pecuniae. Ego libenter emerem, sed quas dominatio vestra misit pecunias, ne obulum manebit apud me, si dominus Essegwarÿ miserit pecunias, pileum habebit; ego certe et pro me non habeo pecunias ad emendum.

Dominatio vestra nichil ex parte Joannis Nemet scripsit, quod maxime desiderabam audire. Thomas magister dixeret

audivisse a Georgio Kÿs, ut audivisset in pace esse Joannem Nemet. Si quid novi dominatio vestra habet, de ipso rescribat eadem mihi.

Eri erat apud me dominus Franciscus Pozgaÿ, servitor domini Sigismundi. Ivit ad Pragam hodie ad regem, sunt enim in Dewen et illic erunt; non ibunt infra. Dominus Sigismundus fecit rogare, ut aut irem, aut mitterem ad eum et miretur, cur adeo oblitus sum ex parte ipsius, quod neque mitto, neque ibo.

Ideo ego deliberavi, ut Gwrko statim mitto ad eum; quam primum domi ibo. Ideo dominatio vestra iubeat ipsi Gwrko, ut fiat promptus et paratus, dominatio vestra faciat equum ipsius ferrare, et ad parvalia Petrum (?) . . . dare, ut interim fiat promptus, ut statim ego dimittere valeam eum. Poma narancz, quantum ferre potest, mitto per eum, quia alias omnes pereunt. Sic conclusimus cum Francisco Pozgaÿ, ut ipse redibit ad festum Urbani (*máj. 25.*) et tunc simul et semel iremus et interim mitterem hominem meum ad dominum Sigismundum.

Tandem et hoc volo ad scitum dominationis vestrae dare, quod famuli ipsius Kremer mihi occulte nuntiaverunt, si sua dominatio vellet, et animus eius esset levare pecunias albas ad futuram nundinam, dominatio sua nuntiaret nunc domino nostro, quod reservaret sibi, quantum vellet et dominus reservaret, quia ne forte tandem tarde, inquit, incipiet fieri, cum multi mercatores ad multas partes rogant.

Iam ego considerabam, si Joannes Nemet prospere ambulasset, quod iterum levarem aliquam summam, sed nunquam et in aeternum ponerem ad talem fortunam, ut nisi ad propriam suam personam confiderem et nunquam vellem, ut ex parte Turcarum ibi fluctuaret et rem vento poneret, nisi si in alia parte auxilio domini Sigismundi fieret, sicut hucusque.

Ideo quare ipsi soli se ipsos commendarunt, si eidem videtur, nuntio ipsis; si erit necesse, fiat; si non erit necesse, possumus derelinquere rem. Ideo nuntio et lagenam az palafk thokoth, si possibile erit, facio reducere.

Item. Im egÿ wegh wqros chÿe poshtoth hozathok ollÿant az [milyent] az Gwrkonak cÿnaltatam hÿtelben fel . . .

merth ha immar alla megek, az kÿk vellem lefnek, Boldifar, Janchi, Agofthon azoknak chÿnaltatnek valamj foros rwhat, mÿndnÿajöknak megh lenne XV. sengbe az tÿbi lenne oda ahoua .k. akarja es az fÿkfegh keuanaÿa. Megh az ellöbenÿ pofto arrauai is adofok vogunk azt jol thudom hogj fel aggÿa ream ha keretem, azeth fel bochatom ezekerth tamas mesterth az posthoerth az palafthokerth es az Krenner dolgaerth. Az irÿketh kj valogassa .k. es az medÿt Ideÿe, merth ellötÿnk az nap.

En¹ it femit nem keznem chÿak az vruoffagokath az hagiöt nap serent vehetnem hozzam, merth .k. megh hÿgÿe, quod ego sum novus homo, emersus et mutatus; immar mÿnd aÿakam febes, thwros.

Az gÿapÿws ember, az laznak cÿnallo VI. fl. XXV. d. kerÿ az gÿapÿwt, eccherfmÿnd penzt adna. En VII² fl. hattam nekj, megh fel hozatnam de nem akarja igh. En azt hÿsem hogÿ az VII. fl. elvenne ha fel hozzatnook. Lassa .k. ha ennek kel adnj merth ez ezenel penzt adna, tudia penÿgh .k. hogj Kremernek penzt kel adunk.

De az en thanacÿon az, hogÿ az baranokath el ne aggÿa .k. hanem az Medweuel³ egetembe Zenth Mihalnap vtan. Igh megis summath thenne, ha keuefeb faÿtÿa leffenis, aniuai tÿb haznuk lenne es nÿerefegÿnk, jollehet az jwhaz mester bannÿa foggia, de nekÿnk igh volna job.

Az palafk thokoth azert hozathnam, . . . felek raÿta, hogj el fogÿa adnÿa . . . elhozatom es pofonj jo borokal vinem hazaz.

Kgd colched⁴ nekik ne hagian, merth bizon akarathom ferenth chÿak egj penzt sem kÿthok heÿaban.

Kivül: Egregio domino Laurentio de Hederwara domino et fratri charissimo.

U. i. kívül: Az nwlaknak walo helth cÿnaltaffa megh .k. Az egÿhaz fÿaÿtul vegenek famoth Innel thÿtÿs benedek, maf felöl Soos Agofton.

Eredetije papiron, gyÿrÿs pecséttel, Fasc. M. 1. Nr. 22. jelzet alatt.

¹ Új levélén.

² Arab számmal is föléje írta: 7.

³ Medveivel.

⁴ Költség.

76.

Paka, 1542 április 30. ? Pozsony vármegye hatósága jelenti Thurzó Elek országbírónak és királyi helytartónak, hogy Bakýth Péter csak abban az esetben akarja visszaadni Héderváry Lőrincznek és Györgynek hatalmasul elfoglalt birtokait, ha viszont ő 15 nap alatt visszakapja laki (Somogy m.) várát, jobbágyaikat pedig megadóztatja és visszatartja, a hédervári várát és a szigeti kastélyukat pedig lerombolta.

Spectabili et magnifico domino comiti Alexio Thurzo de Bethlenffalwa, iudici curiae et locumtenenti regiae maiestatis servitorum nostrorum commendationem. Nos Thomas Illýes de Illýeshaza, vicecomes ac iudices et universitas nobilium comitatus Posoniensis damus pro memoria, quod cum nos iuxta constitutionem generalem pro festo beati Valentini martiris (*febr. 14.*) Novizolii factam ad instantias amicabilesque petitiones egregiorum dominorum Laurentii et Georgii de Hederwara hos fratres nostros egregium Petrum Kemendý ac nobiles Mathiam Karchý de Egýhazaskarchýa, alterum similiter Mathiam, filium eiusdem et Nicolaum Gancz de Ganczhaza, iudicem nobilium comitatus huius erga magnificum dominum Petrum Bakýth de Lak pro universis bonis et iuribus possessionariis eorundem dominorum de Hederwara in manibus ipsius domini Bakýth praeter viam iuris existentibus repetendo et remittendo circa festum sancti Gregorii papae proxime praeteriti miseramus, qui tandem ad nos reversi eo modo retulerunt, quod ipsi praefatum dominum Petrum Bakýth in castello Raro reperissent, ibique a tempore prandii usque vespas intensissimo frigore correpti ante portam castelli eiusdem expectassent, quos tandem ad se venire fecisset, iidemque fratres nostri more consueto in generalibus articulis expressis universa bona et iura possessionaria dictorum dominorum Hederwarý ab eodem domino Petro Bakýth repetissent et rogassent. Qui quidem dominus Petrus Bakýth tale responsum ipsis dedisset et fecisset, quod ipse in remittendis bonis huiusmodi primus inter alios, non ultimus esse vellet, et si bona sua, quae manibus alienis essent, videlicet castrum Lak cum pertinentiis suis eidem relaxaverint, tunc et ipse paratus erit bona dominorum de

Hederwara relaxare. Quibus quidem relationibus iidem domini Hederwarÿ minime contenti sedulo ac diligenter insteterunt coram domino locumtenente regiae maiestatis specialiter ad hoc delegato, etiam coram domino nostro, comite Posoniensi, qui quidem dominus locumtenens eidem praefato domino Petro Bakÿth, autoritate regia seriose mandaveret, ut constitutioni huiuscemodi generali parere debeat et teneatur sub poena in generali constitutione expressa. Tandemque idem dominus Petrus Bakÿth per literas dominorum locumtenentis et dicti comitis Posoniensis requisitus medio egregii Francisci Felpechÿ, familiaris sui antefato domino comiti Posoniensi praefata bona dominorum de Hederwara remittenda nuntiaverat sicque rursus et denuo, ergo Thomas Illÿes vicecomes personaliter una cum egregiis praefato domino Petro Kemendj ac dominis Michaelae et Ladislao Amade de Warkonÿ, Gabriele *Aczel*, necnon nobile Francisco *Kwchÿar* de Gwtakarchÿa, iudice nobilium huius comitatus feria quarta ante festum sancti Georgii martiris (*ápr. 19.*) proxime praeteriti ad dominum Petrum Bakÿth profecti fuerimus, quem eotunc personaliter minime reperientes, sed ex commissione et mandato dominorum suorum dictus Franciscus Felpechÿ et Michael Thot, officialis in castello Raro constitutus bona praefatorum dominorum de Hederwara relaxare dixerunt tali modo, quod si infra quindecim dierum spatio bona domini ipsorum videlicet praefatum castrum Lak cum pertinentiis non remiserint, extunc e converso completis diebus quindecim eadem bona omnia et iura possessionaria dominorum de Hederwara remissa denuo recuperare, recuperataque tenere et possidere dominus ipsorum vellet. Quibus sic peractis iidem domini Hederwarÿ mox et incontinenti cum protestatione coram nobis retulerunt et dixerunt, quod dominus Petrus Bakÿth particulariter tantum et non iuxta constitutionem generalem ipsis bona et iura eorum possessionaria remisisset, quia adhuc multos iobagiones ipsorum sessionatos de iure et ab antiquo ad ipsos pertinentes, videlicet providos Antonium *Sebesthÿen*, Gregorium *Kÿs* in Ewthen, Blasium *Kalman* in *Zÿgeth*, Sebastianum *Kÿs*, Petrum *Kÿs* et Michaellem *Nemeth* in *Zenth-Pal* et Simonem *Messaros* pro media parte sessionis

in *Lÿpolthffalwa* commorantes minime relaxasset, sed indebite viaque iuris sine omni reservasset in contemptum articulorum generalis constitutionis potentia mediante. Insuper iidem domini Hederwarÿ cum eadem protestatione asserentes, quod dictus dominus Petrus Bakÿth ante remissionem eorundem iobagionum contra mandatum regiae maiestatis superinde factam taxam extraordinariam eisdem iobagionibus imponere, boves quoque eorum arabiles auferens et de portione eorundem ad portionem domini condam Francisci de Hederwara quamplurimos transmutasset, videlicet Michaellem Vamosÿ, Valentinum Echÿ in *Medwe*, Mathaeum *Vinche* in *Dwnasegh*, Georgium Beresk in Hederwara, Colomannum Thot et Albertum *Vadaz* in *Olthowa*, Mathaeum Zambo in *Zÿgeth*, Clementem Fabian, Nicolaum *Cÿvkas*, *Madaraz*, Georgium Maior in *Asswan*, Blasium et Ambrosium *Fekethe* in *Zabadÿ*, Albertum Dekan, Ambrosium Fenez in *Lÿpolthffalwa*, Joannem *Kelemen* et alterum Joannem Zambo in *Darno*, Gregorium Chÿntal in *Remethe*, Balthasarem molendinatorem in *Bodak*, Laurentium *Koncz* in *Gÿwlvz* possessionibus commorantes pro se minus iuste et indebite retinuisset, quos modo quoque in praesenti teneret et conservaret potentia mediante in praeiudicium et dampnum eorundem valde magnum, castrum quoque Hederwar et castellum *Zÿgeth* dirutum et desertum ac solo aequatum esse affirmantes. Quibus omnibus praemissis praesentes literas nostras eisdem dominis Hederwarÿ concedendas duximus pro uberiori cautela iuris ipsorum, sigillo comitatus roboratas. Datum in *Paka*, die dominica Jubilate, die scilicet et loco congregationis nostrae generalis, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo s[ecundo.]

Kivül: Spectabili et magnifico domino comiti Alexio Thurzo de Bethlenffalwa, iudici curiae et locumtenenti regiae maiestatis, domino nobis gratiosissimo.

Eredetiye erösen rongált papiron, három záró pecséttel, Fasc. 8. Nr. 16. jelzet alatt.

77.

Baka, 1542 július elején. Héderváry György értesíti bátyját, Lőrinczet, a borból befolyt jövedelmekről, peréről és hadi készületeiről.

Egrege domine, frater charissime, servitiorum meorum commendationem.

Rediit Joannes, a quo sanitatem dominationis vestrae et fratrum meorum intellexi. Et ego Deo volente sum sanus, de omnibus Deo omnipotenti reddenda gratia maxima etc. Vina adduxeram pacifice, sed cum maxima afflictione et difficultate. Adhuc ex itinere aliqua miseram ad educillandum per denarios IV., sed stulte egeram, ut ad Ewthen tria vel quattuor maiora non miseram, et plura ebibissent, nam illic moratur exercitus domini Vaÿspurger. Nunc autem praeter inundationem aquarum illuc mittere nequaquam possum.

Primum vas rubeum ex Jaurino miseram ad Ewthen, 2. ad Medwe, 3. ad Dwnasegh, rotundum magnum, maximum ad Asswan, 5. ad Remete, 6. hic in Baka, quia 2 famulis opus fuit etc., 7. dedi domino Petro. Adhuc quattuor restant. Hodie si venirent, iterum unum mitterem ad Aswan. In Medwe et in Dwnasegh nondum ebiberunt, quia iobagiones Petri Bakÿth econtra vicissim educillant.

Introitus.

Ex Ewthen dati sunt fl. XII.

Ex Asswan dati sunt fl. XVII.

Ex Remethe dati sunt fl. VIII. Facio mensuram, videbo exitum.

Ex Medwe dati sunt fl. III.

Ex Dwnasegh dati sunt fl. III.

Ex Baka dati sunt fl. VIII. Restantiam bibimus.

Exitus.

Gasparo Lÿpcheÿ propter equum fl. L.

Ladislao. Amade propter debitum fl. XXXII. Solvi 22, teneor adhuc 10.

Misi ad S. Georgium fl. VI.

Adhuc teneor domino Petro Kemendj fl. X.

Et dominae relictæ domini Esegwari fl. X. Quos exposueramus in dieta.

Et domino comiti Johanni Zalaÿ¹ fl. X.

Adhuc habeo in S. Georgio unum vas vini 22 urnarum, valde bonum. Nuper dicunt (?) II. urnas pro fl. I. vendidisse.

Nunc urna una 1 fl. et hic iam gravi pretio venduntur. — Erat animus mihi emere, sed iam frustra.

Praeterea oportet me solvere etiam sexagesimam colorum. Iam solvi pro maiori parte.

Iam vellem ire ad Wiennam propter multa negotia, si expensas ordinare possem; de illis, quibus dominatio vestra mihi mandat, curabo: de panno rubeo, stameto valde bono, si suba nunc fieri non posset, ne aegre ferat dominatio vestra, quia semper possumus habere; sed si possibile erit, non praetermitto et subam.

Primo ibo ad dominum meum finire de omnibus meis negotiis, si bene mecum egerit bonum, alias dimittam eum, nam servitores optant servitia eorum et vestimenta, si etiam dominus meus mihi nunquam quidquam dederit.

Secundo ibo propter iobagiones nondum dimissos. Si Petrus Bakÿth dimiserit, bene erit; si non, dabit bonam relationem, oportetque quaerimonias deferre ad regiam maiestatem.

Ad praeparationem ad bellum multis indigerem. Si tentoria non dederit dominus Joannes Komornÿk, tunc emam unum bonum; possunt emere pro XII. fl. Dedi II. fl. Benedicto ad attinentias sellarum et equorum heuederth, sÿgelet, farmetringt, ketewfeketh es sÿÿokra. Dominatio vestra dixerat Joanni X *nemez* emere velle, quod maxime necessarium esset et sellas dominatio vestra ducat secum. Quam bene esset, si dominatio vestra nuntiaret az sÿjartanak feerwarra, hogÿ az hegÿ vamerth II fl. vagy III fl. serth adna, ne forte daret, utique paratae pecuniae non exponerentur, kengel sÿök, fek, heueder, kengel vas. Si dominatio vestra pulchrum calcar, vel cuprum, vel aeneum inveniret, quam bene esset et cingulum album longum, gapototh, ha katonat talana .k. joth meg tarchÿa .k. lowas legenÿs fÿkes volna. Satis exposui

¹ Pozsony megye főispánja.

ad servitores et adhuc in dies plus oportet exponere; sed curabo, ut mea non exponam ad eos amplius. Est mihi animus, si dominationi vestrae videtur, ut emam unam navem, quae mille metretas ordeï et tritici ferre potest. Ordeum, farinam et alia victualia mecum ducam. Faciam super navem unum fornacem parari facere, in quo continue pistant panes et unam ex antiquis mulieribus ducam super navem et dominatio vestra per aridam ex Som vinâ, ordeum et alia mittat, ego vero per aquam fenum et alia etc.

Ceterum quod summum et maximum est, oportet dominatio vestra egregia ad festum divae Margarethae (*júl. 13.*) hic esse. Ad illum diem habemus diem praefixum per dominum comitem Joannem Zalaÿ ad iudicium ex parte villae Gwlwez, quia relicta Alberti¹ magistri et socer suus instant propter illam villam. Hoc autem ego movi non ex ira cum ipsis, sed ex quo altera maiora Deo volente liberavimus, cetera minora in restantiis ne dimittamus. Primum iudicium habui in festo Joannis Baptistae (*jún. 24.*), alterum in festo Ladislai regis (*jún. 27.*). Dixi eis: amici, si videro literas obligatorias patris mei, volo redimere literas; sed non habent; soli ipsi fatentur. Sed dicunt ex coniecturatione, si maxima necessitas non compulisset patrem meum, nequaquam villam istam ad manus Alberti literati in possidendam dedisset, sed omnino in aliquali summa, vel pignore ipsi restituisset, et saepius patrem rogasset, ut in capitulo ipsi super huiusmodi summa 200 fl. literas fassionales fecisset, sed semper dilationem fecit in tantum, ut finaliter tempora periculosa advenissent, quibus incideramus. Volentes [mihi?] iuramentum imponere, quod a patre nunquam audierim, ut in summa aliqua vel pignorasset, sed ex bona voluntate sua ad tempus ipsi in possidendam dedisset. Ceterum concordare me cum ipsis volentes, ut ex prato, fenile et arabilibus terris si non totum, vel partem ipsis dare deberem, respondi maiorem natu me habeo, qui dux meus et antecessor est; sine scitu et voluntate fassionem facere, etiam minorem rem non praesumo facere, nec decet. Placuit dominis iudicibus, nobilibus

¹ Tharchy.

videlicet comitatui, igitur praefixerunt hunc terminum; si interim concordare possimus cum ipsis, bene; si non, tunc iudicium erit. Igitur dominatio vestra ante festum Margarethae veniat. Credo omnia bene fieri posse cum ipsis, nam servitia eorum commendant.

Aves IIII. magnos, maximos et pulcherrimos dominationi vestrae egregiae teneo, tres maximos iuvenes et de bono genere, quartum antiquum 2 annorum, quem habuit dominus comes Zalaÿ, qui grues et thuzok capiebat. Iam in hoc voluntati eiusdem obtemperare volui, nolo consulere quicquam dorso meo, quia in hac parte bene et prope stat negotium. Sed dominatio vestra ducat secum Isthok, quia videretur iam tempus esse eos docere. Pingues, pinguissimi ludunt in domibus eorum az kalfa, sed solus miro, quod ambo pacifice permanent in uno loco. Dominatio vestra ducat mihi per unum kochÿ cepos amaros et si maturescerent, ducat foghagÿma cum abundantia et hic abundare facerem. Aceto indigerem maxime et in bello erit necesse. Si bovem amissum dominatio vestra quaerere faceret, bonum esset. De bobus ablatis per Petrum Horwat domino Joanni loquer et scribere facio cum ipso; si restituit, bene; si non, tunc praesententur literae.

Nullus canis nobiscum venit. Dominus Petrus moleste fert indignationem dominationis vestrae, quia contra dominationem vestram agere non intendit, et rogat, ut coram dominatione vestra ipsum excusarem. Dominus Gabriel¹ nondum reversus ex Vienna, expectatur solitissime a domina.

Maxime doleo de bove amisso; si inveniri posset, bonum esset. Pinguem bovem VIII. fl. vendiderunt, nisi duos loco illius emere, dominus Petrus Kemendj etiam dabit unum, pro quo mittam. Antiquos duos iterum mittam ad unum meum iobagionem, ubi teneatur, pingue fiat et vendatur. Stulte egi, hucusque in insula pingues fuissent. Iam facio incipere arationem, sed adhuc tantum 8 boves habeo, nondum alii introducti. Duo iuga boum ordinare vellem, si possem. Vacca habet vitulinam, sed una tantum. Si plus essent, valerent.

¹ Aczél Gábor.

Ex multis multum lac mulgere possent et caseos et butyrum cumulare.

Audio ab omnibus venientibus maximum populum esse iam Wienne et in dies augmentantur. Dicunt ad centum milia iam habere regiae Maiestatis expeditionem. Maior pars prope Viennam castrametati sunt.¹

Azon igen kerem .k. hogy kegelmedjs iryon Gewregdy Palnak, hogy ferzene nekem penzem fejbe keth wegh syrth, merth felete ygen fykes volnek az nekyl. Ha paynek feret tehetne .k. azys fykes volna. Az louath kerye megh .k. Chyoron Andorjastul.

Est una olla aenea apud dominum Joannem Esegwarý, quam soror domina Soffya in Debrente ipsi dederat. Dominatio vestra petat ab eo, quia soror rogavit, hogý megh onafatnam ollam. Ne praetermittat dominatio vestra.

Eredetije papiron, Fasc. M. 1. Nr. 20. jelzet alatt.

78.

Váczczal szemben levő táborból. 1542 szeptember 10. Héder-vary György a táborban történt eseményekről értesíti bátyját, Lőrinczet, s maga számára élelmet és pénzt kér.

Egregie domine, frater charissime ac unice observandissime servitorum meorum solitam debitamque commendationem.

Nova, quae digna scitu dominationis vestrae egregiae essent, alia non habemus. Sumus nunc castra metati ex opposito Vaciae. Hodie pons per Danubium incepta est parari ad insulam, ex insula vero ad Waciam et de Vacia sic tandem volente Deo ibimus ad obsidendam civitatem Pest. Magna multitudo et frequentia hominum in unum congregata sunt. Affirmant nisi hic centum millia homines esse, praeterea quotidie augmentatur (?) populus. Ex altera parte Danubii XVII comitatus castra metati sunt penes Waciam, praeterea dominus Dragffy ibidem cum mille equitibus. Advenit et dominus Franciscus Nyarý cum duobus milibus equitibus; praeterea dominus Balassa. Dicunt Melchiorem Balassa versus

¹ Július első hetében gyülekeztek a hadak, de jóval kisebb számban. 6-ikán érkezett a bécsi táborba Brandenburgi Joachim fővezér és 8-ikán indult Bécsből.

Pesth fuisse et quinque captivos duxisse, sed et dominus Zreny exspectatur cum multis et ex Sclauonia multi. Et illa nova possum scribere dominationi vestrae egregiae, quod oratores de Transilvania venerunt de potioribus; a regina venit Michaël Somlaý, Benedictus Baýoný, a fratre Georgio Georgius Horvat, praefectus castris Varadiensis, a regno Transilvaniae venit Franciscus Kendý, az zekelekýf jeles keuethet kýldettec. Et ex regno Transilvaniae et ex civitatibus liberis alii nobiles et domini, quorum nomina nunc non occurrunt. Illorum tentoria penes tentoria generalis capitanei locati (*igy*) sunt et hodie in convivio eos tractavit generalis capitaneus. Omne bonum speratur de iis omnibus. Sed et Rasciani veniunt decem millia, quae in via sunt ex Lugos et Medgyés ac Themeswar undique confluunt et victualia universa, quam primum traiecimus nos ipsos per Danubium trans Tysiam; satis superque feruntur. Sed hucusque maximo silentio fuerunt ex utraque parte et Budenses et nos. Duobus miliaribus sumus a Buda, nec nos ipsos, nec ipsi nos impederunt (*igy*).

Marthalocii ipsi, sicut consueti sunt, furant, oberrant, ut fame rugientes leones post castra. Et nuper a capitaneo nostro domino Laurentio Nyarý Stephanus Gýchý domi se rogaverat absque scitu domini reverendissimi. Ut audimus redeondum (*igy*) ex domo huc per Turcos captus esset. Si sic se res habet, certe magnum damnum et periculum. Et dominationem vestram egregiam rogo amorem Dei divi et omnipotentis, custodiat se a tali periculo ambulando huc illuc, sit dominatio vestra bene oculatus in via, semper vigilet, domi dormiat dominatio vestra plus (*igy*).

De victualibus autem mihi mittendis rogo dominationem vestram egregiam vel amore Dei, ut eadem sit memor, nec obliviscatur mei, quia post Deum fretus sum praesidio dominationis vestrae egregiae. Bona fide praeter duos florenos non habeo et cum hoc ultra tribus ebdomadis oportet me pervenire. Quotidie florenus unus in auro exponitur, facientes florenum unum denarios XXXX praeter avenam. Ad prandium et ad cenam sex pinta vini, per sex denarios pinta; praeterea caro et alia quotidiana necessaria. Dominus autem

noster (?) vix duobus ebdomadis post mensem solvet nobis, ideo curae et industriae dominationis vestrae egregiae me totum submisi. Omnia genera victualia, quo citius fieri possunt, mittantur; formagium, caseum, butyrum, avena, ordeum, farina, panes. Acetum non habeo; mittatur cum uno vasculo. Sal unum habeo et panes magni mittantur et omnia cum numero. Et mittat dominatio vestra egregia unam mensuram, cum qua mensuremus avenam et alia, quae vendere volumus.

Pro famulis conducendis satis sollicitus fui; quam primum habuero, statim nobilem de Zamolj domo mittam, primum et fidelem et ad servitia domestica satis idoneum.

Vasa, quae ordinaveram, reliqui Strigonii in nova civitate, in hospitio meo VIII, et navem et plura vasa emam, dummodo habeam, per quos sursum mittam. Et equam rubeam domi mittam, dummodo alteram dominatio vestra egregia mittat et altera certe est satis macilenta. Pro duobus melioribus remitterem dominationi vestrae egregiae.

Iam et via etiam erit stricta, quia timendum est a martalocz, caute oportet ambulare. Ideo longa via videtur mihi per kochÿ propter timorem Turcarum, nisi si ex parte Vaciae si veniret, sed labor maximus et ego dederam expensas et lanio et Mathaeo Kwchodj.

Ego desiderio desiderarem literas dominationis vestrae egregiae videre, ex quibus sanitatem et statum dominationis vestrae egregiae et fratrum percipere possem. Si autem animus dominationis vestrae egregiae erit mittere victualia per kochÿ, ne vacuum mittat infra equos kochÿ, et praesertim si eadem duas miserit, unus fiat currus noster (?), alter pauperorum iobagionum, sicut dominationi vestrae videntur. Pisces mittantur. Eri perfecimus pisces per dominationem vestram missos.

Datum ex opposito Vaciae versus Buda (*igy*) die dominico post Conceptionem¹ (*igy*) Mariae anno 42

frater et servitor dominationis vestrae egregiae
G(eorgius) H(ederwarÿ).

¹ Tévesen Nativitatem helyett. — U. i. Conceptio szerint decz. 9-ikén még a szentendrei szigeten sem lennének, pedig már okt. 8-ikán Pest alól a hátrálást is megkezdték.

U. i. Ecce misi dominum Michaëlem nobilem de Zamolj, probum et fidelem. Videbit dominatio vestra egregia, ut eadem concordabit cum eo, ad nullum servitium piger. Ideo misi domum, ut sit penes dominationem vestram egregiam et dominatio vestra ne derelinquat eum tam in dando, quam aliis negotiis et pretium aequum cum Andrea *Penzes*. Dominatio vestra egregia faciat ipsi solvere florenos XI. Penzes requirat debitorem suum. Illum vero nobilem potest ad omnia negotia confidere, si huc infra ad me, si necessitas postularet, vel ad alium locum dominatio vestra potest mittere. Et alium, quam primum invenero, mittam dominationi vestrae egregiae et loco illius alium conduxì. Pecuniae pro vigesima colonorum denarios LX. a singulis iobagionibus mihi mittatur, quia servitores optant pecunias.

Et victualia tam curribus, si fieri possunt, quam per navem mittantur. Totus exercitus non habet pabulum pro equis, nec avenam, nec ordeum, nec fenum et unius regni annonam vel victualia consumere possent, mira multitudo. Si nunc hic haberemus victualia, pecunias trahere possemus.

Nostra vita miserrima videlicet militiae vita. Interroget dominatio vestra a nobile nostro, nunc venit de custodia. Per integram noctem pluit super eum; suavius esset domi arare, fodere, quam hic sudare in frigore.

Habeo maximum taedium, ex quo non venit dominus Gabriel.¹ Nescio, quid in pede mali sibi contingit, *cýwcz*,² ne forte timorem pannicum terret. Eri etiam de custodia nostra unum aripuerunt Turci et sicut diabolus animam ad infernum, ita Turci ad Budam corpora hominum ferunt.

Nescio, si cum domina sorore teneam pacem, sed ex quo nihil mittit, possem iuste frangere pacem. Quaesivi marito suo reliquias; brevitudo vocatur. Oportet ferre in collo, nihil sibi nocebit, nec fimum vitulinum, nec bombardae. Roget dominatio vestra sororem meam, oret pro peccatoribus, sed dominus Gabriel habet bonam reliquam, ut certo in bello

¹ Aczél Gábor megérkezett hozzá szept. 22-én.

² Csúz.

nihil sibi nocebit, quia a bello hoc distat XII milliaribus, nec sagittae, nec bombardae possunt ei nocere, est in Barocz (?).

Exspectarem et propter pecunias Gabriele, ne unum obulum habeo. Dominum plebanum meum salutet dominatio vestra meo nomine et cerea cangella (?)¹ mittat mihi et pro peccatoribus oret Deum, ut sit propitius.

Kivül : Egregio domino Laurentio de Hederwara, domino et fratri charissimo et observandissimo.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 15. jelzet alatt.

79.

1542 szeptember 20. körül.² Szentendrei szigeten levő táborból. Héderváry György levele bátyjához, Lőrinczhez, melyben a hadi készülődésekről ír, s kéri őt, hogy élelmet szállítsanak számára hajókon.

Egregie domine, frater charissime servitorum meorum commendationem.

Nunc reversus sum ab oratoribus et legatis Transilvaniensibus. Multa locutus sum cum domino Benedicto Baÿoni ac cum domino Michaële Somlaÿ et Francisco Kendÿ. Benedictus Baÿoni infirmatur, podagram patitur, ille est nuntius a regina ad ducem nostrum et ad regiam maiestatem. Non crediderunt multitudinem exercitui (*igy*) nostri et ipsi soli mirantur. Parati sunt a magno usque ad minimum una nobiscum contra Turcos esse et apparatu, quo meliori possunt, venient omnes, quotquot sumus, sumus uni. Licet dicunt Caesarem Turcarum advenire, quem prius affirmabant, non venire. Et ideo tam lento gradu procedit exercitus, ut prius pugnam vellent committere cum Caesare et si Deus daret victoriam, quam speramus, ex innata sua bonitate et clementia dabit in se confidentibus. Nolunt, ut populus fatigetur in obsidione vel occursione civitatis etc.

Ille dux noster maxime favet reginae et dominus Baÿoni

¹ Talán candela helyett.

² L. Károlyi Árpád: A német birodalom nagy hadi vállalata Magyarországon 1542. — Századok, 1880. évf. 633. l. Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. V. k. 233. l.

dixit, quod et nunc maxime commendat se reginae, ut penes suam iustitiam paratus est omnia facere secundum posse suum.

Maximo honore omnes nuntios suscepit dux et tractavit et laus ipsius usque ad coelum elevatur per nuntios, quia totus est humanissimus vir dux et persona et factis. Pons, credo, crastino die finietur et statim incipiunt ire per pontem, sed X. vel duodecim diebus vix ad Vaciam pervenire possumus,¹ licet tanta longitudo, sicut iugera mea in Baka existentia, sed per illum et alterum Danubium tarde ire possumus ad insulam, ex insula ad Vaciam. Si quid novarum rerum et in futurum habuero, statim, si per quem possibile erit, ad scitum dominationis vestrae egregiae dabo.

Licet Stephanus Gýchý captus fuerat, sed ex mirabili Dei providentia de cetero liberatus est, quem omnes dñmini gaudent.

Si quid dominatio vestra egregia miserit per Danubium, ex parte Vacz veniant, quia pons parata et nos ibimus ad Vaciam, quia si ex illa parte venirent, unum est, ut hic non invenirent nos, aliud est, ut cum magno labore traherent sursum. Est insula magna a Wýsegrad usque Budam. Nunc sumus in medio insulae, recte ex opposito Vaciae, versus Budam.

Laniatorem statim dimiseram ex Wýsegrad. Ut audio, infirmatur ad mortem Strigonii, ne forte et equos amisit, dederam expensas ei et literas multas.

Est consuetudo monachorum post sermonem petitio elemosinae. Rogo, supplico et obsecro dominationem vestram egregiam tanquam fratrem meum charissimum et observandissimum, velit victualibus me providere universis, quia maxime pauper est claustrum in his et aliis. Praesidio dominationis vestrae egregiae fretus sum et post Deum omnem fiduciam meam locavi. Sed male hodie audiui de nave mea, quam permisissent et molendinum in Remethe per totum fregisset. Hoc autem fecit Az gond wýfeletlenfegh; quod si curam navi hubuissent nostri iobagiones, non fuisset factum. Si sic

¹ Szept. 22-ikén értek Vác alá s a hídépítés négy napig tartott.

se res habet, nobis maximum damnum. Non tantum navis damnum patimur, sed omnium rerum, quae per navem infirmitttere potuissent. Praeterea ego famem sentio, megh ehezem az heleth, sed si fieri posset, non oporteret esurire nec locum, nec navem. Rem curae et industriae dominationis vestrae egregiae committo.

De rebus et negotiis domesticis et patris familiae non est mihi fas consultare dominationem vestram egregiam. Sed hoc unum scio, qui multa arat et seminat, tunc multum metet; et qui multum falcet, multum fenum habebit.

Si unum bonum hominem haberemus, scirem mandare; sed quo citius fieri potest, domi mittam nobilem Michaelēm de Zamolÿ, probum certe et idoneum ad servitia nostra domestica.

Si fieri posset, esset bonum ad vadum Thÿhan ex Som ferre triticum et qui curri (*igy*) vasa infra ferrent, non redirent vacui, sed ferrent triticum. Quae autem hic superius habemus, oporteret tegere bene et reservare excepto, quae ad seminandum trituantur, quia pecuniosa erit praesenti anno frumenta.

De molendino Pathak cura gerenda utile esset, si fracta est navis, erit mihi maximum damnum. Jussi et mandavi lacrimoso et flebili compatri meo seriose de mittenda navi. Jussi etiam pro vigesima colonorum a singulis den. LX mihi mittere, quia ego conservavi gentes pro vigesima. Et mirares, aliorum iobagiones solverunt mihi, capituli et nobilium et nostri quasi nauseam habent. Si hac semel non remiserit compater, certe pluribus solvet ipse solus, alias nunquam de hoc ipsi scribo.

Et teloniator de Ewthewen fl. XIII det ad manus dominationis vestrae egregiae.

In hoc aliud nolo habere, quia Petrus Bakÿth dicit ad proventum meum nolle manus suas iungere, mentiatur teloniator, sed debet solvere; sed ego scio negotium, quia est ille amicus teloniatoris et ideo favet ipsi etc. Volo ut habeam illos XIII. fl. et dominatio vestra egregia emat mihi unam subam dorsinam vulpinam pro fl. VII et cum restantia VI fl. emat dominatio vestra pannum karasia pro una karasia (?)

mihi. Commiseram compatri colligere tükfiat, tükoth, turoth, vaját; praeter III tükfiat non duxit. Credo ipse solus comedit turot X, butirum vel duas pintas. Sunt autem eorum numero 40 iobagiones.

Eredetije csonkán, Fasc. M. 1. Nr. 21. jelzet alatt.

80.

Rákosi tábor, 1542 szeptember 30. Héderváry György értesíti bátyját, Lőrinczet, Buda körül folyó harcokról és szükségleteiről ír neki.

Egregie domine, frater charissime et observandissime servitorum meorum commendationem.

Feria sexta (*szept. 22.*) dimisi navem et post unam oram venit dominus Gabriel Aczel Waciam. Sabbato (*szept. 23.*) nocte movit se exercitus et ivimus unum miliar. Sabbato cum omni equitatu vidimus Budam et Pest et in harcz aliqua capita Turcarum acceperunt. Die dominico (*szept. 24.*) ivimus prope cum omni tum armigerorum et nostrorum equitatu et per integrum diem fuit harcz tam equitatum, quam in aquis, sed nihil de Buda sagittaverunt, neque de civitate Pest. Erat magnum bellum inter pugnantes; ii hastas fractas esse affirmant et ad fidem hastilugia (*igy*) fecerunt, hoc est nullus alterum cum armis impedivit praeter conflictum hastarum. Post conflictum unus alterum megh kewuethe, manum dedit et osculavit et sic valedixit. Multi ex Turcis mortui et ex nostris multi et plurimi vulnerati. Interfuit in harcz et meus Joannes, quem dominus Petrus Perenj capitaneus non dimittebat, quod conatus supra modum ire, dedit ictum ad collum cum framea, ut dixit certo credidisse, ut decollatus fuisset. Tandem utcunque ivit et cum uno Turco ad fidem fregit hastam. Turcus recte ad caput equum modicum, ut equum non offendit, ipse vero in latere infra mamillas tetigit, quod dicens, laesisti frater et manum ipsi porrigere. Ipse reversus est sanus et nunc pugnant nasadistae in Danubio. Sumus minus medium miliare a civitate. Crastino die obsidemus, quicquid Deus nobis dabit.

Frater charissime! De aliis rebus et negotiis nostris

scribere possum, quod dominus Petrus Kemendj die dominico advenit, cum eo locutus sum. Ipse vult, ut ad medietatem navis dominationis vestrae implere vult ordeum et avenam et lucrum fiat divisum et expensae fiant unanimiter. Et si in toto dominatio vestra pro medietate implere non posset, implebit ipse et ideo lucrum dividatur etc. De hoc dominatio vestra tractet cum domino Petro. Mihi maxime videtur, ne vacuus navis infra veniat. Alium navem, quem (*igy*) in Farkasd habet, illa ebdomada iterum venire dicit et in hoc essem, si possem, darem ipsi XVI. fl. vel plus et ad navem fierem socius et hoc ad utilitatem nostram fieret.

Panes autem quo plures dominatio vestra mittere potest, mittat. Continue faciat pistare et quo celerius mittat infra, et mihi ante adventum navis pabulum pro equis et victum nostrum cum duobus *kochj*, unum pro equis, alium pro me dominatio vestra mittere curet, ita tamen, si potest eadem, ne quid nimis. Supra vires nihil opto. Si opus fuerit ad navem iterum pro tectura avenae, emat dominatio vestra plus *gjecken*. XIII misi domum et navis satis erat inferiori et superiori parte tecta, fiat omnia cum industria, ne damnum patiamur.

Dominatio vestra faciat avenam triturare. Invenimus pro seminatione, si Deus vitam nostram prolongaverit. Nunc III. mensuras parvas dat pro fl., quales octo ego feci vendere.

Sed in connumeratione avenae et ordei fuit deceptio, quia si fecisset *zapw* LXVIII et avena similiter, sicut dominatio vestra scribit, multo plus fecisset.

Dicit dominus Petrus, ut septem illi mensurae non faciunt III *zapw*, tamen LX *zapw* fecisset XX fl. Sed in futurum plus credat dominatio vestra sibi ipsi, quam aliis etc. Polonus post damnum prudentior.

Domino Petro teneor fl. VIII. Nescio, quid sim factururus, si restituam, an ad dominationem vestram restituendam procrastinem, nam habui suas pecunias apud me, quos exposui. Ego vero vellem cum ipso iniungere in infra ducendis avenis ipsius, ut medietas mihi cederet, si pecunias ipsi dare possem, si per Gabrielem Aczél fl. X rehabere possem, a quo multocius rogavi, nondum restitit. Dicit aliquando exposuisse,

aliquando nescio, quem debitum fabulat. Si restituerit, vellem domino Petro dare et praeterea adderem, quantum possem etiam mutuo rogando, quia illis duobus navi(bu)s, videlicet domini Petri et altero dominationis vestrae navi magnum lucrum inveniretur, unus navis per Danubium, alter per Wagh et si avena deficeret, fenum adduceretur et cum societate ac auxilio domini Petri citius fieret; sicut dominationi vestrae videtur, sic fiat. De societate domini Petri in hac parte nolle divelli.

In negotio autem patris familiae nolo quidquam dominationem vestram consulere. Scio dominationem vestram intellegere, quod quis multum seminat, multum metet, et quis parce seminat, parce et metet, est evangelistarum.

De molendino specialis cura gerenda esset, ne et lapis periret, quos magni emi, si homo rationabilis, et non belua fuisset compater meus, efficere potuisset.

Nondum potui ire ad dominum reverendissimum Westremiensem propter Petrum Horwat, quia nolo cum ipso Petro Horwat agere, nisi domino episcopo irem, sed nescio, qua ora movet se exercitus.

Pannum, quem dominatio vestra mihi misit, reserviam dominationi vestrae, sed non fuisset necesse emptum pro se ipso mihi mittere.

De suba, ut dominationi vestrae scripseram, non adeo necesse est. Mallem, ut dominatio vestra ordeum et avenam cum iis pecuniis emeret ad navem, quam emptionem ordei et avenae dominatio vestra nullo modo dimittat, si fieri potest, sed fiat cito, quidquid fieri potest.

Iam his duobus diebus et tribus multa accidentia scribenda esset, quae neque ego ad scribendum sufficerem, nec dicerem, quid possem. Nunc paratur *sancz* infra Pest nocte ora ferme 9.

Nox, quando haec scribo; die non habeo requiem.

Et hodie multa capita Turcorum acceperunt. Veniunt Turci aliquando usque ad *sancz* et primus laus (*igy*) apud Ispanos et Italos, iterum pellunt eos. Cadunt ex utraque parte, sicut mos, militaris, sed Hungaros multum mi[rantur?], qualiter pugnant infra clipeum.

Joannes Was peste obiit, Waciae sepultus.

Stephanus Gýczj peste mortuus, Vaciae sepultus, quia a Turcis liberamus.

In loco, ubi non putasset, mortuus.

Georgius Bojár multum amicus, dominus frater Essegwarý peste mortuus, sepultus Vaciae.

lis duobus diebus incipietur sagittari Pest civitas.

Cum Petro Horwat sic determinaveram in secundo hospitio, quod dominus reverendus satis superque ipsi locutus promisit literas dare ad suum castellanum etc. Sed ego, sic conclusi cum domino reverendissimo, quod literas ipse solus perlegere vult; si placent literae domino reverendissimo, bene, si vero non videntur ipsi literae, aliter scribere facit, ne bell literas ferremus. Si fieri potest, cras ordinabo literas.

Filius domini Petri Perenj per Turcas detentus; mirabili Dei providentia adductus et liberatus est.

Cum Petro Bakýth multa habui in praesentia agere. Dicit, quod ego multa conqueror, et dominatio vestra ac ego et coloni nostri multa blasphemia, vituperia contra ipsum et suos servitores facimus, quod ipse pati non potest. Ego dixi, quod hic essem et si quid dixissem, vellem si quis approbaret. Dixit, quod non ego, sed dominatio vestra ac iobagiones nostri. De hoc sic respondi, quod si iobagio meus aliquid mali fecerit, vel locutus fuerit, iure mediante punietur, non officialis suus puniat.

Tandem dixit, quod conqueritis, inquit, quod in Lÿpolthffalwa non sexta pars piscium, sed tertia daretur. Inquit: Hoc certo credas, quod aliter non erit, quia medietas districtus Sýgethkez pertinet ad vos, altera pars ad me. Dixi: Vera sunt, quae dominatio vestra dicit, sed negotium Danubii in Lÿpolthffalwa aliter manent, quae ab aliis, non per me rescire oportet; ipse affirmavit omnino, sicut in aliis locis tertiam partem acceperet. Dixi coram multis: Potentia mediante potest fieri, sed omnino nolo hoc habere, tantum resciat et sciscitetur ab aliis. Dominatio vestra sic inveniet, ut dixi. Adhuc ipse affirmavit ita se facturum; de hoc ego curam habeo medio domini Bathýanj. Interim autem dominatio vestra

maneant pacifice etiam a verbis et ab aliis prohibeat, quod neque per se, neque per alios arbitror factum esse, de Az wizeth zawaritetuk megh. Fiant in silentio omnes; si autem partem nostram rectam ex Lÿpolthffalwa dare nolle, quod ipse cum iuramento fassus esse nolle dare, nisi medietatem, hoc est 3 pars tunc mihi, a me ipso videtur, ut ipsius mittatur iudex nobilium cum testimonio, si fecerit bene, utique pars nostra nostra limitatione, quia melius modicum, quam nihil, sed cum numero. Si autem obstinatio ductus Deus providebit et nos. Si tempus esset, vel erit, tractato de hoc cum domino Bathÿanj.

Gabriel Aczél solvit graviter fl. IIII, sex vero nullo pacto solvit. Dixit in sua infirmitate exposuisse. Tandem ad debitum suum flexit; dixit, quod dominae relictæ condam fratris Essegwarj dedisset unam gerezna, quem debitum domina mihi solvendum commisit et ad hoc connumeravit certe pro magno meo damno et servitorum et meorum. Et si tantum XX. fl. domino Petro dare potuissem, credo centum fl. prodesset potuissem. Satis excusat et iurat suam necessitatem, licet nolui, sed tandem accepi IIII. fl. ab eo, fl. 6 abierunt. Melius fuisset, dominationem vestram suam necessitatem cum iis facere etc. Si possibile esset ante adventum navis pabulum pro equis et victualia pro me dominationem vestram mittere, bonum esset, panes et alia cum duobus kocÿ, farina parva et non vibrata (?) erat cum duobus fornacis (*igy*) diu consumptus, solus duxi ad pistrice, ne suspicio ad hoc ornetur et pro XXXXVIII den. pistarent. Acetum, sal mittat dominatio vestra. Equis duo kocÿ mittatur, sed non vacui; loco illarum iterum mitto equos duos.

Datum in castris regiis in Rakos, ex obsidione Pesth, sabbato post Michaël anno 42.

frater et servitor dominationis vestrae
G(eorgius) Hederwarÿ.

Kivül: Egregio domino Laurentio de Hederwara, domino et fratri charissimo.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 14. jelzet alatt.

81.

Bécs, 1543 január 1. I. Ferdinánd király megparancsolja Kerecheni Zalaý János pozsonyi főispánnak, hogy Héderváry Lőrinczet és Györgyöt mindenki, de főleg Bakýth Péter ellen megvédelmezze.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. spectabili et magnifico Joanni Zalaý de Kerechen, comiti perpetuo terrae Fogaras et comitatus Poseniensis comiti, fideli dilecto. Ex supplicatione fidelium nostrorum egregiorum Laurentii et Georgii de Hederwara intelleximus, multas eos habere vexationes in bonis suis ab egregio Petro Bakýth atque etiam ab aliis vicinis. Eos igitur in nostram recepimus protectionem viceque et in persona nostra eosdem simulcum bonis et iuribus eorum possessionariis tuae tutelae duximus committendos atque demandandos, prout demandamus iubentes tibi, ut eosdem bonaque et iura eorum possessionaria universa, quae bono iure possident contra quorumvis violentiam et illegittimam impugnationem, praesertim ipsius Bakýth nostra autoritate tuendos cures, nostram seriosam in eo exequuturus voluntatem. Secus non factururus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Viennae, prima Januarii, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

Ferdinandus.

Johannes praepositus in Lelez.

Eredetije papiron, rányomott pecséttel, Fasc. 8. Nr. 14. jelzet alatt.

82.

Bécs, 1543 január 3. I. Ferdinánd király megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy idézze meg Czoborszentmihályi Czobor Jánost, mivel emberei lovasokkal Héderváry Lőrincz és György darnói jobbágysaira törtek, jószágukat 10 napig felélték és rajtuk hatalmaskodtak.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hyspaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris, capitulo ecclesiae Poseniensis salutem et gratiam. Exponitur maiestati

nostrae in personis fidelium nostrorum egregiorum Laurentii et Georgii de Hederwara, quomodo circa festum Omnium Sanctorum (*nov. 1. körül*) proxime praeteritum quidam Paulus Saffar et Gaspar, Stephanus Kÿral, Adam Nagh, Vincentius litteratus, ceterique familiares egregii Joannis Chobor de Choborzenthmÿhal ex speciali commissione et mandato eiusdem Joannis Chobor, domini ipsorum unacum nonnullis equitibus, familiaribus eorundem ad portionem ipsorum exponentium possessionariam in possessione Darno vocata in comitatu Poseniensi existenti habitam praefatus siquidem Paulus Saffar et quidam Gaspar ad providi Lucae Zely decimo equitibus, annotatus vero Stephanus Kÿral sexto equitibus ad providi Mathei Darnaj iudici (*igy*) eiusdem villae, praelibati siquidem Vincentius litteratus, Adam Nagh ad providi Nicolai Kelemen jobagionum praedictorum exponentium in praetacta portione eorum possessionaria commorantium domos, aliosque colonos eorundem exponentium ibidem residentes condescendissent et per decem ferme dies sine ulla solutione vixissent, pullos, ancas, anseres ac duos maiores porcos, panes et alia victualia eorundem destrutis (*igy*) hostiis domorum auferendo et in usus ipsorum convertendo, praeterea providum Thomam Zely, jobagionem ipsorum exponentium in eadem portione possessionaria commorantem diris verberibus affecissent ac unum acer(v)um ordeï providi Lucae Zely consimiliter jobagionis ipsorum exponentium ibidem residentis tritulassent, tritularique et quo ipsorum placuisset voluntati fecissent, in quibus praefatis exponentibus et jobagionis (*igy*) eorundem decemptis (*igy*) actibus potentiariis plusquam centum florenos dampna intulissent potentia mediante in praeiudicium et dampnum dictorum exponentium valde magnum.

Et quia huiusmodi actus potentiarii vigore constitutionis generalis superinde factae pro quinto decimo die absque ulteriori procrastinatione per nos et ceteros iudices regni nostri ordinarios decidi debeant et terminari, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatinus praesentes litteras nostras memorato Joanni Chobor per vestrum testimonium fide dignum exhiberi

et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterit, ibidem personaliter, alioqui(n) de domo habitationis sive solitae eiusdem residentiae a(m)moneat eundem, dicatque et co(m)-mittat eidem verbo nostro regio, ut ipse decimo quinto die diei a(m)monitionis huiusmodi exhinc fiendae computando personaliter vel per procuratorem suum legitimum absque ulteriori procrastinatione coram nostra personali praesentia rationem de praemissis redditurus efficacem comparere debeat et teneatur, certificando ibidem eundem, ut sive ipse termino in praedicto coram dicta nostra personali praesentia compareat, sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris et post haec huiusmodi exhibitionis, a(m)monitionis et certificationis seriem terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, dictae nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis. Datum Wienae, feria quarta proxima post festum Circumcisionis domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo quadregesimo tertio.

Eredetije papiron, alján pecsét nyomával, Fasc. 18. Nr. 1. jelzet alatt.

83.

1543 február 4. A pozsonyi káptalan jelenti Ferdinánd királynak, hogy Pozsonyból január 30-ikán kelt parancsára, Rárón, az alvégen (in suburbio) február 2-ikán Szentgyörgyi Pachswel Kristóf kanonok által 15-öd napra megidéztette személyesen Laki Bakýgh (*igy*) Pétert és rárói tiszttartóját, Thot Mihályt és távollétében néhai Bakýgh Pál özvegyét, Theodóra asszonyt, meghagyva, hogy állítsák elő remetei és lipoltfalvi (Pozsony m.) hatalmaskodó jobbágyaikat, mivel az előző évben Simon-Júdás napja (*okt. 28.*) körül Bakýgh Péter és Theodóra asszony parancsára Thot Mihály Héderváry György birtokát a medvei révet a Dunánál elfoglalta és a jövedelmét testvérével szedeti, miáltal 400 frt kárt okozott, azonkívül azért, mivel Sz. Márton előnapján (nov. 10.) Thot Mihály remetei és lipoltfalvi jobbágyokkal Héderváry György lipoltfalvi részére tört, jobbágyát, Asztalgýártó (Asthalýjartho) Ferenczet, kamrájának berendezését és mindent, a mit csak vihettek, magukkal vittek a Bakýghok lipoltfalvi részére.

Rávezelve: Február 17-ikén a felperes Héderváry György nevében Nagyváthy, az alperes Bakychok helyett Sárkewzy jelent meg. — Az alperes ügyvédje a tettet tagadja s azért Judica vasárnapra (márcz. 11.)

harmadmagukkal esküre küldik a pozsonyi káptalanhoz ; — az elvett javakat visszaadják, Asztalgártó Ferencz jobbágyot pedig a közös részen fogták el, nem pedig Héderváry birtokán.

Eredetije papíron, töredezett zárópecséttel, Fasc. 8. Nr. 5. jelzet alatt.

84.

Ráró, 1543 február 13. Laaki Bakýth Péter egyebek közt kéri Kerecheni Zalaý János pozsonyi főispánt, hogy Héderváry Györgygyel főként a rév miatt folyó perekben járjon közben, mivel Héderváry reá hallgat.

Eredetije papíron, az Országos Levéltárban N. R. A. Fasc. 1753. Nr. 32. jelzet alatt.

85.

Pozsony, 1543 február 17. I. Ferdinánd király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Bakýgh Péternek s Pál özvegyének, Theodórának, jelen levelét mutassa fel s idézze meg őket a királyi személyes jelenlét elé Hédervár vára és a szigeti kastély lerombolása miatt.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris capitulo ecclesiae Posoniensis salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostrae in persona fidelis nostri egregii Georgii de Hederwara, qualiter hisce disturbiorum temporibus post obitum videlicet serenissimi principis et domini domini Ludovici regis fidelis recordationis circa festum beati Nicolai episcopi et confessoris in anno domini millesimo quingentesimo tricesimo quarto praeteritum (*1534 decz. 6. körül*), magnificus condam Paulus Bakýgh (*így*) de Lak dum superviveret et Petrus similiter Bakýgh, frater patrueis eiusdem condam Pauli totale castrum Hederwara et castellum Zýgeth in comitatu Jauriensi existentia per progenitores eiusdem exponentis maximis laboribus magnisque sumptibus miro artificio fundata contra mandatum nostrum regium funditus dirui et demoliri soloque adaequari lapidesque et ligna eorundem ad possessionem Raro vocatam asportari, ex quibus tandem iidem condam Paulus Bakýgh et Petrus similiter Bakýgh pro se ipsis ac

dominae Theodoraе tunc consorti, nunc vero relictæ et liberis eiusdem condam Pauli Bakÿgh in possessione Raro in comitatu Jauriensi existenti quandam turrim praeparari construique et erigi fecissent, per quod iidem condam Paulus Bakÿgh et Petrus similiter Bakÿgh ipsi exponenti et fratri suo carnali Laurentio plus quam duodecim millia florenorum auri dampna intulissent potentia mediante in praeiudicium et damnum dicti exponentis valde magnum. Et quia huiusmodi actus potentiarii, dampnorum illationes et violentiae vigore constitutionis generalis superinde factae pro quinto decimo die absque ulteriori procrastinatione per nos et ceteros iudices regni nostri ordinarios decidi debent et terminari, pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatenus praesentes literas nostras memoratis Petro Bakÿgh et dominae Theodoraе, relictæ Pauli Bakÿgh per vestrum testimonium fide dignum exhiberi et praesentari faciatis, qui si personaliter reperiri poterint, ibidem personaliter, alioquin de domo habitationis sive solitae eorundem residentiae ammoneat eosdem dicatque et committat eisdem verbo nostro regio, ut ipsi decimo quinto die diei ammonitionis huiusmodi exhinc fiendae computando personaliter, vel per procuratores suos legitimos absque ulteriori procrastinatione coram nostra personali praesentia rationem de praemissis reddituri efficacem comparere debeant et teneantur, certificando ibidem eosdem, ut sive ipsi termino in praedicto coram dicta nostra personali praesentia compareant, sive non, nos ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris et post haec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis et certificationis seriem cum ammonitorum nominibus terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, dictae nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis. Datum Posenii, sabbato post festum beati Valentini martiris, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

A pozsonyi káptalan 1543 febr. 26-iki okleveléből. (L. 90. sz. a.)

86.

1543 február 23. A székesfehérvári keresztesek konventje jelenti I. Ferdinánd királynak, hogy Pozsonyban január 28-ikán kiadott parancsára február 22-ikén Ozorán Thewrek Bálintot, feleségét Katalint és fiát Jánost távollétükben várnagyuk útján megidézte néhai Héderváry Ferencz özvegye, Dorottya asszony, most Kányai Oroszý Máténé ellen, mivel a fegyverszünet idején 1537 február 2-ika körül Thewrek Bálint Ozora várát fegyveres erővel elfoglalta és Dorottya asszonyt belőle kiszorította, a várban levő arany és ezüst ékszereit, ruháit mintegy 20.000 frt értékben, továbbá okleveleit elvitte, Ozorát, Debrentét, Bozzást, Mártont, Szokolt, Nyilast, Tótfalut és mindkét Majsát elfoglalta, s a felszólítás daczára sem adta vissza.

I. Ferdinánd 1543 márcz. 14-iki átiratában az Országos Levéltárban, N. R. A. F. 38. N. 64. és Fasc. 442. Nr. 1. jelzet alatt.

87.

Pozsony, 1543 február 24. I. Ferdinánd király Bakýth Pétert harmadmagával a pozsonyi káptalan elé eskütételre utasítja, hogy rárói tiszttartója, Tóth Mihály, nem az ő parancsára követte el négy rendbéli hatalmaskodását Héderváry György jobbágysai ellen.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex, semper augustus, infans Hÿspaniarum, archidux Austriae, etc. damus pro memoria, quod Joannes literatus de Bogard pro egregio Georgio de Hederwara cum procuratoriis literis nostris iuxta continentiam literarum capituli ecclesiae Posoniensis exhibitoriarum et ammonitoriarum feria tertia proxima post dominicam Reminiscere (*febr. 20.*) noviter elapsam, instante scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi Epiphaniarum domini ¹ proxime praeteriti, ad quem, utputa terminum nonnullae causae ex publica constitutione regnicolarum generaliter fuerant prorogatae, in figura iudicii nostrae personalis praesentiae comparendo contra egregium Petrum Bakýth de Lak et nobilem Michaëlem Thot, officialem eiusdem per eundem in castello suo Raro vocato, in comitatu Jauriensi habito constitutum proposuit eo modo, quod cum circa festum Epiphaniarum domini (*jan. 13. körül*), in anno proxime

¹ Utána áthúzva : ad.

transacto praeteritum ipse actor providos Balthasarem et Valentinum Zenthe, iobagiones suos in portione sua possessionaria in possessione Remethe vocata in comitatu Posoniensi existenti habita commorantes pro usu domus suae ad sagittandum e pixide damas ad silvam suam et praefati Petri Bakýth communem in territorio possessionis Lÿpolthfalwa appellatae in eodem comitatu Posoniensi existentis destinasset, extunc praefatus Michaël Thot ex speciali commissione et mandato eiusdem Petri Bakýth, domini sui una cum certis suis complicitibus, manibus armatis et potentiariis in praedictos Balthasarem et Valentinum Zenthe, in dicta silva venantes repertos hostiliter irruendo eosdemque in terra prostrando diris verberum plagis affecisset, semivivos ibidem relinquendo et insuper duobus pixidibus ac duabus securibus, duabus pileis eorundem ipsos despoliasset potentia mediante. Ceterum circa festum Penthecostes proxime praeteritum praefatus Michaël Thot officialis dicti Petri Bakýth modo simili ex commissione eiusdem Petri Bakýth missis et destinatis certis portariis domini sui armatis et potentiariis manibus ad quasdam terras arabiles providi Michaëlis Lazar, iobagionis ipsius actoris in territorio iam fatae possessionis Lÿpolthfalwa adiacentes consequenterque eundem Michaëlem Lazar in eisdem terris arabilibus arantem repertum, ibique eundem Michaëlem Lazar captivari captumque abinde ad castellum praefati Petri Bakýth Raro antedictum abduci ac cippo mancipari et per sex dies noctesque per pluviam et intensum frigorem in dira captivitate conservari, tandemque dum suae placuisset voluntati ex huiusmodi captivitate emitti fecisset potentia mediante. Dehinc circa festum Omnium Sanctorum proxime praeteritum idem Michaël Thot modo simili ex commissione et mandato eiusdem domini sui providos Joannem *Kazza*, Paulum *Zabo*, Stephanum Nagý, Clementem Sebesthyen, Ambrosium Fekethe de Wýghman ceterosque profugos iobagiones ipsius actoris, qui videlicet in terra ipsius existentes in possessione Zamolj vocata in comitatu Jauriensi existenti condescendissent, certam taxam extraordinariam imponendo plusquam viginti florenos super eosdem extorsisset. Demum dum feria quarta proxima post

festum Circumcisionis domini (*jan. 3.*) proxime praeteritum providi Joannes Ballassa et Nicolaus Zalaÿ, iobagiones ipsius actoris in portione eiusdem possessionaria in possessione Oltholva vocata in iam dicto comitatu Jauriensi esistenti habita commorantes ad quendam locum piscatori (*igy*) Danubiales *Hoduna-Allÿa* appellatum ex opposito silvae *Kappros* in territorio praefatae possessionis Asswanj esistenti ad piscandum profecti fuissent, ibique nonnullos pisces prendidissent, extunc memoratus Michaël Thot ex commissione eiusdem domini sui assumptis secum certis suis complicibus manibus armatis et potentiariis ad praedictum locum piscatori Danubialis consequenterque praenominatum Joannem Ballassa et Nicolaum Zalaÿ, iobagiones ipsius actoris irruendo dictum Joannem Ballassa cum quadam clava in capite graviter verberasset et vulnerasset, aliisque diris . verberibus affecisset, dictum vero Nicolaum Zalaÿ in terram prostrando dire et acriter percussissent et insuper praedictos pisces presos ac retia et naviculam cirotecamque eorundem ab eisdem abstulisset et quo voluisset, fecisset; in quibus demptibus actibus potentiariis et verberatione praedictorum iobagionum ipsius actoris eisdem iobagionibus plus quam quinquaginta florenorum auri dampna intulisset potentia mediante in praeiudicium et dampnum dicti exponētis valde magnum. Et haec sic facta fore exhibitione praescriptarum literarum praedicti capituli Poseniensis exhibitoriarum et amonitoriarum vires trium literarum inquisitionalium repraesentantium comprobando eidem actori ex parte praenominatorum in causam attractorum per dictam nostram personalem praesentiam in praemissis iurÿs (*igy*) aequitatem iustitiaeque complementum supplicavit elargiri. Quo audito Valentinus Sarkewzÿ de *Fokthen* pro praefatis in causam attractis similiter cum procuratoriis literis nostris in eandem nostram personalem exurgens praesentiam in persona iam fati Michaëlis Thot, in causam attracti ad praedictas actiones et acquisitiones ipsius actoris aliis utens responsionibus, nobisque ex parte eiusdem dicto actori per alias literas nostras adiudicatorias superinde confectas aliud iudicium et iustitiam facientibus in persona siquidem praelibati Petri Bakÿth in

causam attracti respondit ex adverso, quomodo temporibus in praescriptis antedictus Michaël Thot, officialis eiusdem, in causam attractus de sua propria commissione nihil praemissorum perpetrasset, ex eoque idem Petrus Bakÿth in causam attractus in totalibus praemissis actionibus et acquisitionibus praefati actoris innocens esset penitus et immunis et in eo in signum innocentiae et immunitatis ipsius iuramento praefati actoris per eundem ad caput dicti in causam attracti iuxta regni consuetudinem deponendo submittebat. Et quia praelibatus procurator ipsius actoris huiusmodi iuramentum per eundem ad caput saepofati in causam attracti modo praemisso deponendum minime acceptabat, sed eidem ex parte praetacti in causam attracti a dicta nostra personali praesentia aliud iudicium et iustitiam praeberi supplicabat, pro eo nos his perceptis iudicandum commisimus eo modo, ut idem Petrus Bakÿth in causam attractus tertio se nobilibus die dominico Judica (*márcz. 11.*) nunc affuturo coram antefato capitulo ecclesiae Poseniensis super eo, quod temporibus in praescriptis actionibus acquisitionibus praelibati actoris denotatis dictus Michaël Thot officialis de propria commissione et mandato eiusdem nihil praemissorum contra iam fatum actorem perpetraverit, ex eoque idem Petrus Bakÿth in causam attractus in totalibus praemissis actionibus et acquisitionibus ipsius actoris innocens sit existatque penitus et immunis, sacramentum praestari et dehinc huiusmodi iuramentalis depositionis seriem partes in literis memorati capituli ecclesiae Poseniensis, ut fuerit expediens, ad decimum quintum diem diei huiusmodi iuramentalis depositionis terminum praedictum dictae nostrae personali praesentiae fideliter reportare teneantur. Datum Posonii, quinto die termini praenotati, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

Kivül : Pro egregio Georgio de Hederwara contra egregium Petrum Bakÿth de Lak per eundem Petrum Bakÿth tertio se nobilibus die dominico Judica nunc venturo coram capitulo ecclesiae Poseniensis modo intrascripto deponendum memorialis, cuius series, ut fuerit expediens ad decimum quintum diem diei huiusmodi iuramentalis depositionis legitime perdurandum est reportanda ad iudicem.

Lecta per me magistrum Georgium Posa prothonotarium personalis praesentiae regiae maiestatis.

Eredetije papíron, királyi és pozsonyi káptalani záró pecsét töredékével, Fasc. 8. Nr. 8. jelzet alatt.

Bakych Péter harmadmagával történő eskütételét márczius 11-ikére tűzték ki, azonban meg nem jelent. — Pozsonyi káptalan erről márczius 13-ikán bizonyáglevelet állított ki Héderváry György részére. — Fasc. 8. Nr. 9. jelzet alatt papíron, hátára nyomott pecsét töredékeivel.

88.

Pozsony, 1543 február 24. Mivel Bakýgh Péter és Pál özvegyének, Theodóra asszonynak megbízottja, Fokthewi Sarkewzy Bálint azt állította, hogy megbízói nem adtak parancsot rárói tisztartójuknak, Thot Mihálynak Héderváry György lipoltfalvi birtokán való hatalmaskodásra¹ s ezért ártatlanok is a dologban, az ügyvéd kértére I. Ferdinánd király személyes jelenlétének bírósága márczius 11-ikére a pozsonyi káptalanhoz utasítja őket, hogy mindketten 3 — 3-admagukkal ártatlanságukra esküt tegyenek.

Eredetije papíron, a személyes jelenlét és a pozsonyi káptalan záró pecsétjeinek töredékével, Fasc. 26. Nr. 2. jelzet alatt.

Az eskütételre nem jelentek meg. — Pozsonyi káptalan 1543 márcz. 13-iki oklevele. Fasc. 26. Nr. 3. jelzet alatt.

89.

1543 február 26. A pozsonyi káptalan jelenti I. Ferdinándnak, hogy midőn Pozsonyban február 19-ikén kelt parancsára² Héderváry Lőrinczet és Györgyöt néhai Héderváry Ferencz felvallása alapján³ február 21-én beiktatni akarta ennek remetei, bodaki, zselii, darnói, lipoltfalvi, gyűlvészi (Pozsony m.), hédervári, ásványi, olchvai, rárói, selkei (?), szentpáli, dunaszegi, ladaméri, zámolyi, újfalusi, szabadii, nagy- és kismedvei, szapi, szigeti, öttevényi, győri (Győr m.), araki és nováki (Moson m.) birtokaiba, a bodaki és öttevényi révjogba, az egész beiktatásnak ellenmondott Bakich Péter rárói udvarbírója, miért is Bakychot 15-öd napra megidézte a királyi személyes jelenlét elé.

A pozsonyi káptalan 1725 márczius 4-iki hiteles átiratából, Fasc. 9. Nr. 38. — és egyszerű másolatban a pozsonyi káptalan országos levéltárában, Capsa 2. Fasc. 9. Nr. 2. jelzet alatt.

¹ L. 1543 febr. 4. alatt.

² Eredetije rongált papíron, záró pecséttel a pozsonyi káptalan országos levéltárában, Capsa 2. Fasc. 9. Nr. 2. alatt.

³ L. I. k. 395. sz.

90.

1543 február 26. A pozsonyi káptalan jelenti, hogy a királyi parancs értelmében Bakýgh Pétert és Pál özvegyét, Theodóra asszonyt távollétükben várnagyuk, Tóth Mihály jelenlétében lakóhelyükről megidézte 15-öd napra a királyi személyes jelenlét elé.

Serenissimo principi et domino domino Ferdinando, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regi, semper augusto, infanti Hispaniarum, archiduci Austriae etc. domino eorum clementissimo capitulum ecclesiae Posoniensis orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas nos literas vestrae serenitatis exhibitorias, ammonitorias et certicatorias, nobis praeceptorie loquentes et directas summa cum obedientia recepisse huiusmodi sub tenore:

(*L. Ferdinánd király 1543 febr. 17-iki oklevelét 85. sz. a.)*

Unde nos mandatis ipsius vestrae serenitatis in omnibus obedire volentes, uti tenemur, honorabilem magistrum Stephanum de Buda, socium et concanonicum nostrum, nostrum scilicet testimonium fide dignum ad praemissa fideliter peragenda duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis sub iuramento in decreto contento retulit in hunc modum, quomodo ipse feria quarta proxima ante festum beati Mathiae apostoli proxime praeteritum (*febr. 21.*) ad castellum memoratorum domini Petri Bakýgh de Lak et dominae Theodorae, relictæ dicti condam Pauli Bakýgh Raro nominatum in comitatu Jauriensi habitum accessisset, ibique praeinsertas literas vestrae serenitatis eisdem domino Petro Bakýgh et dominae Theodorae ab ipso castello, domo scilicet habitationis eorundem absentibus ob eorum absentiam exhibere et praesentare non potuisset, ammonuisset tamen eosdem de eodem castello, domo scilicet eorum habitationis in praesentia nobilis Michaëlis Thoth, provisoris eiusdem castelli, dixissetque et commisisset eisdem verbo vestrae serenitatis regio, ut ipsi decimo quinto die diei ammonitionis huiusmodi exinde factae computando personaliter vel per procuratores suos legitimos absque ulteriori procrastinatione coram vestrae serenitatis personali praesentia rationem de

praemissis reddituri efficacem comparere debeant et teneantur, certificantes ibidem eosdem, ut sivi ipsi termino in praedicto coram dictae vestrae serenitatis personali praesentia compareant, sive non, eadem ad partis comparentis instantiam id faciet in praemissis, quod dictaverit ordo iuris. Datum sexto die diei executionis praemissae anno domini supra scripto.

Kivül : Personali praesentiae domini regis pro egregio domino Georgio de Hederwara contra egregium dominum Petrum Bakýgh de Lak ac generosam dominam Theodoram, relictam quondam magnifici Pauli similiter Bakýgh de eadem Lak ad terminum intrascriptum exhibitionis, ammonitionis et certificationis relatio.

Egykorú jegyzet : 1 Martii instat terminus.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 6. jelzet alatt.

91.

1543 február 26. A pozsonyi káptalan jelenti I. Ferdinánd király személyes jelenlétének, hogy Pozsonyban, február 17-ikén kelt parancsára, Budai István kanonok által Rárón (Győr m.) február 21-ikén Thot Mihály várnagy jelenlétében távollévő urát, Bakýgh Pétert kastélyából megidézte, mivel az előző évben Mindenszentek ünnepe (nov. 1.) táján rárói szolgálai Kysdý György és Sýketh Demeter uruk parancsára és szolgálival Héderváry György dunaszegi jobbágynak, Kys Györgynek, Zalaý Dénesnek és Morýcz Péternek Bagamer nevű réjtükre törtek és 60 petrencze szénájukat, illetve sarjújokat elvitték; azonkívül, mivel Szt. Mihály ünnepe (szept. 29.) körül Bakýgh Péter parancsára rácz szolgálai, Delý Iwan és Issopp Benedek fegyveresen rátörtek Héderváry Ferenc ásványi (Győr m.) birtokára és Töklevél (Thewklewel) nevű réjtéről egy boglya szénáját elvitték és jobbágyat Szakács (Zakach) Ferenczet félholtra verték, 25 frtnyi kárt okozva neki a hatalmaskodáson kívül; azonkívül az elmúlt évtől fogva mostanig Bakýgh Péter rárói rácz (így) szolgálai, Radýcz Máté, Amhoth, Cýgan Jakab, Cýpely István, Balogh Péter, Nagh Mihály, Istholýa István, Szýlyk János, Kalwger (másszor: Kalmár) Gergely, Pap Jowan, Radowýth Demeter, Kysdý György, Mesaros János, Zabo István, Kerthez János, Barbel György, Kalmár János és György, István deák, Zabo Miklós uruk parancsából Héderváry György ásványi erdejét, mit Thewlerdew-nek neveznek, teljesen kivágták és elpusztították több mint 500 frtnyi kárt okozva neki, — megtagyva, hogy 15-öd napra jelenjék meg a királyi személyes jelenlét előtt és jobbágysait is állítsa elő Héderváry György ellen.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 11. jelzet alatt.

92.

1543 február 28. A pozsonyi káptalan jelenti I. Ferdinánd király személyes jelenlétének, hogy Pozsonyban február 4-ikén kelt parancsára Budai István kanonok által február 22-ikén Ásványon (Győr m.) lakóhelyéről 15-öd napra megidézte nemes Symándi Péter deákot, Bakýgh Péter szolgáját, mivel az előző évben András napja (*nov. 30.*) körül szolgálival Héderwáry György ásványi jobbagyának, Zabo Illésnek 50 kalangya sarjút és Vízkereszt (*jan. 8.*) táján a dunaszegi (Győr m.) Bagamér nevű rétről egy boglya szénáját elvitte, miáltal 30 frtnyi kárt okozott neki.

Eredetije papíron, záró pecsét töredékeivel, Fasc. 8. Nr. 13. jelzet alatt.

93.

Pozsony, 1543 márczius 3. Mivel Héderwáry György megbizottja, Bogárdi János deák el nem fogadta Bakýgh Péter és Theodóra asszony esküjét, mit megbizottjuk Fokthewi Sarkewzý Bálint a medvei rév elfoglalása miatt folyó perben felajánlott, s mivel a hatalmaskodást a vizsgálat igazolta, I. Ferdinánd király személyes jelenléte megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Wasdýnnyi Was István vagy Sarkewzý Imre, Nyeki Zeke Pál, Gwthakarchýai Kwlchýar Ferencz, Ehstergatj György vagy Ferencz, Mýhalpeterházai Ormaný Józsa, Zenthmýhalffalwai Kwlcar Benedek vagy más királyi emberrel küldje ki és iktassák be Héderwáry Györgyöt és testvérét Lőrinczet a dunai Medwerew felébe, melyet tőlük Bakýgh Péter rárói tisztartója, Thót Mihály még az előző év Simon-Juda napja (*okt. 28.*) táján foglalt el és testvérével kezeltetett több, mint 400 frtnyi kárt okozva nekik.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, Fasc. 35. Nr. 1. jelzet alatt.

94.

1543 márczius 15. A pozsonyi káptalan jelenti a királyi személyes jelenlétnek, hogy Pozsonyban, márczius 1-én kelt parancsára embere Zenthmýhalffalwai Kwlchar Benedek jelenlétében márczius 8-ikán Naghhathwani Tamás kanonok Lipoltfalván (Pozsony m.) egy jobbagyitelket foglalt le 25 márka, azaz 100 arany forint értékében egyenlő részben Héderwáry György és a személyes jelenlét javára Bakýgh Péter rárói tisztartója, Thot Mihály bírsága fejében és őket be is iktatta. Jelen voltak Zapi Pood András, Bankó Pál, Czýne Albert, Zapi Morýcz István nemesek, továbbá Mária özvegy királyné kemnyei jobbagyai, Kalmár Mátyás és Gáspár, Bodoo

Gergely, a király nagybodaki jobbágya, Ispán Lázár és a győri káptalan pýský-i jobbágjai Mýhel András bíró és Wracz Máté.

Eredetije papíron, záró pecsét töredékeivel, Fasc. 26. Nr. 5. jelzet alatt.

95.

Pozsony, 1543 márczius 18. I. Ferdinánd király személyes jelenléte beszűnteti azt a pert, mit Enyingi Therek Bálint és felesége, Katalin, továbbá gyermeke János ellen Ozora várért és az edelényi udvarházért Dorottya asszony, Oroszy Máténé, előbb Hédervárý Ferencz özvegye indított, mivel azokat hűtlensége miatt már Hédervárý Ferencz elvesztette és feleségének nem is adományozhatta.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. damus pro memoria, quod Lazarus de Zenthagotha pro nobili domina Dorothea, consorti nobilis Mathaei de Orozý, alias relicta condam Francisci de Hederwar cum procuratoriis literis capituli ecclesiae Albensis feria sexta proxima post dominicam Judica (*márcz. 16.*) nunc praeterittam (*így*), instante scilicet termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi Epiphaniarum domini proxime praeteritti (*így*), ad quem scilicet terminum universae causae regnicolarum nostrorum ex constitutionibus praedicti regni nostri adiudicari solitae per maiestatem nostram de consilio dominorum praelatorum et baronum generaliter fuerant prorogatae, iuxta continentiam literarum conventus ecclesiae cruciferorum de Alba exhibitoriarum, ammonitoriary et certificatoriarum in figura iudicii personalis praesentiae nostrae comparando contra magnificum Valentinum Therek de Ennýngh ac generosam et magnificos (*így*) dominam Chaterinam (*így*) consortem et Joannem, filium eiusdem Valentini Therek proposuit eo modo, qualiter circa festum Purificationis beatissimae semper Virginis Mariae, in anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo transacto praeterittum (*így*), tempore utputa indiciarum (*így*) inter nostram maiestatem ac regem Joannem firmatarum magnificus Valentinus Therek de Ennýngh, ignoratur qua temeritate ductus treugas pacis violare non formidando, conflatis et coadunatis quam pluribus, tam scilicet militaris, quam

etiam plebeae conditionis hominum copiis, bombardis et aliis bellicis ingeniis, penes eisdem (*igy*) iunctis castrum praefatae dominae actricis Ozora vocatum in comitatu Tholnensi habitum valida obsidione cingi ac primum idem castrum continuis ictibus bombardarum per certa tempora destrui diruique, donec idem vi et potentialiter expugnari et intercepti, ipsamque dominam actricem turpiter ex eodem eici fecisset et tandem in idem castrum personaliter subintrasset atque universas res et bona praefatae dominae actricis puta aureas, argenteas, lapides pretiosos, gemmas, vestimenta sericea, subas mardurinas, sabellinas, variolinas atque hermellinas, item tapetia, culcitra, ceteraque clenodia domus, omnino ad valorem viginti millia florenorum se extendentia, praeterea universas literas et quaelibet literalia instrumenta, signanter donationales, fassionales, consensuales, introductorias, statutorias, metales et alias quam plurimas causales, factum praedicti castri Ozora, domusque et curiae dictae dominae actricis nobilitaris in possessione Edelen vocata in eodem comitatu Tholnensi existenti constructae, earumque pertinentiarum aliorumque castrorum castellorum, oppidorum et villarum, cunctorum etiam bonorum praefati condam Francisci Hederwarÿ, prioris utputa domini et mariti sui tangentium et concernentium in eodem castro eo tunc reposta et inventa et quo voluisset, fecisset, ac ipsum castrum simulcum oppido Ozora nuncupato ac Debrethe, Bozzas, Marthon, Zokol, Nÿlas, Tothfalw, utraque Maÿsa possessionibus, aliisque cunctis eiusdem et earundem pertinentiis et pertinentibus quibuslibet pro se ipso occupasset, occupativeque apud se interim, quo ad in captivitatem imperatoris Turcharum incidisset, potentialiter tenuisset et conservasset, quod quidem castrum, dum superioribus diebus vigore articularum, anno elapso per regnicolas nostros Novizolii editorum, cum literis vicecomitum et iudicum nobilium comitatus Tholnensis a nobilibus Gregorio de Gamas et Francisco Chakor, castellanis ipsius castri Ozora per generosam dominam Chaterinam consortem et magnificum Joannem, filium praefati Valentini Therek, aqud quorum utputa manus nunc dictum castrum cum pertinentiis haberetur et detineretur

castro in eodem constitutos praedicta domina actrix medio nobilium Benedicti de Farnad et Petri Ban de Zabadÿ, iudicum nobilium dicti comitatus Tholnensis repetere habuisset, iidem Franciscus Chakor et Gregorius Gamassÿ, nedum idem castrum dictae dominae actrici restituere curassent, verum de propria commissione et mandato praefatorum dominae Chatherinae et Joannis, filii eiusdem praefatos iudices nobilium captivassent, captosque per certum tempus in eodem castro, donec videlicet iam dictae dominae et domini ipsorum placuisset voluntati, tenuissent et conservassent potentia mediante in praeiudicium et dampnum praefatae dominae actricis valde magnum.

Quo audito Ambrosius de Beÿcz pro praefatis domina Chaterina consorte et Joanne filio eiusdem Valentini Therek in causam attractis cum procuratoriis literis conventus ecclesiae Simigiensis eodem Valentino Therek in captivitate Turcharum existenti, in eandem nostram personalem insurgens praesentiam, respondit ex adverso, quod praefatus Franciscus Hederwarÿ dum adhuc in humanis egisset et antequam praedictam dominam Dorotheam actricem sibi copulasset in coniugem, ob amissionem castri Nandoralbensis per serenissimum quondam Ludovicum regem, praecessorem et sororium nostrum charissimum, universosque status et ordines praedicti regni nostri publicus et notorius infidelis proscriptus fuisset, ob quam quidem notam infidelitatis suae universa bona et quaelibet iura possessionaria ubivis intra ambitum huius regni nostri Hungariae et partium sibi subiectarum habita, sed et res et bona sua mobilia amisisset et per hoc nulla bona aut iura possessionaria vel res aliquas de iure habere, dictaeque dominae actrici dare, donare aut legare potuisset, eadem autem domina actrix, cum in confesso sit, quod fuerit pauperula quaedam servitrix et ancilla, domorumque praefati condam Francisci Hederwarÿ purgatrix, neque etiam id in causam attractis constaret, verum ipsa domina actrix titulo nobilitatis fungatur, necne, ob hoc cum fuerit pauperula huiusmodi bona et res in actione sua praenotata specificatas habere, praedictae quoque literae et literalia instrumenta, eo quod universa castra, castella et quae-

libet iura possessionaria ipsius condam Francisci Hederwary per praedictam notam infidelitatis in fiscum regium devoluta extitissent, ipsam dominam actricem minime concerneret, ex eoque praemissa actio eidem non competeret. Quibus sic habitis dictisque procuratores partium praefatarum suis partibus per nos in praemissis iudicium et iustitiam praeberi supplicantes, unde quia praefatus Franciscus Hederwary dudum, antequam praefatam dominam actricem in suam recepisset uxorem, per praemissam notam infidelitatis om[nia] castra, castella et quaevis iura possessionaria, resque et bona sua mobilia amisisse, nec quitquam dominae actrici donare, conferre vel legare potuisse, ex eoque nichil praedictorum castri Ozora ac curiae Edelen et pertinentiarum eorundem vel literarum, literaliumque instrumentorum, rerumque et bonorum nobilium ad ipsam dominam actricem pertinuisse et per hoc actio et acquisitio praemissa ipsi dominae actrici minime competere ex praemissis reperiatur manifeste, propter quod rationibus et causis praemissis causam praemissam, partes inter praefatas, ut praemittitur, motam sopiri et condescendere faciendo praefatos Valentinum Therek, necnon dominam Chaterinam coniugem et Joannem filium eiusdem ab impetitione praefatae dominae actricis causa in praemissa duximus absolvendos, immo sopitam et condescensam pronuntiamus ac modis omnibus absolutos committimus per praesentes auctoritate nostra iudiciaria iureque et iustitia mediante. Datum Posonii tertio die termini praenotati, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio.

Lecta per me magistrum Posa prothonotarium.

Eredetije papiron, alján pecséttel, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 920. Nr. 16. jelzet alatt.

96.

Pápa, 1543 márczius 23. Hédervary Lőrincz kéri testvérét, Györgyöt, hogy értesitse őt ügyeik állásáról s küldjön neki kevés költséget, mivel beteg lábát gyógyíttatja, továbbá néhai H. Ferencz özvegyének halat.

Egregie domine et frater charissime salutem et meam commendationem.

Rogo vestram egregiam dominationem, quod eadem

faciat me certiore de omnibus negotiis nostris, quia tristis valde est anima mea, qua re in istis festis Pascalis cum eadem praesens fieri nequivi et eadem mittat aliquas parvas expensas, quibus possim satisfacere tonsori, qui pedem curat meum, quia pecuniae, quas aput dominam habuimus, aduc desiderantur. Johannem Pixidarium mittat infra supra unam paripam, ut curas querat vasorum vini, quae iuxta Bolaton habemus. Haec est mira res, ut pro nostra iustitia non audeamus ambulare. Ideo rogo vestram dominationem, quod eadem se custodiat, quia in mirabili tempore sumus, sed de omnibus rebus eadem scribat mihi, qualiter cum Bakýt eadem in iudicio ambulaverit, quia iam usque semper anima mea tristatur, quousque ab eadem relationem non acceperim. Dominae uxori quondam domini Francisci eadem pisces mittere curet. Deus eandem felicissime conservet.

Datum in Papa, in festo Parascevae anno 1543.

Laurentius Hedervary,

frater vestrae dominationis claudus.

Kivül: Egregio domino Georgio [Hederva]ry, domino et fratri charissimo.

Eredetije nedvességétől megrongálódott papiron, Fasc. M. 1. Nr. 16. jelzet alatt.

97.

Pozsony, 1543 április 22. (?) Midőn királyi parancsra Héderwáry Lőrinczet és Györgyöt néhai Héderwáry Ferencz, nándorfehérvári bán szigetközi birtokaiba a pozsonyi káptalan beiktatni akarta, Bakych Péter ellenmondott.¹ Mivel azonban az idézés alapján a per tárgyalására meg nem jelent, a személyes jelenlét bírósága a bemutatott 1519-iki szerződés alapján² a Héderváry testvéreknek ítélte meg és megparancsolta a pozsonyi káptalannak, hogy iktassa be őket néhai Héderwáry Ferencz remetei, bodaki, zely-i, darnói, lipoltfalvai, gyűlvészi (Pozsony m.), hédervári, ásványi, olthovai, rárói, zelkei, szentpáli, dunaszegi, ladaméri, zámolyi, újfalusi, szabadii, nagy- és kismedvei, szapi, szigeti, öttevényi, győri (Győr m.), araki és nováki (Mosony m.) birtokrészeibe, meg a bodaki és öttevényi révbe.

Eredetije egérrágta, szakadozott papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 10. jelzet alatt.

¹ Lásd a pozsonyi káptalan 1543 febr. 26-iki jelentését.

² Lásd I. k. 395. sz.

98.

Ujvár, 1543 május 22. Batthyáni Ferencz Nádasdy Tamás vasmegyei főispánnak és dunáninneni főkapitánynak írja, hogy Strym-be nem őt hanem Héderwáry Györgyöt iktatta be a vasvári káptalan.

Eredetije papíron, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1009 Nr. 5. jelzet alatt.

99.

1543 október 13. A pozsonyi káptalan előtt Batthyáni Ferencz és Mérei Mihály királyi tanácsurak közbenjárására Héderwáry Lőrincz és György a következő feltételek alatt egyezsége léptek Laki Bakych Péterrel:

1.) A pereket kölcsönösen beszűntetik; egymás bírságát elengedik.

2.) Bakych Péter 15 nap alatt visszabocsátja néhai Héderwáry István mindazon birtokát, a mi még kezénél van és akkor 4 szolgabíró és egy vagy két nemesember a határokat megjárja és megállapítja.

3.) Jobbágyaikat 15 nap alatt kölcsönösen visszaadják és régi lakóhelyükre szállítják.

4.) Bakych Péter visszaadja a medvei rév felét.

5.) Néhai Héderwáry Ferencz szigetközi birtokait a király és a rendes országos bírák döntéséig élvezzeék Bakych Péter és néhai Pál özvegye és gyermekei.

6.) Miklós napján (dec. 6.) Sýwlön (Pozsony m.) Kerecheni Zalaý János pozsonymegyei főispán vagy Mérei Mihály elnöklété alatt 4—4 nemesember döntsön mindazon hatalmaskodásban, mit Bakych emberei elkövettek, a mikor a király és a pozsonyi káptalan emberét, meg Héderwáry György és Lőrincz jobbágyait megverték vagy megsebeztek.

Ha valamelyik fél az egyezséget meg nem tartja, veszítse becsületét és a perek ismét felújulnak.

A pozsonyi káptalan 1703 aug. 23-iki hiteles átiratából, Fasc. 9. Nr. 23. jelzet alatt.

100.

Pozsony, 1543 október 14. I. Ferdinánd megparancsolja Kerecheni Zalaý János, pozsonyi főispánnak, hogy — létrejövén a békessége Laki Bakýth Péter és Héderwáry Lőrincz s György között — irassa össze azokat a károkat, a melyeket Bakýth Péter jobbágjai Héderwáry Lőrincz és György embereinek okoztak.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fideli nostro, magnifico, Joanni Zalaý de Kerechen, comiti comitatus Posoniensis etc

salutem et gratiam. Quoniam fideles nostri magnificus Petrus Bakÿth de Lak ac egregii Laurentius et Georgius de Hederwara in concordiam et unionem pacis devenerunt, quibus ut concordia restituendo ac resarciendo damna illata firmior sit, fidelitati tuae harum serie committimus et mandamus, quatinus acceptis praesentibus hominem tuum cum iudice nobilium ac sedis istius comitatus iurato notario ad facies bonorum ipsorum Laurentii et Georgii Hederwarÿ in districtu Zÿgethkeuz habitorem, ut iniurias et damna per servitores praefati Petri Bakÿth colonis ipsorum Laurentii et Georgii Hederwarÿ illata resciant, revideant ac in registro fideliter conscribant, transmittere debeas et tenearis et aliud nequaquam facere praesummas. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii, decima quarta Octobris, anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo tertio.

Ferdinandus.

Nicoláus Olahus.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 8. Nr. 12. jelzet alatt.

101.

1544 márczius 2. Kerecheni Szalay János pozsonymegyei főispán és Mérey Mihály nemes bírótársaival Syül-ön (Pozsony) 200 frt bírságra ítélte Laki Bakych Pétert és néhai Pál özvegyét, Theodórát a királyi és káptalani ember megveréséért, mely összeg felerészben Héderwáry Lőrinczet és Györgyöt, felerészben pedig a végrehajtó királyi embert és a megvert nemeseket illette. Mivel az alperesek a bírságot lefizették, erről őket a pozsonyi káptalan előtt nyugtatta Héderwáry Lőrincz és György.

A pozsonyi káptalan 1703 aug. 23-iki hiteles átiratából, Fasc. 9. Nr. 23. jelzet alatt.

102.

1544 április 15. Kerecheni Szalay János pozsonyi főispán Mérey Mihállyal és bírótársaival Syül-ön 500 frtnyi bírságra ítélte Bakych Pétert és az imént elhunyt Theodóra asszonyt, néhai Bakych Pál özvegyét Héderwáry Lőrincz és György ellen elkövetett hatalmaskodások miatt. Mivel a bírságot az egyezség szerint két részletben megkapták, Héderwáry Lőrincz és György a pozsonyi káptalan előtt Bakych Pétert és néhai Pál maradékait nyugtatják és a pereket beszüntetik.

A pozsonyi káptalan 1703 aug. 23-iki hiteles átiratából, Fasc. 9. Nr. 23. jelzet alatt.

103.

Pozsony, 1544 június 14. I. Ferdinánd király személyes jelenléte megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy levelével intse és idézze meg a győri káptalant tanácsukban (szentszékükben — consistorium) mivel parancsára pýský-i (Győr m.) jobbágyaik Mehely András, Wracz Máté, Kozma Gergely és Miklós, Nagy Máté és Balázs, Kowach András, Pál Ambrus, Polgar Balázs és Dávid, Argyak Vitál, Vincze, Kelemen és István, Soos János Horwathŷnowýtth Bertalan győri várnagy jobbágyaival Pünkösöd (*jún. 1.*) körül Héderváry Lőrincz és György kisbodaki, remetei, lipotfalvai (Pozsony m.) és ásványi (Győr m.) birtokaira törtek s onnan jobbágyaikat Henczel Dénest és Jánost, Bán Jánost, Bwdaj András, Kys István bírót, Zabó Jánost és Balázst, Békés Tamást és Pált, meg Wad Andrásst megkötözve Győrbe hurczolták és bebörtönözték, azonkívül ugyanazon időtájban zámolai (Győr m.) jobbágynak mindenféle marhát és egyéb javait elrabolták, miáltal több, mint 300 frtnyi kárt okoztak a felpereseknek.

Eredetije papíron, záró pec-éttel, Fasc. 106. Nr. 15. jelzet alatt.

104.

Pozsony, 1544 július 19. Várdai Pál esztergomi érsek és királyi helytartó előtt — mivel a személyes jelenlét távol volt — a győri káptalan nevében megjelent Dalmadi Tamás és panaszt emel Laki Bakyth Péter és a Héderváry testvérek, Lőrincz és György ellen,¹ hogy az előző évben Szt. István napja (*aug. 20.*) körül Henczel János és Dénes, Naagy János, Kobor Simon remetei (Pozsony m.) jobbágyaikkal a győri káptalan pýsky-i birtokán a Cheregle nevű erdőben és a Felsekysduna ágáig húzóódó másik erdőben a füvet lekaszáltatták és elhordatták, — továbbá Husvét (*ápr. 13.*) táján Héderváry Lőrincz és György Kelemen Miklós és János darnói (Pozsony m.) és Henczel János és Dénes remetei jobbágyaikkal Pýskýn Zywasok nevű hosszú árok — mely határral — és Maglas Ket holdos nevű földek között levő terület felét felszántatták és zabbal bevetették, — a másik felét pedig Bakyth Péter foglalta el — azonkívül Pünkösöd (*jún. 1.*) körül Héderváry Lőrincz és György, Zambó János és Balázs, Bewkes Tamás, Dekan Albert, Kys Márton, János és István, Molnár Boldizsár kisbodaki, Henczel János és Dénes, Nagy Albert és János, Kobor Simon,

¹ A győri káptalan panaszára már 1544 jún. 16-ikán Pozsonyból I. Ferdinánd vizsgálatra küldi ki a pozsonyi káptalant. — A pozsonyi káptalan országos levéltárában, Capsa 13. Fasc. 3. Nr. 23. jelzet alatt.

Zenche Boldizsár és Bálint, Elek Márton remetei, Darnaj Kelemen, Zewr András, Papa Lőrincz lipoltfalvi, Kelemen János és Miklós, Darnaj Máté, Fynes Ambrus, Poklycz Orbán és Jakab, Fodor István, Zely Lukács, Németh Fülöp, Byro Pál nevű darnói jobbágyaikat, — Bakyth Péter pedig Áswáni Miklós deák rárói tiszttartót és várnagyot és ennek ásványi szolgáját Czynthel Gergelyt, István deák bírót, Czynkwari Balázs, Fodor Albert kisbodaki, Bayczy István, Saaghý János, Anthal Márton, Ferencz Tamás, Solon Lázár remetei, az idősb és ifjabb Genew Máté, Ábrahám István lipoltfalvi, Kozma Mihály és Demeter, Wach Máté, Németh Mihály, Morych Péter. Lando Kristóf, Beke Balázs, Lukács és Simon nevű darnói jobbágyait a Cheregle nevű erdőre küldte, kik a pysky-i jobbágyok gulyáját és nyáját elhajtották, a nyáj őrzőjét, valami Ambrust félholtra verték és bojtárjaival, Imrével és Péterrel — kiket meg is kötöztek — őrizet alá vették, hogy a falunak hírt ne adhassanak, miáltal a győri káptalannak 400 frtnál nagyobb kárt okoztak.

A hatalmaskodást az alperesek nevében Bogárdi János deák visszautasította, mert a kérdéses területek megbízóinak birtokai és a beszterczebányai országgyűlés végzései alapján kapták vissza a Hédervályak Bakyth Pétertől. A mit tettek, sajátjukon tették s ezért a hatalmaskodásban teljesen ártatlanok.

A győri káptalan megbízottja azonban azt erősítette, hogy 1543 február 11-ikén a jelzett birtokokba a győri káptalant beiktatták s így az ő tulajdona.

Bogárdi János azonban a beiktatást semmisnek nyilvánította, mivel a Hédervályak birtokát akkor még Bakyth tartotta elfoglalva s csak a beszterczebányai gyűlés végzései alapján került vissza kezükbe s a beiktatásról pedig a Hédervályak mit sem tudtak, hogy ellene védekezhettek volna s a győri káptalan is csak Bakyth Péter meg nem jelenése miatt kadott beiktató parancsot. — Hogy a kérdéses birtokok régente is a Hédervályaké voltak s a beszterczebányai végzések óta bírták, — vizsgálatot ajánl fel Bogárdi.

Váradai Pál tehát megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Pápai Iso György, Tholnai Mátyás vagy Miklós deák, Radóczy Gyárfás, Tadi Albert vagy Fülöp, illetve Sebestyén deák királyi emberrel küldje ki magát és tudakolja meg a vizsgálat során, vajjon a birtok a Hédervályaké és Bakythé vagy pedig a győri káptalané s tényleg megtörtént-e a hatalmaskodás.

(A pert később Jakab napján (júl. 25.) visszavonta a győri káptalan s a szokásos hat márkányi perszűntető bírságot Pósa Györgynek, a személyes jelenlét ítélmesterének lefizette.)

Eredetije papíron, felzetes záró pecséttel, Fasc. 22. Nr. 6. jelzet alatt.

105.

Pozsony, 1545 május 29. A korábbi zavarok idején Héderváry Lőrincz és György Kaczianer János fogságába került, a melyből Györgyöt szabadon bocsátották, Lőrincz élete és szabadsága megváltására Batthyányi Ferencztől jelentős összeget vettek kölcsön s az ő segítségével és 100 frt váltságdíjjal kiszabadult Lőrincz is. Ezért a két testvér Aborgatát, továbbá strémi, csákáni, szentkúti, felsőbikkési, zalmári, szombattfalvi és sároslaki birtokrészeiket, Dienessy pusztát (Vas m.) — a melyek előbb néhai Monyorókeréki Elderbo János feleségénél, Katalinnál, majd Erdődy Péternél zálogban voltak, de Lőrincz és György nagy költséggel visszaváltotta — I. Ferdinánd király személyes jelenléte előtt 2210 frtért eladja Batthyányi Ferencznek és testvére unokájának, Kristófnak.

A királyi jogokat Bécsben, 1545 decz. 19-iki oklevéllel kapta hozzá Batthyányi Ferencz. — A beiktatást Bécsben, 1545 decz. 9-én kelt királyi parancsra a vasmári káptalan végezte 1546 jan. 22-én. Lásd a vasmári káptalan erről szóló 1546 febr. 7-iki oklevelét. Hitelesített, 1736 márcz. 19-iki másolata az Országos Levéltárban, Táblai perek között, 4—1274. ielzet alatt levő csomagban.

106.

1545 június 15. Révay Ferencz túróczi főispán és nádori helytartó előtt Héderwáry Lőrincz és György panaszt emelt Laki Bakýth Péter ellen. Szt. György napja (ápr. 24.) táján ugyanis huszárait Ásvány, Dunaszeg, Olthowa, Szabadi és Ladamer győrmegyei falvakban helyeztette el kapitánya Székely Miklós által. A lovasok a Héderwáryak és jobbágyaik vetéseit lelegeltették, azután a panaszosok ásványi legelőjükön, Szárcsástón (Zarchastho) leveles színt csináltak s ott tanyáztak, miközben a jobbágyok tyúkjait, néha még lúdjaikat, borjait, sőt még ökreit is elvették és felélték. Székely Miklós kapitányt egy párszor figyelmeztették, hogy ezt ne engedje embereinek, de ő semmibe sem vette a felszólítást. Hiába intette meg kértükre Kerecheni Zalay János és a királyi helytartó Bakýth Pétert is. Úrnapja (jún. 5.) körül pedig néhány lovas Ásványra bement, a jobbágyaikat szidalmazták, barmaikat az istállókból kizavarva lovaikat kötötték helyükbe, maguk meg a házakat foglalták el és pusztították jobbágyaikat, Szabadin pedig Fekethe Ambrus jobbágy házára törtek és őt magát úgy arcul ütötték, hogy öt foga kiesett.

Révay Ferencz tehát Pozsonyból június 11-én megparancsolja a győri káptalannak, hogy Bwdai Jakab, Laki Fülöp vagy Panithy János mesterek, nádori jegyzők valamelyikének jelenlétében tartson vizsgálatot.

A káptalan a paracsnak engedelmeskedve Bwdai Jakab nádori jegyzővel kiküldi kanonokját Thýzawarsany Mihály mestert, a kik június 12-ikén Olthowán, Ásványon és Szabadin kihallgatták a jobbágyokat, a kik igazolták a vádakát, hogy Bakýth katonái hatalmaskodtak s azonkívül a jobbágyokat, feleségeiket rútul szidalmazták, Wadaz Albert olthowai jobbágyra rálóttek, 4 malaczát elvették, Ásványon meg egyebek között zabolát, a kirurgus pedig Fekethe Ambrusra azt mondta, hogy még több fogát is elveszti az ütés következtében. — A vizsgálatról a győri káptalan jelentést tett a nádori helytartónak.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 15. jelzet alatt.

107.

1546 április 24. A pozsonyi káptalan I. Ferdinánd király parancsára április 4-ikén Pozsonyban 15-öd napra megidézte Héderwáry Györgyöt és általa testvérét Lőrinczet, hogy néhai gr. Thurzó Elek királyi helytartó özvegye, Ormosdi Székely Măgdolna, most Perstein János felesége ellen jelenjenek meg a személyes bíróság előtt és mutassák be Nádasdy Tamás országbíró azon ítéletlevelét, a melyben néhai Thurzó Elek tartozása miatt folyó perben Székely Măgdolna ellen — mivel meg nem jelent — végrehajtást nyertek némely Thurzó-birtokokra, bár az özvegy a személyes jelenlét előtt tiltakozott ellene, melynek másolatban való kiadását elrendelte Révay Ferencz nádori helytartó ugyanezen káptalanhoz intézett április 24-iki parancslevelében.

Eredetije papíron, hátán pecsét nyomával, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 469. Nr. 22. jelzet alatt.

108.

Prága, 1546 augusztus 3. I. Ferdinánd megparancsolja Póka-teleke-i Zomor János királyi jogügyigazgatónak, hogy Héderwáry Lőrincz és György ellen a rárói kastély miatt folyó perben védje meg Laki Bakýth Pétert (aulae nostrae familiaris), mivel Rárót még II. Lajostól kapta s az adományt ő is megerősítette.

I. Ferdinánd Pozsonyban, 1548 máj. 28-án kelt átiratából az Országos Levéltárban, Fasc. 552. Nr. 14. jelzet alatt.

109.

1546 november 23. A pozsonyi káptalan jelenti Révay Ferencz túróczy főispánnak és nádori helytartónak, hogy Pozsonyban november 22-én kelt parancsára Zepethneki Pál oltárigazgatóval

még aznap Pozsonyban felszólította Héderwáry Lőrinczet és Györgyöt, hogy fizessék meg Salgaý Istvánnak és Balázsnak azt a 100 frtot, mit néhai atyjuk, István, a Salgaý testvérek néhai atyjától, Mihály csejtei várnagytól vett kölcsön, hogy magát Kaczianer János fogságából kimentse.

Révay Ferencz nádori helytartó 1547 nov. 10-ike után kelt átiratából. (L. 112. sz. a.) Fasc. 106. Nr. 16. jelzet alatt.

110.

Prága, 1547 szeptember 25. I. Ferdinánd néhai Nehéz György és János magtalan halála után Korompán és Spácán (Pozsony m.) levő részbirtokaikat Bedegi Nyáry Ferencz hontmegyei főispán és főlovászmester közbenjárására az ő szolgájának, Héderwáry Lőrincznek adja azon érdemeiért, melyeket Nyáry Ferencz szolgálatában szerzett.

III. Károly király 1740 febr. 8-ikán kelt hiteles átiratából az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 273. Nr. 1. jelzet alatt. — U. azon napon kelt az esztergomi káptalannak szóló beiktató parancs, a melynek alapján 1548 szept. 10-ikén meg is történt a beiktatás, a melynek azonban Kemény Péter és Spácay Márton ellenmondott. — Lásd az eredeti beiktató parancsot az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 38. Fasc. 12. Nr. 15. jelzet alatt, s reá vezetve a beiktatás körülményeit.

111.

Pozsony, 1547 október 4. Várdai Pál érsekprímás és királyi helytartó Héderwáry Lőrincznek és Györgynek adományozván a magvaszakadt Nehéz Jánosnak és Györgynek a koronára szállott két pusztáját, Warffewide-t és Santhalý-t, megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy őket beiktassa.

Eredetije papíron, záró pecséttel, az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 38. Fasc. 12. Nr. 23. jelzet alatt.

112.

1547 november 10. után. Mivel 1547 november 10-ikén Héderwáry Lőrincz és György megbízottja Zechewdi Tharrodý Péter néhai Héderwáry István kötelezvényének¹ bemutatása után jogosnak ismerte el néhai Salgaý Mihály fiainak, Istvánnak és Balázsnak 100 frtnyi követelését, a bíróság a Szt. Lukács napi törvény-

¹ Lásd 19. sz. a.

kezés idejére kötelezte a Héderváryakat az adósság megfizetésére. Mivel ennek az utolsó napig eleget nem tettek, a Salgay testvérek megbízottja, Gellyenffalwai Kápolnay Mihály kértére Révay Ferencz nádori helytartó megparancsolta a pozsonyi káptalannak, hogy a Salgay testvérek javára foglaljon le 100 frt értékűt a Héderváryak ingóságából — ha ebből nem telnék, — ingatlanából és iktassa is be őket.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, Fasc. 106. Nr. 16. jelzet alatt.

113.

1547 december 18. Héderváry György magánügyeiken kívül értesíti testvérét Lőrinczet, hogy a császár és a király öt évre békét kötött egymással.

Egregie domine, frater charissime servitium!

Az mi dologerth ez orzagh fewkepen valaftoth vala, az frýgh dolga vegyl, Kýralhoz thednapon hozak megh es im maftth vafarnap 7 oran mondak kj.

Az frýgh kýral kezeth es chýaffar kezeth ewth estendeýgh vagion.

Es valamýth kerefthýenek Birodalma alath vagýon kerefthýenek Býrýak. Ez Be fognaýa az erdeýeketh es tiffa mellekýeketh.

Affeletth az thíz vr, az kýk peftth alath cýaffar Birodalma alla áttá volna magath, azokatis chýaffar kýralnak megh engethe, de kýralnakjs valami thifteffeges kený anýandekoth kel adný marcius honak elsew napýan subintelligendó XXXII. milia ducati.

Anak felethe az thýmarfagokath, az kýketh el igerth volth chýaffar, fanthalanth Chalokezeth, Tirnauiat es mýnd az tebyt, kj vethe chýafar ezekkel kezeth, megh engethe kýralnak.

Az feleth valami falwkath felelem mýath vagj rablaf mýat oda hodoltatanak vona aztis megh engethe.

Ez artýculus illetj az Som dolgath. Azerth im chafaris megh engete, k., írýon az fegenfegnek, Paxj Janos vramnakis, merth ha akarywk, megh sabadythatýwk.

Affeletth prybekeketh egy felel se vegek be, martalochokath, haýdwdkath. Ezeketh megh býnteffek, az kýk nepeth Bantthnak.

Az vegekben igen megh tarchyak az Bekeffegeth. es az frygeth.

Az kereskede nep zabadon jarhasson. es kerefkedheffek odabe, chyak megh adwan az sokoth jwuedelmeth.

Ez artyculus illethne az Buza dolgath. Azerth nem arth ha .k. ideen rea gondol es emberth keres rea az dologra.

Mwnokj vetthe meg az korompay defmath, de ha akarya Peter vram, zabad vele ha el engedj az ew falwyth, az articulus ferenth. Tauul valo voltaerth nem banom, merth az kj vagon, aztis nehez haza hordanj. Az zaberth banom etc.

Az heleth az egez Sygethkezy defmath vegik megh ez innepebe, mert jofagunkban vagyon, kezel hozzank.

Dominus Bathorj optavit a me, ut exirem hodie post prandium cum eo ad Semptaviam, ex quo hic neque die, neque noctu quietem habuit. Et hic determinare non potuit mecum, vult illic mecum concludere et pollicitus est finem rei facere. Velim nolim, oportet me id facere, quae vult, quia violentia mediante nihil efficere potero. Et mirantur homines, quod ego adhoc tractatum potui ducere, cum domini sint potentes et inobedientes etiam regiae maiestati etc. Quanto magis nos eos ad hoc duci possemus, quae est contra naturam eorum obedientia et executio iustitiae etc.

Magister Thomas adhuc non est reversus; nescio, ubi inveniet Johannes Assonffalway. Mansi pedester. Ego timeo, ut procul inveniet, vel aliqua accidentia mala accidit, quod Deus avertat. Conduxi unum Kochi. Exibo cum domino Bathorij et ibidem Semptaviae manebo et exspectabo oves, quousque advenerint.

Dominatio vestra faciat accessire (*igy*) Albertum Tharchy propter debitum lanii Wiennensis, Martini Furka, quia ipse nisi quattuor denarios ex singulis ovibus, quae facit fl. X, denarios LXXXI., relaxavit et debet nobis fl. C.LXXXIX et praeterea de pretio agnorum fl. II. Ex hac summa dominatio vestra nichil praetermittat sibi, ex quo ita inhumaniter tractavit nos. Praeterea sic promisit coram multis, quodsi ad 15. diem iuxta hanc concordationem non solveret, tunc eo facto iterum tanta summa pecuniarum convinctus sit. Haec

omnia Albertus Tarchj dixit mihi, cui plus credo in hac parte, quam illi, qui dixit dominationi vestrae 18 fl. relaxasse. Ideo oportet convenire dominationem vestram cum Alberto Tharchj.

Danubius etiam incipiet congelari propter frigus; nescio, quomodo erit negotium ovium.

Finitis negotiis videlicet debiti cum domino Bathorj et advenientium ovium, ibo domum ad festa. Scripsi domino Sigismundo, pecunias suas restitutum. Hodie et cras erit divisio apostolorum in omnem terram.

Die dominico post Luciae Virginis anno 47.

frater dominationis vestrae
Georgius Hederwarj.

Kiviil: Egregio domino Laurentio de Hederwara, domino et fratri charissimo.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, Fasc. M. 1. Nr. 17. jelzet alatt.

114.

1548 *április 15.* Várdai Pál esztergomi érsek a darnói, remetei, pýský-i, lipoltfalvai, gyülvéshi és ásványi (Pozsony m. — Csallóköz szigeten [*így*]) érseki tizedet a föld után kapott illeték, a negyed kivételével bérbe adván Héderwáry Lőrincznek és Györgynek, a kifizetett bérösszegeiről, 65 frtról nyugtatja őket.

Szakadozott eredetije papiron, alján gyűrűs pecsét nyomával, Fasc. 114. Nr. 2. jelzet alatt.

115.

Pozsony, 1548 május 23. Nádasdy Tamás országbíró előtt néhai Héderwáry István fiai Lőrincz és György nyugtatják néhai gr. Thurzó Elek, királyi helytartó özvegyét, Ormosdi Székely Magdolnát, most Pernstein Jánosnét, szintűgy leányaikat, Thurzó Erzsébetet, Annát és férjét, Báthori András tárnokmestert és főkapitányt azon kölcsön visszafizetéséről, mit még néhai Thurzó Elek vett fel néhai Héderwáry Istvántól, melynek fejében a pozsonymegyei Szempezet eddig zálogjogon bírták a Héderwáryak.

Eredetije papiron, alján pecséttel, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 419. Nr. 29. jelzet alatt.

116.

1548 június 5. A pozsonyi káptalan előtt Héderváry György úgy a maga, valamint testvére, Lőrincz nevében is tiltakozik az ellen, hogy Bakÿth Péter magát beiktatta néhai Héderváry Ferencz szigetközi birtokaiba, a melyek pedig csak őket illetik meg.

Nos capitulum ecclesiae Poseniensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quod egregius Georgius de Hederwara suo proprio ac nomine et in persona egregii Laurentii similiter de eadem Hederwara ad nostram personaliter veniendo praesentiam, nobisque per modum solemnem protestationis et inhibitionis significare curavit in hunc modum, quomodo temporibus his superioribus magnificus dominus Petrus Bakÿth de Lak, nescitur quibus ductus rationibus universa bona et iura possessionaria magnifici condam domini Francisci de Hederwara in districtu Zÿgeth-kewz existentia in possessionibus Raro, Aswan, Hederwara, Olthowa, Zelke, Zenthpal, Dwnazeg, Ladamer, Zamol, Wÿffalw, Zabadÿ, Nagmedwe, Kÿsmedwe, in Poseniensi, item Zÿgeth, Ewthewen in Jauriensi, necnon Zelÿ, Darno, Remethe, Bodak, Lÿpolthffalw, Gewlwez in Poseniensi similiter ac Nowak et Arak in Mosoniensi comitatibus adiacentibus quocunque titulo a maiestate regia sibi et suis heredibus impetrasset, ad quae scilicet bona iuraque possessionaria medio regii et honorabilis capituli Jauriensis hominum idem Petrus Bakÿth circa festum beati Georgii martÿris (*ápr. 24. körül*), ut idem protestando coram nobis allegavit absque scitu eorundem exponentium se et suos heredes introduci et statui fecisset in praeiudicium et damnum iuriumque eorundem exponentium derogamen manifestum. Cum tamen ipsa bona praefata iuraque possessionaria iure hereditario et legitima successione neminem alium concernant praeter praefatos exponentes, eundem dominum Petrum Bakÿth ac alios quoslibet ab impetratione, statuifactione, usu fructuum et quarumlibet utilitatum earundem perceptione seu percipifactione, seque ipsos quovis quaesito sub colore in dominium earundem intromissione, ab eisdemque exponentibus eadem bona abalienatione, serenissimum quoque principem et dominum dominum

Ferdinandum, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regem, semper augustum, infantem Hispaniarum, archiducem Austriae etc. dominum nostrum clementissimum, suaeque maiestatis locumtenentem a donatione, collatione, suiue regii consensus superinde adhibitione qualitercunque iam factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhiendo publice et manifeste coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria tertia proxima post festum sacratissimi Corporis Christi, anno domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecsét töredékével, Fasc. 8. Nr. 17. jelzet alatt.

117.

1548 június 6. Az esztergomi káptalan jelent I. Ferdinánd királynak, hogy gr. Nádasdy Tamás vasmegyei főispán és országbíró Pozsonyban május 18-án kelt parancsára kiküldte kanonokját, Dobrakwtýai Mihályt, a ki a győri káptalant a consistoriumokban 15-öd napra megidézte a királyi személyes jelenlét elé, mivel pýský-i jobbágysai 1544 szeptember 8-tól Héderwáry Lőrincz és György Chereklye nevű erdejéből — mely Bodak, Remete és Darnó falvak területéhez tartozik — több ízben fát vágtak és majdnem kipusztították, azonkívül január 20-ika körül Ágoston erdőőrt megverték és Pýskýn fogságba vetették.

Eredetije papiron, záró pecsét töredékeivel, Fasc. 22. Nr. 9. jelzet alatt.

118.

Pozsony, 1548 június 24. Néhaj Héderwáry Istvántól 1524 márczius 3-ikán április 24-ig 400 frtot vett kölcsön Sawli Jósá Miklós, azonban nem fizette vissza, miért is Héderwáry István fia, Lőrincz és György néhaj Jósá Miklós özvegyén (már Azzonffalwai Osthffy Lászlónak is özvegye) Borbálán követelték, a ki azonban azt vallotta, hogy néhaj első férje birtokából csak hitbérét és az ingóságokat kapta, míg a többi birtok néhaj férjének testvérére, Farkasra szállott, tehát az adósságot keressék rajta. Jósá Farkas megbizottja Jósá Miklósnak bemutatott 1524-iki kötelezvényét nem ismerte el valódinak, mert reá egyéb bizonyíték nincsen, s az adósságot sem akarta kifizetni, mivel Jósá Miklós végrendeletileg úgy intézkedett, hogy az ingóságokból fizessék ki, ezek pedig az

özvegynek jutottak, melyek bizonyására vizsgálatot kért. Gr. Nádasdy Tamás országbíró tehát megparancsolja a győri káptalannak, hogy augusztus 11-ikén Héderwary Lőrincz és megfelelő számú társainak esküjét hallgassa meg, hogy néhai Sawli Jósá Miklós kötelezvénye, rajta pecsétje és aláírása valódi, s a kölcsönt az adós nem fizette vissza, másrészt pedig az eskü 15-öd napján két káptalani embert küldjön ki Pápára, a kik két királyi emberrel tanukihallgatást tartsanak, vajjon Borbála asszony csak hitbérét és az ingóságot kapta s a birtok többi részét Jósá Farkas, vagy pedig a végrendelet úgy rendelkezik, hogy az özvegy fizesse vissza az ingóságokból, s azután 15-öd napra jelentést tegyen.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 32. Nr. 77. jelzet alatt. — Az eskü meg is történt, lásd erről a győri káptalan csonka bizonyosságát u. ott. N. R. A. Fasc. 71. Nr. 12. jelzet alatt; azonban 1549 febr. 18-ikán az alperes ügyvédje kifogásolta, hogy a győri káptalan bizonyáglevelében nem sorolta fel név szerint Héderwary Lőrincz eskütársait.

119.

Bécs, 1548 augusztus 21. Ferdinánd király előtt Bakýth Péter és a néhai Héderwary István fiai, Lőrincz és György, — magukra vévén Lőrincz fia, István terhét — kiegyeznek oly módon, hogy Bakýth Péter s az ő, valamint Pál örökösei bírják néhai Héderwary Ferencz szigetközi birtokait, melyeket még II. Lajos király adományozott nekik Héderwary Ferencz hűtlenségi pere után, viszont a Bakýthok fizessék meg Héderwary István örököseinek azt a 4000 forintot, a mely összegért Héderwary Ferencz még Nándorfehérvár elveszte előtt zálogba adta szigetközi birtokait Héderwary Istvánnak s azon felül 300 frt perköltséget.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod fideles nostri magnificus Petrus Bakýth de Lak, aulae nostrae familiaris ab una ac egregii Laurentius et Georgius, filii quondam Stephani de Hederwara parte ab altera coram maiestate nostra personaliter constituti, iidem Laurentius et Georgius Hederwarý onera et quaelibet gravamina Stephani, filii eiusdem Laurentii Hederwarý ac aliorum fratrum ipsorum in subscriptis in se recipiendo sponte et libere confessi sunt et retulerunt in hunc modum, quod licet ipsi Laurentius et

Georgius Hederwarÿ praefatum Petrum Bakÿth ratione totaliū possessionis Raro ac praedii Selke, portionumque possessionariarum in possessionibus Hederwara, Asswan, Olthowa, Zenthpal, Dwnazegh, Ladamer, Zamolÿ, Wÿffalw, Zabadÿ, Nagh-Medwe cum medietate vadi ibidem in fluvio Danubii habiti, Kÿs-Medwe, Zÿgeth, Ewthewen cum medietate thelonei ibidem exigi soliti, item in civitate Jauriensi medietatis plateae *Zenth-Damakos* vocatae omnino in Jauriensi, item totalis possessionis Arak et portionum possessionariarum Nowak in Mosoniensi, necnon Selÿ, Darno, Lÿpothffalwa, Gÿewlwez, Remethe, Bodak simulcum theloneo et vado ibidem existenti in Posoniensi comitatibus existentium habitatum aliorumque bonorum et iurium possessionariorum in eisdem comitatibus existentium habitatum, quae videlicet alias magnifici quondam Francisci de Hederwara praefuissent, sed eadem possessiones, praedia ac portiones iuraque possessionaria magnifico quondam Paulo Bakÿth, fratri ipsius Petri Bakÿth et eidem etiam Petro Bakÿth ac eorundem heredibus per serenissimum quondam dominum Ludovicum regem Hungariae et Bohemiae etc., sororium nostrum charissimum, vigore litterarum suarum donationalium ac deinde etiam per maiestatem nostram perpetuo iure donatae exstitissent, praefati vero Laurentius et Georgius Hederwarÿ easdem tum iure successorio, tum etiam pro summa quattuor millium florenorum Hungaricalium ante amissam Nandor-Albam ipsi Francisco Hederwarÿ per iam fatum quondam Stephanum Hederwarÿ persolutorum ad se pertinere praetendissent, certae lites et causae in curia nostra regia motae fuerint et suscitatae, in qua quidem causa literae etiam adiudicatoriae pro parte dictorum Laurentii et Georgii Hederwarÿ contra praefatum Petrum Bakÿth confectae et extradatae exstitissent, nihilominus tamen partes praenotatae ad nostram clementem admonitionem regiam inclinatae nonnullorum etiam fidelium consiliariorum nostrorum ordinatione et amicabile compositione interveniente ad talem pacis et concordiae devenissent unionem, prout sese devenisse sponte retulerunt coram nobis eo modo, quod praefatus Petrus Bakÿth et heredes eiusdem et dicti quondam Pauli Bakÿth praefatas possessiones et

portiones aliaque omnia iura possessionaria memorati Francisci Hederwarý in dictis Jauriensi, Mosoniensi et Posoniensi comitatibus ubivis existentia et habita simulcum praescriptis vadis, theloneis, lacubus, aquis, silvis et generaliter cunctis earundem et eorundem utilitatibus et pertinentiis, quovis nominis vocabulo vocitatis ita et eo modo possideant, quemadmodum dictus quondam Franciscus de Hederwara vivens possedisset et ipsi quoque Laurentius et Georgius de Hederwara portiones suas in dictis possessionibus et portionibus, aliisque universis iuribus possessionariis in praedictis comitatibus existentibus et habitis similiter ita et eo modo possideant, quemadmodum vivente quondam Francisco Hederwarý pater eorum Stephanus Hederwarý possedisset et quod dictus Petrus Bakýth vel casu, quo eum decedere contingeret, heredes sui et dicti Pauli Bakýth praetactam summam quattuor millium florenorum Hungaricalium et ultra hoc trecentos florenos Hungaricales pro expensis in prosecutione dictae causae per praefatos Laurentium et Georgium Hederwarý factis eisdem Laurentio et Georgio Hederwarý in terminis infrascriptis, videlicet in festo beati Martini episcopi proxime venturo (*nov. 11.*) mille quadringentos et triginta tres florenos Hungaricos ac triginta tres denarios, deinde in beati Georgii martýris proxime venturo (*ápr. 24.*) similiter alios mille quadringentos et triginta tres florenos ac triginta tres denarios, ultimo vero in beati Martini episcopi festivitibus in anno millesimo quingentesimo quadragesimo nono proxime affuturo (*1549. nov. 11.*) post sese immediate sequentibus consimiliter mille quadringentos triginta tres florenos et triginta tres denarios semper coram capitulo ecclesiae Posoniensis plene et integre deponere et persolvere debeant et teneantur, et tandem ipso ultimo termino solutionis praenotatae memorati Laurentius et Georgius Hederwarý levatis et rehabitatis praescriptis pecuniis literas fassionales, quas super praetactis quattuor millibus florenis pro sui parte confectas haberent, simulcum literis compromissi prius facti, necnon adiudicatoriis et aliis processibus in causa praenotata pro eorum parte confectis ipsi Petro Bakýth et eius ac dicti Pauli Bakýth heredibus coram eodem capitulo Posoniensi in specie resti-

tuere easque invigorasas relinquere ac eundem Petrum Bakÿth et suos dictique Pauli Bakÿth heredes in praescripta causa perpetuo quietos et expeditos reddere ac de omnibus eorum iuribus in praetactis possessionibus, portionibusque et quibuslibet iuribus possessionariis dicti quondam Francisci Hederwary in praescriptis comitatibus habitis ipsi Petro Bakÿth, suisque et dicti Pauli heredibus et posteritatibus universis coram eodem capitulo Poseniensi sufficientem et legitimam fassionem perhennalem facere debeant et teneantur, super qua capitulum ipsum Poseniense eidem [Petr]o Bakÿth, suisque et dicti Pauli heredibus literas suas fassionales sub eorum sigillo dare et emanare [faciet in praemissis. Ad quae] omnia praemissa et quaevis praemissorum singula firmiter et inviolabiliter observanda partes praenotatae suo et honoris sui obligamine spontanea eorum voluntate sese coram nobis obligaverunt harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum Viennae, vigesima prima die mensis Augusti, anno domini millesimo quingentesimo quadregesimo octavo.

Lecta.

Eredetije papiron, rányomott pecséttel, Fasc. 8. Nr. 18. jelzet alatt. — 1591-iki megyei bírósági átirata az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 2583. sz. a. — Az első részlet fizetéséről lásd az 1548 nov. 22-iki s mind a három részletről 1549 nov. 11-iki oklevélét a pozsonyi káptalannak, — ugyanannak 1703 aug. 23-iki átiratában Fasc. 9. Nr. 23. jelzet alatt. — 1549 nov. 11-ikén azonban Bakÿth Péter nem kapta vissza kötelezvényét, miről tanuskodik ugyanazon oklevélben a káptalan.

120.

Hédervara, 1548 deczember 20. Héderwáry Lőrincz és György Zelÿn (Pozsony m.) a napnyugati faluvégen két üres jobbágytelket minden tartozandóságával együtt buzgó szolgálataiért nemes Tharchÿ Albertnek és utódainak ad, kikötvén azonban, hogy magszakadás esetén a két telek visszaszáll a Héderwáryakra.

Eredetije papiron, alján a két testvér aláírásával és papírfelzetes gyűrűs pecsétjével, Fasc. 17. Nr. 1. jelzet alatt. — Visszaváltásuk 1593 febr. 28-ikán történt. Lásd ott.

121.

Bécs, 1549 január 9. I. Ferdinánd megparancsolja gr. Salm Miklós pozsonyi főispánnak és királyi főkapitánynak, hogy győri és komáromi katonáinak tiltsa meg Laaki Bakýth Péter és Héderwary György rárói és hédervári kastélyaihoz tartozó erdőnek tovább való pusztítását.

Eredeti e papíron, alján pecsétte¹, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 1605. Nr. 9. jelzet alatt.

122.

1549 július 16. A pozsonyi káptalan bevalló levele szerint Hédervary György eljegyezvén magának Pásztói Borbálát, a Pásztói Zsigmond kiskorú leányát, gyámja, Balassa Zsigmond, Borsod vármegye főispánja az ingatlanokat közte és két testvére között felosztja. A káptalan előtt Hédervary György beleegyezik abba, hogy a Pásztói Zsigmond végrendelete szerint felesége utód nélküli halála esetén az ingóságok ennek testvéreire szálljanak.

Nos capitulum ecclesiae Posoniensis memoriae commendamus per praesentes, quod egregius Georgius Hederwarý coram nobis personaliter constitutus sponte et libere fassus est et in hunc modum retulit, quomodo divina voluntate sic disponente iuxta ritum et consuetudinem sanctae matris ecclesiae nobilem et generosam dominam Barbaram puellari aetate florentem, filiam videlicet egregii quondam domini Sigismundi de Pasthoh in coniugem suam legitimam sibi desponsasset, cui dominae praefatae Barbarae, adhuc in aetate puellari constitutae magnificus dominus Sigismundus Ballassa de Gyarmath, comes comitatus Borsodiensis tanquam testamentarius et tutor bonorum mobilium quondam Sigismundi Pasthoý, genitoris eiusdem dominae Barbarae in tres partes divisionem fecisset et ex eisdem bonis, rebus videlicet mobilibus praedictis coram et in praesentia venerabilis capituli ecclesiae Agriensis egregio Johanni Pasthoý, filio praenominati Sigismundi Pasthoý directam medietatem separasset et extradedisset, alteram vero medietatem duabus filiabus ipsius Sigismundi Pasthoj; scilicet Barbarae, sponsae dicti Georgii Hederwarý et Margarethae puellae aetate iuniori, ac pro portione dominae Barbarae ipsi sponsae suae dedisset et assignasset ad manus ipsius Georgii Hederwarý tanquam

sponso legitimo mille et quingentos et septuaginta octo florenos Hungaricos et unam torquem, seu catenam auream, continentem in se 123 florenos aureos et unum frontallum sive ornamentum capitis, vulgo nasffa vocatum, in qua sunt lapides *gýmáth* quatuor et unus saphirus et unus rubint et 4. margaritae, item 3. anulos aureos, in duobus (?) illis essent lapides saffir, in tertio autem iacintus et clenodia varii generis, pocula et picharia et cochlearia in argentiis, quae omnia in pondere suo continerent marcas 24 tali sub condicione, quod si temporum successu deo ita volente contracto matrimonio eiusdem dominae Barbarae sponsae suae eadem absque semine, aut solatio liberorum mori et de hac vita decedere contingeret, extunc praedicta omnia bona et res superius ordinatae praescriptos, idem dominus Georgius Hederwarj, sponsus ipsius dominae Barbarae iuxta continentiam testamenti et testamentariae dispositionis dicti quondam egregii Sigismundi de Pasthoh de facto et effective teneatur et obligatus sit libere et sine omni iuris strepitu ad manus heredum et posteritatum saepenominati Sigismundi Pasthoj dare et resignare, salvo tamen, ne in aliqua parte iuribus praefatae dominae Barbarae Pasthoj, sponsae suae charissimae haec supradicta qualitercunque derogari videantur atque omnia praemissa et praemissorum singula personali sua existentia (*igy*) sese coram nobis ad fidem et honorem suam obligavit servaturum, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria tertia proxima post festum Divisionis Apostolorum, anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo nono.

Pecsét nélküli másolat teljesen egykorú írással, egy ív papíron, Fasc. 108. Nr. 5. jelzet alatt.

123.

1549 november 17. A pozsonyi káptalan I. Ferdinánd király Pozsonyban november 16-ikán kelt parancsára kiadja bizonyáglevelét — melynek kiadását eddig Bakýth Péter megbizottai eltiltották — mely szerint Laki Bakýth Péter és néhai Pál utódainak megbizottai Beyczy Ambrus, Bogárdy János, Therewk György és Symándy Péter november 11-én a 4300 frtnyi összeg utolsó részletét is lefizették, azonban Héderwáry György csak az utolsó

részlet megolvasása után volt hajlandó nyugtatni, mivel az előbbiből is hiányzott és sok rossz pénz volt benne, miáltal 400 frtig megkárosodott. Héderwáry György lassan olvasta az összeget, rájuk esteledett és rá következő napon (nov. 12.) is számolták az összeget, s csak november 13-ikán végezték be, a mikor a súlyos beteg Héderwáry Lőrincz is megjelent. Bár az összegből a Héderwáryak szerint 100 forint hiányzott, és sok hamis és rossz pénz volt benne, a 4000 frt felvételéről Bakýth Pétert és néhai Pál utódait nyugtatták és részükre felvállást is tettek, lemondva minden igényükről. Mivel azonban az összes okleveleket a Héderwáryak nem adták vissza, a Bakýthok megbízottai a káptalan bizonyáglevelét el nem fogadták, hanem a káptalannál hagyták.

Eredetije papíron, hátán pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 19. jelzet alatt.

124.

1550 márczius 16. A győri káptalan Ferdinánd király parancsára — melyet Héderwáry Osvát fia, István fiának, Györgynek kérésére ad ki, hogy hallgasson ki tanukat arra vonatkozólag, hogy azon feltétel alatt adta a Héderwáry Osvát testvére Pál néhai Babothy Tamás nevű nemes embernek malomsoki (másként Felfalu vagy Pothaháza) telkét és nemes udvarhelyét, hogy Babothy örökös nélküli halála esetén a birtok rá és utódaira visszaszálljon és tudakozódjék az iránt is, hogy jogos örökös bírja-e az illető birtokot — 7 tanut hallgat ki. A tanuk egybehangzó véleménye (kik közül egyik a mohácsi szerencsétlen csatát is említi), hogy tudják, hogy az illető birtokot Babochy Tamás, utánna felesége, az után pedig Babochy Benedek, a ki a mohácsi vész alatt curtifer, vulgo Kochý volt, bírta, de hogy jogosan-e, nem-e, azt nem tudják, bár azt állítják, hogy Babochy Tamás utód nélkül halt meg.

Eredetije papíron, Fasc. 39. Nr. 2. jelzet alatt.

125.

Szentgyörgy, 1551 január 6. Héderwáry György Szentgyörgy (Pozsony m.) mezővárosban a tér végén megvevén az Ispér nevezetű házat, melynek déli szomszédja Helbek Farkas fazekas, — Hunthammer Farkas bíróval és az esküdtekkal úgy egyezett meg, hogy a házzal kapcsolatban alkalmazza magát a város jogaihoz és szabadságához.

Egyszerű másolat, mit a hatóság gr. Eszterházy Miklós nádor Nagyhéflányban 1641 jún. 14-ikén kelt parancsára adott ki Héderwáry Istvánnak. — Fasc. 7. Nr. 19.

126.

Bécs, 1551 október 14. I. Ferdinánd király. Héderváry György hű ragaszkodásának és szolgálatainak jutalmául ennek Pozsony megyében fekvő szentgyörgyi házát és curialis telkét mindennemű fizetéstől felmenti.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae, marchio Moraviae, comes Tyrolis etc. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes, quibus expedit universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus servitiis fidelis nostri egregii Georgii de Hederwara, quae idem multos iam annos sacrae regni nostri Hungariae coronae, ac nostrae quoque maiestati, cum summa constantia exhibuit et impendit, supplicationibus etiam nonnullorum fidelium nostrorum pro parte eiusdem nobis porrectis moti, domum seu fundum curiae in oppido nostro Zenthgyergh in comitatu Poseniensi inter ac prope domos Nicolai Hýrs, Pangratii Saiel, Martini Syller et Petri Ancinger, eiusdem oppidi civium et inhabitatorum existente, situm, quam domum seu fundum curiae idem Georgius de Hederwara a quodam Wolfgango Hofner, superioribus diebus ex consensu et de voluntate magnifici Georgii Seredý, qui nunc oppidum ipsum Zenthgyergh, una cum arce eiusdem nominis, a nobis inscriptionis titulo possidet, pro certa summa pecuniae emisse et sibi ac haeredibus suis perpetuo acquisivisse, in eademque domo seu fundo curiae certa etiam aedificia ac reparationes extruxisse, fecisseque dicitur, ipsumque Georgium Hederwarý ac suos heredes et posteritates universas (praemissis videlicet sic ut praefertur stantibus et se habentibus) ab omnibus censibus et taxis ordinariis et extraordinariis, aliisque omnibus collectis, necnon servitiis, ac quibusvis oneribus et gravaminibus, quas et quae idem Georgius Hederwarý suique heredes et posterii universi in medio aliorum civium et colonorum de praefato oppido Zenthgyergh ratione praedictae domus seu fundi curiae nobis et successoribus ac heredibus nostris, dominis videlicet praefatae arcis et oppidi Zenthgyergh, nostrisque

et eorum officialibus pro tempore constitutis, facere, solvere ac praestare deberet, in perpetuum eximendum, libertandum et supportandum duximus, imo eximimus, libertamus et supportamus praesentium per vigorem, quocirca vobis praefato Georgio Seredÿ, eiusque ac nostris vel aliorum officialibus de praedicta arce Zenthgÿergh, modernis videlicet et futuris, necnon prudentibus et circumspectis, iudici et iuratis, caeterisque civibus praefati oppidi Zenthgÿergh, praesentibus et futuris harum serie committimus et mandamus, ut a modo in posterum praefatum Georgium de Hederwara, vel eius heredes aut posteros, hominesque ipsius vel eorum, inter vos in pradiecta domo seu fundo curiae habitantes, ratione eiusdem domus ad aliquam solutionem census vel taxae, aut alicuius collectae, vel contributionis inter vos fiendae, necnon ad aliqua servitia vel onera in medio vestri, quovis tempore, communiter praestari et conferri solita, nullo modo cogere aut compellere praesummatis (*így*), sed eundem et eosdem in praemissa nostra exceptione et libertatione indemniter manutenere et conservare debeatis et teneamini, secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis semper exhibenti restitutis. Datum Viennae, die decimo quarto mensis Octobris, anno domini millesimo, quingentesimo quinquagesimo primo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus

E(piscopus) Agriensis m. pr.

Eredetije papiron, alján pecsét töredékeivel, Fasc. 6. Nr. 19. jelzet alatt.

127.

Pozsony, 1552 márczius 27. I. Ferdinánd király Héderváry György kérelmére ennek Pozsony megyében levő szentgyörgyi örökölt szőlőjét, megvizsgált régi szabadsága alapján, minden tizedfizetéstől felmenti.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae, comes Tirolis etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum fidelis noster egregius

Georgius de Hederwara superioribus diebus nobis humiliter exponendum curasset, qualiter ipse quandam vineam haberet in promontorio oppidi nostri Zenthgÿerg hereditario iure ad se devolutam et per eum hactenus pacifice possessam, de cuius vineae proventibus, etsi nunquam neque ipse, neque maiores sui censum ullum, neque decimam persolvissent, hoc tamen biennio ad solutionem decimae de eadem vinea per fideles consiliarios camerae nostrae, vel productionem privilegiorum seu literarum exemptionalium aut aliorum iurium suorum super decima ipsa fuisset admonitus, idem autem propterea, quod in his disturbiis literae et literalia instrumenta factum huiusmodi decimae concernentia ab eodem deperdita fuissent, literalia huiusmodi privilegia producere et ostendere nequaquam posset, supplicassetque nobis, ut nos probationes idoneas et sufficientes de usu in exemptione huiusmodi per progenitores suos et se ipsum quoque ab antiquo super decima praedicta habitum et continuatum acceptari facere dignaremur.

Nos supplicatione eiusdem clementer admissa, ad eundem instantiam litteras nostras attestatorias capitulo ecclesiae Posoniensis eidem Georgio de Hederwara concesseramus, ut illis mediantibus iuxta consuetudinem et leges regni quoscunque vellet, cives praesertim et incolas praefati oppidi Zenthgÿerg, ad deponendam, fatendamque veritatem, super usu in exemptione huiusmodi, modo premissa per eum continuato, cogere et compellere posset, qui quidem Georgius Hederwarÿ tandem ad nos reversus, literas relatorias eiusdem capituli Posoniensis ad nos reportavit, in quarum tenore aliquot fide dignorum de praefato oppido nostro Zenthgÿerg provectae aetatis hominum testimonio sufficienter usum exemptionis in praefata decima vineae suae ab hominum memoria per eum et progenitores suos continuatum iudicio certorum fidelium consiliariorum nostrorum, quibus probationes huiusmodi revidendas et iudicandas commiseramus, comprobasse dignoscitur, ac propterea supplicatum est nobis pro parte eiusdem Georgii (de) Hederwara, ut super exemptione huiusmodi litteras ei nostras dare dignaremur.

Nos itaque supplicatione eiusdem clementer admissa,

vineam eiusdem praefatam, in promontorio dicti oppidi nostri Zenthgyërgh, Plemel vocatam, ab omni censuum ac decimarum, aliorumque quorumvis onerum solutione, prout in fassionibus praedictorum testium contineri nobis asseritur, ipsumque Georgium Hederwarÿ et suos heredes, posteritatesque universas eximendum, libertandum et supportandum duximus, prout eximimus, libertamus et supportamus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris reverendo ac egregiis praefecto et consiliariis camerae nostrae Hungaricae, necnon officialibus ac decimatoribus praefati oppidi nostri Zenthgyërgh, praesentibus et futuris, harum serie committimus et mandamus, ut praefatum Georgium Hederwarÿ eiusque heredes et posteros in praemissa nostra exemptione et libertatione indemniter manutenere et conservare debeatis et teneamini; secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii, die vigesimo septimo Martii, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus

E(piscopus) Agriensis m. p.

Eredetije papiron, alján töredezett pecséttel, Fasc. 6. Nr. 20. jelzet alatt.

128.

Pozsony, 1552 márczius 27. I. Ferdinánd király a pozsonyi káptalannak megparancsolja, hogy Héderváry Györgyöt a Pozsony megyében levő, szentgyörgyi Plemel nevezetű szőlő birtokába, mely őt örök vétel jogán illeti s melyet minden fizetéstől felmentetett, iktassa be.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris capitulo ecclesie Posoniensis salutem et gratiam. Quum nos vineam fidelis nostri egregii Georgii de Hederwara hereditario iure ad se devolutam et per eum hactenus, prout ex testimoniis certorum fide dignorum hominum compertum est, pacifice possessam in promonthorio oppidi Zenthgyewrg Plemel voca-

tam in comitatu Posoniensi existenti habitam, ab omni censuum ac decimarum, aliorumque quorumvis onerum solutione eidem Georgio de Hederwara ipsiusque heredibus et posteritatibus universis vigore aliarum litterarum nostrarum superinde confectarum, exemerimus, libertaverimus et supportaverimus, velimusque eundem in dominium eiusdem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci.

Super quo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente nobilis Thomas Illies de Illjeshaza, sive Petrus Kemendÿ vel Stephanus Was, aut Ignatius Farcas, aliis absentibus homo noster ad faciem praedictae vineae in dicto promontorio oppidi nostri Zentgiewrg Plemel vocatae, vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat prefatum Georgium de Hederwara in dominium eiusdem, statuaturque eandem eidem, ipsiusque heredibus et posteritatibus universis praemissae exemptionis et libertationis nostrae titulo ipsi incumbenti, simul cum cunctis eiusdem vineae proventibus, utilitatibus et pertinentiis quibuslibet perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet contra annotatum Georgium Hederwarÿ ad decimum quintum diem in curiam nostram regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam, rationem contradictionis suae reddituros, et post haec huiusmodi introductionis et statutionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt, nominibus, terminoque assignato, ut fuerit expediens, eidem nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis. Datum Posonii, vigesimo septimo die mensis Martii, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

A pozsonyi káptalannak 1553-ik évi február 6-ikán k. beiktató átiratából, Fasc. 6. Nr. 22. (L. 131. sz. a.) jelzet alatt.

129.

1552 szeptember 7. A pozsonyi káptalan bizonyoságlevele arról, hogy Újlaky Ferencz győri püspök s kir. helytartó 1552-ik évi augusztus 22-én kelt parancsára Héderváry Györgyöt és fiát, Ferenczet, valamint néhai testvérének, Lőrincznek fiait, Istvánt és Jánost Pozsony megyében levő szentgyörgyi házrom, kuriális telek és szőlő birtokába, minden ellenmondás nélkül beiktatta.

Omnibus Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris praesentium notitiam habituris capitulum ecclesiae Poseniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum et singulorum, tam praesentium, quam futurorum memoriam harum serie volumus pervenire, quod nos literas reverendissimi domini Francisci ab Wylak, episcopi ecclesiae Jauriensis, locique eiusdem comitis perpetui ac locumtenentis serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc., domini nostri observandissimi introductorias et statutorias nobis et requisitive et autoritate regia praeceptorie loquentes et directas, honore, quo decuit, recepimus in haec verba:

Franciscus ab Wylak, episcopus ecclesiae Jauriensis, locique eiusdem comes perpetuus ac locumtenens serenissimi principis et domini domini Ferdinandi, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc. amicis suis reverendis, capitulo ecclesiae Poseniensis salutem et amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis egregiorum Georgii de Hederwara et Francisci, filii eiusdem ac Stephani et Joannis, filiorum quondam Laurentii de eadem Hederwara, fratris carnalis ipsius Georgii, quomodo ipsi in dominium domus desertae et dirutae seu fundi curiae alias providi Volfgangi Hoffner, civis et inhabitatoris oppidi Zentgewrgh in eodem oppido Zentgyewrg dicto, in comitatu Poseniensi existenti inter ac prope domos providorum Nicolai Hyrs, Pancratii Saÿel, Martini Syller, Petri Ancinger civium similiter et inhabitatorum eiusdem oppidi Zentgyewrg habitae ac unius vineae parvae desertae Aÿzenraÿ dictae in promontorio dicti oppidi Zentgewrg sitae et adiacentium ipsos expo-

nentes perpetuae emptionis titulo concernentium, item omnis iuris regii in eisdem habiti vigore consensus regii super eis impetrati legittime vellent introire.

Super quo amicitiam vestram harum serie hortamur et requirimus diligenter, regiaque, qua fungimur, autoritate eisdem committimus firmiter, quatenus acceptis praesentibus vestrum mittatis hominem vestro pro testimonio fide dignum, quo praesente Albertus Tarchÿ de Sely aut Anthonius Korontal, sive Joannes Azzonfalwaÿ, aliis absentibus homo regius per nos ad id specialiter transmissus ad facies praedictarum domus desertae seu fundi curiae in predicto oppido ac vineae parvae similiter desertae Aÿzenraÿ vocatae in promontorio eiusdem oppidi Zentgÿewrg sitarum, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legittime convocatis et praesentibus accedendo introducat praefatos exponentes in dominium earundem dicti iuris regii in eisdem habiti, statuatque easdem et idem eisdem ipsorumque heredibus et posteritatibus universis simulcum cunctis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, praemisso iure ipsis incumbenti perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem testimonium vestrum praefatum contra annotatos exponentes ad quintum decimum diem diei huiusmodi evocationis exhinc fiendae computandum in curiam regiam nostram scilicet in praesentiam rationem contradictionis eorundem reddituros et posthaec huiusmodi introductionis et statutionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt, nominibus terminum ad praedictum, ut fuerit expediens, nobis suo modo amicabiliter rescribatis. Datum Posonii, feria secunda proxima ante festum beati Bartholomei, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo. (1552 aug. 22.)

Unde nos autoritate regia mandatis praefati domini Francisci ab Wÿlak, domini nostri in omnibus, ut tenemur, obedire volentes, unacum praenominato Alberto Tarchÿ de Zely homine regio, per praefatum dominum Franciscum ab Wÿlak, locumtenentem regiae maiestatis ad id specialiter transmissis nostrum hominem, videlicet honorabilem magistrum

Thomam de Palasthÿcza, socium et concanonicum nostrum ad praemissam introductionem et statutionem faciendam nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt eo modo, quod ipsi feria tertia ante praedictum festum beati Bartholomei apostoli (*aug. 23.*) proxime praeteritum transacta ad faciem praenotatae domus desertae et dirutae seu fundi curiae alias providi Volfgangi Hoffner civis et inhabitatoris oppidi dicti Zentgewrg in eodem oppido Sancti Georgii vocato, in comitatu dicto Psoniensi existenti inter ac prope domos providorum Nicolai Hÿrs, Pancratii Saÿel, Martini Sÿller, Petri Ancinger, civium similiter et inhabitatorum dicti oppidi Zentgewrg habiti, vicinis et commetaneis eiusdem universis, signanter autem egregiis et nobilibus Thoma Illÿes de Illÿeshaza, praefecto arcis ibidem in oppido Sancti Georgii constructae, Anthonio Koronthalÿ de Zelÿ, Joanne Azzonfalwaÿ, Ambrosio Sorkÿ servitore egregii Francisci de Kÿs-serÿen ac providis Michaeli Mogor, iudice, Stephano Pauor, magistro promontorii, Balthasar Wiener, cive eiusdem oppidi Zentgewrg, Joanne Krancz cive oppidi Bozÿn, iobagionibus regiae maiestatis et Paulo Gwra iudice, Petro Imegh inhabitatoribus possessionis Prachan vocatae iobagionibus prudentium iudicis, magistri civium et iuratorum civitatis Psoniensis, omnino in comitatu Psoniensi praefato existentis in personis dominorum suorum, aliisque pluribus inibi legitime convocatis et praesentibus accessissent, praenominatusque Albertus Tarchÿ de Zelÿ, homo regius praesente nostro testimonio introduxisset memoratos Georgium de Hederwara et Franciscum filium eiusdem ac Stephanum et Joannem, filium (*igy*) quondam Laurentii de eadem Hederwara, fratris carnalis dicti Georgii, ipsorumque heredes et posteritates in dominium eiusdem domus desertae seu fundi curiae, statuissetque eundem et idem eisdem, heredibusque et posteritatibus ipsorum universis, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, puta terris arabilibus, cultis et incultis, pratis, pascuis, nemoribus, silvis, aquis, aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, montibus, vallibus, molendinis, molendinorumque locis, vineis, vinearumque promontoriis, generaliter

vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem domum desertam seu fundum curiae de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, praemissis emptionis et omnis iuris et consensus regii impetrati titulis ipsis incumbentibus perpetuo possidendum, tenendum et habendum, consuetis etiam horis et diebus ad id sufficientibus in facie eiusdem domus dirutae seu fundi curiae moram facientibus, contradictore nullo penitus ibidem nec demum coram nobis apparente. In cuius rei testimonium, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras privilegiales pendentes et attentici (*igy*) sigilli nostri munimine roboratas duximus dandas et concedendas. Datum sedecimo die diei huiusmodi executionis praemissae, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo supradicto.

Eredetije hártján, melyről lefüggő kék, vörös és sárga selyemsodraton pecséttrödéék látható, Fasc. 6. Nr. 21. jelzet alatt.

130.

Grácz, 1552 december 24. Néhaj Héderváry Lőrincz özvegye, Ilona és fiai, István és János jelentették, hogy néhaj Lőrincz testvére, György, örökösök nélkül halt el és birtokai őket illetik. I. Ferdinánd király tehát megparancsolja Mérey Mihálynak, a királyi személyes jelenlét helytartójának és Pozsony megye hatóságának, hogy Héderváry Lőrincz fiainak örökségi jogára nézve tartsanak vizsgálatot s ha állításuk igaz, adják át nekik Héderváry György birtokait.

Ferdinandus, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. fidelibus nostris egregiis Michaeli de Mere, personalis praesentiae nostrae in iudiciis locumtenenti, ac vicecomitibus et iudicibus nobilium comitatus Posoniensis salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrae in personis nobilis dominae Helenae viduae ac Stephani et Johannis Hederwarÿ, filiorum egregii quondam Laurentii de Hederwara, qualiter superioribus diebus egregius quondam Georgius de eadem Hederwara frater divisionalis mariti et patris ipsorum exponentium deo ita ordinante sine prolibus et heredibus vita functus esset, per cuius mortem

universa bona ipsius quocunque nomine vocata in praefatos exponentes, filios scilicet ipsius quondam Laurentii Hederwarÿ hereditario iure devoluta essent et condescensa et ob eam rem supplicatum pro parte eorundem exstitit maiestati nostrae, ut nos iuribus eorum legitimis ex officio nostro regio consulentes bona ipsa eisdem reddi facere dignemur. Nos itaque volentes unicuique, quod iustum est, fieri, fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus acceptis praesentibus de iuribus et successione praefatorum filiorum quondam Laurentii Hederwarÿ fideliter et diligenter percunctari et perscrutari debeatis, et si re vera compereritis bona et iura quaelibet possessionaria dicti quondam Georgii Hederwari sine heredibus propriis, ut dicitur, mortui praefatos filios olim Laurentii et neminem alium iure hereditario concernere, extunc secundum iura et leges atque consuetudinem regni nostri Hungariae eosdem in dominium illorum admittere et admitti facere debeatis et teneamini, aliud non facturi; praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Gracz, vigesima quarta die mensis Decembris, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Ferdinandus.

Nicolaus Olahus

E(piscopus) Agriensis.

Eredetije papiron, rányomott pecséttel, Fasc. 108. Nr. 6. jelzet alatt.

131.

1553 február 6. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy I. Ferdinánd király 1552-ik évi márczius 27-én kibocsátott parancsára Héderváry Györgyöt a szentgyörgyi (Pozsony m.) Plemel nevezetű szőlő birtokába minden ellenmondás nélkül beiktatta.

Omnibus Christi fidelibus, praesentibus pariter et futuris, praesentium notitiam habituris capitulum ecclesiae Posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum et singulorum, tam praesentium, quam futurorum memoriam harum serie volumus pervenire, quod nos litteras serenissimi principis et domini domini Ferdinandi, divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae etc., domini nostri clementissimi introductorias et statutorias nobis praeceptorie loquen-

tes et directas honore et reverentia, quibus decuit, recepimus in haec verba :

(*L. I. Ferdinand király 1552 márczius 27-iki parancsát 128. sz. a.)*

Unde nos mandatis praefati domini nostri regis in omnibus, ut tenemur, semper obedire volentes, una cum praenominato nobili Thoma Illÿes de Illÿeshaza, homine regio, hominem nostrum, videlicet honorabilem magistrum Thomam de Polaztÿcza, socium et concanonicum nostrum ad praemissam introductionem et statutionem faciendam nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt eo modo, quod ipsi in anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo praedicto feria tertia ante festum beati Bartholomei apostoli tunc praeteritum transacta (*1552 aug. 23.*) ad faciem praenotatae vineae Plemel vocatae in dicto promonthorio oppidi regiae maiestatis Zentgewrg plantatae, in comitatu dicto Psoniensi existentis, vicinis et commetaneis eiusdem universis, signanter autem egregiis et nobilibus Alberto Tarchÿ de Zelÿ, Anthonio Korontalÿ de eadem Zelÿ, Joanne Azzonfalwaÿ, Ambrosio Sorkÿ, servitore egregii Francisci de Kÿsserÿen ac providis Michaelae Mogor iudice, Stephano Pauor, magistro promonthorii, Balthasar Wiener, cive dicti oppidi Zentgiewrg, Joanne Krancz, cive oppidi Bozÿn, iobagionibus praefatae regiae maiestatis et Paulo Gwra iudice, Petro Imegh inhabitatore possessionis Prachan vocatae, iobagionibus prudentum et circumsectorum iudicis magistri, civium et iuratorum civitatis Psoniensis, omnino in comitatu Psoniensi praefato existentium in personis dominorum suorum, aliisque pluribus inibi legitime convocatis et praesentibus accessissent, prenominatusque Thomas Illies de Illÿeshaza, homo regius praesente nostro testimonio introduxisset memoratum Georgium de Hederwara in dominium eiusdem vineae Plemel vocatae, statuissetque eundem et idem eidem heredibusque et posteritatibus ipsius universis, simulcum cunctis utilitatibus, proventibus et pertinentiis quibuslibet de iure et ab antiquo ad ipsam vineam Plemel vocatam spectantibus et pertinere debentibus praemissae exemptionis et libertationis

titulo ipsi incumbenti perpetuo possidendam, tenendam et habendam, consuetis etiam horis et diebus ad id sufficientibus in facie eiusdem vineae moram facientes, nullo penitus contradictore ibidem, neque demum coram nobis apparente. In cuius rei testimonium, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras privilegiales pendentis et attentici (*így*) sigilli nostri munimine roboratas duximus dandas et concedendas. Datum feria sexta proxima post festum Purificationis beatissimae Virginis Mariae, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio.

Eredetije hártján, függő pecséttel, Fasc. 7. Nr. 22. jelzet alatt.

132.

1554 február 2. A pozsonyi káptalan előtt néhai Héderváry György özvegye, Pászthóy Borbála (néhai P. Zsigmond leánya, Gyulaffy Lászlóné) hitbére és hozománya fejében kapott 1500 frt átvételéről nyugtatja néhai Héderváry Lőrincz özvegyét, Nyáry Ilonát (Amadé Lénártné) és fiát, Jánost, és egyben lemond a Héderváry birtokokra nézve minden jogáról.

Nos capitulum ecclesiae Posoniensis memoriae commendamus per praesentes, quod generosa domina Barbara Pazthoÿ, filia egregii condam Sigismundi Pazthoÿ, relictæ condam Georgii Hederwarÿ, nunc vero consors Ladislai Gÿwlaßÿ de Rathodh (*így*) egregiorum coram nobis personaliter constituta onera et quaelibet gravamina egregii Joannis Pazthoÿ et Catherinae sororis carnalis, cunctorum fratrum, sororum et aliorum quorumlibet, quos praesens negotium concernere videretur super se assumendo sponte et libere est confessa et retullit in hunc modum, quod ipse mille et quingentos florenos Hungaricales secundum compositionem et ordinationem proborum hominum in anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio in vigilia videlicet festi Omnium Sanctorum proxime transactis (*1553 okt. 31.*) coram nobis factam ratione satisfactionis dotis et bonorum mobilium de bonis iuribusque possessionariis praefati condam Georgii Hederwarÿ sibi provenire debentium, item rerum aurearum, argentearum, pecuniarum aliarumque rerum suarum parafernaliū, quae ipsa domina Barbara secum addu-

xerat, dictusque condam Georgius Hederwarÿ ad manus suas receperat, superindeque coram nobis fassiones fecerat, eademque bona ad structuram et aedificationem castelli in oppido Hederwara vocato in comitatu Jauriensi existenti constructi exposuerat, aliorumque negotiorum die datarum praesentium coram et videntibus nobis a generosa domina Elena Nyarÿ, relicta condam Laurentii Hederwarÿ, nunc autem consorte Leonardi Amade egregiorum, tutrice nobilis Joannis Hederwarÿ, filii sui ex dicto Laurentio Hederwarÿ suscepti plene et integre levasset, imo levavit, ob hoc ipsa Barbara dictos dominam Elenam Nyarÿ tutricem et Joannem Hederwarÿ ratione praevia et alios quoslibet quittos et expeditos ac modis omnibus absolutos reddidisset et commisisset, imo reddidit et commisit, portionesque possessionarias dicti castelli in Hederwar constructi, pertinentiasque eiusdem et omnia iura, quae ipsam in eisdem quoquo modo spectare et concernere viderentur, remisisset, imo remisit coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in festo Purificationis beatissimae Virginis Mariae, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecsét töredékével, Fasc. 108. Nr. 7. jelzet alatt.

133.

Hédervár, 1554 február 2. Hédervár urbariuma. •Urbarium arcis Hederwara. Conscriptum ex commissione generosorum domino-
rum Laurentii et Georgii de Hederwara 1554 anno, secunda Februarii.

Hederwara tartományában mindön faluknak jövedelme, adója és szolgálata.

Jövedelme és adója azért ez:

1. *Hederwar.* Mindön heles jobbágy tartozik az Szent György és Szent Mihály adójáért az végezés szerint az heti munkán kívül három nap kaszálni, azt fölgyűteni és öszve is rakni, két öl fát vágni és karácson fáját is egy jó szekérrel hozni. Annak fölötte karácson kappanával, szürütyúkkal, husvétra 6 tyúkmony-nyal és egy turoval, akó buzával, rozsossal és árpával nem tartozik.

2. *Asváni.* Mindön heles jobbágy tartozik az Szent György és Szent Mihály adójáért az végezés szerint az heti munkán kívül három nap kaszálni, azt fölgyűteni és öszve is rakni, két öl fát vágni, karácsonyra egy jó szekér fát hozni, kétszáz fej káposztával

karácsony kappanával, szűrűtyúkkal, husvétra 6 tyúkmomyonnyal, egy túróval.

3. *Oltowani*. Szent György és Szent Mihály adójával nem tartozik, hanem mindön heltől esztendőnként egy lat arannyal, karácson kappanával, szűrűtyúkkal, husvétra 6 tyúkmomyonnyal és egy túróval, két öly fával, faragással és hajózással is, az mikor kívántatik, tartozik.»

4. *Gyüluéz, Két Medve és Szabadj*. U. az, mint Hédervár, de tartoznak még «egy szapu buzával, egy szapu rozsossal.»

5. *Szamolj, Dunazegh, Selj, Darno, Remete, Lipotfalva*. U. az, mint Hédervár; azon felül tartoznak «másfél szapu buzával, másfél szapu rozsossal avagy árpával.»

6. *Ladamer és Szentpál*. U. az, mint Hédervár.

7. *Nowak*. «Adójuk minden heltől egy pint kása, karácsony kappanyja, szűrű tyúk, husvétra 6 tyúkmomy, egy túró és minden héten hatvan rák.

8. *Kis Bodak*. Csakhogy akó buzával nem tartoznak, de egyéb adójok, mint szintén az remeteieknek.»

9. *Eötteuénj Szigeth*. U. az, mint Hédervár; «annak fölötte egy győri szapu buzával, egy szapu rozsossal és egy szapu zabbal avagy árpával.»

«Szolgálatja viszont ez:

Az egész Hederwara tartományában mind egyaránt való törvény vagyon az szolgálat dolgában. Minden valaki helt bír és annak földét, rétét éli, helyesnek mondatik; tartozik az urának őszi vetésre egy hold földet megszántani, háromszor, azt megganéozni, mint az magájét is bevetni az úr magjával és tavaszi vetésben is tartozik egy napi szántással, azt bevetni, beboronálni szépen.

Minden helytől négy kepét arat, három napot kaszál, azt folygüteni, ezen kívül minden héten Szent Iván naptul fogván Szent Mihály napig két-két napot szolgál, valami szolgálatra küldi az ura, azután egy-egy napot szolgál. Mindezeknek kivüle minden jobbágy korcsomálni tartozik minden esztendőben egy hordó bort minden robotának kivüle, annak hozására elmenni és az bort az korcsomára ki is vinni. Tartozik és az vár épületire valamikor és valamenni szükség és köteles véle az napi mípek felette és ezen kívül az szekerezéssel, ötven kéve vesszővel, 50 karóval, annak fölállatásával, fonyásával és 50 kéve náddal is tartozik; az kik penig az Dunán halásznak és verséznek, péntek hallal tartoznak.

Ha penig az úrnak anni gabnája és egyébfele vetése, széna kaszáltatása volna, hogy ez megírott robotával be nem kelhetne, köteles az jobbágy az ura pénziért rá menni és betakarni.

Actum in Hederwara, anno et die eodem ut supra.

Kézirat 1—3. lapjain. Jelzete: 120; azelőtt Fasc. 10. Nr. 44.

134.

Samarja, 1555 január 11. Gr. Báthory András országbíró, Szatmár és Szabolcs megyék főispánja perújítást engedvén, megparancsolja Győr megye hatóságának, hogy új napot tűzzön ki azon pernek tárgyalására, melyet Erdődi Pálffy Péter indított néhai Héderváry Lőrincz fia János gyámja Wárkonyi Amadé Lénárt ellen, mivel a Héderváry jobbágyok Pálffy dunaszegi¹ jobbágyának Baychy Tamásnak 125 ökrét elhajtották és másik jobbágyát, Kochys Miklóst megverték és fogságba vetették. Ha a felek az új ítélettel nem lesznek megelégedve, terjessze fel a királyi személyes jelenlét bíróságának.

Eredetije szakadozott papíron, alján papírfelzetes pecséttel, Fasc. 106. Nr. 18. jelzet alatt,

135.

Eberhardt vára, 1564 szeptember 20. Mérey Mihály nádori helytartó megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy tartson vizsgálatot, vajjon az öttevényi vámot és hidat most állította-e fel Erdődi Pálffy Péter és Héderváry János, avagy már régen megvolt.

Eredetije papíron, alján pecséttel, az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 11. Secul. Fasc. 3. Nr. 2. jelzet alatt. — A vizsgálatot szept. 23. és 24-ikén a győri várban és Öttevényen tartották, a mely igazolta, hogy már azelőtt megvolt azon a helyen. Jelenést szept. 27-ikén küldött a káptalan. Fogalmazványa u. o. Nr. 3. — Csonkán megvan a 17-ik tanú vallomásaig az esztergomi káptalan 1579-iki átiratában U. o. Caps. 17. Secul. Fasc. 3. Nr. 23.

136.

Ujfalu (?), 1565 május 6. Eckius comes a Salmis pozsonyi főispán Hegy István pozsonyi szolgabírónak meghagyja, idézze meg Barsy Barnabást, Besseney Györgyöt, Arady Lászlót, Ezterház Ferenczet és Bwchyany Zsigmondot, mert várkonyi Amade Lenárd,

¹ Pálffy Ferencz zálogjogon lett birtokos a Szigetközben. U. i. Pozsonyban, 1550 aug. 11-ikén Révay Ferencz nádori helytartó előtt Bakyth Péter a maga, felesége Kendeffy János hátszegi főispán leánya Mara, gyermekei Pál, Mihály, Anna, továbbá néhai Pál leánya, Angelika nevében 10.000 frtért a rárói kastélyt és szigetközi birtokait elzálogosította Csábrági Pálffy Péternek és gyermekeinek, Tamásnak, Györgynek, Jánosnak, Istvánnak, Erzsébetnek, Katalinnak és Magdolnának, hogy Holics várát és a sassini kastélyt (Nyitra m.) megvehesse. — Fasc. 11. Nr. 2.

mint Ilonától, neboyzai Bor (dictus Porkoláb) Dénes leányától született gyermekei, Anna és István gyámjának és a Héderváry Lőrincz fiának, Jánosnak nevében jelentették neki, hogy az említettek galantai birtokrészükre hatalmasan rátörtek és jobbagyuk Veres Péter jobbagytelkén a borsajtót (pila vinaria) összetörték, a pinczét feltörve, a bort, a melyet itt árultattak, el akarták eresztetni, nagy sérelmükre és kárukra.

Eredetije rongált félv papiron, Fasc. 99. Nr. 3. jelzet alatt.

137.

1566 február 20. Az esztergomi káptalan jelenti Mérey Mihály nádori helytartónak, hogy midőn Eberhart várában január 21-ikén kelt parancsára Thardý Gáspárt és gyermekeit, Istvánt, Jánost és Magdolnát, továbbá néhai Porkoláb Dénes és felesége, Katalin leányának Ilonának gyermekeit, Héderváry Jánost, Amade Istvánt és Annát, azonkívül néhai Zichy Bernát özvegyét, Thardý Orsolyát és gyermekeit, Andrást, Jánost, Bernátot és Katalint, szintűgy néhai leányának, Annának és Szentgyörgyi Gábornak fiát, Jánost beiktatta és pedig február 4-én Buchánba (Nyitra m.) és az ott levő kúriába, Karkócza és az ottani vámba, Felsőzelába (Nyitra m.), másnap pedig Czifferbe, az ott levő kúriába, vámba és malomba, Pusztá — máskép Fýntha — Path pusztába és Báhony felébe (Pozsony m.), — Wizkelethy György és Jakab az egésznek, míg Buchányi János és fiai, Gergely, Pál, Márton és Miklós, szintűgy unokái Miklós fiai, Miklós és László és István fiai, István és Miklós Buchánon a Gechekeez nevű részbe való beiktatásnak ellenmondottak, miért is megidézte őket.

Egykorú másodlat papiron, az esztergomi káptalan országos levéltárában, Caps. 3. Secul. Fasc. 7. Nr. 3. jelzet alatt.

138.

Hédervár, 1566 május 12. Mérey Mihály nádori helytartó előtt néhai Ilona asszony (előbb Héderváry Lőrinczné, majd Várkonyi Amadé Lénátrné) gyermekei, Héderváry János, Amadé István és Anna, továbbá néhai Amadé Lénárt özvegye, Nyáry Dorottya és gyermekei, Amadé János, György, Erzsébet, Kata és Fruzsina megegyezvén, az apai és anyai örökségen megosztottnak.

Nos Michaël de Mere, locumtenens officii palatinalis regni Hungariae ac serenissimi principis et domini, domini Maximiliani secundi, dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hungariae et Bohe-

miae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. consiliarius damus pro memoria, quod egregii Joannes de Hederwara pro se ac Gasparus Thardÿ tanquam tutor nobilium pueri Stephani, filii et puellae Annae, filiae egregii quondam Leonardi Amade de Warkon ex generosa olim domina Elena priori consorte eiusdem susceptorum pro eisdem puero Stephano et puella Anna ab una, parte vero ab alia generosa domina Dorothea Nyarÿ, relicta praefati quondam Leonardi Amade de dicta Warkon pro se ac nobilibus pueris Joanne et Gergio filiis ac Elizabeth, Chaterina et Frusina filiabus suis ex praedicto quondam Leonardo Amade domino et marito suo susceptis nostram personaliter veniendo in praesentiam fassi sunt rettuleruntque nobis tali modo, quomodo ipsi decedente iam et ex hoc saeculo sublato memorato olim Leonardo Amade, tutore scilicet praefati Joannis Hederwarÿ volentes potius pacis amoenitate invicem uti, quam odiosis controversiis et litibus alter alterum vexare, de omnibus itaque negotiis inter sese habitis talem fecissent amicabilem et fraternalem compositionem atque limitationem, quod iam fatus Joannes Hederwarÿ castellum suum Hederwara in comitatu Jauriensi existens cum omnibus eius pertinentiis, alia etiam quaelibet bona et iura sua possessionaria paterna, quae omnia dictus olim Leonardus Amade nomine tutorio tenuisset et possedisset, solus ipse pacifice et sine contentione, veluti sua propria teneret et possideret.

Deinde ut omnia bona iuraque possessionaria et portiones possessionarias praelibatorum Joannis Hederwarÿ ac Stephani Amade, pueri fratris ac puellae Annae sororis eiusdem Joannis Hederwarÿ materna et communia in arce Branch in comitatu Nitriensi ac eius pertinentiis tam ultra, quam citra montem existentia eisdem coniunctim cederent et administrationem proventuum ipsorum bonorum maternarum iam fatus Joannes Hederwarÿ aequaliter sibi et praenotatis fratri et sorori suis per iuratum officialem curaret atque portionem illorum eisdem reservare deberet, ita tamen, ut ipsa bona materna nullus tutorum nomine tutorio dividere posset.

Quantum autem ad res aureas, argenteas, pecunias

paratas et alias universas attineret, quae quondam familiae Hederwarÿ fuissent et cognosci possent, conclusum inter ipsas partes fuisset, quod illae omnes saepefato Joanni Hederwarÿ dari deberent; aliae autem res omnes ipsorum Johannis Hederwarÿ ac pueri Stephani Amade fratris et puellae Annae sororis eiusdem Johannis Hederwarÿ maternae, tam illae, quae per magnificum quondam dominum Franciscum Nÿarÿ de Bedegh tempore nuptiarum, quam alias per egregium olim Laurentium Hederwarÿ, patrem saepedicti Joannis Hederwarÿ, necnon per praetactum olim Leonardum Amade defunctae matri eorundem donatae fuissent, illae etiam universae, quae a defuncta eorum avia materna in eos devolutae exstitissent et in specie cognosci et resciri possent, eisdem Joanni Hederwarÿ ac Stephano Amade et puellae Annae restitui deberent. Praeterea ut omnes etiam res aureae, argenteae, pecuniae paratae et aliae universae dicti olim Leonardi Amade propriae, si quae cognosci possent, praefatae dominae Dorotheae, relictæ saepefati olim Leonardi Amade, filiisque et filiabus eiusdem condam Leonardi Amade ex utraque uxore sua natis redderentur. Item quod reliquae res aureae, argenteae, pecuniae paratae atque clenodia domorum, quae idem olim Leonardus Amade post contractum matrimonii prioris uxoris suae, matris scilicet eorundem Joannis Hederwarÿ ac Stephani Amade et puellae Annae ex omnibus bonis undecunque tam suis propriis, quam dicti Joannis Hederwarÿ et defunctae prioris coniugis suae acquisitae et repositae forent, cum eaedem certo, ex quibus bonis acquisitae et repositae essent, cognosci non possent, in duas aequales partes, in una videlicet dimidietate praelibatis Joanni Hederwarÿ ac Stephano Amade et puellae Annae; pro altera vero medietate memoratae dominae Dorotheae Nÿarÿ et dictis orfanis eius ex praefato Leonardo Amade susceptis cederent, persolutis primum ex eisdem omnibus debitis eiusdem olim Leonardi Amade.

Quantum vero ad aequas aequaciales in Hederwara existentes attineret, quoniam constaret eas familiae Hederwarÿ fuisse, ob hoc solus ipse Hederwarÿ pro se haberet, alias autem aequas aequaciales dicti olim Leonardi Amade

in possessione Warkon existentes memorata domina Dorothea Njary relicta ac orfani iam fati olim Leonardi Amade ex utraque uxore sua progeniti communiter pro se ipsis reservarent. Alia autem pecora et pecudes et generaliter omnes allodiaturae in Hederwara, Bews, Warkon, Czýffer et Bwchan existentes in duas partes inter praefatos Joannem Hederwarý ac Stephanum Amade et puellam Annam ab una, parte vero ex alia dictam dominam Dorotheam relictam et eius orfanos dividerentur exceptis tamen omnibus allodiaturis pertinentiarum praedicti castri Branch* ultra montem, quae supradictis Joanni Hederwarý, necnon Stephano Amade et puellae Annae manere deberent, insuper quod agriculturae omnes modo praemisso ubicunque habitae exceptis seminaturis nondum demessis in praenotatas duas dividi deberent partes simul cum debito pretii frumentorum iam divenditorum, hoc etiam adiecto, quod praescripta domina Dorothea relicta praenotatas omnes res et bona mobilia sub iuramento suo ad divisionem producere deberet et teneretur. Item quantum ad oves in praescripta Hederwara existentes attineret, partibus ipsis visum exstitisset, quod trecenti et quinquaginta oves loco ovium paternarum saepedicti Joannis Hederwarý eiusdem numeri eidem Joanni Hederwarý sine agnellis darentur, reliquae autem oves omnes simul cum agnellis praenotatae dominae Dorotheae relictae atque dictis orphanis praefati olim Leonardi Amade tam ex ipsa domina relicta, quam etiam priore coniuge sua progenitis aequaliter cederent, hac tamen adiecta conditione, ut praenotati domina relicta ac orphani eiusdem olim Leonardi Amade ex utraque uxore eius nati pro debito pecuniae ex redemptione cuiusdam Thurcae Amhath chawz vocati per eundem olim Leonardum Amade expositis heredibus* quondam Laurentii Njary satisfacerent et ab eiusdem debiti solutione idem Joannes Hederwarý absolutus esse deberet, qui quidem Joannes Hederwarý in recompensam huiusmodi debiti portionem suam in omnibus maternis habitam praedictis dominae relictae et orphanis per omnia relaxasset. Ceterum quod vineam illam in promontorio possessionis Bahon in comitatu Poseniensi existenti adiacentem et per iam fatum quondam Leonardum Amade praescriptae

dominae Dorotheae relictæ suæ donatam eadem domina relictâ pro se tanquam suam haberet et possideret, alia autem vinea in promontorio oppidi Galgocz adiacens prædictis Joanni Hederwarÿ ac Stephano Amade et puellæ Annae cederet. Postremo vero ut sex equi curriferi simul cum curru tecto prænotatæ dominae Dorotheae relictæ cederent, reliqui autem omnes inter prædictam dominam relictam ac Joannem Hederwarÿ fratremque et sororem suos prænotatos bipartirentur. Equum etiam unum bellatûm album prædictus Joannes Hederwarÿ pro se haberet, alium autem domina ipsa relictâ in suam rationem reservaret. In quorum omnium præmissorum fidem et testimonium præsentis literas nostras ad postulationem præscriptarum partium eisdem futura eorum pro cautela dandas duximus et concedendas. Datum in castello Hederwara, in dominica Cantate, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto.

Lecta per me magistrum Andream Zazÿ
protonotarium domini locumtenentis officii
palatinalis etc.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 59. Nr. 3. jelzet alatt.

139.

Cziffer, 1568 júnus 1. Mérey Mihály nádori helytartó előtt Héderváry János néhai gyámjának, Amadé Lénártnak özvegyét, Nyáry Dorottyát és gyermekeit, Jánost, Györgyöt, Erzsébetet, Katát és Fruzsínát nyugtatja, hogy a gyámságért őket nem háborgatja, sem a czifferi és bucsáni birtokairól elvitt gabonáért, mivel az özvegy a berencsi részből neki és mostohatestvéreinek, Amade Istvánnak és Annának 350 frtot adott.

Nos Michaël de Mere, locumtenens officii palatinalis regni Hungariae ac serenissimi principis et domini, domini Maximiliani secundi Dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hungariae et Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. consiliarius damus pro memoria, quod egregius Joannes Hederwarÿ de Hederwara coram nobis personaliter constitutus matura prius intra se deliberatione præhabita sponte et libere est con-

fessus et retulit in hunc modum: quod licet egregius quondam Leonardus Amade de Warkon curam et tutelam ipsius Joannis Hederwarý, necnon castelli sui Hederwara in comitatu Jauriensi existentis ac cunctarum eiusdem castelli pertinentiarum, praeterea domus et curiae nobilitaris in oppido Sancti Georgii ac vinearum in promontorio eiusdem oppidi in praedicto comitatu Psoniensi existentis adiacentium, necnon aliarum etiam omnium rerum et bonorum mobilium suorum paternorum, insuper totalium quoque portionum eiusdem Joannis Hederwarý cum nobilibus Stephano filio et puella Anna filia praedicti olim Leonardi Amade ex generosa olim domina Elena consorte sua, matre nempe praelibati Joannis Hederwarý susceptis maternorum et communium in castro Branch in comitatu Nitriensi existentium ac pertinentiarum eiusdem, necnon possessionibus Czýffer et Bahon in Psoniensi, praeterea Bwchan, Karkocz et Zela in Nitriensi comitatibus praescriptis ac aliis etiam possessionibus existentium et habitorum, item olim Leonardus Amade tanquam tutor ab illo toto tempore, quo ipse praefatam dominam Elenam priorem consortem suam, matrem videlicet praedicti Joannis Hederwarý in uxorem accepisset, usque finem vitae suae nomine tutorio habuisset tenuissetque et exercuisset, omnesque proventus et utilitates eorundem et earundem percepisset et administrasset, cumque iam divino nutu saepe-fatus olim Leonardus Amade ex hoc saeculo sublatus fuisset, tutelaque eius cessasset, ob id idem Joannes Hederwarý certis bonis respectibus animum suum ad id moventibus inducentibusque cum generosa domina Dorothea Nyárý, relicta eiusdem quondam Leonardi Amade, eiusque orphanis ex eodem olim Leonardo Amade susceptis, necnon praefatis Stephano Amade, puero ac puella Anna super omnibus rebus et negotiis inter sese habitis fraterne et amicabiliter concordasset, eademque domina Dorothea omnes res et bona mobilia a praefato defuncto domino et marito suo apud manus suas relictas et habita ad divisionem et limitationem inter eundem Joannem Hederwarý, necnon praedictam dominam Dorotheam, orphanosque praefati olim Leonardi Amade ex utraque uxore sua natos subsecutam sub iuramento

produxisset, et ex quo prae nominata domina Dorothea relictā illos trecentos et quinquaginta florenos Hungaricales, qui sibi cum praedictis suis orphanis in praescripta Branch in portionem cessissent, ipsi Joanni Hederwarÿ ac praefatis puero Stephano Amade fratri et puellae Annae sorori eiusdem Joannis Hederwarÿ dedisset et concessisset. E converso praedictus etiam Joannes Hederwarÿ in huiusmodi summae pecuniariae recompensam totum et omne pretium tritici et ordei et omnis generis bladorum ex Czÿffer et Bwchan possessionibus prae nominatis bonis, ut puta saepefati Joannis Hederwarÿ maternis ad bona eiusdem dominae Dorotheae relictae in comitatu Thwrocziensi existentia vivente iam fato olim Leonardo Amade abductorum et ibidem divenditorum eidem dominae Dorotheae relictae et dictis suis orphanis dedisset et relexasset; praeterea super praemissa quoque omnium bonorum mobilium productione divisioneque et limitatione idem Joannes Hederwarÿ per omnia contentus esset. Ac insuper de danda etiam ratione tutoria saepefati olim Leonardi Amade administrationibus omnium bonorum mobilium et immobilium, tam paternorum, quam etiam maternos aliis quoque omnibus rebus et negotiis atque quavis futura turbatione et qualibet molestatione idem Joannes Hederwarÿ memoratam dominam Dorotheam Nyarÿ relictam, necnon Joannem et Georgium filios ac puellas Elizabeth, Catherinam et Frusinam, filias eiusdem olim Leonardi Amade ex eadem domina Dorothea susceptas ac praefatos Stephanum Amade et puellam Annam penitus et in toto quittos reddidisset et expeditos commisisset, prout quittos reddidit et modis omnibus absolutos et expeditos commisit coram nobis harum notarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in possessione Czÿffer, feria tertia proxima post dominicam Exaudi, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto.

Lecta per me magistrum Andream Zazÿ prothonotarium domini locumtenentis officii palatinalis etc.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 59. Nr. 4. jelzet alatt.

140.

1569 *augusztus 14.* A győri káptalan előtt Héderváry János Zselin két jobbágytelket és két házat, meg egy kis erdőt ad gazdatisztjének, Felsőcsúti Was Péternek és testvérének, Ferencznek azon hűséges szolgálatokért, melyeket neki gyermekkorában tett, főleg a mikor Bécsben gyógyíttatta szemét, kikötván azonban, hogy magtalan haláluk esetén a telkek visszazállnak a Héderváryakra.

Capitulum ecclesiae Jauriensis, omnibus Christi fidelibus, praesentibus pariter et futuris salutem in omnium largitore. Proinde ad universorum noticiam tam praesentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod egregius Joannes Hederwarÿ de eadem Hederwara coram nobis personaliter constitutus, onera et quaelibet gravamina quorumlibet fratrum proximorum et consanguineorum suorum, quos scilicet subscriptum tangere et concernere, tangive et concerni quovis modo in futurum posset negotium super se assumendo sponte et libere est confessus et retulit in hunc modum, quomodo ipse attentis et diligenter consideratis fidelitate, fideliumque servitiorum gratuitis et praeclaris meritis atque etiam favorabilibus complacentiis nobilis Petri Was de Feolchwth provisoris sui, quibus idem eidem Joanni Hederwarÿ ab annis puerilibus ipsius itidem Joannis Hederwarÿ parentibus suis charissimis orbató sub tutore existenti cum in officio provisoratus castelli sui Hederwara vocati, in comitatu Jauriensi constructi aliisque multis arduis negotiis suis, tum vero ipso eodem Joanne Hederwarÿ puero existente ac altero eius oculo ophthalma obducto in huius oculi sui pro sanatione apud medicos Viennae non parvo tempore vice nutritoris sibi adhaerente impense indefesseque iuxta possibilitatis suae exigentiam usque ad hoc tempus servire studuisset, seseque in posterum etiam servire ut dicitur, assereret, obhoc ipse bona maturaque praehabita intra se deliberatione, totales duas domos et sessiones suas jobagionales populosas penes sese habitas, quas alias nobilis quondam Anthonius Koronthassÿ inhabitasset inter sessiones seu fundos curiae jobagionales desertas, unam a meridie et alteram. a

septentrione adiacentes pertinentes ad castrum Raro vocatum, in dicto comitatu Jauriensi exstructum, in portione sua possessionaria in possessione Sely vocata, in comitatu Posoniensi existenti habitas simul cum sylvula Bewtte vocata intra magnam insulam Noakÿ Zÿgheth vocatam, in comitatu Mosoniensi existentem habita, quam sylvulam a parte septentrionis, orientis et meridiei Danubius Parvus circumcluderet et circumflueret ab occidente vero per directum ab septentrione ad meridiem usque ad eundem Parvum Danubium ilices arbores grandiferae Thewleszel vocatae metare dicuntur, aliisque cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuscumque terris, scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, fenetis, campis, sylvis, nemoribus, rubetis, dumetis, salictetis, montibus, vallibus, collibus, vineis, vinearumque promonthoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, stagnis, lacubus, aquarumque decursibus, arundinetis, clausuris, sagenarumque moleninis et eorundem locis, hortis, pomariis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum earundem integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus et adiacentibus ad easdemque domos et sessiones de iure ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus memorato Petro Was de dicta Fewlchwth et per eum nobili Francisco Was, fratri eiusdem Petri Was, eorumque heredibus et posteritatibus universis pro perpetuis hereditariisque domibus et curiis dedisset, donasset et contulisset, prout dedit donavit et contulit coram nobis iure perennali et irrevocabili tenendas, possidendas pariter et habendas tali tamen sub conditione, quod si temporum successu (quod Deus avertat) ipsos Petrum et Franciscum Was, eorumque heredes et posteritates universas in universum in semine deficere contigerit, extunc ipsae domus et sessiones jobagionales unacum praescriptis cunctis et universis suis utilitatibus et pertinentiis quibuscumque rursus ipsum Joannem Hederwarÿ, heredesque ipsius universos revolvantur et recondescendant. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras privilegiales sub pendenti autentico sigillo nostro in pargameno patenter confectas duximus dandas et concedendas. Datum die dominico pro-

ximo ante festum Assumptionis beatissimae Mariae virginis, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono.

A győri káptalan 1582 nov. 16-iki átíratából, Fasc. 17. Nr. 2. jelzet alatt.

141.

Pozsony, 1569 október 27. Miksa király Berencs várát (Nyitra m.), Szenicz mezővárost több faluval új adományképen néhai Nyáry Lajos és néhai Lőrincz gyermekeinek, Thardy Gáspárnak és gyermekeinek, Héderváry Jánosnak, Amade Istvánnak és Annának, néhai Zichy Bernát gyermekeinek és özvegyének és Szentgyörgyi Jánosnak adományozza.

Nos Maximilianus secundus, dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitiorum meritis fidelium nostrorum egregiorum Bernardi, Sigismundi, Michaëlis, Joannis, Emerici et Nicolai, filiorum quondam Ludovici Nyáry de Bedegh, item Petri, Stephani, Pauli et Laurentii (filiorum) olim Laurentii similiter Nyáry de eadem Bedegh, egregiorum praeterea Gasparis de Thard ac Stephani et Joannis filiorum eiusdem, Joannis de Hederwara et pueri Stephani, filii olim Leonardi Amade ex generosa quondam domina Elena, filia olim Dionisii Bor, aliter Porkolab ex nobili olim domina Catharina Nyáry progenita suscepti ac Andreae, Joannis et Bernardi, filiorum olim alterius Bernardi literati de Zých ex generosa domina Ursula de dicta Thard progenitorum, necnon pueri Joannis filii Gabrielis Zenthgewrgý ex nobili olim domina Anna, filia eiusdem dominae Ursulae Thardý procreati, quae iidem sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate fideliter exhibuerunt et impenderunt, moti etiam pietate et clementia nostra regia, qua erga generosas et nobiles dominas Saram, consortem Nicolai Dethkowýth et puellam Magda-

lenam, filias praefati quondam Ludovici Nýarý, Dorotheam relictam iam fati olim Leonardi Amade, Christinam magnifici Gabrielis Doczý de Naghlwche et Margaretham magistri Andreae Zazý prothonotarii locumtenentis officii palatinalis consortes, filias videlicet dicti olim Laurentii Nýarý de dicta Bedegh, item Magdalenam consortem egregii Ladislai Lypcheý de Naghlwche et puellam Elizabetham filias annotati Gasparis Thardý, necnon puellam Annam, filiam iam fati olim Leonardi Amade ex praenominata quondam domina Elena, filia dicti olim Dionisii Bor, aliter Porkolab progenitam, praeterea dictam dominam Ursulam Thardý et puellam Catharinam eiusdem filiam ex iam fato quondam Bernardo literato susceptam afficimur, totale castrum ipsorum Brench, aliter Branch vocatum cum oppido Zenýcze, necnon totales possessiones Zobotýstýa, Chýacho, Chesko, Rýpka, Zmerdak, Rawenzka, Kwnon et Werboch vocatas, item totales portiones possessionarias in possessionibus Kroppo et Prethersd vocatas omnino in comitatu Nitriensi existentibus habitas, alia etiam universa et quaelibet bona ac iura possessionaria tam in eodem Nitriensi, quam alias ubivis et quibuscunque comitatibus regni huius nostri Hungariae existentia habita ad idem castrum Brench, aliter Branch pertinentia, in cuius et quarum omnium quieto et pacifico domino iidem et eadem maiores et progenitores suos a tempore acquisitionis eorundem bonorum quiete et pacifice perstitisse ac sese modo quoque pacifice persistere asserunt, totum item et omne ius nostrum regium, si quod in praescriptis totali castro eorundem et earundem Brench, aliter Branch vocato pariter et oppido Zenýcze, necnon totalibus possessionibus Zobotýstýa, Chýacho, Chezko, Rýpka, Zmerdak, Rawenzka, Kwnon et Werboch vocatis, item totalibus portionibus possessionariis in possessionibus Kroppo et Prethersd vocatis omnino in iam fato comitatu Nitriensi existentibus et habitis, aliis etiam universis et quibuslibet bonis ac iuribus possessionariis, tam in eodem Nitriensi, quam alias ubivis et in quibuscunque comitatibus regni huius nostri Hungariae existentibus habitis ad idem castrum Brench aliter Branch pertinentibus, etiam aliter qualitercunque haberemus aut eadem et eadem nostram ex

quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent maiestatem simulcum cunctis eorundem et earundem utilitatibus et pertinentiis quibusbet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus ad eadem et easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus praemissis sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus, memoratis Bernardo, Sigismundo, Michaëli, Joanni, Emerico, Nicolao, Petro, Stephano, Paulo et Laurentio Nyáry, item Gaspari, Stephano et Joanni Thardý, Joanni de Hederwara, Stephano Amade et Andreae, Joanni et Bernardo Zýchý, necnon Joanni Zenthgewrgý, praeterea dominabus Sarae, Dorotheae, Christinae, Margarethae, Magdalенаe, Ursulae, necnon puellis Magdalенаe, Annae et Catharinae ipsorumque et ipsarum heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis novae nostrae donationis titulo dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda pariter et habenda salvo iure alieno harum nostrarum vigore et testimonio literarum, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in arce nostra regia Posoniensi, die vigesima septima mensis Octobris, anno domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regnorum nostrorum Romani et Hungariae ac aliorum septimo, Bohemiae vero anno vigesimo primo.

Maximilianus.

Joannes Listhius,
episcopus Vesprimiensis etc.

Eredetije hártján, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 59. Nr. 5. jelzet alatt. — Az napon kelt az esztergomi káptalannak szóló parancs, melynek alapján 1570 szept. 11—13-án történt a beiktatás. — Eredetije az esztergomi káptalan országos levéltárában, Caps. 3. Fasc. 8. Nr. 22. — A beiktatásnak ellenmondtak a Loránthok, Bogáthyak, Apponyi István és János, Korláthkövy Krisztina, Pongrácz Gáspár, Kálnay János, Ghiczzy István és Zongor Mátyás. — Fogalmazványa u. o. Nr. 23. jelzet alatt.

142.

Pozsony, 1575 február 25. Miksa király személyes jelenléte a szokásos bírságban marasztalta el néhai Inkei Loránth Miklós fiait, Mihályt és Farkast, mivel nem jelentek meg Thardý Gáspár, néhai Zichy Bernát és Thardý Orsolya fia, András, továbbá Nebojzai Porkoláb Dénes özvegye, Katalin leányának, Ilonának gyermekei, néhai Héderwáry Lőrincz fia János és néhai Amadé Lénárt fia István ellen, bár a pozsonyi káptalan — mint 1554 augusztus 22-én jelentette I. Ferdinánd királynak — Pozsonyban 1554 márczius 15-én kelt parancsára Pozsonyban márczius 16-án Polosýthýczai Tamás mester kanonok által megidézttette Inkei Loránth Miklóst és általa néhai Nyáry János leányait, Katalint, néhai Thwly Jánosnét, Magdolnát, Loránth Miklósnét, Zsuzsannát, Bárdy Baláznét, Thardý Gáspár, Zýczy Bernát és felesége Thardý Orsolya és Neboyzai Porkoláb Dénes özvegye Katalin ellen, mivel az idézettek néhai Nyáry Jánosnak Brencs várában (Nyitra) levő ingóságait, köztük Proflogel János, majd Boltos Mátyás nemesemberek özvegyének, Ilona asszonynak 4 rubint, zafir és gyémántköves, 100 frtra elzálogosított, de 200 frtot érő gyűrűjét is maguknak tartották.

II. Miksa császár 1575 márcz. 1-én kelt átiratából az Országos levéltárban N. R. A. Fasc. 1605. Nr. 41. jelzet alatt. — 1577 márcz. 2-ikán ismét elmarasztalta Rudolf király személyes jelenléte a két Loránth testvért meg nem jelenés miatt, pedig a per atyjuk, Miklós és testvérük Pál után reájuk szállott. Felperesek ugyanazok, kivéve néhai Thardý Gáspár helyett fia István. — Rudolf király 1577 márcz. 5-iki okleveléből. U. ott. Fasc. 1637. Nr. 20.

143.

Sassin vára, 1576 július 25. Gr. Czoborszentmihályi Czobor Imre nádori helytartó előtt Zýraký Balázs a maga, továbbá Szentmiklósi Pongrácz Gáspár, Szerdahelyi Dersffy Miklós és István, Nagyapponyi Apponyi János és László nevében tiltakozik az ellen, hogy július 19-ikén Berencs várának (Nyitra m.) urai, Szentgyörgyi Gábor, Thardý István és János, Héderwáry János, Wárkonyi Amadé István, Zichý András és János, Nyáry István, Bernát, János, Imre és néhai Lajos özvegye, Weseý Ilona tisztjei és jobbagyai a panaszosok Jabloncza és Hluboka falvainak határában levő és per alatt álló irtóványföldükre törtek s onnan 51, továbbá a hlubokai és zahumeniczai jobbagyoktól 10 kepe árpát elvittek, halastavuk gátját és zsilipjét megrongálták s a halakat a vízzel kieresztették.

Eredetije papíron, alján pecséttel, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 932. Nr. 39. jelzet alatt.

144.

Pozsony, 1578 november 15. Szarvaskendi Sýbrýk László, Máté, Gergely 750 frtban elzálogosította Prytresd, másképp Pretersd nevű birtok (Nyitra m.) felét Alzázi Zázý Andrásnak a személyes jelenlét helyettesének és feleségének, Nyáry Margitnak. Később 1100 frtot még kapván, Sýbrýk László és néhai Máté fia István Sybrýk Gergely halála után el is adták s Radéczy István királyi helytartó a birtokban rejlő királyi jogokat adományozta hozzá és jóváhagyta, hogy a birtokot először a férfi, ennek kihalta után a nőág örökölje, s ha ez is elhal, Zázý András szabadon hagyományozhassa. Midőn azonban Radéczy István királyi helytartó Pozsonyban 1578 január 14-ikén kelt parancsára márczius 17-ikén az esztergomi káptalan a beiktatást elvégezte, márczius 27-ikén Nyáry István, Bernát, Imre, Mihály, Pál Lőrincz, Thardý István és János, Szentgyörgyi Gábor, Zichý András és János, Wárkonyi Amadé István és Héderwáry János ellenmondottak, miért is megidézte őket s a királyi helytartónak június 28-ikán jelentést küldött.¹ — Mivel azonban a per tárgyalásakor, október 25-én és november 3-ikán a tiltakozók közül Nyáry István, Mihály és Lőrincz meg nem jelentek, fejenként 3 márka bírságban marasztalta el őket a királyi helytartó és velük szemben a birtok felét Zázý Andrásnak és feleségének megítélte.

Eredetije papíron, alján pecséttel, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 24. Nr. 36. jelzet alatt. — 1628-ban folyik a per, a mely alkalommal október 27-ikén meg nem jelenés miatt Bekényi Alaghy Menyhért országbíró elmarasztalja a többi között néhai Héderwáry István fia Istvánt, továbbá Jánost, Ilonát és Zsuzsannát, a kikre atyjuk és idősb testvére, Ferencz után a per szállott. — U. o. Fasc. 24. Nr. 18. jelzet alatt.

145.

Pozsony, 1579 márczius 20. Radéczy István királyi helytartó megparancsolja Nyitra megye hatóságának, hogy az előző alispán, Elefánti Imre ítéletlevelét vegye vissza Pongrácz Gáspártól, Zýráky Balázstól és néhai Apponyi János fia Balázstól és néhai István fia Lászlótól és Hlwbokán, a Malýhlossek nevű helyen történt kisebb hatalmaskodás ügyében új ítéletet hozzon Héderwáry János, Zýchý András, Nyáry István, Bernát, Mihály és János ellen.

Eredetije papíron, alján pecséttel, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 928. Nr. 3. jelzet alatt.

¹ Eredetiben egérrágta, rongált papíron, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi gy. 1899/35. jelzet alatt.

146.

1580 *január 15.* A győri káptalan előtt Héderváry János elismeri, hogy Inkei Loránth Mihály előbbi felesége, néhai Amadé Lénárt és Ilona asszony leánya, Anna jegyajándéka fejében őt kielégítette, mivel ez Héderváryt, mint az elhunyt anyai testvérét illette.

Nos capitulum ecclesiae Jauriensis memoriae commendamus per praesentes significantes, quibus expedit universis, quod egregius dominus Joannes de Hederwara coram nobis personaliter constitutus matura intra se deliberatione praehabita sponte et libere confessus est et retulit nobis in hunc modum, quomodo ipse egregium Michaëlem Loranth de Inke, suosque heredes et posteritates universas de et super integra plenariaque restitutione universarum rerum paraphernalium generosae quondam dominae Annae Amade, prioris consortis eiusdem Michaëlis Loranth, filiae nempe egregii quondam Leonardi Amade de Warkon ex generosa condamnata Elena, priori consorte eiusdem progenitae, sororis utputa uterinae praefati Joannis Hederwarÿ quovis nominis vocabulo vocitatarum temporeque solemnitatis nuptiarum eiusdem olim dominae Annae Amade secum traditarum, in quantum eadem res paraphernales mortua praefata condamnata Anna Amade ipsum Joannem Hederwarÿ concernerent, per omnia quietum et expeditum ac modis omnibus absolutum reddidisset et commisisset, prout reddidit et commisit coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria sexta proxima ante festum beatae Priscæ virginis, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel, Fasc. 108. Nr. 8. jelzet alatt.

147.

Nebojsza, 1584 június 10. Gr. Báthory Miklós országbíró megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy néhai Bedegi Nyáry Ferencz örökösei, Nyáry Pál, Thardÿ István és Héderváry János kértére Charho, Zmerdak, Chezko, Rawenzka falvak és Ohrazno puszta (Nyitra m. — Berencs vár tartozékai) határai ügyében Pozsony és Nyitra megyei, továbbá morvaországi embereket hallgasson ki.

Eredetije papiron, alján pecséttel, az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 12. Secul. Fasc. 2. Nr. 15. — *Ráveztelve*: Jún. 21-én Chezkon, 22-én Szeniczén hallgatták ki a tanúkat.

148.

Csenke, 1586 január 6. Gr. Pálffy Miklós pozsonyi főispán megparancsolja Salgaj Mihály szolgabírónak, hogy idézze meg Nebojszai Leorinch András özvegyét, Magdolna asszonyt és özvegy Ember Benedeknét, Bíró Katalint Héderváry János ellen, mivel ennek egy hold földjét Alsó-Nebojszán elszántottak és most is használják.

Nicolaus Palfj de Erdewd comes comitatus Poseniensis.

Nobilis nobis dilecte! Dicitur nobis in persona egregii Joannis Hederwarÿ, qualiter circa festum beati Ladislai regis (*jún. 27.*) in anno domini, cuius iam duodecima citra vel ultra instaret ann[orum] revolutio praeteritum, nobilis Andreas Leorinch de Nabojza, nescitur, quo motus, manibus armatis et potentiariis in et ad quoddam unum iugerum terrae arabilis ipsius exponentis, in territorio possessionis Also Nabojza in comitatu Poseniensi existentis habitum versus silvam Zjl eidem adiacens irruendo, idem iugerum terrae de manibus ipsius exponentis minus iuste et indebite, viaque iuris sine omni violenter occupasset, occupatumque modo etiam nobilis domina Magdalena, relictæ eiusdem partim possideret, certa autem pars eiusdem iugeris terrae ad manus nobilis dominae Catherinae Biro, relictæ Benedicti Ember devenisset, et eam partem terrae etiam nunc ipsa domina Katherina Biro possideret potentia mediante; unde idem exponens praefatas dominas Magdalenam et Catherinam ratione violentæ detentionis eiusdem iugeris terrae, in sedem nostram iudiciariam, nostram scilicet (?) in praesentiam citari facere vellet, iure regni requirente. Pro eo te harum serie hortamur, quatenus acceptis praesentibus praefatas dominas Magdalenam et Catharinam ad proximam sedem nostram iudiciariam nostram cites in praesentiam ad praemissa responsuras ac exinde a nobis iudicium et iustitiam recepturas et tandem huiusmodi citationis suae seriem, ut fuerit expediens, nobis suo modo referre debeas et tenearis, secus non factururus. Datum in Csenke, in festo Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo octuagesimo sexto.

Kivül: Nobili Michaeli Salgaj iudici nobilium comitatus Poseniensis pro egregio Joanne de Hederwara, contra nobiles dominas Magdalenam condam Andree Leorinch de Nabojza et Catharinam Biro condam Benedicti Ember nobilium relictas viduas citatoria seu evocatoria.

Rávezelve: 16 die mensis Februari a. 1586. Én Salgaÿ Mÿhal szolgabíró, intettem az székre Magjoldna asszont, Leorjnh Andrasnét és Bjró Kata asszont, Ember Benedeknét, intettem ez két özvegy asszont, személek szerint Alsó Naboytan az megírt helen és napon: ugyanazon napon, az mikor őket az székre intettem. Én előttem illen válasz ten az megmondott két özvegy asszony, hogy ők az belől megírt földért az actorval nem pörölnek, hanem az földet megengegyik, az mint én előttem megis engedték ez megírt in causam attracták. Idem Michael Salgaÿ iudex nobilium manu propria.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 96. Nr. 10. jelzet alatt.

149.

1587 június 26. A zágrábi káptalan előtt néhai Podgorzkÿ György leánya, Katalin, Hrwssóczÿ Jánosné 250 frtért eladja Héderwáry Jánosnak egy győri háznak a felerészét, mit néhai atyjának testvérétől, Jánostól örökölt.

Eredetije papíron, hátára nyomott papírfelzetes pecséttel, Fasc. 42. Nr. 1. jelzet alatt.

150.

Pozsony, 1590 április 3. Kisasszonyfalvai Isthwánffÿ Miklós nádori helytartó új ítéletre utasítja Pozsony vármegye hatóságát Réway Lőrincz, Héderwáry István és gyámja, Izdenczÿ János és Czoborszentmihályi Czobor Márton özvegye, Nádasdy Orsolya kérére a bodaki rév ügyében.

Egykorú másolat papíron, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 10. Nr. 77. jelzet alatt.

151.

1590 június 15. A győri káptalan előtt Chehÿ Farkas és Izdenczÿ János győri lovassági kapitány, mint a Héderwáry János fiainak, Istvánnak és Imrének gyámja, azon perben, mely még Héderwáry János idejében kezdődött és folyt a királyi tábla és több megye hatósága előtt, fogott bírák közbenjárására kibékülnek, oly feltétel alatt, hogy Izdenczÿ, mint gyám, fizet Chehÿnek készpénzben 26 magyar forintot, 50 véka búzát, 60 véka zabot, egy sisakot, egy vasmellvértet (thorax) páncéljával (lorica), egy egyszerű vánkost (culcitra) és egy nyeret minden tartozékával, melyekért Chehÿ Farkas felhagya pörrel és minden ellenségeskedéssel.

Eredetije papíron, hátára nyomott pecsétteredékkel, Fasc. 106. Nr. 19. jelzet alatt.

152.

1590 július 7. A győri káptalan előtt Izdenczy János győri lovassági kapitány, mint a Héderváry János fiainak, Istvánnak és Imrének gyámja és Vas Ferencznek fiai István és Tamás azon pörben, melyet Héderváry János ellen indítottak az esztergomi szentszék előtt azon hatalmaskodási esetért, hogy unokatestvérük (patruelis), Vas Péter halála után bizonyos ingóságokat és pénzt lefoglalt, Pápay János vicarius, Megyery György győri plebános, Wayda Kristóf, Ormány János, több lovassági kapitány, nováki Andreasitz Mátyás veszprémi és komáromi, Hadrity János győri notarius és zerecheni Szeghy Ambrus közbenjárására meggondolva azt, hogy a hosszú pör sok hiába való költséget okozott és okoz, kibékülnek, oly feltétel alatt, hogy a Vas testvérek a pör megszüntetéséért 175 magyar forintot kapnak.

Eredetije papíron, hátára nyomott töredezett pecséttel, Fasc. 17. Nr. 3. jelzet alatt.

153.

Samarja, 1591 június 12. Gr. Pálffy Miklós pozsonyi főispán és a megye hatósága Eszterházy Ferencz alispánt, Kürthy Ambrus szolgabíró és Karchay Benedek esküdtet megbízta és felhatalmazza, hogy kiszállva Kisbodakra, ott az 1566-iki száraz és ezért jogtalan vámot szüntessék be, nem törődve a földesurak ellenmondásával.

Nos Nicolaus Pálffy ab Erdeod, sacratissimi principis et domini domini Rudolphi secundi dei gratia electi Romanorum imperatoris s[emper augus]ti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burg[undiae] etc.] cubiculariorum magister et consiliarius, necnon comes et iudices nobilium comitatus Posoniensis damus pro memoria, quod cum ad nos de iniusta exactione thelonei in possessione Kys Bodak exigi consueti per certas personas itinerantesque et quaestores varii ad nos deferrentur clamores et querelae, ideo nos egregiis domino Francisco Ezterhas de Galantha vicecomiti et Ambrosio Kyrwrthy de Kys Wdwarnok iudici nobilium et Benedicto Karchay de Ettrekarcha iurato assessori istius comitatus Posoniensis eam dedimus et concessimus auctoritatem plenamque atque omnimodam potestatis facultatem, ut ipsi in termino per eos ad id praefigendo ad faciem possessionis Kys Bodak in isto comitatu Posoniensi existentis accedere, ibique iuxta tenorem et continentias articulorum

publicarum constitutionum super iniustis et siccis theloneis editorum, et praesertim anni millesimi quingentesimi sexagesimi sexti theloneum eiusdem possessionis Kÿs-Bodak deiicere et delere exactionemque eiusdem thelonei possessoribus eiusdem possessionis Kÿs Bodak interdicere debeant et teneantur, valeant atque possint contradictione, inhibitione et repulsione dominorum et possessorum dictae possessionis Kÿs Bodak vel aliorum quorumlibet praevia ratione non obstanti iudiciaria autoritate nostra decrevimus et commisimus prout decernimus et committimus per praesentes. Datum in oppido regio Samaria, feria quarta proxima post dominicam sanctae et individuae Trinitatis, loco videlicet et die celebrationis sedis nostrae iudiciariae, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Pozsony vármegye hatóságának 1591 szept. 16-ikán kelt átiratából. (L. 154. sz. a.)

154.

Samarja, 1591 szeptember 16. Pozsony megye hatósága bizonyítja, hogy Eszterházy Ferencz alispán, Kürthy Ambrus szolgabíró és Karchay Benedek esküdt a megye parancsára (153. sz.) megsemmisítette a kisbodaki törvénytelen száraz vámot.

Nos Nicolaus Palffy ab Erdeod sacratissimi principis et domini, domini Rudolphi secundi dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. cubiculariorum magister et consiliarius, necnon comes et iudices nobilium comitatus Posoniensis, damus pro memoria, quod nobis feria secunda proxima post festum Visitationis beatissimae virginis Mariae (*júl. 8.*) proxime praeteritum hic, in oppido regio Samaria, loco videlicet et die celebrationis sedis nostrae iudiciariae unacum nonnullis nobilibus sedis scilicet nostrae iudiciariae iuratis assessoribus pro faciendo iudicio causantibus pro tribunali sedentibus et constitutis egregius et nobilis dominus Franciscus Ezterhas de Galantha vicecomes noster, Ambrosius Kÿwrtÿ de Kÿs Wdwarnok iudex nobilium et Benedictus Karchay de Ettre-Karcha iuratus assessor huius comitatus Posoniensis e medio

aliorum nostram exsurgentes in praesentiam exhibuerunt et praesentaverunt nobis quasdam literas nostras exmissionales in pappyro patentes sub sigillis nostris confectas et emanatas hunc tenorem continentes:

(Lásd Pozsony vármegye 1591 jún. 12-iki oklevelét 153. sz. a.)

Quibus exhibitis et praesentatis, iidem vicecomes, iudex nobilium et iuratus assessor nostri, sub eorum iuramento in generali decreto contento consona voce nobis retulerunt hoc modo, quomodo ipsi sexta die mensis Julii proxime praeteriti, termino scilicet per eosdem iam antea ad id debito tempore, legitimeque praefixo, ad faciem praenotatae possessionis Kÿs Bodak in dicto isto comitatu Posoniensi existentis, vicinis et commetaneis eiusdem universis et signanter egregiis ac nobilibus Thoma Farkas de Besse nobilium praedialium archiepiscopatus Strigoniensis palatino, Barnaba Fogas d[e Na]g Padan, Emerico Barthol, Paulo Sanka, Christophoro et Ge[orgio] Sanka de Nagÿ Baar, Paulo Megÿery, Joanne Was, et B[ene]dicto Wegh, item providis Jacobo Feÿer, Sebastiano Nagh iudice et Laurentio Zeudy iurato possessionis Nagÿ Bodak, item Joanne Oswald, Christophoro Kanÿa, Joanne Warga, Michaelae Horwath, Stephano Zabo, Mathia Lazlo et Udalrico Mezaros, omnibus in dicta possessione Nagÿ Bodak commorantibus, aliis etiam quam plurimis inibi legitime convocatis et praesentibus accedentibus, rotam dicti thelonci et per consequens idem theloneum distraxissent et deiecissent, rotamque ipsam desectam iuxta decursum Danubii per aquam demisissent ac possessoribus praescriptae possessionis Kÿs Bodak exactionem thelonci per amplius fiendam interdixissent et prohibuissent. Ad quorum quidem vicecomitis iudicis nobilium et iurati assessoris nostrorum fidelem relationem praesentes literas nostras testimoniales sub sigillis nostris dandas duximus et concedendas communi requirente iustitia. Datum in dicto oppido regio Samaria, feria secunda proxima post festum Exaltationis sanctae crucis, loco videlicet et die celebrationis sedis nostrae iudiciariae, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Coram me Francisco Ezterhas vicecomite comitatus Posoniensis.

Et coram me Joanne Pechy iudice nobilium comitatus Posoniensis.

Et coram me Ambrosio Kyurthy iudice nobilium comitatus Posoniensis.

Et coram me Michaela Salgay iudice nobilium etc.

Et coram me Antonio Morocz iudice nobilium.

Lecta et correcta in datis per notarium sedis.

Eredetije papiron, aljára nyomott öt pecséttel, Fasc. 22. Nr. 11 jelzet alatt.

155.

Pozsony, 1591 október 21. Rudolf király Szerdahelyi István, a személyes jelenlét ítélőmesterének jelentése alapján igazolja, hogy Brany György a kisbodaki földesurak, Révay Lőrincz, Héderváry István és Czobor Imre nevében szeptember 17-ikén ellenmondott a kisbodaki vám elrontásának, de ellenmondásával nem törődve, a megye alispánja a szolgabíróval és esküdttel végrehajtotta és a vámkereket a Dunán elúsztatta.

Nos Rudolphus secundus dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae etc. damus pro memoria, quod fidelis noster egregius magister Stephanus Zerdahely, personalis praesentiae nostrae prothonotarius eandem nostram personalem veniens in praesentiam, ex debito officii eidem fideliter retulit in hunc modum, quod cum ipse feria tertia proxima post festum Exaltationis sanctae crucis (*szept. 17.*) in oppido nostro regio Samaria fuisset constitutus, tunc nobilis Georgius Braný nominibus et in personis fidelium nostrorum magnificorum Laurentii Reway, Stephani Hederwarý, ac pueri Emerici Czobor possessorum videlicet possessionis Kys-Bodak per modum solemnitis protestationis coram eodem prothonotario significare et detegere curavit in hunc modum, quod cum superioribus non ita diu praeteritis temporibus ratione exactionis cuiusdam thelonei in possessione Kis-Bodak in comitatu Posoniensi existenti exigi consueti, fideles nostri egregius Franciscus Ezterhas de Galantha vicecomes, Ambrosius Kurthy de Kis Udwarnok iudex nobilium, et Benedictus

Lwkach de Ethrekarcha iuratus assessor sedis iudiciariae comitatus Poseniensis ex deliberatione eiusdem sedis iudiciariae penes quasdam litteras exmissionales dicti comitatus Poseniensis ad facies dictae possessionis Kys Bodak, vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitime convocatis accessissent, ubi licet idem protestans nominibus et in personis quorum supra coram praedictis vicecomite, iudice nobilium et iurato assessore dicti comitatus Poseniensis tempore distractionis et deiectionis praescripti thelonei, contradictionis velamine, aliisque legitimis remediis obviasset, iidem tamen vicecomes, iudex nobilium et iuratus assessor antelati comitatus Poseniensis non curatis et non admissis eiusmodi legitimis remediis, contradictione, utputa inhibitione, sed nec repulsione, idem theloneum distraxissent et deiecissent, rotamque ipsam desectam iuxta decursum Danubii per aquam demisissent, ac possessoribus antedictae possessionis Kys Bodak exactionem thelonei peramplius fiendam interdixissent. Super qua quidem protestatione memorati Georgii Brany nominibus et in personis quorum supra facta, praesentes litteras nostras ad fidelem relationem praefati magistri prothonotarii sub sigillo nostro iudiciali dandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia. Datum Posonii feria secunda proxima post festum beati Lucae evangelisthae, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Lecta per me magistrum Zerdahelj prothonotarium domini personalis praesentiae sacrae caesareae et regiae maiestatis.

Kívül: Littera protestatoria super theloneo in possessione Kys Bodak distracto.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 22. Nr. 12. jelzet alatt.

156.

1592 december 11. A győri káptalan bizonyítja, hogy Izdenczy János lovaskapitány, Héderváry István és Imre gyámja, mivel súlyos beteg volt, 1591 szeptember 16-ikán felszólította Henczeffy Mátét, Hédervár várának és uradalmának gondozóját, hogy a jövedelemről számoljon el, ez azonban a felszólításnak nem engedelmeskedett.

Nos capitulum ecclesiae Jauriensis memoriae commendamus per praesentes, quod reverendus dominus Joannes

Papaÿ cantor, frater et concanonicus noster ac egregius Blasius Wýncze de Feolpecz provisor domus episcopalis Jauriensis coram nobis personaliter constituti concordī voce fassi sunt et retulerunt nobis isto modo, quomodo ipsi ambo in anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo proxime transacto, feria videlicet secunda proxima post festum Exaltationis Sanctae Crucis (1591 szept. 16.) ad instantiam et amicabilem petitionem generosi domini Joannis. Izdenczÿ certorum equitum praesidii Jauriensis sacrae caesareae regiaeque maiestatis capitanei et egregiorum et nobilium puerorum Stephani et Emerici, filiorum egregii quondam Joannis Hederwarÿ de eadem curatoris in et ad possessionem et castellum Hederwara nuncupatum in comitatu Jauriensi existens et habitum, consequenterque nobilem Mathaeum Henczeffÿ cognominatum pro tunc provisorem praedicti castri Hederwara et proventuum eiusdem accedentes nomine et verbo eiusdem domini Joannis Izdenczÿ praefato provisorii retulissent ac pronunciassent, qualiter dominus et principalis suus praefatus ex animo et sincera mente eundem Mathaeum provisorem medio ipsorum diligenter admonuisset, ut quantoquidem homines in quolibet statu memores esse debeant, ipseque cum modo gravi prematur infirmitate solum deum prae oculis habendo et salutem animae precibus ardentibus a deo optimo maximo expetendo confessione et sacra communione vitam suam, quam haberet, aegerrimam praemuniret, tandem de perceptis quoque per eundem proventibus et redditibus castri praememorati rationem reddere et assignare ne intermitteret, sed promptum et paratum se offerret ac promitteret, praeterea ut salutare ac solidum testamentum de rebus et bonis a deo sibi concessis conderet ac constitueret, ne si ipsum mori contingeret, post se difficultates seu lites et controversias relinqueret, qua admonitione prorsus catholica habita et relata, ipse idem Mathaeus Henczeffÿ provisor saepefatus nullum pietatis signum coram eisdem demonstrans, ne minimo quidem verbo seu significatione ostendit se pariturum, aut de oblati sibi conditionibus responsum ullum daturum, prout neque paruisse neque responsum ullum ad relationem ipsorum dominorum Joannis Papaÿ cantoris etc. et Blasii Wýncze

provisoris domus episcopalis Jauriensis dedisse vel dare voluisse coram nobis retulerunt. Super qua quidem huiusmodi relatione praefatorum reverendi domini Joannis Papaÿ et Blasii Wýncze literas nostras sub sigillo nostro authentico eidem domino Joanni Izdenczÿ (iam ut praemissum est) curatorii bonorum praefatorum egregiorum et nobilium puerorum Stephani et Emerici Hederwarÿ pro futura iurium suorum cautela necessarias duximus dandas et concedendas. Datum feria sexta proxima post festum Conceptionis beatisimae Virginis Mariae, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel, Fasc. 8. Nr. 21. jelzet alatt.

157.

Pozsony, 1593 február 28. II. Rudolf király személyes jelenléte előtt néhai Tharchÿ Albert leánya, Anna, Barbel Imre özvegye, most Marczelfalvi másképp Nádaslaki Theosser Márton felesége 300 frtért visszabocsátja néhai Héderwáry Lőrincz néhai fia, János gyermekeinek, Istvánnak és Imrének azt a két zselii jobbágytelket, mit atyja néhai Héderwáry Lőrincztől és Györgytől kapott s azóta mint nemesi kúriát épületekkel ellátott.¹

Eredetije papiron, alján papírfelzetes pecséttel, Fasc. 17. Nr. 4. jelzet alatt.

158.

Szerdahely, 1595 november 19. Buchányi Pál nyitra megyei alispán megparancsolja az egyik szolgabírónak, hogy a legközelebbi sedriára idézze meg Czobor Mihályt, Czobor Márton árvának egbelli sáfárját, Taxony Tamást, néhai Czobor Pál özvegyét, Mérey Zsófiát, Bakýth Mihályt, Révay Pétert és Ferenczet és Bakýth Margitot, néhai Rácz másképp Wratkowÿtt Pál özvegyét, mint néhai Czobor Márton gyermekeinek, Imrének és Mártonnak gyámját, továbbá holicai gazdatisztjeiket, várnagyait és sáfárjaikat, mivel ezek Simon-Juda (okt. 28.) táján uraik lapussói jobbágyaival Héderwáry István szobotisti, csaszközi és verbóczyi birtokára törtek és a makkoltató erdeiből jobbágyaiknak mintegy 100 sertését elvitték 150 frtnyi kárt okozva neki.

Eredetije papiron, alján az alispán gyűrűs pecsétjével, Fasc. 59. Nr. 9. jelzet alatt. — V. ö. az 1555 jan. 11-iki oklevél jegyzetével.

¹ Lásd 120. sz. alatt.

159.

1598 július 26. Az esztergomi káptalan előtt Héderváry István felvall Czifferen (Pozsony m.) egy házat odavaló gazdatisztjének, a félnemes Chebe Györgynek, tekintvén azokat az érdemeket, melyeket az ő és atyja, János szolgálatában szerzett; a házat csak 300 frt lefizetése után lehet visszaváltani.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 54. Fasc. 1. Nr. 13. jelzet alatt.

160.

Holics vára, 1600 április 14. Révay Péter, Ferencz, Héderváry István, Czobor Imre és Márton a rárói és hédervári jószágon öt évre szabadságot adnak a jobbágyoknak.

Mi Révay Péter és Révay Ferencz, Héderváry István, Czobor Imre, és Czobor Márton adunk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, hogy az rárói és hédervári jószágba való szállott és ennek utánna szállandó jobbágyoknak, kiről győri veszedelemkor¹ elmentenek volt, adtuk szabadságot öt esztendeig, hogy az pusztult jószágban megint épülenek; de az ő sok könyörgéseket megtekéntvén, az öt esztendőhez, még egy esztendőt engedtük nekik; illen okkal, hogy míg az szabadság kitelik, minden esztendőben két-két napot szolgáljanak. Az hat esztendő kitelvén, valamint ennek előtte az futás előtt való esztendőkben szolgáltanak és adóztanak, mi is ugyanazonban meg akarunk tartani. Az szabadság közben penig, az vagy azután is el ne mehessenek máshova külemben, hanem ha más embert, kivel az urok megelégszik, szállítanak helekbe. Mely dolognak nagyobb bizonságáért adtuk ez mi pecsétes levelünket, keze írásunkal megerősítettet. Actum in arce Holycz, die mensis Aprilis 14, anno domini millesimo sexcentesimo.

Emericus Czobor de Czobor Sz(ent) Mihalj, Ste(phanus) Hederuari m. p., Petrus de Rewa comes comitatus Thuroczyensis m. p., Martinus Czobor de Czobor Sz(ent) Mihalj.

Eredetije papíron, alján 3 (Czobor, Héderváry, Révay) címéres gyűrűs pecséttel, Fasc. 8. Nr. 21. jelzet alatt.

¹ 1594-ben, midőn Győr török kézre került.

161.

1604 július 21. A győri káptalan előtt Héderwáry István és Imre Darnón (Pozsony) egy jobbágytelket gazdatisztjuk, Bekeő Simon, felesége, Pinthér Katalin és testvére János javára felvállanak, felmentvén azt minden jobbágyteherrel. A telek szomszédosai délről nemes Nádasdy András, északról Bolgár Péter, nyugatról pedig nemes Kálozy Mihály. Kikötik azonban, ha Héderwáry Istvánnak, Imrének avagy utódainak háború esetén a király bandériumához kell csatlakozniok, Bekeő, illetve utódaik kötelesek őket elkísérni, de a Héderwáryak költségén; ha pedig a Héderwáryak valaha tőlük el akarják venni a telket, kötelesek érte Bekeőnek, illetve utódainak 200 frtot fizetni.

A győri káptalan 1607 máj. 18-iki átiratából, mit Rudolf király személyes jelenlétének Pozsonyban 1607 ápr. 8-iki parancsára adott ki Héderwáry Istvánnak. — Fasc. 18. Nr. 2. jelzet alatt.

162.

Bécs, 1606 augusztus 24. Mátyás főherczeg Bécsbe hívja Héderwáry Istvánt, a Bocskay követekkel való tanácskozássra.

Matthias dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae, Styriae etc. comes Tyrolis etc.

Egregie nobis dilecte! Quum iam tandem nuncii Bochaiani in itinere versentur, certoque hic pro finali rerum nuper conclu[sarum] determinatione prope diem compareant, hisce tibi benigne committimus et mandamus, ut te quoque quantocyus itineri committere, rectaque huc modo antea iniuncto contendere ac properare velis, in quo exequeris bene gratam et omnimodam nostram voluntatem. De caetero gratia et benignitate nostra tibi bene propensi sumus. Datum Wienae, vigesima quarta die mensis Augusti, anno domini millesimo sexcentesimo sexto.

Matthias m. p.

Nagymihály m. p.

Kivül: Egregio Stephano de Hederwara etc. nobis dilecto.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 9. jelzet alatt.

163.

Bécs, 1607 deczember 15. Mátyás főherczeg meghívja Hédeváry Istvánt a Pozsony városában 1608 január 10-én tartandó országgyűlésre.

Matthias dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae, comes Tyrolis etc.

Egregie sincere nobis dilecte! Compertum est tibi, qualiter Haydones una cum sibi adiunctis Turcis et Tartaris absque omni suae maiestatis et nostra culpa contra propriam ipsorum patriam insurrexerint, qualiterve comitatum istum paterne admonuerimus, ut pro salute et incolumitate patriae istius vestrique omnium permansione ad repellendam eorum vim et insolentiam coniunctis viribus insurgeret, eorumque servitutem a cervicibus vestris depellere iuaret. Percepimus autem ipsos Haydones, quod eis obviam non eatur, in dies magis magisque invalescere, et iam inferiores quoque partes Ungariae licenter penetrare, arcesque et praesidia suae maiestatis in suam Turcarumque potestatem redigere conari. Quorum conatibus ut in tempore obviam eatur, constituimus ad diem decimum futuri mensis January anno 1608. in persona Posonium descendere ac ibidem una tecum ac aliis inibi affuturis de ipsis compescendis deque conservatione patriae certi quid deliberare ac statuere. Quocirca te benigne hortamur et requirimus, atque etiam nomine et auctoritate suae caesareae regiaeque maiestatis, dominique et fratris nostri observandissimi harum serie firmiter committimus et mandamus, ut ad eundem diem Posonii in persona compareas, quo de ingruentibus patriae necessitatibus tecum ac reliquis ibidem praesentibus aliquid salutaris statuere, et quamprimum etiam effectui dare possimus. Ubi omnino certus esse poteris, nos ad praedictum diem indubitanter Posonii affuturos. Quare te iterum atque iterum benigne hortamur, ut dies noctesque adventum tuum maturare velis. Et sicut ibidem minime diu haerebimus, ita te quoque inde quamprimum dimittemus, nec ullatenus remorabimur. Quod te pro amore istius patriae ultro ac libenter facturum confidimus. Et de caetero tibi gratia et benignitate nostra bene propensi

sumus. Datum Viennae, decima quinta die mensis Decembris, anno 1607.

Matthias m. pr.

P. Nagymihály m. pr.

Kivül : Egregio Stephano Hedaruari de eadem etc. nobis dilecto.

Rávezelve : Redditae 27. Decembris.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 10. jelzet alatt.

164.

Bécs, 1608 április 4. Mátyás főherczeg, Magyarország kormányzója 1608 április 14-ére az osztrák és morvaországi határvillongások megszüntetésére hadba készülvén, Héderváry Istvánt csatlakozásra szólítja fel.

Matthias dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae etc. comes Tyrolis etc. et regni Hungariae gubernator.

Egregie nobis dilecte! Quandoquidem ad decimum quartum praesentis mensis aprilis contra aliquos, qui nunc in finibus Austriae et Moraviae novas turbas moliantur, patriamque et confoederatos nostros impetere constituerunt, pro defensione eorum propria in persona simus in campum prodituri, opere pretium esse duximus, hanc nostram protectionem ampliori etiam equitatus Hungarici comitiva solenniter ornare et condecorare. Unde nos confisi in tua erga nos propensione nihil omnino dubitamus, quin pro tuendo nostro honore et existimatione tu quoque inter alios ad hoc deputatos sis in persona compariturus, nosque honoris gratia, eo, quo necesse fuerit, decenter comitaturus, prout etiam nobilitas Austriaca et aliorum in persona quoque nobiscum procedet. Quocirca te hisce benigne hortamur et requirimus, ut in gratiam nostri nostraeque dignitatis et autoritatis tuitionem, atque adeo pervetusti nominis Hungarici laudem et gloriam, quanto maiori ac meliori militum tuorum numero fieri poterit, te quamprimum accingere, tuisque cum militibus, ubicunque locorum, nos in finibus Moraviae versari intellexeris, eo statim properare et in occurrentibus quibusvis occasionibus nobis fideliter assistere atque etiam in hoc gratuitum tuum nobis patriaeque inserviendi studium et

synceritatem in hac eiusdem necessitate palam facere ac declarare, teque ita penes nos gerere velis, quo inde elucescat te pro salute et incolumitate patriae Hungariae nihil adversi reformidasse. Facturus in eo rem nobis apprime gratam, nostraque vicissim erga te singulari gratia in benignitate suo tempore recognoscendam. Datum Viennae, quarta die Aprilis, anno MDCVIII.

Matthias m. pr.

Kivüil : Egregio Stephano Hederuari de eadem nobis dilecto.

Rövezelve : Redditae 11 Aprilis anno 1608.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 12. jelzet alatt.

165.

Bécs, 1608 július 29. Mátyás főherczeg, Magyarország kormányzója, meghívja Héderváry Istvánt a koronázás és a béke helyreállítása céljából 1608 szeptember 29-én megnyitandó pozsonyi országgyűlésre.

Matthias dei gratia, designatus in regem Bohemiae, archidux Austriae, dux Burgundiae, comes Tyrolis et regni Hungariae gubernator.

Egregie nobis dilecte! Probe constare tibi non dubitamus, qualiter sacra caesarea regiaque maiestas, dominus et frater noster observantissimus haud pridem, cum nos conventum Posonii ageremus, generalem diaetam statibus et ordinibus regni istius Hungariae clementer indixerat, atque eotum communi regnicolarum voto decisum ac deliberatum fuerat, ut cum praedictus conventus Posoniensis propter sedandos Haidones praecise et immediate indictus ac promulgatus dissolvi minime posset ac deberet, aliam nos in regno isto diaetam [vigore] earundem literarum suae maiestatis, quandocunque necessitas ingrueret, indicere ac promulgare ac deberemus. Interea vero nonnulli pacis et concordiae inimici non fuerint, qui dictum t ien: Articulos Viennenses, atque adeo pacem Turcicam magnis sane . . . curis, negotiis et impensi tam infringere, annihilare, et novos subinde motus in vicinis provinciis exsuscitare, simul etiam m istam

afflictissimam in pristinas miserias et calamitates coniicere denuo conabantur. Quibus [ut] tempore obviam irem^{us}, atque hoc modo salutem et permansionem omnium tueremur, summa necessitate coacti profectionem nostram in regnum Bohemiae institueramus. Cum igitur in eo ipso negotio tractatum cum sacra caesarea regiaque maiestate habens eadem sua maiestas sponte et ultro pro pia, et fraterna erga nos affectione regni huius Hungariae fasces et gubernacula nobis plenarie cesserit et sacrum quoque regni Hungariae diadema cum omnibus suis clenodiis transmiserit et assignaverit, atque in horum documentum et certitudinem ut sua maiestas ab illo iuramento, quod tempore inaugurationis [et coronatio]nis suae in regem Hungariae solenniter praestiterat, semet ipsum exoneravit, ableniavit et a quoque universos fideles suos subditos Hungaros, dominos videlicet praelatos, barones, magnates nobiles, caeterosque status et ordines eiusdem regni Hungariae, regnorumque et partium sibi subiectarum et annexarum ea conditione, ab eorum iuramento super servanda sibi fide et fidelitate clementer liberavit, enodavit, absolvit, curamque omnium eorum deposuit ac liberos pronunciavit, quatenus nostram personam secundum eiusdem ad status et ordines regni praescriptam recommendationem, in futurum suum regem acceptare, proclamare et coronare possint ac valeant. Nobis autem nihil unquam magis curae et sollicitudini fuerit, quam ut regnum hoc amplissimum, tandem in omnibus felicitatem et tranquillitatem suam pristinam consequatur, idcirco summe necessarium esse duximus generalem in isto regno Hungariae dietam ad vigesimum nonum diem futuri mensis Septembris Posonium indicere et promulgare, ibique de omnibus supra narratis et aliis ad eadem pertinentibus in primis vero penitus stabilienda regni pace et tranquillitate uberius tractare, concludere, et ea quam primum effectui dare. Quocirca te hisce benigne hortamur et requirimus, atque etiam vigore suscepti officii nostri gubernatoris harum serie firmiter committimus et mandamus, ut cum sua sacra caesarea regiaque maiestas omnem curam et gubernationem regni istius Hungariae a se removerit deposueritque, ad praedictum diem et locum in persona certo ac indu-

bitanter comparere velis, quo tecum ceterisque statibus et ordinibus praedicti regni Hungariae ibidem affuturis de his seriis et arduis totum regnum concernentibus negociis communi voto et suffragio pro vestri omnium salute et incolumitate certi quid consulere, ac bono fine determinare possumus ac valeamus. Secus non factururus. Datum in civitate nostra Vienna, 29. Julii, anno 608.

Matthias m. pr.

P. Nagmihaly m. pr.

Kivül: Egregio Stephano Hederwary de Hederwara nobis dilecto.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 11. jelzet alatt.

166.

Hédervár, 1609 február 10. Hédervár István és Czobor Imre az újfalusi jobbágyoknak 10 évre szabadságot ad, melynek eltelte után minden helytül 4 magyar forintot kötelesek évenként fizetni, szintúgy néha nekik és tisztartóiknak kocsit adni, «az mikor az vármegyében be kelletik hertelen mennünk». Ha valamelyik el akar távozni, köteles előbb maga helyett mást szerezni, eladván annak a házát.

Egykorú másolat papiron, Fasc. 33. Nr. 1. jelzet alatt.

167.

1610 január 26. A győri káptalan előtt Hédervár István Ásványon (Győr m.) egy jobbágytelket «agilis» Rokonaky András és utódai javára oly feltétel alatt vall fel, hogy a jobbágytelket minden jobbágyteher alól felmenti, de földesúri jogát egyébként fentartja, miért benne Rokonaky korcsmát nem nyithat. Köteles a Héderváryaknak lovon vagy gyalog szolgálni. Ha a Héderváryak a telekért 100, s a rajta építendő házért 16 frtot lefizetnek, vagy ha Rokonaky utód nélkül hal el, a telek a házzal visszaszáll a Héderváryakra.

Eredetije hártján, hátlapján papirfelzetes pecséttel, Fasc. 27. Nr. 2. jelzet alatt.

168.

Lethava vára, 1610 márczius 28. Mivel az országgyűlés 65. pontja szerint 4—4 telek egy jól felszerelt lovast, a városok pedig bizonyos számú gyalogot kötelesek kiállítani, kapitányt és egyéb

tisztet rendelni, gr. Thurzó György nádor kéri Pozsony vármegyéit, hogy a megyei főkapitányságot Héderwárj Istvánra (viro strenuo et militari) bízzák, a ki a megyében birtokos.

Fogalmazvány Orsz. Levéltár. — Thurzó család levéltára, Fasc. 47. Nr. 8.

169.

Bécs, 1610 május 11. II. Mátyás király megparancsolja Héderváry Istvánnak, hogy királyi jobbágyságát bocsássa szabadon és őket tovább ne zaklassa. Ha panasza van ellenük, forduljon tanácsosához és istállómesteréhez Caurianus Octaviushoz, az óvári várnagyhoz és uradalmi főfelügyelőhöz.

Eredetije papíron, a király aláírásával és záró pecsétje nyomával, ellenjegyezve Lépes Bálint nyitrai püspök és Himelreich által. Fasc. 106. Nr. 20. jelzet alatt.

170.

Bécs, 1611 február 23. II. Mátyás, Magyar-, Dalmát-, Tót- s Horvátország királyja s Csehország királyjelöltje meghívja Héderváry Istvánt, hogy őt 1611 márczius elején elégséges készülettel s illő kísérettel, tábori szemlére Csehországba kövesse.

A király sajátkezű aláírásával ellátott meghívólevél Ferenczffy Lőrincz által van ellenjegyezve. — A czimzett átvette 1611 márczius 6-án.

Eredetije egérrágta papíron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 14. jelzet alatt.

171.

Eperjes, 1611 június 8. Gr. Thurzó György nádor Alszászi Szászy Andrást szüleinek halála után (Sz. András — a királyi személyes jelenlét helytartója és Nyáry Margit) pártfogásába vette és mivel az ítélőmesterek neki megítélték néhai atyja birtokait Zmeskal Jarosláv ellen, Nyitra megye urainak, közöttük Héderváry Istvánnak meghagyja, hogy vegye oltalmába Szászy Andrást mindenki, főleg Zmeskál ellen.

Eredetije papíron, alján pecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában levő Véghelyi-gyűjteményben 1899/35.

172.

Bunzlau, 1611 szeptember 13. II. Mátyás király Héderváry Istvánt 1611 november 13-án Bécsben ünneplendő menyegzőjére való megjelenésre szólítja fel.

Matthias secundus dei gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, marchio Moraviae, comes Tyrolis etc.

Egregie fidelis nobis dilecte! Non dubitamus, quin hactenus tibi innotuerit, quomodo dei dispositione solennitatem sacrarum nuptiarum nostrarum die 13. proxime futuri mensis Novembris, in civitate et aula nostra Viennensi peragere statuerimus, hancque futuram nuptiarum celebritatem, compluribus regnis et provinciis, eorumque principibus, quos nimirum interesse volumus, iam intimaverimus et de eo etiam fideles nostros universos status et ordines istius regni nostri Hungariae generatim certificaverimus. Quoniam vero te quoque praefato ritui et solennitati nuptiarum, pro huius actus decore in aula nostra penes maiestatem nostram cum decenti apparatu, omnino interesse volumus, benigne fidelitatem tuam hortamur, serioque tibi committentes iniungimus, ut triduo aut quadriduo, ante praefatum terminum in loco praenominato comparere ac penes maiestatem nostram presto esse debeas, quo tam externarum nationum principes et provinciae, in magna frequentia tunc adfuturi sunt, regni quoque istius nostri fideles nostros regnicolas solennitatis huius decori et venustati cumprimis studuisse cognoscant, ac nos quoque de hac tua promptitudine, benigne recognoscenda gratam satisfactionem habeamus. Secus itaque non facturus. Datum in civitate Punczlaw Silesiae inferioris, die 13. mensis Septembris, anno domini millesimo sexcentesimo undecimo.

Matthias m. p.

Laurentius Ferenczffy m. pr.

Kivül: Egregio Stephano Hederwary etc. fideli nobis dilecto.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 1. Nr. 13. jelzet alatt.

173.

Nebojsza, 1612 július 26. Héderwáry István 387 frtól nyugtatja Salgay Lászlót, Pozsony vármegye perceptorát a kilenczedik, tizedik és tizenegyedik óra felvett pénz fejében.

Eredetije papiron, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában levő Véghelyi-gyűjteményben 1899/35.

174.

Hédervár, 1613 május 20. Várkonyi Amádé István pozsony-megyei alispán, Móróc Farkas szolgabíró és Erdős Tamás esküdt előtt Héderwáry István 40 frtban Gyülvészen fél jobbágytelket vall fel Pál Albert javára.

Erdődi Pálffy István koronaőr, főispán és Pozsony megye hatóságnak Samarján, 1613 jún. 11-én kelt oklevelében, Fasc. 37. Nr. 1. jelzet alatt.

175.

Csepen, 1619 április 19. Gr. Forgách Zsigmond nádor és királyi helytartó előtt Várkonyi Amádé Erzsébet, néhai Nebojszai Balogh Gergely özvegye összes birtokait felvallja néhai leánya, Zsuzsanna, Héderváry Istvánné gyermekei, Ferencz és István, továbbá másik leánya Anna, Poltári Soós Istvánné és fia, Balogh István javára.

Nos comes Sigismundus Forgach de Ghimes, regni Hungariae palatinus et iudex Cumanorum, comitatum Neugradiensis, de Saaros et de Zabolch comes, necnon serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi secundum, dei gratia Hungariae et Bohemiae regis etc. archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc.: intimus consiliarius et per Hungariam locumtenens, memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod generosa domina Elisabeth Amade de Varkon, generosi condam domini Gregorii Balogh de Naboýza relicta vidua, nostram personaliter veniendo in praesentiam, matura prius et exacta animi sui deliberatione praehabita sponte et libere fassa est pariter et retulit in hunc modum, quomodo ipsa volens de et super universis bonis et iuribus suis possessionariis tam acquisitiis et per se inventis, quam vero durante coniugio praefati quondam domini et mariti sui comparatis et aliis etiam quibusvis et cuiuscunque generis speciei existentibus, haereditariis et adventiciis inter liberos et nepotes suos ne scilicet post suum ex hac vita decessum odia, lites, iurgia et quaelibet contentiones inter eos oriantur, talem, ut sequitur, fecisset dispositionem inter eosdem liberos et nepotes suos perpetuo duraturam fecisset et ordinasset pro ut fecit et ordinavit coram nobis, nimirum, ut totales portiones possessionarias, bona scilicet et iura possessionaria in possessionibus Also Borsa, Feolseo Borsa, Nagi Magyar et Teyed vocatis omnino

in comitatu Psoniensi existentes, habitas egregio Francisco et Stephano filiis egregii Stephani Hederuary ex generosa quondam domina Susanna Balogh progenitis, nepotibus scilicet suis perpetuo iure possidenda, bona vero et iura sua possessionaria in possessionibus Teszer et Terien vocatis in comitatu Hontensi existentibus et ad easdem possessiones ab antiquo usis et spectantibus pertinentibus habita generosae dominae Annae Balogh, consorti egregii Stephani Soos de Poltaar, filiae suae, praeterea universa bona et iura sua possessionaria in oppido Totprona ac possessionibus Rwdna, Heduiga, Jezenowa et Brÿeztie vocatis omnino in comitatu de Turocz existentibus habita, cum cunctis eorum bonorum et iurium possessionariorum pertinentiis ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus memoratis dominae Annae Balogh, filiae ac Francisco et Stephano Hederwarj nepotibus suis perpetuo iure tenenda, habenda, pariter et possidenda, post decessum ipsius dominae fatentis sine omni iuris strepitu statim et defacto cedant, praeterea universa bona et iura possessionaria in possessionibus Also et Feolseo Naboÿza, Galantha, Barakon, Kis Machod et Kaÿal in dicto Psoniensi, Saagh et Salgo vocatis in Nitriensi comitatibus existentibus habita, cum omnibus per se ac durante matrimonio praefati quondam defuncti domini et mariti sui acquisitis bonis et iuribus possessionariis in eisdem possessionibus habita, cunctisque eorundem bonorum et iurium possessionariorum utilitatibus et pertinentiis, rebus item et bonis mobilibus cuiusvis materiei et speciei existentibus egregio Stephano Balogh, filio suo ordinasset et per manus suas, manibus eiusdem Stephani Balogh exnunc et defacto tradidisset et assignasset perpetuo iure possidenda tali conditione, quod si successu temporum aliqua partium praedictarum ex hac vita sine haeredibus decederet, ex tunc bona et iura possessionaria talis deficientis in reliquos superviventes aequaliter decidunt deriventur ac condescendant, neque ulla partium praedictarum bona et iura possessionaria modo praemisso sibi ordinata successu temporum quovis sub colore et titulo, in toto vel in parte vendere et abalienare valeat et praesumat, si vero id facere attentaret, extunc talis ven-

ditio contra et in praeiudicium reliquorum fratrum, nullius sui vigoris ac insuper talis pars bona sibi ordinata divendere et abalienare intendens, totum et omne ius suum, tam in eisdem bonis sibi ordinatis, quam vero aliis iure successorio eandem partem concernentibus perpetuo amittat et amisisse intelligatur eo facto, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Chepen, feria tertia proxima post dominicam Quasimodo, anno domini millesimo sexcentesimo decimo nono.

Lecta per me magistrum Andream de Keresztwr, protonotarium illustrissimi domini comitis palatini regni Hungariae.

Eredetije papiron, alján pecséttel, Fasc. 96. Nr. 19. jelzet alatt.

176.

Szobotist, 1620 deczember 12. Kesselőkői Majthényi György a maga és öcsce, a püspök nevében 4000 magyar forintban atyafiának Héderwáry Istvánnak elzálogosította berencsi részöket — mely Thardý Istvánról szállott rájuk — és lipcei részöket, «melyet Nyáry Sára asszony birt totaliter és holta után az pénzt Nyáry urannak hagyván, bírta Nyáry Bernát», kitől a püspök 4000 forinton váltotta meg 1620 deczember 9-én, — és pedig oly feltétel alatt, hogy jövő Sz. György napig (ápr. 24.) a közjövedelemből a pénzt Nyáry Bernát kapja, szintűgy aratáskor a vetést, a zab kivételével, viszont köteles 30 mérő búzát és ugyanannyi rozst adni Héderwárynak, kit azonban már a karácsonyi és a szentgyörgyi adó is megillet. Ha a Majthényiek a zálogösszeget lefizetik, ugyanannyi vetőmagot kell visszaadni a birtokkal együtt akár Héderwáry Istvánnak, vagy «szerelmes házastársának,

Andrásy Kata asszonynak», illetve utódaiknak.

Eredetije papiron, alján 4 czímeres gyűrűs pecséttel (t. i. Majthényié és a három tanué, Szentgyörgyi I., Nyáry Lajosé és Egresdi Pap Istváné), Fasc. 59. Nr. 16. jelzet alatt.

177.

Samarja, 1622 január 3. A csallóközi nemesség közönsége kéri Héderwáry Istvánt, hogy legyen türelemmel, másfélszáz forintját majd elküldik neki és ő is járjon közbe ajándékkal Nagyszombatban, hogy Csallóközt és Szigetközt ne terheljék annyira hadak beszállásával.

Szolgalatunkat ajánljuk kgdnek, álgya az Uristen kgdet mind az kgd kedves házanépével, szerelmes gyermekivel,

kedves jó hírekkel, egészséggel és békeséggel a jelen való új esztendőben nagy boldogol.

Ez mai napon adá kezünkhez Elekÿ István uram 6 kgme kgdnek egy levelét, melyben panaszkodik kgd, hogy az kgd másfélszáz foréntja ide hátra volna és igen elfeledkeztünk volna róla, azonképen az kgd reversalisa is még oda be volna. Láttya az Uristen, hogy az kgd levele minden czikkeliben oly erős igaz, hogy az ellen csak egy pontniban is közölünk senki semmit nem szólhat, noha immár uram enni sok levelünkkel és kevetünk által is találtuk meg kgdet, mégis kérjük kgdet, mint minekünk jó akaró urunkot és patronusunkot, hogy mégis kgd egy kevés ideig való várakodását ne neheztelje. Higye meg kgd, jó emberséggel megfizetjük kgdnek. Az mi az kgd reversálisát illeti, az felől is eddig valamint és valahogy, de végeztünk volna, ha az gyêri királyképe ilyen véletlen hatalmaskodást rajtunk nem cselekedett volna, mely dolog mint elégszik az induciákkal, kgd megítélheti; lássa az jó ur, de ha mind ebben megyen el, bizonyos, hogy az következhetik belőle, hogy ő fölsége annyi számo hadát bocsátja ide, hogy mind az Challokeznak és mind Szigetkeznak egész Réfalig is utolsó veszedelme történhetik. Im uram mi mostan is minden erőnkkel és értékünk szerént való tehetségünkkel, adománinkkal azon vagyunk és leszünk is, hogy ez rejánk szándékozott veszedelmes dolgoknak eleit vehessük, kérjük azon kgdet, mint jó akaró patronos urunkot, hogy onnét is Szigetközből lennének valami aján-dékkal Nagy Szombatban, hogy annival inkább compescálatatnának azok az nagy emberek, az kik ennek az nyomorult földnek minden ótalommal és segítséggel lehetnének. Datum in oppido Samariae 3. die Januari, anno 1622.

Generosae et egregiae dominationis vestrae servitores
et amici

Universitas nobilium insulae Challokez.

Kívül: Generoso ac egregio domino Stefano (*így*) Hederuárÿ de Hederuara etc. domino nobis amico et patrono observandissimo.

Eredetije papiron, négy gyűrűs pecséttel, Fasc. 106. Nr. 22. jelzet alatt.

178.

Sopron, 1622 július 26. Héderváry István 300 magyar forintról nyugtatja Chernel Györgyöt, mit mostoha leányának, Lorántffy Katának évi tartására a végezés rendelt.

Papiron, gyűrűs pecséttel, az Orsz. Levéltárban, N. R. A. Fasc. 733. Nr. 17. jelzet alatt.

179.

Szobotist, 1623 december 30. Várkonyi Amade István végrendelete végrehajtására többek között felkéri Héderváry Istvánt.

Eredetije a M. Nemzeti Múzeum levéltára törzsanyagában, Vég-helyi-gyűjt. 1899/35.

180.

Hédervár, 1624 július 12. Héderváry István végrendelete.

Atyának Fiunak és Szentlélek Istennek nevében Amen. Mivelhogy semmi bizonyosabb nincs ez világi életben az halálnál, és annak idejénél bizontalanb, noha beteges állapotban, jó elmével gondolkodván én is, az bűnnek soldgyának meg fizetésérül, mellyel az egész emberi nemzettel együtt tartozom: Elsőben az én lölkömet az én megváltó Christusomnak, az kitül az életet is vettem, annak utánna rothandó testemet az föld gyomrában hogy tétessék és tisztességesen temetessék az én szerelmes atyámfiátul és kedves fiamtul, ajánlom. Hogy az én Istenem ingyen való kegyelmességébül engemet meglátogatott igaz böcsületes házastárssal, elsőben az nemzetes Balogh Gergely uram szerelmes leányával, az nemzetes Balogh Susannával, melytül az én Istenemnek áldásából élő két fiam Ferencz és István maradtanak, annak utánna peniglen az nemzetes Andrási Péter uram leányát, Andrási Katát adta, melytül leánkám Annoka, fiacskám, Jankó és másik leánkám, Suska élnek; ezekért dicsértessék az én Istenemnek áldott szent neve mind örökké.

Akarván ezek közt rendelést tennem, mindeneknek előtte intem az én kedves fiaimat, hogy az én szerelmes atyámfiának, mint anyjoknak böcsületit megadják, és minden engedelmességgel legyenek, ha ez világon hosszú életűek, és az

emberek közt böcsületesek akarnak lenni. Az én szerelmes atyámfiát is azon kérem, hogy ű is anyai szeretetét túlök meg ne vonja, mely felöl nem is kételkedem, ha az én rendelésem mellett megmaradnak.

Hagyom annak okaért az első feleségemtül való fiaimnak az anyjokkal adatott minden ingó marhát, úgy mint egy öreg arany lánczot, egy pesnia lánczot, egy jó módon csinált arany lánczot (Hederuari Istóknak adott az ő körösz-tölőjekor az győri királyképe egy arany lánczocskát és egy függőcskét, az magáé legyen minden osztály kívül). Item adtak az anyjokkal öt arany gyűrűt is, Andrási Mátyás uram is szeretett volt meg egy arany lánczot, mely nyomott hatvanöt aranyat; azért is az atyámfia mást vegyen, avagy aranyul adja meg fiaimnak. Egy kopetot is adtanak; az szegény anyámnak volt egy ó kopetja, melybül az atyámfiánál vagyon tizenöt boglár, azt is adja meg fiaimnak. Item egy aranyas és egy gyöngyös feköttöt, megent egy tollbul csinált kopetot, négy szoknyát, egyiket zederjes vont aranyat, másikat vörös vont aranyat, harmadikat vont ezüstöt, negyediket zederjes aranyas atlaczot, egy béllett fekete bársony kis subát, más fekete bársony király szín bársonnyal béllett kis subát, két korczovágyot, melynek egyike fejér atlaczal vagyon kimetélve, az másik fekete bársony fejér ezüst gombocskákkal, két pártá övet. Az anyjok fejér ruhája mind egy ladában vagyon. Adtak az anyjokkal egy mosdót medenczéstül is, tizenegy pohárt és egy ezüst hosszú kannát. Anyjokat illendő jószágot meg Balog István uram birja, arrul egyéb dispositiót nem tehetek, hanem kérem az én jóakaró atyámfiait, az kiknek gondviselések alatt lesznek fiaim, annak kikereséséhez legyenek segítséggel nekik.

Minthogy még fiaim is igen ifjak, Ferencz menjen Gyórré szolgálatra, melynek élését, szolgálai fizetését adják meg az én rendelésem szerént, Istokot pedig, kérem az én szerelmes atyámfiát, hogy mindaddig tanétassa, valamíg ideje és állapata mutatja; ha pedig Ferencz haza akarna szállani avagy megházasulni, vagy valami okbul az anyjával nem akarna túrni, és ha az én rendelésemmel sem akarna megelégedni, az atyafiak az ű részét sequēstrálván adják ki neki, az több

jószágot pedig hadják az én szerelmes atyámfia kezénél, mindaddig, míg az többi arra valók lesznek, hogy űk is az jószágnak gondját viselhessék, ha az én nevemet fogja viselni, ha pedig megváltoztatná, és az másik fiam is Istok vele nem akarna tűrni, az ű részét is sequestrálják és adják ki neki, ha arra való leszen, hogy az jószágra gondot viselhet, holott pedig arra való nem lenne, adják oly atyafi kezében, az ki jó gondviselője leszen az jószágnak. Az hármának pedig úgymint Annokának Jankónak és Suskának, ha Isten élteti űket, az ű részek maradjon az anyjok kezénél, mint-hogy édes gyermeki, elhittem hamisat nem teszen nekik. Fölnevelvén Isten az én két kis leánkámat, kérem az én jóakaró atyámfiat, hogy házasétsák ki tisztességesen országunk törvénye szerént ezen jószágeből.

Az mi ingó marhával engem Isten szeretett mind az ki magam keresménye s mind az ki őstől maradt, mint-hogy az én szerelmes atyámfia is feles ingó marhát hozott, az többi közt öreg méneslovat huszonhetet, akkorbéli csikót tizet, szarvas barmot mind öreget ötvent, sörtésmarhát öreget ötvent, akkorbéli malaczt huszonnégyet, először az atyámfia marhája épen megadassék és abbul ha mi megmarad feleségem és gyermekem között egyaránt oszoljon. Minthogy az lipcsei részen is úgy mint az berencsi jószágon az én szerelmes atyámfia pénzi vagyon, avval szabad és ha kiváltanak is, magát illeti az pénz. Ezenkívül költöttem volt el az atyámfia pénziben négyezer forintot, melynek egy részét, úgymint ezerkétszáz és hetven forintot megadtam, maradtam még adós neki kétezerkétszázharmincz forinttal; annak megfizetésére rendeltem tizenötszáz szombati mecz buzát, ha az elegendő nem lenne, az borokbul elégétessek meg. Ittem az hol az zenniczei ház vagyon épétve, annak is egyik helyén, az melyet Maýteni uramtul vettünk, az atyámfia pénzi vagyon; az komáromi házon is az ű pénzi vagyon, úgy mint száztizenöt arany. Az én szerelmes bátyám uramtul, az nemzetes Zenthgieörgy János uramtul vettem meg az ű kegyelme nesideri és bindeni jószágát négyezer forinton ily okkal, hogy valamig Isten ű kegyelmét élteti és az ű kegyelme szerelmes házastársát,

minden esztendőben ű kegyelme az boroknak harmad részét vegye, és én az két részét; azt én atyámfia és gyermekim ű kegyelmeknek igazán kiadják. Az házat ha ki akarnák váltani, mint tartozom visszaeresztenem, arrul nekem specialis végezésem lévén ű kegyelmével, az levélbül kitetszik. Mely jószágot Hedervárahoz hagytam, attul el ne szakasztassék; azonképen az én szentgyörgyi házamat is Hédervárátul el ne szakasszák. Tútori és oltalmazói hogy legyenek az én szerelmes atyámfiának és gyermekimnek, kérem elsőben palatinus uramat ű nagyságát, mint kegyelmes uramat az egy élő Istenért, hogy ű nagysága mint országunknak főbirája és özvegyek s árvák gondviselője méltóztassék ű nagysága szerelmes atyámfiát és árváimat minden háborgatók ellen igazságokban oltalmazni, hogy az Isten ű nagyságát minden áldásával megáldja, Pálffy István uramat ű nagyságát mint főispánunkat, Pálfi János és Pálfi Pál uramékat ű nagyságokat is kérem, hogy ű nagyságok is legyen oltalommal az én árváimnak: Annak utána ez testamentomomnak executiojára és az én szerelmes atyámfia és árváim gondviselésére is rendelem és kérem az én jóakaró uraimat és atyámfiát, úgy mint Osztrosith István uramat, Amade Lénárt uramat, Petreoczj Pál uramat, Trsztinszki Gáspár uramat, Zenthgieorgy János uramat, Niary Lajos és Bernhath uramékat Izdenczi András uramat, Balogh István uramat és Móricz Farkas uramat. Melynek nagyobb bizonságára és erőseb voltára magam kezével subscribálván és pecsétemmel megerősétvén, ezen megnevezendő atyámfiaival subscribáltattam és megpecsételtettem. Actum in Hedervara die 12 July Anno 1624.

Hederuary István m. p. — J. Zenthgyeorgj m. p. Leonhardus Amade m. p. — Bernhardus Niary m. p. — *A hát-lapon Hédervary István kivételével ismétlődnek, sőt újak rajta:* Wolffgangus Morocz vicecomes comitatus Posoniensis 27 Julii subscripsi m. p. — Thobias Graffas m. p.

Rávezetve: Anno domini 1624, die 23 mensis Novembris exhibitae praesentes in arce Sempthe illustrissimo domino comiti regni Hungariae palatino.

Comes Stanislaus Thurzó m. p.

Papiron a négy elsőnek két-két, s a két utolsónak egy-egy, összesen tíz pecsétjével, Fasc. 108. Nr. 9. jelzet alatt. — Kiadva : Br. Radvánszky Béla : Magyar családélet és háztartás III. 248.

181.

Hédervár, 1624 július 15. Hédervár István Szeniczen (Nyitra megye) 100 forintban egy jobbágytelket ad Horváth Balázsnak majd 40 éves hűséges szolgálatáért.

Én Hédervári István Hédervárának és Berencz várának szabados és örökös ura, adom mindeneknek tudtára az kiknek illik, magamra vévén fiaimnak, leánimnak, és minden atyámfia-
fiának, az kiket ez megnevezendő dolog illetne, vagy akármi módon illethetne, terheket, hogy én tekintvén az nemes és vitézlő Horváth Balásnak régi jámbor szolgálatját, mellyel mind szegény Istenben el nyugodt Izdenci János uram bátyámnak, mind nékem már majd negyven esztendőől fogvást tehetsége és ereje szerint kedveskedett, nem akarvan enni időtül fogvást való forgolódásáért feledéken lennem, és szolgálatjáért hálaadatlansággal fizetnem, remélvén és elhívén azt, hogy ennek utánna is, mind ő s mind az ő maradéki ezen szolgálattal es hálaadással lesznek, melyre magát igéri, magam jó akaratombul és hozzávaló jó szándékból inditván az én Berenczi jószágomban Szennicze nevű városban, mely Nyitra vármegyében vagyon, adtam néki és maradékinak egy jobbágy helyt minden hozzá tartozando földekkkel rétekkkel, szabad kopaniczákkal egyetemben, melynek dél felől mostan Joannes Balthasarides, Nyári István szabadossa, éczak (*így*) felől Martinus Mészáros nevű Szent Györgyi János uram bátyám jobbágya laknak, 100 magyar forintban inscriptioban ily okkal, hogy ő és az maradéki mindenkor nékem és az én maradékimnak minden hivséggel, és emberséges emberhez illendő szolgálattal tartozzanak, és a mellett az atyafiaknak közenséges jóra nézendő dolgokban és végezésekben se nélkül, se titkon károkra nem léssen és nem tusakodik : viszont én is és az én maradékim túle az megnevezett jobbágy helyt semmi úton el ne vehessem, se az én maradékim el ne vehessék, valamig az felől megírt summát néki le nem tenném, avagy le nem tennék, az épületit megbecsülvén azt

is tartozzam én és az én maradékim neki megfizetni. Ennek nagyobb bizonságára adtam ez kezem írásával és pecsitemmel megerősített leveletem.

Actum in Heder-Vara 15 Julii, anno 1624.

Stephanus Hederuary mp.

Eredetije papiron, alján gyűrűs pecséttel, Fasc. 59. Nr. 17. jelzet alatt.

182.

1624 november 11. A győri káptalan előtt megjelent Héderváry Ferencz és bevallotta, hogy méltó tekintetbe vévén szolgálának az agilis Siska Andrásnak úgy atyja, mint saját maga iránt tett hű szolgálatait és különösen azokat, a melyeket Erdélybe való utazása alatt kell végeznie, azon ladaméri egész jobbágytelket az épülettel együtt, melyen eddig lakott, neki és egyetlen férfiorokosának, János nevű testvérének adományozza tartozékaival együtt 100 magyar forintért jobbágyi fizetségek és szolgálatoktól mentesen.

Eredetije papiron, hátára nyomott papirlappal borított pecséttel, Fasc. 32. Nr. 2. jelzet alatt.

183.

Hédervár, 1624 november 24. Héderváry István özvegye Rákóczy György borsodi főispánhoz.

Szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint énnekem jó akaró patronus uramnak. Az Úr Isten áldja meg nagyságodat, asszonyommal ő nagyságával, szerelmes gyermeki-vel egyetemben kedves jó egészséggel és boldog szerencsés hosszú élettel.

Nagyságod irt volt én nekem az mi ujjalui jószágunk felől, hogy nagyságod kiváltja. Nagyságod tudhatja azt, hogy az a jószág nem nagyságodé volt, hanem Alaghy uramé és ő nagysága vetette volt zálogban az én szegény Istenben elnyugodott első uramnak; ha ő nagysága Alagy uram ellentartó nem lesz az jószág kiváltságában, én nekem mi ellenem benne, csak nagyságod olyan pénzt tegyen le érette, az minémű pénzt az én szegény Istenben elnyugodott uram adott volt érette. Ha az Úr Isten ezen egészségsben megtart, karácsony után mindjárást megindulok nagyságtokat és asszonyom anyámat ő kglmét látogatni.

Az én szegény árvám nagyságodnak, azonképen aszszonyomnak ő nagyságának is velem együtt szeretettel való szolgálatját ajánlja.

Ezzel az jó Isten áldja meg nagyságodat kedves jó egészséggel.

Datum in Hédervara 23 Novembris anno 1624.

Nagyságodnak szeretettel szolgál

Az néhai nömös nemzetes és vitézlő

Héderváry István uram mëghagyott özvegye:

Andrassy Katha.

Külső cím: Spectabili ac magnifico domino, domino Georgio Rákóczy de Felsővadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. domino, domino patrono gratiosissimo.

Zárlatán gyűrűs pecsét nyomával, Rákóczy cs. lev. I. csomó. 156. sz.

184.

Bukarest, 1625 június 16. Mihnye Sándor, a havasalföldi Oláhország fejedelme Beldi Kelemen, a szepsi, kézdi és orbai székely szék kapitányának közbenjárására Héderváry Ferencznek ajánlólevelet ad oláhországi útjára.

Alexander Mihnye, dei gratia Walachiae Transalpinæ princeps legitimus, perpetuusque haeres universis et singulis cuiuscunque status, ordinis, honoris, dignitatis et praeeminentiae hominibus ubivis in regno Hungariae advicinatis, associatisque provinciis constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris dominis et amicis nobis honorandis, quorum interest, servitiorum nostrorum, quorum vero interest, benevolentiae nostrae paratissimam commendationem. Noverint praesentium ostensorem, generosum dominum Franciscum Hederuari de eadem certis quibusdam de causis varias regnorum ditiones peregrinans deambulasse, nostras quoque regni Valachiae plagas advenisse. Nos quoque dignum habentes respectum honestae commendationis generosi domini Clementis Beldi, trium sedium Siculicalium Szepsi, Kézdi et Orbai supremi capitanei, fratris videlicet sui honore, quo decuit excepsisse, praesentesque literas nostras ad sui testimonium ad easdem vestras dominationes directas eidem exhibuisse,

rogantes easdem, ut dum et quodocunque praefatus dominus Hederuari in praesentiam dominationum vestrarum pervenerit, ob amicitiae nostrae respectum honore, quo decet, excipere non graventur. Easdem bene valere cupimus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in oppido nostro Buku-rest, die decima sexta mensis Junii, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quinto.

Eredetije papiron, alján papirfelzetes pecséttel és a fejedelem aláírásával, Fasc. 1. Nr. 15. jelzet alatt.

185.

1626 január 15. A pozsonyi káptalan előtt Sýpos János néhai Hédervárý István özvegye, Andrassy Katalin és gyermekei, Ferencz, István és János nevében tiltakozik az ellen, hogy december 29-ikén a néhai nádor gr. Thurzó Szaniszló adománya alapján néhai Pakay Benedek királyi személynök özvegyét, Zlakovitth (*így*) Ilonát és gyermekeit, Benedeket és Borbálát beiktatták a magtalanul elhunyt Zentgiörgy János nezsideri és windeni (Mosony m.) udvarházába.

Eredetije papiron, alján pecséttel, Fasc. 7. Nr. 7. jelzet alatt és a pozsonyi káptalan 1635 decz. 8-iki átiratában, mit gr. Eszterházy Miklós Pozsonyban 1635 nov. 28-ikán kelt parancsára adott ki Hédervárý Istvánnak, Fasc. 7. Nr. 13. jelzet alatt. — II. Ferdinánd 1625 decz. 3-iki parancsára történt beiktatásról a pozsonyi káptalan 1626 jan. 13-ikán tett jelentést. — A pozsonyi káptalan 1635 decz. 8-iki átiratában. Fasc. 7. Nr. 12. jelzet alatt.

186.

1626 május 26. Felsővadászi Rákóczy György borsodmegyei főispán és felesége, néhai Lorántffy Mihály leánya, Zsuzsanna, mint gyámjai néhai Lorántffy Mihály és második felesége, néhai Andrassy Katalin gyermekének, Katalinnak, panaszszal fordultak gr. Bekényi Alaghy Menyhért országbíróhoz, hogy néhai Andrassy Katalin halála után Andrassy Mátyás és Hédervárý Ferencz bizonyos egyezséget kötöttek a kiskorú Lorántffy Kata örökségére, ingóságaira, a mely a kiskorura nézve sérelmes. Az országbíró Vizsolyban, május 12-ikén kelt parancsára a győri káptalan május 25-ikén Hédervárótt felszólította Hédervárý Ferenczet, hogy az említett egyezségtől álljon el és ne osztozzék annak alapján, s a kiskorú ingóságait adja vissza. Hédervárý Ferencz kijelentette, hogy semmiféle egyezséget sem kötött Andrassy Mátyással és nem is akar a kiskorú javain osztozkodni, sőt ingóságait is kész átadni,

ha azokra kellő biztosítékot nyer a gyámoktól, a kik közvetlenül az ő (t. i. Héderwary Ferencz) mostohaanyja, Andrassy Katalin halála előtt sok arany- és ezüsttárgyat és készpénzt vittek el, a mi Lorántffy Katát illeti, mit meg is bizonyít néhai Andrassy Katalin tisztartója, Szalay Imre.

Egykorú másolat. Orsz. Levéltár. N. R. A. Fasc. 733. Nr. 18.

187.

Zalakusz (igy), 1627 márczius 10. Gr. Eszterhás Miklós nádor megparancsolja Győr megye hatóságának, hogy küldje a járásbeli szolgabíró és esküdtet Öttevényre és szólítsa fel Czobor Imre királyi udvarmestert, Komárom megye főispánját, illetve távollétében bíróját, hogy adják ki özvegy Jakus Péternét, Nagy Katalint és fiát, Jánost, a kik Jakus Péter halála után évi adójuk fizetése nélkül ingóságaikkal és barmaikkal megszöktek Hédervary Ferencz öttevényi birtokáról.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 29. Nr. 4. jelzet alatt.

188.

1627 márczius 28. Az esztergomi káptalan előtt néhai Czifferi Thurj Ferencz fia István, Kesselőkői Majthényi György, Várkonyi Amade Lénárt, Héderwary Ferencz és István, Amade Ilona (Nagy-mihályi Ferencz özvegye), Zichy Katalin és Echy Katalin tiltakoznak az ellen, hogy Nyáry Lajos téves jelentése alapján a nádor néhai Pap Kelemen zobodistiai (Nyitra m.) udvarházát — mintha magvaszakadt volna — Nyáry Lajosnak adományozza s ez pedig elfogadja. — A házat a tiltakozók elődei fentartással adták s a magszakadás sem következett be.

Egykorú másodlat az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 64. Fasc. 5. Nr. 36. jelzet alatt.

189.

1627 május 5. Az egi káptalan előtt Sajószentpéteri Imre deák tisztartó ura, Felsővadászi Rákóczi György borsodmegyei főispán és felesége, Zsuzsanna, továbbá Katalin, néhai Serkei Lorántffy Mihály leányai nevében tiltakozik azon egyezés ellen, melyet a napokban elhunyt Andrassy Katalin, előbb Lorántffy Mihály, majd Héderwary István feleségének halála után Andrassy Mátvás néhai Héderwary István fiával, Ferenczczel kötött.

Orsz. Levéltár. N. R. A. Fasc. 732. Nr. 72.

190.

Hédervár, 1627 július 13. Héderváry Ferencz levele Felső-vadászi Rákóczy György, borsodmegyei főispánhoz néhai Andrásy Kata asszony (előbb Lorántffy Mihály, majd Héderváry István özvegye) után Lorántffy Katára nézendő ingóságok ügyében.

Spectabilis ac magnifice domine mihi observandissime, salutem et servicionum meorum paratissimam commendationem.

Az Nagyságod 10 mensis Junii irott becsületes levelét 12 Julii vettem, kiből az Nagyságod méltó kívánságát, hogy Lorántffy Katha asszonra nézendő ingó-bingó marhájának kiadása felől egy bizonyos competens napot praefigáljak, jámbor főszolgáit felküldené, megértettem. Látja Isten, amint-hogy ennek előtte való levelemből is megértette Nagyságod, szívem szerint akarnám, hogyha immár egyszer az szegény árvák dolga köztünk eligazodhatnék. Soha én magamat attól az igazságtól meg nem vonszom, de lehetetlen dolognak itiltem az dolognak véghez vitelét, míglen Andrászi Mátyás uram conscientiose mindeneket elő nem ad. Mert szegény asszonnak valami legszebb és drágább arany, ezüst marhái, hintója, lovai voltak, azok az ő kegyelme kezénél maradtanak, az mint ez levelemben includált signaturából világosan megtetszik, ezelőtt ő kegyelme se ide, se tova nem mehet, noha azt vitatja, hogy semmie sem maradtott vala a megholt asszonyunknak. Miért hogy ő kegyelme mindeneket nagyságod előtt denegál, vettem eszemben, volt szegény asszonyunknak egy néhány száz tallírával és száz aranyával adós s most immár az árvák tartásáért, abból magát ki akarná segíteni, hogy az többi is azután csúszna, abban mesterkedik. Elhigye Nagyságod, valami én kezemnél vagyon, mindeneket igazán elő akarok adnom, csak ő kegyelme is ezen cselekvő legyen. Hogy én mindeneket előadjak s ő kegyelme ne, nem igazság volna az. Hanem azon kérem Nagyságodat, hogy Nagyságod is ez dolog miatt ne búsuljon, mivelhogy én Andrászy urammal semmi úttal nem végezhetek, találja meg levele által, hogy azokat a jókat adja meg ő kegyelme és úgy osztán együtt levén mindennemű marhájok szegény árváknak, praefigálnunk egy bizonyos napot, kire hogy Nagy-

ságod is jámbor szolgálát felküldhesse, Isten s igazság szerint végben menvén a dolog, kiki mind az maga jussával contentáltassék. Az inventálás coram quibus lett, az signaturából megtetszik. Az mely öreg ember szolgálja szegény asszonyunknak Krasznahurkán volt, minekelőtte feljött volna, mindeneket az inventáltatott meg, szegény ő is megholt. Mégis kérem Nagyságod is, a mennél hamarébb lehet, Andrássy urammal végezze és engemet méltóztassék Nagyságod certifiálni felőle. Nagyságodnak, mint urunknak, ha Isten éltet, megigyekezem szolgálnom. Tartsa és éltesse Isten Nagyságodat nagy jó egészségben sok esztendeig.

Actum in Hedervara 13 Julii, anno 1627.

Spectabilis ac magnificae dominationis vestrae

.servitor paratissimus

Franciscus Hederuarj.

Kivül : Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákócý de Felső Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. domino mihi semper observandissimo.

Másolata papiron, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 732. Nr. 70. jelzet alatt. — Mellékelve : Az mi partékája szegény asszonyunknak Krasznahurkán maradt annak az száma. — U. ott.

191.

Szenicze, 1629 június 27. Majthényi György, Amadé Lénárt, Ilona, Judit és Zichy Kata, Berencs várának örökös urai megengedik atyafioknak, Héderwárý Istvánnak, hogy majorján, a Szurovinon egy tavat építhessen, örökül magának, mely se most, se ezután soha osztályban más tavakkal együtt ne menjen.

Eredetije papiron, alján öt gyűrűs pecséttel és aláírással, Fasc. 59. Nr. 18. jelzet alatt.

192.

1629 szeptember 3. Az esztergomi káptalan előtt néhai Serkei Lorántffy Mihály leánya Katalin nevében Körmendy Márton tiltakozik azon egyezés ellen, melyet néhány évvel előbb Andrássy Mátyás Héderwárý Istvánnal kötött.

Orsz. Levéltár N. R. A. Fasc. 732. Nr. 71.

193.

Nagyszombat, 1630 augusztus 5. Gr. Bekényi Alagý Menyhért országbíró megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy Héderwary István és néhai Nagymihályi Ferencz fiai, Ferencz és Zsigmond kértére szólítsa fel Sántha Pál nagyszombati polgárt azon zálogösszeg felvételére, mit néhai nemes Peckh Lipót gyermekei, Kristóf, Rudolf és Anna (Partinger János özvegye, most Kauffmann Kristóf felesége) birtokáért, Gocznodért (Pozsony m.), és ugyanott Gidra, másképp Vereskő patak felett levő malomért adott, — mert ők, mint szomszédosok, előjogot élveznek a zálogra.

Eredetije papíron, záró pecséttel, az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 21. Fasc. 10. Nr. 8. jelzet alatt. — Aug. 8-ikán jelenti a káptalan, hogy Sántha Pál nem fogadta el, mivel ő nyereszkesedésre vette zálogba.

194.

Bécs, 1632 márczius 5. II. Ferdinánd megparancsolja Pozsony megye rendeinek, hogy állítsák vissza Héderwary Istvánnak a nagybodaki révet, a melyet elődei birtak s az ő nagy kárára tőle jogtalanul elidegenítették.

Egykorú egyszerű másolat papíron, Fasc. 22. Nr. 13. jelzet alatt.

195.

Bécs, 1632 márczius 26. II. Ferdinánd Héderwary István királyi étekfogó szentgyörgyi (Pozsony m.) kúriáját — melylyel egykor Hyrs Miklós, Saýel Pongrácz, Syller Márton és Ancinger Péter házai szomszédosak voltak — régi kiváltságaiban megerősíti és a katonabeszállásolás alól felmenti.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 7. Nr. 9. jelzet alatt. — V. ö. I. Ferdinánd 1551 okt. 14-iki oklevelével II. k. 126. sz. alatt.

196.

Győr, 1633 április 8. Prainer János Hédervary Istvánhoz.

Magnifice domine, amice, vicine et tanquam fili observandissime, salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem!

Némely hajdúinkra való kgd panaszát az favágás felől értettük, aki nem mi akarattunk s bánjuk igen, hogy mi

hírünk nélkül azt cselekeszik és kérjük kgdét szeretettel, hogy az mely dolgokban magunk nem forgódhatunk, avagy reá nem vigyázhatunk, ne tulajdonítsa magunknak, mert aminthogy mi házunk szükségére való fát nem különben, hanem az kgd engedelméből és jó akaratjából s az hol maga adatja, ott vesszük s az ellen sem penig maga, avagy jobbagyi kárával semmi úttal nem kívánjuk, így elhigye kgd, hogy mi általunk mindenkor meg volt parancsolva nekiek, hogy az régi szokás és végezés szerint cselekdjenek (*így*). Azokáért denuo erősen megparancsoltuk, hogy valahol kgd és több szomszéd urak akarják, ott vágják az mi szükségünkre való fát és ne keressék az magok könnyebbségét, se hasznát, pecsétünket is, mellyel küldetnek, mindenkor beküldjék avagy vigyék, bizonyosak lévén abban, ha ez ellen cseleküsznek, büntetés nélkül el nem szenvedjük nekiek. Eandem de reliquo feliciter valere cupientes. Datum Jaurini die 8 Aprilis 1633.

Magnificae dominationis vestrae

servitor, vicinus et tanquam pater
paratissimus

Johannes Prainer.

Kivül: Magnifico domino Stephano Hederwary de eadem etc., domino amico, vicino et tanquam filio nobis observandissimo.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 53. NB. Nr. 2. jelzet alatt.

197.

1634. Czobor Imrének panaszkodnak szigetközi jobbagyai, hogy Héderváry István templomaikat el akarja venni.

Az minden jóknak kútfejitül és megadójátul az atya Istentül szent fiáért, az közbenjáró Jézus Krisztusért minden lölki és testi sok jóknak, jó szerencsének búsíges ajándikát kívánjuk Nagyságodnak, mind kegyelmes urunknak, mind az ngdhoz tartozókkal együtt nagy boldogul megadatni sok esztendeig.

Nagyságos kegyelmes urunk! Mi ngd jobbagyi egész vidékestül ngdot mint kegyelmes urunkot kellett most alázatos levelünk által megtalálnunk ngdot, hogy Hédervári

István ngd hire nélkül minket, ngd jobbágyit hitünkben háborgat, holott ngdtul semmi bántásunk nincsen. Ű urasága templomunkat el akarja foglalni,¹ praedicatorunkot ki akarja űzni. Bementünk vala hozzája, hogy ű urasága azt meg ne cselekedje, míg praedicatorunknak esztendeje ki nem telik, ű urasága még meg is szidogata bennünket és azt mondta, hogy nem engedi, hanem praedicatorunkot kiűdzi és az templomot megosztja, az Balasáné részit, Révaj Ferenczné részit s maga részit egyben méri, mert űneki engették az asszonyok az ngd részit peniglen, azt mondja, kiosztja és akarhova menjen ngd vile, az praedicator házával is úgy akar cselekedni. Azért kirjük is könyörgönk ngdnak, mint kegyelmes urunknak az egy hatalmas Istenirt is egisz vidékestül, hogy ngod gondunkot viseljen e' dologbul, mert ha ngd nem fog mellettünk, bizonyára megpusztul ngd jószága, mert talám csak addig is elfoglalja templomunkot, praedicatorunkot kiűdzi, míg ngdtul választunk jó. Mert vadnak az ngd jobbágyi között olyan jámbor vén emberek, kik inkább kíszek lisznek az jószágbul kimenni, hogynem mint praedicator nélkül lennének. Továbbá ezen is könyörgönk ngdnak, mint kegyelmes urunknak, hogy ngd ezt a' dolgot adja tudtára Révai Pálnak ű ngának, hogy ű nga is az ő örökös jobbágyirul gondot viselne és oltalmazná, írván levelet Révai Ferencznének, hogy ű nga ne háborgasson az ő jobbágyit is hitekbén, holott velünk egyet irtnek, mert az mit az Révai Ferenczné cselekeszik az Révai Pál ű nga örökös jószágával, bizonyára megbomol az ű nga jószága is. Mert Hédervári István birtoka alá adta űket, hogy Hédervári István szintén úgy hajtogathassa hitekbén az Révainé jobbágyit, mint szintén az magáét. Nagyságos kegyelmes urunk, azt is akarjuk ngdnak tudására adni, hogy az minemő templomunk vagyon, az régi keresztény rárói urak építették, Héderváriaknak semmi épülısek nincsen rajta és az ngd földé között vagyon az templom is, mégis Hédervári István el akarja venni tőlönk templomunkot és annak az ő igazságát. Az mi munkája

¹ V. ö. Dr. Závodszy Levente: Hédervári István és a szigetközi ellenreformatio (Religio 1912 és különlenyomat).

penig rajta vagyon az templomunkon, azt is pinzünkért cselekedte ú urasága, kiben még most is sok hia vagyon az csináltatásában, melyet tartoznik ú urasága megcsináltatni. Ezzel Isten éltesse ngdot, mint kegyelmes urunkot sok esztendeig nagy jó egízségben.

Mi ngdnak szegíny szigetközi jobbágyi,
ngdtul kegyelmes választot várunk.

Kivül: Az levil adassék az nemzetes és nagyságos czoborszent-mihályi Czobor Imrének, minekünk kegyelmes urunknak híven keziben.

Papiron, gyűrűpecsét nyomával, Fasc. 10. Nr. 26/1. jelzet alatt.

198.

1634 július 13—15. A szigetközi luteránus jobbágyok panaszlevele Héderváry István templomfoglalásairól földesurukhoz, Czobor Imréhez.

Éltig való alázatos szolgálatunkat ajánljuk ngdnak mint kegyelmes urunknak az Úr Istentül kívánunk ngdnak mint kegyelmes urunknak minden lelki és testi jókat, jó egészséget, jó szerencsét, sok esztendeig nagy boldogul és szerencsésen megadatni, mind az ngd gyermekivel és jóakaróival egyetemben.

Kegyelmes urunk, ngdat ilyen dolog felől költék ez alázatos levelenkkal mint kegyelmes urunkot megtalálnunk, ngdnak mint kegyelmes urunknak könyörgnünk, ngd méltóztassik meghallgatni könyörgésünket, mivel hogy Héderváry uram ő nga immár öt templomot vett el, melyben ennekelőtte praedicatorok voltak, úgymint hédervárit, remeteit, lipótit, ásványit, szentpálit, és kegyelmes urunk ezt is, nem tudjuk mi okbul, az öttevényi templomnak is czinterimjában papjával és szolgálával bement és ott kiredzett, hogy bebocsássák az templomban. És mentették az öttevényiek azzal magokat, hogy az egyház fia nem volt otthon, az kucsot elvitte vele, az mint úgy volt. Ily méltó mentséggel mentették magokat. Ezen megharagudott ő nga és az egyik közülök igen meg rugdalta az ajtót, úgymint az templom ajtaját és annakutána az úr önnönmaga parancsolta, hogy hozzanak lajtorját és

onnét fölül is behágjanak és annakutána azt is parancsolta, hogy dorongokat hozzanak és úgy is betörjék az ajtót. Es úgyis ugyan be akart menni ő nga. Találkozott egy az szolgálai közül, az mely intette arra, hogy ne cselekedje, mert ugyan megcselekedte volna meginté (*így*). Nem volt az útálatos szitok, kivel nem szidta az ngd jobbágyit. Ngdnak mint kegyelmes urunknak könyörgünk alázatosan mind fejenként, hogy ngd legyen oltalmunk Isten után, mert hogy ha ngd segítségünk s oltalmunk nem leszen, egyáltalán fogva minden jószágunkat elhagyjuk és az hódultságra megyünk az pogány alá. Szabad ngd mind marhánkkal, mind magunkkal, de ezt tagadásba nem akarjuk venni; ezt ugyan meg akarjuk ngdnak jelteni, ezután se vessen ránk ngd. Kegyelmes választot várunk ngdtul. Ngdnak ezt is akarjuk értésére adni, hogy ez jelen való 1634. esztendőben 13. Julii ment be Egyházas-Medvére Héderváry uram s megparancsolta, hogy az templomot s az praedicator házát megékecsitsék, mert egyáltalán fogva oda is papot viszen. Tökéletesen elhigye ngd, ez nincs különben; viseljen gondot ngd reánk az hatalmas Istennek kinszenvedésére kiszertjük (*így*) ngdat. Kegyelmes választ várunk ngdtul, melyért az menynek, földnek Istene áldja meg ngdat. Ngdnak engedelmes jobbágyi

az egész Szigetkezben ngd jobbágyi
mind fejenként, valakik vagyunk.

Papiron, Fasc. 10. Nr. 26/2. jelzet alatt.

199.

Ráró, 1634 július 16. Czobor Imre jobbágyai részére oltalmat és jogorvoslást kér gróf Eszterházy Miklós nádortól Héderváry István ellen.

Ajánlom alázatos szolgálatomat Nagyságodnak!

Nilván vagyom ngdnál, egynihány ízben szólottam ngdnak Hédervári uram törvénytelen cselekedetiről. Emberemlékezetitől fogva az mely öt szentegyházat elvett hatalmasul, mindenkor lutheranus praedicatorok birták. Most immár hatodikat is elveszi, ezután 7. is 8. is el fogja venni, így

végre egy sem marad etc. Nem gyalázat-e nagyságos uram Hédervári u(ramtul) ezt szenvednem, itilje ngd. Bizony igen is, érzem; hitelt adjon annak ngd, nincsen-e ez az ország végezése ellen, legyen az ngd ítéleti rajta. Nem derogál-e az ngd autoritásának, elmékedjék arrul is ngd, az articulusnak ngd levén oltalma. Ajánlá Lakonpakon ngd azzal magát, hogy viceiudex curiae uramnak megparancsolja ngd, hogy mindezeket megjárja és ngdat informálván, ngd eligazítja. Remélem, sok dolgai közt ngd talán megfeledezett vala. Kérem ngdat, méltóztassék megparancsolni ngd ő kgmének és informatiót vevén ő kgmétől ngd, hozza (?) az előbbeni állapotjában az szentegyházak állapotját ngd. Elhigye ngd, eszköznek jobbágyim, hogy mind az hódultságra mennek, mint szenvedhessem el jószágomnak nyilván való pusztulását ily törvéntelen, szokatlan, rendetlen állapot miatt; legyen a ngd bölcs ítéleti rajta. Sírva jönnek a nagy vén emberek hozzám, úgy esedeznek, hogy oltalmazsam vallásokban Hédervári uram ellen őket. Tagadhatatlan dolog ily törvényes, igazságos dologban, a kiről articulus iratott, hogy meg ne oltalmazhassam Hédervári uram ellen, gyaláztatnak tartom; fájdalmas szívvel is szenvedem. Kérem ngdat, orvosolja meg ngd e dolgot és vigye oly rendben, ne következék nagy összeveszés kösztünk. Miben vagyon állapotjok s minemő törvénytelenégbeli iniuriát szenvedjenek Hedervári uramtul az magok supplicatióját includálván, levelemben ngdnak köldtem, abbul megérti ngd. Úgy tetszik, jobb volna, ha az öttövényi határra viselne gondot Hedervári uram; úgy hallom, hogy a káptalannak akarja engedni a határt. Ha oda engedi, elpusztul Öttövény s ha elpusztul, jobb volna rárói és hédervári jószágnak felének talám elpusztulni, hogy ne mint Öttevének; de nem tud e féleről gondolkodni Hédervári uram etc. A szombati város mint resolvála magát, az én szombati rossz pusztá házacsám felől ngdnak, kérem ngdat, adja tudtomra ngd. Legyen ezek után a szent Istennek áldása ngddal.

Ex Raro 16. Julii, anno 1634.

Szeretettel szolgál ngdnak
Czob[or Imre].

Kivül: Az tekintetes nagyságos gróf Eszterhás Miklós uramnak, Magyarországnak palatinusának, nekem jóakaró uramnak patronusomnak adassék.

Papiron, pecsét nyomával, Fasc. 8. Nr. 23/2. jelzet alatt.

200.

Kismarton, 1634 július 28. Gróf Eszterházy Miklós Czobor Imre panaszáról értesíti Héderváry Istvánt.

Magnifice domine affinis, nobis observande salutem et servitii nostri commendationem.

Im mit irjon minekünk Czobor Imre uram, az ki maga is itt volt ma nálunk, azon levelét in specie oda küldöttük kgdnek.¹ Kgd megérti, interim ugyan élhet kgd is az maga szabadságával. Isten kgdet éltesse.

In Kismarton, die 28. Julii 1634.

Magnificae dominationis vestrae

affinis benevolus ad serviendum

Comes N. Ezterhas.

P. S.² Mindazáltal informáljon kgd bennünket.

Kivül: Magnifico domino Stephano Hedervary, domino affini nobis observandissimo.

Papiron, záró pecséttel, Fasc. 8. Nr. 23/1. jelzet alatt.

201.

Szakolcza, 1635 február 9. A városi hatóság bizonyáglevele néhai Héderváry István örökösei részére, mely szerint Szakolczán levő ingatlanaik értéke 712 frt 50 dénár. — A bizonyáglevelet a Thardy-család berencsi tisztartója Zenthandrás Gergely kérte ki.

Egykorú másolat, Orsz. Levár. N. R. A. Fasc. 942. Nr. 31.

202.

1635 október 13. A győri káptalan jelenti gr. Eszterházy Miklós nádornak, hogy Kismartonban szeptember 19-ikén kelt parancsára október 10-ikén Győrökön felszólította Sárkány Miklós keszthelyi

¹ L. a megelőző 199. sz. a.

² Saját kezével.

kapitányt, hogy Héderváry Istvántól vegye fel a zálogösszeget és bocsássa vissza Kis-Barátit, ő azonban ezt megtagadta s csak esetleges egyezés után a jövő Szt.-Mihály napra igérte.

Illustrissimo domino comiti Nicolao Ezterhas de Galanta, regni Hungariae palatino et iudici Cumanorum, aurei velleris equiti perpetuo de Frakno et comitatum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh supremo comiti, necnon sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi secundi dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Boemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. intimo consiliario, camerario et per Hungariam locumtenenti; domino et patrono eorum colendissimo capitulum ecclesiae Jauriensis, orationum suarum suffragia cum obsequiorum promptitudine. Vestra nosse velit illustrissima dominatio, nos literas eiusdem ammonitorias, evocatorias et certificatorias pro parte magnifici domini Stephani de Hederuara, in papyro patenter confectas sigilloque suo secreto ab intra in inferiori earundem margine impresse obsignatas nobis praeceptorie sonantes et directas, honore et reverentia quibus decuit, recepisse in haec verba:

Comes Nicolaus Ezterhas de Galanta regni Hungariae palatinus et iudex Cumanorum, aurei velleris¹ eques, perpetuus de Frakno et comitatum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh supremus comes, necnon sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi secundi dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Boemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae, etc. intimus consiliarius, camerarius et per Hungariam locumtenens, honorabilibus, capitulo ecclesiae Jauriensis, salutem et amicitiam paratam cum favore. Expositum est nobis in persona magnifici Stephani de Hederuara, qualiter superioribus iam dudum retroactis temporibus et annis egregius quondam Stephanus de dicta Hederuara, praedecessor ipsius exponentis, primum quidem totales portiones suas ac filiorum et filiarum suorum possessionarias in possessionibus Bodak, necnon Remete et Gywluetz in Posoniensi et Assowan vocatis Jauriensi comitatibus existentes ac vado super Danubium circa

¹ Tévedésből kétszer: Cumanorum, aurei velleris.

praefatam possessionem Bodak, teloneoque ibidem et in ipsa possessione exigi solitis, et item in quadam piscina seu stagno, intra veras metas possessionis Assouan existenti habitas, simulcum cunctis earundem portionum possessionariarum utilitatibus, in et pro certa quadam pecuniarum summa certisque sub conditionibus in literis obligatoriis fassionalibus superinde confectis denotatis, magnifico quondam Ambrosio Sarkan de Akoshaza, titulo pignoris et redemptibili obligasset et impignorasset. Expost autem volens easdem portiones possessionarias pro se haeredibusque suis rehabere, per modum concambii seu permutationis vigore quarundam literarum fassionalium comitis quondam Laurentii de Vylak ducis Bosniae,¹ idem quondam Stephanus de Hederuara, praedecessor ut praemisum est ipsius exponentis, totalem possessionem suam ac filiorum et filiarum suorum Kis-Barathÿ vocatam in comitatu Jauriensi praedicto existenti habitam, simulcum universis eiusdem utilitatibus, pertinentiarumque suarum integritatibus praemisso pignoris titulo, memorato Ambrosio Sarkan obligasset et impignorasset, ea inter caetera conditione, ut dum et quandocunque praefatus quondam Stephanus de Hederuara iam fatam possessionem Kis-Baratÿ ab eodem Ambrosio Sarkan, vel fratribus eiusdem pro se rehabere voluerit, id praemissa legitima admonitione, per regium vel capitulares homines facienda facere possit, depositisque deponendis, idem quondam Ambrosius Sarkanÿ fratresque sui antelatam possessionem Kis-Baratÿ cum praetactis eiusdem pertinentiis eidem quondam Stephano Hederuaryÿ aut filiis et filiabus suis mox remittere et resignare deberent et tenerentur. Vellet proinde memoratus exponens tanquam dicti quondam Stephani Hederuaryÿ successor et indubitatus haeres egregium Nicolaum Sarkan, praesidii sacrae caesareae regiaeque maiestatis Keszтелиensis capitaneum, successorem videlicet et haeredem saepefati condam Ambrosii Sarkan ratione levationis dictae summae impignorativae super praefata possessione Barathi habitae, remissionisque eiusdem possessionis Baratÿ, medio testimonii vestri legitime admoneri

¹ Lásd 1519 febr. 19. — I. k. 389. sz. — 1635 aug. 17-ikén a győri káptalan is átírta. Fasc. 44. Nr. 36.

facere. Super quo amicitiam vestram harum serie hortamur, et nihilominus autoritate nostra palatinali qua pleno iure fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus vestrum mittatis hominem vestro pro testimonio fide dignum, qui cum praesentibus erga domum, sive locum solitae residentiae ipsius Nicolai Sarkan accedens admoneat eundem, ut ipse praetactam possessionem, iuxta literas inscriptionales seu fassionales superinde confectas remittere ac summam impignoratitiam super eadem possessione habitam, in termino ad id praefixo in dicto capitulo vestro Jauriensi ab eodem exponente levare et ad se percipere debeat et teneatur, qui si fecerit bene quidem, alioquin idem testimonium vestrum evocet eundem ad primitus celebrandorum iudiciorum octavalium terminum, per praefatam sacram caesaream regiamque maiestatem dominum nostrum clementissimum promulgatum, rationem non remissionis dictae possessionis Barathÿ, levationisque dictae summae impignoratitiae superinde habitae redditurum efficacem, certificando eundem ibidem, quod sive ipse in praedicto iudiciorum octavalium termino comparuerit, bonaque prae-notata remiserit, et summam impignoratitiam ad se receperit vel non, nos tamen ad partis comparentis instantiam in eo id faciemus, quod iuris et iustitiae ordo dictaverit, et post huiusmodi ammonitionis evocationis et certificationis seriem ut fuerit expedita, ad fidelem dicti testimonii vestri relationem sub sigillo istius capituli vestri usitato et authentico memorato exponenti, iurium eiusdem futura pro cautela necessaria suo modo amicabiliter rescribere debeatis et teneamini, communi suadente iustitia. Secus non facturi. Datum in arce nostra Kis-Martón, die decima nona mensis Septembris, anno domini millesimo sexcentesimo, trigesimo quinto. (1635. szept. 19.)

Unde nos ad praeinsertas ammonitiones, evocationes et certificationes rite peragendas ac tandem nobis suo modo referendas, nostrum misimus hominem, nostro pro testimonio fide dignum, admodum (?) reverendum nempe dominum Thomam Fwleÿ, archidiaconum Comaromiensem, fratrem et concanonicum nostrum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis fideliter conscientiose et sub iuramento suo retulit

eo modo, quomodo ipse feria quarta proxima post dominicam decimam nonam, s(acro)sanctae et individuae Trinitatis proxime praeteritam (*okt. 10.*) erga egregium Nicolaum Sarkan de Akoshaza, capitaneum Keszтелиensem, in possessione Geöreök et comitatu Zaladiensi existenti habita personaliter repertum, unacum praëinsertis literis ammonitoriis, evocatoriis et certificatoriis accedendo ammonuisset eundem, quatenus idem supra nominatam possessionem, Kis Barati vocatam, in comitatu Jauriensi existentem iuxta literas inscriptionales seu fassionales superinde confectas remittere ac summam impignoratitiam super eadem possessione habitam, in termino ad id praefixo in isto capitulo nostro Jauriensi, a praememorato domino Stephano Hederuay, utpote exponente levare et ad se percipere deberet et teneretur.

Quo percepto idem Nicolaus Sarkan se vestram illustrissimam dominationem sufficientibus scripto tenus informasse rationibus, quare ipsam impignoratitiam summam hactenus tam simpliciter levare, bonaque praedicta remittere recusa-
verit, cavens enim, ne eiusmodi levatio et remissio sibi posterisque suis foret praeiudiciosa. Verumtamen ante duos menses, (vel prout in literis fassionalibus declaratur) festo beati Michaëlis archangeli (*szept. 29.*) iam venturo, immediate praecedenti, si omnino levare et remittere debebit, eadem sub bonis modis et conditionibus in praesentia vestrae illustrissimae dominationis et reverendissimi domini Georgii Lippay, episcopi Wesprimiensis et cancellarii, ac egregii magistri Casparis Lippay, iudicis curiae regiae protonotarii, simul et una constitutorum inter sese factis et initis impignoratitiam, videlicet trium millium et ducentorum aureorum summam si plenarie et integre, idem dominus Stephanus Hederuay, numeraverit, et deposuerit, iustisque et conditionatis suis pos[tula]tis assenserit, in praescripto termino, sed etiam ante ipsum terminum, si tamen bene accordare poterunt, se levaturum, bonaque praedicta remissurum. Ubi autem bonis et iustis rationibus ipsum dominum Stephanum Hederuay stare et acquiescere nolle contingeret, ipsi quoque Nicolao Sarkan, iustis suis iuribus ad se defensandum liceret uti, hoc etiam superiecto, utrum in mera auri specie, vel in alte-

rius modi pecunia, prout in dictis literis fassionalibus specificatur, percepturus sit ipsam impignoratitiam summam necne, id iuxta conscientiosum iudicium illustrissimae dominationis vestrae et dictorum dominorum ibidem constitutorum se promississet facturum, originalesque literas fassionales sibi de facto assignandas positurum respondisset. Qua quidem responsione et ad levandam saepe dictam summam impignoratitiam, dictamque possessionem Kis Barati remittendam facta eiusdem Nicolai Sarkan promissione, et oblatione audita, eam ob rem, eundem nec evocasset neque certificasset. Seriem itaque huiusmodi ammonitionis, ut fuit expedita, illustrissimae dominationi vestrae ad fidelem dicti testimonii nostri relationem rescripsimus. Datum sabbatho proximo post dominicam decimam nonam s(acro)sanctae et individuae Trinitatis, anno domini millesimo sexcentesimo trigesimo quinto superscripto.

Lecta et correcta in capitulo.

Kivül: Illustrissimo domino comiti regni Hungariae palatino pro parte magnifici domini Stephani Hederuárý contra egregium Nicolaum Sarkaný de Akoshaza, ammonitionis relatoria.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 44. Nr. 37. jelzet alatt.

203.

Hédervár, 1635 november 1. Héderváry István kötelezi magát, hogy jövő Szt. Mihály napra (szept. 29.) megfizeti sógorának, Alia Sámuelnek és feleségének, Lorántffy Katának 1569 frt 42 pénzt, a mi őket néhai Andrassy Kata, előbb Lorántffy Mihályné, majd Héderváry Istvánné után megilleti.

Én Hederuáry István, az felséges második Ferdinánd római császár és magyarországi királynak egyik étekfogója adom értékre mindeneknek, az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, hogy én atyafiúságosképen megalkudván az tekéntetes és nagyságos Alia Sámuel urammal, sógorommal, az néhai Istenben el nyugoth (*így*) atyánk, nemzetes Hederuáry István uram megmaradott árvái részéről, nevezet szerint Hederuáry Anna, János és Susanna részéről, kik mind az nemzetes Andrassy Katha asszontul valók, ugyanazon megnevezett Andrassy Katha asszonnak Istenben el nyugoth

Lorántffy Mihály uramtul lett leányára, nemzetes és nagyságos Lorántffy Katha asszon részire, ki mostan megnevezett Alia Samuel uram felesége és ő kgmére jutandó és illendő ingó bingó marhákrul ilyenképen, hogy az Lypcheÿ és Berenchy (*így*) jószágbul tartozom ő kgmének fizetni ezer magyar forintokat, az Zampach uram adósságából háromszáz és hetvenöt magyar forintot, az szakolczai szőlőkbül és földekbül hatvanegy forintot, denarios quatuor egy fillért (*így*).

Az ménesbül, ökörbül, tehenekbül és disznókbul ő kgmének jutott részét, kiket igaz árújak szerint megbecsöltöttünk, százharminchárom forintot és harmincharmadfél pénzt, mely megnevezett pénzt, fogadom, hogy kész pénzül egyszermind (*így*) az reám következő ezerhatszázharminchat esztendőbeli Szent Mihály napjára jó pénzül ő kgmének Alia Sámuel sógor uramnak, Lorántffy Katha asszony feleségének (*így*) és maradékának megadom, hol peniglen az megnevezett napra ő kgmének meg nem adnám, avagy megadni nem akarnám, tehát adok hatalmat ő kgmének Alia Samuel uramnak, feleségének és maradékának is, hogy csak ugyanezen levelemnek erejével viceispán vagy szolgabíró által azon Nytra (*így*) vármegyében postpositis omnibus iuridicis processibus et remediis annyi érő jószágomat elfoglalhassa és elfoglaltathassa és addig bírhasa, míg ő kgmét meg nem elégétem. Melynek nagyobb bizonságára adtam kezem írásával megerősítettet ez pecsétes leveletem. Actum in Hederuara, 1 Novembris, anno domini 1635.

Mely elfoglalás és executio ellen sem had, sem szüret, sem aratás, sem octava, sem diaeta, sem semminemő iuris remediumokkal ellene ne állhassak, hanem ő kgmének, megnevezett sógor uramék és maradékok is az felől megírt summa pénznek kiteljesedéseiglen, úgy mint in summa az ezerötszázhatvankilenc forintig, negyvenkét pénzig az Berenchÿ (*így*) magamra nézendő jószágombul eleget tétethessen (*így*). Idem qui supra.

Egyszerű másolatban az Orsz. Levéltárban N. R. A. Fasc. 928. Nr. 4. jelzet alatt, továbbá Thelekessy István leleszi prépost és konvent 1639 aug. 24-iki átiratában u. ott. Fasc. 733. Nr. 11. jelzet alatt, de itt a datum hibásan 1636 nov. 1.

204.

Keszthely, 1635 szeptember 27. Sárkány Miklós gr. Eszterházy Miklós nádor előtt a kisbaráti ügyben menti eljárását Héderváry Istvánval szemben.

Illustrissime domine, domine comes, et patrone gratiosissime, salutem et servitii mei humillimam subiunctionem!

Kegyelmes Uram, vettem az Ngd levelét, melyből értem Hederuarj uram mellett való irását. Nagyságos Uram, én nálam úgy volt tudva, hogy az a falu, Kis Barátj, nálunk örökben legyen, és hogy örököskeppen birjuk, de Kegyelmes Uram, mivel nekem jó akaró szomszéd uram ő kegyelme Hederuarj uram, az eleink is barátságosan éltek egymással és jó barátosok voltak, meg tetszik ezen dologból is, mert az ki valakit nem szeret, annak jószágát zálogképpen sem adja, de nekem mivel jóakaró uram ő kegyelme, én annak tartom, hozzá mentem, Nagyságos Uram, és kívántam látni az záloglevelet, az originalt azon jószág felől, azt mondván én ő kegyelmének, hogy csak lássam, mit tart és ha heles, helt adok neki, és az minémü pénzt az én eleim reá adott volt, ha olyan pénzzel leteszi nekem, tohát fölveszem. Rá is felelt, Nagyságos Uram, ő kegyelme Hederuarj István uram, hogy megmutattya, mihent Galantárul haza hozathattya az levelet, mert Ezterhás Pál uram ő nagysága vitte volt el magával azon levelet. Meghozatván az levelet, nem akarta azon originalt megmutatni ő kegyelme, hanem csak valami párt, melyhez képest én is keménben viseltem magamot és az párt meg sem olvastam, melyre reá feleltem, hogy bizvást adja kezemben, hadd olvassam meg, és annak continentiája szerint, ha föl köll vennem az pénzt, fölveszem, de, Nagyságos Uram, én nálam úgy van tudva, s constál is, hogy az mind arany volt, és akkor csak ócsóbban járt az arany, az summa penig, Nagyságos Uram, három ezer és két száz arany volt, az kit az én öreg atyám reá adott volt, Sárkány Amburus, az atyámnak az attya, és öt vagy hat faluját adta akkor zálogban Sárkánj Amburusnak az öreg Hederuarj Lőrincz uram, mellyeket ismég meg alkudván egymással, vissza bocsátott és engedett Sarkanj Amburus Hederuarj uramnak, és olyan nagy summában, azért mara-

dott az a Kis Barátj falu nálunk örökösképpen, olyan conditionnal esztertetten vissza, hogy azt soha ki nem válthassák haeresi is. De mindazonáltal én az Ngd böcsületes szép intésejért is accedálok arra, hogy csak az originalt hagyja magamnak megolvasnom, az mint az levél tartja, fölveszem jó móddal, azon féle pénzűl, az mint ott specificálva megvan, és irva hiszem, Nagyságos Uram, mit difficultállja megolvasnom az originalt ő kegyelme, holott annélkül is hiszem kezemhez köllene adni az pénzzel együtt az megváltáskor. Hogy Ngd azt írja, hogy anni sok időtül fogvást sok hasznát vehettem, az pénz is meg leszen; — Kegyelmes Uram, nem sok ideje, hogy idegenektül kivettem, váltogattam nagy sok pörrel, fáradsággal és költséggel, látja Isten, Nagyságos Uram, csak az győrvármegyei vice ispán, Dallos János és Grebeczi Gáspár birták tovább 25. esztendőnél zálogban és mások is ennihányan, nehezen esztertettek ki kezekből, majd három esztendeig pörlöttem vélek, mig kezemhez vehettem, és én szállótottam nagy részét, meg es épéttem miúta birom, mivel Győr veszésekor mind elpusztult volt, és sok ideig volt pusztán, azoknak szabadságot adván, mig épültek, igen kicsin hasznát vettem. Mind is két esztendejénél több nincs, hogy kezemhez vettem, és hogy birom pacifice. Szegény atyám uram adta volt zálogban, s kit az atyafiak, — most akarnám immár hasznát venni, Nagyságos Uram, és most molestál uram ő kegyelme Hederuarj uram. Kegyelmes uram, ez szüret után, ha Isten egészségemet adja, felmenek Győrrre, és kimenek ő kegyelméhez, ha meg hagyja olvasnom ő kegyelme, én ő kegyelmével nem veszekedem, minden jót végezek, s látván mennyiben legyen igazságom, ahhoz tartom magamat, tudja Ngd, én sem tehetek kárt magamnak és maradékimnak. Nagyságodnak, mig élek, igyekezem alázatosan szolgálni az Nagyságod én velem való sok jó cselekedetiért és patrocíniumjájért. Éltesse Isten Nagyságodat sok jó esztendőig nagy jó egészségben minden kedvesivel. Datum in arce Kestel, die 27. Septembris 1635.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servitor addictissimus

Nicolaus Sárkán de Ákosháza.

Kivül: Illustrissimo domino, domino comiti Nicolao Esterhajz de Galantha, perpetuo de Frakno et Lakonpak, regni Hungariae palatino, ac per Hungariam locumtenenti, sacrae caesareae regiaeque maiestatis intimo consiliario etc. domino domino gratiosissimo.

Eredetije papíron, Fasc. 45., ad Nr. 1. jelzet alatt.

205.

Pozsony, 1635 november 28. Gr. Eszterházy Miklós nádor megparancsolja a vasvári káptalannak, hogy keresse meg levéltárában a zalavári konvent átiratát, mely szerint néhai Hédervári Hedrik fia János a Fertő-tó mellett fekvő Syl nevű birtokát (Sopron m.) 1394-ben elzálogosította Chornai László fiainak, Jánosnak és Deme-ternek (helyesen Detriknek) és másolatban neki adja ki.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 7. Nr. 14. jelzet alatt.

206.

1636 február 22. A pozsonyi káptalan előtt Gombos Benedek tiszttartó ura, Héderwáry István nevében tiltakozik az ellen, hogy Ákosházi Sárkán Miklós, a keszthelyi vár kapitánya új terhekkal rója meg a kisbaráti (Győr m.) jobbágyokat, kiket a Héderwáry-aktól zálogban bír. Ugyanis mikor a jobbágyok a török veszedelem elől biztosabb helyre menekültek, szőlejükét, ingó és ingatlan javaikat lefoglalta s ezért nem mernek visszaköltözni, sőt még tovább vándorolni szándékoznak, minek következtében a birtok részben vagy teljesen elpusztul, s a kiváltáskor a kárnak megfelelő összeget ura le fogja vonni.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 1. jelzet alatt.

207.

1636 április 5. A veszprémi káptalan jelenti gr. Eszterházy Miklós nádornak, hogy Kismartonban márczius 29-ikén kelt parancsára kiküldte kanonokját, Szent Imrej Mártont, a ki április 3-án Keszthelyen átadta Ákosházi Sárkán Miklós várkapitánynak a nádor levelét, melyre Sárkán azt válaszolta, hogy engedelmeskedik a nádor parancsának és április 26-ikán Héderwáry István ellen megjelenik a nádornál Kismartonban.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 2. jelzet alatt.

208.

Kismarton, 1636 április 26. Gr. Eszterházy Miklós nádor előtt és közbenjárására Héderwáry István és Ákosházi Sárkán Miklós, a keszthelyi vár kapitánya egyezsége lépnek Kisbaráti visszaváltására nézve:

1. Héderwáry István 3200 frtot fizet az elzálogosított birtok kiváltására. Minden forintot 100 dénárral számítanak.

2. Mivel Sárkán Miklós csak Szt. Mihály nap után volna köteles a birtokot átadni, s hogy Héderwáry az összeg lefizetése után azonnal átvehesse, kárpótlásul az első szőlőért 25 aranyat, a másodikért 16, a harmadikért 18 tallért, a negyedikért 76 akó (urna) bort ad Sárkánnak, sőt a három első szőlőért járó összeget le is fizette.

3. A gabonavetésért holdankint 4, a zabért és árpaért 2—2 forintot fizet Héderwáry.

4. Sárkán Miklós Győrött egy istállót kezdett építtetni a kisbaráti jobbágysággal; mivel ezt nem fejezik be, Héderwáry fizet neki 24 akó (urna) bort, — az előbbivel együtt kerekben 100-at a legközelebbi szüretkor, mit ha elmulaszt, két annyit köteles adni.

5. A folyó év szőlőhegy jogán megosztottnak.

6. Sárkán borsajtólóját Héderwáry megfelelő árban átveheti, ha neki tetszik, ellenkező esetben Sárkán elviheti.

7. A jobbágyságok adósságait és hátrálékait Héderwáry megtéríti Sárkánnak.

8. Héderwáry 120 forintban átveszi Sárkántól azt a két udvarházat, mit ez zálogban bír. — Leveleiket kölcsönösen visszaadják.

9. Héderwáry nem bántja Sárkán gabonáját és szénáját, hanem ez szabadon elviheti.

10. Horváth alias Zilíthy Ferencz özvegye, Pallerin Anna Erzsébet földjeinek használatáért holdankint 2 forintot fizet Héderwáry.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 3. jelzet alatt.

209.

Pozsony, 1636 szeptember 24. Gr. Eszterházy Miklós nádor megparancsolja a győri káptalannak, hogy szólítsa fel néhai gr. Nádasdy Pál özvegyét, Révay Juditot és fiát, Ferenczet, hogy felvén Héderwáry Istvántól 160 arany forintot, bocsássák vissza Syl birtokát, mit még 1394-ben Héderwáry Hedrik fia János zálogosított el Csornai László fiainak, Jánosnak és Detrének, a kiktől később a Nádasdyakhoz került a birtok.

Comes Nicolaus Ezterhasi de Galanta, palatinus regni Hungariae, iudex Cumanorum, aurei velleris eques, perpetuus

de Frakno ac comitatuum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh supremus comes, necnon sacratissimi principis ac domini domini Ferdinandi secundi dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Boemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. intimus consiliarius, camerarius ac per Hungariam locumtenens, honorabilibus capitulo ecclesiae Jauriensis, salutem et amicitiam paratam cum favore. Expositum est nobis in persona magistri domini Stephani de Hederuara, qualiter superioribus dudum iam evolutis temporibus, in anno videlicet domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto pridem transacto (1394.), magister condam Joannes, filius Hedricy de eadem Hederuara, totalem unam portionem possessionariam Syll vocatam, in comitatu Soproniensi prope lacum Förtő nuncupatum existentem situatam, cum universis utilitatibus, fructuositatibus, redditibus, proventibus et pertinentiis, ad eandem spectantibus, pro centum sexaginta florenis auri puri et iusti ponderis, Joanni olim et Detrico filiis condam Ladislai de Chorna, pignori locasset et inscripsisset usque tempus redemptionis et depositionis eiusdem summae pecuniariae. Quae quidem portio possessionaria temporum in successu, taliter qualiter, vel autem eodem inscriptionis iure et titulo ad manus, et in potestatem familiae Nadasdianae devenisset, ad praesens autem prae manibus et in potestate generosae ac magnificae dominae Judithae Rewai, spectabilis ac magnifici domini comitis Pauli de Nadasd relictæ viduae, tutricis vero naturalis et legitimæ magnifici Francisci filii sui, ex eodem condam domino et marito suo suscepti, ac in eiusdem etiam Francisci de Nadasd haberetur; quia vero prænотatæ portionis possessionariæ redemptio domini exponenti tanquam in eadem hæreditario, eundemque optimo iure concernentis competeret, ob hoc memoratus dominus exponens præscriptam portionem possessionariam antelatae possessionis Syll ab iisdem domina Juditha Reway et Francisco de Nadasd filio suo, pro se, cui utpote redemptio dictæ portionis possessionarii veluti ad eundem iure avitico paterno hæreditario, de iure competeret redimere, eosdemque præscriptis centum sexaginta florenis auri puri et iusti ponderis, medio testimonii

nostri legitime admoneri facere, et in quantum iidem summam praescriptam ad se recipere, annotatamque portionem possessionariam iam dictae possessionis Syll remittere nolent, vigore articulorum novissimarum regni constitutionum super huiusdem bonis et iuribus pignoratitiis editorum in causam convenire vellet. Pro eo amicitiam vestram harum serie hortamur et nihilominus autoritate nostra palatinali, qua pleno iure fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, vestro pro testimonio fide dignum, qui erga praefatam dominam Juditham Rewai et Franciscum de Nadasd accedens, si personaliter eosdem reperire poterit, ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum sive solitis eorundem residentiis aut bonis, idem testimonium vestrum, admoneat eosdem, cum praescriptis centum sexaginta florenis auri puri et iusti ponderis, dicatque et committat eysdem (*igy*) verbo nostro palatinali, ut ipsi eandem pecuniam ad se levare, praescriptamque portionem possessionariam antelatae possessionis Syll modo praescripto, per antelatum condam magistrum Joannem de Hederwara dictis Joanni et Detrico, filiis condam Ladislai de Chorna inscriptam dicto domino exponenti remittere debeant; qui si levaverint, eandemque portionem possessionariam remiserint, bene quidem; alioquin autem decimo quinto die, a die exhibitionis praesentium ipsis exhinc fiendae computando, personaliter vel per procuratorem coram nobis, in curia regia, modis omnibus comparere teneantur, rationem non levationis summae praenotatae ac non remissionis bonorum reddituri, exindeque a nobis vigore (articulorum) praescriptarum novissimarum regni constitutionum, super bonis et iuribus impignoratitiis editorum, iudicium et iustitiam recepturi, certificando nihilominus eosdem, ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto in annotata curia regia, coram nobis modo praemisso compareant sive non, nos tamen ad partis comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris, et post haec huiusmodi exhibitionis, ammonitionis, evocationis et certificationis seriem, simulcum ammonitorum et certicatorum nominibus terminum ad praescriptum, ut fuerit expediens, nobis suo modo fideliter rescribatis. Secus non

facturi. Datum in libera regiaque civitate Posoniensi, die vigesima quarta mensis Septembris, anno domini millesimo-sexcentesimo trigesimo sexto.

Comes N. Ezterhas.

Stephanus Aszalai

Correcta per eundem.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, Fasc. 7. Nr. 15. jelzet alatt.

210.

1636 október 3. A vasvári káptalan jelenti gr. Homonnai Drugeth János országbírónak, hogy Pozsonyban, szeptember 3-án kelt parancsára október 2-án Németkeresztúron (Sopron m.) Pápay János kanonok által felszólította Révay Juditot, gr. Nádasdy Pál özvegyét és általa fiát, Ferenczet, hogy felvévén Héderváry Istvántól 160 arany forintot, bocsássák vissza a Fertő tó mellett fekvő Sylt (Sopron m.), melyet még 1394-ben Hédervári Hedrik fia János zálogosított el Chornai László fiainak, Jánosnak és Detriknek s az idők folyamán ismeretlen úton a Nádasdyak kezébe jutott, — az özvegy azonban a visszabocsátást megtagadta, miért 15-öd napra az országbíró elé idézte.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 7. Nr. 16. és Fasc. 7. Nr. 26. jelzet alatt ugyanazon káptalan 1650 decz. 5-ikén kelt átiratában, mit gr. Pálffy Pál nádor Sopronban 1650 okt. 13-ikán kelt parancsára adott ki néhai Héderváry István özvegyének, Eszterházy Erzsébetnek.

211.

1636 október 3. A vasvári káptalan jelenti gr. Homonnai Drugeth János országbírónak, hogy a győri várban, szeptember 11-ikén kelt parancsára október 1-én a rohonczi kastélyban (Vas m.) Pápay János kanonok által felszólította gr. Batthyány Ádám kanizsai és dunántúli főkapitányt, hogy felvéve Héderváry Istvántól a zálogösszeget, bocsássa vissza Molnos Szechőd (Vas m.) felét, melyet 1477-ben Hédervári Imre bán 150 frtban elzálogosított Monyorókeréki Elderbó özvegyének, Széchy Borbálának és fiainak, Jánosnak és Istvánnak, — mit Batthyány megtagadott, miért is 15-öd napra megidézte az országbíró elé.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 7. Nr. 22. jelzet alatt. — A birtokot 1650 decz. 20-ikán megítélték a Héderváryaknak, azonban az alperes tiltakozására áttették a személyes jelenlét bírósághoz.

212.

Bécs, 1637 április 17. III. Ferdinánd felszólítja Héderváry Istvánt, hogy az óvári uradalom tisztjeinek adja át azt az andai jobbagyot, a ki sok lopás és egyéb kihágás után a börtönből megszökött, de a hédervári uradalomban elfogták.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 106. Nr. 24. jelzet alatt.

213.

Hanusfalva, 1637 május 4. Néhai Morvai Morvay András fia László, hogy atyjafiának, Morvay Péternek 300 frtját megfizethesse, Morván (Zemplén m.) két jobbagytelket egy udvarházzal és tartozékaival 10 évre zálogba ad Héderwáry Ferencznek és feleségének, Czanádi Nagymihály Annának a kölcsönvett 300 frtért.

Papíron, alján 7 gyűrűpecséttel, Orsz. Levjár. N. R. A. Fasc. 1694. Nr. 46. jelzet alatt.

214.

Pozsony, 1638 márczius 6. Néhai id. Mérey Mihály leánya, Zsófia, özv. Czobor Pálné 1609 augusztus 15-ike táján Eberhard várában, Eberhard, Kurt, Felistál, Nyárasd, Lak, Paka, Tarcz, Előpat, Lakpat, Németspak, Pruk, Madaras, Tell, Csütörtök falvakban, Beke és Némettek pusztákban (Pozsony m. és Csallóköz) birt részét 2600 frtért eladta néhai Illésházy István nádornak és feleségének, Pálffy Katalinnak, a kik Hölgyi Gáspártól 1500 frtért hozzá vették még ennek Szemet (Pozsony m.) faluban birt részét. Később azonban, 1610 január 15-ikén eladták az egészet 4100 frtért Fanczy Ferencznek és feleségének, Bosnyák Magdolnának, ezek pedig Hetesi Pethe Lászlónak, kiről fiára, Györgyre szállott, majd tőle Laki Bakith Margithoz, néhai Balassa Menyhért özvegyéhez jutott. Id. Mérey Mihály leszármazottai a birtokokat magukhoz akarták váltani.

U. i. Id. Mérey Mihály leánya Katalin Perényi Jánoshoz ment férjhez, kiknek leányuk, Erzsébet id. Károlyi Mihály felesége lett. Ezek gyermeke Zsuzsanna először id. Forgách Lászlónak lett a felesége, — mely házasságból származott *ifj Forgách László*, — másodszor pedig Eszterházy Pálé, — melyből pedig *Eszterházy Ferencz és Erzsébet, Héderwáry Istvánné* származott. — Id. Mérey Mihály másik leánya Anna, Gyarmati Balassa Andrásné lett, kiknek fiok id. Balassa Imre Magyarbéli *Bosnyák Juditot* vette feleségül, mely házasságból született *Balassa Imre, Judit és Emerentia*. — Id. Mérey Mihály fia Imrének

leánya Anna Alsólindvai Bánffy Kristóffal lépett házasságra s gyermekük *Bánffy Zsófia* ekkor már Széchy István özvegye volt. — Forgách László, Eszterházy Ferencz és Erzsébet (Héderwáry Istvánné), Bosnyák Judit, mint Balassa Imre, Judit és Emerentia gyámja és Bánffy Zsófia kérére gr. Homonnai Drugeth János országbíró meghagyja Hadritius György nádori ítélőmesternek, hogy a 4100 ft felvételére és a birtok visszabocsátására szólítsa fel Laki Bakith Margitot, néhai Balassa Menyhért özvegyét, mit ha ez megtagad, 15-öd napra idézze meg.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 93. Nr. 31. jelzet alatt.

215.

Hannsfalva, 1638 november 30. Perlaki Horváth Erzsébeth, néhai Morvay László özvegye elhunyt ura atyjafiának kielégítésére 150 frtot vesz kölcsön Héderwáry Ferencztől és feleségétől Csanádi Nagymihály Annától, mely összegre zálogul leköt tartozékaival együtt egy zsellérházhelyt, mely «Morva nevű faluban az ő udvaruk mellett» vagyon.

Papíron, alján egy gyűrűpecséttel, Orsz. Lev. Nr. 48. jelzet alatt.

216.

Kismarton, 1639 márczius 13. Gr. Eszterházy Miklós nádor megtiltja Győr vármegyének, hogy Héderváry István kisbaráti jobbagyain 16 márkányi bírságot hajtsa be, mivel nem akartak tanúskodni néhai Angrano Márton özvegye, Balásffi Erzsébet és Teörös András ügyében addig, míg uruknak nem jelentették. — Ha a vallomásra szükségük van, szálljon ki az alispán vagy a szolgabíró és vegye ki a jobbagyoktól.

Eredetije papíron, alján pecséttel és a nádor aláírásával, Fasc. 45. Nr. 4. jelzet alatt. — Márcz. 16-án kapta kézhez Szapáry András alispán. — Az ápr. 9-iki megyei törvényszék a felektől teszi az ügyet függővé, mert a tanukihallgatáskor nem jelezték vonakodásuk okát a jobbagyok.

Máj. 17-ikén Nagyhérlányból újra megismétli tilalmát a nádor. — Fasc. 45. Nr. 6.

217.

1639 május 6. A győri káptalan gr. Homonnai Drugeth János országbíró Pozsonyban május 4-ikén kelt parancsára kiküldte Nyéki Veöreös Mátyás kanonokot és pápóczi prépostot, a ki május 5-ikén Godj Imre kanonoknak és Benkovith Péter esküdtnek átadta gr.

Eszterházy Miklós nádor Heflányban április 30-ikán kelt parancslevelét, mely meghagyta nekik, hogy a győri káptalan előtt vallomást tegyenek, miért tagadták meg nekik Héderváry István kisbaráti jobbágysai a tanúvallomást, a mikor mint káptalani, másrészt királyi ember eljárak. A győri káptalan bizonyítja, hogy május 6-ikán előttük megjelentek és azt vallották, hogy a kisbaráti jobbágysak azt mondták, hogy uruk pecsétcs parancsa nélkül nem tanúskodnak, hanem ha az ő vallomásukat akarják venni, szerezzék meg előbb uruk erre vonatkozó parancsát.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 5. jelzet alatt.

218.

1640 május 24. A győri káptalan gr. Eszterházy Miklós nádor május 9-ikén Sempthe várában kelt parancsára kiküldte emberét, Fwlej Tamás pilisi apátot és kanonokot, a ki Győrött május 24-én felszólította Ákosházi Sárkány Miklóst, a keszhelyi vár főkapitányát, hogy adja vissza Héderváry Istvánnak Kisbarátra vonatkozó okleveleket, mire a felszólított azt felelte, hogy tudomása szerint nála egy sincs, de ha előkerül, visszaadja.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 7. jelzet alatt.

219.

1641 január 8. A pozsonyi káptalan gr. Eszterházy Miklós nádor Sempthe várában január 7-ikén kelt parancsára Héderváry István részére kiadja 1619 április 10-iki oklevelét, mely szerint április 8-ikán Nebojszán Amadé Erzsébet, néhai Nebojszai Balogh Gergely országbírói ítélőmester özvegye, fia István, tatai kapitány és a káptalan két kanonokja, Nagy György, székesfehérvári örkanonok és Bielanius Tamás jelenlétében magára vévén leánya, Anna, Poltári Soós Istvánné terhét is, 1800 frtért Diószegen (Pozsony m.) egy udvarházat tartozékaival együtt eladott az óbudai klarissáknak, a kik ekkor Pozsonyban a Szt. Mária Magdolna kolostorban laktak.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 100. Nr. 17. jelzet alatt.

220.

1641 május 19. Az egi káptalan jelenti Ferdinánd királynak, hogy midőn Bécsben 1640 május 6-ikán kelt parancsára 1641 május 4-ikén Háskúton (Torna m.) három jobbágysak, tovább Krasznahorkán és Váralján néhai Andrassy Péter leányági leszármazottait, úgy mint Andrassy Péter és Becz Sónia leányának Annának, néhai Kékedy Györgynének fiát, Kékedy Balázst, tovább Kékedy Zsuzsanna és Hoffmann Ádám leányát, Erzsébetet, Kún

Györgyöt, Semsey Zsigmondot, Zsuzsannát, Andrásy Zsófiát, Lorántffy Katalint (Allia Sámuel özvegyét), továbbá néhai Héderváry István és Andrásy Péter leánya, Katalin gyermekeit, Jánost, Annát és Zsuzsannát beiktatni akarta, a két első helyen Andrásy Mátyás felesége, Monaky Anna nevében ellenmondás történt.

Egyszerű másolat az Orsz. Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1756. Nr. 28. jelzet alatt.

221.

1641 október 30. Néhai Nebojszai Balogh Gergelynek és feleségének, Amadé Erzsébetnek három gyermeke maradt, Zsuzsanna, Héderváry Istvánné, Anna, Soós Istvánné és István, a ki Zombori Lippay Katalint vette nőül. — A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Balogh István halála után özvegye következőképen egyezett meg sógornőjével, Soós Istvánnéval, továbbá néhai Héderváry István és néhai Balogh Zsuzsanna fiával, ifj. Héderváry Istvánnal:

1.) Lippay Katalin özvegysége alatt élvezze a nebojszai kastélyt és tartozékait, egy-egy udvarházat azonban a másik két örökös annyi legelővel és szántófölddel, a mennyi 100—100 nagyszombati mérő gabonát hoz és hozzávaló jobbágyokkal. — Az egyik kúria néhai Horváth Mihályé, a másik a Mátyássy családé volt.

2.) Egyebütt levő birtokokat három egyenlő részre osztják.

3.) Az özvegy 5000 frtot enged át a másik két félnek gr. Eszterházy Miklós nádor 4000 és néhai gr. Forgách Zsigmond nádor özvegye, gr. Pálffy Katalin 10000 frtnyi tartozásából, melyre 2000 tallért át is adott.

4.) Az ingóságokat az özvegy kapja.

5.) Az arany és ezüst marhákból az özvegy annyit ad a két félnek, a mennyit akar, de egy lóra való díszet köteles adni Héderváry Istvánnak.

6.) A Balogh család okleveleit megkapják az özvegytől; ha azonban a zálogos birtokokból valamit kiváltanak, az árát az özvegy kapja.

7.) Az özvegy a kezén levő birtokokból mit sem zálogosíthat el, mert ellenkező esetben, valamint halála után az összes birtokok Héderváry Istvánra és Soós Istvánnéra, Balogh Annára szállanak.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 96. Nr. 27. jelzet alatt.

222.

Kismarton, 1641 november 2. Gr. Eszterházy Miklós nádor és királyi helytartó néhai Balogh Gergely leánya, Zsuzsanna, Héderváry Istvánné fiának, ifj. Héderváry Istvánnak és Balogh Gergely leányának, Annának, Poltári Soós Istvánnénak adja Alsó-

és Felső-Nebojszán levő nemesi udvarházakban, továbbá Borsi, Gány, Kajal, Nagymagyar, Kismaczed (Pozsony m.) és Ság (Nyitra m.) falvakban fekvő részbirtokokban rejlő királyi jogokat — nem haladván meg számuk 32 jobbágytelket, — mivel elődeik már régen élvezték, sőt ők maguk is bírták, de reá vonatkozó okleveleik részben elvesztek.

Eredetije papíron, alján pecséttel, a nádor és Aszalai István aláírásával, Fasc. 96. II. Nr. 11. jelzet alatt. — A beiktatást az esztergomi káptalan nov. 6-án végezte, mely alkalommal Horváth István, Rudnay István és Nyőrő Bálint ellenmondtak. A beiktatásról szóló jelentés fogalmazványa megvan az esztergomi káptalan országos levéltárában. Caps. 1. Secul. Fasc. 5. Nr. 22. jelzet alatt.

223.

Hédervár, 1642 márczius 17. Hédervár István csodálkozva írja Amadé Lénártnak, hogy a régi sógorságról megfélemlítve pereskedni akar ellene a pénz le nem tévése miatt, pedig ő csak arra az esetre ígérte, ha előbb minden végbe megy, «mert ha summa adással tartoznám is, többet költöttem hugomra maga részénél, azért is contraháltam adósságot, bár, az én lakodalmomat ne hányja, bő költségemet is; mert szegény atyám is elég jövedelemnek tartotta maga asztala tisztességesen való tartását; úgy sem élhetek mint mások, mert apám fia vagyok». Kéri írja meg, mint akarja a zabvetést, mert ő nem vállalkozik az egészre, hisz nem majorgazdája. Gondolja meg a dolgot s válaszoljon neki s hiszi, «talán nem lészen zöld üvege, kin nézvé, mindent zöldnek ítéljen».

Felesége egy pecsétes gyűrűt elveszített a szálláson, kéri, keressesse. — Hala nincs, csak pontyfiakon tengődnek. Tegnapelőtt küldött egy lajttal az úrnak (t. i. Eszterházy Miklósnak), de a lovak elragadták a kocsit és a kocsist is elgázolták, a lajtot is összetörték és más kocsiival kellett elküldetni, mert kér magának Bécsbe és Lakompakra is.

Felkeresné őt, de vendégei vannak, Nagymihályi Zsigmond és szombati pap urak, a kikkel a bőjt kezdetét töltik. Györre mentek, ma várja őket haza.

XIX. századi egyszerű másolat a M. Nemzeti Múzeum Törzssanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1900/3.

224.

Pápa, 1643 február 12. Hedervár István megszabván jobbágyai tartozását, utasítja őket, hogy parancsait teljesítsék, Oroszi Istvánnak szavát fogadják, mert ellenkező esetben «azon egy

persiai szőnyeget és az egy selyempaplant megveszem rajtatok, melyet most elengedtem az négy közül, sőt más büntetésemet is fejetekre várjátok».

Csonka eredetije, alján Eszterházy címeres gyűrűpecséttel, a M. N. Múzeum törzssanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899/35. sz.

225.

1643 június 4. Galánta. Eszterházy Pál írja Eszterházy Miklós nádornak:

«Hédervári s Forgách László ma ide jönnek feleségestől s holnap együtt jönnek estvére Szombatba s idején kelvén hétfőn, reá érkeznek a temetésre.

Valami tíz nap immár itt kinn leszek, egy napra Hédervárra is futamodom, megnézem a fiam épületit.»

Tört. Tár, 1907. 587. l.

226.

Győr, 1643 június 12. Bogyó János, Zámbó Gábor vajda, Horváth Ferencz vajda és győri magyar seregbíró és Dannichich György hadi esküdt tanúkihallgatást tartottak, melynek során Nagy Menyhárt győri sajkás tizedes, Horváth Lukács és Dokolonich Mihály közlegények vallották, hogy Héderváry István öttevényi szolgálai és jobbágysai a hajdúkat, kik a generális szükségletére való és profontfáért voltak, «rút, éktelen szidalmakkal illetvén, verték, taglották», Horváth Lukácsot «lánczra vetették és másokat is kegyetlenül nemkülömben, mint törököt megkötöztének, mondván, hogy valamely hajdúk fáért oda fölmennek, azokat mind agyonverik és az Dunában hányják avagy Héderváry uram őket béviteti és három pálczával vereti, noha az hajdúk semmi okot ez dologra nem adtanak és semmi fegyver náluk nem volt; fejszéküket nagyobb részből elfosztották és az boron beitták».

Eredetije papíron, alján négy gyűrűpecséttel és aláírással, Fasc. 37. Nr. 2. jelzet alatt.

227.

1644. április 24. Utasítás Berencs vára részére.

Die 24 Aprilis anno 1644 az vár közönséges való szükségéről ilyen végezést tettünk:

Az kapu előtt való latorkert fáját mentül hamarébb

lehet, hordják meg és csinálják meg, mert még az publicumot el nem végezzük, addig az privatum is pausáljon és egy kapitány embert találván, az porkolábok mellé jó volna, az ki teljességesen csak az várra viselne gondot, mely állapotra rendeltük Pestvármegyei József uramat.

Az új keresztyének mivel ígértek egy ácsot tartani fizetésért continue az vár szükségére, annak magának derék dolgot végben vinni lehetetlen, hanem az molnárok közül hárm-at-hárm-at rendeltünk annuatim, az kik valamikor requiráltatnak porkoláb uraiméktul, mindenkor együtt az új keresztyén áccsal valamely részre szükséges lészen avagy közönségesre, tartozzanak elé állani.¹ Mivel pedig azonkívül 18 molnár marad, azok az új keresztyén ácsnak adjanak fl. 40, rozstot metretas 10, buzát metretas 4. Eltelvén esztendejek, az előbbeni 3 molnár helett másokat válasszanak 3, és ezek megint az 18 közé állván, fizessenek és így annuatim per ordinem.

Ezen az 12 darabanton kívül magyart az jószág tartson huszat continue, az tizedes esztendeig legyen köteles.

Tempore necessitatis muskatéros 20 legyen, azoknak sustentatíójokról praefectus uraimék provideáljanak.

Az sarampókat az új keresztyén ácsok csinálják meg mentül hamarébb és deszkából egy-egy kis házikót melléje.

Az kökeretés körül hogy járhasanak, arra jó vastag vesszőből sövént fonyassanak porkoláb uraimék molnárokkal mentül hamarébb.

Mindenik falunak különb-különb helyt mutassanak, hol melyik telepedjék le egy-egy circulumban. Mindenik falu bírójának mutassák meg és bíró esküdtjök által muttattassa meg a községnek.

Az deszka, szuszék és sindel csinálók, adjon mindenike egy-egy kepe deszkát, mellik faluban menni vagyon, bíró hiti szerint mindenik mondja meg.

Az korczomák őrzésére négy hitves drabantot tartsanak, azok mellé két portást és két hajnikot rendeljenek és azoknak jó instructiót adjanak az praefectusok.

¹ Lapszálen más kézzel : ez jó módjával.

Az molnárok az mint eddig vámot az urak gabonájából és mindennemű magból vettenek, azután azt ne cselekedjék, mert illetlen, hogy az uraknak fizessenek az urak gabonájából.

Meg kell hadni az urak pásztorinak, hogy az sánczon belül semmiféle marhát, se barmot ne legeltessenek, az sánczon belől levő majorbéli gazdák avagy kertészek se tartanak magok számára többet két-két fejős tehénnél és 4 disznónál; más ember marháját ne legyen szabad befogadni, mert ez ideig abban nem szaporíthatták az gyömolcsfákat, az oltványokat mind elvesztegették.

Az vár alatt levő réteket osszák két felé az praefectusok kapitány urammal; ha két felé osztják, vetessenek sorsot, mely darab mely részre esik, tudhassák jobban megtartalmazni kiki maga részét.

Az égett borosokon az porkolábok vegyék meg az vasfazekoktól való pénzt és puskaport vegyenek azon az pénzen az vár szükségére.

Az vár előtt való két pénzcében levő bort az ki pénzen venne, vihesse el és ott is ihatnak, de 12 személnél többen nem; azonkívül ha ki pénzen innék avagy venne bort, confiscáltassék meg minden marhája és fordétassék az vár szükségére.

Kapitány uram rendelje el az sarampók mellett levő házikókban kik legyenek és az két sarampón kívül más bejáró hely ne legyen; ha holmi rést talál, ásassa föl, sőt gyalog se mászkáljon senki ki s be az sánczon által; az ki azt ex temeritate meg merni cselekedni, legyen büntetése. Csináljanak egy fából való számárt, üljön rajta pro libitu domini capitanei, az meddig akarja addig.

Mivel az egész jószág tized számra vagyon elosztva, az tizedesek legyenek kapitány *(így)* urammal regestromba beírva, legyenek hítvesek, az vár és sánc oltalmára legyen jó fegyverek mindeniknek, holott ha oly tizedes találkoznék, az ki alkalmatlan volna, úgy hogy az fegyverhez nem értene, azon tizedből más választassék, az ki puskához jól értsen.

Ulána más kézzel: Az új keresztények magok oltalmára nézve is sokkal tartoznak, az mind *(így)* csinálják meg.

E vár épöletire . . . jó volna, kapitány uram nem lévén, fl. 300, kiről csak cédulát sem akar nekünk mutatni.

Capitán nem szükséges; ha kellenék is, extraneusnak kellenék lenni, nem tisztartónak.

Az ács dolgában limitációnak köll lenni, mert minden úr így maga dolgára is rá fogna.

Az égettborégető vasfazekaktól az tisztartók is szedhetnek pénzt, porkolábok az várra viseljenek gondot.

Papiron, Fasc. 59. Nr. 19. jelzet alatt.

228.

Pozsony, 1646 november 7. Pálffy János országbíró előtt Angrano Tamás és sógora Farkas András egyrésről, másrésről Galantai Eszterházy Erzsébet, néhai Héderváry István felesége, mint gyermekeinek, Héderváry Lőrincznek, Katalinnak és Ilonának törvényes gyámja megjelenve, azon pörökben, melyeket Angrano és sógora Héderváry István ellen a kisbaráti jobbágyok eskü le nem tétele, két alattvalójuk fogságban tartása miatt megindítottak és a kisbaráti szőlő elfoglalása miatt kezdek, bárha remélik, hogy a pört megnyerik, de mégis meggondolva Héderváry Istvánné özvegyi állapotát és azt, hogy a pör eredménye kétséges szokott lenni, kiegésznek.

Angranóék megszüntetik a pöröket, átengedik Hédervárynének a kisbaráti szőlőt 550 magyar forintért, magukra és utódaikra nézve szavatosságot vállalván, oly kikötéssel, hogy ha bármi tekintetben a birtoklásban megvédeni nem tudnák, megtérítik bírói becslés alapján azt a kárt, a mely ebből származik.

Eredetije patens alakban, papiron, Fasc. 45. Nr. 8. jelzet alatt.

229.

Pozsony, 1646 november 12. Gr. Pálffy Pál országbíró előtt Héderváry János három esztendőre bérbe adja hédervári, berencsi, cifferi, bucsáni, szentgyörgyi és somogyi birtokait néhai Héderváry István özvegyének, Eszterházy Erzsébetnek évi 1000 frt bérért, továbbá az özvegy köteles adni évenként 200 (nagy)szombati mécz életet, 70 akó bort, melyből 20 szentgyörgyi legyen, 10 akó káposztát, 10 öl szénát 2 szekeres lovára, 4 lovát pedig a jószágban quártéloztatni, 100 szombati méczabrákot, 4 borjut, 20 bárányt, 15 pókát, 25 ludat, 25 tyúkot, 100 tikfiat, 500 tikmonyat, 10 pint mézet, 2 akó vaját, 6 mécz lencsét, ugyanannyi kását, borsót és árpakását, 10 mázsa húst, négy szalonnát minden aprólékjával, 2 mázsa sajtot avagy boronczát, 300 halat, az minemű

halak az Dunákon kelnek, egy tokot, 2 süreget, 50 kupsét, 25 öl fát. — Eszterházy Erzsébet 100 magyar forintot át is adott Héderváry Jánosnak.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 106. Nr. 26. jelzet alatt. — A szerződést Győrött, 1653 nov. 10-én módosították; Héderváry János — ekkor zirczi apát, pápai prothonotarius, győri kanonok és komáromi főesperes — a gabbanemüekből és takarmányból engedett, és helyette 100 frttal elégedett meg. — Fasc. 106. Nr. 28. jelzet alatt.

230.

Pozsony, 1646 november 24. III. Ferdinánd megerősíti azt az egyezséget, mit néhai id. Héderváry István és Andrássy Kata leánya, Anna, (Szentgyörgyi) Kerekes András királyi személyes jelenlét ítélőmesterének felesége az anyai örökségre nézve kötött néhai ifj. Héderváry István özvegyével, Eszterházy Erzsébettel, mely szerint egyenlően osztoznak a czifferi, bucsányi, báhonyi és berencsi birtokon.

Perbeli átiratban az Országos Levéltárban, a táblai perek 4—111. jelzet alatt levő csomagban.

231.

1646 november 26. Héderváry János pozsonyi kanonok 2200 magyar frtéért eladja néhai bátyja István özvegyének, Eszterházy Erzsébetnek anyai örökségét, «mely közönséges volt Héderváry Annával, Lorántffy Katával és Susannával», oly feltétel alatt, hogy kétszázat karácsonykor fizessen, a többit pedig lassan-lassan, hol ötszázat, hol többet.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 106. Nr. 25. jelzet alatt. — Teljesen kifizette 1648 jan. 16-ikán.

232.

Pozsony, 1647 február 15. Gr. Puchaimb János Kristóf haditanácsos, kamarás, komáromi parancsnok menlevelet ad özv. Héderváry Istvánnénak birtokaira, a két Medvére, Újfalura, Zámolyra, Dunaszegre, Ladamérre, Szentpálra, Ásványra, Remetére, Lipótra, Kisbodakra, Selire, Darnóra, Hédervárra és tartozékaira, biztosítva őt a katonaság kihágásai ellen.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 8. Nr. 24. jelzet alatt.

233.

Pozsony, 1647 június 9. Gorup Ferencz választott novi-i püspök önkénytes lemondása folytán a zirczi apátságot Héderváry János pozsonyi kanonoknak adományozza a király.

Orsz. Levéltár. Lib. Reg. X. k. 57. l-on regista.

234.

1648 május 9. A garamszentbenedeki konvent gr. Draskovith János nádornak Nagyszombatban április 25-ikén kelt parancsára másolatban kiadja Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet részére márczius 3-iki oklevelét, melynek bizonyossága szerint a köszvényes Dóczy Menyhért — hogy szabaduljon Majthényi Mihály támadásától, a ki mint a Lipchey család nőágának leszármazottja Saskő várának felét elfoglalta, sőt a másik felét is elfoglalni készül a tartozékokkal együtt — a maga, továbbá örült testvére László és saját gyengeelméjű felesége, Desseöffy Katalin nevében — kinek birtokait meg családja foglalta le — Lippay György esztergomi érsek közbenjárására 22.000 forintért eladja az érsek testvérének, Gáspárnak, Bars megye főispánjának, a kamara elnökének és a kincstári javak főkormányzójának Saskő várát, Vladomér mezővárost, Podhragia, Felső- és Alsó-Trnavka, Jelna, Besenye, Keleczin, Moczar, Tepla, Zekell, Pszerenye (?), Teplicza, Prochod, Ihrach (Bars m.), Kolpach, Piergh falvakat, Kis-Szebele udvarházát (Nagy-Hont m.), Kilitin, Csiliztőn birtokrészeket egy kúriával Bodobaron, hárommal Felsőszasson, két pusztát, Kondorost és Behotházát (?) (Pozsony m.), Gálos mezővárost, Göstönc falut (Mosony m.), Kiskemlyén, Nyáradon, Radovánon és Kis-Szabb pusztán birtokrészeket (Győr m.), miután Lippay Gáspár Majthényi Mihályt kielégítette és kötelezte magát, hogy Dóczy Menyhértnak élete végéig haszonélvezetül adja Gálost és Prochodot, mit vissza is vált 2500 frton Soós Istvántól, pereiket viszi és illendően gondoskodik Dóczy Lászlóról és Dóczy Menyhértnéről is.

Papiron, alján pecséttel, Fasc. 91. Nr. 11. jelzet alatt. — Saskő eladása ellen többszörösen tiltakoztak: Héderváry István özvegye 1648-ban a győri káptalan (N. R. A. Fasc. 1669. Nr. 12.), a garamszentbenedeki konvent (u. o. Nr. 19.) az országbíró (u. o. Nr. 21.) előtt; Héderváry János pedig szintén 1648-ban a győri (u. o. Nr. 10.) és a vasvári káptalan (u. o. Nr. 11.) előtt. Midőn az esztergomi káptalan 1648-ban beiktatta Lippay Gáspárt (u. o. Nr. 23.), Héderváry István özvegye a garamszentbenedeki konvent előtt a beiktatásnak ellenmond (u. o. Nr. 7.) és 1649-ben a győri káptalan előtt újra tiltakozik az eladás (u. o. Nr. 27.) és a pozsonyi előtt a beiktatás ellen. (U. o. Nr. 29.). — A Héderváryak tiltakozását említi Jeszenszky 1649. szeptember 24-iki levele is. (U. o. Nr. 33.)

235.

1648 május 13. Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet a maga, továbbá gyermekei, Lőrincz, Katalin és Ilona nevében tiltakozik az ellen, hogy néhai Nebojszai Balogh István özvegye, Zombori Lippay Katalin Nebojszán egy nemesi birtokot eladjon Balogh Györgynek, illetve hogy ez megvegye.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 96. Nr. 28. jelzet alatt.

236.

1648 június 21. Káldy György feljegyzése Dóczy Menyhért válaszárol, mit Eszterházy Farkasnak, Ebeczky Jánosnak és Káldy Györgynek adott.

Anno 1648 die 20 et die 21 Junii voltunk szemben Dóczj Menyhárttal Eszterhás Farkas uram Ebeczki János és Káldi György Reviscze várában néminemő dolog végett.

Mely dolgokra adott ilyen választ Dóczy Menyhárt uram.

Az sasküi dologban valamit cselekedett, féltében cselekedte érsek urunk brachiummal fenyegetvén mondván, hogy ha szép szóval reá nem megyen, brachiummal mennek reá és úgy is meg kell lenni; hogy ha pedig oltalmazni fogja magát, fejét, jószágát elveszti és magát is megölik benne, mert ő felségétől meg vagyon parancsolva és olyan nagy embernek el kellett szavát hinni.

Azt is mondotta, hogy az papok, úgy mint nevezet szerént ternóczi és más pap két egész hétnél tovább untaták, búsitották, akkor pedig az köszvény is rajta lévén mind hátában, mellyében és egyéb tagjaiban, kit kinjában, kit bujában cselekedett, nem tudván kihez folyamodni, hogy csak meg nem bolondult az untatásban. Maga is érsek urunk talán csak azért még volt oda (?). Az contractust mikor előtte megolvasta Eszterhás Farkas uram ő nagysága, mivel még neki ki nem adtak száz tallért, mondja, hogy kérnék tőle hitivel, mondván hogy némelyekben semmit nem tud és hire nélkül irták bele az contractusban.

Az szentséges sacramentumot vasárnap hozzá vevén arra mondotta, hogy holtanapig azt mondja, hogy erővel vötték el tőle Sasküt.

Azt is mondotta, hogy tőle nem is várnak semmit,

hanem azon túl hire nélkül foglalták el az jószágot, és kiváltképpen Nagy Lúczét és Pusztá Samarját, mert bele sem volt írva az contractusban, az mint hogy most nincs benne írva.

Azt is mondotta, hogy nem tudta, hogy az Hédervárj familiával olyan contractus legyen, mert semmire nem ment volna, ezt pedig hitivel bizonyítja.

Az mi az revisczei állapotot nézi, azt mondotta, hogy nem tudván, hova lenni és senki pártját nem fogván, oltalomért contrahált palatinus urunkkal, de szépen oltalmazta, mert elfoglalták egy faluját az fejér barátok Velhopoljához, palatinus urunknak pedig egy zellért sem adott, értvén az dolgot, nem is ad, sem emberét be nem bocsátja. Az successiót sem adta egyiknek is, nem is ad, noha kértek tőle.

Azt is mondotta, hogy ha magát annyira érzi, hogy halálos volna, azontul megizeni Hédervári Lőrincznek és kezében adja az várát, de mindazáltal vigyázzanak és résen legyenek.

Azt is mondotta, hogy jól cselekedte asszonyom ő nga, hogy contradicált, vagyon igaza és okossága, éljen vele, ő nem bánja. Mert ő azt nagy gyalázatnak tartaná és böcsületi nem lenne, hogy revocálná, hogy őtet hurczolnák, avagy evocálnák az szentszékre, noha némely szavában arra ajánlotta magát, hogy megcselekszi és revocálja.

Item azt mondotta, az napokban kihozatja Dóczi Lászlót Morvából Sárfűre, reá kell vigyázni, az nitrai káptalanban contradicáltassanak vele, avagy revocálja azt az contractust.

Azt is mondotta, hogy talán megyen valamire: Ki nem mondhatom, értsetek reá, satis est dictum, van okosságatok, éljetez vele és hadd gondolkodjak egy vagy két hétig, tanácsot kérd ő is jó akarótól; majd elő jön az octava.

Azt is mondotta, hogy azok az istentelen papok vették mindenre és soha nem hiszek ezután nekik. Adta volna Isten, hogy ennek előtte esztendővel holt volna meg, ne érhetne volna ezt az időt.

Azt is mondotta, hogy csakugyan pusztán is ki jött volna Saskúból, ha semmit nem attak volna is érette az sok búsulás és untatás miatt.

Azt is mondotta, hogy ő árulója nem lészen az Hédervárj Lőrincznek. Nevelje Isten, de a mi meglett, meglett, nem most történt ilyen dolog és még esztendő nem tölt benne, azt az pénzt sem költi rossz helre, hanem Morvában szerez jószágot vele.

Annak utánna mit végzett Ebeczki Jánossal nem tudom, mert ott hadtuk vala. Eszterhas Farkas uram ő nagysága Szent-Kereszten várakodott más napig Ebeczki János uramra, onnét ő nagysága Bajnóczban ment, megértvén Pálfi Pál uram ott létét.

Két példányban, papiron, az Országos levéltárban, N. R. A. Fasc. 1669. Nr. 18. jelzet alatt.

237.

Galánta, 1648 június 24. Héderváry István özvegye Eszterházy Dánielhez.

Szolgálatomat ajánlom kgdnek, mint szerelmes bátyám uramnak, hogy Isten kgdet sok esztendeig kedves jó egészségben éltesse, szívem szerént kívánom.

Édes uram bátyám, minthogy kgd parancsolta vala, hogyha Eszterhás Farkas bátyám uram megérkezik, kgdnek ertese (*így*) adnám, de mivel bátyám uram Bajnóczban ment Pálfi Pál uramhoz, Káldi Györgyöt és Váradí Istvánt Szent Benedekre küldvén, az fassiokat meghozták tegnap estve és az minemő választot adott Dóczi Menyhárt uram, oda kútem kgdnek, kgd megértheti.

Eszterhás Farkas bátyám uram is megjön e héten. Ebeczki János uram is valami leveleket küldött kgdnek, melyeket fölnyitottam, ahhoz képest, hogyha mi siető dolog volna benne, ím azokat is oda kúdtem kgdnek. Én immár megvárom itt Galántán kgteket. Asszonyom ángyomnak szolgálatomat ajánlom. Isten hozza jó egészségben kgdteket. Datum Galánta 24 Junii, anno 1648.

Kgdnek engedelmesen szolgáló atyafia

az néhai tekéntetes nagyságos

Hederuari István uram meghagyatott özvegye
Esterhasi Erzsébet.

U. i. Ángyom asszonynak az mit ő kegyelme hagyott, mindeneket megvásárlottam.

Kívül: Az tekéntetes és nagyságos Galantaj Eszterhás Dániel uramnak etc., nekem szerelmes bátyám uramnak adassék.

Eredetije az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1669. Nr. 18. jelzet alatt.

238.

Bécs, 1648 deczember 2. III. Ferdinánd átírván I. Mátyás király 1485 január 30-iki oklevelét,¹ Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok, néhai Héderváry István királyi étékfogó özvegye, Galántai Eszterházy Erzsébet és fia, Lőrincz kértére megerősíti azt a kölcsönös örökösödési szerződést, melyet néhai Nagylúcsei Orbán győri püspök és kincstárnok néhai Héderváry Miklóssal kötött, és tekintvén továbbá néhai Héderváry István és néhai Eszterházy Pál (Erzsébet atyja), Héderváry János és Eszterházy Erzsébet érdemeit, különösen hogy a két utóbbi a végvárak védelmére készpénzben 10.000 és gabonában 5000, összesen 15.000 frtot adott, — a Dóczy-család férfiágának kihalta után birtokaiban, nevezetesen Revistye várában (Bars m.) és a sárfői kastélyban (Nyitra m.) és tartozékaiban, Zsarnócza mezővárosban, Podhragya, Bukovinya, Felső- és Alsó-Zdanya, Walaska, Trnavka, Prochod, Alsó-Trnavka, Alsó- és Felső-Hámor, Fűrész, Zupko, Reczka, Grunt, Wosnicza, Kopanicza, Rudna falvakban, a szénásfalvai és visnyei birtokrészekben (Bars m.) Sárfő mezővárosban, Karkocz, Sársluczka (Nyitra m.) falvakban rejlő királyi jogokat Héderváry Jánosnak és Lőrincznek, ezek férfiágának kihalta után pedig 15.000 frtban Eszterházy Erzsébetnek és leányainak, Héderváry Katának és Ilnának és mindkét nembeli utódaiknak adományozza, biztosítván őket, hogy sem ő, sem királyi utódai a Héderváry-család férfiágának kihalta után sem fosztják meg a leányágot a jelzett birtoktól, míg nekik 15.000 frtot vissza nem fizetik, vagy hasonló értékű más birtokkal nem kárpótolják.

Eredetije hártýán, kopott veres bársonykötésű könyvben, függőpecséttel, Extrafasc. Nr. 4. (azelőtt: Fasc. 3. Nr. 36.) jelzet alatt. — Megvan még az Országos Levéltárban, a Lib. Reg. X. k. 190—195. és Lib. donationum VIII. k. (azelőtt: XIX.) 85—90. lapjain, de itt a datum: 1648 deczember 5. — és Mátyás király oklevelének évszáma hibásan: 1585.

¹ Lásd I. k. 327. sz.

239.

Bécs, 1648 december 2. III. Ferdinánd király megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy a Dóczy-család fiágának kihaltá után birtokaikba Héderváry Jánost és Lőrinczet, továbbá néhai István özvegyét, Eszterházy Erzsébetet és leányait, Katát és Ilonát iktassa be.

Ferdinandus tertius Dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, comes Tyrolis et Goritiae etc. fidelibus nostris honorabilibus capitulo ecclesiae metropolitanae Strigoniensis salutem et gratiam. Quum nos illis fassioni contractuali et reciprocae successioni, quas reverendus quondam Urbanus Doczy de Nagyluche electus et confirmatus episcopus ecclesiae Jauriensis et thesaurarius regius ab una ac magnificus olim Nicolaus Hederuary ab altera partibus ex certis causis et rationibus in iisdem literis fassionalibus clarius denotatis et expressis eodem Urbano episcopo Blasii et Joannis de Nagyluche carnalium ac Ladislai ipsius Blasii, necnon Clementis, Damiani, Urbani et Thomae praedicti Joannis et Francisci filii quondam Benedicti de dicta Nagyluche, patruelis fratrum suorum, praefato vero Nicolao de Hedrechwara, Laurentii ac Francisci filiorum et Catharinae filiae suorum, si in illis contractibus persistere nollent super se assumptibus et receptis coram personali praesentia regia virtute literarum serenissimi quondam principis domini Mathiae Dei gratia regis Hungariae sub pendenti et authentico sigillo suo, quo in iudicio utebatur, Budae die dominica proxima ante festum Purificationis Virginis gloriosae anno Domini millesimo quadragesimo (*iggy*) octuagesimo quinto superinde emanatarum¹ inter se et fratres dicti Urbani et eorundem fratrum suorum ac praefati Nicolai filios et filiam et heredes perpetue duraturam fraternitatis et amicitiae unionem super castro ac villis, oppidis, possessionibus et portionibus

¹ Lásd I. k. 327. sz.

possessionariis, quae apud ipsos pacifice haberent et in futuro dante domino habituri essent ac inter reliqua quidem, quod si temporum in successu praefatus Urbanus episcopus aut fratres eiusdem praescripti absque heredibus eorum fratrum ab hac luce decedere contigerit, extunc castrum Reuisthÿe vocatum cum eiusdem pertinentiis in Barsiensi ac Kilithy, Cheleszhõ et Kondros possessiones in Psoniensi ac Kempnyë et Ghesztencze possessiones portionesque possessionariae in possessione Galus vocata habitae in Mosoniensi, necnon possessio Szent-Miklós ac portio possessionaria in possessione Szent-Iwan habita in Hewesiensi ac similiter possessio Kerek-egyház et portio possessionaria in possessione Haraszt habita in Peszthiensi, item Nyárasd, Kis-Sáp et Raduan possessiones in Jauriensi aliaeque universae et quaelibet possessiones portionesque possessionariae eiusdem Urbani et fratrum eiusdem praescriptorum ubilibet et in quibuscunque comitatibus existentes et habitae simul cum cunctis eiusdem et earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet ad idem castrum possessionesque et portiones possessionarias praenotatas de iure spectantibus et pertinere debentibus in praefatum Nicolaum de Hedrechwara ac filios et filiam eiusdem praescriptos heredesque eorundem universos condescendi deberent et redundari fecisse et inivisse dignoscebantur. In parte fidelis nostri venerabilis Joannis Hederuary de dicta Hederuara abbatis de Sircz, capituli ecclesiae Psoniensis canonici ac generosae et magnificae dominae Elizabethae Eszterhassy de Galantha magnifici quondam Stephani Hederwary de eadem alias dapiferi nostri, relictæ viduae, necnon filii sui Laurentii ex praefato olim Stephano Hederwary alias domino et marito suo suscepti nostrum regium consensum benevolum pariter et assensum praebuerimus et nihilominus cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem nostrae propterea factam maiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus servitiis memorati Joannis Hederwary, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde maiestati nostrae pro locorum et temporum varietate exhibuit et impendit, moti etiam pietate et clementia nostra regia, qua erga praefatum puerum Laurentium Hederwary

et dictam Elizabetham Esztherhasy ducimur, insuper memores fidelium nobisque gratiosissimorum servitiorum ac meritorum magnifici quondam Pauli Eszterhassy de dicta Galantha patris ac dicti quondam Stephani Hederwary mariti suorum, tum etiam quod pro urgentibus necessitatibus nostris et confiniorum nostrorum sublevandis praenominati Joannes Hederwary ac Elizabetha Esztherhasy, mater praedicti pueri Laurentii certam summam pecuniae, in paratis quidem decem millia in bona ac currenti moneta, in frumento vero quinquies mille, in toto quindecim millia florenorum Hungaricalium constituentem persolvissent, prompte numerassent administrassentque, totum et omne ius nostrum regium, si quod in praescriptis universis bonis praefatarum ambarum familiarum Doczy et Hederwary in praenominatis literis contractualibus clare denotatis tam tempore emanationis earundem literarum contractualium prae manibus antelatarum partium contrahentium habitis, quam exposit iuxta vim et tenorem earundem literarum contractualium qualitercunque et quibuscunque viis, modis, conditionibus et occasionibus per earundem familiarum Doczianae et Hederwarianae homines quocunque iuris titulo partis et acquisitis bonis et iuribus possessionariis quovis nominis vocabulo vocitatis, signanter vero in totali et integra praedicta arce Reuistye sic vocata in Barsiensi ac castello Sárffő sic dicto Nitriensi comitatibus existentibus habitis cum bonis ad idem castellum spectantibus, universis denique eorundem pertinentiis, oppido videlicet Zarnocza possessionibus item Podhragya, Bukowinya, Felseő-Zdanya, Alsó-Zdanya, Walaska, Trnawka, Prochod, Alsó-Trnawka, Alsó-Hámmor, Felseő-Hámmor, Fűrész, Zupko, Reczka, Grunt, Woznicza, Kopanicza, Rudna, necnon portionibus possessionariis in possessionibus *Szenasffalwa* et Vihsne in praefato Barsiensi, oppido item Saarfő ac possessionibus Karkocz, Saarluczka, praenotato Nitriensi comitatibus existentibus habitis aliisque villis, pagis, possessionibus, praediis portionibusque possessionariis et praedialibus, datiis contributionum, tributis, educillis, nonis, decimis, terris item arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, fenetis, fenilibus, campis, piscinis, piscationum locis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque pro-

monthoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumve clausuris, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus ad easdem arcem Rewistÿe vocatam et castellum Saárffő nuncupatum de iure et ab antiquo spectantibus spectare et pertinere debentibus tam Barsiensi et Nitriensi, quam aliis intra ambitum istius regni nostri Hungariae existentibus comitatibus de praesenti haberemus, aut in futurum habere posse speraremus, vel eadem bona nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent maiestatem, memoratis Joanni et puero Laurentio Hederwarÿ ipsorumque heredibus et posteritatibus universis in casu defectus seminis masculini sexus praefatae familiae Doczianae per eosdem Joannem et Laurentium Hederwary eorumque heredes et posteritates universos eorum vigore solummodo praesentium literarum donationalium apprehendenda dederimus, donaverimus et contulerimus, imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter; illis vero in semine masculini sexus deficientibus generosae ac magnificae praelibatae viduae Elizabethae Esztherhassy et Catharinae ac Helenae filiabus suis ex praedicto quondam Stephano Hederwary, alias domino et marito suo progenitis et procreatis ac etiam legatariis earundem utriusque sexus universis in et pro praescripta quindecim millium florenorum Hungaricalium summa iure redemptibili dederimus donaverimus, contulerimus et inscripserimus modo sequenti: ut nimirum memorati Joannes et Laurentius Hederwary, ita etiam Elizabeth Eszterhasy relicta et filiae suae Catharina ac Helena Hederwarÿ heredesque et posteritates ac legatarii eorundem utriusque sexus universi singulas et quaslibet pertinentias saepe dictae arcis Reuistÿe ac castelli Saárffű, quae prae manibus quorumvis aliorum haberentur pro sorte redimere et reliquis bonis incorporare et coadunare possidereque valeant atque possint. Ac insuper, ut si quid in eadem arce ac castello atque pertinentiis earundem meliorandum aut aedificandum pro necessitate postulante foret, id ipsi meliorare et aedificare valeant, quae quidem meliorationes seu

aedificia tempore redemptionis bonorum per certos conscientiosos ac aedificiorum gnaros homines et artifices revideantur, aestimentur ac summae capitali adiungantur atque computentur. Idem intelligendum erit etiam de tali summa pecuniaria, quae exponeretur et solveretur pro illis bonis, quae ex aliorum manibus redimerentur et reliquis bonis incorporarentur, assecurantes insuper praenominatos Joannem et Laurentium Hederuary ac relictam Elizabetham Eszterhasy et filias suas Catharinam ac Helenam Hederuary eorumque heredes et posteritates, sed et legatarios utriusque sexus universos, quod praescriptam arcem Reuistye ac castellum Saarffu cum praerecensitis suis pertinentiis a feminei sexus hominibus et legatariis nos aut vero successores nostri legitimi Hungariae reges non auferemus et auferent, nisi in bona et in regno Hungariae ubique acceptabili moneta quindecim millium florenorum Hungaricalium summa una cum aliis ex aestimatione aedificiorum medio tempore modo superius declarato emergenda necnon pro redemptione oppignoratorum bonorum eroganda et deponenda summis prius simul et semel pleno et integre depositis et numeratis et cum effectu, neque hoc praetermisso, quod si nos aut successores nostri legitimi Hungariae reges successu temporis supradictam arcem Reuistye ac castellum Sarffo in auctiori aliqua summa inscribere vel iure perennali cuipiam conferre vellemus, ante omnes alios inscriptionem eiusmodi dictis feminei sexus hominibus heredibusque et posteritatibus ac etiam legatariis earum utriusque sexus universis conferemus successoresque nostri conferent. Quibus cum tandem si quo casu convenire non possemus, extunc primum eandem arcem ac castellum pertinentiaque earundem sive in auctiori summa, sive vero iure perennali alteri conferre possimus atque valeamus. Ceterum autem quandocunque nos aut successores nostri legitimi Hungariae reges saepe memoratam arcem et castellum ad nos redimere voluerimus, id non prius, nisi praemissa sex mensium certificatione fieri debeat, assumentes praeterea nos et successores nostros legitimos videlicet Hungariae reges, memoratos Joannem et Laurentium Hederuary, viduam item Elizabeth Eszterhasy, ita et filias ipsius prae-

fatas Catharinam et Helenam eorundemque et earundem heredes et posteritates sicuti et legatarios utriusque sexus universos in quieto et pacifico usu et dominio praedictae arcis Reuistÿe et castelli Sarffő necnon earundem bonis ac pertinentiis quibuslibet contra quosvis legitimos impetitores causidicos et actores propriis nostris ac fisci nostri curis, laboribus et expensis tueri, protegere et defensare, conservare velle. Quod si autem nollemus, non possemus, aut non curaremus, extunc praescriptam pecuniae summam quindecim mille nimirum florenos Hungaricales eisdem restituere, vel alia aequivalentia bona in loco pacifico dare teneamus successoresque nostri legitimi Hungariae reges teneantur et sint adstricti, velimusque eosdem in dominium eiusdem castri ac bonorum dictique iuris nostri regii in eisdem habiti per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci.

Super quo fidelitati vestrae harum serie committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem vestro pro testimonio fide dignum, quo praesente fidelis noster egregius vel nobilis Georgius Liptaÿ, aut alter Georgius Emödÿ, sive Joannes Verebilÿ seu Sigismundus Török, nisi Joannes Semleky, si Georgius Kolthaÿ, ni Caspar Szegedÿ, ni Franciscus Nagÿ-mihály, ni alter Franciscus Biber, neve Stephanus Borsy, nam Georgius Bellouith, nonque Joannes Szeghy aliis absentibus homo noster regius per nos ad id specialiter transmissus ad facies praescriptae totalis et integrae arcis Reuistÿe in praedicto Barsiensi ac castelli Sárffő sic dicti Nitriensi comitatibus existentium habitorum bonorumque ad idem castellum spectantium universarum denique eorundem pertinentiarum, oppidorum videlicet Zarnocza, possessionum item Podhragÿa, Bukouinÿa, Felső-Zdanÿa, Alsó-Zdanÿa, Valaska, Trnawka, Prochod, Alsó-Trnawka, Alsó-Háamor, Felső-Háamor, Fürész, Zupko, Reczka, Grunt, Woznicza, Kopanicza, Rudna, necnon portionum possessionariarum in possessionibus Szénásffalua et Visne in antelato Barsiensi, oppidi item Sárffő ac possessionum Karkocz, Saarluczka praenotato Nitriensi comitatibus existentium habitarum aliarumque villarum, pagorum, possessionum, praediorum portionumque possessionariarum et praedialium vicinis et commetaneis eorundem et earundem

universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo introducat praeinominatos Joannem et puerum Laurentium Hederwary ac praelibatam viduam Elizabetham Eszterhassy et Catharinam ac Helenam filias suas ex saepedicto quondam Stephano Hederwary alias domino et marito suo progenitas et procreatas in dominium earundem et eorundem dictique iuris nostri regii in eisdem habiti statuatque eandem, easdem, eadem et idem eisdem heredibusque et posteritatibus ipsius Laurentii Hederuary universis, annotatae vero dominae Elizabethae Eszterhazy et Catharinae ac Helenae filiarum suarum etiam legatariis utriusque sexus universis praemissae nostrae donationis et iuris nostri regii ac inscriptionis titulis ipsis incumbentibus simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet per praefatos quidem Joannem et Laurentium Hederwary perpetuo, per annotatam autem dominam Elizabetham Eszterhazy et Catharinam ac Helenam filias suas iure redemptibili possidenda, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem idem testimonium vestrum contra saepeatos Joannem et Laurentium Hederuary et dominam Elizabetham Eszterhazy relictam ac Catharinam et Helenam Hederuary filias eiusdem in curiam nostram regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam ad terminum competentem rationem contradictionis suae reddituros efficacem et posthaec super huiusmodi introductionis et statutionis serie simul cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt, nominibus terminoque assignato, ut fuerint expediens, nobis suo modo et ordine fideliter rescribatis, secus non facturi. Datum in civitate nostra Vienna, die secunda mensis Decembris, anno domini millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo.

Kivül: Fidelibus nostris honorabilibus capitulo ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, pro parte fidelis nostri venerabilis Joannis Hederuary de Hederuara, abbatis de Sircz et capitulo ecclesiae Poseniensis canonici ac generosae et magnificae dominae Elizabethae Eszterhazy de Galantha, magnifici quondam Stephani Hederwary de eadem relictae viduae, necnon filii Laurentii ac filiarum Catharinae et Helenae suorum ex praefato olim Stephano Hederwary alias domino et marito suo susceptorum introductoriae et statutoriae.

Egykorú jegyzet: Praesens mandatum introductorium exhibitum fuit in capitulo Strigoniensi mihi, Joanni Paalfaluai, lectori praelibati capituli metropolitani. Anno domini 1649 die tertia Aprilis. mp.

Eredetije papiron, záró pecséttel, Fasc. 91. Nr. 12. jelzet alatt.

240.

Pozsony, 1649 január 13. Gr. Draskovith János nádor előtt Kerekes András királyi személynök a felesége (néhai id. Hédervár István és Andrassy Kata leánya), Anna nevében nyugtatja ifj. Hédervár István özvegyét, Eszterházy Erzsébetet és gyermekeit, Lőrinczet, Katát és Ilonát, hogy az özvegy kifizette az ő felesége részére azt az 1000 forintot, a mi anyja, néhai Andrassy Kata után járó örökségből (3000 frt) őt megillette. — Elismeri továbbá, hogy az özvegy 1507 frt 87 $\frac{1}{2}$ dénárt¹ készpénzben, továbbá 178 frt 12 $\frac{1}{2}$ dénár értékben a szakolczai földeket és szőlőket neki átadta, a melyeket ifj. Hédervár István, mint id. Hédervár István gyermekeinek, Annának, Jánosnak és Zsuzsannának akkori gyámja köteles lett volna kifizetni Inkei Lorántffy Mihály és Andrassy Kata leányának, Katának és férjének, Allia Sámuelnek, de ebben a halál őt megakadályozta, — átvévén tehát tisztelendő Hédervár János és Zsuzsanna, meg felesége nevében is Kerekes András a kötelezettséget, biztosítja ifj. Hédervár István özvegyét és gyermekeit, hogy őket Lorántffy Kata ellen megvédi.

Egykorú másolat az Orsz. Levéltárban, N. R. A. Fasc. 38. Nr. 3. jelzet alatt.

241.

1649 május 13. A pozsonyi káptalan jelenti III. Ferdinánd király személyes jelenlétének, hogy midőn Pozsonyban, április 11-ikén kelt parancsára Zombori Lippay Gáspárt április 25-ikén Felsőszászon három nemesi udvarház és Köndörös puszta, Nagylúcsén (Pozsony m.), Nyáradon, 26-án Rodovánon, Szentvidföldén, 27-én Kápolna, másképp Ág- vagy Kisszap puszta (Győr m.), Bodobáron egy nemesi udvarház, Cselesztőn, Kilitin, 28-ikán Kemlyén, 29-ikén Pusztá-Samarján, másképp Gösztenczén, Gáloson (Mosony m.) részek birtokába beiktatta, Felsőszászon Bossáni Mihály, Szentvidföldén a győri káptalan nevében Kálóczy Miklós, majd május 8-ikán Szomszédvári Malakóczy Miklós fia Miklós, felesége Lipcsei Erzsébet és leánya Éva, gr. Monyorókeréki Erdődy Simonné általában ellenmondott, miért is megidézte őket.

A pozsonyi káptalan 1650 május 8-iki hiteles átiratából, mit gr. Csáky László országbíró Pozsonyban, 1650 május 7-ikén kelt paran-

¹ T. i. a lipcsei és berencsi részért 1000 frtot, a sampekiért 375 frtot, a ménés-, gulya- és kondabeli részért 133 frt 32 $\frac{1}{2}$ dénárt.

csára adott ki Héderváry János zirczi apátnak és pozsonyi kanonoknak, ifj. István özvegyének, Eszterházy Erzsébetnek és gyermekeinek, Lőrincznek, Katának és Ilonának. — Fasc. 92. Nr. 1. jelzet alatt.

242.

1649 május 14. A túróczi konvent egyebek között jelenti III. Ferdinánd királynak, hogy midőn Bécsben 1648 november 26-ikán kelt parancsára Széchy Katalint, Köpcsényi Listhius Jánosnét és gyermekeit, Tamást és Jánost Lipcse várába és tartozékaiba beiktatta, Predajmán április 29-ikén néhai Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet (tévesen Orsolyát ír) és fia Lőrincz, továbbá Héderváry János nevében Kys András az egész beiktatásnak ellenmondott, miért is őket megidézte.

Papiron, pecséttel, Fasc. 91. Nr. 13. jelzet alatt.

243.

1649 május 17. A győri káptalan Belichich Péter pápai főesperes és győri kanonok kértére kiküldvén két tagját, Gaborianý Tóbiás éneklőkanonokot és Kéry István mosonyi főesperest Hédervárra, a kik előtt Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet a kisbaráti hegyen egy szőlőt — mely valaha Fekete Andrásé volt — 200 ezüst tallérért Belichich Péter javára felvallja minden jogokkal, — kikötvén azonban, hogy ha valamikor ő vagy örökösei eladni akarják, 3 hónappal előbb kínálják fel a Héderváryaknak, a kik 200 tallérért visszavásárolhatják.

Eredetije papiron, hátlapján pecséttel, Fasc. 45. Nr. 9. jelzet alatt.
— 1758-ban Bíró Istvántól váltották vissza.

244.

Pozsony, 1649 május 19. III. Ferdinánd királya személyes jelenlét ítélőmesterének, Kerekes Andrásnak jelentése alapján igazolja, hogy a január 25-ikére összehívott országgyűlés tanácskozása alatt, május 6-ikán néhai Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet egy folyamodványt terjesztett a rendek elé, kérve védelmüket, mivel Széchenyi György veszprémi püspök a Héderváryak régi birtokait, Ürögöt, Kányát, Hékat, Somot és Semczét (Somogy m.) elfoglalni akarja, mire a jelenlevő püspök azt válaszolta, hogy eddig nem készült erővel elfoglalni, bár azok a birtokok az ő püspökségéhez tartoznak, azonban kész az igazságot a törvény rendes útjára bízni.

Eredetije papiron, alján bírói pecséttel, Fasc. 52. Nr. 6. jelzet alatt.

245.

1649 november 11. Az esztergomi káptalan gróf Pálffy Pál nádornak néhai Nagylúcsi Dóczy Orbán győri püspök és kincstárnok és néhai Héderváry Miklós kölcsönös örökösödési szerződése alapján Pápán, szeptember 9-ikén kiadott parancsára kiszállott, hogy Héderváry János zirczi apátot és pozsonyi kanonokot, ifj. István özvegyét, Erzsébetet és gyermekeit, Lőrinczet, Katát és Ilonát beiktassa Revistye vár (Bars m.) és Sárffő kastély (Nyitra m.), meg tartozékai, Zsarnóca mezőváros, Podhragya, Bukovina, Felső- és Alsó-Zdanya, Walaska, Trnawka, Prochod, Alsó-Trnawka, Alsó- és Felső-Hámor, Fűrész, Zupko, Roczka, Wosnicza, Kaponicza, Rudna falvak, szénásfalvai, visnyei részek (Bars m.) Sárffő mezőváros, Karkocz, Saarluczka (Nyitra m.) és egyéb török hódoltságban levő falvak birtokába, s a beiktatásról jelenti, hogy midőn szeptember 23-ikán Revistye vár alatt — mivel a várba be nem bocsátották — a vár, Podhragya másképp Váralja, azután Zsarnóca mezőváros, október 1-én Sárffő mezőváros, 10-én Bodobár, 17-én Kiliti, 18-ikán Gálos (Mosony m.), Kemlye, 20-án Radván, Nyárad, Kis-Szap, 24-én Garamszentbenedeken a török kezén levő Heves és Pest megyei, 25-én Saskő vára alatt — a hova be nem bocsátották — a vár, 27-én Lipcse (Zólyom m.) vára — szintén nem engedték be — és többi helyek birtokába beiktatta — a hová a török veszedelem miatt biztonságban nem mehettek, — Wizeleti Mária, Dóczy Mihály özvegye, Zombori Lippay Gáspár, mint az örült Dóczy László gyámja, és Dóczy Menyhért, Szécsi Katalin (Listius Jánosné) és fiai Tamás és János, Szécsi Éva és a Kindernai család nevében ellenmondtak, miért is megidézte őket.

Eredetije papíron, papírfelzetes pecséttel, Fasc. 91. Nr. 14. és Országos Levéltár N. R. A. Fasc. 298. Nr. 25. jelzet alatt. — A beiktató parancs eredetiben található az esztergomi káptalan országos levéltárában, Caps. 6. Fasc. 8. Nr. 23^a, a jelentés pedig másolatban u. ott Nr. 24., illetve fogalmazványai Nr. 25. és 26. jelzet alatt.

246.

1649. A pozsonyi káptalan előtt Héderváry János pozsonyi kanonok és ifj. István özvegye, Eszterházy Erzsébet 2500 frtéért 6 évre elzálogosítják czifferi, báhonyi (Pozsony m.), bucányi és zelai (Nyitra m.) részbirtokaikat Kerekes Andrásnak, a királyi személyes jelenlét ítélőmesterének és feleségének, Héderváry Annának.

Másolatban, az Országos Levéltárban, a táblai perek 4—111. jelzet alatt levő csomagban.

¹ Lásd I. k. 327. sz.

247.

1650 *augustus 17.* A pozsonyi káptalan előtt Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok, továbbá néhai István özvegye, Eszterházy Erzsébet, a maga és gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona nevében úgy egyezett meg Zombori Lippay Gáspár barsmegyei főispánnal, hogy a Dóczy-birtokokból Lippay Saskő várát, a Héderváryak pedig Revistye várát és a sárfői kastélyt örököljék tartozékaival, a boldond Dóczy László gyámja Héderváry János lesz, kinek Lippay 4000 frtot fizet, a két család kölcsönös örökösödési szerződésre lép és egymást kölcsönösen támogatja a Dóczy-javak megszerzésében.

Nos capitulum ecclesiae Psoniensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod spectabilis et magnificus dominus Casparus Lippay de Zombor, comitatus Barsiensis supremus comes, sacrae caesarea regiaeque maiestatis consiliarius, camerarius, eiusdemque camerae Hungaricae praefectus ab una, parte vero ab altera admodum reverendus et magnificus dominus Joannes de Hederuara, abbas Sircensis et huius capituli canonicus, necnon generosa et magnifica domina Elizabetha Eszterhazy magnifici condam domini Stephani Hedervary relicta vidua, veluti nimium tutrix naturalis et legitima magnificorum pueri Laurentii filii et virginum Catherinae et Helenae filiarum suarum ex antelato olim domino et marito suo susceptorum coram nobis personaliter constituti oneribus et quibuslibet gravaminibus universorum filiorum, filiarum iam natorum et imposterum Dei beneficio nascendorum memorata siquidem domina Elizabetha Eszterhazÿ dictorum Laurentii filii et Catherinae ac Helenae filiarum suorum, eaedem vero ambae partes fratrum sororum proximorum reliquorumque consanguineorum suorum universorum, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, seu tangere et concernere posset negotium quomodolibet in futurum, per omnia super sese assumptis et levatis, matura denique et exacta intra animorum suorum deliberatione praehabita sponte et libere vivaque vocis ipsorum oraculo sunt confessi et retulerunt in hunc modum, quod quamvis hisce non ita diu evolutis temporibus partes inter praescriptas certae differentiae et dissensionum materiae occasione et praetextu arcium Saskő et Revistye vocatarum in praefato comitatu Barsiensi

exstructarum cunctorumque bonorum ad easdem pertinentium et possessorum obortae fuissent et suscitatae, nihilominus tamen iidem fatentes ordinativa compositione nonnullorum praecipue autoritatis comitum et magnatum pacem et concordiam partium ipsarum amantium, iidem quoque fatentes inita inter sese fraternali adoptione eandem illibate potius conservare volentes, quam odiosis litium fomentis ulteriorem ansam praebere, ad talem, quae sequitur, pacis et concordiae inter ipsas perpetuo et irrevocabiliter duraturae ratione praedecuratorum bonorum devenissent unionem:

Primo quidem, ut praefata arx et dominium Saskő una cum universis oppidis, villis, possessionibus, praediis aliisque cunctis eiusdem arcis pertinentiis et utilitatibus quibuslibet tum de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, cum etiam ad eandem possessis, tam scilicet in praedicto Barsiensi, quam etiam Nagy-Hontensi, Posoniensi, Mosoniensi, Jauriensi aliisque quibuslibet praedicti huius regni Hungariae comitatibus existentibus et habitis, omni eo iure et modo, uti nimirum praefatus dominus Casparus Lippay eandem arcem et bona tam iure emptionis a familia Docziana, quam vigore consensus et collationis iuris regii de facto teneret et possideret, idem dominus Caspar Lippay et sui heredes universi in futurum etiam libere ac perpetuo possidere valeant atque possint, neque ad eadem bona dicta familia Hedervariana quodpiam ius habere vel praetendere ullo modo valeat.¹ Illas vero contradictiones et iuris refugia, quae tam tempore statutionis praefati domini Casparis Lippay in praenotatam arcem et bona Saskő factae, quam vero aliter qualitercunque et quomodocunque per antelatam familiam Hedervarianam vel alios quoslibet nomine eiusdem ratione praescriptorum bonorum contra annotatum dominum Casparem Lippay ubicunque celebratae exstitissent, eadem et easdem dicta familia Hedervariana in omnibus suis punctis, clausulis et articulis ac in omni sui parte in sempiternum cassassent,

¹ V. ö. a 234. sz. jegyzetében felsorolt többszörös tiltakozással, melyekre 1650 ápr. 29-ikén III. Ferdinánd megigérté Héderváry István özvegyének, hogy Saskőre nem adja királyi beleegyezését Lippay Gáspárnak. (N. R. A. Fasc. 1669. Nr. 49.)

invalidasset et annihilasset easdemque viribus prorsus destitutas pronuntiasset.

Secundo memoratus quoque dominus Caspar Lippay fatens illum tutoratum seu curam personae et bonorum magnifici Ladislai Doczy veluti amentis et furiosi, fratris vero carnalis et uterini magnifici condam domini Melchioris Doczy, quam idem dominus Casparus Lippay fatens tam ex vi certi contractus, cum iam dicto condam domino Melchiore Doczy initi, quam etiam praedicti consensus regii superinde subsecuti atque etiam alterius collationis regiae pro se obtinuerat, dicto domino Joanni Hedervary de facto deque simplici et plano cessisset et resignasset¹ eidemque penitus et in toto renunciasset ac sim[ulcum] eadem cura seu tutela praenotatam arcem Revistye ([quam] idem dominus Casparus Lippay eodem nomine curatorio possedisset) una cum universis bonis et pertinentiis eiusdem castri, necnon etiam portione castelli Sarfeő nuncupati similiter cum cunctis eiusdem pertinentiis in comitatu Nitriensi existentibus eidem domino Joanni Hedervary una cum universis literis et literalibus instrumentis, necnon privilegiis factum eorundem bonorum tangentibus et concernentibus de facto per manus tradidisset et assignasset.

Tertio partes praenominatae fatentes in praenominatis castris et bonis utrinque possessis et resignatis in casu defectus seminis utriusque sexus praemissarum ambarum familiarum mutuam et reciprocam successionem ad invicem esse voluerunt et in signum huiusmodi immediatae successionis quaelibet partium fatentium in bonis sibi invicem unam sessionem colonicalem et alteram inquilinariam de facto utrinque per manus dederunt et assignarunt.

Quarto super qua quidem mutua praenotatarum partium et bonorum ad invicem successione iurisque in iisdem habenda aequalitate ad obtinendum consensum regium unanimi voto expensisque et fatigiis eadem ambae partes fatentes concurrent.

Quinto eadem ambae familiae seu partes fatentes sibi

¹ U. i. 1650-ben Lippay gondnoksága ellen tiltakozott Héderváry János (N. R. A. Fasc. 1669. Nr. 52.) s ez ügyben beadott folyamodványát 1650. júl. 11-iki királyi parancsra közzölték is Lippay Gáspárral. (U. o. Nr. 53.)

utrinque eam etiam cautelam reservatam esse voluerunt, ut ex bonis praenotatis quaelibet illorum in casu defectus seminis alter utriusque ad viginti quinque millia florenorum liberam, cui maluerit, disponendi habeat facultatem.

Sexto illas etiam contradictiones, protestationes, inhibitiones aliasque iuris cautelas, quae sive nomine praedefuncti quondam domini Melchioris, sive autem dicti Ladislai Doczy ubicunque, quandocunque et in quibuscunque locis authenticis et credibilibus contra annotatum dominum Casparum Lippay ratione praescriptorum bonorum Saskeöianorum factae reservataeque exstitissent, memoratus dominus Joannes Hederuari fatens nomine et autoritate tutoria et curatoria de lege regni sibi concessa in persona praefati Ladislai Doczy retractasset, cassasset et mortificasset.

Septimo in complementum praemissorum saepius nominatus dominus Casparus Lippay annotatae familiae Hedervarianae quater mille florenos Hungaricales parata in pecunia bonaque et acceptabili moneta primo quoque tempore depocere et persolvere erit obligatus.

Octavo id quoque partes praenotatae fatentes per expressum declaratum esse voluerunt, quod si casu quo antelatus Ladislaus Doczy heredes masculos post se relinqueret, illique vel autem sexus feminei homines familiae Doczianae familiam Lippaianam quocunque tempore in praenotatis bonis Sasköianis quovismodo impeteret, extunc dicta familia Hedervariana tenetur ad defendendam et tuendam eandem familiam Lippaianam in iisdem bonis concurrere, pari etiam ratione in bonis quoque Revistye familia Lippaiana teneatur mutuam et reciprocam defensionem praestare. Ad quae omnia et praemissorum singula sancte et inviolabiliter observanda partes praenotatae sese invicem bona fide coram nobis obstrinxerunt et obligarunt harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria quarta post festum Assumptionis beatissimae Mariae virginis, anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

Lecta in capitulo.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel, Fasc. 91. Nr. 15.
jelzet alatt.

248.

Bécs, 1650 augusztus 20. III. Ferdinánd király az örült és eszelős Dóczy László és néhai Dóczy Menyhért özvegye, Deseöffy Katalin gyámjául Héderwary János zirczi apátot és pozsonyi kanonokot rendeli ki, tekintettel arra az egyezsége, melyet a Héderváry-család Zombori Lippay Gáspár barsmegyei főispán és kamarai elnökkel kötött, a kit a király már előbb rendelt Dóczy Menyhért gyámjának; megparancsolja tehát Revistye várában és Sárfő kastélyban levő tiszteknek, hogy Héderwary Jánost és embereit bocsássák be és nekik engedelmeskedjenek.

Eredetije egerrágtá hártján, alján a király aláírásával és pecsétjével, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1689. Nr. 54. jelzet alatt. — Kihirdettetett Bars megyének Kistapolcsányban, 1650 szept. 22-ikén tartott közgyűlésén.

249.

1650 október 9. Az esztergomi káptalan jelenti III. Ferdinánd király személyes jelenlétének, hogy Pozsonyban, október 4-én kelt parancsára kiküldte Szentbenedekj Ferencz kanonokot, tornai főesperest, a ki 9-ikén Galgóc várában Dempseödj Ambrus várnagy által felszólította és 15-öd napra megidézte gr. Gimesi Forgách Ádámot, hogy ő és ifj. Zsigmond özvegye, Batthyány Borbála és leánya, Mária Erzsébet a rajkai vagy óvári birtokból elégítse ki Lippay Katalint, Nebojszai Balogh István özvegyét, Eszterházy Erzsébetet, ifj. Héderwary István özvegyét és gyermekeit, Lőrinczet, Katát és Ilonát, továbbá Balogh Annát, Poltári Soós István özvegyét, vagy pedig fizessék vissza azt a 10.000 forintot, mit 1634 márcz. 10-ikén Tavarnikon oly feltétellel vett kölcsön id. gr. Gimesi Forgách Zsigmond nádor özvegye, Erdődi Pálffy Katalin, hogy érte Forgách Ádám és ifj. Zsigmond a rajkai vagy óvári birtokból elégítsék ki Nebojszai Balogh Istvánt.

Eredetije papíron, felzetes pecséttel, Fasc. 96. Nr. 29. jelzet alatt.

250.

Pozsony, 1650 november 2. III. Ferdinánd személyes jelenléte a szokásos bírságban marasztalja el néhai id. Forgách Zsigmond és Pálffy Kata gyermekét, Ádámot, mivel Szt. Lukács nyolczadán meg nem jelent Nebojszai Balogh István özvegye, Lippay Katalin, ifj. Héderwary István özvegye, Eszterházy Erzsébet és gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona, Poltári Soós István özvegye, Balogh Anna ellen.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 96. Nr. 30. jelzet alatt.

251.

1650 november 3. Pozsony. Gr. Csáky László országbíró a szokásos bírságban marasztalja el gr. Batthyáni Ádám dunán-inneni főkapitányt, mivel Szt. Lukács nyolczadán meg nem jelent Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok, ifj. István özvegye, Eszterházy Erzsébet és gyermekei, Lőrincz, Katalin és Ilona ellen.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 7. Nr. 20. jelzet alatt.

252.

Bécs, 1650 november 7. Gr. Csáky László országbíró bizonyosság-levele szerint Fónyi Aszalay István alországbíró előtt Galántán, Eszterházy Dániel kastélyában október 4-én néhai Nagylúcsei Orbán győri püspök és kincstárnok és néhai Héderváry Miklós kölcsönös örökösödési szerződése¹ alapján néhai Orbán győri püspök és kincstárnok testvérének, Benedeknek fia, Nagylúcsei máskép Dóczy Ferencz fia, Miklós fia, Imre egyik leánya Zsuzsanna, Majthényi Kristófné és másik leányának, Anna Máriának és férjének, Majthényi Gábornak fia, Zsigmond megegyezett néhai id. Héderváry István egyik fiával, János zirczi apáttal és pozsonyi kanonokkal, meg másik fiának, ifj. Istvánnak özvegyével, Eszterházy Erzsébettel és gyermekeivel, Lőrinczczel, Katával és Ilonával, — mivel a Dóczyakból csak egy férfi, Imre fia László él, az is örült s így közel áll a család a kihaláshoz, továbbá mivel néhai Dóczy Menyhért özvegye is megörült, s így magukról és birtokaikról gondoskodni nem tudnak. E szerint:

1.) Dóczy Zsuzsanna és Majthényi Zsigmond Szt. Márton napján (nov. 11.) Pozsonyban átadják a Héderváryaknak a Dóczy és Lipcsey család birtokukban levő okleveleit.

2.) Dóczy László tisztességes eltartásáról, lakásáról és ruházatáról testvére Zsuzsanna gondoskodik, Dóczy Menyhért özvegyéről pedig a Héderváryak.

3.) Revistye várát (Bars m.) és Sárfőt (Nyitra m.) összes tartozékaival a Héderváryak kapják, a Dóczy család morvaországi birtokait László halála után a leányág örökölje.

4.) Esetleges pereiket közösen viszik.

5.) A Dóczy birtokokból megillető leánynegyed czímén Szt. Márton napján (nov. 11.) a Héderváryak 800 frtot fizetnek Dóczy Zsuzsannának és Majthényi Zsigmondnak.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 91. Nr. 16. jelzet alatt.

¹ L. I. k. 327. sz. alatt.

253.

1650 november 17. A pozsonyi káptalan előtt néhai Héderváry István fia János, zirczi apát és pozsonyi kanonok, továbbá néhai Héderváry István fia Istvánnak özvegye, Eszterházy Erzsébet, mint gyermekeinek, Lőrincznek, Katának és Ilonának gyámja gr. Csáky László országbíró oklevele¹ alapján lefizettek a Dóczy birtokok után járó leánynegyed címén 800 frtot néhai Nagylúcei Orbán győri püspök testvére Benedek fia Nagylúcei, másképp Dóczy Ferencz fia, Miklós fia, Imre egyik leánya Zsuzsanna férjének, Majthényi Kristófnak és másik leánya Anna Mária, néhai Majthényi Gáborné fiának, Majthényi Zsigmondnak, miről nyugtatják is őket és biztosítják, hogy ha a leánynegyedből kifolyólag perrel támadná meg bárki is a Héderváryakat, s ők megvédeni nem tudnák, saját birtokokból elégitik ki őket.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 91. Nr. 17. jelzet alatt.

254.

Sopron, 1650 november 23. Tolnay Ferencz vasvári prépost Héderváry István özvegyéhez.

Tekéntetes és nagyságos asszony! Isten minden javaival, kedves és jó egészséggel áldja Ngdat!

Egy nihány rendbeli foglalatosságim miatt nem érkeztem, hogy Szombathelre mehettem volna és az Ngd levelit fölkeresvén, írhattam volna Ngdnak valami bizonyost felőlek. E napokban azért alá menvén, mindjárt érettek voltam magam, hogy feltalálhassam. Az szili levelet, mely 260 aranban van, Erdődy Péter levelét, mely ennehány faluról vagyon, és Jósa Miklós levelét 400 fl., ezeket föltalálván, készen vannak. Ha azért Ngdnak szükségesek, küldjön mindjárt érettek és expediálván Ngdnak megküldhetem. Én még ennehány napig késsem itt Sopronban. Isten tartsa Ngdat jó egészségben. Datum Sopronii 23 Novembris 1650.

Ngdnak szeretettel szolgál

Tolnay Ferencz

vasvári prépost.

Kivül: Nemzetes és nagyságos Eszterhasy Ersébet asszonnak, néhai tekintetes és nagyságos Héderváry István uram meghagyott özvegyének etc. nékem jóakaró asszonyomnak adassék.

Eredetije papíron, záró pecséttel, Fasc. 7. Nr. 25. jelzet alatt.

¹ Lásd 1650 nov. 7. alatt.

255.

Pozsony, 1650 november 30. Gr. Csáky László országbíró bizonyítja, hogy Fónyi Aszalay István alországbíró előtt október 4-én Eszterházy Dániel kastélyában a megszerzett Revistye vár és tartozékai igazgatására és jövedelmére úgy egyezett meg Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok néhai H. István özvegyével, Eszterházy Erzsébettel, mint gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona gyámjával, hogy Revistye várának és birtokainak tisztjei egyaránt függjenek mindkét féltől; a közös jövedelemből fizetik a tiszteket, a vár, a birtok, a halastavak helyreállítására, a bele való halak, azonkívül a barmok, juhok beszerzésére fordítandó költségeket, s a mi Revistye vára és sárfői birtokok közös jövedelméből fennmarad, azon egyenlően osztoznak Héderváry János és néhai István özvegye és gyermekei;¹ a revistyei vár tisztartója Héderváry János részéből évenként 100 frtot fizet Eszterházy Erzsébetnek néhai Dóczy Menyhért özvegyének eltartására.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 91. Nr. 20. jelzet alatt.

256.

1650 december 3. A pozsonyi káptalan előtt Héderváry János pozsonyi kanonok és néhai H. István özvegye, Eszterházy Erzsébet és gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona tiltakoznak az ellen, hogy Benichky Péter Nemcsen (Bars m.) egy részét Baykay Páltól magához váltsa, mivel Revistye várához tartozik, Baykay Pálnak pedig ők a kezesei.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 92. Nr. 2. jelzet alatt.

257.

Pozsony, 1650 december 14. Gr. Csáky László országbíró gr. Batthyáni Ádám dunáninneni főkapitány megbízottja kértére néhai id. Héderváry István fia János zirczi apát és pozsonyi kanonokkal, továbbá másik fiának, ifj Istvánnak özvegyével, Eszterházy Erzsébettel és gyermekeivel, Lőrinczczel, Katával és Ilonával Molnos-Szecsőd kiváltásáért folyó perben bemutatott oklevelek genealógiai adatait kivonatban és a perbeli feljegyzéseket szószerint átírva kiadja, mely szerint a zálogba adó néhai Héderváry Imre bán testvére volt Miklósnak, a ki pedig osztályos testvére Ozsvátnak, a kinek leszármazottai: István, fia Lőrincz, fia János, fia id. István.

Egykorú másolatban, Fasc. 7. Nr. 21. jelzet alatt.

¹ Lásd az özvegy 1655-iki nyugtáját 500 tallérról N. R. A. Fasc. 1666. Nr. 29.

258.

Pozsony, 1650 december 20. Gr. Csáky László országbíró bizonyoságlevele gr. Batthyáni Ádám étekfogómeister, kanizsai kapitány részére, mely szerint gr. Pálffy Pál nádor megszüntette Batthyáni felebbezett perét, mivel Molnos-Szecsőd (Vas m.) zálogperében Héderváry János zirczi apát és pozsonyi kanonok, továbbá néhai H. István özvegye, Eszterházy Erzsébet és gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona nem tudták a leszármazási kapcsolatot igazolni néhai Héderváry Imre bánnal, a ki a jelzett birtok felét néhai Monyorókeréki Elderbó özvegyének, Széchy Borbálának és fiainak, Jánosnak és Istvánnak elzálogosította.¹ — A pert előbb a Héderváryak nyerték meg, a felebbezésnél azonban keresetükkel elutasították.

Eredetije papíron, alján pecséttel, Fasc. 7. Nr. 23. jelzet alatt.

259.

1651 február 6. Néhai ifj. Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet 4800 frtot véén kölcsön 6 perczentre Szelepcshényi György nyitrai püspök és kancellártól, neki a maga és fia Lőrincz nevében zálogul leköti Lipótfalut (Pozsony m.) és tartozékait.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 26. Nr. 6. jelzet alatt.

260.

1651 április 27. Néhai ifj. Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet, a maga és gyermekei, Lőrincz, Kata és Ilona, továbbá Héderváry János nevében a pozsonyi káptalan előtt nemes Káldi György javára felvall Hédervárott fél jobbágytelket tartozékaival együtt azzal a kikötéssel, ha ő vagy utódai valaha visszaváltani akarnák, 300 frtot kötelesek érte fizetni.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 8. Nr. 26. jelzet alatt.

261.

Pannonhalma, 1651 december 5. Magger Placid András pannonhalmi főapát br. Héderváry János zirczi apátot és győri kanonokot stb. a Szt. Benedek-rend iránt tanúsított kegyességéért szerett testvérré fogadja, a pápától engedett minden lelki jótételében részesíti s holta után lelki üdvéért való esedezést ígér.

Nos F. Andreas Placidus Magger, dei et apostolicae sedis gratia archiabbas sancti Martini Sacri Montis Pannoniae ordinis sancti patris Benedicti per Hungariam summus praesidens perillustri ac reverendissimo domino Joanni Héderváry,

¹ 1477 decz. 22. — Lásd. I. k. 308. sz.

libero baroni in Hedervara, arcium Berench ac Reviszchaereditario domino, abbati beatae Mariae virginis de Sircz, canonico ecclesiae cathedralis Jauriensis, archidiacono Comaroniensi, protonotario apostolico etc., nostro devoto amico salutem in domino et piae synceritatis affectum. Etsi universis Christi fidelibus sint spiritualia beneficia communicanda, ad illos tamen abundantius fluere nostra debent, qui erga nostram congregationem singularem devotionis affectum prae se ferunt, et quos spiritualis dilectionis praerogativa meritis amplioribus cumulat. Propterea nos vestrum erga nostram congregationem pium atque praecipuum devotionis studium intuentes vos in nostrum dilectum fratrem benigne suscipimus et libenter adoptamus, vobisque orationum, missarum, divinorum, officiorum, vigiliarum, ieiuniorum, abstinentiarum, laborum, peregrinationum, disciplinarum, spiritualium, exercitationum ac denique bonorum omnium spiritualium, quae divina clementia per nostrae congregationis religiosas personas praesentes et futuras dignabitur operari, communicationem et participationem auctoritate nobis vigore nostrorum privilegiorum a sancta sede apostolica concessa harum serie gratiose concedimus et elargimur, volentes insuper et hoc tenore praesentium statuantes atque mandantes, ut cum vester obitus, (quem Dominus sua gratia munire dignetur), fuerit in nostro capitulo denunciatus, pro culparum expiatione et animae vestrae salute praeces et suffragia consueta ab universa nostra congregatione persolvantur. Nos vero quo uberius huius nostrae congregationis meritis fructibusque spiritualibus potiamini, in domino hortamur, ut eadem ad eius conservationem et excrementum apud deum vestris praecibus adiuvetur. In quorum fidem has nostras sigillo maiori munitas nostra manu subsignavimus. Datae in archicoenobio nostro sancti Martini de Sacro Monte Pannoniae, anno domini MDCLI. die vero quinta mensis Decembris.

F. Andreas Placidus Magger archiabbas sancti Martini ordinis sancti Benedicti per Ungariam summus praesidens.

Frater Emericus conventus
s. Martini prior abbas beatae
Mariae virginis de Dömölk.

Eredetije papíron, melyen a vörös viaszba nyomott patens pecsétnek csak helye látszik, Fasc. 1. Nr. 19.

Az oklevél kiállítása díszes; az első sor arany, a második vörös, a harmadik fekete, a negyedik—hatodik pedig arannyal váltakozó vörös betűkkel van írva.

262.

1651 december 22. A győri káptalan néhai Héderváry István özvegye, Galántai Eszterházy Erzsébet kértére gyermekeit megnevezve, azok korát így állapították meg: Lőrincz 9, Katalin 15 és Ilona 12 éves.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, az Orsz. Levéltárban. N. R. A. Fasc. 1670. Nr. 4. jelzet alatt.

263.

1652 január 28. A nyitrai káptalan január 28-ikán Neveren (Bars m.) kézbesítvén Török Zsigmond barsmegyei alispánnak a király személyes jelenlétének Pozsonyban január 26-ikán kelt tiltó parancsát, hogy a Dessewffy család és néhai Dóczy Menyhért kölcsönös szerződéséből kifolyólag ne intézkedjék, mivel az jogtalan, szintúgy ebből kifolyó követelésük is Héderváry János zirczi apát és győri kanonokon és néhai ifj. István özvegyén, Eszterházy Erzsébeten és gyermekein, Lőrinczen, Katán és Ilonán,¹ — jelenti, hogy az alispán kijelentette, hogy több executiót sem ő, sem szolgabírája nem tesznek ebben a dologban.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 102. Nr. 17. jelzet alatt. — Ugyanazon napon bizonságlevelet is adott a káptalan Héderváry Jánosnak.

264.

1654 február 22. Az esztergomi káptalan előtt Mátyássy Ferencz, József és Jusztina, Erdeős Györgyné, nebojszai nemesek alsó-nebojszai és felső-nebojszai birtokrészeiket, — melyeket néhai Nebojszai Bor Benedek és Asszapataki Hencz Ferencz 1550-ben szereztek és tőlük ők örökölték — 400 frtért eladják néhai Héderváry István özvegyének, Galántai Eszterházy Erzsébetnek és örököseinek.

¹ Dóczy Menyhért (felesége Dessewffy Kata) jószágából 1900 tallért követeltek a Dessewffyek (Ádám, László és Ferencz) a Hétháron, 1635 máj. 24-én gr. Rákóczi Pál országbíró előtt kötött szerződés alapján. Fasc. 102. Nr. 18.

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, Fasc. 96. II. Nr. 13. jelzet alatt. — Gr. Wesselényi Ferencz nádor és királyi helytartó Pozsonyban, 1661 márcz. 8-ikán a királyi jogokat adományozza hozzájuk és megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy iktassa be az özvegyet és örököseit. — Fasc. 96. II. Nr. 33. és 34.

265.

1655 február 12. Schulicz Gergely, Hegyi Mátyás, Pázmány Ferencz és György, Dopsa Gergely Veglai Horváth Zsigmondtól és feleségétől, Héderwáry Zsuzsannától 200, Veglai Horváth Ilona asszonytól, néhai gr. Thurzó Mihály özvegyétől 100 frtot véven fel, az esztergomi káptalan előtt zálogul lekötik pusztafödemesi (Pozsony m.) 30 hold birtokukat.¹

Eredetije papíron, hátlapján pecséttel, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 40. Nr. 26. jelzet alatt.

266.

Hédervár, 1655 augusztus 3. Héderváry István özvegye a kisbarátiaknak szabadságot ad.

Én Galantaÿ Ezterhasÿ Erzsébet, néhai tekintetes és nagyságos Hederváry István uramnak meghagyott özvegye és kisbarátiaknak örökös földes asszonyok tekintvén sok rendbeli nyomorúságokat, elpusztulásokat és szünetlen járókelő vitézlő nép miatt sok fogyatkozásokat, ő magok is személyekben elfogyván és eloszolván, az kik kevesen vannak, azoknak bátorságosb és könnyebb visszaszállításokra

¹ Decz. 10-ikén ugyanott 300 frtért 3 nemes kúriát vesznek zálogba Hegyi Annától, Horváth Gábor özvegyétől és testvérétől, Hegyi Istvántól, továbbá Hegyi Magdolnától, néhai Kőszeghy György özvegyétől és fiától, Mihálytól, Dopsa Annától (Korpás Gergelyné), Ilonától (Sidó Pálné) és Katalintól (Horváth Istvánné) és Istvántól, Somlay Györgytől, Károly János ferenczrenditől, Pati Bálinttól, Újlaki Mihálytól és Szentgyörgyi Györgytől. U. ott. Fasc. 40. Nr. 28. — Márcz. 31-ikén Galambos László és felesége 250 frtért adja el Pusztát, másképp Németfödemesen a birtokát Veglai Horváth Zsigmondnak és feleségének, Héderwáry Zsuzsannának, továbbá V. Horváth Ferencznek és feleségének, Ilonának. U. ott. Fasc. 40. Nr. 27. — Ez ellen tiltakozik Héderwáry Zsuzsanna, Veglai Horváth Zsigmond özvegye az esztergomi káptalan előtt 1663 jan. 16-án. — U. ott. Fasc. 40. Nr. 29.

hogy mentül hamarább megépülhessenek, ilyen engedelemmel akarok lennem nekik.

Ebben az esztendőben minden kárvallomásmat, minden adójakat, minden szolgálatjokat, minden gabonám alá való szántásokat, vetéseket és más rendbeli robotolásokat megengedtem, csak szintén ebben az esztendőben négy darab szőlőmet megszedik és az mennyire lehet tőlek, azoknak termését dézmával együtt szokás szerént az ide való jobbágyokkal felszolgáltatással, mostani gabonát is.¹

Következendő esztendőkre pedig erre ígértem magamot nekik, hogy az tápláni pusztátul se ne kaszáljanak, se ne fizessenek, zabvetést sem kívánok tőlek, mészhordást, kővágást, arra való fahordást, mészégetést, szekereknek és gyalogoknak megengedtem, más rendbeli számos szekér tűzre vagy épületre való fahordást, gerendelt, abrinczhozást, szarufát leszállítottam és hogy annival inkább megépülhessenek, jövőendőben ez leszen szolgálatjok:

Három darab szőlőmet, az mint annak módja és rendi, megmunkálódják, annak termését dézmával együtt betakarítván, az mennire lehet tőlek, az ide való jobbágyimmal felszolgáltatják, két-két mérő gabonámat, az kiktől lehet, elvetik, be is takarják az egy-egy kappan felszolgáltatásával együtt. Egyéb aránt ezen kívül én tőlem semmi bántások nem leszen, de úgy, hogy első alkalmatossággal házhelyekre szálljanak. Ennek nagyobb bizonságára adtam ezen levelemet nekik kezemmel és pecsétemmel megerősítettven kisbaráti örökös jobbágyimnak közönségesen. Hedervárat *(így)* 3 Auguszt 1655.

Az ti örökös földes asszonyotok

Esterhasi Erzebet.

U. i. Az ki pedig idegenek közül megszállja az falut és épül rajta, négy esztendeig adtam szabadságot neki, nekem semmit ne szolgáljon, se ne fizessen.

Papiron, alján gyűrűpecséttei, Fasc. 45. Nr. 12. jelzet alatt.

¹ Három utolsó szó utána írva.

267.

Galánta, 1656 márczius 6. Galántai Eszterházy Farkas bérbe vétén Eszterházy Erzsébettől gyermekei, Héderváry Lőrincz, Kata és Ilona nebojszai, kismacsedi, sági, borsai, magyarai és kajali birtokrészeit, kötelezi magát, hogy értük évente 75 forintot fizet, azonkívül a galántai páternek tizenharmadfél, az iskolamesternek négy mécz gabonát ad s a birtokot bevetve adja vissza; aratásra azonban a Héderváryak túróczy jobbágysai tartoznak «régí szokás szerint alá jünni».

Eredetije papíron, alján Eszterházy Farkas aláírásával és gyűrűs pecsétjével, Fasc. 96. Nr. 32. jelzet alatt.

268.

Pozsony, 1657 február 13. Szkotniczky János Alfonz, az elefánti pálosok vikáriusa panasszal fordult III. Ferdinándhoz, hogy Revistye új urai, Héderváry János zirczi apát és győri örkanonok, ifj. Héderváry István özvegye, Eszterházy Erzsébet és gyermekei, Lőrincz és Ilona nem tartják meg azt az egyezséget, melyet 1648-ban az elefánti pálosok vikarius, Petroviczy György Dóczy Menyhérttel és Lászlóval kötött. III. Ferdinánd tehát megparancsolja Bars megye hatóságának, hogy Revistye birtokából elégítsék ki az elefánti pálosokat.

Másolata az Orsz. Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1670. Nr. 28. jelzet alatt. — Úgy látszik, hogy ekkor kezükbe került Fűrész egy része (Bars m.), mivel gr. Nádasdy Ferencz országbíró 1657 nov. 21-ikén Czaybersdorfban kelt levelében megparancsolja ítélmesterének, Cherney Pálnak, hogy — a mennyiben a töröktől való félelem miatt lehetséges — szálljon ki és a felsőelefánti pálosoktól vegye el a fűrési birtokrészt és adja oda a Héderváryoknak (János, Lőrincz, Kata és Ilona). — Az ítélmester 1658 jan. 24-re tűzte ki. — U. o. Nr. 29. — 1658 jan. 1-én pedig Lessenyei Nagy Ferencz barsmegyei alispánnak küldi meg parancsát (u. o. Nr. 32.), a ki 28. és 29-ikére tűzte ki. — U. o. Nr. 30. — Gr. Wesselényi Ferencz nádor 1658 ápr. 25-ikén Pozsonyban kelt levelében a beliczi hévízre hívja Héderváry István özvegyét, hogy az ügyben tárgyaljanak. U. o. Nr. 33. — A pálosok 1658 jan. 26-ikán Fűrészre visszabocsátották oly feltétellel, hogy 500 frtot kapnak a Héderváryaktól 2 hét alatt a zálogos birtokért. U. o. Fasc. 1665. Nr. 66.

269.

Nagyszombat, 1658 márczius 11. Veres Pál táblai jegyző a tábla mestere parancsára megjelent Sárffon (Nyitra m.) és Illovay által megintette Bossányi Lászlót, — a ki a kastélyba be nem

engedte, sem maga ki nem jött — hogy a kastélyt és jószágot az ítélet alapján adja át a Héderváry családnak, ő maga menjen ki belőle népével, s a miye ott vagyon, vitesse ki, szintűgy a majorból is hajtassa el marháit.

Eredetije papiron, alján gyűrűs pecséttel, Fasc. 92. Nr. 4. jelzet alatt. — Márcz. 6-ikán Beniczky Ferencz is megintette Fricz Mihálylyal, de nekik azt válaszolta, «hogy ki nem megyen belőle, hanem lábbal vonatja ki magát». — U. ott.

270.

Pozsony, 1658 április 6. Gr. Wesselényi Ferencz nádor figyelmezteti Héderváry Jánost és néhai István özvegyét, hogy barátságosan egyezzenek meg Bossányi Lászlóval, mivel ellenmondott, a mikor a Héderváryakat Sárközbe beiktatták, de ellenmondása — nem tudni, mi okból — nem került bele a káptalan jelentésébe. Jogtalan volt tehát tettük, a mikor fegyveres erővel elvették Bossányitól a sárközi kastélyt,¹ a majorházat és egyéb tartozékait és feles károkra is okoztak neki. Ajánlja, hogy adják vissza Bossányinak elvett ingó-bingó marháját és jöjjenek a beliczi hévízre, a hová az elkövetkezendő napokon ő is megy egészsége gondozása végett.

Papiron, Fasc. 92. Nr. 5. jelzet alatt.

271.

1658 április 6. Seubersdorf. Gr. Nádasdy Ferencz Lobkovitz herczeghez¹ intézett levelében Pálffy Tamás püspök² utódjául Héderváry (János) győri kanonokot ajánlja.

Másolat a raudnitzzi Lobkovitz-levéltárban őrzött eredetiről, a M. Tud. Akadémia oklevélmásolatai között. — Óváry III. 948. sz.

272.

Frankfurt a. M., 1658 április 26. I. Lipót király Héderváry János győri örkanonokot és zirczi apátot scopiai püspökké nevezi ki.

Nos Leopoldus dei gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclauoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, mar-

¹ Tiltakozását lásd N. R. A. Fasc. 981. Nr. 35. alatt.

² Csanádi püspök volt s onnan Egerbe vitetett át.

chio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis, et Goritiae etc. Memorie commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos inducti meritis ac virtutibus, morumque et vitae honestate, nec non caeteris animi dotibus fidelis nostri venerabilis Joannis de Hederuara, capituli ecclesiae Jauriensis custodis et abbatis de Szirch, quibus ipsum divinitus praeditum esse ex fide digna certorum fidelium nostrorum relatione cognovimus, episcopatum Scopiensem, nunc per translationem et promotionem ex eodem episcopatu Scopiensi fidelis nostri reverendi fratris Hiacynti Macripodari, consilarii nostri, eiusdemque episcopatus Scopiensis ultimi, veri et legitimi possessoris ad episcopatum Chanadiensem de iure et de facto vacantem, autoritate iuris patronatus nostri regii, quod in omnibus praedicti regni nostri Hungariae partiumque ei subiectarum ecclesiis ad instar divorum quondam Hungariae regum, praedecessorum nostrorum felicissimae reminiscendae, optimo iure habere et exercere dignoscimur, simul cum omnibus castris, castellis oppidis, villis, possessionibus, praediis, porcionibus, ac aliis cunctis pertinentiis, bonisque et iuribus possessionariis ubivis et in quibuscunque dicti regni nostri Hungariae, partiumque ei subiectarum comitatibus habitis et existentibus, quocunque nominis vocabulo vocitatis, ad eundem episcopatum Scopiensem de iure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, necnon cum omnibus eiusdem iuribus, honoribus, libertatibus, praerogativis, fructibus, redditibus, obventionibus et emolumentis quibuslibet eidem Johanni de Hederuara dandum et conferendum duximus. Quocirca vobis fidelibus nostris honorabilibus praeposito, vicario, lectori, cantori caeterisque canonicis et beneficiatis tam dictae ecclesiae Scopiensis, quam etiam aliarum ecclesiarum diaecesi illius subiectarum harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo imposterum praefatum Joannem de Hederuara, pro vestro vero, legitimo indubitato episcopo et praelato habere, tenere, et recognoscere, eidemque debitam reverentiam, honorem et obedientiam, prout bonos ecclesiae ministros decet, praestare et exhibere, in omnibus denique licitis et consuetis rebus iurisdictioni illius parere et obtemperare modis omnibus de-

beatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in libera imperii civitate Frankfurto ad Maenum die vigesima sexta mensis Aprilis, anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, regnorum nostrorum Hungariae et reliquorum tertio, Bohemiae vero anno secundo.

Leopoldus m. pr.

Georgius Szelepcsény m. pr.
archiepiscopus Colocensis.

Andreas Ruthkay m. pr.

Eredetije papiron, alján pecséttel, Fasc. 1. Nr. 21. jelzet alatt.

273.

Bécs, 1658 november 9. Héderváry János scopiai püspök és zirczi apátúr 700 frtot kölcsön véve Nádasdy Ferencztől, kötelezi magát, hogy jövő újévre lefizeti.

Eredetije papiron, alján Joannes de Hederuara electus episcopus Scopiensis aláírással és címeres pecséttel. N. R. A. Fasc. 55. Nr. 8. jelzet alatt az Országos Levéltárban.

274.

Bécs, 1658 december 14. Mivel a király ő felsége a Héderváry család férfiágának megszakadása után a Héderváry birtokokat és a sárfői kastélyt tartozékaival együtt néhai Héderváry István özvegyének, Eszterházy Erzsébetnek és leányának Katalinnak adta, Revistye váráról és tartozékairól — bár a Dóczy család teljes kihalta után leányágukat is megilletné — ő felsége javára lemondanak azzal a kikötéssel, hogy csak Héderváry János halála után szálljon a királyra.

Eredetije papiron, alján Eszterhasi Erzebet aláírással és gyűrűpecsétjével, Fasc. 92. Nr. 6. jelzet alatt.

275.

Bécs, 1658 december 14. Lipót király a Héderváry Lőrincz halálával a Héderváry család megszakadása után a fiscusra szálló, csupán a férfiágot illető Hédervárát és Sárfőt a hozzá tartozó birtokokkal Héderváry István feleségének és leányának Katalinnak és mindkét nemű utódaiknak adja, (meggondolva a két család

ördemeit és a Héderváry család utolsó férfisárjának, Héderváry János zirczi apátnak óhajítását is) és e birtokokra nézve lemondva minden királyi jogáról, az esztergomi káptalannal az adományokat azokba beiktattatja.

Leopoldus, dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, comes Tirolis et Goritiae etc. fidelibus nostris honorabilibus capitulo ecclesiae metropolitanae Strigoniensis salutem et gratiam. Quod cum Dei optimi maximi voluntate et benigna dispositione, cuius nutui et moderationi cuncta subiecta sunt, fidelem nostrum magnificum Laurentium, filium magnifici itidem quondam Stephani de Hedervára ex generosa ac magnifica Elisabetha Eszterházy de Galantha, consorte sua progenitum, non ita pridem evolutis abhinc temporibus e vivis excessisse contigisset per eiusque mortem ac defectum arx Hedervára et castellum Sárffő cum annexis bonis sexum praecise virilem concernentibus in fiscum nostrum regium adeoque maiestatem nostram lege regni sic dictante condescendere debere comperirentur, ideo nos, tum ad nonnullorum fidelium nostrorum maiestati nostrae propterea factam instantiam, tum vero attentis et consideratis utriusque familiae Eszterházianae et Hedervarianae gratissimorum servitiorum meritis, quae illi sacrae primum regni nostri Hungariae coronae augustissimaeque domui nostrae Austriacae et consequenter maiestati quoque nostrae pro locorum et temporum varietate in arduis rebus et necessitatibus privatis, aeque ac publicis in diversis officiorum et dignitatum functionibus domi ac foris constanti et laudabili fidelitate exhibuerunt et impenderunt, tum denique moti pietate et clementia nostra caesarea et regia, qua erga statum viduitatis praefatae Elisabethae Eszterházy benigne afficimur, cum igitur ob id, tum vero quod fidelis noster quoque reverendus Joannes de Hedervára, episcopus Scopiensis, abbas beatae Mariae virginis de Zircz, custos et canonicus capituli ecclesiae Jauriensis ex eadem familia Hedervariana ultimus deficiens apud maiestatem nostram suppliciter institisset, quatenus praefatis in bonis

per totalem defectum seminis virilis eiusdem familiae Heder-varianae in nos legitime devolvendis sexus etiam foeminei homines praefici faceremus ac ius nostrum regium memorata in arce et castello bonisque eorundem hominum pro eis conferre ac impertiri dignaremur. Ac insuper, quod sumptus quosdam, in quasdam lites et controversias ac reapplicatio-nem certorum bonorum ad castrum nostrum Revistye per-tinentium penes assecutorias praedefunctae quondam cae-sariae regiaeque maiestatis, genitoris nostri desideratissimi, gloriosissimae reminiscentiae, erogatos insumpsisset ac etiam paratam pecuniam, quindecim nimirum millia florenorum Hungaricalium constituentem numerassent ac deposuissent (pro qua quidem summa castrum et bona Revistye, castellum item Sárffő cum pertinentiis saepius dictae viduae ac haere-dibus et posteritatibus legatariisque utriusque sexus universis iure redemptibili vigore donationis praememorati domini geni-toris nostri desideratissimi superinde emanatae possidenda concessisset) eandem ultro cessissent et in nos derivassent, totum et omne ius nostrum regium, si quod in praescriptis universis bonis Hedervarianis, signanter vero in totali et integra arce Hedervára sic vocata in Jauriensi ac castello praeterea Sárffő sic dicto Nitriensi comitatibus existentibus, habitis cum bonis ad eandem arcem et castellum spectantibus, universis denique eorum pertinentiis portionum possessiona-riarum in possessionibus videlicet oppidi Hedervára, Asván, Oltova, Egyház-Medve, Kenderes-Medve, Szabadi, Ujfalú, Zamoly cum curia eiusdem Ladamér, Dunaszeg, Szent Pál Sziget, Oetevén cum tributo ibidem exigi solito, possessionibus item Kisbaráti cum curia ibidem habita et praediis Taplan ac Esztergető vocatis in praefato Jauriensi, consequenterque in portionibus itidem possessionariis possessionis Lipótfalva Gyulúész, Remete, Kisbodak, Darno, Zely cum curiis eiusdem ac nobilitari domo lapidea in libera ac regia civitate nostra Sancti Georgii, duabus item liberis vineis ad eandem domum pertinentibus in Posoniensi, praedio item Nouak in Mosoniensi, necnon possessionibus Üregh, Hév Kuth, Kanya, Som, Sempse in Tolnensi, praeterea portionibus possessionariis oppidi vide-licet Saarfeő, Karthocz, Sarluczka Nitriensi et Nemcsi Bar-

siensi comitatibus existentibus, habitis aliisque villis, pagis, possessionibus, praediis portionibusque possessionariis et praedialibus, datis contributionum, tributis, educillis, nonis, decimis, terris item arabilibus — stb. — ad eandem arcem Hederuara modo praescripto et castellum Sárfeő nuncupatum de iure et ab antiquo spectantibus, spectareve et pertinere debentibus tam in Jauriensi, Poseniensi, Mosoniensi, Nitriensi, Barsiensi et Tolnensi, quam aliis intra ambitum istius regni nostri Hungariae comitatibus existentibus, de praesenti haberemus aut in futurum habere posse speraremus, vel eadem bona nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent maiestatem memoratis Elisabethae Eszterházy, cui quidem praefatorum universorum bonorum, durante vita sua, possessionem quietam et sibi propriam esse volumus cum libera eiusdem dispositione. Illa vero e vivis decedente, Catherinae filiae suae ex praedicto olim Stephano Hedervári, domino et marito suo susceptae ac progenitae, consorti videlicet fidelis nostri magnifici Joannis Viczay de Loos eiusdemque haeredibus et posteritatibus, primum quidem masculini sexus universis, illis autem non existentibus, aut deficientibus etiam feminei sexus hominibus ac eorum haeredibus et posteritatibus itidem utriusque sexus universis vigore aliarum literarum nostrarum donationalium superinde emanatarum iure perpetuo et irrevocabiliter apprehenda et possidenda dederimus et contulerimus in casu defectus masculini sexus familiae Hedervarianae. Ac insuper, quoniam pro comperto esset super certa bona arcis Hedervára, similiter et castelli Saárfeő quadraginta millium florenorum debita contracta haberi, quorum bonorum dominium nonnisi facta prius creditoribus exolutione mediante pecunia consequi liceret, ideo benigne quoque indulserimus, ut in iisdem bonis de praescripta summa liberam habeat ultimus deficiens pro legatariis disponendi facultatem; hoc etiam non praetermisso, ut saepius memorata Elisabetha Eszterházy et Catherina filia sua haeredesque et posteritates eius utriusque sexus universi singulas et quaslibet pertinentias arcis Hederuara ac castelli Saárfeő, quae prae manibus aliorum quorumvis quocunque titulo haberentur, pro sorte redimere ac reliquis bonis incor-

porare et coadunare possint et valeant. Assumentes praeterea in nos et successores nostros legitimos Hungariae reges dictos viduam Elisabetham Eszterházi et filiam Catherinam Hederuáry eiusque haeredes et posteritates utriusque sexus universos in quieto ac pacifico usu et dominio praetactae arcis Hederuára et castelli Saarfő, necnon earundem bonis ac pertinentiis quibusbilibet contra quosvis legitimos impetitores, causidicos et actores propriis nostris ac fisci nostri curis, laboribus et expensis tueri, protegere ac conservare velle, velimusque easdem in dominium eorundem bonorum dictique iuris nostri regii in iisdem habiti per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, vestro pro testimonio fide dignum, quo praesente fidelis noster, egregius vel nobilis Michaël Hegykeői, sive Franciscus Czepeleni seu Petrus Putez, tabulae nostrae regiae iurati notarii vel Andreas Farkas, neve Petrus Zok, nam Joannes Feieruári, namque Stephanus Torkos ni Nicolaus Tako, nisi Franciscus Thuransky, si Martinus Fekete, siquidem Stephanus Méhes vel Joannes Czíba, sive Franciscus Anyos, seu Petrus Zákány, non Joannes Arumpruster, siquidem Franciscus Székely, nam Joannes, aut Michael Sándor vel Stephanus Boronkai, nisi Stephanus Paczolai, si Petrus Jagaczicz siquidem Paulus vel Franciscus Gosztoni aut Petrus Kenesey, namque Andreas Laskay, aliis absentibus homo noster regius per nos ad id specialiter transmissus ad facies praescriptorum universorum bonorum Hederuarianorum, praesertim autem totalis et integrae annotatae arcis Hederuára in Jauriensi ac castello Saarfő Nitriensi comitatibus existentium, habitorum bonorumque ad eundem arcem et castellum spectantium universarum, denique eorum pertinentiarum portionum possessionariarum in possessionibus videlicet oppidi Hedervára, Asván, Oltova, Egyház-Medve, Kenderes-Medve, Szabadi, Újfalú, Zamoly cum curia eiusdem Ladamér, Dunaszeg, Szent Pál Sziget, Oetevén cum tributo ibidem exigí solito, possessionibus item Kisbaráti cum curia ibidem habita et praediis Taplan ac Esztergető vocatis in praefato Jauriensi, consequenterque in portionibus itidem

possessionariis possessionis Lipótfalva Gyuluész, Remete,
 Kisbodak, Darno, Zely cum curiis eiusdem ac nobilitari
 domo lapidea in libera ac regia civitate nostra Sancti
 Georgii, duabus item liberis vineis ad eandem domum per-
 tinentibus in Poseniensi, praedio item Nouak in Mosoniensi,
 necnon possessionibus Üregh, Hév Kuth, Kanya, Som, Sempse
 in Tolnensi, praeterea portionibus possessionariis oppidi vide-
 licet Saarfő, Karthocz, Sarluczka Nitriensi et Nemczi Bar-
 siensi comitatibus existentibus, habitis aliisque villis, pagis,
 possessionibus, praediis portionibusque possessionariis et prae-
 dialibus, datis contributionum, tributis, educillis, nonis, deci-
 mis, terris item arabilibus — stb. — ad eandem arcem
 Hederuara modo praescripto et castellum Sárfeő nuncupatum
 de iure et ab antiquo spectantibus, spectareve et pertinere
 inque Jauriensi, Poseniensi, Mosoniensi, Nitriensi, Barsiensi
 et Tolnensi comitatibus existentium, habitarum vicinis et
 commetaneis eorundem et earundem universis inibi legitime
 convocatis et praesentibus accedendo introducat praefatum
 Elisabetham Eszterházi ac Catherinam filiam suam ex prae-
 fato quondam Stephano Hederuari, domino, ut praemissum
 est, et marito suo susceptam et progenitam in dominium
 eiusdem et eorundem dictique iuris nostri regii in eisdem
 habiti statuatque eandem, idem, eadem et easdem ac idem
 eisdem ipsarumque haeredibus et posteritatibus, primum qui-
 dem masculini sexus universis, illis autem non existentibus
 aut deficientibus etiam feminei sexus hominibus et eorundem
 haeredibus et posteritatibus utriusque, sexus universis prae-
 missae nostrae donationis et iuris nostri regii titulis ipsis
 incumbentibus simul cum cunctis suis utilitatibus et perti-
 nentiis quibuslibet perpetuo possidenda, si non fuerit contra-
 dictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem,
 idem testimonium vestrum contra annotatas Elisabetham
 Eszterházi et antelatam Catharinam filiam suam in curiam
 nostram regiam, nostram personalem videlicet in praesentiam
 ad terminum competentem rationem contradictionis eorundem
 reddituros efficacem et post haec huiusmodi introductionis
 et statutionis seriem simul cum contradictorum et evocatorum,
 si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui prae-

missae statutioni intererunt, nominibus terminoque assignato, ut fuerit expediens, nobis suo modo et ordine fideliter rescribatis. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Viennae, Austriae, die decima quarta mensis Decembris, anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo.

Eredetije hártján, Fasc. 8. Nr. 27. és csak a parancs rövidebb formában papíron, záró pecséttel, Fasc. 9. Nr. 1. jelzet alatt.

E királyi parancsra az esztergomi káptalan ápr. 26-án jelenti, hogy Hegykői Mihály királyi táblai esküdt jegyzővel, mint királyi megbizzottal Cserei István kanonokot kiküldvén, azok egyhangulag eskü alatt jelentették, hogy márcz. 24-én Sárfőn megjelenvén, a szomszédok jelenlétében a királyi parancs értelmében Eszterházy Erzsébetet és leányát Katalint, Viczay János feleségét és utódaikat, előbb a fiu, annak nemlétében a leányát Sárfő várába és a hozzá tartozó birtokokba beiktatták. Beiktatás közben Borcsányi János Berényi György nevében a sárfői, kartoczi és sarluskai beiktatás ellen bizonyos pénz miatt ünnepélyesen ellenmondott, hasonlóan Fricz Mihály, Bossányi László és fia Mihály, Miklós és Pál nevében.

Márczius 28-án a szomszédok jelenlétében a sárfői várhoz tartozó Sarluskán, Karthoczon, 29-én Nemczin, ápr. 3-án Héderváron, ápr. 5-én Lipótfalván, Remetén, Kisbodakon, Darnón, Szelin és Novákon folytatták és befejezték a beiktatást.

Ápr. 6-án Eöteövényen s még ugyanazon nap Szigeten jelentek meg, a hol a beiktatás ellen Keössegi Ádám, a mennyiben káros a beiktatás birtokjogaira, ellenmondott. Ugyanazon napon Szent Pálon, Dunaszegen a szomszédok jelenlétében befejezték a beiktatást.

Ápr. 7-én Ladaméron, Zamolyon, Ujfaluban, Szabadiban, Kenderesmedvén, Egyházmedvén és Esztergetőn folytatták a beiktatást. Az utóbbi beiktatásánál Hamar Orbán, Fekete Jakab és Szabó István a birtokosok való pénze miatt, Téglás Péter örökjogon, ápr. 9-én Győrben Farkas András mint Szent Vid felőli határos s ugyanazon napon és helyen Buzgó György az esztergetői pusztára nézve ünnepélyesen ellenmondott.

Ápr. 8-án Ásványon és Oltován fejezték be az iktatást.

Végre ápr. 9-én mivel a törököktől, a keresztenség ellenségeitől való féltükben a naponkénti veszély miatt a kisbaráti birtoknak és nemesudvarháznak, a tápláni pusztának, Üreg, Hevkut, Kánya, Som, Semche birtokoknak (Tolna m.) beiktatását folytatni nem tudták, a hazai szokás és törvények szerint szomszédos biztosabb helyre Győrbe vonultak s a szomszédok jelenlétében folytatták a beiktatást, a hol Buzgó György Magger Placid pannonhalmi főapát nevében és személyében a kis- és nagybaráthi határok ügyében ellenmondott.

Ápr. 10-én Szentgyörgyön jelentek meg az ottani udvarház és a hozzátartozó 2 szőlő beiktatására, mely ellen Kecskés István városi jegyző tiltakozott, a mennyiben a beiktatás káros a város szabadságára.

mentességére (immunitas), bíraskodási jogára és egy meg nem nevezett Hédervár által adott térítvényre.

Befejezván mindenütt a beiktatást, az ellenmondóknak bizonyosságlevelet állítván ki, megidézték őket tizenötöd napra a királyi udvarba.

Később tiltakoztak a beiktatás ellen: ápr. 7-én Cséri Ádám a saját és testvére János nevében, ápr. 3-án Szendori István Bossányi László és fiai nevében a sárfői, kartoczi és sárluskai, ápr. 11-én Nagylessenyei István, Nagylessenyei Ferencz és felesége Kerekes Katalin Nemeticz beiktatása ellen zálogjoguk alapján és ápr. 19-én Vadani András, néhai Szávay György és felesége Anna leányainak Erzsébetnek és Ilonának, néhai Szávay György leányának Katalinnak és Szávay Istvánnak s Mátyásnak nevében az esztergetői pusztá beiktatása ellen a mennyiben birtokjogaikra nézve az káros, ünnepélyesen ellenmondottak.

Mivel ez utólagos ellenmondások a beiktatástól számított tizenötöd nap alatt történtek, az ellenmondókat a királyi udvarba idézték az adományozottak ellen.

Később ellenmondó nem jelentkező, a káptalan jelentést tesz az utolsó beiktatási nap utáni 16-ik napon. — L. u. ott Nr. 29.

276.

1659 január 2. Bécs. Ifj. Hédervár István özvegye, Eszterházy Erzsébet és leánya, Kata, Viczay Jánosné Eberhard (Pozsony m.) várbeli részüket 5000 magyar forintban felvállják Szelepcshényi György kalocsai érsek, nyitrai püspök és kancellárnak, «mivel nagy és elmulthatatlan szükségünkben bizonyos pénzt adott és a mellett a hédervári jószágnak leányágra való donatiójának megszerzésében az mi kegyelmes urunknál ő fölségénél mellettünk kiváltképen való segítséggel volt, sokat is fáradozott, ezeken kívül pedig azon donatióknak expedíciójáért való taxát plenarie magára vette és vállolta».

Egyszerű másodlat papíron, Fasc. 94. Nr. 21. jelzet alatt.

277.

1659 január 25. Hédervár Lőrincz halála után Hédervár János zirczi apát és győri örkanonok ifj. Hédervár István özvegyével, Eszterházy Erzsébettel gr. Nádasdy Tamás országbíró előtt megosztózik a birtokokon:

Hédervár János kapja Revistye várát (Bars m.) egészen és a sárfői kastély felét, Hedervár várának felét, — és mivel a falu az özvegyé — új falu alapítására megfelelő helyet, Egyházás és Kenderes Medvét, a szabadi-i szántókat és erdőket, Öttevény, a két medvei legelő, a Somogy megyei jövedelem és a berencsi javak felét, — az özvegy pedig a sárfői kastély, Hédervár vára felét

és a falut egészen, Öttevény, a két medvei legelő, a Somogy megyei jövedelem felét, továbbá Hédervár várához tartozó többi birtokot. — Közös marad az öttevényi korcsma-jog és a halászat.

Papiron, Fasc. 108. Nr. 14. jelzet alatt.

278.

1659. Az esztergomi káptalan tagjai, Gubasóczy János és Balogh Miklós előtt, néhai gr. Erdődy Gábor özvegye, Amade Judit, Hédervár Anna, Kerekes Andrásné, továbbá Kerekes Katalin, Lessenyei Nagy Ferenczné tiltakoznak az ellen, hogy Horeczky Ferencz Czifferen levő birtokát, Horeczky «részt» elzálogosítsa, Zennyeŷ Anna, Majthényi Borbála vagy pedig más zálogba vegye.

Fogalmazvány papiron, az esztergomi káptalan országos levéltárában, Caps. 58. Fasc. 4. Nr. 38. jelzet alatt.

279.

Pozsony, 1659 augusztus 24. I. Lipót Hédervár János scopia választott püspököt tanácsosi rangra emeli.

Nos Leopoldus dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate et fidelibus serviciis laudabilibusque et virtuosis ingenii animique dotibus et qualitatibus fidelis nostri reverendi Joannis Hederuary, electi episcopi Scopiensis, quae ipse sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde maiestati nostrae iuxta temporis et occasionis exigentiam fideliter exhibuit et impendit, ac quemadmodum de ipso nobis benigne persuasum habemus, tanto promptiori studio posterum quoque exhibere et impendere non cessabit, eundem itaque Joannem Hederuary, uti bene meritus est, in numerum et ordinem fidelium consiliariorum nostrorum (recepto ab eodem solito quoque et usitato consiliarius iuramento) recepimus, aggregavimus et annumeravimus, volentes et per expressum decernentes, ut tam consveto suo salario ex camera

nostra Hungarica pendendo, quam vero aliis omnibus honoribus, privilegiis, praerogativis, et libertatibus, quibus coeteri fideles, consiliarii nostri Hungarici utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere per omnem suam vitam possit ac valeat, imo recipimus, aggregamus, annumeramus volumusque et decernimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum in arce nostra regia Poseniensi, die vigesima quarta mensis Augusti, anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono, regnorum nostrorum Romani secundo, Hungariae et reliquorum quarto, Bohemiae vero anno tercio.

Leopoldus m. pr.

Georgius Szelepcsényi m. pr.

Archiepiscopus Colocensis

Andreas Ruthkay m. pr.

Eredetije papiron, alján felzetes pecséttel, Fasc. 1. Nr. 22. jelzet alatt.

280.

1660 február 26. A garamszentbenedeki konvent előtt Csathó Mihály, a revistyei vár és birtok kormányzója ura, Héderváry János, scopii püspök, zirczi apát, győri órkanonok és királyi tanácsos nevében visszavonja a fűrési részirtok (Bars m.) adományát, — mit ura előbb az elefánti pálosoknak olyan feltétellel adott, hogy csak az ő halála után vehetik birtokukba. Mivel azonban a pálosok még az ő életében királyi jóváhagyást és beiktató parancsot szerezvén, a birtokba magukat beiktatták, az adományt visszavonja, a beiktatás és a beiktató levél kiadása ellen tiltakozik.

Eredetije papiron, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 934. Nr. 84. jelzet alatt. — Valószínűleg ezen ügyben küldi ki Lessenyey Nagy Ferencz barsmegyei alispán az egyik szolgabíró és esküdtet Héderváry János scopiai püspökhöz Zsarnóczán, 1661 márcz. 8-ikán kelt levelében. U. o. Fasc. 1666. Nr. 30.

281.

Szüles (?), 1662 szeptember 16. Borcsiczky István a kamara tagjainak.

Spectabilis ac magnifice, generosique domini, patroni mei gratiosissimi, humillimorum servitiorum meorum demissam commendationem.

Két rendbeli parancsolatját vívén Ngdnak és Kgteknek Revistye várának apprehensiója végett, noha immár azelőtt Hedervárinj (*így*) asszonyom ő nga emberei praeveniálván a dolgot, újonnan megeskedték vala a várbéli szolgálót ő nga és több successorok s interessatusok hívsígre, mindazonáltal serio fogván én is a dologhoz, tartóztatván ingó-bingó marhát is mindaddig, az míg a várat feladják, adhibeálván más stratagémánkot is, arra kellett az ő nga embereinek lépni, az ingóbingó jókat felszabadítván, circiter 140 szombati mécz buzának vetésre ultro cedálván, a várat jószágostul resignálták debito modo selmeczi kamaragróf uram ő nga jelenlétiben s más több vicinusok elűtt is a várat 13 huius kezemhez vettem. Tíz muskatirost helheztetvín oda, megmondottam a nemes kamara akaratajáig túlem kelletik függnie, az több jószágot is kamaragróf uram ő nga assistentiájával jó módon elfoglaltam, e jövő héten vetésekhez is kezdem Istennek segítsigibül.

Minemű assecuratiót kellett adnom Hédervárinj asszonyom ő nga emberinek, im páriáját megküldtem, mivel az atyafiakot illetnék res mobiles, abban nem mertem magamot avatnom, commissióm sem livín reája. Vagyon feles búza asztagokban, szirű marha mindenfelé, kazal megér 2000 fl. az ingó bingó marha. Tovább azért contractusban specificált 6 punctum vígett mit parancsol Ngd és Kgtek, a tívű leszek. Mivel penig oly revid idő alatt jószágnak állapotját s quantitását felettébb genuine nem experiálhattam, bí informatiót most nem küldhettem, hanem most csak Héderváry János uram portiójárul való urbariumot küldtem fel. Két dotalistánál és az több zálogos uraknál kezel vagyon két annyi, kennyű collineálni abbul az jószágnak quantítását és utilitását; a selmeczi kamarának valóba tetszik. Én az többiben az Ngd és Kgtek dispositióját várván, kívánom, hogy Isten nagy sokáig tartsa és éltesse szerencsésen Ngdat és Kgteket kívánatos jó egészségben. Szüles (?) die 16 Septembris 1662.

Sp. ac. Mag. G. D.-um

servus obligatissimus
Stephanus Borcziczky.

Kivül: Spectabili ac magnifico, generosisque dominis, dominis N. N. sacrae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praefecto et consiliariis, dominis, dominis et patronis meis gratiosissimis.

A mellékleten: Hae conditiones admissae (?) sunt:

Res mobiles, id est quae inventatae sunt nuper per dominum iudicem nobilium, id est restantiae (?) universae in domo Revistyensi, (coram homine fisci liquidando) familiae Hederváry et successorium plenipotentariis extradabuntur stb.

Eredetije papiron, az Országos Levéltárban, N. R. A. Fasc. 1011. Nr. 30. jelzet alatt. — U. azon év nov. 4-ikén is ír egy levelet, melyben a teendőkre utasítást kér és jelentést tesz a birtok állapotáról. U. ott Fasc. 1012. Nr. 24.

282.

1665 április 18. Héderváry Kata Öttevénysziget felét — mely előbb Farkas András győri harminczadosnál volt zálogban — 3700 frtéért Montecuccoli Raymond győri generalisnak zálogosítja el.

Papiron, Fasc. 29. Nr. 18. jelzet alatt.

283.

1666 december 24. Túróczi prépostság. Ruttkay Miklós, a jezsuiták túróczy rendházának főnöke elismeri, hogy Héderváry Zsuzsanna, Horváth Zsigmond özvegye megfizette azt a 100 frtot, mit novemberben kölcsön vett a nagyszombati Kollégium igazgatójától, Vid László atyától.

Eredetije papiron, alján pecséttel, az Orsz. Levéltárban. N. R. A. Fasc. 38. Nr. 3. jelzet alatt.

284.

Szent Zsófia kastély, 1668 április 3. Gróf Theökeöly István elismeri, hogy 2500 tallért vett kölcsön 6 perczentre Héderváry Zsuzsannától, Veglai Horváth Zsigmond özvegyétől 1669 husvét keddjéig.

Papiron, alján pecséttel, N. R. A. Fasc. 38. Nr. 3. és Fasc. 132. Nr. 2. jelzet alatt.

285.

Keresztúr vára, 1668 augusztus 16. Gr. Nádasdy Ferencz országbíró megparancsolja Nagyszombat város hatóságának, hogy néhai Veglai Horváth Ferencz özvegyét, Ordódy Erzsébetet, továbbá

Zsigmond özvegyét, Héderváry Zsuzsannát vegye oltalmába a város ügyésze ellen, a ki néhai férjeik nagyszombati birtokait lefoglalta és védje meg azokban mindaddig, míg néhai férjeik nevét viselik.

Eredetije papíron, alján pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 1610. Nr. 29. jelzet alatt.

286.

1670 *augusztus 3.* Az esztergomi káptalan jelenti, hogy Somogyi István Héderváry Katalinnak, Viczay János özvegyének, mint gyermekei Viczay Ádám, Erzsébet, Barbara és Teréz természetes és törvényes gyámjának nevében a beiktatás után a káptalan előtt július 26-án ünnepélyesen ellenmondott Maholány János, Dekany Márton, Kordicz István és néhai id. Bokros László örököseinek a részben rommá lett Eberhard várába és a hozzátartozó birtokokba (Tamásháza, Tótnyárasd, Madarász, Csötörtöki, Eberhárdi birtokrészek, Pruk, Misérd, Tarcz, Szemeth, Lakpaka, Előpatony, a két Kürth, Felistal, Nyárasd, Vizköz, Vámosfalu, Fel-Beke, Német-Loók, Réwköz, másként Wizköz és Alfalu, másképp Kispatony) való beiktatásnak.

A beiktatási jelentés könyvalakú párja Fasc. 94. Nr. 26. jelzet alatt.

287.

1674 *április 7.* Héderváry Zsuzsanna (előbb Veglai Horváth Zsigmond, majd Kapy Gábor özvegye) halála után Héderváry Kata és a Kerekes család (Kerekes András és Héderváry Anna gyermekei: Krisztina, Anna és Zsigmond) megosztoznak.

Papíron, Fasc. 59. Nr. 20. jelzet alatt.

288.

1681 *márczius 21.* A győri káptalan átírja Héderváry Kata 1681 márczius 13-iki végrendeletét.

Nos capitulum ecclesiae Jauriensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos ad instantiam et legitimam petitionem nomine et in persona generosae ac magnificae dominae Catharinae Hedervári, spectabilis ac magnifici olim domini Joannis Viczay relictæ viduae, (quæ ob adversam corporis sui valetudinem

nostri in praesentiam venire nequivisset) coram nobis factam, duos ex nobis, nempe admodum reverendos dominos Andream Matussek Papensem et Martinum Jager Rabensem archidiaconos, fratres et concanonicos nostros ad audiendam, nobisque suo modo referendam infrascriptam fassionem, seu super ultima voluntate factam testamentariam dispositionem nostro pro testimonio fide dignos duximus transmittendos, qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub puritate conscientiae ipsorum fideliter retulerunt hunc in modum, quod cum ipsi die decima tertia mensis Martii (*márcz. 13.*), anni modo labentis infra scripti ad instantiam praefatae dominae fatentis modo praevio exmissi, in et ad arcem Hedervára accessissent, eotum saepe fata domina Catharina Hedervári coram eisdem personaliter constituta, seriem eiusdem testamentariae seu ultimae voluntatis suae dispositionis, in certa signatura per modum libelli Hungarico idiomate confectam et certa quatuor regesta, nonnulla puncta eiusdem testamentariae dispositionis in se continentia, omnia propria manus subscriptione, sigilli-que usualis munimine roborata, in certa charta per eandem dominam fatentem obsignata eisdem exhibuisset, seque iuxta continentias earundem exhibitaram in omnibus punctis et clausulis disposuisse, sponte et libere, vivaeque vocis suae ministerio fassa fuisset. Cuius quidem testamentariae dispositionis seriem una cum praescriptis regestis modo praevio obsignatam et manibus ipsorum traditam, iidem concanonicus nostri nobis exhibuerunt et praesentarunt huiusmodi sub tenore.

Jezus, Mária, József, édes patronusim és patronáim segél-jetek ezekre. Atyának, Fiúnak és Szent Lélek Istennek nevében, Amen.

Én Hedervári Kata, néhai tekéntetes és nagyságos Viczay János szerelmes uram özvegye, szerelmes anyám asszonnak, Eszterhás Örsébetnek egyedül maradt leánya, Istennek ő szent fölségének súlyos látogatását sok külön-különféle nyavalyákban érezvén és az emberi gyarlóságot is előttem viselvén, az én szegény bűnös lölkömnek, mind szerelmes halottimnak lölkök nyugodalmokra egy kis rendölést akarok tenni, az én édes szerelmes asszonyom anyámnak én reám érdemetlenre szerzett s maradt javaibul, kérem

azért az én Istenemet, légyen ő szent fölségének nevének dicsíretire. Kérem az én kegyelmes asszonyomat, boldogságos Szűz Máriát, őriző angyalomat, patronusimat és patronáimat, Istennek minden dicsőséges szentit, hogy esedezzenek érettem, hogy ezen kicsin rendelésemet vegye jó neven szegény bűnös szolgálójától s legyen szent akaratja szerint ezen kicsin írásom.

Jóllehet az én szerelmes asszonyom anyám Eszterhási Örsébet, az ki a hédervári jószágának szerzője (*így*) lévén, szabadon rendölhetett volna, nemcsak unokáinak, úgy mint az én gyermekeimnek, de még másoknak is, az minthogy olyan szándékban is volt, sok ezer forintokra ment volna Isten nevének dicsíretire és istenes ígikre gyermekimre való rendölése az hédervári jószágból s másoknak is, az kit szóval is jelentett nemcsak én előttem, de más böcsületes szerzetes egyházi emberek előtt is, az minthogy el is kezdette istenes szándékját és akaratját írnya, de mivel istenes elkezdett szándékát meggátolta a remintelen halál, vévén azért én mind egyházi s mind világi törvénben forgott embereknek tanácsát, né talán jüvendőben az atyafiúi egyezségnek bántására okot ne adjak, abban hagyom és nem írom.

Mindazáltal kiváltképen, hogy említett szerelmes anyámnak sok nyughatatlan fáradságos élete után nagyobb lölki nyugodalmára légyen az más világon is, kérem az nagy Istenért az én szerelmes gyermekimet és utána valókat, hogy az mit istenes ígikre rendelt, szentegyházokra, a ki hátra maradott volna, az kit én véghez nem vittem volna, az mely rendölés nem is volt sok, beteljesétsék, én már az derekát, — Istennek hála — végben vittem, az ki penig hátra vagyon, kitetszik pöcsétes jegyzésemből.

Hogy penig Istennek áldása ezután is maradjon az szegény Hedervári házón, a mint ekkoráig Istennek áldása megvolt, kiért dicsírtessék Istennek szent neve, kérem szerelmes gyermekimet, s utána valókat, küvessék nyomdokit szegény jámbor eleimnek a többi között ebben is, hogy mindenkor három koldus, ha deák lesz is egyik köztök, tartasanak kenyérből, napjában két-két cipót adván.

Micsoda adósságot szerzett szegény asszonyom anyám az hédervári és több jószágának megszerzéséért és oltalmá-

ért, Istennek szent neve dicsírtessék, én azokat megfűzetgettem apródonként, a ki sok ezer forintokra ment volna, az minthogy húszezer forétnál többet fizettem, már igen kevés lévén hátra, kit én elköthettem és eltehettem volna, avagy szegény bűnös lölkömért rendölhettem volna, azért valami volna még hátra, megmutatván adós levelét, fizettessenek meg neki.

Az mi azért az magam bűnös lelkömnek üdvösségeért való rendölésemet illeti, vagyon háromszáz aranyam az győri pater francziskanusoknál levő ládámban, egyik százas arany, az többi ki tízes Mátyás király és körmöczi aranyak. Ugyanazon ládában vagyon garasul s egynihány tallér is van közte, floreni hatszáz, mindezeket lölkömért rendöltem, ugyanezen győri ládámban fölтанálják s mindezen kezem írásával és pöcsétemmel megerősítettett testamentumomban is fölтанálják. — Még ezeken kívül többet is rendöltem lölkömért, azt is fölтанálják jegyzésemben. — Ha gyermekimnek kölletik, egy holnap alatt fölválthatják a paterektől, de ha ez idő alatt föl nem váltanák, maradjon azoknak, a kiknek rendöltem.

Az óvári mészárosoknál is vagyon ezer s egynihány száz foréntom, azt is keressék meg gyermekeim. Lósi s hedervári két szentegyházokra voltam ugyan adós, mindazonáltal úgy itílem az lósi szentegyházokra nem sokkal maradtam adóssá. Mindazonáltal rendeltem az lósi mindkét szentegyházra és az hedervári két szentegyházra, melyeket pöcsétes jegyzésemben fölтанálják, azt is kívánom, megadatódjék. — Mindazonáltal az mi héja vagyon Szent Mihály egyházának, azt is csinálják meg az jövedelemből.

Ásványi, medvei, lipiói¹ szentegyházoknak is, ha édes atyámnak és anyámnak rendölésinek eleget nem tettem volna, azt is adják meg. Ez nagy régi kötelesség. Ha valami régi kötelesség volna az hedervári két szentegyházon s a többinek is, a hova mivel tartozom s ki nem szabadétottak volna belőle, megadják, mivel régi feles írás vagyon az szentegyház ládjában.

Pater Vid László uram sokakból fölszabadétott s a

¹ Tollhiba : lipóti helyett.

kápolna ezüst mívét a szentegyházokra rendölte. Megfizessék, ha valami hátra maradott volna.

Lósi s viczai szegény embereknek hagyok száz mérő búzát, azonképen az hedervári jószágban levő községnek is száz mérő búzát; osszák föl mind közönségesen magok között.

Az hedervári újonan épült ispitálra tettem az győri ládában száz foréntot, ehhez még rendöltem az hedervári jövedelemből háromszáz foréntot, mely pénzt hagytam, hogy az én öregbik leányomnak Viczay Örsébetnek, úgy mint Amadi Ádám fiam uram házastársának adják interesre, melynek interessét költsö (így) azon ispitálban levő koldusok szükségére, minden koldusnak ruházatjára öt foréntot. Ezen kívül Hedervárott két jobbágyot hagyok az ispitály számára, a ki az földeket szántsa és fát hordjon nekiek. Ha pediglen földeket nem adnának nekiek, tehát hét koldusnak mindenikének hat-hat mérő gabonát, felét Szent György napján, felét pedig Szent Mihály napján esztendőnként. Ezek a koldusok pedig azonkívül vannak, az mely három koldus felől följobb emlékeztem, kiknek az szegény eleim rendöltek kenyeret, azonkívül másból sem hagyják őket.

Miulta pediglen az hedervári jószág kezemre szállott, úgy itélem, húszezer foréntnál több adósságot fizettem, azonkívül pediglen szegény asszonyom anyám istenes igikre való rendölését; méltán azért ezen rendölésemről nem szólhatnak, ha többet rendölnék s rendöltem volna is, mivel Istennek ő szent fölségének rendöléséből két öregbik leányomat ¹ böcsületesen kiházosétottam, kívánom azért, hogy az öccsöknek, Teresiának is, az mint az más két öregbik nénjének, mindeket, az miket meg nem szerezhettem volna, megszerezzék és szintén oly böcsületesen kiházosétsák. Ezüst mívből is szintén annyit, az mint az nénjeinek kinek-kinek adtam, annyit adjanak.

Szegény Horváth Sigmondné ² asszonyom győri házbeli résziért adtam ötszáz foréntot, azonképen szegény Hedervári Anna néném asszony résziért is adtam ötszáz foréntot, kinek

¹ Viczay Erzsébet és Borbála, Czikulini Istvánné.

² Héderváry Zsuzsanna.

egyik ötszáz foréntjét rendöltem öregbik leányomnak, Viczai Örsébetnek, az másik ötszáz foréntjét peniglen Viczai Teresia hajadon leányomnak.

Ezen kívül egy öreg mosdó medenczéstül vagyon, melyet Hedervári János bátyám uramtul kiváltottam, melyet ő kgme zálogban vetvén több ezüstmívvel hatszáz foréntban, egy arany kereszttel együtt kiváltottam; ezt is hagyom Viczai Örsébet leányomnak.

Ezen kívül szegény Sós Istvánné néném asszony hagyott énnekem testamentumban tizenkét ezüst csészét, aztot hagyom Amadé Katicza unokámnak.

Mivel az hedervári jószág és Reviscse szerzéséért és több más jószágoknak is megszerzésiért és oltalmáért sokat fáradván szegény édes anyám, az leányágra nézendő jószágot zálogban vetvén, készpénzt is elköltött az hedervári jószágra és hasznos szükségesre teríttette, az ő részeket ki köll adni, az mint pöcsétes jegyzésemben is, a mint tudtam, felírtam. Valami kevés aranymívecske vagyon az Teresia kezében, az gyermek számára hagyom. Az fölyül megírt ezüstmívet, a hova mit rendöltem, azonkívül az mi marad, intézzék istenesen köztök.

Mancza nénémnek is, míg él, hagyok az hedervári jószág jövedelmébül esztendőnként húsz-húsz foréntot, az minthogy szegény asszonyom anyám rendölése is ezt tartotta.

Csemeteiné asszonyomnak is, mivel négyezer foréntja is vagyon ő kgmének az jószágom, esztendőnként hagyok tizenöt-tizenöt forintot. — Czecziliának is adjanak esztendőnként öt-öt foréntot.

Az mi penig az több kezeknél megmaradandó jószág állapotját illeti, kérem az édes gyermekimet, magok előtt viselvén legelsőbben is az Istennek ő szent fölségének dicsőségét és az én hozzájok való anyai szeretetemet és magok között való szép egyezséget, mind az jószágnak gondviselésében és annak fölosztásában mentül csöndesebben és istenebben lehet, úgy cselekedjenek és mind énnekem holtom után s magoknak is jó hírt — nevet inkább, hogy sem böcselenséget szerezzenek.

Szegény Barilovics György feleségét és árváit ne hábor-

gassák és mind az szegény asszonyom anyám s az én rendölésem szerint is igazságokban megtartsák.

Mindezeknek nagyobb előmenetelére és vígben vite-
lére testamentariusoknak valloim méltóságos esztergami érsek
uramat ő ngát, méltóságos gróf Eszterhás Pál kegyelmes
uraimékat ő ngokat, Eszterhasi János bátyám uramat ő
kgmét, Matusek András és Telekessi András uraimékat ő
kgmeket, kiknek directiójában és kegyelmes gratiájában s
gondviselésekben ajánlom szerelmes gyermekimet s kérem
is nagy alázatossággal ő ngokat s ő kgmeket, ne nehezteljék
ezen istenes dispositiómat Istennek nevének dicsíretire és sze-
gény árváimnak is előmenetelekre promoveálni, hozzá tévén
azt is, mivel Isten ő szent fölsége kisebbik hajadon leányomat
Viczei Teresiát szép elmével és okossággal megáldotta, kérem
tovább is az én méltóságos és kegyelmes uraimat ő ngokat
és kedves atyámfiat s jóakaró uraimékat ő kgmeket, méltóz-
tassanak annak is állapotját Istennek nevének dicsőségére és
szegény jó emlékezetű s jó hírűnevű eleimnek böcsületire ren-
dölni és intézni.

Temetésemet rendöltem Posomban, pater franciskanusok
templomában édes szerelmes szüleimhez, a kire kérem az
Istenért az én édes gyermekimet s utánom valókat, hogy
engemet minden ceremonia, praedicatio és költség nélkül
temessenek. — Az mi peniglen temetésemre szükségképen
kivántatnának, arra hagyok száz tallért az jövedelemből, ha
kész pénzt nem találnának utánam. Minek előtte penig hagyott
temető helyemre megindéttanak testemet, elsőbben is az Bol-
dogasszony templomában, hacsak egy napra is tegyék le
testemet, és azután vigyék az megnevezett helre Posomban
szegény szüleimhez. Temetésem penig estve légyen másnap
és isteni szolgálatok mindenütt szolgáltassanak érettem.

Vannak jegyzésem pöcsét alatt is és pöcsét nélkül is;
kérem arra is édes gyermekimet és utána valókat, betelje-
sétsék. — Szolgáknak, szolgálóknak mind a kívül én, szegény
édes atyám uram, anyám idejében adósok maradtunk volna,
megfizessék. Polgárságnak is mind Hederváratt, Lóson s
más jószágokban is ha adósságok tanálkoznának, megfizet-
tessenek. Több bizonyos adósságot is s vitálos adósságot is,

ha tartoznám, tudja Matusek uram, de úgy vilem, pater Vid uram kiszabadétott, megfizettessenek, egy részt már megadtam benne, szentegyházokra rendölte, az többit is megadják, — vannak jegyzésim a szentegyház ládájában felőle; — egy szóval valaki igazságát mutathaja vagy megbizonyíthatja, kérem az Istenért, fizessenek meg neki.

Egy zacskóban vannak még jegyzésim régi adósságok, kit legjobban tud lösi pater uram. Szegény Szentkeresztinének s másoknak is megadják. Kérem mindezekre szerelmes gyermekimet és utána valókat, lölköm könnyebbségére beteljesítsék, ne sokalják és megtartsák, hogy Istennek áldása is annál inkább maradjon rajtok.

Hasonlóképen szegény asszonyom anyám rendölésebü is, a ki hátra volna, egy szóval valakinek adósak vagyunk, és igazságos keresetit mutathatják, mind megfizessenek, mert vagyon is miből. Hasonlóképen szegény édes atyám és anyám a kinek adósak maradtanak volna, mind megfizessenek. Az Istennek öt mélységes sebeiért és az boldogságos szűz Máriáért kérem, az én írásomat ne vegyék tréfára, hanem beteljesítsék.

Kérem, ennekem mind fejenként az Istenért és az ő szent anyjáért, valakiket, mind szolgálakat, szolgálókat és minden rendeket megbántottam volna, ennekem megbocsásanak.

Istennek, szent anyjának ajánlom szerelmes gyermekimet, jóakaró atyámfiait és jóakaróimat, áldja meg és áldása szálljon reájok, tartsa meg szent nevének dicsőretire, szent anyjának tisztetüre, amen.

Hedervárott die decima tertia Martii, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo. Hedervarj Kata. (L. S.)

Regestorum vero quaternorum et primi quidem contentia talis est:

Jesus, Maria, Josef! Magyarországbán Boldogasszony provinciájában lévő kalastromra, más istenes ígikre is ezeket rendöltem:

Győri kalastromra ötven foréntot, soproni kalastromra ötven foréntot, Szent-Katarinai kalastromra ötven foréntot, németújvári kalastromra ötven foréntot, nagyszombati kalastromra ötven foréntot, kismartoni kalastromra ötven foréntot,

Boldogasszony kalastromára ötven foréntot, szombatheli kalastromra ötven foréntot, csallóközi szentantali kalastromra ötven foréntot, posoni kalastromra ötven foréntot. Ezeket mind szent misékre rendöltem, hogy miséket mondjanak szegény bűnös lölkömért. Posomban oltári eszközre hatvan foréntot. Szegény asszonyom anyám akarátja is az volt; azért igen kérem, arra fordítsák ezen hatvan foréntot ő kgmek. — Győri Szent Antal oltárához való oltári eszközre, annak megcsináltatására húsz foréntot; mivel már magam megszabtván, jól véghez vittem, húsz forénttal vígben vihetik ő kgmek. Hedervári ispitálra három száz foréntot; még három százat adjanak hozzája. Ásványi, lipóti, medvei szentegyházokra hetvenöt foréntot, Celben¹ egy pöcsétes gyűrűt, huszonnégy foréntot szent misékre, a szent képre a gyűrűvel együtt egy gyöngyös koronát, Talba² szent misékre huszonnégy foréntot, az szent képre egy gyűrűt, szigetközi Lós táján levő plebánusoknak szent misékre tizenkét foréntot, posoni. pater jesuitáknak, vagy a hova pater provincialis uram rendöli, három száz foréntot, lósi két szentegyházra, az én intentiómra száz foréntot, hedervári két szentegyházra intentiómra ötven foréntot, Varga Mártonnak hat foréntot, tanuló deákoknak tíz foréntot, posoni, győri ispitálban tíz foréntot, lósi, hedervári koldusoknak tíz foréntot, szentmártoni kalastromra szent misékre huszonnégy foréntot, soproni, bondorfi³ oltárt megcsináltassák. Hedervári Kata. (L. S.)

Alterius autem ordo verbalis sic sequitur:

Jesus, Maria, Josef segéljete! A leányokra nézendő jószágot, pénzt, mennyit költött szegény asszonyom anyám a jószágok keresésére, Eberhardot eladván, melynek csak a feliért is még szegény bátyám Eszterhas Ferencz uram része szegény asszonyom anyámnál nem volt is, mostani esztergami érsek uram csak az feliért is feles pénzt akart adni. Szegény Balogh István bátyámtul is maradtott ötezer forént adósság, melyet Eszterhas Pál uram ő nga fizetett meg szegény asszonyom anyámnak. Czifferi jószágot Kerekes

¹ Maria-Zell.

² Marienthal.

³ Pandorf

András sógor uramnak adta zálogban. Itélem harmadfélezer forintban szegény Eszterhasi Rebeca, Ilonka részét is, részéről maradtott pénzt, jószágot is, a kit szegény Berény György sógor uram fizetett szegény asszonyom anyámnak, a dobronai jószágban jutott jószágban (*így*) zálogban adván Bereni uramnak. Ennekem nem jut eszemben, mennyi pénzt adott reá szegény sógor uram; tudja néném asszony. Kisbarátit is szegény asszonyom anyám pénzére váltotta ki szegény apám uram háromezer forinton. Csemeteiné asszonyom pénze is, négyezer forint van a jószágon, kit testamentumban is fölirtam. Reviscsén is volt a leányágnak tizenötezer foréntja, azt is a hedervári jószágra írták, a donatióban is föl van írva. Hedervari Kata. (L. S.)

Tertii etiam cursus sic se habet:

Eberhartot szegény asszonyom anyám, nem lehetett másképen az hedervári jószágot megszerzeni örökben, adta mostani esztergami érsek uramnak ő ngának ötezer foréntban írván, pénzt is adván ő nga szegény asszonyom anyámnak, egy részt még az hedervári donatióért iratván, de én szegény Nádasdi Ferencz uram előtt contradicáltam szegény asszonyom anyám örökben eladásának, azért jövendőben jó vigyázással lévén gyermekim, hozzá juthatnak, sokkal többet ér. Szentgyörgyi házat is, szőlőkkel együtt négyezer foréntban van zálogban, ez úgy itélem a hedervári jószághoz való. Az czifferi jószág azon kívül van zálogban, de az leányágot is illeti, a mint fölirtam, szegény Balogh István uramtul maradt ötezer forént adósságot, mikor Neboiszán az osztály volt. Hasonló ötezer forént adósságot, mely Forgács Ádám uramnál ő ngánál van, adtak szegény Sósne néném asszonnak, az is szegény néném asszony holta után engemet illetett, kereshetik a gyermekim. Úgy jut eszemben, még élteben is szegény asszonyom anyámnak engedte szegény Sós Istvánné néném asszony. Az jószágokat, tudják mennyi, melyik illeti minden utánam, szegény uram után az leányágot. Hedervarj Kata. (L. S.)

Quarti denique series sequitur in hunc modum:

Hagyott szegény asszonyom anyám győri pater jezsuitáknak ezer tallért, ugyan Győrött Szent Xaverius kápolnáját

stucaturra csinálni, padimentumát is; az lébeni oltárt meg-aranyoztatni, ezeket véghez vittem. Posonyi kalastromra ezer foréntot megadtam, győri kalastromra ötszáz foréntot megadtam, soproni kalastromra háromszáz foréntot megadtam, karmelitáknak Bécsben százötven foréntot megadtam. Szombati, pozsonyi, szentkatalinai kalastromra Pálfalvai püspök uram adóssága érdekében adtam négyszáz foréntot, ezt is megadtam. Vannak mind a lósi, hedervári cseléd között régi adósságok, kiknek mit szántam, mit adtam meg benne, tudja lósi pater uram. Az ládámban, vagy egy sacskóban találják, a kit velem hordozok, fölszámlálván, azt is megadják, cselédekkel számot vessenek, Remetével, többekkel.

Hasonlóképen szegény Viczai Ádám uramtul is maradtak régi adósságok, úgy mint patika; az patikát megelégettem, szegény M[áty]ás Mihált is, hanem ha még hátra volna valami benne, a levele szerint megadják neki. — Tirinperger adóssága is volt, hallottam hétszáz forént, nem tudakoztam; ha azért igaz ember találkoznék, a kinek hatta volna, adják meg, tartoznak vele; másokat is hasonlóképen. Ezen folyúl írt Tirimperger adósságát ha ki keresni, igaz kereseti volna, az Istenért megadják, a több adósságokat is, ha nem, hát istenes egyházi emberek a hová itílik, szentegyházokra adják, hétszáz foréntnek hallottam lennyi.

Panna anyjának szőlőért tizenöt foréntot, Pakai Katiczának szoknyára ötven foréntot, Grub Katiczának húsz foréntot, Katának húsz foréntot.

Szegény bátyám Hedervárj János uram adósságát is megfizessék, a bécsieket, mivel pater Tissinger uram adott nekem azon adósságok megfizetésére keresztet, pohárt. Sipos Mártont lovai káráról megelégetsék két lóért: az ki pék volt Hedervárott, szőlőért az feleségének tíz foréntot. Darnai Sipos Pált is megelégetsék a lováért; akkor veszett el, mikor Matusek uramat Garamszegre küldtem. Hordókat mindenfelé megadják, boradósságokat is megfizessék. — Lósra való jegyzésem, talán hederváriak is vannak egy sacskóban vagy ládámban; szegény Szentkeresztinének, többeknek, melyet tud lósi pater uram, kérem, azt is megadják; a kiknek meg nem fizettem volna, föl van írva. Ásvánt egy asszony, úgy jut

eszemben, Vadásznénak mondta magát, kért tőlem régi adósságot, ha kérné maga vagy maradéki, megadják.

Győri barátoknak minden esztendőben a kisbaráti hegyről tíz akó bort, buzát tizenöt mérőt Hedervárról, Lósról az soproni barátoknak esztendőnként adjanak hét akó bort, tizenöt mérő buzát, Neboiszárol szombati barátoknak húsz mécz buzát, Bösze Mihálnak, a ki most Lóson lakik, hat foréntot, szegény Káldi árváinak húsz foréntot. Lovázmestert is megelégtésék, nem sok, tavaly megadtam neki. Mattjok régi lovászt, Szőlősit megelégtettem, úgy jut eszemben; ha nem, megelégtésék, föllajtárt is, Barbély Györgyöt is; szegény úrért méltó. — Szabó Mátyásnak is adósa maradt, megadják, Bertának két ökröt, Pogácsás kertésznek egy tehenet, Ocsák Mihály majornénak (*így*) húsz foréntot, mostani lósi majornénak a hedervári szolgálatjáért tíz foréntot, mostani hedervári marha pásztorninak, a ki Hedervárott majorné volt, tíz foréntot, Sánta Pálnak három foréntot, Szita Mihált is faragó végett megelégtésék, régi hedervári német pék feleségének is tíz foréntot adjanak.

Vannak jegyzésim régi adósságok végett, melyet tud lósi pater uram, kiknek mivel adós vagyok, azokat is megelégtésék, egy szóval mindeneket. Mindezekre kérem szerelmes gyermekimet, utánam valókat, lósi, hedervári pater uraimékat, kiknek istenes és jó lölkiismerettel, mivel tartoztunk, legyenek érette, megelégtésék, beteljesésék gyermekim, a mint ő kgmek itélik. Matusék uramat is igen kérem, ő kgme is tud ezekben. Jezus, Mária, József, Istennek minden szenti segéljete ezekre, Amen. Hedervárj Kata. (L. S.)

Ezen jegyzésben vannak, a kiket már beteljeséttetem is, úgy jut eszemben, tudja lósi pater uram. Peresztegi szabónak is megfizessenek; a temetésre varrott.

In quorum quidem omnium fidem, firmitatemque perpetuam nos ad fidelem et fide dignam praenominatorum dominorum fratrum nostrorum relationem praesentes literas nostras, seriem totius praescriptae testamentariae dispositionis in se comprehendendas, iurium eorum, quorum int[er]erit], futuram ad cautelam nec[essariam] sub sigillo huius capituli nostri usitato et authentico extradandas duximus et conce-

dendas communi suadente iustitia. Datum feria sexta proxima post dominica Laetare, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo. (L. S.) Lecta in capitulo.

A győri káptalan 1681 máj. 18-iki hiteles átiratából, melyet Szelepcshényi György királyi helytartó Sopronban 1681 máj. 16-ikán kelt parancsára adott ki Viczay Ádámnak. — Fasc. 108. Nr. 19. jelzet alatt. — Héderváry Kata hagyatékát inventariumba vette 1681 máj. 14-ikén Sebessy Márton győrmegyei, csallóközi szolgabíró és Torkos János esküdt Viczay János kértére és Buzghó György alispán panaszára. Fasc. 108. Nr. 22. — Az ingóságok leltárát kiadta br. Radvánszky Béla: Magyar családélet és háztartás II. k. 362—371. ll.

PÓTLÉK

AZ I. KÖTETHEZ

289.

1135. Az országos méltóságok között: *Hedrico Supr[uniensi] . . . comite.*

Fejér II. 86. — Wenzel I. 51. — Hazai okmánytár I. 51. A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. VIII. 274. — mely utóbbi az oklevelet hamisítványnak minősíti.

290.

1146. A méltóságok között: *Heidricus comes.*

A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 598. l.

291.

1150. A méltóságok között: *Heindricus comes curialis.*

Fejér II. 130. és A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 599.

292.

1151 (?). II. Géza *Heynricus comes curialis*-t Rafael szentmártoni apáthoz küldi, hogy az osztrák herczeggel való találkozás költségeire 40 márkát szerezzen.

Wenzel I. 61. — A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 600.

293.

1152. Az országos méltóságok között: *Heidrico curiali comite.*

Wenzel I. 62. — A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 601.

294.

1156. A méltóságok között: *Henricus curialis comes.*

Fejér II. 144. VII/5. 120. — Sopron O. I. 2. l.

295.

1157. Midőn Valfer ispán a küszéni monostort alapítja és a szentmártoni apátságnak alája rendeli, — a felsorolt méltóságok között szerepel: *Heyndricus curialis comes regis*.

A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 603. — és Fejér II. 144., Wenzel VI. 92. — Az oklevél 1230 körül készült hamisítvány. (L. Turul 1913. III. f.)

296.

1162. III. István király az egyházi és világi méltóságok jelenlétében — közöttük: *Heidrico palatino comite* — Farkast a soproni várnépek kötelékéből felszabadítja és neki birtokot adományoz.

Fejér II. 164. — Schwartzner: *Introductio in rem dipl.* 337. — Soproni O. I. 2.

297.

1210. II. András király Poth nádornak és mosonyi ispánnak adományozta Novákot, Réthit és Kamanát. A határjárásnál Novák birtok szomszédjaként említik *Heidrich ispánt*.

Fejér III/2. 473. — Wenzel VI. 342.

298.

1220. Miklós nádor és soproni ispán oklevele szerint egy részről a szentmártoni apát, más részről a király udvarnokai, a királyné népei és a veszprémi várnép között Fény egy harmadáért folyó perben tanúskodik másokon kívül *Heydricus ispán*.

Wenzel I. 169. és A pannonthalmi Sz. Benedek r. t. I. 647.

299.

1223. A méltóságok között: *Hederico Geuriensi . . . comitibus*.

Fejér III/1. 395.

300.

1262 *augusztus 11.*¹ IV. Béla király néhai Simon ispán magszakadása után a királyra szállott Royka nevű birtokot a leégett kőtoronnyal és tartozékait, Olfeld-et és Melchmolad-ot, valamint

¹ A datum tévesen 1267. — Lásd Századok, 1906. 625. 1.

ennek dunai halászatát — a melyek egykor Herrand mester szüleié voltak, de kihágásaik miatt tőlük elvették — kedvelt hívének, Herrand királyi főlovászmesternek és trencsényi főispánnak, valamint utódainak adja, tekintve azon érdemeit, a melyeket gyermekkorától kezdve részint a királyi udvarban, részint a cseh király ellen vívott, továbbá az ausztriai stajer- és morvaországi harcokban szerzett. Ugyanis a stajer hadjáratban Dobronuc vára alatt a vár parancsnokát mezei harcban legyőzte és megölte, miközben maga is súlyosan megsebesült; Morvaországban az elfoglalt Penó várát saját és övéinek vére hullásával védelmezte és férfiasan meg is tartotta, az osztrák hadjárat alatt pedig Kurchulas vára alatt és más alkalommal is dicséretesen harczolt a király szeme láttára. — A beiktatást a győri káptalan bizonyosságával Benedek mester, a királyné udvarbírája és Vas megye főispánja végezte ellenmondás nélkül.

Átirva IV. Béla király 1269-iki oklevelében. (*L. 304. sz. a.*) — Századok, 1906. 628. l.

301.

1265. IV. Béla Herrand főlovászmester és trencsényi főispán kérére az ő serviensének, Márton fia Tamásnak adja Kubra földjét, mely a magvaszakadt Czelinius trencsényi vendége volt.

Eredetije nincs meg, kivonata a Motesiczky cs. levéltára elenchesében. I. k. 11. Fasc.

302.

1266 május 4. IV. Béla király évekkel ezelőtt egyéb birtokok között Oroszvárt (Wruzwar) az ottani megerősített kastéllyal és vásárral együtt Cheken fiainak, Balázsnak és Bálintnak adta azon hűséges szolgálatokért, melyeket az ország határainak védelmében teljesítettek. — Balázs magtalan halála után birtokai a királyra szállottak. IV. Béla, hogy idegennek birtoklása ne zavarja Bálintot, Oroszvárt tőle elvette és helyette neki adta néhai testvéreinek, Balázsnak egyéb birtokait, Oroszvárt pedig összes tartozékaival Herrand királyi főlovászmesternek és trencsényi főispánnak adományozta, tekintvén azon érdemeit, a melyeket az ország védelmében szerzett. — A beiktatást a győri káptalan bizonyosságával Gumbai Lukács, a királyi ház hű bárója végezte.

Átirva IV. Béla király 1269-iki oklevelében. (*L. 304. sz. a.*) — Századok, 1906. 629. l.

303.

1268. IV. Béla király a mosonyi várhoz tartozó Inse nevű földet — mely a tatárok pusztítása óta lakatlan — Herrand királyi főlovászmester és mosonyi főispán fiának, Domonkosnak adományozza, tekintvén atyja érdemeit, a ki kora ifjúságától kezdve a királyi udvarban családiasan nevelkedett és a királynak sok szolgálatot tett s a legkülönbözőbb körülmények között bizonyította be a korona iránt tartozó köteles hűségét.

Átírva IV. Béla király 1269-iki oklevelében. (*L. 304. sz. a.*) — Századok, 1906. 632. l.

304.

1269. IV. Béla király tekintvén Herrand királyi főlovászmester és mosonyi főispán kiváló szolgálatait, állhatatos hűségét, jeles őszinteségét és kipróbált bölcsességét, — az ő és utódai javára tett korábbi adományait átírva,¹ újból megerősíti és az oklevelet sajátkezűleg felfüggesztett arany pecséttel ellátja.

Az oklevelet az átirattal együtt a gr. Zichy cs. zsélyi levéltárából kiadta dr. Szabó Dezső. (Századok, 1906. 627—634. ll.)

305.

1297. A budai káptalan bizonyítja, hogy előtte András Magyarország királya megegyezvén Herrand fia, Jakab mesterrel, neki adta Monorokerec birtokát — mely Kasmer fia Chepan magszakadása folytán reá szállott — a hozzá tartozó falvakkal, ú. m. Mendzenth, Zempetur, Belud, Heyl, Totfalu és Fynzes, — viszont Herrand fia Jakab mester értük cserébe adja Vruzuar, Royka, Zeredahel és Cheturtukhel nevű öröklött birtokait.

Kiadva: Wenzel: Árpádkori Új Okmánytár IV. 96. — Eredetije hártján, vörös zsinórral, melyről a pecsét hiányzik, a M. Nemzeti Múzeum törzssanyagában. 1898/25.

306.

1332 *augusztus 29.* A veszprémi káptalan előtt a Héder nemzetségbeli Miklós fiai, István és Miklós és Dezső fia Hedrik Zaladobronról lemondanak Wlasun Domonkos fia Mihály, Wild Imre és Kovácsi Dávid javára.

Nos capitulum ecclesie Wesprimiensis memorie commendantes significamus tenore presencium quibus expedit

¹ Lásd 300., 302., 303. sz. alatt.

universis, quod magister Jacobus filius magistri Andree de Eneruh cum literis procuratoriis venerabilis capituli ecclesie Jauriensis pro Stephano et Nicolao, filiis Nicolai de genere Hedreh et Hedrico filio Deseu, fratre eorundem ab una parte, Michael filius Dominici de Wlasun pro se et pro Emerico de Wild ac pro David de Kuachi ex altera coram nobis personaliter constituti idem Jacobus vice et nomine prefatorum dominorum suorum est confessus, quod cum Michael filius Dominici et David ac Emericus predicti super particula terre ipsorum Zaladabrun vocate iuxta possessionem eorundem filiorum Nicolai et Deseu a parte meridionali adiacentem, super qua inter partes controversia fuisset excitata, tandem per arbitrium proborum virorum, visis etiam literis et instrumentis parciis, quia comperierunt iidem Stephanus et Nicolaus, filii Nicolai et Hedricus, filius Deseu in nullo possessionem eorundem Emerici, Michaelis et David Zaladabrun vocatam tangere, ideo eandem possessionem Zaladabrun vocatam eisdem Emerico, Michaeli et David suo et heredum suorum nomine remiserunt et reliquerunt pacifice et quiete possidendas (*igy*), nullum ius proprietatis et domini in eadem possessione seu particula terre Zaladabrun vocate pro eisdem reservando. Datum in festo Decollationis beate Johannis Baptiste, anno domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo.

Eredetije hártján, hátlapján pecsét töredékével a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. — Jánossy Rezső ajándéka 1873.

307.

1336 május 13. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Héder nb. Hédervári comesek, Dénes fia, Dezső fia, Miklós fiai István és Miklós és Dezső mester fia Heder Vas megyében a Marczal folyó mellett fekvő Boba¹ nevű birtokukat hűséges szolgáljuknak Inthai Pál fia Péternek adományozzák.

Tört. Tár, 1910. 135. l.

¹ A Bobaiak 1271-ben a Héder nb. Herrand szolgálatában állnak. U. ott.

308.

1336 október 7. A zalavári konvent előtt a Pécz nemzetségbeli Szöllősi Jakab fia Lukács Szöllös nevű (Zala m.) birtokból leánynegyed czímén kiadja az illetéket nővérének, Chuna-nak (Bokodi Lőrincz fia István feleségének) és fiának Jánosnak.

Zala vármegye története. Oklevéltár I. k. 321. l.

309.

Visegrád, 1339 május 15. Pál országbíró királyi parancsra a legközelebb hadba induló királyi sereg leszálltának 15-öd napjára halasztotta azt a pert, melyet István fia, Miklós mester zalai főispán Hedrik fiai, Jakab, János és Hedrik és társai, Elyai Illés és Elyai László fiai, Péter, Mihály és Zonk ellen indított.

Nos comes Paulus iudex curie domini regis damus pro memoria, quod causam, quam magister Nicolaus, filius Stephani, comes Zaladiensis actor, pro quo magister Cosmas litteratus, notarius suus cum procuratoriis litteris eiusdem domini sui comparuit contra Jacobum, Johannem et Hedryh, filios Hedryh, item Johannem, filium Jacobi, Elyam de Elya, Petrum et Mychaelem ac Zonk, filios Ladislai de eadem Elya iuxta continenciam priorum litterarum nostrarum in quindenis festi beati Georgii martyris (máj. 8.) movere habebat coram nobis, regio mandato interveniente ad quindenas residence exercitus regii proxime movendi sub priori statu peremphorie duximus prorogapdam. Datum in Wyssagrad octavo die termini prenotati, anno domini millesimo trecentesimo trigesimo nono.

Kivül: Pro nobili magistro Nicolao, filio Stephani, comite Zaladiensis, contra Elyam de Elya, ac alios interius nominatos ad quindenas residence exercitus regii proxime movendi prorogatorie.

Eredetije hártján, a záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 3235. jelzet alatt.

310.

1359 május 1. Miklós, somogyi főesperes és Hedruh fia Miklós mester, veszprémi kanonokok a káptalan megbízásából jelen vannak, a mikor Szigfrid, pannonthalmi apát Kis- és Nagyrovazd (Kysrouazd és Nogrourazd) között fekvő vitás területen megesküszik, hogy a kérdéses terület az apátságé, nem pedig Kisrovazdi Sebestyén fia Miklósé.

Miklós országbíró 1359 máj. 27-iki okleveléből. — A pannonthalmi Szent Benedek rend története II. k. 458—459. ll.

311.

Visegrád, 1360 június 17. Hédervári (Hedrehwar-i) Miklós fia Miklós mester és István fiai, György, János és Mihály a bodaki birtokuknál vámot szedtek a pozsonyi polgároktól az ő vámentességük ellenére. Midőn 1359 márczius 27-ikén a polgárok nevében Vyolai Beke panaszt emelt az országbíró előtt, tudakozva, hogy milyen alapon szedték megbízóitól a Héderváriak, ezek nevében, János fia Albert és András deák a Héderváriaknak oklevelekben kifejezett jogaira hivatkoztak, melyeknek bemutatására július 1-ét tűzték ki. E napról királynői parancsra augusztus 3-ra halasztották a pert, de ekkor sem jelentek meg a Héderváriak, mire őket szeptember 28-ikán Gyülvész (Guluez) másképp Újfalu (Wyfalu) nevű birtokukon a győri káptalan kiküldöttje, János pap és Samudi Bodou fia István királyi ember Szt. Márton nyolczadára (november 18.) megidéztek okleveleik bemutatása végett, de ekkor sem jelentek meg, csak a polgárok nevében Pál fia Tamás. — Mivel 1360 Pünkösöd nyolczadára (*május 31.*) sem jelentek meg, Bebek István országbíró tehát megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Guthuri János fia György, vagy Zoopi Gunch fia János avagy Samudi Bodolo (*igy*) fia István királyi ember jelenlétében idézze meg a Héderváriakat, hogy Szt. Jakab nyolczadára jelenjenek meg, okleveleiket mutassák be és a perbeli hármas terminus bírságát fizessék meg.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. 1900/56.

312.

1366 február 3. A győri káptalan bizonyítja, hogy Asszonfalvi Péter fia, Nemes Miklós és mostoha testvére Sánta János fia, György a nagyravazdi részbirtokra nézve megegyezett László pannonhalmi apáttal Bebek István comes országbíró, Hédervári Miklós fia Miklós királyné ajtónállómestere, István fia György és Zudar Mihály mesterek közbenjárására.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend tört. III. k. 508—510. II.

313.

1370 július 18. A győri káptalan kéri Várkonyi János fiait, hogy szerezzék vissza bachai két jobbágyuknak öt ökrét, melyeket néhai Hédervári István mester özvegyének főemberszolgája, Lider-tejedi István deák tőlük elvett.

Nobilibus et strennuis militibus, Omodeo et Lothardo ac Stephano, filiis Johannis de Warkon, amicis eorum honorandis capitulum ecclesie Jaur[iensis a]miciam paratam omni

cum affectu. Credimus vestram nobilitatem non latere, quod Stephanus litteratus de Lygertheed (?), familiaris nobilis domine relicte magistri Stephani de Hedruhuara sua propria potencia et adiuvamine domine sue quinque boves duorum jobagionum nostrorum de Bacha, Gregorii et Emerici abstulit et adhuc habet in sua potestate; si aliquis enim jobagionum nostrorum ipsum offendit, parati sumus ex parte eiusdem iusticie complementum impendere. Igitur vestram requirimus praesentibus amjiciam, quatenus visis presentibus, intuitu nostri dictos quinque boves a predicto Stephano litterato rehabeatis et recipiatis et dictis jobagionibus nostris restituantis, nam quandocumque recursum habuimus ad vestram honestatem ac nobilitatem, semper prompti fuistis et parati, toto vestro conamine sic et nunc faciatis, quod animalia predictorum nostrorum jobagionum non perdantur, quia si fecisset super nos, unus valens homo minus conturbaremur, secus in premissis non facientes et loco et tempore oportunis regraciabimur cum toto posse nostro. Datum feria quinta proxima post festum Divisionis apostolorum, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo.

Eredetije papiron, hátlapján pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában, Vég helyi-gyűjt. 1899/35. sz.

314.

1371 január 17. A győri káptalan előtt Rumi Gergely fia, Gergely a maga és unokatestvére Németh János fia János nevében tiltakozik az ellen, hogy a Héderváriak a Héder nb. Hédervári Olfer (Herrand) fia Jakab fia János és ennek fia István birtokait elfoglalják, mert az ő anyja, Erzsébet, Olfer leánya volt, azért őket Erzsébet leányegyede és nagyanyjuk hozománya illeti Olfer birtokaiból.

Nos capitulum ecclesie Jauriensis memoriae commendamus, quod nobilis vir Gregorius, filius Gregorii de Rwm pro se et pro Johanne, filio Johannis dicti Nemuth (?), fratre suo patruale ab eadem in nostram accedendo presenciam in forma protestacionis nobis significare curavit, quod nobilis domina Elyzabeth (*igy*) vocata filia fuisse Olfeer¹ de

¹ Helyesen : Herrand.

Hedruhwar generacionis Hedricÿ (*igy*), ideo in possessionibus Johannis, filii Jacobi, filii dicti Olfeert (*igy*) iam decessi in quolibet comitatu existentibus quartam haberet naturalem (?) et dotem domine avie sue. Unde facta protestacione magnificum virum magistrum Nicolaum, filium Nicolai de dicta Hedruhwar et filios suos ac magistros, Georgium militem et fratres suos, filios condam magistri Stephani ab eadem, necnon Jacobum, filium Hedricÿ, fratremque eiusdem ab optencione et sibi ipsis perpetuacione quarte puellaris dicte domine matris sue et dotis avie sue alios quoslibet a dacione et collacione et se in iura dictarum dominarum in ipsis possessionibus Johannis filii Jacobi et Stephani, filii ipsius Johannis intromissione prohiberet contradicendo et contradixit prohibendo coram nobis, allegans, ut est expressum in omnibus possessionibus sepelibati Johannis, filii Jacobi et filii sui ubilibet habitis quartam et dothem (*igy*) sibi pertinere omni iure mediante. Datum feria sexta proxima post octavas festi Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo trecentesimo septuagesimo primo.

Eredetiye papiron, hátlapján a pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. — Szakmunkák pénztárából 1877 ápr. 11.

315.

Visegrád, 1373 január 20. Czudar Péter comes országbíró Szt. György nyolczadára halasztja azt a pert, mit a nyulakszigeti apácák indítottak Hédervári István fiai, György és Mihály ellen.

Nos comes Petrus Zudor, iudex curie domini Lodovici, dei gracia regis Hungarie damus pro memoria, quod causam, quam religiose domine sanctimoniales de insula leporum pro quibus frater Andreas cum procuratoriis litteris earundem astitit contra¹ Georgium et Mychaelem, filios Stephani de Hedruhwar, pro quibus Valentinus dictus Waswary (?) cum procuratoriis litteris capituli Jaurinensis comparuit iuxta continenciam litterarum comitis Jacobi de Scepus, pridem similiter iudicis curie regie prorogatoriarum in octavis festi Epiphaniarum domini (*jan. 13.*) movere habebant coram nobis, de

¹ Utána áthúzva: dominam relictam Stephani de Hedrehwar.

parcium procuratorum voluntate ad octavas festi beati Georgii martyris (*máj. 1.*) nunc venturas duximus prorogandam. Datum in Wysegrad, octavo die termini prenotati, anno domini millesimo (trecentesimo) septuagesimo tercio.

Kivül : Pro religiosis dominabus sanctimonialibus de insula leporum contra ¹ filios Stephani de Hedrhwar ² (*igy*) ad octavas festi beati Georgii martyris (*május 1.*) prorogatorie.

Rávezelve : Pro a(cticibus) frater Stephanus cum earundem, pro in (causam attractis) ut prius ad Mychaelem una.

Eredetije papiron, töredezett záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 6089. jelzet alatt.

316.

Visegrád, 1373 augusztus 8. Szepesi Jakab országbíró Szt. Mihály nyolczadára halasztja azt a pert, melyet (Hédervári) Miklós fia Miklós királynéi ajtónállómester Várkonyi János fiai ellen indított.

Nos comes Jacobus de Scepus, iudex curie domini Lodovici, dei gracia regis Hungarie damus pro memoria, quod causam, quam Nicolaus, filius Nicolai, magister ianitorum reginalium, pro quo Andreas litteratus cum procuratoriis litteris capituli ecclesie Jauriensis astitit contra Lothardum, Omodeum et Stephanum filios Johannis de Warkum (*igy*), pro quibus asuptor (*igy*) termini comparendo terminum asuperunt (*igy*) iuxta continenciam litterarum conventus ecclesie sancti Marthÿni (*igy*) de sacro monte Pannonie citatoriarum in octavis festi beati Jacobi apostoli (*aug. 1.*) movere habebat coram nobis, ratione prioritatis termini ad octavas festi beati Michaelis archangeli (*okt. 6.*) nunc venturas duximus prorogandam. Presentes autem propter absenciam magistri Luce protunotarii (*igy*) nostri (et) sigillorum nostrorum erga ipsum habitorum sigillo Georgii Bubeek, magistri tauarnicorum reginalium fecimus consignari. Datum in Wÿssegrad, octavo die termini prenotati, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio.

¹ Utána áthúзва : dominam relictam.

² Utána áthúзва : et filios suos.

Kivül: (Pro Nicolao, filio Nicolai, magistro: átjavítva): Contra Nicolaum, filium Nicolai, magistrum ianitorum reginalium (contra Lothardum: átjavítva) pro Lothardo, Omodeo et Stephano, filiis Johannis de Warkun ad octavas festi beati Mychaelis (*igy*) archangeli prorogatoria.

Pro a(ctore) ut intra, pro i(n causam attracto) Johannes filius Nicolai cum Jauriensi ad G(eorgium) due.

Eredetije papiron, záró pecsét töredékével, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában, Vég helyi-gy. 1899. 35.

317.

Visegrád, 1373 október 13. Szepesi Jakab országbíró Sz. György nyolczadára halasztja azt a pert, melyet Hédervári István fiai, György, János locsmánda főesperes és Mihály mesterek Bős miatt Várkonyi Amadé, Lothár és István mesterek ellen indítottak.

Nos comes Jacobus de Scepus, iudex curie domini Lodovici dei gracia regis Hungariae damus pro memoria, quod causam, quam magistri Georgius, Johannes archidiaconus de Luchman (?) et Mychaél, filii Stephani de Hedruhuara, pro quibus Stephanus litteratus cum procuratoriis litteris capituli ecclesie Jauriensis astitit contra magistros Omodeum, Lothardum et Stephanum de Varkon, pro quibus Johannes, filius Nicolai cum procuratoriis litteris dicti capituli comparuit iuxta continenciam priorum litterarum nostrarum prorogatarum in octavis festi beati Mychaelis archangeli (*okt. 6.*) super facto contradiccionis statucionis cuiusdam possessionis Beus vocate movere habebant coram nobis, de parcium procuratorum voluntate ad octavas festi beati Georgii martyris (*máj. 1.*) nunc venturas duximus prorogandam. Datum in Vysegrad, octavo die termini prenotati, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio.

Kivül: Pro Omodeo, Lothardo et Stephano de Varkon contra magistros Georgium, Johannem archidiaconum et Mychaelem, filios condam magistri Stephani de Hedruhuar ad octavas festi beati Georgii martyris prorogatoria.

Rávezetve: Actores non venerunt. — Pro a(ctore) Stephanus.

Eredetije papiron, a záró pecsét nyomával, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gy. 1899. 35.

318.

Buda, 1374 május 8. Szepesi Jakab országbíró Miklós fia Miklós királyné ajtónállómestere és Varkuni János fiai, Lothard, Omode és István között folyó pert a felek ügyvédjeinek (Miklós fia Balázs és Karchai Pál fia Miklós) kérésére Sz. György nyolczadáról (*május 1.*) Sz. Mihály nyolczadára (*október 6.*) halasztotta.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

319.

1376 április 15. A pozsonyi káptalan előtt Várkonyi János fia Amade mester a maga és testvérei, Lothár, István és Miklós nevében tiltakozik az ellen, hogy Hedervári Miklós fia Miklós mester és István fiai, György, Mihály és János Telkető határait elrontották és alatta Bős határában új falut, Gyülvész, másképp Újfor-nad néven létesítettek.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis memorie commendamus, quod magister Amodeus filius Johannis de Warkon ad nostram veniens presenciam in sua ac Lothardi, Stephani, Nicolai, fratrum suorum in personis per modum protestacionis nobis significare curavit, quod magister Nicolaus, filius Nicolai de Hederwar ac Georgius, Michael et Johannes, filii Stephani de eadem metas ipsorum in Telketw habitas, eciam alias metas, quam plures arare et discipare fecissent et inferius Telketw in possessionibus Bews videlicet villam unam collocassent et construxissent, quam quidem Wyfornad seu Gyvluez nominassent. Idem vero magister Amodeus, filius Johannis et iam dicti fratrum (*így*) in personis [eosdem] magistrum Nicolaum, filium Nicolai fati et Michaellem unacum predictis fratribus suis contradixit et inibuit, ymo inibuerunt et contradixerunt eosdem, ut prenominatam villam Wyfornad seu Gyvlvez [non ibi] collocandam et quorumlibet utensionem eiusdem possessionis utilitatem, percepcionem percipien[da]m inibuerunt coram nobis vigore presencium mediante. Datum Posonii (*így*) feria tertia proxima post festum Resurreccionis domini, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Eredetije szakadozott papíron, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

320.

Nagyfalu (Noghfalu), 1378 október 4. Kozma fia István, János mácsói bán és baranyai főispán helyettese (alispánja) és a szolgabírák jelentik I. Lajos királynak, hogy Budán 1378 szeptember 17-ikén kelt parancsára Nempti-i Péter fia Bertalan szolgabíró vizsgálatra kiküldték, a ki szeptember 28-ikán vizsgálatot tartván, beigazoltnak találta néhai Himfi Benedek, bolgár bán fiának Miklós mesternek azon panaszát, hogy Hedruhwari István fiai, János hévízi keresztes, (religiosi viri domini Johannis cruciferi de calidis aquis) György és Mihály mester straaki gazdatisztje Gych Jakab a jobbágysággal az úton megtámadta Miklós mester egyik jobbágját, Gál fia Miklóst, nyíllal megsebeztek, szekérét és 4 ökrét elvették, továbbá márczius 27-ikén Hedruhwari György embereivel Garefalura tört és a falu végén András nevű jobbágyság egy lovát és két ökrét elhajtotta.

Eredetije papíron, három záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35.

321.

Buda, 1383 június 27. Mária királyné néhai Himfy Benedek bán fia Miklós és Hedervári István fiai János, a felhévízi keresztesek mestere és Mihály mester között folyó pert elhalasztja, mivel János mester Prágába zárandokolt.

Maria dei gracia regina Hungariae, Dalmacie, Croacie etc. fideli suo magnifico viro, comiti Nicolao de Zeech, iudici curie nostre, vel eo absente suas [vices gerenti] salutem et graciam. Quia causam, que olim inter Nicolaum, filium condam Benedicti bani ab una, parte vero ex altera religiosum virum dominum fratrem Johannem, magistrum cruciferorum ecclesie sancte Trinitatis de calidis aquis et magistrum Mychaelem, filios Stephani de Hedruhwar vertebatur et que nunc ipso Nicolao ab hac luce decesso in Basilium et Benedictum, filios dicti Nicolai deventa habetur et in qua causa idem Nicolaus contra predictos dominum fratrem Johannem et magistrum Mychaelem in facto potencie, ut fertur, convictus iudiciario ordine extitisset, propter absenciam ipsius domini fratris Johannis nunc peregrinacionis causa Prage existentis per modum pacis componere et reformare non voluistis, ideo eandem causam sub forma fiende pacis pre-

dicte, non obstante, ut eadem ad finalem decisionem, ut asseritur, deducta habetur, sine omni gravamine ac variatione aliquali ad octavas festi beati Mychaelis archangeli nunc venturas prorogetis, aliud non facturi. Datum Bude, in festo beati Ladislai regis et confessoris, anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo tercio.

Eredetije szakadozott papíron, hátán pecsét töredékeivel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35.

322.

Buda, 1384 márczius 28. Zeechi Miklós országbíró előtt Hedruharai István fia, Mihály mester a fogott bírák közbenjárására egyezsége lépett néhai Benedek bán özvegyével és néhai fiának Miklósnak gyermekével, Vazullal, elengedvén nekik azt a bírságot, a melybe néhai Miklós hatalmaskodása miatt estek és a melyet egy korábbi privilegialis levél tartalmaz, viszont az özvegy a maga és unokái nevében kötelezi magát, hogy 300 frt fizet Mihály mesternek; forintját 100 dénárral számítva és pedig 100 frtot Szt. Iván (július 1.), 100-at Szt. Mihály (október 6.) és 100-at Vizkereszt nyolczadán (január 13.) oly kikötéssel, hogyha a két első részletet elmulasztanák, kétszeresét fizetik, ha pedig a harmadikat elmulasztják, az előbbieket fizetetlennek tekintetnek.

Eredetije szakadozott papíron, hát lapján a pecsét nyomával, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. jelzet alatt.

323.

1385 június 30. A pozsonyi káptalan előtt Beusi János fia Lothár a maga és testvérei, Omode, István és Miklós nevében tiltakozik az ellen, hogy Hedrehuarai István fiai, Mihály mester, György és János és Miklós fia Miklós Thelkethw birtokon a határokat elrontották és újakat csináltak és Thelkethw alatt Beus falvak határában új falvat telepítettek Vyfornad vagy Gyuluez néven.

Eredetije papíron, hátán pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

324.

Buda, 1387 június 2. Zsigmond király Desznő és Pankota (Zaránd m.) várakra és tartozékaira új adományt ad néhai Losonczi István mester fiainak, László és István szörényi bánoknak és test-

vérüknek, Albertnek azon rendkívüli szolgálataikért, melyeket a királynék kiszabadítása érdekében elkövettek, kiket a lázadók, Horwath Pál fia Péter fiai, János és László, Palysnai János fia, János keresztes, néhai András vajda fia, Imre, Oryauai Iktor fiai, Ikach és Wtk és társai a garai kerületben fegyveres hadaikkal megtámadtak és kíséretük egy részét leölve, más részét pedig a királynékkal együtt fogságba ejtettek, továbbá a lázadók ellen vívott vitézi harczaikért, nevezetesen, hogy Losonczy László és István Temesvárott néhai Horwathi Lászlót, majd Horwathi János el-sánczolt csapatát és az oláhok nagy segélyhadát a berekszói (Berekzow) kerületben megverték, közülök sokat elfogtak, a kiket Nápolyi László zsákmányul esett zászlajával együtt Budára küldtek. Midőn pedig a koronázás (márczius 31.) után Horwathi János és társai néhány megyét és különösen Pécs városát pusztították és gyújtogatták s utána Ugronlaka (Vgronlaka) városába vonultak vissza, a cserőgi kerületben (in territorio de Cherewg) a két Losonczy őket megverte.

Kevéssel ezelőtt elfoglalták Ivanics (Iwanich) szigetét, melyet a mocsaras folyók, sánczok és árkok megett *Hedrihuarai Miklós fia Kont István* védett erős csapatával, a kit a szigeten levő Gomnech várába szalasztottak — melyben a királynék is foglyok voltak, mielőtt a dalmáciai Wywar-ba (Novigrad) vitték volna őket — a várat megszállták és ki is ostromolták.

A két Losonczy azután elvált. László Szlavónia védelmére maradt vissza, István pedig a szörényi és macsói bánság felé tartott s a Száván átkelve Modrusi István ispán hadát megverte és Temesvár, Becse (Bechey), Érsmolyó, Sidóvár, Sebes, Miháld, Újlak és Orbova várakat a lázadóktól visszahódította és a király hűségére térítette vissza.

Testvérük, Albert olaszországi szolgálatából a zavarok kezdetén visszatérve *Kont Istvánt*, a ki épen Csázmán volt nagy csapattal, Gomnech várába szalasztotta és katonái közül sokat elfogott.

Varjú Elemér: A Tomaj nemzetségbeli Losonczy Bánffy család története. I. k. 389—394. — Pesty Frigyes: Krassó vármegye története. III. 165.

325.

Visegrád, 1389 november 3. Bebek Imre országbíró Hedervári Hedrik fiainak, Jakab és Jánosnak Pozsony város ellen indított perét általános királyi parancsra elhalasztja.

Nos comes Emericus Bubek, iudex curie domini Sigismundi dei gracia regis Hungarie damus pro memoria, quod instrumentalem exhibicionem, quam Jacobus et Johannes, filii

Hedricy de Hedrehuar contra iudicem et iuratos cives civitatis Poseniensis iuxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriarum super factis in quibusdam literis comitis Nicolai de Zeech evocatoriis (?) et capituli ecclesie Poseniensis rescripcionalibus contentis in octavis festi beati Michaelis archangeli facere tenebantur coram nobis; in quo eciam termino iidem filii Hedricy duas partes iudiciorum sex marcarum duplicatas cum dupplo et sub pena duppli duplicati (*igy*) ac iterum cum dupplo duplicato et sub pena duppli duplicati nobis et terciam partem dictorum iudiciorum sine dupplo parti adverse persolvere tenebantur, de regio literario mandato nobis generaliter iniuncto ad octavas festi Epiphaniarum domini nunc venturas simulcum dictis iudiciis duximus prorogandam. Datum in Vissegrad, vigesimo nono die termini prenotati, anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo nono.

Kiviül: Pro iudice et iuratis civibus civitatis Poseniensis contra filios Hedricy de Hedrehuara ad octavas festi Epiphaniarum domini prorogatoria — solvantur sex.

Később: Pro a(ctore) Stephanus Nemeth cum eiusdem, pro i(n causam attracto) Petrus de Hecy cum Gyeu(riensis) ad Georgium due scribantur.

Eredetije papiron, a záró pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában. 1900/56. sz.

326.

Visegrád, 1389 november 4. Hedrehuarai Miklós fiai, Miklós és Imre panaszt emeltek Zsigmond királynál, hogy István, pannonhalmi apát az ő kysbarati földjüket elszántatta. A király tehát megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Haly-i István fia Miklós, vagy Zapy-i György, avagy Zemere-i Miklós jelenlétében a kérdéses ügyben vizsgálatot tartson és róla neki jelentést tegyen.

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története II. k. 580. l.

327.

1390 október 6. A pannonhalmi konvent bizonyítja, hogy Szt. Mihály nyolczadán Bebek Imre comes, országbíró levele alapján Bewsi Amade fia István ötvened magával esküt tett arra, hogy

Hedruhuarai István fia Mihály mester szolgáját, János fia Balázst nem ő ölte meg, nem is ő ölette meg és el nem vette tőle sem lovát, sem sólyomtartó szíját (loncam), sem egyéb javait.

Eredetije papíron, hátlapján pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899/35. sz.

328.

1390 október 23. A pannonhalmi konvent jelenti Zsigmond királynak, hogy Visegrádon október 9-ikén kelt parancsára kiküldte Andrást, a nilkai (nyalkai) egyház kormányzóját (rectorem ecclesie nostre parochialis de Nilka) a királyi emberrel, Zenthuyani Jánossal Nema és Tard birtokokba, a kik október 21-ikén összehíván a szomszédokat, Zantoi Kolos fia Jakab felesége, Neste asszony és gyermekei, Zsigmond, Ambrus, Veronica, Anna, Orsolya és Margit kérése alapján kiadott királyi parancsra János győri püspököt és Hedruhuarai István fiát Mihályt, szintűgy másokat is eltiltottak az említett birtokok használatától.

Eredetije hártyán, hátán a pecsét töredékeivel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában.

329.

Visegrád, 1392 november 9. (Laczkfi) István nádor Hedrehwari Hedreh fia Jánost elítéli, — ha kellően nem igazolja magát — mivel Sz. Mihály nyolczadára nem jelent meg Warkoni István és Lothár fia János ellen, hogy magát tisztázza abban az ügyben, a melyben a pozsonyi káptalan vizsgálatot tartott és meg is idézte. — A Warkoniak nevében Kenchelkarchai (Gönczölkarcsai) János fia György jelent meg.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

330.

1392 körül. István nádor töredék ítéletlevele három peres birtokról, melyek elseje Lak Hedervári (de Hedrehuara) István fia Mihályé és Hedrik fia Jánosé — a másodika Kápolnafelde, István fiáé, Györgyé és a harmadik, Mester, — Arnold fiáé Dezsőé (Desew-é) és Reke fiáé, Tamásé volt.

Csonka eredetije szakadozott papíron, a M. Nemzeti Múzeumban elhelyezett Kisfaludy cs. id. ágának levéltárában.

331.

1392. Hédervári (de Hedruhuar) Hedrik fia János mester pereskedik Kapolnafeldei István fia György ellen, melynek során egyik országos bíró parancsot ad ki, hogy Hédervári Jánost birtokán Aborgathán szólítsák fel, hogy okleveleit mutassa be és a bírságot fizesse meg.

U. ott csonkán, papíron.

332.

Visegrád, 1395 szeptember 21. Konya bán fia Simon országbíró meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy személyes megjelenésre másod ízben idézze meg az óbudai Szűz Mária egyház apáczái ellen Hédervári (de Hedrehuara) Hedrik fiát János mestert és szólítsa fel, hogy állítsa elő várnagyát, Bálintot, szintúgy familiarisait Balázs fiát, Jánost és István fiát, Miklóst, mivel ezek pünkösöd böjtjén (*május 29.*) uruk parancsára az óbudai apáczáknak Tarnok nevű birtokáról 49 szarvasmarhát, 7 lovat, 27 sertést és ugyanannyi kecskét elhajtottak, melyből egy ökröt Hédervári János tartott meg magának, a többit pedig eladta, mint már a királyi parancsra augusztus 9-ikén Monyoródi Gergely királyi és Antal, karbeli klerikus által a csallóközi kerületben (in districtu Challokuz) tartott vizsgálat be is igazolta, sőt Hédervári János mestert Fenyér (Fenyér) nevű birtokon, az ő tisztségéből (officiolatus) meg is idézte Szűz Mária születése napjának nyolczadára (*szeptember 15.*). — Az új idézésre kijelöli királyi emberekül Ollari Istvánt, Chepchi Jánost és Akai Andrást.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 8086. jelzet alatt.

333.

1395 október 8. A pozsonyi káptalan jelenti Zsigmond királynak, hogy országbírája, Konya bán fia Simon parancsára Olari István királyi emberrel kiküldte az ő emberét, Péter karbeli klerikust, a kik október 1-én Fenyér nevű birtokon, tisztségéből megidézték Hedrehwarai Hedrik fia János mestert, várnagyát, Bálintot és főemblerszolgáit, Jánost és Miklóst az óbudai Szűz Mária egyház apáczái ellen Simon és Juda apostolok ünnepének nyolczadára (*november 4.*).

Eredetije papíron, záró pecsét töredékeivel, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 8090. jelzet alatt. — Simon-Judáról tovább halasztották András napra.

334.

Visegrád, 1397 május 28. Bebek Detre nádor királyi parancs alapján Sz. György nyolczadáról Sz. Mihály nyolczadára halasztja azt a pert, melynek során (Ilsvai) Leustach korábbi nádor ítéletlevele alapján Bewsi Omode fia Istvánnak bizonyos okleveleket kellett volna bemutatni Hedrehwarai Hedrik fia János ellen és 12 márkát tevő kétszerezett bírság kétszeresét (iudicia duodecim marcarum duplicata cum dupplo) és még más három márkányi bírságot, de kétszerese nélkül kellett volna a nádornak és Hederwarinak fizetni.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

335.

Visegrád, 1400 április 29. Várkonyi Omode fia István panaszt emelt a királynál, hogy Hedrewarai Hedrik fia Jakab január 3-ikán Karcha nevű birtokát a nádori bírságbehajtókkal csalárdul elpusztíttatta. A király megparancsolta a pozsonyi káptalannak, hogy vizsgálatot tartson az ügyben. A káptalan bizonyága, András karbeli klerikus Guthakarchai János királyi emberrel február 29-ikén megtartotta a vizsgálatot és a vádat igaznak találván, Hedrewarai Hedrik fia Jakabot roduan-i részirtokán márczius 31-re megidéztek Várkonyi István ellen, de meg nem jelent. Április 7-ikén tehát a felperes megbízottja Kunchulkarchai László fia Péter bemutatván Bebek Detre nádor előtt a pozsonyi káptalan idézőlevelét és Zecheni Frank országbíró ítéletlevelét, a nádortól Hedrewarai Hedrik fia Jakabnak megidézését kérte.

Bebek Detre nádor tehát megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy küldje ki bizonyosságát, aki a kijelölt király emberek (Karuchkarchai (?) Iván fia Miklós, Petényi Miklós fia Benedek, Padáni Miklós, Guthakarchai Péter fia Mihály és János fia Péter) valamelyikével idézze meg Hedrewarai Hedrik fia Jakabot Sz. Iván nyolczadára (*júl. 1.*) a nádori szék elé Várkonyi Omode fia István ellen.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35.

336.

Pozsony, 1402 márczius 26. Pozsony vármegye hatósága kiküldi egyik szolgabíráját, Nyéki Pált, a ki Bősi Ördög István fia János kérésére a győri püspököt és Hedervári Miklós fia Miklóst és osztályos testvéreit eltiltja Bősi János és testvére László bősi birtokának további használatától.

Nos Johannes de Bistrich vicecomes et iudices nobilium comitatus Posoniensis memorie commendamus, quod

cum nos Paulum de Nyek, unum ex nobis ad instantem petitionem magistri Johannis filii Stephani dicti Wrdug de Bews ad infra scriptam prohibitionem faciendam transmissemus, idem ad nos reversus nobis retulit in hunc modum, quod ipse feria quinta proxima ante festum Pasce domini (*márcz. 23*) nunc proxime preteritum ad faciem possessionis Bews predictae accedendo, universos et singulos commetaneos eiusdem ac alios quospiam et signanter reverendum in Christo patrem dominum episcopum Jauriensem, Nicolaum, filium Nicolai de Hedruhuara, necnon alios fratres condivisionales eorundem de eadem Hedruhuara ab ulteriori utensione, occupatione universarum porcionum possessionariarum suarum tam in dicta Bews, quam alias ubicunque habitarum ipsum Johannem ac Ladislaum, filium Stephani de Warkon, fratrem suum condivisionaleum contingencium, fructuumque et utilitatum earundem quarumlibet percepcione, se in eisdem intromissione, quomodocunque factis vel fiendis prohibuisset contradicendo et contradixisset inhibendo, lege regni requirente. Datum Posonii, quarto die prohibitionis antedictae, anno domini millesimo quadragésimo secundo.

Eredetiye papiron, alján két gyűrűs pecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában, Vég helyi gyűjt. 1899. 35. sz.

337.

Buda, 1405 június 9. Nemai Kolos fia Jakab panaszt emelt a királynál, hogy Nema határában a Duna felét Hedrehwarai István fia Mihály gönyői (Gwnyw) jobbágyaival hatalmasul használja. A király parancsára a pannonthalmi konvent embere, István karbeli klerikus Bwdy-i János királyi emberrel Komárom megyében, 1390 október 26-ikán vizsgálatot tartván, a vád igazságáról meggyőződött és ennek alapján Hedrehwarai István fia Mihályt birtokán Kethelen, Szt. Márton nyolczadára (november 18.) meg is idézték. Azóta azonban elhalt előbb Nemai Kolos fia Jakab — kiről fia Ambrusra szállt a per — majd pedig elköltözött Hedrehwarai Mihály is, kiről pedig fiára Jánosra ¹ szállott. Terminusról terminusra halasztódott a per s a mikor 1392 január 13-ikán

¹ Az oklevél egyszer: Johannem, filium dicti Stephani említ egy beszúrásnál — másutt azonban prefatus Johannes filius Michaelis — majd még testvérét, Mihály fia Györgyöt.

Nemai Kolos fia Jakab fia Ambrus nevében Balogh Domonkos várta Hedrehwarai Mihály fia Jánost, sem maga nem jelent meg, sem jobbágyait nem állította elő, mire az alperest elmarasztalták. — 1405 június 8-ikán azonban Balogh Domonkos elő állott és bemutatván a székesfehérvári keresztesek idéző- és az országbíró ítéletlevelét, Hedrehwarai Mihály fia György megidézését kérte, mivel idő közben elhalt testvére János után reá szállott a per. Szechceni Frank országbíró tehát megparancsolja a pannonhalmi konventnek, hogy küldje ki bizonyosságát, a ki a királyi emberrel Hedrehwarai Mihály fia Györgyöt Szt. Jakab nyolczadára (*aug. 1.*) megidézze és meghagyja, hogy jobbágyait is állítsa elő. — Július 15-ikén Medwén és 23-ikán Gyönyön elvégezték a konvent részéről: Miklós ásványi plébános és a nádori ember, Alaphi Benedek fia Bereczk. ✠

Eredetije papíron, két zárópecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Wégh János.

338.

Pozsony, 1410 június 4. Zsigmond király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Bozyni Miklós fia Gróf Miklóst és feleségétől, Hédervári Hedrik fia Jakab leányától, Klárától született gyermekeit, Györgyöt és Pált iktassa be Cijl, másképp Rusth (Sopron m.) birtokába Miklós fia, Mihály vagy Péter, avagy Zeeki Mihály királyi emberek jelenlétében és a beiktatás lefolyásáról jelentést tegyen.

Eredetije rongált papíron, zárópecséttel, a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Capsa 1. Fasc. 11. Nr. 5. jelzet alatt.

339.

Szakállas, 1411 január 19. A pathasi jobbágyok védelmet kérnek a nyulakszigeti apáczáktól Demon János és Hédervári Miklós fia, Miklós ellen.

Noveritis vestra universitas, quoniam nos pauperes qui sumus resistentes in villa Pathas humiliter supplicamus vestre dominacionem (*így*), quod sumus in magna necessitate et turbati videlicet de vicinis nostris, videlicet per Johannem dictum Demon, sic, quod ad nostras terras non summus (*így*) ausi transire et uti non permittit et nec ad forum per veram viam non permittit. Secundum notum facimus vestre dominacioni, quod sumus in magna necessitate videlicet per Nicolaum, filium Nicola de Hederevar (*így*), quia ocupavit (*így*) centum terras arabiles cum (*kétszer*) ceteris pertinenciis, videlicet sine

prata et sine sillvis (*igv*) et qualem terram ocupavit, circum ducentos iugera posset esse. Ideo supplicamus vestre dominationi, quod si de istis nobilibus nos defendere non velitis, extunc non possimus (*igy*) manere et vestras gracias servire. Et domino regi supplicare dignemini et nobis talem defensionem mittere velitis, quod ipsi super nos non dominantur. Ceterum quid-quid lator presencium vobis dixerit, fide credulam in omnibus exhibere (*igy*) et credere vellitis, tamquam ab ore vive vocis audiveritis. Scripta in Zakalus feria secunda ante festum Fabiani et Sabastiani, anno domini millesimo quadringentesimo undecimo.

Kivül: Katherine, domine nostre priorisse ac ceteris sororibus religiosarum dominarum in clastro (*igy*) beate Marie virginis in (in)sula leporum d(entur).

Eredetije papiron, az Országos Levéltárban, M. O. D. L. 9740. jelzet alatt.

340.

Pozsony, 1412 január 20. Garai Miklós nádor előtt Bewsi István fia János a maga, fiai Zsigmond és István, továbbá testvére, Mihály nevében tiltakozik az ellen, hogy Hedrehwarai Mihály fia György, Miklós fiai, Imre és Miklós Gyuluez-en részbirtokaikat elfoglalták és használják.

Eredetije papiron, zárópecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában, Vég helyi gyűjt. 1899. 35. sz.

341.

Visegrád, 1413 július 28. Garai Miklós nádor Szt. Iván nyolczadáról (júl. 1.) királyi parancsra Szt. Mihály nyolczadára (okt. 6.) elhalasztotta azt a pert, melyet Antal csornai prépost — kinek megbízottja Boda Benedek volt — indított Hederuarai Mihály fia György, Miklós fia Lőrincz és másik Miklós fia Imre (?) és medvei jobbágysai, Domonkos fia Benedek, Esmerews András, Hesmerews István, Cine Mihály és Jakab, Lukács fia András, Bevsi (?) [vagy Bwsi] Péter, Lukács fiai János, Mátyás és András, Cheuerues (?) Demeter, Mihály fia Lőrincz, Benedek fia Jakab, Cheh László, András, Márton (?) és Dénes ellen, kiket a győri káptalan vizsgálata és idézése alapján elő is állítottak.

Eredetije papiron, a zárópecsét nyomával, az Országos Levéltárban, M. O. D. L. 10094. jelzet alatt. (Később Vizkereszt nyolczadára (jan. 13.) halasztották.)

342.

Buda, 1417 június 8. Perényi Péter comes, országbíró Zsigmond király parancsára Szt. György nyolczadáról (*máj. 1.*) Szt. Jakab nyolczadára (*aug. 1.*) halasztotta azt a pert, melyet Hedrehwarai Miklós fia Miklós özvegye indított Bewsi István fia János és 48 bewsi, vyhidi, varkani és omadeykarchai jobbágysai ellen. — Az elhalasztásnak az volt az oka, hogy Bewsi István fia János Zsigmond király mellett volt Németországban. — Az özvegy megbízottja volt Sorki Pál.

Eredetije papíron, zárópecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában, Vég helyi gyűjt. 1899. 35. sz.

343.

Buda, 1417 június 8. — Hasonló okból halasztotta el az országbíró Hederuarai Miklós fia Lőrincznek Bewsi István fia János és 48 vijhijdi varkoni és omadeykarchai jobbágysai ellen indított perét.
— A megbízott ugyanaz.

Ugyanott papíron, töredezett zárópecséttel. — 1417 szept. 1-én, Budán, ugyanazon okból okt. 6-ra halasztotta az országbíró, sőt még ezután is újabb terminust tűzött ki, t. i. nagybőjt közepének nyolczadát (1418 márcz. 9.).

344.

1417 június 13. A pécsi káptalan jelenti Garai Miklós nádornak, hogy parancsára Olchári János nádori és Bálint kari prebendarius káptalani ember Hedruhuarai (másutt: Hedrufalua) György felesége ellen három vásári kikiáltással megidézte Koroghi Philpust, feleségét, testvéreit, Miklóst és Istvánt, Venthyei Miklóst és Istvánt és Vylyani Pált bőjtközép nyolczadára, hogy Hédervári Györgynét elégtessék ki és 105 márkányi bírságot fizessék meg, mely részben neki, részben a nádornak járt. A kikiáltás történt: június 9-én Pécssett, másnap Zenthlewrynchen, és harmadnapon Kysdyr faluban (Baranya m.).

Eredetije papíron, zárópecsét töredékeivel, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 10549. jelzet alatt.

345.

Buda, 1417 november 13. Perényi Péter comes országbíró a peres felek kértére Szt. Mihály nyolczadáról (okt. 6.) Szt. György nyolczadára (*máj. 1.*) halasztotta azt a pert, mit Antal, csornai

prepost és konvent indított néhai Hédervári Imre özvegye, Dorottya és 44 kisbaráti jobbágya ellen.

Eredetije a papíron, a zárópecsét nyomával, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 10635. jelzet alatt.

346.

Konstanz, 1417 december 16. Zsigmond császár megígéri Schaffhausen városnak, — a mely az ő parancsára Hédervári Lőrincz lovag kezébe, — ennek testvére Katalin, Wolfurt özvegye részére kifizette azt a 8600 frtot, — mit Fridingeni Rudolf Wolfurt Ulrik javára iratott, továbbá azt az 1591 frtot, amit Wolfurt a városnál elhelyezett — hogy semmi kára sem származik ebből, még Puchaimi Pilgrim-mel szemben sem, a ki az ő felesége, Anna, Wolfurt leánya¹ révén örökségi jogot emelt az összegre. — Az ügy különben is a magyar bíróság elé tartozik.

W. Altmann : Die Urkunden Kaiser Sigmunds. (Regesta imperii XL) I. k. 2745. sz.

347.

Buda, 1418 ápr. 4. Hederwarai Miklós fia Lőrincz panaszt emelt Bewsi István fia János ellen, hogy várkonyi, bősi, újfornádi stb. jobbágyaival 1417 febr. 2. táján Assowan és Olchowa falvak között fekvő Erched nevű szigetét kivágatta, febr. 23-ikán a szigetet végig vadásztatta és a benne található vadakat összefogdostatta, május 1. körül Wyfornad, másképp Gywlwez nevű birtokához tartozó legelőt felszántotta és Wyfornad határában egy jobbágját erősen megverette, miről a győri káptalan és megye, meg a pannonthalmi konvent vizsgálata is bizonyóságot tesz.

Hederwarai Miklós fia Lőrincz megbízottja, Sorki Pál márcz. 9-ikén az országbíró előtt megjelenvén Bewsi István fia János ellen igazságot kért. Az alperes megbízottja, Gerchei Domonkos azt válaszolta, hogy megbízója az egész ügyben ártatlan és általános vizsgálatot kért, a mit azonban Hederwarai megbízottja el nem fogadott.

Perényi Péter országbíró tehát úgy ítél, hogy Bewsi István fia János 25-öd magával esküt tegyen Szt. Jakab-nyolczadán (*aug. 1.*) a győri egyházban, hogy a vádban ártatlan, aug. 8-ikán

¹ Wolfurt első feleségétől, Margittól született; második felesége volt Hédervári Katalin, a kitől született: Imre, Pál és Jakab. — 1417 decz. 8-ikán a pozsonyi káptalan oklevele szerint Anna asszony 3000 font bécsi dénárt kapott. — (M. N. Múzeum. Törzssanyag.)

pedig Várkonyban a győrmegyei szolgabíró előtt elégtételt szolgáltatson Hederwarai Miklós fia Lőrincznek várkonyi jobbágysai tetteért.

Eredetije papíron, két zárópecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi gyűjt. 1899. 35. sz.

348.

1420 január 24. A kapornaki konvent bizonyítja, hogy Perényi Péter országbíró parancsára előttük jan. 13-ikán Antal csornai prépost és a konvent nevében Albert perjel letette a tisztító esküt, hogy ők ártatlanok nagybaráti jobbágysaik tetteiben, akik szept. 24-ikén Geuden László gazdatisztel Hédervári Miklós fia Imre özvegye Dorottya birtokán Kisbarátn tartott évi vásár alkalmával a győri káptalan egyik jobbágysát agyonverték, kettőt pedig elfogva Kanizsai János várába, Kapu-ra fogságba hurczolták.

Nos conventus monasterii sancti Salvatoris (de) Kapornak, memorie commendamus quod, cum iuxta continenciam litterarum nostrarum pr . . . atoriarum fassionaliū super factis in quibusdam litteris comitis Petri de Peren, iudicis curie regie adiudicatoriis pariter et iuramentalibus contentis dominus Anthonius prepositus et conventus ecclesie de Chorna contra et adversus honorabilem (*így*) capitulum ecclesie Jauriensis centesimo se nobilibus, videlicet quilibet eorum quinquagesimo se octavo die festi Ephiphaniarum domini (*jan. 13.*) coram nobis iuramentum super eo, ut Ladislaus Geuden officialis dictorum domini Anthonii prepositi et conventus unacum Dominico, Thoma, et Andrea dictis Desy, Georgio *Borz*, Dominico Bogar, Valentino Puna, Michaele Nemeth, Mathia dicto *Sjűnegh*, Martino filio Laurencii, Stephano Ban, Dominico filio Stephani, Briccio filio Nicolai, Stephano filio Francisci, Bartholomeo, filio alterius Francisci, Nicolao Parvo, Bartholomeo, Sebastiano filio Jacobi, Johanne filio Petri, Emerico filio Johannis, Benedicto filio Pauli, Stephano Chakuari, Valentino, Emerico, Bartholomeo, Paulo, Dominico filio Petri, Michaele *Kermes*, Merthel (?), Dominico, Bartholomeo, Michaele, Nicolao, Stephano filio Nicolai, Benedicto, Valentino *Hamar*, Michaele filio Sebastiani, Andrea *Chygan*, Johanne filio Johannis, Petro filio Pauli, Paulo *Gubas*, Georgio *Sjűdo*, Georgio Bud, Johanne filio Valentini, Michaele *Vamus*, Georgio Dolus, Francisco, Johanne Vigel, Jacobo

Falufel, Dionisio, Paulo, Stephano, altero Stephano filio Laurencii, Dionisio, Nicolao Parvo, Georgio Desy, Nicolao filio Blasii, Nicolao Bankÿ, Blasio, Benedicto filio Petri, Johanne filio Vynthe, Benedicto Dolus, Mathÿa et Georgio dicto *Suba* jobagionibus dictorum fratris Anthonii prepositi et conventus predictae ecclesie de Chorna in possessione Nagbarath commorantibus, de mandato et voluntate eorundem dominorum suorum die dominico proximo ante festum beatorum Cosme et Damiani martirum (*szept. 24.*) proxime preteritum Michaellem filium Marci, jobagionem dominorum de predicto capitulo ecclesie Jauriensis in foro annali in facie possessionis terra Kysbarath vocate, domine Dorothe (*igy*), relicte Emerici, filii Nicolai de Hedrehvara celebrari consveto unacum Petro filii Johannis, filii Luce, jobagione dicti capituli ecclesie Jauriensis in Jaurino residenti et Briccio, fratre eiusdem de *Medue* reperiendo ipsum Michaellem ex malicia preconcepta miserabili nece interimerint, cuius cadavera post exhaurionem anime de terra ipsius domine relicte Emerici ad terram predictae possessionis Nagbarath trahentes, prenomatos Petrum, filium Johannis, filii Luce et Briccium fratrem eiusdem de eadem possessione Nagbarath diversis armorum generibus insequendo similiter neci tradere volentes affugaverint, tandem de mandato predictorum prepositi et conventus ad sonum campane insimul convenientes eosdem Petrum et Briccium cum quodam familiare ipsorum de quadam domo, in qua sub spe descensionis intravissent, penitus et omnino innocentes ac inermes excipiendo captos et vinctos ad castrum *Kapu* vo[catum] in custodiam domini Stephani de Kanisa tanquam notorios affugaverunt (*igy*), quos tandem ad literas graciosas dicti capituli ecclesie Jauriensis a divis regibus eis concessas et ad petitionem fideiussoriam cautionem capituli de dicta captivitate minime (?) exmiserint erga se potencia non tenuissent prestare, debebant (*igy*). Tandem ipso octavo die festi Epiphaniarum domini (*jan. 13.*) occurrente prefatus Anthonius, prepositus de Chorna et pro dicto conventu frater Albertus prior de ipso conventu cum ipsorum hominibus coniuratoribus nostram venientes in presentiam et dicta eorum iuramenta coram nobis prestiterint et

deposuerunt, ut debebant. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras patentes eisdem duximus concedendas. Datum nono die predicti festi Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo.

Eredetiye papiron, hátán pecsét nyomával, az Orsz. Levéltárban. M. O. D. L. 10875. jelzet alatt.

349.

1420 június 19. A győri káptalan bizonyítja, hogy a csornai prépost, Antal, szintúgy a konvent fogott bírák ítélete alapján egyezségre lépett Hédervári Mihály fia, György feleségével, Ilonával jobbagyaik kölcsönös hatalmaskodására nézve.

Nos capitulum ecclesie Jauriensis memorie commendamus, quod religiosus vir, dominus frater Anthonius, prepositus ecclesie sancti Mychaelis archangeli de Chorna pro se personaliter et pro conventu de dicta Chorna cum procuratoris litteris eiusdem, item Dominicus *Polgar* et Briccius frater eiusdem, ac Benedictus filius Emerici, fratris patruelis condam Nicolai Magni de Gyarmath, Valentinus Ponya, Nicolaus filius eiusdem et Mychael dictus Frank, jobagiones dictorum prepositi et conventus in possessione Nogýbarath residentes prefati Benedictus, Valentinus Ponya, Nicolaus et Michael pro Paulo et Georgio, filiis Nicolai Magni pueris in etate tenera constitutis et Dominicus ac Briccius pro Benedicto filio Mychaelis dicti Sebestyen, necnon Thomas dictus Dees, Petrus filius Benedicti, Mathyas Zenygethew et Bartholomeus filius Francisci, de dicta Nogýbarath pro se personaliter et pro universis (?) et singulis populis et jobagionibus dictorum prepositi et conventus in eadem Barath residentibus sine litteris procuratoriis, quorum onus si in infrascriptis persistere nollent, super se assumpmendo, idem Nicolaus filius Andree jobagio noster de Abda proximus et domina Katherina vocata, mater Johannis filii Valentini et domina Margaretha, filia eiusdem domine, consors videlicet Mychaelis dicti Chontor de Olthwa, Georgius filius Mathius de Serkethew ab una, parte vero ex alia Benedictus dictus de Gewn pro nobili domina Elena vocata, consorte Georgii, filii Mychaelis de Hedrehwara cum procuratoriis litteris nostris, item Marcus dictus Tanko, Colomanus et Briccius, filii eius-

dem jobagiones dicte domine Elene in exteriori civitate residentes, Petrus, Briccius et Demetrius litteratus, filii Johannis, filii Luce de Medwe, Ladislaus et Johannes, filii Damiani de Paznan, Andreas filius Georgii de dicta Barath, Cosmas Parvus de Nÿul, similiter pro se ipsis personaliter et pro Petro, filio Mychaelis, filii eiusdem Marci et altero Petro, filio Johannis, filii Mychaelis de dicta Medwe et pro cunctis fratribus et cognatis ac generacionum ipsorum hominibus ubique residentibus, quorum onus si infrascripta retractarent, super se assumpmendo coram nobis constituti per eosdem nominibus prescriptis confessum extitit viva voce in hunc modum, quod ipsi super omnibus factis potenciaris, dampnis, nocumentis, iniuriis, captivacionibus, conservacionibus hominum et signanter super interempcionibus Mychaelis filii dicti Marci dicti Tanko jobagionis nostri, necnon prefatorum Nicolai Magni, Mychaelis dicti Sebestyen ac Johannis filii Valentini, necnon vulneracionibus Pauli dicti Warga, omnibusque aliis sanguinum effusionibus jobagionum eorundem prepositi et conventus, necnon domine Elene, consortis Georgii ac solutione pecuniarum ratione verberacionis et vulneracionis predicti Andree filii Georgii per prefatum dominum prepositum de Chorma fienda et generaliter cunctis malorum actuum generibus hucusque quoquomodo sibi invicem factis et irrogatis, interveniente arbitrativa compositione nonnullorum proborum et nobilium virorum signanter magistri Stephani de Rozgon, ac domini fratris Lodovici abbatis de Tata, Joseph de Banhyda, vicecomitis Jauriensis et Gregorii dicti Varÿw pro parte dicte domine (con)sortis Georgii et jobagionum eiusdem, item magistri Beled de Loos, Egidii de Machalthw, Vgrini filii Dominici de Myhalÿ et Petri filii Nicolai de Vnd pro parte dictorum prepositi et conventus ac jobagionum eorundem sub iuramento, tacto vivifice crucis ligno ab ipsis partibus per eosdem arbitratores recepto sese mutuo et alternatim, item predicti Marcus et filii sui, Petrus, Briccius et Demetrius ac alii predicti dominum Stephanum de Kanisa et Johannem de eadem super facto captivacionis predictorum Petri et Briccii, filiorum Johannis, filii Luce ac Petri, filii Johannis filii Mychaelis de predicta Medwe et conservacionis

eorundem reddidissent et commisissent quitos et expeditos ac modis omnibus absolutos, ymmo partes prescripte reddiderunt et commiserunt coram nobis, universas litteras inquisitorias, affirmatorias, iudiciales et alias quaslibet super premissis sub quavis forma verborum contra sese mutuo emanatas, vanas, cassas et inanes ac viribus carituras, exhibitoribusque earundem nocivum relinquendo tali modo, quod quia prefatus condam Mychael filius Marci, prout prenominati nobiles viri arbitratore parcium arbitrati fuissent, in quodam facto potenciario per ipsum illato interemptus extitisset et eciam tandem iidem Marcus et filii sui ac predicti filii Johannis filii Luce aliud factum potenciarium in interfeccione predictorum jobagionum annotati domini prepositi in facie dicte possessionis Noggybarath perpetrassent, ideo humagium eiusdem Mychaelis pro hys duobus actibus potenciariis condescendi et sedari fecissent, ita tamen, quod pro humagio predictorum trium jobagionum, ipsius domini prepositi, videlicet Nicolai Magni, Mychaelis dicti Sebestyen et Johannis filii Valentini triginta marcas denariorum presentis nove monete regalis, marcam quamlibet decem pensis computando et pro vulnere predicti Pauli dicti Warga quinque florenos centenarios in terminis infrascriptis, memoratus Marcus Tanko et filii sui, necnon filii Johannis, filii Luce annotatis jobagionibus dicti domini prepositi aut aliis proximis et cognatis dictorum hominum interfectorum, quibus magis congrueret, sic videlicet, quod ipsos quinque florenos octavo die festi beati Stephani regis (*aug. 27.*) prefato Paulo dicto Varga, item decem marcas octavo die festi beati Mychaelis archangeli (*okt. 7.*) et decem marcas octavo die diei Medii Quadragesime (*márcz. 5.*) et reliquas decem marcas octavo die festi Nativitatis beati Johannis Baptiste (*júl. 1.*) in anno proxime venturo, terminis scilicet post sese consequenter affuturis coram nobis pure et simpliciter absque decima et nona partibus dare et solvere deberent et tenerentur, hoc adiecto, quod quicumque ex proximis et cognatis predictorum hominum interfectorum ipsum humagium ad se reciperet, extunc annotatis Marco ac filiis et fratribus eiusdem litteras expeditorias in loco credibili capitulari vel conventuali sufficientis vigoris dare et

fateri sint obligati, ubi autem iidem Marcus et filii ac fratres sui humagium prefati Mychaelis filii eiusdem Marci premissis non obstantibus rehabere et requirere voluerint, solum super Ladislaum dictum Fekethew de Gwden, familiarem ipsum prepositi rehabere possint atque valeant tali vinculo moderaminis interserto, quod si qua parcium prescriptarum aut aliquis ex ipsis in premissis persistere nollet aut quoquomodo prescriptam ordinacionem dictorum proborum et nobilium virorum infringeret, extunc talis contra partem alteram premissa observantem in amissione capitis ac omnium rerum et bonorum suorum mobilium et immobilium ubilibet habitorum convinceretur et convinci debetur ipso facto. Ad que omnia premissa et singula dicte partes se sponte obligarunt nostri in presencia harum literarum nostrarum testimonio et vigore mediante. Datum feria quarta proxima post festum beatorum Viti et Modesti martyrum, anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo.

Eredetije papiron, hátán pecsét töredékeivel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 10940. jelzet alatt.

350.

Pozsony, 1421 július 1. Zsigmond király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Gergetheghi Zsigmond, Marchyllhazai Imre, vagy Bolchohazai János királyi emberek jelenlétében zálogjogon iktatta be Hédervári Györgyöt Szentgyörgyi Gróf Eberhard csütörtökhelyi (Cheterthehel; Pozsony m.) részbirtokába és az eljárásról jelentést tegyen.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Caps. 1. Fasc. 11. Nr. 15. jelzet alatt. — A beiktatást júl. 3-ikán ellenmondás nélkül elvégezte Giurgetegi Zsigmond és Lőrincz pap.

351.

Pozsony, 1421 július 29. Garai Miklós nádor előtt Hedrehuari Miklós fia Lőrincz és Mihály fia György, meg ennek felesége Bewsi István fia Omodeval megbékélvén, összes pereiket kölcsönösen megszüntetik.

Eredetije papiron, hátlapján pecsét töredékeivel, a M. N. Múzeum törzssanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

352.

Somorja, 1421 november 2. Mikófalvai Simon fia András királyi, Fedémesi Miklós nádori ember, Garai Miklós nádor bírságbehajtói, László mester székesfehérvári kanonok, mint a káptalan bizonyága, Zomor Miklós, Pozsony megye alispánja és szolgabírái tudatják, hogy Bewsí Erdeugh János bősi birtokán 24 jobbágytelket foglaltak le néhai Hedrehwarai Miklós fia Miklós özvegye részére 28 márkányi bírság fejében, melyre Erdeugh János elítéltetett az özvegygel szemben; azonkívül mivel a nádor még 34 márkányi bírságra ítélte Jánost, biztosítják az özvegyet, hogy János fia Lothár birtokából elégitik ki a 7 márkán felüli bírságra nézve.

Eredetije papíron, alján két gyűrűpecséttel, a M. Nemzeti Múzeum levéltára törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

353.

Somorja, 1421 december 1. Fedémesi Miklós, Garai Miklós nádor bírságbehajtója — kit a nádor Pozsony és Mosony megye július 11-ikén Pozsony városához közel tartott közgyűlésén királyi parancsra kinevezett — bizonyítja, hogy Bwsi Erdeg János fia Lothár kifizette a harmadrészét annak a 33 márkát tevő bírságnak, melyre a nádor Erdeg Jánost ítélte néhai Hedrehwarai Miklós fia Miklós özvegyével szemben.

Eredetije papíron, alján töredezett gyűrűs pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum levéltára törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

354.

1422 márczius 2. Bewsí Ewrdug (máskor: Wrdug) Jánost a királyi kúriában elítélték, hogy 28 márkányi bírságot fizessen Hedrehwarai Miklós fia Miklós özvegyének s mivel nem fizetett, a bírságvégrehajtók Bewsön 24 jobbágytelkét az elpusztultakkal együtt lefoglalták az özvegy javára. — Mivel azonban néhai Bewsí Ewrdug János fia Lothard nevében Nemai Kolos Jakab fia Jeromos az özvegynek kifizette a bírságot, az özvegy a győri káptalan előtt Bewsí Lothárdot erről, szintúgy egyéb neki fizetendő bírságról nyugtatja.

Eredetije papíron, hátlapján pecsét töredékeivel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

355.

1422 december 24. A győri káptalan jelenti Zsigmond királynak, hogy parancsára Gychi Lukács királyi emberrel kiküldte Vitus, karbeli klerikust, a kik december 18-ikán Győr megyében

vizsgálatot tartva, megtudták, hogy Hedrehwarai Miklós fia Lőrincz, néhai Imre özvegye, Dorottya és fiai, János és László kisbaráti jobbagyaikat, Lowas Miklóst, Zarka Mihályt, Chengethew Benedeket, Wrdug Gergelyt, Tepeth Domonkost, Bendus Pétert, Demetert, Buday Jánost, Zabow Balázst, Bakon Jánost, Vak Mihályt, Jánost, Pált, György fia Bálintot, Tamást, Egyed fia Mihályt, Bel Miklós fia Andrást, Synthagus Istvánt, Frady Jánost, Mezes Márk Bálintot, Mizes Istvánt, Fark Pétert, Kis Jakabot, Zernew Antalt, Volnasz Balázst, Németh Jánost, Chernethew Mihályt, Bukythe (?) András Mártont, Sarzó Antalt, Andrást, Sebestyén fia Jánost, Sárkány Benedeket. Gál fia Illést, Gál vejét Dénest, Sebestyén fia Tamást, Jakab fia Miklóst, Chengethew Mihályt, Mihály deákot, Toth Pált, Sántha Gergelyt pünkösöd (május 31.) táján a csornai konvent Nagybaráti birtokára küldték, s ott a határárkot és azon túl levő földet — melyen a jobbagyok barmai legelőre járni szoktak — felszántották és a Héderváriak kisbaráti birtokához kapcsolták, miért is január 8-ikára megidézték őket.

Eredetije papíron, töredezett záró pecsétel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 11283. jelzet alatt.

356.

1423 január 17. A pozsonyi káptalan előtt Szentgyörgyi Péter fia Groff László 900 arany forint felvétele után megszüntet minden keresetet, a melyet Hédervári Miklós fia, Miklós fia, Lőrincz, néhai Vereskői Volfard és fiai, Imre és Pál ellen indított és a reá vonatkozó okleveleket érvényteleneknek jelenti ki.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit universis, quod nobilis vir Ladislaus Groff, filius Petri de Zenthgywrg ad nostram personaliter veniendo presenciam ministerio vive vocis confessus est eo modo, quod ipse strenuum et nobiles viros Laurencium de Hederwara, filium Nicolai, filii Nicolai et Emericum ac Paulum, filios condam Wolfardi de Wereskw et eundem Wolfardum ac universos eorundem complices et familiares de et super universis dampnis, nocumentis, factis potenciariis, desolacionibus, combustionibus et generaliter quibusvis iniuriarum generibus prefatum condam Wolfardum et tandem ipsos Laurencium de Hederwara ac Emericum et Paulum ipsorumque complices

et familiares predictos actenus sibi et prefato Petro, patri suo quoquomodo, ubicunque et qualitercunque illatis et irrogatis, receptis prius ab eisdem Laurencio, Emerico et Paulo noningentis florenis auri puri boni et iusti ponderis et ut dixit, plene et integre persolutis reddidisset et commisisset expeditos, ymmo reddidit et commisit expeditos, quitos, absolutos, et modis omnibus satisfactos, universas eciam literas suas et prefati Petri, patris sui causales puta inquisitorias, evocatorias, citatorias, prorogatorias, iudiciales seu byrsagiales, affirmatorias, adiudicatorias, sentencionales et alias, quaslibet sub quacunque verborum forma contra et adversus iam dictos condam Wolfardum, Laurencium, Emericum et Paulum ac eorundem familiares et complices usque ad presens emanatas commisit vanas et reddidit cassas, viribusque carituras, necnon exhibitoribus earundem nocituras coram nobis. In cuius rei memoriam perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis sigilli nostri autentici munimine roboratas. Datum die dominico proximo post octavas festi Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

Eredetije hártján, függő pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 11309. jelzet alatt.

357.

Vásárhel, 1426 augusztus 1. Genchy-i György Veszprém megye alispánja és szolgabírái bizonyítják, hogy Lihyrchi Szarka Domonkos kérésére kiküldvén Zaloki Jánost, ez július 25-ikén tartott vizsgálat alkalmával úgy értesült, hogy július 16-ikán Hederwari György dabroni gazdatisztje Chythvandi Egyed a jobbágyokkal Alason falura tört és onnan a jobbágyok néhány barmát elhajtotta.

Eredetije papíron, hátlapján három pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

358.

Vásárhel, 1426 október 10. Genchy-i György Veszprém megye alispánja és a szolgabírái október 24-ikére halasztották azt a pert, melyet Lihyrchi Domonkos (megbizottja: Adastheuel-i Gál) indított Hederwari György, Chythvandi Egyed, Musly-i Péter ellen (meg-

bizottjuk: Győri Kilián) azzal a kikötéssel, hogy mindkét fél elfogadja a kölcsönösen választott 4 fogott bíró Pápán hozandó ítéletét, s ha valamelyik fél ezt nem tenné, a bírói bírságon kívül három márkát köteles fizetni az ellenfelének.

Eredetije papíron, hátlapján három pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz. — A pert nov. 7-re halasztották és mivel az alperesek el nem fogadták az ítéletet, a 6 márka bírság fizetésére is azt a napot tűzték ki.

359.

1426 december 7. A pozsonyi káptalan jelenti Zsigmond királynak, hogy midőn Palochi Mathyus országbíró Budán november 19-ikén kelt parancsára december 2-ikán bizonyossága Budai Jakab kanonok Hoffi Farkas királyi emberrel Chyl másképp Rvsth (Sopron m.) birtokának felébe bevezetni akarta Bazyni Groff Miklóst és fiát Györgyöt, néhai Hedrehwari Imre özvegye, Dorottya nevében annak familiarisa ellenmondott, miért is őt Vízkereszt nyolczadára (*január 13.*) megidézte. — Kijelölt emberek voltak: Hwremi Hwrber Gáspár és István, Gathndroffi (*igy*) Groff Péter, Poygartheni Waytraher Márton és Schyedi Márton.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 11875. jelzet alatt.

360.

Buda, 1427 február 17. Pálóczi Mátyus comes országbíró Vízkereszt nyolczadáról (*január 13.*) az ott jelenlevő nemesek és a felek megbizottainak kérésére Sz. György nyolczadára halasztotta azt a pert, melyet Bewsi Wrdugh János fia István indított Etrehkarchai János fia Pál, Gyrsakai Mihály, Kis Péter, Chuka Pál, továbbá Elewteyed-i András és fiai, Mihály, Balázs és Tamás, Hederwari Mihály fia Györgynek és Miklós fia Lőrincznek hederwari és gywlwez-i gazdatisztjei ellen.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

361.

1428 július 23. A győri káptalan jelenti Zsigmond királynak, hogy Budán július 6-ikán kelt parancsára Petheni Adalbert fia János királyi emberrel kiküldvén bizonyosságukat, Antal kari papot, a kik július 18-ikán Pozsony megyében vizsgálatot tartván, beigazoltnak találták Bősi (Bws) István fia Mihály és János fia

László panaszát, hogy Ethrefalui Balázs, hedervári várnagy, Begedei Egyed, Raukai Dávid, Kálmán fia Domonkos, Aswani Péter, Estali Mihály fia Domonkos, Bodaki Péter fia János, János fia Balázs, másik Balázs és testvére Imre, Tamás, Márton, Mihály fia János, János fia István és Balázs Gurghsókaikak, Angyal Miklós és fia Péter, Wegh Balázs, Pál, László, András és Zarson Ábrahám, Nagy András, Elewtheyedi Mihály fia Balázs, Hederwári György gazdatisztjei és főemberszolgái, továbbá gelvezi jobbágysai Pál fia János, Mihály, Benedek fia András, István fia Mátyás, Rewez Balázs és fiai, Pál és Miklós és Mátyás bíró uruk parancsára június 10-ikén fegyveresen és hatalmasul a panaszosok Újhíd nevű birtokára törtek és azt elpusztították, jobbágyaikat, Chanade Jánost, Andrást és fiát Miklóst, Cristánt, Jánost és Molnár Adalbertet súlyosan megverték és megsebezve fogságba ejtették, barmaikat és ingóságaikat elvitték, asszonyokat és leányokat félholtra vertek, miáltal 1000 frtnyi kárt okoztak, s azonkívül 300 hold földet a nevezett birtokból hatalmasul elfoglaltak.

Eredetije papíron, a záró pecsét töredékeivel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

362.

Buda, 1429 február 23. Garai Miklós nádor a szokásos bírságban marasztalja el Zechi Hercheg Pétert, Arani (?) Istvánt és Alsólindvai Zsigmond leányait, Dorottyát és Katalint meg nem jelenésük miatt, bár megidézettek, mivel ellenmondtak, amikor beiktatni akarták néhai István bán özvegyét, Klárát, most Blagai Lászlónét és férjét, továbbá néhai István bán gyermekeit, Lászlót, Istvánt, Pált, Annát és Dorottyát, Hedrehwarai Lőrinczet és Györgyöt, Zekchei Herczeg Péter fiait, Lászlót és Istvánt a zalamegyei Alsólindva várába és tartozékaiba, a mely pedig János bán fiaié, néhai Istváné és Jánosé és István bán fiáé Lászlóé volt.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 12050. jelzet alatt.

363.

Nürnberg, 1431 május 1. Zsigmond német-római császár és magyar király felhatalmazza Brunorius de la Scala-t,¹ Thamásy László kir. udvarmestert és Hédervári Lőrincz kir. főlovászmestert, hogy nevében Filippo Maria milánói herczeggel tárgyaljanak.

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 165. l. és Regesta imperii XI. (Sigismundi II.) k. 8551. sz.

¹ Heiligenberg grófja, veronai és vicenzai birodalmi vikarius.

364.

Nürnberg, 1431 május 2. Zsigmond német-római császár és magyar király írja Amade savoyai hercegnek, hogy még május folyamán Milánóban akar lenni s ez ügyben oda előre küldte Brunorius de la Scala-t, Thamásy László kir. udvarmestert, Hédevári Lőrincz kir. főlovászmestert és másokat.

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 156. l.

365.

Nürnberg, 1431 július 2. Zsigmond császár-király újabb felhatalmazást ad követeinek: Brunorius de la Scala-nak, Thamásy Lászlónak, Hédevári Lőrincznek és Mátyás alkanczellárnak, hogy a milánói herceggel tárgyaljanak és vele szövetséget kössenek.

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 166—167. l. — Regesta imperii. XI. (II.) k. 8663. sz.

366.

Milánó, 1431 augusztus 1. Zsigmond császár-király és a milánói herceg¹ követeinek egyezséglevele a Velence elleni háborúról, Zsigmond római útjáról és milánói koronázásáról.²

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 168. l. — Regesta imperii. XI. (II.) k. 8776. a. sz.

367.

Cusago, 1431 szeptember 12. Filippo Maria milánói herceg Zsigmond császárral augusztus 1-én szeptember 19-ikéig kötött szerződést tovább is fentartja, ha még szeptemberben eljön Zsigmond.

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 174. l. — Szept. 19-ikén a szerződés érvényességét okt. 8-ig tolják ki. U. o. — Erre az esküt szept. 26-ikán tették. (A m. tud. akad. oklevélmásolatai között az 1431 aug. 6-ikára alul rávezetve.)

¹ A milánói hg. követe: Visconti Gáspár. — Lásd D. R. X. 1. k. 167—168. ll.

² A herceg Cusago-ban aug. 5-ikén kelt levelében a szerződést jóváhagyja szept. 19-ikéig terjedő érvényességgel. — D. R. X. 1. k. 173. l. — Másnap újra megerősíti és kihirdeti. — (A m. tud. akad. tört. bizotts. oklevélmásolatai között, de hibás (1432) évszámmal.) — Óváry L.-nál (I. f. 404. sz.) hibás a regeszta.

368.

Milánó, 1431 november 25. Zsigmond császár milánói koronázásáról ¹ szóló közjegyzői oklevél tanúi között vannak: Hédervári Lőrincz főlovászmester, Thamásy László udvarmester, Perényi István étekgófogmester, Kompolthy János főpohárnok és Thallóczy Mathkó nádorfehérvári kapitány.

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 196. 1.

369.

Parma, 1432 márczius 25. Zsigmond király felhatalmazza követeit, Thamásy László kir. udvarmestert, Hédervári Lőrincz kir. főlovászmestert, Thallóczy Mathkó kevi főispánt és nádorfehérvári kapitányt, Mátyás alkanczellárt, (Dózsa) dalmát-horvát-szlavon albánt, hogy Velenczének és szövetségeseinek követivel a békéről vagy fegyverszünetről tanácskozzanak.²

Deutsche Reichstagsakten. X. 1. k. 326. 1. — Regesta imperii XI. (II.) k. 9086. sz.

370.

Siena, 1432 október 31. Zsigmond császár János churi püspököt, Hédervári Lőrincz főlovászmestert ³ és Schlick Gáspár birodalmi alkanczellárt követekül küldi IV. Eugen pápához és felhatalmazza őket, hogy visszavonják Sanzio Carillo kinevezését, a kit Zsigmond az anconai határgrófság kapitányává tett.⁴

Deutsche Reichstagsakten. X. 2. k. 644—645. II.

¹ A koronázást Bartolomeo della Capra milánói érsek a Szent Ambrus egyházban végezte.

² Ugyanerre vonatkozik 1432 márcz. 24. — U. o. 325. 1. — Márcz. 26. és 27-ikén a királyi követek érkezéséről értesítik Velenczét követei. — U. o. 328. 1. — Velencze márcz. 31-ikén a tanácskozás helyéül a mantuai őrgrófság határán egy helyet ajánl. — U. o. 326. 1. — Hédervári Lőrincz 1432 ápr. 25-ikén Rómában követ IV. Eugennél. — U. o. X. 1. 415. 1. — Jún. 26-ika előtt tanú azon okiratnál, mely a pápa és a zsinat közötti viszály lecsendesítése érdekében történt, jún. 15-iki tárgyalást megerősíti. — U. o. X. 1. k. 452. 1. — Júl. 1-én 30 lóval Luccában van Zsigmond királylyal, útban Siena felé. — U. o. X. 1. k. 351. 1.

³ Hédervári Lőrincz pápai követségéről említés: U. o. X. 2. k. 647., 648., 674., 757., 758., 793. II. — Még novemberben visszatérnek Sienába. — U. o. 575., 587., 616.

⁴ Zsigmond 1432 nov. 1. Sienában kelt levelével követeit Wandofeni Stange Gáspárhoz, a német lovagrend római procuratorához utasította. Regesta imperii. XI. (II.) 9300. sz.

371.

Siena, 1433 január 3. Zsigmond császár felhatalmazza követeit, Hédervári Lőrincz főlovászmestert, Schlick Gáspár birodalmi alkanczellárt, Wandofeni Stange Gáspárt, a német lovagrend római procuratorát és dr. Cigala Baptista lovagot, hogy nevében Flórencz-czel békét kössenek.¹

Deutsche Reichstagsakten. X. 2. k. 739. 1. — Regesta imperii. XI. (II.) k. 9350. sz.

372.

1434 május 8. A győri káptalan előtt Bonita János a pannonhalmi monostor öre a monostor apátja és konventje nevében tiltakozik az ellen, hogy Zsigmond király Genyew várát és tartozékait eladományozza és hogy Héderváry Lőrincz azt birtokába vegye.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 507. 1.

373.

1435 július 4. A pannonhalmi konvent bizonyítja, hogy Hedervarai Lőrincz megfizetvén Miklós pannonhalmi apátnak a 400 frtot, — mit a győri káptalan oklevelének bizonyosága szerint tőle kölcsön vett — az apát az összeg felvételéről nyugtatván őt, zálogos birtokát, a veszprémmegyei Zenthmiklus-t visszabocsátja.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 509. 1.

374.

Pozsony, 1436 április 27. Rozgonyi György pozsonyi főispán meghagyja nővérének, Hedervári Györgynének, hogy jobbjágyait, főleg a lipótfalvaiakat, szabad költözködési jogukban ne háborgassa és ne gátolja őket, hogy földbérük kifizetése után Wárkonyi Amadehoz mehessenek.

Georgius de Roz(gon), comes Poseniensis.

Dicitur nobis in personis Amadei de Warkun, quomodo nonnulli ex jobagionibus vestris, signanter de Lipothfalwa, qui alias eciam jobagiones dicti Amadei fuissent, ad posses-

¹ 1433 febr. 8-ikán a követek elhagyták Flórenczet, S. Casciano-ban háltak és 9-ikén este Siena-ba érkeztek. D. R. X. 2. k. 744. — V. ö. u. o. 745., 747., 751., 752. II.

siones eiusdem Amadei iusto terragio deposito iuxta regni consuetudinem moraturos se venire niterentur, vos autem kalumpnias (*igy*) ad eosdem invenissetis et ipsos pacifice abire recusaretis contra consuetudinem regni: Igitur commitimus vobis, ut dictos jobagiones vestros de universis possessionibus vestris ad ipsum Amadeum venire voluerint, iusto terragio deposito, sicut moris est, pacifice abire permittatis, ubi si feceritis, bene quidem; alioquin sciatis, quod iuxta mandatum domini nostri imperatoris cum gravamine faciemus abire permittendo et hoc commisimus Johanni, filio Alberti de Petheu, uno ex iudicibus nobilium dicti comitatus Posoniensis, quod a vobis, quidquid ad hoc responderetis, nobis idem iudex nobilium suo modo referre oretenus debeat et teneatur. Scripta Posonii, feria sexta proxima post festum beati Georgii martiris, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto.

Kivül: Egredi(e) domine consorti Georgii de Hedrewar, sorori nostro dilecto (*igy*).

Eredetije papiron, a Magyar Nemzeti Múzeum levéltára törzsanyagában.

375.

1438 augusztus 6. A győri káptalan Albert királynak jelenti, hogy parancsára Némai Mihálylyal kiküldte Jánost, a Szt. kereszt oltárának igazgatóját, a kik augusztus 1-én vizsgálatot tartván, azt tudták meg, hogy 1437 december 6-ikán Móriczhiday Simon fia Móricz, Héderváry György, Csitvándi Egyed mester, móriczhidai tisztt Árpáson a (bakony)béli apát két jobbágytelkét lefoglalták, 1438 április 7-ikén pedig Móricz jobbágysai a föntiek megbízásából Árpásra rontva elvezették a Rába folyását, mely hármaskerekű malmokat hajtott.

Tört. Tár, 1903. 370. 1.

376.

Buda, 1438 november 14. Bátori István comes országbíró az országos sereg hadbaindulása miatt Szt. Mihály nyolczadáról (okt. 6.) Vízkereszt nyolczadára (jan. 13.) halasztja azt a pert, mit a nyulakszigeti apácák Pathus (Győr m.) birtok határjárásánál

történt ellenmondás miatt indítottak Hedrehwarai Lőrincz nádor, továbbá néhai Konth Imre özvegye, Dorottya és fia, György ellen.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 13255. jelzet alatt.

377.

1439. A kolozsmonostori konvent előtt Chegei Lewkes Tamás és néhai Gergfalwai Péter fia Miklós Borbatheleke nevű győrmegyei birtokukat ideiglenesen Hedrehwarai Lőrincz nádornak adják át, hogy azt megvédje és fentartsa, mivel ők a nagy távolság miatt megoltalmazni nem bírják. *

Kolozsmonostori protocollum az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 36390. pag. 27. Nr. 5. — Vége csonka és az egész áthúzva.

378.

1439 márczius 19. A veszprémi káptalan előtt Segwári Pál a maga és fiai, Máté és Gergely nevében tiltakozik az ellen, hogy Albert király Segwár várát és tartozékait Hedervári Györgynek és fiainak, Pálnak és Zsigmondnak adományozza.

Nos capitulum ecclesie Wesprimiensis memorie commendamus, quod Paulus de Segwar sua, item Matheÿ (*így*) et Gregorii, filiorum suorum in personis nostram veniendo in presenciam, nobis per modum protestacionis significare curavit in hunc modum, quod prout ipsi percepissent ac ad noticiam ipsorum devenisset, serenissimus princeps dominus Albertus dei gracia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex ac dux Austrie castrum ipsorum Segwar in comitatu Wesprimiensi existens et habitum cum cunctis suis possessionibus et pertinenciis, signanter Bilige, Baand, Thothwason et aliis cunctis eiusdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, ipsos omnis iuris titulo concernentes per modum nove donacionis ¹ magnifico Georgio de Hedrehwara, Paulo et Sigismundo, filiis eiusdem magnifici Georgii donasset et perpetuasset in preiudicium ipsorum valde grande. Unde facta huiusmodi protestacione prefatus Paulus in sua ac aliorum, quorum supra, nominibus iam

¹ Törölve utána: titulo.

fatum serenissimum principem dominum Albertum regem, aliosque quoslibet a donacione, vendicione, impignoracione prefati castri et pertinenciarum eiusdem, signanter vero prefatum magnificum Georgium de Hedrehwara et filios suos predictos, aliosque quoslibet ab empcone, occupacione impignoracione et se in dominium prefati castri et pertinenciarum ipsius intromissione quomodolibet factis vel fiendis contradixit inhibendo et inhibuit contradicendo publice et manifeste coram nobis presencium vigore mediante. Datum feria quinta proxima ante festum beati Benedicti abbatis, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

Eredetije papiron, hátlapján töredezett pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

379.

Győr, 1439 május 10. Megyeri Varjú Gergely győrmegyei alispán és a szolgabírák Pécz János szolgabíró-t küldték ki, a ki előtt május 5-ikén Móricz hidán Ferencz, nemesember, a béli apát kajári tiszte Héderváry Györgyöt, Móricz hiday Móriczot, Csitvándy Egyed mester gazdatisztet és frater Albert prépostot az árpási föld lefoglalásától és a rábai halászáttól eltiltotta.

Tört. Tár, 1903. 371. l.

380.

1440 márczius 12. A magyar országnagyok — Benedek győri püspök, Hédervári László pannonhalmi apát, Hédervári Lőrincz nádor, Rozgonyi István és György pozsonyi főispánok, néhai Maróthi János bán fia, László, Palóczi Simon főlovászmester, Perényi János máramarosi főispán, Homonnai István, néhai Lévai Cseh Péter vajda fia László, Szécheni László, Tari Rupert a királyné főlovászmestere, Dombói Frankó, Gersei Pethő és Hatvani Mátyás — megbizottaik: Simon veszprémi püspök, Ujlaki Miklós mácsói bán, Pelsőczy Imre székely ispán és Héderváry Lőrincz nádor fia, István által Ulászló lengyel királyt meghívják a magyar trónra.

Másolat a moszkvai czári főlevéltárban őrzött eredetiről, a m. tud. akad. tört. bizotts. oklevélmásolatai között. — Hibásan Óvárynál I. k. 434. sz.

381.

Pápa, 1441 márczius 1. I. Ulászló király kedvelt hívének, Hedrehwarai Lőrincz nádornak kérésére és előterjesztésére hűséges szolgáltnak Pathi Kanthor Mátyás fiainak, Miklósnak és Albertnek ad Swl-on (Pozsony m.) bizonyos birtokrészt, mely előbb a pozsonyi királyi várhoz tartozott, tekintetbe vévén azokat a hűséges szolgálatokat, is, melyeket a királyi választás és koronázás óta a nádor kíséretében teljesítettek.

Eredetije hártján, alján töredezett pecséttel, alatta: Commissio propria domini regis; Laurencio de Hedrehwar regni Hungarie palatino referente, — a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

382.

1445 május 12. A budai káptalan előtt (Hédervári) László szentmártoni apát a maga és testvére, Pál nevében tiltakozik az ellen, hogy Rozgonyi György országbíró Zeggligeth várát (Zala m.) és tartozékait Újlaki Miklós és Hunyadi János erdélyi vajda kezéhez bocsássák, mivel a vár 3000 frt zálogösszeg erejéig őket illeti.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 512. l. — M. O. D. L. 13850.

383.

1447 deczember 20. V. Miklós pápa Hédervár László pannonhalmi apátot Tamás egri püspök lemondása folytán megüresedett egri püspökségre kinevezi.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend tört. III. k. 512. l.

384.

Buda, 1448 február 4. Setétkúthi László, Hédervár várnagya Pozsony városától menedéklevelet kér Grumberg Fridrik részére, hogy ő a tanácskozásokon részt vehessen.

Amicicium paratam debito cum honore. Viri circumpecti et honesti domini et amici nobis honorandi! Scribseritis (így) nobis literis vestris mediantibus, ut nos nobilem Fridricum de Grumberg, fratrem nostrum pro colloquio tractato vestras ad easdem circumspecciones dirigere debeamus. Unde cum quidam prelati baronesque per regnum versus partes superiores ad regem scilicet Romanorum electi

ascendere procurabuntur, ob hoc vestras per presentes diligenter requirimus circumspecciones, quatenus eidem Fridrico, fratri nostro literas vestras salvi conductoriales, ut idem vestras ad circumspecciones secure habeat ascendendi et redeundi (facultatem), tocies quociens oportunum fuerit a data presencium usque festum Pasche domini proxime affuturum (*márcz. 24.*) sub sigillo civitatis vestre emanatas dare velitis et hoc sine omni fallo et dolo, qui frater noster forsitan unacum predictis dominis prelati et baronibus vestras ad easdem circumspecciones ad predicta colloquia tractanda ascendere procurabit, sin alias non transibit. Ex Buda dominica proxima post festum Purificacionis Virginis gloriose, anno domini etc. quadragesimo octavo.

Ladislaus de Sethetkwth
castellanus castri Hedrehwara.

Kivül: Viris circumspectis et honestis, iudici iuratisque civibus civitatis Poseniensis, dominis et amicis sibi honorandis.

Eredetiye papiron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum levéltára törzssanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

385.

1450 november 23. A csornai konvent jelenti Garai László nádornak, hogy Hunyadi János kormányzónak Püspökiben szeptember 13-ikán kelt parancsára a kormányzó emberével, Nemai Balázsszal kiküldte bizonyságát, Benedek testvért, akik nov. 18-ikán Győr megyében vizsgálatot tartva, igaznak találták Debrenthei Tamásnak, a pannonhalmi apátság kormányzójának azon panasztát, hogy Hedrewari Imre volt mácsói bán tápi és szentmiklósi emberei, továbbá Kanisai Miklós, Imre és László tótérédei és nagyrédei jobbagyot július 2-ika táján fegyveresen Szentmártonra törtek, egyik jobbagyot, Demetert szakállánál fogva hurczolták ki a házából, a másikat, Lazy-i Imrét pedig dárdahegygyel súlyosan megsebesítették.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 516. 1.

386.

Szenttamás, 1450 deczember 20. Pálóczi László comes országbíró megparancsolja a vasvári káptalannak, hogy kiküldvén bizonyságát, a kijelölt királyi emberek (Kemessuali Gergely és Goszthoni Péter fia János) egyikével tartson vizsgálatot, vajjon igaz-e Iwanczi Gergely fia Mihály és György fia Balázs panasza, hogy Hedreh-

warai Imre volt mácsói bán, Pál és János Hedrehwárai László egri püspök egyetértésével augusztus 23-ikán chakan-i (Vas m.) jobbágyaikkal, cseh lovasokkal és gyalogosokkal az éj csendjében fegyveresen a panaszosok Iwancz nevű birtokára törtek, a bíró házának ajtait feltörték, a bírót megölték, feleségét és fiát félholtra verték, a jobbágyoknak a bírónál talált adóját, szintúgy a bíró házában talált ingóságokat elvitték és a barmokat elhajtották és egy fogságban levő embert magukkal hurczoltak.

A vasvári káptalan 1450 decz. 30-iki és a kapornaki konvent — ugyanis ehhez is ment egyező parancs — 1451 jan. 16-iki jelentéséből. — Mindkettő a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. V. ö. I. k. 209. sz. — A vasvári káptalan decz. 28-ikán, a kapornaki konvent pedig 1451 jan. 11-ikén megtartván a vizsgálatot, jelentették, hogy a vád általában igaz, de a támadásban nem vettek részt a csehek és a bírót sem ölték meg, csak súlyosan megsebesítették.

387.

1451 június 10. A kolozsmonostori konvent előtt néhai Harapkoi Bothos András leánya, Zsófia, néhai Zanthoi Dávid bán fiának, Györgynek özvegye, a maga és édes testvére, Bothos György, továbbá Garai László, Rozgonyi János nádor és erdélyi vajda, továbbá Rozgonyi György, Rajnald, Ozsvát és másik János, — szintúgy (Hédervári) László egri püspök és Héderwári Pál, testvérei nevében nyugtatja néhai Zanthoi Dávid bán fia György fia Miklóst, mivel őt néhai férje váraiból, ingó és ingatlan birtokaiból, arany és ezüst marháiból hitbére és jegyajándéka fejében kielégítette.

Kolozsmonostori protocollum az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 36403. pag. 60. Nr. 1.

388.

1454 május 7. A székesfehérvári káptalan előtt Debrenthei Tamás, a pannonhalmi apátság kormányzója Hedrehwarai Imre, volt mácsói bánt és unokatestvérét, Miklóst eltiltja Saag és Gyenew (Győr m.) jogtalan birtokától, mert azok az apátságot illetik.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend tört. III. k. 527. 1.

389.

1454 július 5. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy bizonyosága, Themesvári Mátyás kanonok a királyi emberrel Pokatheleke-i Lászlóval június 30-ikán kiment Ujhíd (Pozsony m.) birtokba és miután a közönséges vizsgálat beigazolta, hogy Hedrehwarai Pál, Imre, János és Ozsvát gyűlwwez-i gazdatisztjei és jobbágjai újab-

ban hatalmasul ismét elfoglalták, a királyi ítélet és parancs alapján őket az elfoglalt újhidi (Wyhid) szántókból és kaszálókból kirekesztvén, azokba újra bevezette jogos tulajdonosaikat Warkoni Mihályt és Amadét, ugyanennek fiait Istvánt, Lénárdot, továbbá István fiait, Pált és Miklóst.

Eredetije hártján, függő pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

390.

Pozsony, 1455 május 16. Pozsony vármegye hatósága jelenti V. László királynak, hogy a vizsgálat beigazolta a Héderváriak hatalmaskodását a Warkoni Amadék újhidi birtokán.

Serenissimo principi domino Ladislao, dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regi, Austrieque et Stirie duci, necnon marchioni Morauie etc., domino nostro naturali atque metuendo Andreas Pamkÿrher comes et iudices nobilium comitatus Poseniensis obsequium perpetue fidelitatis. Vestra noverit serenitas, nos literas vestras inquisitorias pro parte nobilium dominarum Agathe, relicte condam Michaelis Amode de Warkon ac Leonardi filii eiusdem, necnon Katherine, relicte condam Stephani similiter Amode de eadem Warkon et Pauli, filii eiusdem exponentis contra egregios Paulum, filium Georgii ac Johannem, filium Emerici, necnon Osualdum filium Nicolai de Hedrechwara, necnon Egidium Bedegi, Nicolaum Fodor ac Ladislaum similiter Fodor, castellanos castri Hedrechwara et Emericum Wagi, Nicolaum literatum et Ladislaum de Aswan, aliosque quam plures familiares et complices ipsorum dominorum de Hedrechwara nobis directas honore et obediencia, quibus decet, recepisse et cum nos iuxta earundem continencias unum ex nobis, videlicet nobilem virum Sebastianum de Ethÿ iudicem nobilium ad contenta dictarum literarum vestrarum fideliter peragenda nostri de medio fide dignum duxissemus destinandum, tandem idem ad nos exinde reversus nobis retulit eo modo, quomodo ipse die dominica proxima ante Ascensionem domini (*máj. 11.*) novissime preterita in comitatu predicto Poseniensi, in opido Zerdahel ab universitate nobilium eiusdem comitatus in cimiterio eiusdem loci ad novam missam congregatorum diligenter atque palam inquirendo talem de infrascriptis inda-

gasset certitudinis veritatem, quomodo feria quarta proxima ante festum beatorum Philippi et Jacobi apostolorum (*ápr. 30.*) novissime preteritum lite inter ipsas partes pendente dicti domini de Hedrechwara ac castellani et familiares prenotati ex consensu et voluntate Emerici, filii condam Laurencii de eadem Hedrechwara ad possessionem predictorum exponencium Wýhýda vocatam, in dicto comitatu Posoniensi existentem manibus armatis et potenciariis irruendo, ibique nonnullos jobagiones ipsorum exponencium in eadem Wýhýda commorantes diris verberum et vulnerum plagis affecissent, unumque (?) ex eisdem jobagionibus, videlicet Stephanum Wygi nomine captivassent, captumque ad campum educentes eidem oculos eruere voluissent, si idem, scilicet Stephanus ad possessionem ipsorum se transferre moraturum non promississet, insuper quandam silvam ipsorum exponencium Remýn vocatam ad eandem possessionem ipsorum exponencium, videlicet Wýhýda pertinentem succidi ac piscinam eorum Waryas appellatam, inter metas eiusdem possessionis Wyhida (*igy*) habitam cum jobagionibus ipsorum piscari fecissent potencia ipsorum mediante, in preiudicium et dampnum ipsorum exponencium. Datum Posonii, sexto die termini inquisitionis prenotate, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

Eredetiye papiron, hátlapján a főispán papírfelzetes czímerpecsétjével, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjtemény 1899. 35. sz.

391.

1455 május 17. A székesfehérvári káptalan előtt (Wárkoni Amade) Mihály fia Lénárt és István fia Pál nevében Lider-Tejedi Bartha Balázs tiltakozik az ellen, hogy ezek több pozsonymegyei birtokát a király Nemai Kolos Jeromosnak és fiának, Lászlónak, Hédervári Imrének, Pálnak, János és Ozsvátnak, továbbá Bazini Groff Györgynek és fiának, Zsigmondnak adja.

Nos capitulum ecclesie Albensis memorie commendamus, quod Blasius Bartha dictus de Legýerthed (?) coram nobis personaliter constitutus nominibus et in personis Leonardý, filii Michaelis et Pauli, filii Stephani in tenera etate constitutorum protestatus extitit eo modo, quod prout ipsi, scilicet

Leonardus et Paulus percepissent, serenissimus dominus Ladislaus Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex possessiones, porcionesque possessionarias ipsorum, scilicet Warkon predictam, necnon Wýhýd, utrasque Bews, scilicet Nemethbews et Magyarbews, Amadekarcha in Poseniensi et alias quaslibet in quibuscunque comitatibus predicti regni Hungarie habitas Jeronimo Kolos dicto et Ladislao, filio, eiusdem de Nema, Emerico, alias bano Machouiensi, Paulo et Johanni et Oswaldo de Hedrehwara, necnon Georgio Groff de Bwzýn et Sigismundo, filio eiusdem ad ipsorum petitiones et supplicationes perpetue dedisset, donasset et contulisset in preiudicium ipsorum et iurium derogamen satis grande, cum ipsi scilicet Leonardus et Paulus ad possessiones pre-nominatas iura haberent efficacia, eedemque possessiones iure¹ eosdem concernerent hereditario. Unde facta huiusmodi protestacione idem Blasius Bartha nominibus et in personis prefatorum Leonardi et Pauli prefatum dominum nostrum regem a donacione et collacione, pre-nominatos denique Jeronimum Kolos dictum, Ladislaum, filium eiusdem de predicta Nema, Emericum alias banum Machouiensem, Paulum, Johannem et Oswaldum de prefata Hederwara, Georgium Groff et Sigismundum, filium eiusdem de pretacta Bwzýn et alios quoslibet ab impetracione pretectarum possessionum, aliarumque quarumlibet in quibuscunque comitatibus dicti regni Hungarie habitarum et adiacencium quibuscunque nominibus appellatarum, ipsosque iuridice concernencium seque ipsos in dominium intromissione et statuifaccione, fructuumque et quarumlibet utilitatum eorundem percepcione sew percipi faccione, universa quoque loca capitularia et conventualia a literarum statutoriarum emanacione et emanari faccione prohibuit et contradixit publice et manifeste coram nobis testimonio presencium mediante. Datum sabbato proximo post festum Ascensionis domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinto.

Eredetije papiron, hátlapján töredezett pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

¹ Utána törölve: ex.

392.

1456 szeptember 4. A pozsonyi káptalan jelenti V. László királynak, hogy Pozsonyban augusztus 31-ikén kelt parancsára szeptember 1-én kiküldte bizonyosságát, Themeswari Mátyás kanonokot Nagaboni Beke Péter királyi emberrel, — a kín kívül jelölve volt még: Thedi Illýes Benedek és László és Ulrik fia Matyus, Petheni Kis Tamás és Petheni Bíró Mátyus, Weg Jakab, Nyéki Zabo György — a kik Pozsony megyében vizsgálatot tartva, igaznak találták néhai Warkoni Amodei Mihály özvegyének, Ágota asszonynak és fiának Lénárdnak, továbbá néhai Warkoni Amodei István özvegyének, Katalinnak és fiainak, Pálnak és Jánosnak panaszát, hogy Hedrechwarai Imre, Pál, Ozsvát és János a panaszosok birtokain, Wýhýdon és Bews-ön azok többszörös tiltakozása ellenére erőszakosan elvetett rozs, árpa és zabtermést gyűlwezi jobbágyaikkal learattatták és nagymennyiségű szénával együtt Szt. Jakab ünnepe (*július 25.*) táján elvitették, 400 frtnyi kárt okozva ezzel nekik.

Eredetije papíron, hátlapján töredezett pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz. — Hasonló jelentést küldenek Pamkýrher András pozsonymegyei főispán és a szolgabírák 1456 szept. 10 ikén azon vizsgálatról, melyet Ethý-i István fia Jakab szolgabíró szept. 5-ikén tartott ebben az ügyben. — U. ott papíron.

393.

Buda, 1462 július 11. I. Mátyás király értesíti Bátmonostori Töttös Lászlót, hogy a legközelebbi napokban Budáról a török ellen indul. Az időre, míg ő távol lesz, Dénes esztergomi bíboros-érsek és főkanczellár, Palóczi László országbíróra, Rozgonyi János tárnokmesterre és Hedrechwarai Imre királyi és királynéi ajtónállómesterre bízta az itteni részek gondviselését, H. Imrének pedig meghagyta, hogy jegyese és anyja udvarára (curia) gondot viseljen. — Szt. Jakab napja táján az ő hugát a te fiad (Péter) veszi feleségül és kijelentette, hogy a lakodalmon jelen akar lenni. — Ámde nem mehet. Az esketés Budán augusztus 1-én legyen, de ne szomorkodjál, hogy H. Imre a lakodalmon jelen nem lehet. — Erre az időre a hadbavonulásra halasztást ad Töttös Lászlónak, de végeztével jöjjön utána.

Zichy cs. Okmánytára X. 229/230. — Töttös Péter 1465 jún. 24. néhai. U. ott 344.

394.

Sopron, 1463 június 21. Mátyás király meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy a győri káptalan panaszára Modi Benedek, Naghbari Péter vagy János, Laký László, Zýlwas Márton, Bodobari

Sanka András királyi emberek valamelyikével küldje ki bizonyosságát vizsgálat végett, és ha a vád igaznak bizonyul, idézze meg őket 32-ed napra, mivel Hédervári Imre királynéi ajtónállómester, Pál, Ozsvát és István, Zamoli Pál, András és Porkoláb László, Hédervári Fodor Miklós, Kezewlczesi István hédervári várnagy, Babonai István és Naghrewi Mihály deák uraik parancsára és tudtával, ezek vámosbodaki, remetei és darnói jobbágyaikkal az előző évben a győri káptalan püski-i birtokából a velük határos szántó-földeket, kaszálókat és réteket elfoglalták, továbbá április 4-ike táján püski-i jobbágyaik barmait Vámosbodakra hajtották, 300 frtnyi kárt okozva a káptalannak.

Eredetije egérrágtá papíron, záró pecséttel, a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Capsa 13. Fasc. 2. Nr. 12. jelzet alatt. — A vizsgálat igaznak találta a vádat, mire Modi Benedek királyi ember és Wepi János mester, a káptalan bizonyosága júl. 21-ikén Vámosbodakon megidézte a Héderváriakat és embereiket Szt. Lőrincz (aug. 10.) ünnepének 32-ik napjára.

395.

1465 július 5. A győri káptalan jelenti Gúthi Országh Mihály nádornak, hogy Budán június 17-ikén kelt parancsára Koromzói Gergely nádori emberrel kiküldte kari papját, Sýe-i Miklóst, a kik június 30-ikán Kisbarátin Héderwarai Imre fiát, Ozsvátot és János fiát, Istvánt, Ságón pedig néhai Lőrincz fiait, Imre bánt és Miklóst felszólították, hogy — mivel Sz. György nyolczadán (május 1.) meg nem jelentek — Jakab apostol nyolczadán (augusztus 1.) bírság terhe alatt mutassák be azokat az okleveleket, a melyek alapján a csornai konvent és prépostja Pál ellen jogot formálnak Csókatelekre, amint megbizottjuk, Peczeli Benedek Vízkereszt nyolczadán (január 13.) megígérte, amikor a pert elhalasztották s az oklevelek bemutatását Sz. György nyolczadára tűzték ki.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 16226. jelzet alatt.

396.

Buda, 1466 szeptember 5. Palóczi László országbíró előtt Heczei Waracz (Wracz) Domonkos és fiai, Mihály és Tamás, szintűgy Mihály felesége, Luca asszony és fiai, Péter és Balázs, továbbá Tamás felesége, Margit asszony és fiai, Pál, Imre, István és János panaszt emelnek Hedrewarai György fia Pál és felesége, Katalin asszony ellen, mivel ezek királyföldi (Kyralfelde, Győr m.) jobbágysai június 11-én a panaszosok Hecze nevű birtokára törtek, kaszálóikat elűzték és szénájukat elvitték, 50 frtnyi kárt okozva.

Az országbíró tehát megparancsolja a győri káptalannak, hogy vizsgálatot tartson és idézze meg a vádlottakat. (A vizsgálat szeptember 20-ikán meg is történt.)

Eredetije papíron, a gr. Batthyány család köpcsényi levéltárában. Dóczyana, C. 10., f. 2., n. 11. jelzet alatt.

397.

1467 február 15. A győri káptalan előtt Hedrewarai György fia Pál, feleségével, Katalinnal és leányaival, Magdolnával és Ágotával megjelenvén, a maga, továbbá férjes leányai, Hedvig (Kompolthi Miklósné) és Fruzsina (Bebek Györgyné), szintúgy testvére, László egri püspök és néhai Hedrewarai Lőrincz fiai, Imre és Miklós, Miklós fia Ozsvát és János fia István nevében oly egyezsége lép Heczei Wracz Mihálylyal és Tamással, hogy Pál a Wracz testvéreknek adja vásárlott birtokát Szentvidet (Zenthwyd; Győr m.) Szent Vitus plébániai egyházának kegyúri jogával együtt, viszont ezek a Hedrewariaknak Hecze pusztát (Győr m.).

Eredetije a gr. Batthyány cs. köpcsényi levéltárában. Dóczyana C. 10., f. 3., n. 27. jelzet alatt.

398.

Róma, 1467 június 1. Hédervári Imre bánt néhai Tamási László özvegye, Ilona végrendeletének végrehajtója, Miklós a budavári Szűz Mária plébániatemplom rectora azzal vádolta, hogy az özvegy hagyatékából ingó és ingatlan javakat magának tartott meg, a melyeket pedig az özvegy Miklós kezéhez rendelt. Perbe is idéztette és Simon antivári érsek — János esztergomi érsek vikariususa — elmarasztalta Hédervárit, aki a pápához fellebbezett.

VI. Pál pápa tehát megparancsolja a csanádi prépostnak, a bácsi éneklőknonoknak, meg a pécsi officialisnak, hogy az ügyet vizsgálják meg és a vizsgálat eredményéhez képest döntsenek.

Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis III. k. 187. 1.

399.

1471 július 22. A vasvári káptalan jelenti Mátyás királynak, hogy országbírája, Rozgonyi János, Tatán május 30-ikán kelt parancsára Inesei Pál királyi emberrel kiküldte kanonokját Kermendi Andrást, a kik július 17-ikén Győr megyében vizsgálatot tartva beigazoltak találták Pál csornai prépost és konventje azon vádját, hogy Gyertyaszentelő-Boldogasszony napján (márczius 25.) Hederwarai Ozsvát és István kisbaráti jobbjágai, Futas Mátyás,

Mezarus Benedek, Ewrdegh Sebestyén, Czal Péter, Gergfy Tamás, Gál Balázs, Kowach István, Alch Pál, Adoryan Márton, Vok Illés, Németh Sebestyén, Hozzyw Sebestyén, Kechkes János, Kis Benedek, Kenyer Kálmán, Bakon Bruchek Antal, Chorthyan Benedek és fia, István, Makkos Miklós, Ikreny Sebestyén, Ewrdegh Péter, Cheller Simon, Kys Kelemen, Gergely fia Máté, Bodak Péter, Irnes György, Bereczk fia Máté, Mészáros János, Ewrdegh Albert, Irnes Ferencz, Gál Sebestyén, Mészáros Lukács, János fia Gergely, a Kis Barla fia Domonkos, Poky Albert, Kenyer Albert, Zabo János, Pap Miklós, Thoth János, Gewry Jakab, Irnes Mihály, Kis Márton és Mark Máté a csornai konvent nagybaráti erdejét felgyújtották, miáltal 200 frtnyi kárt okoztak.

Eredetije papiron, töredezett záró pecséttel, M. O. D. L. 17223. jelzet alatt.

400.

Buda, 1473 december 4. Gúti Ország Mihály nádor előtt Pál csornai prépost a maga és konventje nevében úgy egyezett meg Hédervári Ozsváttal és testvérével Istvánnal, hogy Csókatelek hovatarozandóságának, valamint a két Hédervári bizonyos kisbaráti birtokainak ügyét — melyekben bírói bírság alapján a csornai konvent iktattatott be — 6 választott bíróra bízzák, akik Gyertyaszentelő-Boldogasszony előtti vasárnapon (január 30.) Naghnywl-on, a pannonhalmi konvent emberének jelenlétében, döntenek a perben, mely ítéletnek mindkét fél köteles magát alávetni.

Eredetije papiron, hátán pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 17512. jelzet alatt.

401.

Tata, 1474 július 12. Mátyás király megparancsolja Komárom megye két szolgabírájának, hogy hívják össze Szák szomszédos nemeseit arra a napra, melyet néhai Korlátkövi Ozsvát bán fia, Ozsvát kitűz, hogy azon ítéljenek Hédervári Imre császári jobbagyai ellen, a kik az ő birtokára, Szákra törtek.

De commissione propria domini regis. *

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. fidelibus nostris nobilibus Laurencio de Kemlew et Michaéli de Chep iudicibus nobilium comitatus Komaromiensis salutem et gratiam. Ex relatibus fidelis nostri nobilis Osualdi, filii condam Osualdi bani de Korlathkew intelleximus satis displicenter, qualiter pridem, dum ipse in servitiis nostris fuisset occu-

patus, tunc iobagiones magnifici Emerici de Hederwara in possessione eiusdem Chazar vocata commorantes ad possessionem dicti Osualdi Zaak vocatam in comitatu Komaromiensi existentem habitam armatis manibus irruissent et invasissent, ibique familiares et iobagiones dicti Osualdi nullis ipsorum culpis et demeritis existentibus, diris verberum et vulnerum plagis affecissent potencia mediante, in preiudicium eiusdem manifestum, tandem iobagiones eiusdem Osualdi ex dictis malefactoribus duos ibidem captivassent, captosque tenerent et conservarent usque in presentiarum. Volumus igitur, ut partes inter easdem, ex quo idem Osualdus in dicto comitatu libero fungitur officio, ob hoc in facie dicte possessionis Zaak ex parte dictorum malefactorum iudicium fiat, mandamusque vobis, ut universos nobiles vicinos et commetaneos pretacte possessionis Zaak sub pena trium marcarum per vos irremissibiliter exigendarum ad unum diem et terminum, quem ipse Osualdus eisdem prefixerit insimul convocetis, factaque convocacione partes inter easdem iudicium et iusticiam facere debeant et teneantur, secus nullatenus facere presumpmatis. Presentibus sigillo nostro anulari consignatis perlectis exhibenti restitutis. Datum in Thata in profesto beate Margarete virginis, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Eredetije papiron, aljára nyomott pecséttel, a Majthényi cs. levéltárában Nyitra-Novákon.

402.

Buda, 1476 július 11. Gúti Ország Mihály nádor meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Zazi Bertalan deák, Sohnusi Mihály, Kyrnilisai (?) Gáspár, Papi Bálint, Zenthvydi Mihály és Tamás királyi emberek valamelyikének jelenlétében iktassa be zálogjogon Hédervári Pált Chethertek (Pozsony m.) birtokába.

Eredetije papiron, záró pecsét nyomával, a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Capsa. 1. Fasc. 11. Nr. 13. jelzet alatt. — A beiktatás aug. 24-ikén történt Zazi Bertalan deák királyi ember által. — Bazini Gróf Simon nevében familiarise, Saf Janus és Gróf László nevében familiarise ellenmondott, mire Sz. Mihály nyolczadára (okt. 6.) megidézttetek.

403.

Buda, 1482 november 16. Hédervári Pál és Pakosi Zemere Imre különböző felvállásai alapján a Héderváriak Zamoly, Ladomer, Chanad, Zenthpal, Dwnazeg, Aswan, Olthwa, Zygeth, Ewthwen, Hedrehwara, Radwan, a két Medwe, Wyfalw, Zabady (Győr m.), Nowak (Mosony m.), Sely, Darno, Lypolthfalwa, Remethe, Wamos, Bodak, Gywlwez (Pozsony m.), Dobron (Veszprém m.), Aborgatha, Streen, Chakan, Lak, Zenthkwth, Salman, Zombathfalw, Bykes (Vas m.) nevű birtokaiban zálog- és egyéb jogot nyert Dóczi Orbán és testvére, Nagylúcsei (Naghlwche) Balázs. Mátyás király előtt azonban e jogukról lemondanak néhai Hédervári Lőrincz nádor fia Miklós és ennek fia Lőrincz, továbbá Ozsvát és fiai, Ferencz, János, István és László javára, miért ezek viszonzásul Radvány birtokot adják.

Eredetije a gr. Batthyány cs. köpcsényi levéltárában. Dóczyana C. 3. f. 1. n. L. + jelzet alatt.

404.

1484 április 21. A pannonthalmi konvent jelenti Mátyás királynak, hogy Budán, április 5-ikén kelt parancsára 12-ikén vizsgálatot tartott, melynek során beigazolódott, hogy február 22-ike táján Hedervarai Miklós és Ozsvát zámoli, szabadii, medvei, rárói, ásványi, csanádi, dunaszegi, szentpáli és ladoméri jobbágysai rátörtek Zapi Bálint, Anthal Balázs, Janosfy Ambrus, Anthalfy Ágoston, Palfy Demeter, Zapi Philepfy Domonkos szigetére, — mely Felsőszap (Felsewzap, Győr m.) határában Wydacha (?) szigettől keletre fekszik — s ott az említett birtokosokat megverték, két hajójukat elvették és a szigetet maguknak lefoglalták, — miért is megidézte őket.

Eredetije a gr. Batthyány cs. köpcsényi levéltárában. Dóczyana C. X. f. 4. n. 7. jelzet alatt.

405.

Vasvár, 1489 április 27. Polyáni János vasvármegyei alispán, a szolgabírák és esküdtek bizonyítják, hogy Hédervári Miklós panaszára Gosztonyi Bud György szolgabíró vizsgálatra kiküldvén, a ki 1488 szeptember 17-ikén Csákányon úgy értesült, hogy 1487 augusztus 20-ika táján a Hodoson lakozó Chako István, Benedek németújvári várnagy familiarisa (Újlaki) Lőrincz herczeg csákányi jobbágysaival elhordatta a panaszos csákányi jobbágynak, Deák Péternek két koci szénáját, s hogy Hédervári és Lőrincz herczeg falunagyjaitól összehívott 6—6 becsületes ember is azt bizonyította, hogy Hédervári birtokáról hordták el.

Tört. Tár, 1910. 427—429. II.

406.

Buda, 1490 július 4. Beatrix királyné Perényi János királynéi főajtónállómesternek adományozza Rosali Kwn Jakab, Zsigmond pécsi püspök főember szolgájának birtokait, mivel a királyválasztó országgyűlés idején több Corvin-párti főemberrel, köztük Hedervári Miklóssal a tárnokházat kirabolták és kincseit magukkal vitték.

Nos Beatrix dei gracia regina Hungarie, Bohemie etc. Austrieque ducissa memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod nos debitum ut decet, habentes respectum ad integerrimam fidem et preclara fidelitatis servicia fidelis nostri magnifici Johannis de Peren, ianitorum nostrorum reginalium magistri, que ipse sacre dicti regni nostri Hungarie corone in primis et deinde serenissimo principi condam domino Mathie regi, domino et conthorali nostro carissimo felicitis memorie, dum viveret, nobisque cum summa fidelitatis constancia et ferventis animi zelo, ubi eventus rerum et condicio postulabat, exhibuit et impendit, totales porciones possessionarias Jacobi Kwn de Rosal, familiaris Sigismundi episcopi Quinqueecclesiensis in possessionibus Nagh Rosal, Kys Rosal, Palad, Vztha, Zaÿtha, Hodos, Athÿa, Kys Zekeres, Kys Nameen, Orozÿ, Darno, Magoch et Gÿarmath in Zathmariensi, necnon Salank, Magyar-komÿath, Orozkomÿath, Naghkarazlo et Kÿskarazlo vocatis in de Wgocha comitatibus existentibus habitas, que per notam infidelitatis eiusdem, quam ex eo, quod cum nuper post obitum videlicet dicti domini Mathie regis, domini et mariti nostri per prelatos et barones ac alios proceres regni generaliter ad hoc convocatos et congregatos de eleccione novi regis tractaretur, extunc prefatus Jacobus Kwn unacum dicto Sigismundo episcopo, domino scilicet suo, Johanne Hampo, fratre eiusdem episcopi carnali, Laurencio duce de Wÿlak, Nicolao de Hederwara, Blasio de Raska, Bartholomeo priore Aurane ac Berÿzlonge, Ambrosio Thewrewk de Enÿng et Johanne Kÿshorwath aliisque compluribus eorum complicitibus, maligno ducti consilio non sine regni nostri maximis vastitatibus, dampnis, direpcionibus, spoliis ac aliis nocumentorum generibus, factionem potius pravam, quam bonum pacis et

utilitatem huius regni pre se ferentes, contra nos ac prelatos, barones et alios proceres, saniolem scilicet partem huius regni et in destruccione, iacturamque eiusdem in unum conspiraverunt ac veluti manifesti nostri et huius regni hostes et emuli contra debitum fidelitatis, qua nobis et sacre dicti regni nostri Hungarie corone astricti erant, cum Johanne Coruino ad hoc regnum prope modum anhelante confederationem sive parzialitatem ineuntes universum thesaurum, tam nostrum, quam eciam ab ipso condam domino et marito nostro in nos et sacram coronam consequenterque ad ius et proprietatem regni rite et legitime devolutum de domo nostra et regni thavernicali preter voluntatem nostram ac predictorum prelatorum et baronum, totum regnum representancium abstulerant, surripuerant, alioque deducere conabantur et iam in procinctu itineris erant, nisi dei presidio et opitulamine spectabilis et magnifici comes Stephanus de Bathor, wayuoda Transsilvanus et comes Siculorum, necnon Paulus de Kÿnÿs, comes Themesiensis et parcium inferiorum capitaneus, Ladislaus de Rozgon, alter Ladislaus Orzag de Gwth, Bartholomeus Dragfÿ de Belthewk, Ladislaus de Lossoncz, Johannes de Lewa et Ladislaus Morocz, qui in loco conflictus extinctus est, viri scilicet in armis strenui illos insequentes manu validiori ab eisdem dictum thesaurum preter coronam, que eciam modo apud illos in abdito detinetur, cum maxima strage regnicolarum victoria sollenni potiti reobtinuissent incurrisse dinoscuntur, ad sacram dicti regni nostri Hungarie coronam, consequenterque collacionem nostram iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni nostri consuetudinem rite et legitime devolute esse perhibentur, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et locis molendinorum, generaliter vero quarumlibet utilitatum earundem integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub suis veris metis et antiquis existentibus memorato Johanni de Peren et per eum

Gabrieli, Michaeli et Stephano, filiis suis, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis de consilio et voluntate dictorum prelatorum et baronum, matura superinde deliberacione prehabita, dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiler tenendas, possidendas et habendas salvo iure alieno, harum nostrarum, quibus seretum sigillum nostrum est inpressum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude die dominico proximo post festum Visitacionis beate Marie virginis, anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo.

Eredetije hártján, a M. Nemzeti Múzeumban elhelyezett br. Perényi cs. levéltárában — pecsét nélkül. — Csonkán kiadva: Tört. Tár, 1903. 123. l.

407.

1492 *április 11.* A budai káptalan előtt Debrentei Hymffy Imre a maga, leánya, Orsolya, továbbá Ilona (Marczalthewi Miklósné), szintűgy Hédervári Ozsvát fia, Ferencz és János nevében tiltakozik Lypolcz várának és tartozékainak eladományozása ellen.

Nos capitulum ecclesie Budensis memorie commendamus per presentes, quod egregius Emericus Hýmffý de Debrente nostram veniens in presenciam in sua ac puelle Vrsule, filie sue et domine Elene, consortis Nicolai de Marczalthew, necnon Francisci et Johannis, filiorum quondam Oswaldi de Hederwara personis serenissimum principem dominum Wladislaum, regem Hungarie, Bohemie etc. dominum nostrum graciosissimum a donacione et collacione castri Lypolcz ac castelli Gazthanÿcza, necnon oppidorum Ezthrabarka et Komogawÿna vocatorum, ad idem castrum de iure spectantium, aliarumque quarumlibet eiusdem castri pertinenciarum in comitatu Zagrabiensi existencium et habitarum, universos autem et quoslibet utriusque sexus homines ab impetracione, occupacioneque et detencione, seque quovis quesito colore in dominium eorundem intromissione, usu fructuum et quarumlibet utilitatum eorundem percepcione, sew percipi faccione qualitercunque factis vel fiendis publice et manifeste prohibuit coram nobis testimonio presencium mediante. Datum feria

quarta proxima post dominicam Judica, anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

Eredetije papiron, hátán pecséttel, a Magyar Nemzeti Múzeum törzssanyagában. 1897/13. sz.

408.

1496 szeptember 13. A székesfehérvári keresztesek konventje jelenti II. Ulászló királynak, hogy országbírájának, Wýngarthi Geréb Péternek Budán, július 8-ikán kelt parancsára Mýkofalwai Thorkos János királyi emberrel — a kin kívül jelölve voltak még: Pewkedi Dobozy Mátyás és Jakab, Zemchei Ábrahám, Etherýeni Antal deák — kiküldte bizonyágát, Mátyás papot, a kik augusztus 22-ikén Pozsega megyében vizsgálatot tartva igaznak találták néhai Hederwarai Miklós özvegyének, Orsolyának és fiának, Ferencznek panaszát, hogy január 20-ika táján Beltewki Drágffy Bertalan erdélyi vajda és felesége néhai Hederwarai Imre bán leánya, Dorottya a panaszosok várát, Posegawárat megszállván, ottani szolgálk és tisztjeik fentartására levő élelmi szereket teljesen felhasználták, azután podwossai kastélyuk és tartozékai felét hatalmasul elfoglalták, továbbá thetheni házukat és kúriájukat a birtok felével hatalmukba kerítették, bár erre nézve még néhai Hederwarai Miklós Báthori István országbíró előtt egyezsége lépett Hederwarai Dorottyával és anyjával Borbálával, mely szerint a ház és a kúria, szintűgy a fele Miklóst illeti, s a birtok másik fele Dorottyát és férjét, Drágffy Bertalant, — a házat és a kúriát még sem adták vissza, ezáltal 400 frnyi kárt okoztak — miért is szeptember 6-ikán Nadwdwaron megidéztek Drágffy Bertalant és feleségét, hogy Sz. Mihály nyolczadán (okt. 6.) a királyi udvarban jelenjenek meg a panaszosok ellen.

Eredetije papiron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

409.

1498 április 23. Néhai Nánai Kompolthý Miklósnak és feleségének Hédervári Pál leánya Advigának gyermekeit, Euphrosinát és Jánost egyenlően illeték meg a birtokok, t. i. Nána és Oroszlánkő vára, Sýrok vár fele, Nána, Karáchond, Hewes, Fegwernek mezővárosok, Domozló, Markasd, Wysontha, Dethk, Ewrs, Zaránk, Athkar, Zenth Jacob, Athan, Markeghaz, Kewrew, Kewthelek, Peel, Roff, Taxon, Gyanda, Wanýa, Keerzygeth, Mosohalom, Zakalos, továbbá Sýrok, Thar, Jobagy, Skalýa, Rachfalwa, Naghberek, Rosnok, Werpeleth fele (Heves m.), mégis János halála után, ezelőtt hat évvel, fiai Zsigmond és Ferencz a hajadon

Euphrosinától elvették s leánynegyed címén őt csak Nána, Kewkewth, Domozlo, Markasd, Wysontha, Karachond, Zarank, Dethk, Ewrs, Hewes, Athan, Peel, Roff, Gyanda, Kewtelek, Kewrew, Zakalws, Fegwernek, Wanýa, a sýroki tó fele, a sýroki, naghberekí és thari vámok fele birtokában hagyták meg és okleveleit is elvették. Kéri tehát Euphrosina, már Naghfalwai Apaffý Miklós felesége Zapolýai István nádort, szólíttassa fel néhai testvérenek, Jánosnak idősebbik fiát, Zsigmondot, hogy a férfi- és nőágot egyenlően illető birtokokból, továbbba a saári és kompolthi apátságok kegyuraságából a felét, a férfiágból a leánynegyedet, továbbá anyja Hédervári Adviga hitbérét és jegyajándékát a megfelelő oklevelekkel együtt adja ki, mit a nádor Saápon április 2-ikán kelt parancslevelében meg is hagy az egri káptalannak, amely jelenti, hogy április 18-ikán a nádor embere, Fýgedi Konkol László s a káptalan bizonyosága, Lukács pap, Három királyok oltárának igazgatója Karáchondon felszólították néhai Kompolthý János idősb fiát, Zsigmondot a birtokok kiadására, ez azonban megtagadta, miért Szt. György nyolczadára (május 1.) megidézték a nádor elé.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 20669. jelzet alatt. — Ugyanaz a családfe említve Perényi Péter nádor 1504 nov. 4-iki oklevelében u. ott M. O. D. L. 21362. és a budai káptalan 1523 aug. 28-iki oklevelében M. O. D. L. 23388. jelzet alatt.

410.

Komárom, 1499 április 16. Komárom megye főispánja, Koriáthkewi Buchani Ozsvát és a szolgabírák jelentik II. Ulászlónak, hogy Budán, február 21-ikén kelt parancsára kiküldték Araniasí Nemes Gergely szolgabírót, aki április 11-ikén Komárom megyében vizsgálatot tartván, beigazoltnak találta Nemai Kolos László és Jakab vádját, hogy február 2-ika körül néhai Hederwarai Miklós fia Ferencz genew-i jobbágyai, Bene Bálint, Thoth Márton, Kelewcz Mihály, Chakan Antal, Ferencz, Benedek és István, Iház Barnabás, Mýnthzenthý Márton, Molnár Péter, Panchél Tamás, Fohnagh János, Weeg Benedek, Kelewch Domonkos, Fohnagh Ambrus, Kosa Gergely, Thot Péter, Pethe Péter, Weres Jakab és Gergely, Domokossa Jakab, Panchel Mihály, Zaway Tamás, Kowach Ambrus, Trombitás Mihály, János deák, Býro Tamás, Mýnthzenthý Albert, Baýchý Gergely, Pathasý (?) Miklós, Polgár István és Balázs, Chakan István uruk parancsára hajóikon a panaszosok nemai birtokához (Komárom m.) tartozó Felsewzygeth és Alsozygeth nevű szigetekre törtek, a fát kivágták és hajóikon elvitték, 200 frtot okozva a panaszosoknak.

Eredetije papíron, négy záró pecséttel és egynek nyomával, a M. Nemzeti Múzeum törzssanyagában. Wégh János.

411.

1499 november 8. A pozsonyi káptalan jelenti gr. Zapolyai István nádornak, hogy Pápán szeptember 1-én kelt parancsára Karchai Kwlchár Ágoston királyi emberrel — kivüle jelölve voltak: Naghaboní Chyba Benedek és István, Chenkei Benedek, Wegh Gergely, Naghaboni Myhalfya Gyárfás, Ladameri Ispán Jakab — kiküldte bizonyosságát Rosarius Máté mester kanonokot, a kik október 28-ikán Pozsony megyében vizsgálatot tartva beigazoltak találták Hederwarai Ferencz és István panaszát, hogy ezelőtt négy évvel Warkoni Amade György, Benedek és István a panaszosok gyűlészi (Pozsony m.) birtokának határai között, a Waras folyásán belül fekvő rétjüket lekaszáltatta 500 frtnyi kárt okozva nekik, miért is az Amade-kat birtokukon Amadekarchán megidéztek Vizkereszt huszadik napjára (január 25.).

Eredetije szakadozott papíron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

412.

1505 november 30. A boszniai káptalan bizonyítja, hogy Csáki Miklós csanádi püspök és testvérei László, Ferencz, Anna, Both Andrásné, Borbála, Hederwarai Ferenczné és Katalin felvallása¹ alapján Budán október 25-én kiadott királyi beiktató parancsra Gorjczai Imre, Dýweczi László Mihály és Petherfalwai Elek királyi emberekkel kiküldte bizonyosságát Garai János mester vikáriust és kanonokot, a kik november 7-ikén és következő napokon Walpovár és mezőváros és baranyamegyei tartozékai, 15-ikén a szlavóniai mezővárosok és birtokok, 21-ikén pedig athyi kastély és valkómegyei tartozékai birtokába beiktatták Perényi Imre nádort.²

Eredetije rongált, vízfoltos hártván, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában 1895/29. sz. — Előbb az Országos Levéltárban volt: M. O. D. L. 21503. sz. alatt. — A függő pecsét hiányzik, de a bevágások látszanak.

413.

Buda, 1506 október 18. Bathiáni Benedek kincstárnok tekintetbe vévén Fanchy Imre több éven át tanúsított hűséges szolgálatait, Szentgyörgyi Péter országbíró előtt a javára felvallja Thamasy

¹ L. I. k. 356. sz.

² Törölve utána: és feleségét Kanysai Dorottyát és gyermekeiket, Ferenczet és Pétert.

vár és tartozékai felét, a mely egészen Ozora várával és tartozékaival együtt Bathyánira száll néhai Hederwarai Miklós fia Ferenczcel kötött kölcsönös örökösödési szerződés értelmében, ha ennek magva szakad.

Eredetije hártján, függő pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899/35. sz.

414.

Ozora, 1506 márczius 23. Hédervári Ferencz testvérehez, Katalinhoz intézett levelében menti magát, hogy nagy elfoglaltsága miatt most nem mehet el hozzá.

Amicicium cum sincero fraternitatis amore. Generosa domina, soror nostra, divina favente gracia sanum nos et incolumpnem intimamus, quam et ab eadem vestra generositate incessanter audire desideramus, rogamusque vestram generositatem, ne eadem vestra contra nos irasci debeat, ex quo vestram dominacionem visitare non potuimus person-liter, nam ea propter diversas causas hactenus inevitabilis fieri non potuerunt. Sciat enim vestra generositas, quod in brevi vestram generositatem visitare curabimus, quorum nostrorum negociorum causas protunc intelligere vestra dominacio poterit, quam felicissime vestram valere cupimus. Ex Ozora feria secunda proxima post Letare, anno 1506.

Franciscus de Hederwara etc.

Kivül: Generose ac magnifice domine Catherine de Hederwara, consorti magnifici domini Stephani de Rozgon etc., domine et sorori nostre carissime.

Eredetije papiron, zöld gyűrűpecsét nyomával, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 25450. jelzet alatt.

415.

Varanno, 1507 január 7. Hédervári Katalin értesíti urát, Rozgonyi Istvánt, hogy gyermekeivel együtt jól van.

Magnifice domine noster carissime! Ea, que magnifica vestra dominacio mediantibus suis intimavit literis, lucidissime intelleximus, noverit autem eadem, favente altissimi clemencia, nos unacum pueris nostris sanitatis perfrui beneficio, nam et

Johannes, filiulus noster convaluit, nosque pariter cum celis sospitate potimur et a v(estra) m(agnificencia) eandem validudinem libentissime semper audire desideramus. Ex Warano, feria quinta post festum Epiphaniarum domini, anno eiusdem 1507.

Catherina de Hederwara
conthoralis magnifice vestre dominacionis.

Kivül: Magnifico domino Stephano de Rozgon, domino et marito nostro carissimo.

Eredetije papiron, gyűrüs záró pecséttel, az Országos Levéltárban.
M. O. D. L. 25425. jelzet alatt.

416.

Buda, 1507 szeptember 26. II. Ulászló király megparancsolja Ztresemlyei Györgynek és Székely Miklósnak, hogy a jajczai bántóságot haladék nélkül adják át az új bántoknak, (Beriszló) Bertalan, vránaí perjelnek és Héderváry Ferencznek.

Wladislaus dei gracia rex
Hungarie et Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

[Egregii fideles] nobis [dilecti!] Quoniam (?) [ex] significacione fidelium [nostrorum] venerabilis et magnifici [domini Bartholomei] prioris Auranee et Francisci de [Heder]wara, quos, ut scitis, nuper banos nostros Jayczenses sufferimus (?) intelleximus non sine displicencia aliquo, vos banatum ipsum ad iuxta priorem [informacionem?] ad vos superinde datam et resignare voluissetis. Quemadmodum igitur eisdem prioribus literis nostris vobis mandaveramus, ita presentibus eciam striccius committimus et mandamus, quatenus visis presentibus prescriptum banatum cum omnibus castris, castellis et ingeniis in eisdem habitis ad manus prefatorum bonorum nostrorum sine ulteriori renittencia et difficultate aliquo iuxta illam informacionem, quam prius a nobis superinde accepistis, remittere et resignare modis omnibus debeatis et teneamini. Nos tandem pro illa solucione, quam ab eo tempore, quo banatum ipsum vobis ad manus eorundem banorum nostro-

rum resignare commiseramus, debebimus, vos cum effectu et procul dubio contentos reddere curabimus. Secus igitur facere nulla ratione presumatis. Datum Bude, die dominico proximo ante festum beatorum Cosme et Damiani martyrum, anno domini millesimo quingentesimo septimo.

Kivül: Egregiis Georgio de Ztresemlýe et Nicolao Zekel alias banis nostris de Jáčza, fidelibus nobis dilectis.

Eredetije erősen vízfoltos papíron, záró pecséttel, a gr. Pongrácz család bashalmi levéltárában. 6. cs. 50. sz. alatt.

417.

1508 július 11. A kolozsmonostori konvent előtt néhai Hederwari Imre bán leánya, Dorottya, Bélteki Drágffy Bertalan özvegye, Szt. Ferencz harmadik rendjének apáczája — a ki a Kwssalon alapított Szt. Háromságról nevezett klastrom mellett az apáczák házában lakott — a Szt. Háromság és Szűz Mária iránti tiszteletből az apáczák klastromának örökös alamizsnául adja Gerchen nevű birtokát, továbbá Bewsháza és Zeplak (Közép-Szolnok m.) felét.

Kolozsmonostori protocollum, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 36405. pag. 278. Nr. 1.

418.

Buda, 1511 május 27. II. Ulászló megparancsolja Hédervári Istvánnak, hogy a törvény értelmében tartandó hadi népének felelő részét július 13-ikára küldje Váradra, hogy onnan oda fordítsák, a hol szükség lesz.

A lengyel király és Bogdán moldvai vajda értesítik a királyt, hogy a török szultán fia Neszterfejevát egy sereggel megszállotta, más tatár sereg pedig Dassónál, Moldva mellett szállt meg s az a céljuk, hogy egyesüljenek és Moldvát elfoglalják s azután Erdélyt készülnek megtámadni.

Serege másik részét tartsa készen.

Pray: Epistolae procerum regni Hungariae. 37. 1.

419.

1511. június 25. A győri káptalan bizonyítja, hogy Warkoni Amade Istvánnak a királyi ítélet értelmében június 26-ikán előtte ötvened magával esküt kellett volna tennie Hederwari István

ellen, a ki azonban ezt barátságból elengedte és megbékélvén, összes, egymás ellen folyó pereiket beszüntetik, kivéve azokat, melyek Gýwlwez és Bews között levő területért és Wýhýd pusztáért folynak.

Eredetije papíron, hátlapján pecsét töredékeivel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

420.

1511 december 24. A győri káptalan jelenti II. Ulászló királynak, hogy Szentgyörgyi Péter országbíró Budán december 9-ikén kelt parancsára Nyéki Méhes Domonkos királyi emberrel — kivüle jelölve voltak: Nyéki Méhes Bertalan, Nyéki Wýdws Ferencz és Imre, Bakai Themeskezý Lénárt, Guthakarchai Kwlchar Ferencz, Poldafalwai Polda Mátyás — kiküldte bizonságát Dombrói Mátyás kanonokot, komáromi főesperest, a kik 17-ikén Pozsony megyében vizsgálatot tartván, beigazoltnak találták Warkoni Amade István panaszát, hogy hat évvel ezelőtt augusztus 24-ike táján Hederwarai Ferencz és István gýlwez-i tisztjei, Sawoli Josa István és Ispán Benedek uraik parancsára, magukhoz vévén Gýerchýkai Kolos Mátét, Jakapfý Benedeket, Mathefý Ábrahámot, Ereus Mihályt, Kathona Orbánt, Wýda Simont, Ambrust és Mihályt, Gýerchýkai Fekethe Egyedet, Heghazaskarchai Karchaý Benedeket és Mátyást nemes embereket, továbbá a gýlwezi (Pozsony m.) jobbágyokat, a kikkel a Wýhýd pusztához tartozó és a Waras folyásán belül fekvő rétet lekaszáltatták és szénáját elvitték, — miért is a perbehívás 32-ed napjára megidézték őket a királyi kúriába.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Vég helyi-gyűjt. 1899. 35. sz. — 1519-ben Hederwarý Ferencz késznek nyilatkozott a rét felét Amade Istvánnak nov. 11-én átadni, miért is II. Lajos Budáról, 1519 szept. 19-ikén beiktató parancsot küld a győri káptalannak. — U. ott papíron záró pecséttel. — A másik részért azonban még 1525-ben is folyt a per.

421.

1513 június 5. A kőri káptalan előtt Ennyngi Thewrewk Imre nándorfehérvári bán, a maga, felesége Krisztina és fiai Miklós és Bálint nevében is kölcsönös testvéri szeretetből cserére lép Hederwarai Ferenczcel, feleségével, Borbálával és testvérével Rozgonyi Istvánnéval. Hederwarai Ferencz átadja Koch, Chazar, Kethel (Komárom m.), Zenthmyklós (Veszprém m.), Chýcho, Wýgman

(Komárom m.), Thas, Saag, Genyew,¹ Ewrs falvakat (Győr m.), Thethen mezővárost (Pest m.) Thewrewk Imrének, a ki viszont Hederwarinak adja: Lak várat, Gethes, Zechen mezővárosokat, Letha, Monyorokerek, Denna, Naghberen, Zewech falvakat, továbbá részbirtokokat a következő falvakban: Sewrnýe, Alech, Messerkeiked, Hýdas, Kak, Kýskelked, Rengewsar, Bew, Gýwgh, Pethend, Wýthya, Horpach, Bewre, Alsogamas, Lak és Fýad (Somogy m.), Edelényt udvarházzal, Erthewn-t, Naghsag-ot, Kýssag-ot, Bak-ot — benne Wadwýz, Alzantho pusztákkal — Morý-t nemesi udvarházzal, Machalag-ot, Wargo-t, Kýsalmást, Kaporlak-ot Jertzethethew pusztával (Tolna m.), Ennyngtet nemesi udvarházzal (Veszprém m.).²

Eredetije papiron, hátlapján pecsét nyomával, a M. Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Bossányi cs. iratai 1885. aug. 10.

422.

Cherned, 1513 július 4. Tolna vármegye hatósága bizonyítja, hogy Gergelylaki Buzlay Mózes királyi udvarmester kértére Zemchei János szolgabíró által tartott vizsgálat beigazolta, hogy Héderváry Ferencz tamási-i várnagyai vámot szedtek a panaszos jobbágyain.

Nos Johannes Ewz de Zerdahel et Andreas Thybwrcz de Henye, vicecomites et iudices nobilium comitatus Tholnensis damus pro memoria, quod cum nos ad legittimam petitionem magnifici Moysis Bwzlay de Gergellaka, magistri curie regie maiestatis etc. nobilem Johannem de Zemche, unum videlicet ex nobis iudicem nobilium ad infra scriptam inquisicionem faciendam duxissemus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversus nobis retulit, quod ipse in die datarum presencium hic in Chrened (*igy*), die scilicet et loco sedis nostre iudicarie procedendo ab omnibus, a quibus decens et oportunum (*igy*) fuisset, hominibus sub iuramento diligenter inquirendo talem de subnotandis comperuisset certitudinis veritatem, quomodo circa festum sanctorum Vitti (*igy*) et Modesti martirum (*jún. 15. körül*) proxime preteritum, dum jobagiones prefati exponentis in possessione sua Zýl vocata commorantes pro necessitate domus et curie eiusdem

¹ 1517 V/6-ikán a pannonthalmi konvent tagjai, Barnabás és Vincze eltiltják e két birtok haszonélvezetétől Thewrewk Imrét. — A pannonthalmi Sz-Benedek-rend története. III. k. 243. l.

² V. ö. I. k. 370. 371. sz.

exponentis ipsa Zyl habite alimenta cum septem curribus portare habuissent et ad thelonyum sev tributum in oppido magnifici Francisci de Hedervara Thamassy nuncupato exigi solitum aplicuissent (*igy*), tunc nobiles Petrus Kys et Thomas Ormandj, castellani dicti Francisci de Hedervara per ipsum in castro suo similiter Thamassy vocato constituti de commissione, eiusdem Francisci de Hedervary domini ipsorum super predictos septem currus alimenta vehentes et portantes thelonyum sev tributum recepissent potencia mediante in preiudicium et dampnum annotati exponentis valde magnum. Datum in Cherved, feria secunda proxima post festum Visitationis beatissime Marie virginis, anno domini millesimo quingentesimo tredecimo.

Kivül: Domini Moisÿ (*igy*) Bwzlaÿ — Zempcheÿ.

Eredeti papiron, hátlapján három pecsét töredékével és kettő nyomával az Országos Levéltárban M. O. D. L. 22443 jelzet alatt.

423.

1513. Jegyzéke azoknak a károknak, melyeket Hédervári Ferencz emberei okoztak Kanisai Lászlónak azon harcz alatt, mely Hédervári Ferencz és Kanisai János között folyt.

Registrum super dampnis et nocumentis per Franciscum de Hederwara ac homines et familiares ipsius populis et jobagionibus magnifici domini Ladislai de Kanÿsa in possessionibus infrascriptis commorantibus in anno domini 1513 in guerris et dissensionibus, que inter ipsum Franciscum Hederwarÿ et magnificum dominum Johannem de dicta Kanÿsa orte fuerant et mote illatis et commissis.

Naghberen.

Magnificus dominus Franciscus de Hederwara feria tertia proxima post festum Visitationis beatissime Marie Virginis (*júl. 5.*) missis et destinatis quam pluribus familiaribus populisque et jobagionibus suis armatis et potentiariis manibus ad possessionem magnifici domini Ladislai de Kanÿsa Beren vocatam in comitatu Simigiensi habitam ibique joba-

gionibus ipsius domini Ladislai Kanÿsaÿ infrascriptis nullis eorum culpis et demeritis exigentibus subscripta inferre et irrogare fecit dampna potencia mediante.

Item. — Provido Mathia *Thoth* septem florenos, tres in auro, quattuor vero in parata pecunia; mensalia duo denarios L-a; calceos nonos den. XX; secures duas XXIII; lintiamen unum XXVIII denarios valentia abstulerunt. Preterea seram unam quatuor, scrinium unum XXVI; hostia duo L-ta denarios valentia, aliaque universa clenodia domus utputa scutellas, ollas, coclearia et similia, penitus et omnino confregissent et dissecassent. Insuper honestam dominam Katherinam consortem eiusdem, diris verberum et vulnorum plagis affecissent potencia mediante.

Denique unam puellulam eiusdem tercium agentem annum, insultibus et irruicione eorundem in tantum perteruissent, ut ab eo tempore usque modo caduco vexatur morbo et torquetur, de eiusque vita dubium est.

Item. Provido Matheo Zewch ibidem commoranti, de vino quod tunc propinabat uno floreno vinum partim ebibissent, partim vero in terram emisissent; amplius mensale unum den. XVI; superductile sive coopertorium ceruicalis sive pulvinaris unius den. XX; securim unum magnum den. X valentem abstulerunt. Insuper hostia domus eiusdem in valore den XVI dissecarunt, preterea promiserat ipse dominus Franciscus Hederwarÿ super premissis eisdem satisfaccionem impendi, cum tamen nullam fecit, hinc inde ambulando exposuit den. XXXII. Demum propter insultus familiarium eiusdem diurnos et incursiones, unum iugera terre dearate (*igy!*) tria seminare non potuit in quibus dicit se trium florenorum dampna suscepisse.

Item. Provido Matheo Myklossa, iudice eiusdem possessionis tunc censum ipsius domini Ladislai exigenti bursam eiusdem e cingulo simulcum sex florenis et den. LXV, censu scilicet ipsius domini Ladislai lacerassent et av(u)lsissent (*igy*).

Provido Stephano *Warga*, sinistram manum hasta transfixissent, qua et modo claudus et impotens est, aliaque clenodia domus eiusdem in valore den. L. abstulerunt potencia mediante.

Item. Provido Blasio *Fazeek*, vinum quod tunc propinabat uno floreno, partim ebibissent et partim in terram emisissent, preterea erga ipsum dominum Franciscum Hederwarÿ ac homines ipsius pro rectificatione quam promiserat ambulando nulla tamen habita satisfactione exposuit den. XXXII; denique unum iuger terre dearate ob metum iterate depopulationis seminare non potuit, unde uno floreno dampnum passus est.

Provido Petro Bogina, mensale unum den. XVI; lintiam unum novum den. XX; camisias tres den. XXXII; *kethen* unum den. X; sotulare unum VII. abstulerunt. Amplius ob metum incursus familiarium eiusdem, unum iuger terre seminare non potuit, ubi passus est damnum fl 1. Exposuit pro rectificatione dampnorum ambulando den. XXXII.

Thome Radÿch hostia cellarii dissecaverunt, de eodemque cultros tres wlgo *methenkees*, ligones duos; ferrum unum wlgo *chypthethewas*; terebellum unum wlgo *thekerew fwro* in simul L-a den. valentia abstulerunt. Preterea eundem arc-tissimis vinculis ligassent, et usque dum voluissent, vinculis in eisdem tenuerunt potencia mediante.

Zenth Paal.

Magnificus dominus Franciscus Hederwarÿ in festo Exaltacionis sancte Crucis (*szept. 14.*), noctis videlicet oppace sub tenebrositate, missis et destinatis Alberto, castellano castelli sui Lak, aliisque quam pluribus familiaribus populisque et jobagionibus suis armatis et potenciariis manibus ad possessionem ipsius domini Ladislai Kanysaÿ Zenthpaal vocatam in comitatu Simigiensi existentem, ibique jobagionibus ipsius domini Ladislai in eadem Zenthpaal commorantibus infrascriptis dampna inferius denotata irrogare et intulli fecit potencia mediante.

Item. Provido Elie Papa lintiamina duo den. L; ligonem unum den. XVI; peplum unum sindoneum XXV; superductile unius cervicalis wlgo *feyalhee* XII; superductilia sive cooperimenta cussinorum trium XII; manutergia magna duo XII denarios valentia abstulerunt. Scrinium unum dissecaverunt, valens den. XXV potencia mediante.

Item. Provisis Johanni et Paulo Moroczheľy ibidem commorantibus institoribus merces, sive res mercatorias utputa: pileos et cultros florenos LX-a; toralia vulgo *paplan* duo, singulum fl. V; lintamina sex, duo eorum nova ex sindone facta fl. I. den. LXXV, alia vero quatuor ex tela disposita fl. I; tunicas tres ex panno pwrgamal sartitas, unam coloris rubei muliebri more dispositam pellibus hermellinis fimbriatam fl. V, aliam coloris viridei in forma toge wlgō *kewnthes* facte fl. III. den. XXV; terciam coloris brunatici similiter muliebrem, pellibus modo simili hermellinis fimbriatam, sive circumdatam fl. III. pulvinaria cervicalia vulgo *feĵal*, quatuor ex plumis *pĵh* factas, tres simulcum cooperaturis fl. VI; manutergia Slauoni(c)e preparata duo, singulum den. XXXII, alia manutergia sindonea duo, serico karmasino suta et adornata florenos III; pecia sindonis pro peplis valentia duo, singulum fl. V; morterium unum cupreum, simulcum pistello ferreo wlgō *thewre* fl. I; anforas plumbeas tres fl. I. den. XXV; camisias viriles simplices tres den. L; vomeres ad aratra duo fl. I; *chykoltthe* ferrea quatuor, singulum den. XII; catenam ferream unam den. XXV; unum doleum farine, tunc de molendino Drawe reportatum et adhuc super currum existentes cubulos XXV in terram effudissent, quam omnino porci et canes comedissent, ventusque efflasset; currumque ipsum dissecassent ac omnia attinentia ipsius currus ferrea detraxissent in cuius, scilicet currus ac farine amissione, florenorum trium dampna suscepisset; secures maiores tres et totidem minores, quarum singuli maiores XVI, minores vero due unaqueque XII, tertia vero VIII denarios valentes aliaque universa clenodia domus alia dissecarunt et fregerunt, alia vero abstulerunt et receperunt. Et hec omnia super eorundem Johannis et Pauli Moroczheľy equis sarcina in equestri ad castellum Lak prefatum asportarunt et deduxerunt potencia mediante.

Item. Provido Georgio suttori coreum dispositum florenos VI; tunicam unam de nahasarth den. L pileum I, den. XIII; lintamina duo den. L; fila dealbata den. XXXII; pepla duo simplicia den. XII; vomeres ad unum aratrum den. XXXII valentia abstulerunt et ob ablacionem premissorum

vomerum septem iugera terre dearate seminare non potuit in preiudicium suum manifestum.

Item. Provido Gregorio pellifici in parata et numerata pecunia XXXVIII in auro vero XXI florenos; pellicia agnellina XXVI singulum fl. I; tunicam unam coloris flavei fl. I. den. LXXV; tunicam aliam muliebrem fl. II; *kard* unum fl. III; securim unam magnum (*igy!*) den. XVI, alias duas minores den. XVI; camisas viriles simplices quinque, fl. I; pileos duos, unum ex pellibus agnellinis nigris, alium panneum latum den. XL; calceum novum unum den. XXVI; camisas muliebres tres, den. LX; tela den. XL valentia, aliaque universa clenodia domus, alia fregissent et dissecassent, alia abstulissent. Insuper unum vasculum aceti cubulum unum in se continentem, aceto plenum dissecassent, ipsumque pellificem diris verberum plagis affecissent potencia mediante.

Item. Providum Petrum Warga, iudicem dicte possessionis Zenthpaal nullis ipsius culpis et demeritis exigentibus diris verberum et vulnere plagis affecissent, semivivum ibidem relinquentes potencia mediante.

Anthonio fabro ibidem degenti attinentia artis fabrilis utputa forpices tres, *zeffezew* duo, quinque secures omnia in officina eius fabрили existentia in valore fl. trium abstulerunt, hostia domus eiusdem dissecaverunt.

Provido Johanni Gergel, tunicam unam den. XXXII; securim unum den. XVI; butirum pintas quinque; calceos simulcum calligis den. XXII abstulerunt.

Item. Providum Petrum Horwath, in cimiterio parochialis ecclesie in dicta possessione Zenthpaal fundate diris verberum et vulnere plagis affecerunt, semivivum ibidem relinquendo ob quod cimiterium ipsum per archidiaconum violatum esse dicitur, et ab eo tempore sepultura in eo non est admissa, sed quisque pro funere suo cogitur sepulturam in ecclesia ipsa redimere in preiudicium universorum inhabitantium eiusdem possessionis manifestum. Preterea eiusdem Petri tres camisas, duas muliebres, terciam virilem; lintiamen unum simul den. L valentia; *chykolthe* unum ferreum den. XII abstulerunt; demum unum iuger terre seminature dearatum ob metum seminare non potuit, ubi dicit se uno floreno dampnum suscepisse.

Thome Nagh superductilia cussinorum duorum den. VIII; *feyalhe* unum den. XVIII; *zalw* unum den. XII; pellicium unum antiquum den. XL; mensale unum den. XV; camisiam unam den. XII. abstulerunt. Unum preterea iuger terre dearate ob metum seminare neglexit, ubi dampnum uno floreno passus est.

Francisco Nagh, ibidem commoranti in parata pecunia ex quodam scrinio suo den. LXXV; tunicas duas, unam ex panno florenum I, alteram criseam den. XX; pileum unum den. XIV; gladios *kard* duos fl. I; peplum unum ex sindone factum, den. XVI; superductile pulvinaris unius den. XVI; canterum unum ligneum den. VIII; clauam ferream unam den. VIII; anulos argenteos parvos quatuor den. XXIV abstulerunt potencia mediante.

Provido Martino Ag in parata pecunia florenos decem, tunicas duas panneas, unam rubei coloris muliebri more factam fl. III, aliam brunatici coloris similiter muliebrem fl. I; fixonale unum den. L; tunicas criseas duas den. XL; peplum unum fl. II; acum unum argenteum nodosum den. XXV; alia pepla sindonea duo den. XXXII; lintamina quatuor den. LXXV; superductilia cussinorum quatuor fl. I; pecia tele duo den. L; redas corrigeas novas simulcum aliis attinentiis ad equos quatuor florenum I; calceos den. XX, formagia XVI. singulum den. I; circulos ferreos ex curru eiusdem ad duos clavos vulgo *derekzeg* pariter den. XXXII valentia; ligonem unum den. VIII; fila iam dealbata den. XX; manu-tergia simplicia tria den. XX similiter valentia abstulerunt. Preterea bursam eiusdem simulcum floreno I den. XXXII de cingulo avulserunt et elaceraverunt, amplius septem cubulos vini, cuius tunc pintam den. II propinare ceperat, partim ebiberunt et aliud residuum omnino in terram emiserunt, demum sex iugera terre pro seminata tribus vicibus dearate ob metum incursionis familiarium eiusdem seminare non potuit, ubi dicit se sex florenorum dampna accepisse.

Provido Balthasar Zanthay ibidem commoranti in parata pecunia florenos sex abstulerunt. Preterea honestam dominam Ursulam, matrem eiusdem hinc inde per crines trahendo, diris verberum plagis affecerunt; duo denique iugera terre

dearate, uti ceteri premissi, seminare non potuit, ubi duorum florenorum dampna passus est.

Provido Blasio *Masas* camisas duas, unam muliebrem, aliam virilem pariter den. XXXII; lintamina duo den. XL; mensale unum sutum den. XXXII; manutergium unum den. VIII; peplum unum sindoneum den. XVI; falcem I, den. XXXII; securim unum magnum den. XII valentia abstulerunt potencia mediante. Preterea seminaturam ob metum incursionis hominum eiusdem in II iugeribus, quam tribus vicibus dearaverat, seminare non potuit, in quibus dicit se II florenorum dampna suscepisse.

Provido Emerico Warga formagia XXVIII, singulum den. I; butirum pintas tres; mensale unum den. XVI; terebellum unum den. VI; manutergia tria den. VIII; camisas muliebres duas den. XXV valentia abstulerunt potencia mediante.

Gregorio Jobagh peplum unum vulgo *gyapothfewdel* den. LXXX; peplum aliud simplex den. XII; falcem unam den. XII; manutergium unum simplex den. III. abstulerunt potencia mediante; denique seminaturam unius iugeris terre causam ob premissam facere non potuit.

Dench.

Item in possessione Dench commorantibus infrascripta commissa sunt dampna.

Provido Demetrio Herczeg securim unum magnum den. XVI; terebella duo magna pro fabricacione curruum apta den. XXXVIII valencia abstulerunt potencia mediante.

Matheum Songas ibidem commorantem diris verberum affecerunt plagis potencia mediante, in preiudicium ipsius domini Ladislai Kanyasay valde magnum.

Summa premissorum dampnorum demptis verberacionibus ac vulneracionibus hominum ac violacione cimiterii ac aliis insolerciis, que ex registro cognosci poterunt facit fl. III^c XVIII den. LIII.

Papiron, az Országos Levéltárban M. O. D. L. 26151. jelzet alatt.

424.

1514 január 18. A csornai konvent jelenti Perényi Imre nádornak, hogy Nemeghen január 3-ikán kelt parancsára emberével, Thathai Gergellyel kiküldte Sebestyén szerzetes papot, a kik január 13-ikán vizsgálatot tartva beigazoltnak találták Kanysai János panaszát, mely szerint szeptember 14-ike körül Hédervári Ferencz embereivel az éj csendjében a panaszos [b]eledi (Sopron m.) birtokára tört, jobbágyainak házát feltörték, marháikat, lovaikat elhajtották és egy jobbágyát, Mészáros Balázst magukkal vitték.

Eredetije papíron, töredezett záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 22578. jelzet alatt.

425.

1514 január 20. A zalavári konvent jelenti Perényi Imre nádornak, hogy Nemeghen január 2-ikán kelt parancsára emberük, István pap Zenthandrási Damján nádori emberrel január 18-ikán Somogy megyében vizsgálatot tartva beigazoltnak találták Kanysai János azon vádjait, hogy Hédervári Ferencz emberei július 7-én az éj csöndjében fegyveresen rátörtek Kanysa mezővárosra (Zala m.) és a panaszos jobbágyainak házait feltörték s mindennemű ingóságot és barmokat elvittek több, mint 1000 frtnyi kárt okozva, továbbá 4 jobbágyát elfogták és Hédervári Ferencz laki (Somogy m.) kastélyában fogságra vetették.

Eredetije papíron, záró pecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 22576. jelzet alatt.

426.

Buda, 1516 augusztus 23. Wárkoni Amade István barátságos egyezséget köt Hedervári Istvánnal perük határnapjára nézve.

Quod egregii Stephanus Amade de Warkon viceiudex curie regie maiestatis ac alter Stephanus de Hederwara coram egregiis Blasio Chanÿ, Francisco Essegwarj, altero Francisco Hercheg et Michael(e) Peleny confessi et promiserunt, quod licet ipsi pro revisione cause ipsorum, que ratione terre agitur, terminum prefixissent, sed tamen ipso termino idem Stephanus Amade communi inquisitioni, quam nobilis puella, filia Stephani Korothonaÿ ratione castri Korothona habet in Somogwar, interesse debebit, igitur, dum reversus fuerit de

ipsa communi inquisicione, teneatur ipsi Stephano Hederwarj per unum iudicem nobilium et duos nobiles intimare diem et terminum, quo revisio ipsa fieri poterit, quo tempore intimato per eundem Stephanum Amade medio scilicet iudicis nobilium et nobilium duorum teneantur utrique (*így*) partes loco deputato interesse et negociis ipsorum providere. Que omnia coram predictis personis promiserunt. Bude sabbato ante Bartholomei 1516.

Egykorú fogalmazvány papíron, a Magyar Nemzeti Múzeum törzsanyagában. Véghelyi-gyűjt. 1899. 35. sz.

427.

1517 december 11. A székesfehérvári káptalan előtt Hédervári Ferencz és felesége, Borbála gerenási (Tolna m.) birtokrészüket elcserélik a székesfehérvári keresztesek birtokával, Benczeháza (Tolna m.) pusztával és a rajta levő Debee nevű erdővel.

Eredetije a pozsonyi káptalan levéltárában. Capsa 2. Cruciferorum de Alba Fasc. 1. Nr. 7. jelzet alatt.

428.

Buda, 1518 július 11. II. Lajos király megparancsolja Héderváry Istvánnak és Vasdinnye Was Mátyásnak, hogy levelének vétele után 15-öd napra személyesen jelenjenek meg a lovagi bíróság előtt Ákosházi Sárkány Ambrustól felvett kölcsön ügyében.

Lodouicus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris, egregiis Stephano de Hederwara et Mathie Was de Wasdýnnye salutem et graciam. Exponitur maiestati nostre in persona fidelis nostri magnifici Ambrosii Sarkan de Akoshaza, qualiter vos superioribus hys diebus pro nonnullis necessitatibus vestris, eotunc sumpme urgentibus evitandis, ab ipso Ambrosio Sarkan exponenti nomine veri mutui et sub spe restitutionis tria milia ac quadringentos et septuaginta novem florenos in monetis Hungaricalibus tali sub condicione levassetis et recepissetis, ut si vos eadem tria milia ac dictos quadringentos et septuaginta novem florenos ad festum beati Georgii pape iam preteritum (*márcz. 12.*) eidem Ambrosio Sarkan persolvere recusaretis et non vale-

retis, extunc idem Ambrosius Sarkan solum vigore literarum nostrarum ad fassiones vestras, pridem hic, Bude emanatarum in dominium totalium possessionum vestrarum Som et Adand vocatarum, necnon domorum et curiarum nobilitarium in eisdem possessionibus in comitatu Simigiensi existentibus habitarum sub expeditoria caucione literis nostris fassionalibus in eisdem denotata introire et easdem sibi ipsi occupare ac ipsas tenere et conservare, fructusque et utilitates ipsarum percipere valeret, donec et quousque eidem Ambrosio Sarkan de dictis tribus milibus ac quadringentis et septuaginta novem florenis per vos satisfactum fieret, quo ad plenum et insuper vos prenominato Ambrosio Sarkan sub amissione fidei honorisque et humanitatis vestrarum id promississetis, ut scilicet vos de predictis possessionibus, domibusque et curiis nobilitariis, ubicumque in eisdem possessionibus habitis, aliisque earundem pertinenciis, in quibuslibet locis credibilibus, capitulari videlicet et conventuali, ubi ipse Ambrosius Sarkan voluerit unacum uxoribus, filiis filiabusque et fratribus vestris, ad quos videlicet ipsa iura possessionaria pertinere et descendere possent, titulo pignoris memorato Ambrosio Sarkan inscribi facere, literasque fassionales ad placitum eidem Ambrosio Sarkan, prout res impignorate expostulassent opportunas et sufficientes, occasione et subterfugio ac dilacione quibuslibet posthabitis, dare et emanari facere et casu, quo ex eisdem filiis filiabusque et fratribus vestris legitimam fassionem, obstante videlicet etate tenera, facere non possent, onera et quelibet gravamina eorundem et aliorum quorumlibet super se assumptum, omniaque premissa in singulis condicionibus, clausulis et articulis sub obligaminibus in dictis literis nostris fassionalibus denotatis observare deberetis et licet tandem vos de prescriptis quadringentis et septuaginta novem florenis prenominato Ambrosio Sarkan quodam modo satisfeceretis, ipse quoque Ambrosius Sarkan post predictum festum beati Gregorii pape pro prescriptis tribus milibus florenis, pecuniis scilicet suis per vos nondum solutis prescriptas possessiones Som et Adand, domosque et curias nobilitares in eisdem existentes vigore dictarum literarum nostrarum fassionalium obligatarum impignoratarum pro

se occupaverit et in dominio earundem extiterit, tamen vos, Stephane de Hederwara et Mathia Was de Wasdýnnýe iuxta obligamina vestra [et] sepissimas ipsius Ambrosii Sarkan amoniciones unacum uxoribus, filiis filiabusque et fratribus vestris, ad quos, ut premittitur, ipsa iura possessionaria pertinere et condescendere possent, ubi idem Ambrosius Sarkan voluisset, nullas fassiones facere, neque eciam filiorum, filiarum et fratrum vestrorum in tenera etate existencium onera et quelibet gravamina, nominatim super vos assumptum, hucusque voluissetis, vos in penis et obligaminibus in aliis literis nostris ad fassiones vestras superinde confectis clare et per expressum denottatis (*igy*) convinci et aggravari permittendo. Supplicatum itaque extitit maiestati nostre pro parte et in persona annotati Ambrosii Sarkan exponentis, ut sibi circa premissa de opportuno iuris remedio providere dignaremur et quia cause factum [ho]noris et humanitatis regnicolarum nostrorum tangentes, non secundum consuetudinem et decreta regni nostri Hungarie, sed iuxta modum curie nostre militaris per nos revidere et adiudicari solent et ob hoc causa presens in curia nostra regia process[u] iuris militaris per eandem maiestatem nostram . . revideri et adiudicari, finirique d[eben]t, pro eo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus acceptis presentibus, quintodecimo die a die exhibicionis presencium vobis exhinc fiende computando, coram nostra maiestate, ubicumque deduce protunc constituemur, personaliter et non per procuratores vestros modis omnibus comparere debeatis et teneamini, rationem de premissis reddituri. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude, die dominico proximo ante festum beate Margarethe virginis et martiris, anno domini millesimo quingentesimo decimo octavo.

A budai káptalan 1518 júl. 21-iki okleveléből. — M. O. D. L. 23063. jelzet alatt.

429.

1518 július 21. A budai káptalan jelenti II. Lajos királynak, hogy július 11-én Budán kelt parancsára káptalani emberük és kanonokjuk, Harthyáni István mester július 14-ikén Budán Kalmár

János házában Wasdinnyi Was Mátyásnak felmutatta a király július 11-én Budán kelt levelét.¹

Eredetije rongált papíron, zárópecsét nyomával, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 23063. jelzet alatt.

430.

Buda, 1520 december 19. II. Lajos király tekintve Hédervári Ferencz nádorfehérvári bán bőséges érdemeit (cumulatissima merita), neki adja Felsewbýzthrá²t és Alsobýzthrá²t (Zágráb m.) az előbbiben levő nemesi udvarházzal, a melyek Felsewbýzthrai Korothenay Imre magtalan halála után a koronára szállottak, de most Máté zthanywachky-i plébános kezénél vannak. (Relacio Jacobi Pisonis (?) preceptoris et secretarii regie maiestatis.)

Eredetije rongyolt papíron, alján papírfelzetes pecséttel az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 34290. jelzet alatt.

431.

1521 június 5. A budai káptalan előtt Báthory András szatmári főispán feleségének, Katalinnak (Rozgonyi István és Hédervári Kata,² leánya) és gyermekeinek, Bonoventura András, György és Klárának nevében Olazý Móríczt tiltakozik az ellen, hogy Héderváry Ferencz nádorfehérvári bán Ozora, Hedrykvára és Pozsega-vára várait és tartozékait eladja.

A budai káptalan III. protocollumában 573. lapon. — A pozsonyi káptalan birtokában.

432.

1521 június 5. A budai káptalan előtt Báthory István nádor, az alvidék kapitánya, temesi, György somogyi és András szatmári főispánok nevében Olazý Móríczt tiltakozik az ellen, hogy néhai Hédervári Miklós fia Ferencz nádorfehérvári bán a birtokait eladogatja, pedig ők néhai Hédervári Miklóssal kölcsönös örökösödési szerződést kötöttek.

Ugyanott 573—574. ll.

¹ Lásd 1518 júl. 11. alatt.

² Hédervári Kata testvére volt Ferencznek; mindketten Miklós gyermekei voltak.

433.

Esztergom, 1521 szeptember 19. Mivel Héderváry István a somogyi tizedek bérletét, 200 forintot és 12 hordó somogyi bort nem fizette meg a pannonhalmi főapátnak, Nyási Demeter sanctuariumi püspök és az esztergomi érseki székesüresedése idején általános helytartó és ügyhallgató őt pervesztésnek nyilvánítja és kötelezi, hogy 246 frt 65 dénárt fizessen és 12 somogyi hordó bort adjon az apátságnak. Ha ezt nem teszi, az esztergomi érsek és az alája tartozó püspökök az egyházból kiközösítik.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 735. l. — Mivel Héderváry nem fizetett, Nyási Demeter 1521 decz. 18-ikán Esztergomból elrendelte nyilvános, az egész nép előtt történő és szertartásos kiközösítését. — A király azonban felmentette őt. — V. ö. u. ott. 742—745. ll., — továbbá: Bunyitay V., Rapaics R., Karácsonyi J.: Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás korából I. k. 43. és 49. ll.

434.

Buda, 1523 márczius 20. Naghlwchei Phylep Damján Báthory István nádor előtt pert indított Héderváry István ellen, mivel december 8-ika körül darnói, ötvenyi, szigeti és a mosonysomogyi Belsewckemnyén lakó jobbágysai a lébenyi apátság birtokán levő legelőre törtek, — mit az ő belsewckemnyei jobbágysai 7 forintért bérlelnek — és onnan jobbágysainak szarvasmarháit Szigetre hajtották, egy 7 frtot érő ökröt levágtak, a többi pedig Héderváry eladta, 50 frtnyi kárt okozva neki; azonkívül december 13-ika táján ugyanazon jobbágysok a felperes belsewckemnyei udvarházára törtek, két szolgáját megverték és magukkal hurczolták s a birtokra vonatkozó és ott elhelyezett okleveleket magukkal vitték. A győri káptalan vizsgálata a hatalmaskodást igazolta, miért is a felperes megbízottja, Zent Iwáni Gergely ítéletet kért Újlaki Lőrincz országbírótól.

Héderváry István megbízottja, Thordai János kifogást emelt, hogy a jobbágysok közé vették az alperes egyik emberét Thoth Mihályt, a ki a hatalmaskodást vezette, a melyben megbízója különben is teljesen ártatlan, mire esküt ajánl fel.

Újlaki Lőrincz országbíró tehát elrendeli, hogy Héderváry István Husvét kilenced napján, a veszprémi káptalan előtt 25-öd magával tegyen esküt ártatlanságáról, a jobbágysok felett pedig a győrmegyei egyik szolgabíró ítéljen.

Eredetije papíron, záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 23728. jelzet alatt.

435.

Győr, 1523 márczius 26. A győri káptalan bizonyítja, hogy a pannonhalmi főapátság és Hédervár István fogott bírák ítélete alapján megegyezett a somogyi tized bérlete ügyében; e szerint Hédervár két részben fizet 530 frtot — és pedig 1523 április 12-ikén 250, azután június 24-ikén 280 frtot és tizenkét hordó bort. Ha a számadások átnézése után kiderül, hogy Hédervár a kérdéses 50 frtot már megfizette, azt neki visszatéríti a főapát; ha pedig Hédervár a meghatározott időben nem fizet, Dunaszeg és Öttevény nevű birtokai a főapátság kezébe jutnak mindaddig, míg tartozásának eleget nem tesz.

A pannonhalmi Sz. Benedek rend története. III. k. 747. l. és Bunyitay V., Rapaics R., Karácsonyi J.: Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás korából I. k. 82. l.

436.

Buda, 1523 július 31. Báthory István nádor (Nagylúcei) Balázs mester győri örkanonok és Héderwár István között folyó perben az utóbbi jobbágynak eskütételét nem találta formailag helyesnek, a miért is elrendeli, hogy Letare vasárnap hatodnapján (márczius 20.) Héderwár István jobbágjai Ásványon egyik győrmegyei szolgabíró előtt tegyék le a tisztítóesküt, még pedig külön-külön mindegyik harmadmagával.

Eredetije papíron, záró pecséttel, az Országos Levéltárban. M. O. D. L. 23789. jelzet alatt.

437.

Hédervár, 1524 márczius 3. Sawli Josa Miklós április 24-ig 400 frtot vévén kölcsön Hédervári Istvántól, becsülete és keresztény hite alatt kötelezi magát és utódait az összeg visszafizetésére.

Gr. Nádasdy Tamás országbíró Pozsonyban 1548 jún. 24-ikén kelt átiratából, az Országos Levéltárban. N. R. A. Fasc. 32. Nr. 77. jelzet alatt.

438.

1525 április 23. A székesfehérvári káptalan jelenti II. Lajos királynak, hogy midőn parancsára április 20-ikán a Somogy megyében fekvő Som határát megjárni és megbecsülni akarták s a királyi ember Thorwei Ugron Gáspár a becsárnak megfelelő zálogösszeget fel is ajánlotta, hogy Wasdinnyi Was Máté fiát Mártont, Thorwei Ugron Bernátot és Katalin asszonyt, Morgay Mihálynét a birtokba visszahelyezzék, — az eljárásnak Héderwár

István és felesége, Anna, továbbá gyermekei, Lőrincz, György és Farkas nevében somi gazdatisztjuk Achai Hispán Lukács kivont karddal ellenszegült, mire a felperes ellen megidézték őket.

Ferdinánd király 1528 jún. 12-iki okleveléből. (*L. II. k. 9. sz. a.*)

439.

Buda, 1526 július 19. II. Lajos király Bakics Pálnak, testvéreinek, (Manoilónak) Péternek, (Komolyennek), Demeternek, Mihálynak, feleségének, Theodórának és leányának, Margitnak tekintettel azon érdemeire, melyeket Törökországban a magyar király szolgálatában szerzett, most hogy Magyarországon letelepedett, Thurzó Elek tárnokmester és kincstárnok által átengedett Solymár várat adományozza, továbbá Héderváry Ferencztől Nándorfehérvár elvesztése miatt elvett birtokokat, a pilismegyei horhy-i udvarházat, Bánhida mezővárost (Komárom m.) vámjával, Öttevényt vámjával, Ásványt, Lipoltfalvát, Remetét, Bodakot révjével, Rárót, Duna-szeget, Szigetet, Oltvát, a két Medvét és Gyülvészt (Győr m.)

Wenzel: A Hédervári Ferencz jószágai feletti per és ítélet. — M. Tört. Tár. VI. k. 5—6. II. — Ezt az adománylevelet I. Ferdinánd megújította 1527 decz. 6. és 1528 febr. 14. — U. o. 6—7. II. — Lásd: Thallóczy L. — Áldásy A.: Magyarország melléktartományainak okleveltára II. k. 373. (M. H. H. I. o. XXXIII. k.) — De hibás dátummal: júl. 18. és 1527. decz. 8. — Megvan még Pray Collect. T. XVI. p. 252. — a budapesti egyetemi könyvtárban.

440.

1526 december 14. után. A székesfehérvári keresztesek konventje I. János király Budán, 1526 november 27-ikén kelt parancsára Beznedi András és Dadi Sigmond János királyi emberek előtt Székesfehérvári Péter konventbeli pappal Hédervári Ferencz feleségét, néhai Chaaki Benedek leányát, Borbálát, továbbá Chaaki Lászlót és Ferenczet, szintűgy László fiait, Demetert és Istvánt bevezette Ozora és Tamási várak, Ozora, Dalmad és Edelény (Tolna m.) és Enying (Veszprém m.) mezővárosok és azoknak Tolna Veszprém és más megyei tartozékaiba, a melyek Hédervári Ferencz örökjogú felvallása alapján¹ őket megilletik. A beiktatás nov. 29-ikén kezdődött — és az oklevél az utolsó beiktatás 16-ik napján kelt.

Kivonatos másolata a budapesti Egyetemi Könyvtárban: Stephani Kaprinai Collectaneorum M. S. c. B. Tomulus XX. Nr. XXVII. pag. 86.

¹ A felvallást ugyanezen konvent 1526 nov. 22-iki oklevele szerint Hédervári Ferencz súlyos betegségében a konvent két embere: Zabási István és Fehérvári Péter előtt Ozorán tette hitvesi szeretetből, hogy halála után az említett várak feleségére szálljanak. U. c. 88. pag.

NÉVMUTATÓ.¹

Szerkesztette: Dr. Csetényi Imre.

- Aba fia Sámuel ispán I. 1358. 50.
 Abafalvi (de Abbafalwa) Demeter I. 1469. 299, 300. — testvére Albert diák I. 1469. 300.
 Abauj megye I. 1500. 414.
 Abda b. Győr vm. II. 1420. 351.
 Abdai (Abdai) Jakab I. 1466. 318; 1469. 354.
 Aborgáta (Aborgatha) b. Vas vm. I. 1339. 33; 1443. 209; 1453. 276, 277; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416. 1482. 430, 437; 1483. 443; 1487. 453; 1488. 455. II. 1529. 15.
 Abraan b. Bihar vm. I. 1471. 366.
 Abran Egyed I. 1456. 286.
 Ábrahám (Abram) Tamás I. 1505. 502.
 Ábrahám, Benke fia I. 1361. 15.
 Ábrahám fia Baksa I. 1317. 17.
 Ábrahám György I. 1466. 318.
 Ábrahám István I. 1489. 461.
 Ábrahám Wolfgangus I. 1448. 461.
 Achel családbeliek I. 1341. 34.
 Achel Miklós I. 1405. 128.
 Ács (Faber) Ozsvát I. 1476. 402. ~ Péter I. 1476. 402.
 Aczél (Aczel) II. 1542. 118, 123, 127, 13., 135.
 Ádám Gergely budai polgár I. 1492. 494.
 Ádám Lukács I. 1471. 368; 1472. 374.
 Ádámfölde (Adamfewlde) b. Sáros vm. I. 1500. 494.
 Adorján (Adorjan) Mihály I. 1512. 522. ~ Péter I. 1512. 522.
 Agárdi (de Agard) István I. 1517. 554. ~ Inothai (de Inotha) Péter I. 1517. 554; II. 1530. 24.
 Ágnes, az óbudai apácák apátnője I. 1467. 331. 1468. 332.
 Ágoston (Agosthon) Péter I. 1512. 522.
 Ágoston pozsonyi alispán I. 1466. 314.
 Ágyi (de Agy) Horváth Gáspár I. 1517. 554. ~ Mihály I. 1445. 244.
 Agyagos (Agýagos), b. Zemplén megye I. 1500. 494.
 Ákosházi Sárkány (Sarkan de Akoshaza) Ambrus I. 1518. 558, 559. II. 1635. 244, 249. ~ Balázs I. 1458. 289. ~ János I. 1447. 245, 246. II. 1528. 11, 12, 13. ~ Lőrincz I. 1509. 516, 518, 519.
 Ákosmonostori (Akosmonostora) apátság, Heves vm. I. 1500. 494.
 Alach a pilisi apátság b. Pozsony vm. I. 1326. 23.
 Aladár székesfehérvári örkánok I. 1504. 500.
 Alapi (de Alap) Benedek I. 1447. 252. ~ György I. 1469. 354; 1475. 398. ~ Miklós I. 1381. 84, 88. ~

¹ A Névmutató készítésére először Dr. Tóth László m. n. múzeumi segédőr, majd Juhász Kálmán tábori lelkész vállalkoztak. Visszaléptük után a szerkesztést Dr. Csetényi Imre tanárjelölt fejezte be.

- Pettény (Petthendy) Mátyás II. 1534. 79.
- Albai (de Alba) Péter I. 1455. 227.
- Albert Hédervári Ferencz provisor I. 1512. 522.
- Albert magyar király I. 1438. 188; 1439. 191; 1440. 197; 1446. 236; 1458. 284, 289.
- Alch (Alch) Jakab I. 1466. 318. ~ Miklós fia, genyői jé., I. 1452. 167. ~ Péter I. 1418. 152.
- Alcsút (Alchwth) b. Fejér vm. I. 1514. 541.
- Alcsúti (de Alchwth) Kozma Tamás I. 1514. 537.
- Alföldi (Alfeldi, Alföldy, Alfeldy, Alfeuldý) Bálint I. 1487. 453, 455, 456. ~ Benedek I. 1471. 368; 1472. 374. ~ János I. 1466. 318; 1488. 455, 456.
- Alia Sámuel II. 1635. 247.
- Alistáli (de Alistaal) Márk pozsonyi szolgabíró I. 1466. 314.
- Almásy (de Almas, Almassy) János I. 1512. 523. ~ László I. 1447. 252. ~ Péter I. 1447. 252.
- Alsáni Bálint pécsi püspök, bíbornok I. 1399. 113. 1404. 123; 1406. 140, 143. ~ Bálint fia Pál I. 1406. 144. ~ György fia János kir. főpohárnokmester I. 1406. 144. ~ Miklós I. 102. ~ Pál I. 102.
- Alsók (másképp Szentmárton) v. Győr vm. I. 1480. 425.
- Alsó-Bebrinye (Alsó-Bebrinye) b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Alsó- (Also Bernhgongthocz), Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Alsó-Borsa b. Pozsony vm. II. 1619. 221.
- Alsóborsai Chorba János I. 1524. 587.
- Alsó Csernek (Also Czernek) b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Alsó-Hámar b. Bars vm. II. 1648. 273, 276.
- Alsókajal b. Pozsony vm. I. 1476. 404; 1487. 450.
- Alsómajsa b. Tolna vm. I. 1406. 13; 1468. 333; 1482. 434; 1511. 519; 1513. 530. II. 1530. 21, 22, 23, 25.
- Alsó Nebojsza (Also Nebojza) b. Pozsony vm. II. 1611. 222.
- Alsónebojszai (de Alsonebojza) Bor László I. 1469. 351. ~ Bor Lőrincz I. 1469. 351. ~ Bor Péter I. 1469. 351. ~ Bor Tamás I. 1469. 351. ~ Bor János I. 1439. 193.
- Alsó Lipinye (Also-Lyvpinye) b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Alsó-Trnovka (Also Trnawka) b. Bars vm. II. 1648. 273, 278.
- Alsó-Zdunya (Also Zdunya) b. Bars vm. II. 1648. 273.
- Amade Ádám II. 1681. 313. ~ István II. 1569. 199.
- Amade (Omodeus) Várkonyi (de Warkon) mester I. 1372. 72. II. 1373. 335; 1376. 366; 1436. 362, 363; 1454. 369; 1455. 369. ~ fia Lénárt, Várkonyi I. 1466. 314, 315. II. 1454. 369; 1455. 369. ~ Erzsébet, Várkonyi, Nebojszai Balogh Gergely özvegye II. 1619. 221. ~ Erzsébet, Várkonyi, Lénárt leánya II. 1566. 188, 189. ~ Fruzsina, Várkonyi, Lénárt leánya II. 1566. 188, 189. ~ György, Várkonyi, Lénárt fia II. 1566. 188, 189. ~ István, Várkonyi II. 1352. 56; 1455. 369. ~ István, Várkonyi, János fia I. 1350. 43; 1353. 44, 45. II. 1402. 344. ~ István, Várkonyi, udvarbíró II. 1516. 396. ~ István, Várkonyi, pozsonyvármegyei alispán II. 1613. 221. ~ János, Várkonyi, István fia I. 1350. 43; 1352. 43, 44; 1353. 44, 45; 1370. 331; 1373. 334, 335. II. 1402. 344. ~ János, Várkonyi, Lénárt fia II. 1566. 188, 189. ~ Kata, Várkonyi, Lénárt leánya II. 1566. 188, 189. ~ Katicza, Várkonyi, Héderváry Kata unokája II. 1681. 314. ~ László, Várkonyi II. 1542. 118; 1402. 344. ~ Lénárt II. 1455. 370, 371. ~ Lénárt, Várkonyi II. 1566. 188, 189. Özvegye Nyáry Dorottya II. 1566. 188,

189. ~ Mihály, Várkonyi II. 1542. 118. ~ Pál, Várkonyi, István fia II. 1454. 369; 1455. 369, 370, 371. Özvegye Ágota II. 1455. 369.
- Amadekarcsa (Amadekarcha) b. Pozsony vm. II. 1455. 371.
- Ambrus, győri kanonok I. 1475. 396.
- Archol fia Miklós I. 1311. 15.
- Ancinger Péter szentgyörgyi (Pozsony vm.) lakos II. 1551. 173, 178, 180.
- Andics Mihály királyföldi j.b. I. 1466. 318.
- András újfalusi jobbágy I. 1418. 153.
- András bácsi örkanonok I. 1445. 219.
- András deák I. 1352. 44; 1361. 57; 1364. 60.
- András erdélyi püspök I. 1323. 19; 1330. 30.
- András fia György genyői jobbágy I. 1450. 267.
- András fia Lőrincz u. a. I. 1450. 267.
- András fia Mihály ispán, debregzthi várnagy I. 1309. 13.
- András magyar király, I. Endre.
- András mester pécsi olvasókanonok I. 1323. 19.
- András pannonhalmi szerzetes I. 1518. 556.
- András, Póka fia, felli udvarnok I. 1330. 27, 28.
- András raguzai érsek I. 1399. 113; 1406. 141, 143.
- András spalatói érsek I. 1399. 113; 1406. 140, 143.
- András fejevári örkanonok I. 1438. 190.
- András fejevári dékán I. 1433. 178.
- Andrási (Andrássy) Kata, Péter leánya, Héderváry Istvánné II. 1624. 225, 231; 1635. 247.
- Andrási Mátvás II. 1624. 226.
- Andrási Péter II. 1624. 225.
- Anna magyar hercegnő, Ferdinánd osztrák fhg. neje (II. Lajos nővére) I. 1523. 584.
- Anna, Tódor podoliai fejedelem leánya I. 1430. 172.
- Annos Imre, — de Ladamer I. 1474. 391.
- Anus György II. 1531. 34.
- Anyai Bodo Imre I. 1514. 533, 535, 537.
- Antal győri kanonok I. 1391. 105.
- Antal ispán I. 1331. 31.
- Antal, Mihály fia, Héderváry Lőrincz jobbágya I. 1418. 153.
- Antal csornai prépost I. 1417. 151; 1418. 155; 1419. 158. 1422. 166; 1423. 167. II. 1420. 350, 351.
- Antal sebenicói püspök I. 1399. 113.
- Antal, a fejevári kereszteskonvent éneklő-kanonokja I. 1500. 495.
- Antal deák, a verőczei ispotályrectora I. 1495. 485.
- Anyth, Ádám leánya I. 1303. 11.
- Anyth, Kalnoki Sebők fia János neje I. 1380. 79, 80.
- Ányos (Annjos) Barnaba kocsi (Komárom vm.) jobbágy I. 1512. 522.
- Ányos (Anyos) Ferencz II. 1658. 301.
- Ányos (Anios) Gergely II. 1533. 59.
- Apai László (Ladislaus de Apa) homo regius I. 1439. 192, 193.
- Apai Sebestyén (Sebastianus de Apa) homo regius I. 1439. 192.
- Apathy (de Apathy) Pál I. 1450. 267.
- Apka possessio (Pozsony vm.) I. 1326. 21, 22, 23.
- Apka-hegy (Apkahegy) locus spinosus I. 1399. 118.
- Apor-nembeli (de genere Opour) Erne ispán fia János I. 1309. 12; 1366. 62.
- Aposthaly Péter kocsi (Komárom vm.) jobbágy I. 1512. 522.
- Apostoli (de Apostal) István fia László homo regius I. 1438. 188, 189.
- Arad (Orodiensis) vármegye I. 1471. 366.
- Aradi (Aradi) György nebojszai (Pozsony vm.) nemes I. 1505. 502.
- Arak b. (Moson vm.) I. 1443. 209; 1485. 447; 1491. 468,

471; 1492. 477; 1509. 512, 513; 1511. 521. 1520. 570; 1521. 573; 1548. 164.
 Aranyas szőlő (Aranjas zelev) II. 1531. 42.
 Aranyasi (de Aranyas) András I. 1450. 287.
 Aranyasi (de Aranyas) Imre I. 1450. 267.
 Arez János, Mária királyné mosoni jobbágya I. 1525. 599.
 Arky (Arkÿ) Mátyás kocsi (Komárom vm.) jobbágy I. 1512. 523.
 Arky (de Arky) Péter I. 1441. 204.
 Ároksikár (Aroksÿkar, Arok Sÿkar) possessio (Komárom vm.) I. 1492. 477; 1511. 520; 1513. 531.
 Árpádsuka (Arpadsuka) terra (Pozsony várához tartozó föld) I. 1269. 4, 5; 1271. 7; 1368. 67.
 Árpás (Győr vm.) I. 1270. 6.
 Árthándy (de Arthand) II. 1530. 29.
 Arumpruster János II. 1658. 301.
 Ásvány (Aswan, Assowan, Asswan, Ásván) b. (Győr vm.) I. 1418. 153; 1443. 210; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406; 1477. 412; 1478. 416; 1482. 430; 1482. 437; 1491. 468; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1521. 573; 1523. 584. II. 1542. 119, 120; 1548. 164, 167; 1634. 239; 1635. 243, 244; 1658. 297, 303; 1681. 319.
 Ásványi egyház II. 1634. 239; 1681. 312, 317.
 Ásvány (Asvan) György zeli jobbágy I. 1456. 287.
 Ásványi (de Aswan) Damján I. 1478. 418.
 Ásványi (de Aswan) László II. 1455. 369.
 Aszalai István (aláírás) II. 1636. 255.
 Aszaló (Azalo) possessio (Somogy vm.) I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 371.
 Asszonyfalvay (de Assonffalway, Azzonfalway) János II. 1547. 162; 1552. 179.

Asszonyfalvay (de Azzonfalua) Osl Miklós esztergomi prépost I. 1466. 318.
 Atheryan-i (de Atheryan) György homo regius I. 1491. 471; 1492. 476.
 Atheryani (de Atheryan) László homo regius I. 1492. 47.
 Athoryani (de Athoryan) Miklós fia János, homo regius I. 1468. 335.
 Athya, ma Atya. L. o.
 Athyai (de Athya) András I. 1447. 251.
 Athynai (de Athyna) István fia Zsigmond I. 1421. 164.
 Athynai (de Athyna) Lőrincz fia László I. 1421. 164.
 Athynai (de Athyna) Miklós fia Péter I. 1421. 164.
 Atriáni (de Atryan) Miklós I. 1445. 235.
 Atriáni (de Atryan) Simon I. 1445. 235.
 Atya (Athya) possessio (Szatmár vm.) II. 1490. 378.
 Attyafölde (Athyafeilde, Athyafeilde) possessio Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520.
 Azalo l. Aszaló.
 Baach l. Bácsa.
 Bácsa (Baach) praedium (Győr vm.) I. 1447. 249.
 Bakay (Bakon) Jakab nagybáti jobbágy I. 1471. 368; 1472. 374.
 Bánd (Baand) b. (Veszprém vm.) II. 1439. 364.
 Báth (Baath) b. (Győr vm.) I. 1407. 145, 146.
 Bár (Baar, Bar) b. (Somogy vm.) I. 1443. 210; 1445. 216; 1470. 365.
 Baráthy István, Márton mester fia I. 1311. 14. ~ János, Márton mester fia I. 1311. 14. ~ Péter, Márton mester fia I. 1311. 14.
 Báry Balázs (de Baar), Héderváry Ozsvát ügyvédje I. 1476. 404; 1478. 415.
 Báry Fejes Benedek (Fejes de Baar) hédervári jobbágy I. 1448. 461.

- Báry Ponya János (de Baar) I. 1489. 464.
 Báry Ponya László (de Baar) homo regius I. 1479. 423.
 Báry Ponya Mihály (de Baar) homo regius I. 1479. 423; 1489. 464; 1491. 471.
 Báry Sanka Albert (de Baar) homo regius II. 1528. 12.
 Báry Sanka György (de Baar) homo regius II. 1528. 12.
 Babady (de Babad) János, Tamás fia I. 1473. 386.
 Babady (de Babad) Tamás I. 1473. 386 (l. Babothy Tamás).
 Babady Tamásné Zsófia I. 1473. 386.
 Babanik fia János (később Wrbanÿch) a királyné tárnokmestere I. 1330. 30.
 Babolnagy (de Babolnak, de Bakolnak) l. Bakolnagy
 Babona b. (Borsod vm.) I. 1500. 494.
 Babos János fencsi jobbágy I. 1514. 533; 534.
 Babothy (de Baboth) Benedek homo regius I. 1449. 264.
 Babothy György királyföldi jobbágy I. 466. 318.
 Babothy István királyföldi jobbágy I. 1466. 318.
 Babothy János királyföldi jobbágy I. 1466. 318.
 Babothy Kelemen királyföldi jobbágy I. 1466. 318.
 Babothy Kis Tamás (Parvus de Baboth) homo regius I. 1469. 348.
 Babothy (de Baboth) Tamás homo regius I. 1475. 398, 399.
 Babothy Tamás, Héderváry Pál udvarbírája I. 1465. 311; 1466. 318. (l. Babady Tamás).
 Bács (Bachia) város (Bács vm.) I. 1496. 488.
 Bácsí érsek l. Kalocsa
 Bácsí sz. káptalan I. 1445. 219.
 Bacska (Bachka) Péter mester I. 1394. 109.
 Bácsí Tordas (Thordas de Bachÿensi) János I. 1447. 252.
 Baculup Pál I. 1262—5. 3.
 Bagana b. Pozsony vm. I. 1461. 296.
 Bagay (de Bago) Myske Miklós, a kir. kisebb kancell. jegyzője, h. r. I. 1524. 587.
 Bagodi (de Bagod) Tamás h. r. I. 1478. 418.
 Bagoly Balázs l. Gamas.
 Bahun b. Pozsony vm. II. 1568. 193.
 Bajcsy (de Baychy) Albert, Szabady Lőrincz jobbágya I. 1418. 153. ~ György, Szabady L. jobbágya I. 1418. 153. ~ László, Szabady L. jobbágya I. 1418. 153. ~ Márton, Szabady L. jobbágya I. 1418. 153.
 Bajcsy (Baychÿ) Barnabás, Héderváry István jobbágya I. 1524. 590.
 (Kis) Bajcsi (de Kÿs Baÿch) György h. r. I. 1472. 380. ~ Mihály I. 1469. 354; 1474. 390; 1475. 380. ~ Tamás I. 1469. 354; 1474. 390; 1475. 398; 1492. 473.
 Bajkady (de Bÿkad, Bykaad, Bykad) Gallus, a fejevári keresztes-konvent tagja II. 1528. 8; 1530. 20, 23.
 Bajzath (Bayzath, = I. Bajazid török szultán 1389—1403) I. 1399. 112; 1406. 139.
 Bajnay (de Baÿna) Both András felesége Csáky (de Chaak) Anna I. 1504. 499; 1505. 503.
 Bajnócz h. II. 1648. 269.
 Bajnod György (Zsigmond király híve) I. 1388. 102.
 Bajvivás I. 1231. 1.
 Bak (Bak, Baak) b. (Tolna vm.) I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1491. 467; 1500. 491. 1511. 520. II. 1530. 21, 24, 25.
 Bak Domokos királyföldi jobbágy I. 1466. 318.
 Bak Pál csákányi jobbágy, I. 1453. 276, 278.
 Bak Ulrik királyföldi jobbágy I. 1466. 318.
 Baky (de Bak) Bereczk (tamásibeli) I. 1445. 218. ~ István deák I. 1445. 218. ~ Miklós I. 1445. 218.
 Bakay Bessenyő (Bessenew de Baka) László I. 1489. 463.

- Bakay Vas (Was de Baka) György I. 1489. 463; 1491. 471; 1492. 478.
- Bakas Benedek királyföldi jobbbágy I. 1466. 318.
- Bakolnaki Kalmár (Kalmar de Bakolnak, Babolnak) h. r. I. 1514. 534, 536, 540.
- Bakony folyó II. 1541. 110.
- Bakonybéli apát, Jakab (abbas ecclesie de Becl) I. 1522. 576.
- Baksa (Baxa), Ábrahám fia, a soproni Felsőlövő birtokosa I. 1317. 17.
- Bakyth (Bakýth, Bakýth, Bakýgh de Laak, v. Lak) Mihály aulicus II. 1540. 100, 101, 102, 103. ~ Pál II. 1543. 146.; 1548. 167, 168. ~ Pál özvegye Theodora II. 1543. 146. ~ Péter aulicus II. 1540. 101, 102, 103; 1541. 107, 108, 109; 1542. 117, 118, 119, 120, 130, 134; 1543. 143, 144, 146, 154, 155; 1548. 164, 166, 167, 168.
- Bakó Barnabás I. Ládi Bakó.
- Balay (de Bala) György Komárom vm. követe I. 1447. 252.
- Balany János királyföldi jobbbágy I. 1469. 354.
- Balas Lőrincz kocsi jobbbágy I. 1512. 522.
- Balassa, Balassi, Ballassa I. Gyarmati ~
- Balassa Menyhárt II. 1542. 124.
- Balázs, Ádám fia, keszői nemes I. 1303. 11.
- Balázs mgr. csázmai kanonok I. 1495. 484.
- Balázs deák I. 1512. 526.
- Balázs fia Miklós a csornai konv. jobbbágya II. 1420. 350.
- Balázs, győri presbyter, rector I. 1475. 399, 425.
- Balázs, István fia, I. 1445. 219.
- Balázs, János fia, szentpáli jobbbágy I. 1418. 153.
- Balázs lovászmester I. 1323. 19.
- Balázs pannonhalmi presbyter I. 1469. 348.
- Balázs pécs-egyházmegyei presbyter I. 1473. 388.
- Balázs, Syke fia I. 1311. 15.
- Balázs, a szekszárdi konvent tagja I. 1445. 234.
- Balázs váradi kanonok I. 1405. 131.
- Bálint budai olvasókanonok I. 1445. 219.
- Bálint fia János, nagybaráti jobbbágy II. 1420. 349.
- Bálint makariai püspök I. 1366. 62.
- Bálint Mihály (Balynth) berényi jobbbágy I. 1514. 539. ~ Mórícza fia, királyföldi jobbbágy I. 1466. 318; 1469. 354.
- Bálint ozorai (pécsi egyházm.) plébános I. 1473. 388.
- Bálint a pannonhalmi konvent öre I. 1449. 265.
- Bálint Puna nagybaráti jobbbágy II. 1420. 349.
- Bálint nagybaráti jobbbágy II. 1420. 349.
- Balsay Péter (de Balso), Bereg vm. követe I. 1447. 252.
- Balog András, Miklós fia, Nebojszai (de Naboyza) I. 1487. 451.
- Balogh Anna, Poltári Soos István neje II. 1619. 222.
- Balog Balázs, Nebojszai, Sebestyén fia I. 1508. 509. ~ Bálint, Nebojszai, Sebestyén fia I. 1508. 509.
- Balogh Dénes gencsi jobbbágy I. 1514. 533.
- Balogh Gergely leánya Zsuzsanna I. o.
- Balogh Gergely, Nebojszai (de Nabýza) özvegye Várkonyi Amadé Erzsébet II. 1619. 221. ~ György, Nebojszai, István fia I. 1508. 509.
- Balogh Imre, Nebojszai, Sebestyén fia I. 1508. 509. ~ István, Nebojszai I. 1477. 410; 1508. 509. ~ István, Gergely fia II. 1619. 221, 222; 1624. 226, 228; 1681. 317, 318. ~ Jakab, Nebojszai I. 1477. 410, 411. ~ János, Héderváry Ferencz jobbbágya I. 1512. 523. ~ Máté, kocsi jobbbágy I. 1512. 523.
- Balog Miklós, Nebojszai (de Naboyza) I. 1487. 450, 451. ~ Miklós Nebojszai, István fia I. 1508. 509.
- Balog Pál servitor II. 1536. 86.

- Balog Péter, Nebojszai (de Naboyza) Bor László fia I. 1487. 451.
- Balog Sandrinus hontvármegyei követ I. 1447. 252.
- Balog Sebestyén, Miklós fia, Nebojszai (de Naboyza) I. 1487. 450, 451; 1508. 509. ~ Simon, Nebojszai, Sebestyén fia I. 1508. 509.
- Balog Tamás, Nebojszai (de Naboyza) Bor László fia I. 1487. 451. ~ Vital, Nebojszai, Sebestyén fia I. 1508. 509.
- Balogh Zsuzsánna, Gergely leánya, Héderváry István neje II. 1619. 221, 222; 1624. 225.
- Bán (Ban) Egyed nagybaráti I. 1471. 368; 1472. 374.
- Bán (Ban) István, nagybaráti jobbágy II. 1420. 349.
- Bana Márton kocsi j. I. 1512. 522.
- Bánbalyája (Banbaljaia, Banbaljaia) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Bánfalva (Banfalwa) Barius László I. 1463. 299.
- Bánhida (Banhyda) város (oppidum) Komárom vm. I. 1475. 395, 396.
- Bánhiday (de Banhyda) József, Győr vm. alispánja II. 1420. 352.
- Bánhiday (de Banhyda) Mihály I. 1447. 249.
- Bánhiday (de Banhyda) Mihály fia Pál várnagy I. 1447. 249.
- Banicsevo (Banychewo) b. Pozsega vm. (ma Baničevac) I. 1491. 470; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530.
- Bankházy Szőke (Zewke de Bankhaza) György h. r. I. 1433. 176.
- Banovczi (Banycz) b. Pozsega vm. I. 1509. 511.
- Banya Demeter királyföldi j. I. 1466. 318.
- Bányácska (Banyacska) falu, Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Banycz I. Banovczi.
- Banychewo I. Banicsevo.
- Bánrévy (de Banrew) Miklós, hüttlen lázadó I. 1441. 204.
- Banzlau v. (Punczlaw) Alsó-Szilézia II. 1611. 220.
- Baracskey (de Barachka) Máté, Komárom vm. követe I. 1447. 252.
- Baragván (Baragyan) Salamon, Bars vm. követe I. 1447. 252—3.
- Barancsháza (Baranchaza, Baranczhaza) pusztá, Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 250; 1513. 531.
- Barakon b. (Pozsony vm.) II. 1619. 222.
- Baranya vm. I. 1450. 269; 1465. 310; 1467. 321; 1468. 333; 1471. 365.
- Baranyai Miklós I. 1447. 250.
- Baranyaviszló (Baranyawyzlo) f. Baranya vm. I. 1467. 321.
- Barát (Barath) b. I. 1339. 32, 33. II. 1420. 351.
- Baráti (Barathy) v. I. 1447. 257; 1453. 279.
- Baráty (de Barath) István fia Péter magister I. 1339. 32, 33.
- Baráty (de Baraty) Ambrus, Tamás fia I. 1437. 182. ~ Bálint, Tamás fia I. 1437. 182. ~ Mátyás, Tamás fia I. 1437. 182. ~ Tamás I. 1437. 182.
- Baráty (de Barath) Márton mester fia János I. 1311. 14. ~ Péter. ~ Simon mester.
- Barbacsy (de Barbacz) János h. r. I. 1466. 319. ~ Pál h. r. I. 1466. 319.
- Barbel Domokos I. 1525. 593.
- Bari I. Bary.
- Barius (Barius, Barjús, Barjws de Banfalwa) László fia János I. 1463. 301, 302, 303. ~ László borsodi követ I. 1447. 252; 1463. 299, 300, 301, 302, 303. ~ László fia Márton I. 1463. 301, 302, 303. ~ László fia Miklós pécsi pk. I. 1463. 300, 301, 302, 303. ~ László fia Péter I. 1463. 301, 302, 303.
- Barilovics György neje II. 1681. 314.
- Bars vm. II. 1648. 274, 276; 1650. 281, 282; 1658. 299, 302.
- Bary Balázs h. r. I. 1472. 382.

- Bary Gergely zelyi j. b. I. 1456. 286.
- Bary (Barý) Ilona, Fanchy Orbán özvegye II. 1537. 97, 98.
- Bary (de Bary) h. r. I. 1391. 106.
- Barocz Mihály veszprémi követ I. 1447. 251.
- Bartha Balázs, Lider-Tejedi (de Legyerthed) II. 1455. 370, 371.
- Barthal Imre II. 1591. 207.
- Basky Baccularius (Baccularius dictus de Bask) András I. 1469. 345.
- Basó (Baso) Ferencz, Pál csornai prépost jobbágya I. 1471. 368; 1472. 374.
- Bath I. Báték. (Baath)
- Báthy (de Bath) István procurator I. 1419. 157.
- Bathey (de Bathe) Kelemen, Pest vm. embere I. 1492. 476. ~ Miklós h. r. I. 1491. 472.
- Baticz (Bathÿcz, Bathÿch) pusztá, Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1511. 520.
- Bátmonostori (de Bathmonostora) Töttöss (Thythews) László I. 1445. 219; 1447. 250.
- Bathrovy chverh (?Pozsega vm.) I. 1514. 543.
- Battyán (Bathÿan) pusztá, Somogy vm. II. 1528. 8.
- Batthyány (Bathÿanÿ) Antal, Héderváry Ferencz jobbágya I. 1512. 522.
- Batthyány (Bathÿanÿ) Benedek kincstárnok II. 1506. 383.
- Batthyány (Bathÿanÿ) Fábián, Héderváry Ferencz jobbágya I. 1512. 522.
- Batthyány (de Bathÿan, Batÿan) Ferencz II. 1528. 6, 8; 1537. 95.
- Batthyány (Bathÿanÿ) János, Héderváry Ferencz jobbágya I. 1512. 222.
- Báthori (de Bathor) András I. 1519. 564, 565, 566.
- Báthori (de Bathor) György I. 1507. 508.
- Báthori (de Bathor) erdélyi vajda II. 1490. 379.
- Báthori (de Bathor) István nádor, temesi gróf és az Alvidék főkapitánya 1519. 568, 569; 1522. 576. II. 1528. 3, 11.
- Báthori (de Bathor) István országbíró I. 1437. 183; 1475. 393; 1478. 417, 418, 419; 1479. 422, 423; 1480. 424, 425; 1481. 426, 427; 1482. 431; 1483. 442; 1486. 449; 1489. 456.
- Báték (Baath) pusztá, Győr vm. I. 1442. 206.
- Bazakruzi kerület (a Száván túl) I. 1388. 132.
- Bazin (Bozyn) v., Pozsony vm. II. 1552. 180.
- Bazini György, Miklós fia I. 1410. 147; 1417. 152.
- Bazini és Szentgyörgyi (de Bozyn, de Buzin et de Sancto Georgio) gróf György I. 1481. 427. II. 1455. 371.
- Bazini és Szentgyörgyi (de Bozyn et de Sancto Georgio) gróf János, György fia I. 1468. 337, 339; 1481. 427, 428, 429; 1486. 449.
- Bazini Miklós, Héderváry Hedreh fia, Jakab veje I. 1409. 147; 1410. 147; 1417. 152.
- Bazini Miklós neje, Héderváry Jakab leánya Klára I. 1393. 107.
- Bazini Pál, Miklós fia I. 1417. 152; 1410. 147.
- Bazini és Szentgyörgyi gróf (de Bozyn et de Sancto Georgio) Péter I. 1517. 554. ~ Zsigmond, György fia I. 1468. 337, 339; 1481. 427, 428, 429; 1486. 449. II. 1455. 371.
- Beatrix királyné, I. Mátyás özvegye II. 1490. 378.
- Bebek Gergely, Héderváry Ferencz jobbágya I. 1512. 522.
- Bebek György magister I. 1385. 98; II. 1532. 54.
- Bebek (Bubek) Imre országbíró II. 1389. 339.
- Bebek (Bubek) István országbíró I. 1363. 59; 1366. 62; 1368. 69.
- Bécs (Wyenna, Vienna, Wienna) Ausztria fővárosa I. 1455. 284. II. 1531. 33; 1535. 82; 1536. 92; 1540. 100, 101; 1542.(?) 113, 114, 121, 123; 1543. 136; 1547. 162; 1548.

- 169; 1551. 173, 174; 1569.
195; 1606. 213; 1607. 214;
1608. 215, 216, 218; 1610.
219; 1611. 220; 1632. 236;
1637. 256; 1648. 270, 271,
277; 1650. 285; 1658. 303.
Bécsi márka I. 1309. 13.
Bécsi Péter (Petrus de Vienna)
budai polgár I. 1385. 98.
Bécsi Ulrik (Ulricus dictus
Wyenna) budai polgár I. 1385.
98.
Bécsújhely (Nova Civitas Aus-
triae), v. Alsóausztria II. 1541.
106, 107. 108.
Becskházy (de Bechkhaza) Áb-
rahám I. 1450. 274.
Beczenczy (de Beczencz) László,
Liptó vm. követe I. 1447.
252.
Bedech, l. Pedech.
Bedegi (de Bedeg) Antholeus
I. 1358. 50.
Bedegey (de Bedege) Egyed,
Héderváry Imre, Pál és János
officialisa I. 1456. 286.
Bedeghy (de Bedegh, Nyarý)
Nyáry Ferencz II. 1566. 190.
Bedő (Wodow) fia Mihály ud-
varnok I. 1330. 27.
Beőnyi Vértés (Vertes de
Bewn) János győrvári vice-
castellanus I. 1469. 353.
Begydy (de Beged) Bálint deák,
Vas vm. követe I. 1447. 252.
~ Magnus Péter, Vas vm.
követe I. 1447. 252.
Begethey (de Begethe) Domo-
kos, Héderváry Miklós fia
Imre özvegyének familiarisa
I. 1420. 161.
Bejczy (de Bejcz) Ambrus,
Therek Bálint procurator I.
1543. 151.
Beka f. Tolna vm.(?) I. 1327. 27.
Békástó (Bekasthow, Bekastho)
f. Somogy vm. I. 1443. 210;
1445. 216; 1471. 365.
Beke Benedek, Héderváry Imre,
Pál és János jobbagya I. 1456.
285.
Beke Imre, Héderváry Miklós
és Ferencz jobbagya I. 1489.
461.
Beke János, Héderváry Imre,
Pál és János jobbagya I. 1456.
285.
Beke Márton, Héderváry Imre,
Pál s János jobbagya I. 1456.
285.
Beke (Beke de Kýcheth) fia Já-
nos h. r. I. 1399. 115.
Bekefalva (Bekefalwa) f. Tolna
vm.(?) I. 1489. 458.
Bekemached (Bwke Mached) b.
Pozsony vm. I. 1399. 116.
Bekény (Beken, Bekený) b. Vas
vm. I. 1326. 20. II. 1531. 43.
Bekew Balázs, Héderváry Fe-
rencz jobbagya I. 1512. 522.
Bekew Péter, Héderváry Fe-
rencz jobbagya I. 1512. 522.
Békési Janka (Janka de Bekees)
Tamás, Borsod vm. követe I.
1447. 252.
Bél, herczeg (dux Béla), IV.
Béla király fia I. 1269. 5.
Béla, IV., király I. 1255. 2;
1269. 4. 5. II. 1262. 326;
1265. 327; 1266. 327; 1268.
328; 1269. 328.
Béla (Bela) Jakab, Héderváry
Imre, Pál és János jobbagya I.
1456. 286.
Belchy (de Belch) Gáspár, Hé-
derváry Ferencz familiarisa
I. 1517. 554.
Beletincz (Beletyncz, Bele-
thyncz, Beletthyncz, Beretencz)
vár, Valkó vm. I. 1443. 211;
1445. 217, 218, 219, 224, 226,
227; 1445. 229; 1471. 365.
Béldi Kelemen II. 1648. 275.
Bellowith (Bellouith) György
h. r. II. 1648. 276.
Bélteki Drágffy (Dragfý Dragffý
de Belthewk, de Bewlthewk,
Bewlthecz) Bertalan erdélyi
vajda, székelyek ispánja I.
1496. 486, 487, 488; 1509.
511, 516. II. 1490. 379;
1495. 483. ~ Bertalan neje,
Héderváry Dorottya I. 1496.
488, 489. ~ György, Bertalan
erdélyi vajda fia I. 1496. 486;
1507. 508. ~ János, Bertalan
erdélyi vajda fia I. 1496. 486;
1507. 508.
Belud b. Monyorókerék tarto-
zéká II. 1297. 328.
Ben Márton, major exercitus
I. 1262—5. 3.
Bencs (Bench) Bereczk, Héder-
váry Ferencz jobbagya I.

1512. 522. ~ Bertalan, Héder-
váry Ferencz jobbágya I.
1512. 522.
- Benc (Bench), Hyze fia (Ba-
ráthy Márton fia István bér-
lője) I. 1311. 15.
- Bende-család I. 1467. 329, 330,
331; 1468. 332, 342, 343,
344.
- Bende, Diószegi (de Dyszek)
Bende fia Benedek I. 1469.
345.
- Bene János (de Dýozek) I. 1469.
350.
- Bende János (de Dýozek) öz-
vegye Berényi Orsolya, Jakab
leánya I. 1469. 349.
- Bene b. Heves vm. I. 1500. 494.
- Benedek magister, boszniai ka-
nonok, szombathelyi plébá-
nos I. 1443. 214.
- Benedek magister, budai pré-
post, kir. alkanczellár I. 1274.
9.
- Benedek csanádi püspök I.
1323. 19; 1330. 30.
- Benedek hantai prépost I. 1487.
452, 453.
- Benedek magister, győri fő-
esperes I. 1382. 91. ~ a ki-
rályné udvarbírája és Vas vm.
főispánja II. 1262. 327.
- Benedek, fejevári keresztes-
konvent priorja I. 1327. 26.
- Benedek fejevári prépost I.
1433. 178; 1438. 190. ~
Myko bán fia, fiai János és
Péter, I. o.
- Benedek, Pál fia, zápi jobbágy
I. 1418. 153. ~ Péter fia,
nagybaráti jb. II. 1420. 350.
- Benes Benedek ásványi jb. I.
1418. 153.
- Benethe János, Jenyői (de Je-
nyew), Fejér vm. alispánja
II. 1536. 90.
- Benke fia Ábrahám, Baráthi
Márton fia István bérője I.
1311. 15.
- Benke Gergely nagybaráti jb. I.
1471. 368.
- Benke György nagybaráti jb.
I. 1472. 374.
- Benkócz (Benkocz) b. Zemplén
vm. I. 1500. 494.
- Bereczk, Miklós fia, pesti es-
küdt I. 1385. 98. ~ Miklós
fia, nagybaráti jb. II. 1420.
349.
- Berek p. Somogy vm. 1491.
467, 470; 1492. 476.
- Berény (Beren, Naghberen) b.
Somogy vm. II. 1513. 389.
1533. 63, 64.
- Bertalamos (Berthalamos) p.
Komárom vm. I. 1491. 468,
471; 1492. 477; 1500. 492.
- Bethlenfalvi Thurzó (Thwrzo de
Bethlenfalwa) kincstárnok I.
1524. 585, 586, 588; főtárnok-
mester 1526. 601; országbíró
II. 1529. 14, 15.
- Besetharocz b. Pozsega vm. I.
1514. 544.
- Bessei (de Besse) Farkas Fe-
rencz, az esztergomi érsek-
ségi praedialisták palatinusa
II. 1591. 257.
- Bessenye (Bessenye)-Galanthay
Imre h. r. I. 1467. 330.
- Besenye (Bessenye) Bezenye,
Bezenec, Bezene) b. Mosony
vm. I. 1380. 79, 80, 82; 1381.
89, 90.
- Beödi Anyos (Anyos de Bewd)
Gergely fejevármegyei ne-
mes II. 1534. 80.
- Beödi (de Bewd) László bihari
követ I. 1447. 253.
- Beögethey Thorwe (Bewge-
theÿ) János somogynemes II.
1528. 8.
- Beölchkei (de Bewlchke) Ger-
gely, fejevári keresztes kon-
venti tag, presbyter II. 1534.
79.
- Bewlthewczi I. Bélteki.
- Beőnyi (de Bewn) Albert győr-
vármegyei követ I. 1447.
252.
- Beős, a Hédérnyak b.-a II.
1566. 191.
- Beösy (Bewsÿ) Benedek, bo-
daki jb. I. 1456. 286. ~ Illés
lipótfalvi jb. I. 1489. 461.
- Beösi (de Bews) Omode, nagy-
padáni nemes I. 1435. 179.
- Bewth Balázs kisbaráti jb. I.
1453. 279.
- Bewtte sylvula, Mosony vm.,
a Kis-Duna mellett II. 1569.
196.
- Bérch, Bercsek (Beerch, Berchek)
via inter vineas I. 1358. 50.

- Bercsházi (de Berchhaza) Bálint, budai polgár I. 1492. 487.
- Bereczk, János fia, nagybatári j. b. II. 1420. 350.
- Bereczk csanádi püspök I. 1247. 9.
- Bereczk, a győri egyház succentora I. 1437. 182.
- Bereczk fia Benedek, ujjvári nemes I. 1445. 218.
- Bereczk Imre dencsi j. b. I. 1514. 533.
- Beregi (de Bereg) Miklós, Bereg vm. követe I. 1447. 252.
- Berei Valkai (Walkoy de Bere) György h. r. II. 1537. 99.
- Berekfalvi (de Berekfalwa) Zopa Imre I. 1471. 365.
- Berekyo folyó I. Berettyó.
- Beremhida (Beremhÿda, Beremhÿda)-i gyűlés II. 1532. 49.
- Berencs (Berench, Brench, Branch, Berenth, Berencz) p. Győr vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520. II. 1569. 198; 1624. 227, 229; 1651. 290.
- Berendi (de Berend) Lóránt h. r. I. 1447. (v. 1451.) 245.
- Berény (Beren) b. Somogy vm. I. 1514. 539.
- Berényi (de Beren) Dorottya, Zelesen Simon neje, Jakab leánya I. 1469. 349, 350.
- Berényi (de Beren, Beeren) Jakab deák I. 1469. 349, 350.
- Berényi (de Beřen) Ferencz, Tamás Magnus fia I. 1469. 349, 350.
- Berényi Orsolya, Jakab leánya, Diószegi Bende János özvegye I. 1469. 349.
- Berényi (de Beren) Tamás Magnus I. 1469. 349, 350.
- Berenth l. Berencs.
- Beresk György hédervári j. b. II. 1542. 119.
- Berettyó (Berekÿo, Berekyo) folyó I. 1405. 133, 134.
- Berki (Berkÿ) b. Pest vm., ma p. Fejér vm.-ben I. 1467. 324, 326, 327.
- Berkes Mátyás ladaméri j. b. I. 1474. 391.
- Berlegi (de Berlegh) Imre ki-küldött visitator I. 1514. 533, 535, 537, 539. ~ István ki-küldött visitator I. 1514. 533, 535, 537, 539.
- Bertalan, István mester, soproni polgár fia I. 1326. 24.
- Bertalan szentimrei plébános, v. rector I. 1407. 146.
- Bewz l. Bősz.
- Bezneti (de Beznet) László h. r. I. 1358. 46. 47.
- Beztur testvére Miklós, Péter fia I. 1269. 4.
- Biber Ferencz h. r. II. 1648. 276.
- Bibi (Bÿbÿ, Bÿby, de Bÿb) György septei várnagy I. 1467. 329, 330, 331, 332; 1468. 343, 344, 345; 1469. 345, 349, 350.
- Bicske (Bychke) Pest vm. II. 1536. 85, 86, 89; 1537. 93.
- Bicskei (de Bychke) Pap György II. 1536. 68.
- Bicskés (Bÿczkes) b. Vas vm. I. 1474. 392.
- Bihar vármegye (Ctus Byhoriensis) I. 1440. 198; 1471. 366.
- Bikádi Nemes Albert stb. l. Bykádi.
- Bilige b. Veszprém vm. II. 1439. 364.
- Bíró (Byro) Ágoston kócsi j. b. I. 1512. 522. ~ Balázs budai polgár I. 1492. 478. ~ Barnabás kócsi j. b. I. 1512. 523. ~ Fülöp kócsi j. b. I. 1512. 522.
- Bíró (Biro) Katalin, Ember Benedek özvegye II. 1586. 203. ~ Kelemen sárkányi j. b. I. 1512. 523. ~ Simon nagybaráti nemes I. 1518. 560.
- Birolt (Byrolth) b. Tolna vm. I. 1445. 216. 1471. 365.
- Bissenus Pál horvát bán I. 1406. 141.
- Bisztra (Bÿstra) f. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Bixi (de Bixÿ) István budai polgár I. 1492. 478.
- Bladoni (de Bladon) Ambrus h. r. I. 1496. 487.
- Blagai (de Blaga) Antal comes, Héderváry Lőrincz nádor apósa I. 1442. 206; 1439. 195.
- Blagai (de Blaga) Margit, Héderváry Lőrincz nádor neje, Blagai Antal leánya I. 1439. 195, 196; 1440. 199, 200; 1441. 206; 1447. 249, 250.

- Bocs (Boch) Márton tengőldi (Tolna vm.) jb. I. 1489. 458.
- Bocskai (de Bochka) István, Zemplén vm. követe I. 1447. 251.
- Bodaházi (de Bodahaza) György, hűtlen I. 1441. 203. 204.
- Bodak (Bodog Bodok) b. Pozsony vm. (Csallóköz) I. 1330. 28, 29; 1429. 170; 1443. 210; 1456. 286; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1509. 512, 513; 1511. 521; 1521. 573; 1524. 590. II. 1542. 119; 1548. 164, 167; 1635. 243, 244.
- Bodaki (de Bodak) Bálint püski birtokos I. 1489. 463.
~ Fábrián, Bálint fia I. 1489. 463.
- Bodaki Lőrincz fia Bodó (Bodow, Bodou) I. 1356. 45.
- Bodhragya (Podhragya) b. Nyitra vm. II. 1648. 273.
- Bodmeri (de Bodmer) Mihály h. r. II. 1534. 79.
- Bodogh Fülöp kócsi jb. I. 1512. 523.
- Bodok Márton bodaki jb. I. 1456. 286.
- Bodon p. Győr vm. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520.
- Bodó (Bodo) András debregzti birtokos, Tolna vm. követe 1445. 219; 1447. 251; ~ darnói jb. I. 1524. 590.
- Bodó (Bodo) Demeter lipótfalvi jb. I. 1489. 460.
- Bodó (Bodo) Farkas (Wolfgang) darnói jb. I. 1524. 590.
- Bodó (Bodo) János zeli jb. I. 1456. 286.
- Bodó (Bodo) Miklós székesfejérvári prépost I. 1447. 251; 1471. 364.
- Bodó (Bodo) Péter zeli jb. I. 1456. 286.
- Bodó (Bodo) Tamás darnói jb. I. 1524. 590.
- Bodó Wolfgang l. Bodó Farkas.
- Böke (Bewke) Pál újfalusi jb. I. 1418. 153.
- Böke Mached terra, Pozsony vm. I. 1399. 116.
- Bokodi (Bokodj) Gergely kócsi jb. I. 1512. 522.
- Bokonol b. Sopron vm. I. 1274. 8.
- Bohna Domokos királyföldi jb. (Győr vm.) I. 1466. 318.
- Bogár (Bogar) Domokos nagybarátí jb. II. 1420. 349.
- Bogár (Bogar) Pál darnói jb. I. 1524. 590.
- Bogát (Bogath) p. Ozora váránál I. 1482. 434.
- Bogátvára (Bogathwara) p. Veszprém vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519.
- Bogdány (Bogdan) f. Pilis vm. I. 1418. 153.
- Bogezlaus l. Boleszló.
- Bogina Péter II. 1513. 391.
- Bojár (Boyar) György II. 1542. 134.
- Bolah Simon I. 1524. 590.
- Bolda f. Vas vm. I. 1289. 10.
- Boleszló (Bogezlaus) esztergomi ér. I. 1323. 19.
- Bolthai (Bolthay) István, Héderváry Ferencz bán főember-szolgája I. 1517. 554.
- Bolthos Márton pécsi polgár II. 1531. 45.
- Bone György somi (Somogy vm.) birtokos II. 1528. 10.
- Bonthó (Bontho) Dénes királyföldi (Győr vm.) jb. I. 1466. 318. ~ János királyföldi (Győr vm.) jb. I. 1466. 318.
- Bőnyi (de Bwn, Bwun) Demeter h. r. I. 1403. 121; 1404. 123.
- Bor Dénes (alias Porkoláb) leánya Ilona, Amadé Lénárt neje II. 1566. 193; 1569. 197, 198. ~ Erzsébet, István testvére I. 1447. 242, 243. ~ György, István fia I. 1447. 242, 243. ~ Ilona, l. ~ Dénes leánya. ~ István I. 1447. 242, 243; 1453. 281. ~ István neje Erzsébet I. 1453. 281. ~ Katalin, István testvére I. 1447. 242, 243; 1453. 281. ~ László, István öccse I. 1447. 242, 243; 1453. 281. ~ Margit, István testvére I. 1447. 242, 243; 1453. 281. ~ Mihály I. 1476. 403. ~ Kayali (de Kayal, Kayol) Dénes fia, Lőrincz, l. Lőrincz. ~ Ferencz

- I. 1476. 403, 404. ~ György fia, Mátyás és Pál, l. o. ~ János, Mihály fia I. 1487. 450, 451. ~ László, Mihály fia I. 1487. 450, 451. ~ Lőrincz, Dénes fia I. 1468. 343. ~ Mátyás, György fia I. 1476. 403. ~ Mihály h. r. I. 1468. 343; 1487. 450, 451. ~ Mihály fiai, János és László, l. o. ~ Pál, György fia I. 1476. 403. ~ Péter h. r. I. 1468. 343.
- Bor László, Nebojszai, h. r. I. 1467. 330; 1473. 384; 1487. 450, 451; 1505. 502; 1508. 509, 510. ~ László, Nebojszai, özvegye, Harnas Katalin I. 1505. 502; 1508. 509, 510. ~ Miklós, Nebojszai, László fia I. 1473. 384. ~ Péter, Nebojszai, László fia I. 1439. 191; 1473. 384; 1487. 450; 1505. 502. ~ Tamás, Nebojszai, László fia I. 1473. 384.
- Borbála királyné (»Ekebontó Borbála«), Zsigmond király neje I. 1430. 173.
- Borbély (Barbély) György, folajtár II. 1681. 320.
- Borjú, Nagysarlói (Borÿw de Nagsarlo) László I. 1477. 407.
- Bork fia, Madyk I. 1262. 3.
- Bors ispán, Miskolczi (de Myskolch), Illés fia I. 1358. 50.
- Borsay, Kayali (de Kayal) Balázs I. 1476. 403. ~ Barabás, Mihály fia I. 1476. 403.
- Borsker (Borsker, Borskerÿ, Borskery) alias Remete b. Tamásivár tartozéka, Somogy vm. (ma p. Tolna vm.-ben) I. 1340. 34; 1343. 35; 1345. 35; 1358. 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54.
- Borcsiczky (Borciczky) István II. 1662. 307.
- Bordahás (Bordahas de Illyefew) László h. r. I. 1446. 240.
- Borden György újfalusi jb. I. 1418. 153.
- Borohi (de Boroh) Mihály fejérvári éneklőkanonok I. 1471. 364.
- Borsod vm. II. 1549. 170.
- Boros Benedek kócsi (Komárom vm.) jb. I. 1512. 523.
- Boronkai István h. r. II. 1658. 301.
- Borsovai (Borsowaj) Miklós Pest vm. követe I. 1447. 252.
- Borsy István h. r. II. 1648. 276.
- Borÿw l. Borjú.
- Borz György nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ István nagybaráti (Győr vm.) jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Bős (Beus, Bews), Szolgagyőr várához (Győr vm.) tartozó b. I. 1269. 5; 1270. 6; 1271. 7. 1368. 67, 68. II. 1373. 335; 1376. 336; 1402. 344.
- Bósi (de Bews) Lothard fia János I. 1396. 111.
- Bósi Ördög (Wrdug de Bews) István fia János mester, bósi birtokos II. 1402. 343, 344. ~ János fia Lothárd I. 1422. 166. ~ László, bósi birtokos II. 1402. 343, 344.
- Bosnyák (Bosnyak) András, Héderváry Ferencz bán főember-szolgája I. 1517. 554.
- Bósz (Bewz) b. Pozsony vm. II. 1485. 371.
- Bősze Mihály lósi lakos II. 1681. 320.
- Bosznia I. 1388. 102; 1406. 144.
- Boszniai káptalan I. 1446. 240. ~ egyház I. 1443. 214. ~ püspök, János I. 1399. 113. ~ Mihály I. 1514. 546. ~ Péter barát I. 1323. 19; 1330. 30; 1366. 62; 1368. 69.
- Böszörmény (Bezermen) v. Szabolcs vm. I. 1440. 198, 199, 200.
- Botak János kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ Péter kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Bothos András, Harapki (de Harapk) I. 1450. 269. ~ György, András fia I. 1450. 269.
- Botthffy István nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Bothfalvi (de Bothfalva) László h. r. I. 1446. 240.
- Bothka Domokos darnói jb. I. 1524. 590.
- Bothkai (de Bothka) Katalin, Fekethe Mihály özvegye II. 1536. 85, 86, 87, 88, 89.
- Bozai (de Boza) Kelemen h. r. I.

1446. 240. ~ Péter h. r. I.
1446. 240.
- Boziás (Bozias, Božyas, Bozyas, Bozzyas, Bozzas) b. I. 1406.
137; 1443. 209; 1468. 333;
1482. 434; 1491. 467, 470;
1492. 476; 1500. 491, 494;
1511. 519; 1513. 530. II.
1530. 21, 22, 23, 25.
- Bozyn I. Bazin.
- Bozini I. Bazini.
- Brancs (Branch), vár Nyitra
vm. II. 1566. 189, 191; 1568.
193, 194.
- Brany (Braný) György, a kis-
bodaki földesurak képviselője II. 1591. 208, 209.
- Bregh (I. Brygh) b. Valkó vm. I.
1445. 217; 1471. 365.
- Brezthóczi (de Brezthocz)
György, Pozsegavár ispánja
I. 1445. 219. ~ Miklós, Pozsegavár ispánja I. 1445. 219.
- Brünn (Brunna), Morvaország fővárosa I. 1421. 166.
- Brybyne (Brýbýne) b. Pozsega vm. (ma Pribeň) I. 1511. 520; 1513. 530.
- Bryeztie b. Túrócz vm. II. 1619. 222.
- Brygh I. Bregh.
- Bubek Detrik nádor I. 1399. 113. ~ Ferencz macsói bán I. 1399. 113. ~ István fia László mester fia János főlovászmester I. 1399. 113. ~ Miklós kalocsai érsek I. 1399. 113.
- Bucsán (Bwchan) b. Nyitra vm. II. 1566. 191; 1568. 193, 194.
- Bucháni (de Bwchan) Mihály I. 1450. 273, 274.
- Bucháni (de Buchan) Osvát, Túrócz vm. követe I. 1447. 251.
- Buchság (Buchsag) I. 1318. 18; 1323. 18.
- Buda (Buda, Bwda) főváros I. 1347. 36; 1368. 66; 1378. 76; 99, 100, 101; 1381. 84; 1403. 120, 121, 122; 1405. 124, 126, 131, 137; 1407. 146; 1418. 154, 155; 1420. 162, 163; 1423. 169; 1437. 182; 1439. 192, 193; 1440. 200, 202; 1441. 202, 205; 1442. 206, 207; 1443. 213; 1444. 215; 1445. 217; 1447. 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254; 1450. 270, 271, 272, 273; 1453. 282; 1459. 291, 292; 1460. 293, 294; 1461. 294, 295; 296, 297, 298, 299; 1464. 303, 304, 305, 306; 1465. 310; 1466. 316, 317; 1467. 323, 325, 328; 1468. 332, 336, 337, 343; 1469. 345, 351, 353, 356; 1471. 369, 373, 376; 1474. 390; 1475. 393, 394, 399; 1477. 408, 410, 412, 413; 1478. 414, 415, 418, 419, 420, 421; 1479. 423; 1481. 426, 427, 428; 1482. 431, 436, 439, 441; 1483. 442, 445, 448; 1486. 449; 1489. 456, 459, 462; 1492. 479; 1496. 488, 489; 1505. 503, 505; 1506. 506; 1507. 506, 507; 1509. 515, 516, 519; 1511. 524; 1512. 526, 527; 1514. 545, 546, 548; 1517. 553, 555; 1518. 517; 1519. 563, 568, 569; 1522. 574, 576, 577; 1523. 578, 579, 580; 1524. 588, 589; 1526. 595, 596, 598. II. 1527. 2; 1528. 5, 11, 13; 1529. 14; 1530. 26, 28, 29, 30; 1531. 44, 45; 1532. 53, 55, 56; 1533. 57, 63, 64; 1534. 78, 79; 1536. 87, 88; 1538. 100; 1542. 125, 127, 129, 131; 1648. 271; 1374. 336; 1383. 337; 1384. 338; 1387. 338; 1405. 344; 1417. 347; 1418. 348; 1427. 358; 1429. 359; 1438. 363; 1448. 366, 367; 1462. 372; 1466. 373; 1473. 375; 1476. 376; 1490. 378, 380; 1506. 383; 1507. 385; 1511. 386; 1516. 396, 397; 1518. 397; 1520. 400; 1523. 401, 402; 1526. 403.
- Budafalvai (de Budafalua) Verbus fia Miklós h. r. I. 1378. 76.
- Budai (de Buda) Dénes budai kanonok I. 1445. 220. ~ István pozsonyi kanonok II. 1543. 146.
- Budai káptalan I. 1443. 212; 1445. 215, 220, 221, 231; 1446. 237, 238; 1447. 247;

1461. 294; 1482. 431, 432;
1467. 454; 1496. 486; 488,
489; 1509. 511; 517; 1511.
519; 1515. 551; 1516. 553;
1524. 585, 586. II. 1536. 84,
85.; 1492. 380.
- Budai dézsma (tized) I. 1446.
239.
- Bukarest (Bukurest), a havas-
alföldi Oláhország fővárosa
1625. 231, 232.
- Buken fia Buken I. 1269. 5.
- Bukovina (Bukovinja, Bukoui-
nya) b. Nyitra vm. II.
1648. 273, 276.
- Bukud b. I. 1278. 10.
- Busóc (Bwsowcz) b. Verőcze
vm. I. 1495. 483, 484.
- Bustelek (Bwstelek) b. Po-
zsony vm. I. 1399. 116,
117.
- Buzádszigete (Bwzadzygethe,
Buzadzygethe) I. 1447. v.
1451. 245, 246.
- Buza János királyföldi jb. I.
1466. 318.
- Bychou mester I. 1326. 20.
- Bychke l. Bicske.
- Byby l. Bibi.
- Bykádi Nemes Albert szigeti
(Tolna vm.) birtokos I. 1493.
480, 481. ~ neje Margit I.
1493. 480. ~ leánya Margit I.
1493. 480. ~ fia Balázs I.
1493. 480. ~ fia János I.
1493. 480. ~ leánya Erzsébet
I. 1493. 480.
- Büdi (de Bwd) Demeter, Lő-
rincz nádor képv.-je I. 1445.
227.
- Bügecsei (de Bygeche) Domo-
kos h. r. I. 1433. 176.
- Bügedei (de Bwgede) Egyed,
Hédervári Pál főemberszol-
gája I. 1453. 276, 277.
- Bükk(e)s(d) (Býkees, Býkes,
Bykes, Býx) b. Vas vm. I.
1471. 363; 1476. 400; 1477.
406, 412; 1478. 416; 1481.
430; 1482. 437; 1483. 443;
1511. 521.
- Büki (de Byk?) Péter h. r. I.
1448. 261.
- Bychkey l. Bicskei.
- Bykle Kelemen, a győrvár-
megyei szemerei jobbágytel-
kes I. 1525. 600.
- Byli (de Byl) Domokos, Vesz-
prém vm. követe I. 1447. 251.
- Byncze András kisbaráti jb. I.
1453. 279. ~ Bálint kisbaráti
jb. I. 1459. 279. ~ János zeli
jb. I. 1456. 287. ~ Tamás zeli
jb. I. 1456. 287.
- Byro l. Biró
- Byrolt l. Birolt.
- Bystra l. Bisztra.
- Byx l. Bükk(e)s(d).
- Bwchan l. Bucsán.
- Bwdi l. Büdi.
- Bwgechei l. Bügecsei.
- Bwgedei l. Bügedei.
- Bwke l. Bőke.
- Bwzadzygethe l. Buzádszigete.
- Cantor Miklós zeli jb. I. 1456.
286.
- Capo trencsényi várjb. I. 1262—5.
4.
- Carnifex Lukács királyföldi jb.
I. 1466. 318. ~ Pál kisbaráti
jb. I. 1453. 279. ~ Péter kis-
baráti jb. 1450. 279.
- Cerlei (de Cerle) Domokos h. r.
I. 1420. 161.
- Cobady Tamás abaújhármegyei
követ I. 1447. 252.
- Corbaviai püspökség I. 1406.
141.
- Cozmod l. Kozmád.
- Crachunius I. 1262—5. 3.
- Cresmen-i (de Cresmen) absa-
kéri (Fejér vm.) birtokos I.
1358. 50.
- Csab (Chob) terra I. 1358. 50.
- Csaba (Chaba) fia Gergely,
Mercheföldje körüli birtokos
I. 1311. 15.
- Csáfordi (de Chaford) Pál deák,
Héderváry Pál procuratora
I. 1470. 361; 1471. 362;
1477. 410; 1478. 419; 1479.
422.
- Csák (Chak) bán, nyitrai ispán
I. 1269. 6.
- Csákány (Chakan, Czakan) b.
Vas vm. I. 1448. 260; 1471.
363; 1476. 400; 1477. 406,
412; 1478. 416; 1482. 430,
437; 1483. 443; 1491. 468;
1492. 476; 1511. 521; 1513.
523. II. 1529. 15.
- Csákányi Becsi (Bechy de Cha-
kan) Pál, Héderváry Pál, Já-

- nos és Imre főemberszolgája I. 1488. 260. ~ Farkas (Farkas de Chakan) István budai polgár I. 1492. 478. ~ (in Chakan) István deák I. 1453. 276. 278. ~ Nagy (Magnus de Chakan) Imre h. r. I. 1433. 176, 177.
- Csakar (Chakar) Ferencz, Ozora vár várnagya I. 1543. 150, 151.
- Csáki (Chaki) Borbála, Hédeváry Ferencz neje II. 1529. 17, 18. ~ (de Chak) Ferencz I. 1504. 496, 499. ~ László I. 1504. 496, 499. ~ (de Chak, Chaak) Miklós, Benedek fia, csanádi püspök I. 1504. 496, 499, 500, 503.
- Csakla (Chakla) Imre h. r. II. 1534. 79.
- Csákyó (Chaklyó) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Csallóköz (Chollokeoz, Challokez) I. 1330. 28, 29. II. 1622. 223, 224.
- Csallóközi (Challokezy) Péter királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (de Chollokuz) Tamás fia Miklós, hospes ecclesie Jauriensis I. 1378. 74, 75.
- Csama (Chama), Mercurius fia I. 1311. 15.
- Csanád (Chanadius) egri püspök I. 1323. 19; 1330. 30.
- Csanád (Chanad) b. Győr vm. I. 1443. 210; 1471. 363, 366; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 429; 437; 1483. 443; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.
- Csanádi püspök, Benedek I. 1323. 19, 30. ~ Bereczk I. 1323. 19. ~ László I. 1430. 172.
- Csanak (Chanÿg) b. Sopron vm. I. 1438. 188.
- Csanaki (Chanak) plébános (a győri egyházmegyében) I. 1470. 358.
- Csanó (Chano) Márton, Phile fia I. 1437. 183, 184.
- Csányi (Chanÿ) Balázs II. 1516. 396.
- Csapi (Chapi) György neje Ilona I. 1519. 564.
- Csapodó (dictus Chapodo) Péter öttevényi (Győr vm.) jb. I. 1372. 72.
- Csarlóközi (Charlokwez) Jakab ásványi jb. I. 1418. 153. ~ Bereczk ásványi jb. I. 1418. 153.
- Csarnik (Charnyk) b. (ma Feketepatak) Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Császár (Chazar, Chazaar, Cazar) b. Komárom vm. I. 1432. 174; 1433. 176; 1485. 447; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1512. 522, 524; 1513. 529, 531; 1520. 570. II. 1474. 376.
- Csázmai káptalan I. 1476. 404; 1495. 483.
- Csebe (Chebe) László zeli jb. I. 1456. 287.
- Csecsk, Csecsők (Chechk) b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530.
- Csege (Chege) Demeter nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Gergely nagybaráti jb. I. 1417. 368; 1472. 374. ~ János, Nagybaráti (de Naghbaratÿ), Győr vm. alispánja I. 1518. 560. ~ János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Márton nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Mátyás nagybaráti jb. I. 1472. 374. ~ Péter nagybaráti jb. I. 1472. 374. ~ Tamás nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Cseh (Cheh) Péter főlovászmester I. 1406. 141, 144. ~ (Chee) Ulrik királyföldi jb. I. 1466. 316.
- Csehi István fia Miklós I. 1437. 183, 185.
- Csehy (de Czehy) István, Miklós fia I. 1391. 103, 104.
- Csejte (Cheÿthe) vár és város II. 1529. 19, 20.
- Csekei (de Cheke) Miklós h. r. I. 1445. 227.
- Csekeni Kis (Kÿs de Cheken) Péter, Hédeváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.

- Cseklen (Cheklen) I. 1358. 50.
 Cselesztő (Chelesztő, Cheles-
 thew) b. Pozsony vm. I. 1485.
 446. II. 1648. 272.
 Cseli (Chely) Pál kocsi jb. I.
 1512. 522.
 Cseller (Cheller) János kisbaráti
 jb. I. 1453. 279.
 Cselz (Chelz) folyó Pozsony vm.
 Bodak mellett I. 1330. 28, 29.
 Csemenyei (de Chemenye) Mi-
 hály, Szabolcs vm. követe I.
 1447. 251.
 Csemernye (Chemernye) b.
 Zemplén vm. I. 1500. 494.
 Csengető (Chengethew) Bereczk
 kisbaráti jb. I. 1453. 279.
 Csenke falu Pozsony vm. II.
 1586. 203.
 Csenkezethy (de Chenkezethy,
 Chenkezethe) Lőrincz fia Pé-
 ter, pozsonyvármegyeielectus
 et juratus nobilis I. 1489. 463,
 464.
 Csepán (Chepan) fia Pál I. 1311.
 15. 16. ~ győri prépost I.
 1269. 5. ~ Kázmér fia II.
 1297. 328.
 Csepáni (de Chepan, Chepen)
 Ablancz László deák h. r.
 Bibi György procuratora I.
 1468. 343, 344, 346.
 Csepy (Chepý) Antal kócsi jb.
 I. 1512. 522.
 Cserép (Cherep) vár és b. Bor-
 sod vm. I. 1500. 494.
 Cserned (Cherned, Chrened) b.
 Tolna vm. II. 1513. 388, 389.
 Csernetistya (Chernothyscha,
 Chernothyska, Chernothystha,
 Csernavicza) b. Pozsega vm.
 I. 1491. 468, 470; 1492. 477;
 1511. 520; 1513. 531; 1514.
 544.
 Cseszkó (Chezko) b. Nyitra vm.
 II. 1569. 198.
 Csete (Chete) Albert zeli jb. I.
 1456. 257.
 Csetkei (Chethkeý) Antal kócsi
 jb. I. 1512. 522.
 Csetnek (Chetnek) b. I. 1465.
 313.
 Csetneki (de Chetnek) András
 egri várnagy I. 1465. 311. ~
 András neje Ilona I. 1465.
 312, 313. ~ Detre, András
 fia I. 1465. 312. ~ János,
 András fia I. 1465. 312. ~
 László, András fia I. 1465.
 312. ~ Mihály, András fia I.
 1465. 312. ~ Miklós, András
 fia I. 1465. 312. ~ Pál, And-
 rás fia I. 1465. 312.
 Csető (Chethew) János, újfahusi
 jb. I. 1418. 153.
 Csévi (de Chew) László h. r. I.
 1468. 341.
 Cseyllye (Cheyllye) Domokos
 hédervári várnagy I. 1418.
 153.
 Csibi (de Chyb) István, Pilis vm.
 követe I. 1447. 252.
 Csicsó (Chicho, Chichow, Chy-
 chow, Chýcho, Chycho, Čý-
 cho) falu Komárom vm. I.
 1433. 175, 176, 194, 209;
 1485. 447; 1491. 468, 470;
 1492. 477; 1500. 492.
 Csicsva (Chýchwa) vár Zemplén
 vm. I. 1500. 494.
 Csigere folyó Sopron vm. I.
 1331. 31.
 Csigeti (de Chýgeth) Péter bu-
 dai polgár I. 1492. 478.
 Csikó (Cyko) István egri pk. I.
 1399. 113.
 Csil (Chyl, Chyll, Cyll, Cyl) b.
 [a német Rust] Sopron vm.,
 prope lacum Fertew I. 1393.
 94, 107, 108; 1407. 1409.
 1410. 147; 1416. 150.
 Csintal (Chýntal) Gergely reme-
 tei jb. II. 1542. 119.
 Csire (Chyre) Barnabás, Zemplén
 vm. követe I. 1447. 251.
 Csitvándi (de Chitwand) Egyed,
 Péter fia, h. r. I. 1418. 154.
 ~ János h. r. I. 1418. 154.
 Csiszárszegi Csiszár (Chyzar de
 Chyzarzegh) Benedek somi
 nemes II. 1528. 8. ~ ~ Pál
 somi nemes II. 1528. 8.
 Csitvándi Kapocsi (Kapwchy de
 Chythwand), Győr vm. al-
 ispánja I. 1525. 598.
 Csitvándi (de Chýtuhan) Péter
 h. r. I. 1378. 76.
 Csóka (Choka) Orbán, Réthei
 (de Rethe) neje Zámolyi (de
 Zamol) Ilona I. 1479. 420.
 ~ Pál, Hédervári Lőrinczné
 embere I. 1418. 152, 154.
 Csókakő (Chokakew) vár Veszp-
 rém vm. I. 1512. 523.

- Csókás (Chokas) Balázs zeli jb. I. 1456. 286.
- Csókatелеке (Chokateleke, Chokathelek) részföld Nagybarát mellett, Győr vm. I. 1449. 264, 265; 1450. 272; 1453. 282; 1469. 347; 1447. 256, 258; 1472. 379, 381.
- Csompos (Chompos) Antal genyői jb. I. 1450. 267.
- Csónaky (Chonaký) Albert tengöldi jb. I. 1489. 458.
- Csontor (Chontor) Mihály, Oltvai (de Olthwa) II. 1420. 351. ~ ~ neje Margit II. 1420. 351.
- Csontos (dictus Chontus) Benedek fia Miklós I. 1405. 128. ~ Gergely I. 1405. 128.
- Csorcsán (Chorchán) Ambrus keccseli jb. I. 1514. 535, 536. ~ fia Mihály I. 1514. 535, 536.
- Csordaút (Chordawth), terra Kis- és Nagybaráti közt, Győr vm. I. 1447. 256.
- Csornai (Chornai) Detre, László fia I. 1394. 107, 108. ~ ~ Detrik, Mihály fia, csili birtokos I. 1394. 107. ~ ~ Dorottya, János leánya I. 1407. 147. ~ ~ György, László fia, pozsegai prépost I. 1416. 150. ~ ~ György, Mihály fia, csili birtokos I. 1394. 107. ~ ~ Ilkó, János leánya I. 1416. 15. ~ (de Chorna) István, Kanizsai László főemberszolgája I. 1470. 358, 359. ~ (Chornai) István, Mihály fia, csili birtokos I. 1394. 107. ~ ~ István, László fia, esztergomi prépost I. 1407. 147. ~ János, László fia I. 1407. 147. ~ ~ János, Mihály fia, csili birtokos I. 1394. 107.
- Csornai konvent I. 1417. 151; 1418. 155; 1419. 158; 1445. 259; 1449. 264; 1453. 278, 280; 1464. 303; 1469. 347, 352; 1474. 392. II. 1420. 350, 351. ~ prépost, Pál 1447. 256, 259.
- Csóti (de Chwth) Albert bánhidai officialis, Rozgonyi János és Oszvát procuratora I. 1475. 396. ~ Demeter alcúti birtokos I. 1514. 535, 538, 539, 541. ~ László, Rozgonyi János és Oszvát procuratora I. 1478. 420.
- Csötörtőkhely (Cheturtukhel) b. II. 1297. 328.
- Csregathovcz (Chregathowcz) I. 1514. 543.
- Csupor (Chupor) Ákos, Zemplén vm. követe I. 1447. 251.
- Cyko Sandrinus, Pomazi (de Pomaz), Pilis vm. követe I. 1447. 252.
- Cyneged Miklós országbírói bírságszedő I. 1344. 35.
- Cyvkas Miklós jb. II. 1542. 119.
- Czeczei (de Czece) László h. r. II. 1534. 79.
- Czernaviczka I. Csernatistya.
- Czerneki Deseőffi (Desőffi de Czernek) Ferencz, István fia, pozsega vármegyei birtokos I. 1514. 542, 543, 544, 546, 547, 548.
- Czerneki (de Czernek) Pál, Pozsega vm. követe I. 1447. 252.
- Czepeleni Ferencz a kir. tábla juratus notarius II. 1658. 301.
- Czortyan Benedek kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Cziba János h. r. II. 1658. 301.
- Czibafalvay (de Cibafolua) Domokos h. r. I. 1453. 277.
- Cziffer (Czyffer) b. (allodiatura) Pozsony vm. II. 1566. 191; 1568. 192, 193, 194; 1598. 212.
- Czifferi jószág II. 1681. 317.
- Czigány (Chygan) András nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ (Chigan) András kemecsei jb. I. 1418. 153. ~ (Cigan) István zeli jb. I. 1456. 287. ~ (Chigan) Jakab kemecsei jb. I. 1418. 153. ~ ~ György dunaszegi jb. I. 1418. 153. ~ ~ Péter zeli jb. I. 1456. 286, 287.
- Czillei (Cily, Chylleý) Balázs I. 1525. 593, 594, 595. ~ Hermann, Cilli és Zagoria grófja, Horvát-, Szlavón-, Dalmátorsz. bánja, Zsigmond király ispánja I. 1406. 143.

~ Márton I. 1525. 593, 594, 595.
 Czinege, vinea in Promonthorio oppidi Thamásy II. 1531. 42.
 Czolneker (dictus ~) Miklós, Buda-környéki birtokos I. 1385. 98.
 Czobor (Chobor de Choborzenthmihal, Czobor Sz. Mihály) János II. 1543. 136, 137. ~ Imre, puer, kisbordaki, (Pozsony vm.) rárói és hédervári birtokos II. 1591. 208; 1600. 212; 1634. 240, 241, 242.
 Czobor Márton rárói és hédervári birtokos II. 1600. 212.
 Czudar (Choudar) Jakab kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ (Zudar, Zudor) Péter, Szlavónia bánja, főpohármester I. 1368. 69; comes országbíró II. 1373. 333. ~ (Czwdar) Simon magister curie I. 1458. 290.
 Czyller (Czyller) Illés nagybaráti jb. I. 1471. 368. ~ János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
 Czrymothisthya birtok Pozsega vm. I. 1514. 543.

Dabosi (de Dabos, de Doboz) András h. r. I. 1514. 534., 536, 540.

Dachyanowczi (de Dachyanowcz) András pozsegavármegyei nemes I. 1492. 474., 478. ~ Miklós pozsegavármegyei nemes I. 1492. 474. 478.

Daczján György, Pribinyei (de Pribinye) I. 1445. 219.

Dada, birtok Somogy vm. I. 1467. 321; 1471. 365.

Dadi (de Dad) László, Veszprém vm. embere I. 1492. 476.

Dadi Nagy (Nagh de Daad) András tolnavármegyei nemes I. 1524. 588. ~ Nagy (Magnus de Dad) László h. r. 1491. 471; 1492. 477. ~ (Dady) Péter kócsi jb. I. 1512. 522. ~ Szántó (Zantho de Daad) János tolnavármegyei nemes I. 1524. 588.

Dádi Sági (Saagy de Daad) (Zsigmond) János, tolnavármegyei nemes, h. r. II. 1530. 23., 24. ~ Ferencz Zsigmond tolnavármegyei nemes h. r. II. 1530. 23, 24.

Dakus László, Tamás fia, újfalusi jb. I. 1418. 153.

Dakus Tamás újfalusi jb. I. 1418. 153.

Dallos János győrvármegyei alispán II. 1635. 250.

Dalmad mv. Tolna vm. I. 1443. 209; 1445. 221, 225, 226, 227, 228; 1509. 512, 513; 1511. 520. II. 1529, 19; 1530. 21, 22, 23, 29, 30; 1531. 42; 1533. 65.

Dalos Gergely medvei jb. I. 1478. 415. ~ Máté medvei jb. I. 1478. 415.

Damás (Damas) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.

Damjáni (Damyani). Jakab nagybaráti jb. 1471. 368; 1472. 374.

Darnócz vár Körös vm. I. 1445. 230.

Damon János Pathas-környéki birtokos II. 1411. 345.

Damonyai (de Damonja) h. r. I. 1445. 227.

Damsincz (Dampsyncz, Damsyncz) b. Valkó vm. I. 1446. 240, 241.

Dancs (Danch de eadem) György, Imre fia, János unokája, tolnavármegyei birtokos I. 1445. 218. ~ Pál, Imre fia, János unokája tolnavármegyei birtokos I. 1445. 218.

Dani (Daný) Péter bárí nem-nemes I. 1489. 464.

Darabos, Nádasdi (de Nadasd) László I. 1468. 340, 342; 1469. 352.

Darasi (de Daras) Péter lázadó I. 1441. 203, 204.

Darnai (Darnáý) Gál zeli jb. I. 1456. 286. ~ Lőrincz zeli jb. I. 1456. 286. ~ Vitus zeli jb. I. 1456. 286. ~ Vitus, János fia, zeli jb. I. 1456. 286.

Darnai (de Darno) Domokos fia Pál zeli jb. I. 1456. 286.

Darnai (de Darno) Jakab, László fia, ladaméri (Győr

- vm.) birtokos I. 1474. 390, 391.
- Darnai (Darnaj) Máté, Darnó (Pozsony vm.) bírása II. 1543. 137. ~ Sipos Pál, Héderváry János hitelezője II. 1681. 319.
- Darnó (Darnow, Darno) (Pozsony vm.) b. I. 1443. 210; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1491. 471; 1492. 477; 1500. 492; 1509. 512, 513; 1511. 521; 1513. 531; 1521. 573; 1524. 590. II. 1490. 378. 1542. 119; 1543. 137; 1548. 164, 167; 1658. 299, 302.
- Darnócz (Darnocz, Darnowcz, Darnowch) vár Kőrös vm. I. 1421. 163, 164, 165, 166; 1440. 201; 1443. 214.
- Daróczy (de Darocz) Jakab, Pest vm. követe I. 1447. 252.
- Darói (de Darow) Péter mester, István fia, h. r. I. 1327. 26. ~ Majas (dictus Mayas de Daro) Imre, István fia, pozsegavármegyei nemes I. 1445. 219. ~ Mihály, István fia, pozsegavármegyei nemes I. 1445. 219.
- Dásvisnye (Daasvysnye, Daswysnye) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Dávid (David) Miklós királyföldi jb. I. 1366. 318.
- Dávidvágása (Dauidwagasa) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Dávidvágási (de Dauidwagas) Antal egri egyházmegyei közjegyző (notarius publicus) I. 1519. 568, 568.
- Deák (Deak) János berényi (Somogy megye) birtokos I. 1514. 539.
- Debes Simon királyföldi jb. I. 1366. 318.
- Debreczen (Debrechen) v. I. 1281. 10; 1405. 127, 132, 135, 136; 1440. 198, 199, 200.
- Debreczeni Dózsa (Dosa de Debrechen) család 1405. 126. ~ László, János fia I. 1405. 126, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137. ~ (idősb)
- László, Pál fia I. 1405. 126. ~ Pál, Dózsa nádor fia I. 1405. 124, 125, 126, 128, 137. ~ Ilka, István leánya, Domoszlay Demeter neje I. 1405. 124, 126, 130, 131, 133, 136, 137. ~ Pál unokái, Széchy Miklós és Héderváry Imre I. 1405. 124, 126. ~ István, Jakab fia I. 1405. 124, 125, 126, 131, 133. ~ Jakab, Dózsa nádor fia I. 1405. 124, 125, 126, 128, 131. ~ János (idősb), László fia I. 1405. 124, 126, 131. ~ (Dousa) nádor I. 1405. 124, 125, 126, 128.
- Debreczeni (de Debreczen) Lukács mester, győri kanonok I. 1518. 560. ~ Márton, szolnoki sőtárnok, camerarius salium I. 1461. 295.
- Debreczeny (Debreczeny) Mihály, Lengyel Gáspár officialisa, somogy vármegyei birtokos II. 1258. 8.
- Debreczeni plébános I. 1405. 135.
- Debrei (de Debre) Imre, Zemplén vm. követe I. 1447. 251.
- Debrente (Debrente) b. Ozora várának tartozéka Tolna vm. I. 1406. 137.
- Debrentei (filius Him, Hymfy de Debrenthe) Himfy Basy özvegye, Ágota I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 352. ~ Ilona, Marczaltói Miklósné I. 1468. 340, 341, 342, 352. II. 1492. 380. ~ Katalin, Héderváry Ozsvátné I. 1468. 340, 341, 342, 352. ~ Imre II. 1492. 380. ~ Orsolya, Imre leánya II. 1492. 380.
- Dedalus, Zala vm. ispánja I. 1274. 9.
- Debrő (Dwbrew) vár, Heves vm. I. 1464. 305.
- Debregecz (Debregezth) vár és város Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216, 218, 219, 224; 1471. 365.
- Dégi (Deghy) Pál, tolna vármegyei nemes I. 1524. 588.
- Démi (de Deem) Domokos, Miklós fia, hecczei birtokos I. 1464. 306, 307. ~ György,

- Miklós fia, hecczei birtokos I. 1464. 306, 307. ~ Miklós, Iván fia, hecczei birtokos I. 1464. 306.
- Dénár I. 1429. 170. II. 1528. 10, 1568. 66; 1635. 248; 1513. 390—395.
- Dés (dictus Dees) Tamás nagybaráti jb. II. 1420. 351.
- Désházi (de Deeshaza, Deeshazý) István II. 1531. 42, 45.
- Dékán (Dekan) Albert lipótfalvi jb. II. 1542. 119. ~ Gergely nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ István kócsi jb. I. 1512. 522. ~ János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Delnei (de Delne) Kakas András, Sáros vm. követe I. 1447. 252.
- Demeter Antal kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~, János fia I. 1450. 267. ~ Benedek kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ erdélyi püspök I. 1368. 69. ~ győri érkanonok I. 1404. 124; 1415. 149. ~ győri püspök I. 1469. 353; 1470. 361. ~ tárnokmester I. 1323. 19; 1330. 30. ~ váradi püspök I. 1366. 62; 1368. 69.
- Demeter nonai püspök I. 1366. 62; 1368. 69. ~, Péter fia, genyői jb. I. 1450. 267. ~ szerémi püspök I. 1366. 62. ~ fejevári érkanonok I. 1347. 40. ~ fejevári prépost, királyi alkanczellár I. 1269. 6. ~ szekszárdi perjel I. 1419. 157, 159, 160.
- Demeteri (de Demeterý) Lénárd h. r. I. 1445. 227.
- Demjéni (de Demyend) Miklós, Hont vm. követe I. 1447. 252.
- Demsedi (de Demsed) Tamás, Hédeváry Lőrincz nádor és Imre bán embere I. 1445. 227.
- Dencs (Dench), birtok Somogy vm. II. 1513. 395. I. 1514. 533.
- Dencsi (Denchý) János dencsi jb. I. 1514. 353.
- Dénes bíbornok, esztergomi érsek I. 1447. 251.
- Dénes erdélyi vajda I. 1366. 62. ~ győri püspök I. 1274. 9. ~ ispán fia, Miklós, I. Miklós. ~ (Denes) Mihály kócsi jb. I. 1512. 522. ~ fejevári érkanonok I. 1433. 178.
- Dénesi (Dyenesý) pusztá, rész-birtok I. 1487. 453.
- Derecskei (de Dereczke, de Derechke) István, István fia, tolnavármegyei nemes I. 1473. 382, 383. ~ István (idősb), Pál fia, tolnavármegyei nemes I. 1468. 332, 333, 334, 335, 336; 1473. 382, 383. ~ János, István fia, tolnavármegyei nemes I. 1473. 382, 383. ~ László, István fia tolnavármegyei nemes I. 1473. 382, 383. ~ Lőrincz, Lukács fia, tolnavármegyei nemes I. 1468. 333, 335. ~ Lukács tolnavármegyei nemes I. 1468. 333, 335. ~ Pál, Lőrincz fia, Tolna vármegyei nemes I. 1468. 333, 335; 1473. 383.
- Ders, Pazman fia I. 1278. 10. ~, Pázmán fia I. 1405. 127.
- Ders Márton főasztalnokmester I. 1406. 141.
- Derskowcz (Dreskowcz) b. Pozsega vm., Rudina tartozéka I. 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Dezse(v)lcz, Dezsevalcz (Desewlcz, Desewolcz, Desewalcz, Desevalcz) b. Pozsega vm., Podversa vár tartozéka, ma Dezevcszi I. 1443. 211; 1445. 216; 1509. 511, 513; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Dési (dictus Desi) András nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ Domokos nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ Tamás nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ (Desý) János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Detre Egyed királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (Detreh) Balázs királyföldi jb. I. 1469. 354. ~ (Detreh) Máté királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Detrikvágása (Detrewagasa) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.

- Déshida, Döshida Deushyda, (Dewshida), ma Desedapuszta b. Somogy vm. I. 1309. 13; 1310. 14; 1471. 365.
- Dévény (Dewen) v. Pozsony vm. II. 1542. 115.
- Dezső (Deseu) fia Hedrik zala-dobroni birtokos II. 1332. 329.
- Dez(s)ics (Dezych) b. Zala vm. I. 1468. 340.
- Diák (Dyak) Adorján darnói birtokos I. 1524. 590. ~ István darnói birtokos I. 1524. 590. ~ (Dyak) Tamás dencsi jb. I. 1514. 533.
- Dinyei Vas (Was de Dýnje, Dýnje) János, Héderváry Imre, Pál és János és Lőrincz nádor özvegyének officialisa h. r. I. 1456. 286; 1475. 395. ~ Márton h. r. I. 1475. 395. ~ Simon, h. r. I. 1475. 395, 396.
- Diód (Dyod) b. Pest vm. I. 1461. 296, 297.
- Diós (Dyos) Somogy vm. I. 1467. 321.
- Diósgyőr (Dyosgýwr) mv. Borsod vm. I. 1461. 295, 296.
- Diószeg (Dyözegh, Dyözegh, Dýozeg, Diozegh) v. Pozsony vm. I. 1326. 22, 23; 1399. 114, 115, 116, 117, 118; 1467. 330, 331; 1468. 332, 342, 343; 1469. 345; 1479. 422.
- Diószegi (dictus de Dýozek) Bende János özvegye Berényi Orsolya, Jakab leánya I. 1469. 349, 350. ~ (de Dýozeg) Gellért özvegye Erzsébet I. 1479. 422.
- Dobai (de Doba) Miklós h. r. I. 1496. 487.
- Dobokai (de Doboka) Mihály, Baranya vm. követe I. 1447. 451.
- Dobozi (Dobozy) Benedek h. r. II. 1537. 99. ~ Mihály, a fejevári káptalan dékánja I. 1504. 500. ~ Mátyás, Pökedi (de Pewked) I. 1492. 472.
- Dobra b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Dobronuc vára (Stájerország) II. 1262. 327.
- Dobrun (Dubrun) Sopron várához, város; sita in Bokonol I. 1274. 7, 8, 9.
- Dobzai (de Dobza) János Abauj vm. követe I. 1447. 252.
- Dóczi-család (familia Docziana) II. 1652. 182.
- Dóczi (Doczy) László, örültsége miatt Héderváry János gyámoltja II. 1648. 268; 1649. 280; 1650. 281, 283. ~ (Dóczj) Menyhért, László testvére II. 1648. 267, 269; 1649. 280; 1650. 283. ~ Damján, Nagylúcsei (Dochý de Naghluche) I. 1520. 570. ~ Ferencz, óvári várnagy I. 1520. 570; 1521. 571. ~ Gábor II. 1569. 198. ~ Gergely I. 1520. 570. ~ László I. 1520. 570. ~ Mihály özvegye, Wizkeleti Mária I. 1649. 280.
- Dolacz b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Dolgos Ambrus II. 1531. 34.
- Dolus Benedek nagybaráti jb. II. 1420. 350. ~ György nagybaráti jb. II. 1420. 349.
- Dombai (Dombay) János II. 1531. 46. ~ (de Dombo) László, Szepes vm. követe I. 1447. 251. ~ Pál, Szepes vm. követe I. 1447. 251. ~ (de Dombo) Farkas II. 1533. 65.
- Domokos csanádi püspök I. 1366. 62. ~ erdélyi püspök I. 1366. 62. ~ győri örkanonok I. 1367. 65. ~, ... fia, gyenői jb. I. 1450. 267.
- Domokos fia Lőrincz gyenői jb. I. 145. 267. ~, István fia, nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ János zeli jb. I. 1489. 460. ~ presbyter, kisbaráti plébános I. 1471. 369; 1472. 375. ~ Mihály fia, ménfői (Győr vm.) szőlő birtokosa I. 1311. 16. ~ váradi örkanonok, doctor decretorum I. 1405. 136. ~ fejevári éneklő kanonok I. 1492. 479. ~ fejevári prépost I. 1482. 433. ~, Péter fia, nagybaráti

- jb. II. 1420. 349. ~, Philefia I. 1362. 58. ~, Uros (Vras) fia, győrvármegyei birtokos I. 1311. 15.
- Domoszlai (de Domozlou, Domozlo, Domozlov) Demeter mester, procurator I. 1405. 124, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137. ~ Demeter neje Dózsa Ilka, István leánya I. 1405, 126, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137.
- Dömösi, egyház (Demesiensis) Pilis vm. I. 1347. 38.
- Dormani (de Dorman) János, Szent-Lőrincz egyház prépostja I. 1447. 252.
- Dorogházi (de Doroghaza) Lőrincz, lázadó I. 1441. 203, 204.
- Dorogi (de Dorog) Balázs, Beletincz- és Nemeti-környéki birtokos I. 1445. 218. ~ János, Beletincz- és Nemeti-környéki birtokos I. 1445. 218.
- Dózsa csanádi püspök I. 1406. 141. 143.
- Drágffy Bertalan, I. Bélteki Drágffy Bertalan.
- Drecsi (Drechŷ) István zeli jb. I. 1456. 286.
- Dreski (de Dresk) György, lázadó I. 1441. 203, 204.
- Drezsko(lcz, b. Pozsega vm. Dreskolcz, Dreskowcz) I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 468, 470; 1492. 474; 1500. 491. 1509. 511, 512; 1511. 520; 1513. 530. Ma Držkovci.
- Drinovcz, vár Pozsega vm. I. 1514. 543, 548.
- Drwganovacz, Drinovcz vára tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Dubiczai Jeruzsálemi Szent János-rend I. 1385. 97. ~ de Dubicha, Szűz Máriáról nevezett Pálos-klastrom I. 1385. 97.
- Dubniczai (de Dubnicha) Madács I. 1262—5. 3.
- Dudvág (Dudwagh) város, Pozsony vm. I. 1399. 117.
- Dudvágszeg (Dwdwazegh) város Pozsony vm. I. 1399. 117.
- Dudvág folyó (Dwdwag) Pozsony vm. I. 1326. 23; 399. 117.
- Düerenpach Óvár várának tartozéka (német nyelven) Moson vm. I. 1415. 149.
- Dukai (de Duka) Ferencz h. r. I. 1453. 277.
- Dukát I. 1415. 149.
- Dul Benedek királyföldi jb. I. 1466. 318; 1469. 354.
- Dunamelléke (Dwnamelleke) b. Győr vm. I. 1478. 416.
- Dunamelléki (Dwnamelleki) Márton királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Dunaszeg (Dunazegh, Dwnazegh, Dunazeg, Dwnazeg, Dwazegh, Dwnasegh) b., Hédervára tartozéka, Győr vm. I. 1418, 152, 153, 154; 1443. 210; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 429, 430, 437; 1483. 443; 1486. 448; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573; 1523. 584. II. 1542. 119, 120; 1548. 167; 1658. 301.
- Durazzói (de Duracio) Károly I. 1421. 163. ~ László (Nápolyi László trónkövetelő) I. 1421. 164.
- Dyak I. Diák.
- Dyenesi I. Dénesi.
- Dykenes Mached, város és terra, Diószeg városa mellett, Pozsony vm. I. 1399. 116. 118.
- Dýnŷei I. Dinnyei.
- Dwl I. Dul.
- Ebeczki János, Revisce várának birtokosa II. 1648. 267, 269.
- Ebeni (de Eben) Mihály h. r. I. 1496. 487.
- Ebergényi (de Ebergen) Domokos, Ákosházi Sárkán László rokona és főemberszolgája I. 1458. 289.
- Eberhardus, váradi püspök, kir. kancellár I. 1407. 146. ~ zágrábi püspök, kir. főkanczellár I. 1399. 113; 1406. 140, 141, 143.
- Echius fia, Miklós, Lengez sarszadéka, féli udvarnok I. 1330. 27. 28.

Ecsi (Echŷ) Bálint medvei jb. II. 1542. 119. ~ (de Echy) Beleges János h. r. I. 1437. 182.

Edelény (Edelen), Ozora várának tartozéka, Tolna vm. II. 1530. 20, 21, 22, 23, 24, 25; 1531. 42, 46; 1543. 150.

Edelényi udvarház (curia nobilitaris) II. 1530. 20, 21, 22, 23, 25; 1531. 46; 1543. 150.

Eger vára I. 1465. 311, 312.

Egered, b. Sopron vm. I. 1326. 24.

Egres, b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.

Egri alvárnagy I. Figedi László.

Egri egyház rektorai, Péter és Mátyás I. 1465. 311, 312.

Egri egyházmegye (Agriensis diocesis) I. 1519. 567, 568. ~ káptalan I. 1445. 235; 1463. 299. II. 1549. 170. ~ püspök, Csanád, I. ott. ~ püspöki szék I. 1406. 141, 143. ~ várnagy I. Csetneki András.

Egri, Héderváry László, Csetneki András fiainak gyámja I. 1465. 311, 312. ~ Lampért I. 1274. 9. ~ Mihály I. 1366. 62; 1368. 69.

Egus fia, János, a pannonhalmi monostor mellett levő föld birtokosa I. 1311. 15.

Egyed, Ádám fia, kezew-i nemes I. 1303. 11. ~ fia László, Abaúj vm. követe I. 1447. 252. ~ fia Miklós, István fia, Miklós procuratora I. 1352. 44. ~, győri karbeli pap I. 1380. 81. ~, Hedrik fia Jakab fia, bukudi birtokos I. 1278. 10. ~, Lukács fia, genyői jb. I. 1450. 267.

Egyházaskarcsei Karcsi (Karchŷ de Egŷházaskarchŷa) Mátyás pozsonyvármegyei nemes II. 1542. 117.

Egyházasmédve b. (Eghazas-medwe, Egŷház-Medve) Győr vm. I. 1476. 400. II. 1634. 240; 1658. 301.

Egyházi Kaszás (Kazas de Eghazy) Benedek, Pákosi Szemere Imre procuratora I. 1477. 412.

Egyházas utcza (Eghazas-utcza) Tengelod faluban, Tolna vm. I. 1489. 456, 457.

Eke Lőrincz zeli jb. I. 1456. 287.

Elderboh, Monyorókeréki (de Monyarokerek) János I. 1477. 413, 414. II. 1529. 15. ~ János neje Katalin II. 1529. 15. ~ István I. 1477. 413, 414.

Eleki István II. 1622. 224.

Elyai (de Elya) Illés II. 1339. 330. ~ László II. 1339. 330. ~ Mihály, László fia II. 1339. 330. ~ Péter László fia II. 1339. 330. ~ Zonk II. 1339. 330.

Ellyes Mihály dencsi jb. I. 1514. 533.

Ember Benedek özvegye Biró Katalin alsónebojszai birtokos I. 1586. 203.

Emekei (de Emeke) János, Nyitra vm. követe I. 1447. 253. ~ Miklós, Szepes vm. követe I. 1447. 251.

Emődi (Emődŷ) György h. r. II. 1648. 276.

Endre, II., magyar király (1205 — 1238.) I. 1231. 1.

Endre III., magyar király II. 1297. 328. ~ mester, fejevári prépost, kir. alkanczellár I. 1330. 30.

Endréd (Endred, Endreid) terra reginalis. b. Tolna vm. I. 1327. 24, 25, 26, 27; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530.

Endrédi Dezső fia (filius Desew de Endred) András h. r. I. 1419. 159.

Enyessei (de Enŷsse) Domokos Győr vm. követe I. 1447. 252.

Enyng (Enŷngh) b. Veszprém vm. II. 1528. 6.

Enyingi nemes Kúria (Curia nobilitaris) II. 1528. 6.

Enyingi (Ennyngy) András, Farkassovith András officialisa II. 1536. 85.

Enyingi Török (Thewrewk de Enŷng) Ambrus, Corvin-párti főember II. 1490. 378. ~ Bálint (Thewrewk de Enŷng, Therewk de Ennyng, Therek) Somogy vm. ispánja,

- majd dunántúli főkapitány II. 1532. 53; 1536. 82, 83, 84; 1537. 96; 1543. 149, 151, 152. ~ neje Katalin II. 1543. 149, 152. ~ fia János II. 1543. 149, 152. ~ Imre, nádorfehérvári bán (Therek de Ennyng, de Ennyk) I. 1513. 530, 532; 1520. 570.
 En(y)ezd (Enȳzth) b. Somogy vm. I. 1467. 321.
 Erech, una alia aqua Danubialis ~ vocata I. 1399. 117.
 Erdeg György kisbaráti jb. I. 1453. 279.
 Erdély (Regnum Transilvaniae) II. 1542. 125.
 Erdély (Erdely, Erdel̄y) András nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
 Erdélyi András I. 1323. 19; 1330. 30. ~ Demeter I. 1368. 69. ~ Domokos I. 1366. 62. ~ Péter I. 1274. 9. ~ püspök II. 1533. 59.
 Erdewg János kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ Péter kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ Sebestyén kisbaráti jb. I. 1453. 279.
 Erdőteleki (de Erdewthelek) Pál mester, pozsonyi kanonok II. 1540. 102.
 Erdődy (de Erdewd) Gergely mester, bácsi kanonok I. 1445. 219. ~ Pálffy (Palfj de Erdewd, Palfj de Erdeod) pozsonyi főispán, II. Rudolf főkamarmestere és tanácsosa II. 1586. 203; 1591. 205, 206. ~ (Erdwdi, Erdwdi) Monyorókeréki (de Monyarokerek) Péter II. 1529. 14, 15, 16.
 Erdődy Péter II. 1650. 287.
 Erk b. Heves vm. I. 1500. 494.
 Értény (Erthen) b. Tolna vm. II. 1530. 21, 22, 24, 25.
 Ertrekarsai (de Ertrehkarcha) Balázs, András fia, királyföldi birtokos I. 1448. 262.
 Erzsébet királyné, V. István neje I. 1270. 6. ~ királyné, I. Károly neje I. 1327. 24, 26. ~ királyné, Nagy Lajos király özvegye I. 1385. 97; 1388. 102; 1406. 138. ~ királyné, Albert király özvegye I. 1439. 191; 1440. 197, 198. ~ Sándor fia János leánya, Vönöczki Simon fia István özvegye I. 1324. 20.
 Érd (Érd) b. Pest vm. 1467. 324, 326, 327; 1526. 602.
 Essegvári (Essegwarj) Ferencz II. 1516. 398. ~ (Esegwarj) János II. 1542. 124.
 Eszék (Ezeg, Ezeek) vár Pozsega vm. I. 1514. 544, 548.
 Eszes (Ezes) Antal királyföldi jb. I. 1466. 318.
 Esztergató, Isztergató b. Győr vm. (Ustragathen, Esztergető, Izthergathew), Hédervár tartozéka, ma Esztergető I. 1339. 33; 1511. 520. II. 1658. 301.
 Esztergatói (de Eztergethew) Ferencz győrvármegyei nemes I. 1525. 598.
 Esztergatói Fodor (Fodor de Estergathew, Eztergathew, Ezthergathew) István h. r. I. 1469. 355; 1471. 370, 372; 1478. 415.
 Esztergom város I. 1468. 341; 1470. 358, 360; 1523. 584, 585. II. 1542. 129. ~i egyház I. 1470. 360.
 Esztergomi érsek. Szelepcsényi VII. György II. 1681. 317, 318. ~ ~ Benedek budai prépost, kir. alkanczellár, választott I. 1247. 9. ~ Boleszló (Bogezlaus) I. 1323. 19. Eszterházy Pál gróf l. ott. ~ János, Esztergom örökös ispánja, Magyarország primása I. 1470. 358. ~ Miklós, Esztergom örökös ispánja, kir. kanczellár I. 1366. 61, 62. ~ Tamás I. 1368. 69. ~i vikárius I. 1469. 349. ~ ~ Tamás, decretorum doctor, vasvári prépost, esztergomi kanonok I. 1470. 358. ~ség II. 1591. 207. ~i főkáptalan II. 1648. 271; 1658. 298. ~ vármegye II. 1537. 93. ~iprépost Asszonyfalvi Osl Miklós I. 1466. 318.
 Esterházy, Galantai (Esterhasi, Eszterhasy, Eszterházi) Erzsébet, Héderváry István özvegye II. 1648. 267, 269,

270, 271, 272, 273, 274, 275, 277; 1649. 278, 279, 280; 1650. 281; 1655. 292, 293; 1658. 298, 300, 301, 302. ~ (Eszterhás) Farkas II. 1648. 267, 269. ~ (Eszterhás, Eszterhas) Ferencz pozsonyi alispán, Viczay Jánosné, Héderváry Kata bátyja II. 1591. 205; 1681. 317. ~ (Eszterhasi) János, Viczay Jánosné, Héderváry Kata bátyja II. 1681. 315.

Esterházy (Esterhazj) Miklós gróf, nádor, aranygyapjas vitéz, helytartó, titkos tanácsos, kamarás, Fraknó és Lakompak örökös grófja, Sopron, Zala, Bereg vm.-k főispánja II. 1634. 240, 242; 1635. 242, 243, 249, 251; 1636. 251, 252, 255; 1639. 257; 1640. 258; 1641. 258, 259. ~ (Eszterhás, Eszterhás) Pálgróf, esztergomi érsek II. 1635. 249; 1648. 273; 1681. 315, 317. ~ (Eszterhasi) Rebeka Ilonka II. 1681. 318.

Ethei Örkényi (Ewrkeny de Ethee) budai polgár I. 1492. 478.

Ethei (de Ethee) János h. r. I. 1512. 523. ~ (de Ethee) Miklós mester kir. személynök jegyzője I. 1471. 367. ~ (de Ethee) Ozsvát h. r. I. 1512. 523.

Ethi (de Ethy) Sebestyén pozsonyvármegyei szolgabíró II. 1455. 369.

Ethvényi (Ethueny, Ethweny) Benedek zeli jb. I. 1456. 286. ~ Márton zeli jb. I. 1456. 286.

Eötvös (Ethwews) Ferencz h. r. I. 1509. 514.

Ertékarsai Balázs I. Ertékarsai.

Ertékarsai Karcsai (Karchay de Ettrekarcha) pozsonyvármegyei esküdt II. 1591. 205, 206. ~ (de Ethrekarcha) Lukács Benedek pozsonyvármegyei esküdt II. 1591. 208, 209.

Etthewen I. Öttevény.

Ew — I. Ö —.

Ezeek, Ezeg I. Eszék.

Ezeeli (de Ezeel) Mihály debreczi birtokos I. 1445. 219.

Ezeni (de Ezen) György h. r. I. 1438. 188.

Ezthrabarka v. Zágráb vm. II. 1492. 380.

Faber (Ács) Gál királyföldi jb. I. 1466. 318.

Fábián fia Pál gyenői jb. I. 1450. 267.

Fábián fia Péter gyenői jb. I. 1450. 267. ~ (Fabyán) Péter berényi (Somogy vm.) jb. I. 1514. 539.

Faisz (Faysz, Fayz, Fayz) b. Győr vm. I. 1407. 145, 146; 1443. 210; 1447. 249; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.

Fajsi Anyos (Anyos de Fayz) Mihályné Ágota, Debrentei Himfy Basy özvegye I. 1468. 340; 1469. 325. ~ (de Fayz) Miklós, Szabolcs vm. követe I. 1447. 251.

Falufel Jakab nagybaráti jb. II. 1420. 350.

Falu (Falw) Balázs nagybaráti jb. I. 1471. 368.

Fancsi (de Fanch) András h. r. II. 1534. 79. ~ (de Fanch) Imre, pápához és császárhoz küldött követ I. 1518. 562. ~ (de Fanch) Orbán II. 1531. 43. ~ (Fanchy) Orbán özvegye Bary Ilona, somogyvármegyei birtokos II. 1537. 97, 98, 100.

Fancsi (Fancy) Borbála II. 1533. 61.

Faradi (Farady) Balázs kisbaráti jb. I. 1453. 279.

Faragó György, Verőcze vm. követe I. 1447. 252.

Farkas András h. r. II. 1658. 301. ~ Balázs királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ Domokos újfalusi jb. I. 1418. 153. ~ Gergely (de Moroczhel) h. r. I. 1514. 534, 536, 537, 540, 541. ~ János, Héderváry Imre mosonyi ispán embere I. 1447. 247. ~ (Farcas) Ignác h. r. II. 1552. 177. ~

- Pál, Héderváry Pál János és Imre főemberszolgája I. 1448. 260.
- Farkas Tamás zápi jb. I. 1418. 152. ~, Miklós fia, budai bíró I. 1385. 98.
- Farkasdi (Farkasdý) György, Gúti Ország Mihály embere I. 1450. 274.
- Farkasföldre b. Győr vm. (mai Szentmihály) I. 1324. 19.
- Farkassovics Horváth (Horwath Farkassowyth, Farcassowyth) Gergely, Vítan (Wytan) várának (Fejér vm.) várnagya II. 1536. 85, 86, 87.
- Farnadi (de Farnad) Benedek tolnavármegyei szolgabíró II. 1543. 151. ~ Gergely tamási (Pozsega vm.) birtokos I. 1445. 218. ~ Mihály tamási (Pozsega vm.) birtokos I. 1445. 218.
- Fazék (Fazeek) Balázs II. 1513. 391. ~ (Fazek) Albert kőcsi jb. 1512. 522.
- Fejér (Albus) Pál zápi jb. I. 1418. 152.
- Fejér (Feýer) Miklós, Héderváry Ferencz bán főemberszolgája I. 1517. 554
- Fejérvári l. Székesfejérvári.
- Fejérvári Sz. Miklós egyház prépostja Orbán I. 1478. 414. ~ egyház prépostja Stanislaus II. 1536. 91. ~ káptalan I. 1399. 112; 1405. 128; 1406. 139; 1438. 188; 1471. 363; 1478. 420, 421.
- Fejérvári keresztesek konventje I. 1477. 413; 1482. 433; 1486. 449.
- Fejérkö (Feýerkew) b. Zala vm. I. 1496. 486.
- Fejér vármegye I. 1438. 188, 189; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530; 1514. 540. II. 1532. 52; 1534. 78, 80; 1536. 88, 90, 91; 1537. 93.
- Fejes Bári (Feyes de Báar) Balázs, Héderváry Ferencz főemberszolg. I. 1489. 461.
- Fejes (Feýes) Benedek lipótfalvi jb. I. 1489. 460.
- Fekete, Gődényi l. Gődényi ~.
- Fekethe Ambrus szabadi jb. II. 1542. 119. ~ András zeli jb. I. 1456. 287. ~ Balázs szabadi jb. II. 1542. 119. ~ Balázs kendermedvei (Győr vm.) jb. I. 1512. 526. ~ Bartha zeli jb. I. 1456. 286. ~ Gergely zeli jb. I. 1456. 286. ~ Imre, Pókotelki (Pókotelky), János fia I. 1429. 170. ~ István, Héderváry Ferencz horvát bán főemberszolgája I. 1517. 534. ~ Jakab királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ János, Pókateleki (Pókotelky) I. 1429. 170. ~ László, Pókotelki (Pókotelky) János fia I. 1429. 170. ~ Márton kendermedvei jb. I. 1512. 526. ~ (Fekete) Márton h. r. II. 1658. 301. ~ Pál, Pókotelki (Pókotelky) János fia I. 1429. 170. ~ Péter, Pókotelki (Pókotelky) János fia I. 1429. 170. ~ Simon, Pókotelki (Pókotelky) János fia I. 1429. 170.
- Fekethe (Fekethw) Miklós nagybaráti jb. I. 1471. 368.
- Felegházi Gáspár, Bács vm. követe I. 1447. 252.
- Felhéwizi keresztesek mestere, Héderváry János II. 1383. 337.
- Félkezű (Felkezew, Felkezy) b. Hont vm.(?) I. 1437. 183, 184, 186.
- Félkezői (de Felkezew) Péter fia Lukács I. 1437. 183, 185.
- Felpéczi (Felpetchy) Ferencz, Héderváry Lőrincz pozsonyi ispán főemberszolgája II. 1542. 118.
- Felpeczi Vincze (Wýncze de Feolpecz) Balázs, a győri püspöki ház gondnoka, a győri káptalan tagja II. 1592. 210, 211.
- Fels (a Fels) Lénárd kapitány II. 1541. 106.
- Felső- (Felseő) Bebrinya, Eszék várának tartozéka, Orbáz vm. I. 1514. 544.
- Felső- (Felseő) Bersthyanythacz, Darnócz várának tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544. ~ (Feolseo) Borsa b. Pozsony vm. II. 1619. 221.

- ~Bikes (Felsew Býkes) b. Vas vm. II. 1529. 14, 15.
 ~Csernek (Felseő-Csernek) Darnócz várának tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
 ~Kajal (Felsewkajal) b. Pozsony vm. I. 1476. 404.
 ~Falvi Babodi (Babodj de Felsewfalw) Tamás h. r. I. 1478. 415. ~Hámor, Zarnócza városának tartozéka, Bars vm. II. 1648. 273, 276.
 ~Löví (Fulseuluew) b. Sopron vm. I. 1317. 16, 17.
 ~Lipin(ye) (Felseő-Lyopi-nye), Darnócz várának tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544. ~Majsa (Felsewmaýsa, Felsewmaysa, Felsew-Mayssa, Felsew-Maýssa, Felső-Mayssa) b. Tolna vm. I. 1406. 137; 1468. 333; 1482. 434; 1491. 467; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530. II. 1530. 21, 22, 23, 25. ~Nebojsza (Felseu-Neboýza, Felse-neboýza, Feolseo-Naboýza) b. Pozsony vm. I. 1453. 281; 1469. 350, 351. II. 1619. 222.
 Felsőcsúti Vas (Was de Feolchwth, Fewlchwth) Ferencz, Péter testvére II. 1569. 195, 196. ~Péter, Ferencz testvére, Hédeváry János gazdatisztje II. 1569. 195, 196.
 Felsőnebojszai (de Felse-neboýza) György, János fia, pozsonyvármegyei birtokos I. 1469. 350, 351. ~leánynegyed I. 1453. 281. ~Nagy I. Nagy. ~Németh (Nemeth dictus de Felse-Neboýza) János I. 1453. 281.
 Felső (Felseő)-Pribinye b. Pozsega vm. I. 1514. 543. ~Vác (Felsevacz), Darnócz vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
 Felső-Zdanya (Felseő-Zdanýa) Zarnócza város tartozéka, Bars vm. II. 1648. 273, 276.
 Féltorony (Feltorn) b. Mosony vm. 1381. 89, 90.
 Fenes (Fenez) Ambrus lipoltfalvi jb. II. 1542. 119. ~Benedek lipoltfalvi jb. II. 1489. 460. ~Ferencz lipoltfalvi jb. II. 1489. 461. ~Pál lipoltfalvi jb. II. 1489. 461.
 Fény b. Veszprém vm. II. 1220. 326.
 Fenyőfő (Fenywfew) b. Veszprém vm. I. 1396. 110.
 Fenyőfői (de Fenywfew) Tamás I. 1396. 110.
 Fenyri (de Fenyri) Mihály h. r. I. 1453. 277.
 Feöldesi (de Fewldes) Kelemen, Csetneki András tanuja I. 1465. 312.
 Ferenche Máté berényi jb. I. 1514. 539.
 Ferencz deák, Hédeváry Ferencz főemberszolgája és titkára II. 1531. 42, 46.
 Ferencz fia Bertalan nagybaráti jb. II. 1420. 349.
 Ferencz fia István nagybaráti jb. II. 1420. 349.
 Ferencz scardonai püspök I. 1399. 113. ~udvarmester I. 1389. 102.
 Ferdinánd, I., király II. 1527. 1; 1536. 91, 92; 1540. 100, 101, 102; 1541. 106, 107, 108, 109; 1543. 136, 138, 139, 141, 145, 146, 147, 148, 149, 154; 1544. 156; 1546. 159; 1547. 160; 1548. 165, 166; 1549. 171; 1550. 172; 1551. 173, 174; 1552. 174, 176, 178, 181, 182; 1553. 182. ~, III., király II. 1646. 265; 1648. 270, 271; 1649. 278, 279; 1650. 285.
 Ferrara (Ferraria) I. 1433. 175, 176.
 Fertő (Ferthew, Fertew, Fertu, Förtő) tó, mocsár I. 1317. 16, 17; 1383. 93; 1394. 108; 1416. 150. II. 1636. 253.
 Fias (Fýas) b. Zemplén vm. I. 1500. 494. ~ (Fýas) István királyföldi jb. I. 1466. 318.
 Filgevári (de Fylgewar) Fábián, Valkó vm. követe I. 1447. 252.
 Filep (Fýlep) Ferencz, majd Rady Imre neje II. 1531. 44.
 Fime . . . András ásványi jb. I. 1418. 153.
 Fiuduna (Fywdvna) folyó I. 1486. 448.

- Fodor Benedek királyföldi j b.
I. 1466. 318. ~ László, Hédervára várnagya II. 1455. 369. ~ Miklós, Hédervára várnagya II. 1455. 369.
- Fogaras földjének örökös ispánja, Kerecheni Zalay Já-Fogas Barnabás, Nagypadáni (de Nagpadan) II. 1591. 207. nos II. 1543. 136.
- Foktői Sárközi (Sarkewzy de Fokthew) Bálint, Tót Mihály procuratora II. 1543. 143.
- Fonou puszta föld I. 1278. 9.
- Forgács Ádám II. 1681. 318.
- Forint, arany I. 1430. 172; 1446. 239; 1448. 261; 1466. 319; 1471. 362, 363, 364; 1473. 384; 1500. 490; 1514. 534. II. 1531. 44; 1549. 171; 1513. 390—395. ~, magyar I. 1549. 170; 1469. 350. II. 1528. 3; 1548. 166, 167; 1635. 248; 1648. 273, 1513. 390. ~, réz II. 1531. 44.
- Fornad b. Pozsony vm. I. 1309. 12; 1366. 63; 1491. 468; 471; 1492. 477; 1500. 492.
- Fornosi (de Fornos) András, lázadó I. 1441. 204.
- Forró (Forrow), Pratum seu fenetum quod vulgo dicitur ~. I. 1347. 38.
- Földvári Zobor (Zwbor de Fewldwar) János, Pakosi Zemere özvegyének, Krisztinának fia I. 1473. 382, 383.
- Franch István, Miklós bosnyák király salmani jobbágya I. 1476. 402.
- Frangepán (de Frangepanibus) Farkas neje, néhai Szerdahelyi Imrefi Mihály özvegye, Katalin II. 1537. 92, 93. ~ Ferencz kalocsai érsek II. 1535. 80.
- Frank Mihály nagybaráti j b. II. 1420. 351. ~ fia Frigyes szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ fia Gergely szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ fia György szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ fia Pál szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ Mihály fia György I. 1435. 179. ~ ~ fia László I. 1435. 179. ~ ~ fia Pál I. 1435. 179. ~ ~ fia Zsigmond I. 1435. 179.
- Frankfurt, a. M. II. 1658. 295, 297.
- Frigyes, I. Frank fia Frigyes.
- Fricsi (de Frych) László, Hédervára László egri püspök főemberszolgája I. 1465. 313.
- Furka Márton II. 1547. 162.
- Futas Mátyás kisbaráti j b. I. 1453. 279.
- Fügedi (de Fýged) László egri alvárnagy I. 1465. 312.
- Fülei (Fwleý) Tamás komáromi főesperes, a győri káptalan tagja II. 1635. 245.
- Fülöp nádor, szepesi és újvári ispán, kúnok bírása I. 1323. 19. ~ váci püspök, a királyné kancellárja I. 1274. 9.
- Fürész, Zsarnóca várának tartozéka, Nyitra vm. II. 1648. 273, 276.
- Füredi (de Fýred) Imre, pozse-gai birtokos I. 1445. 218.
- Füzeg (Fyzegh) folyó, Tolna vm. I. 1347. 38.
- Füzes, falu Világosvár körül I. 1331. 31.
- Füzesdi (de Fyzesd) Péter választott hírnök a vármegyékhez I. 1447. 253.
- Fyntha fia János, I János.
- Gábor** kalocsa-bácsi választott érsek, kir. fő- és titkos kancellár I. 1471. 367. ~ mes-ter, alkancellár, kir. hely-tartó I. 1468. 339.
- Gabryan (Gaboryan, Gabrian-monostor, Gabrian, Gabryán) monost(o)ra b. és monostor, Nyírség I. 1341. 34; 1405. 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 136, 137.
- Gal Balázs berényi j b. I. 1514. 539.
- Gál győri prépost I. 1404. 123; 1415. 149. ~ Imre berényi j b. I. 1514. 539.
- Gala Balázs II. 1542. 114.
- Galamboky György nyíni Somogy vm.) birtokos II. 1528. 8.
- Galanta b. Pozsony vm. II. 1619. 222; 1648. 269.

- Galantai, I. Esterházy.
 Galgóc város hegyfokán fekvő szőlő, Pozsony vm. I. 1566. 192.
 Galovcz (Gallovcz), Darnócz vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
 Galsa, falu Világosvár körül I. 1331. 31.
 Gálszécs (Galzeech)-i papok és káplánok I. 1519. 568.
 Gálos (Galus) b. Moson vm. I. 1485. 447.
 Gamasi (de Gamas) Bagol Balázs, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1514. 533, 535, 539. ~ (Gamassý) Gergely tolnavármegyei nemes II. 1543. 150, 151.
 Gancsházi (de Ganczhaza) Miklós szolgabíró, Pozsony m. II. 1542. 117.
 Garáb (Garab) b. Nógrád vm. I. 1463. 301, 302.
 Garai (Garaý) Dezső, macsói bán, Pál fia, István unokája I. 1421. 163, 165; 1440. 201, 202; 1443. 214; 1447. 251. ~ Domokos darnai bíró (Pozsony vm.) I. 1524. 590. ~ Erzsébet, ~ János leánya, Koroghi János országbíró neje I. 1440. 200, 201; 1445. 230. ~ István I. 1421. 165; 1440. 201; 1443. 214. ~ János, László fia, Pál unokája I. 1421. 165; 1440. 200, 201, 202; 1443. 214; 1445. 230.
 Garai (de Gara) János, Dezső fia, Pál unokája, Szepes vm. követe I. 1443. 214; 1447. 251. ~ János, Miklós nádor fia, Liptó vm. birtokosa I. 1406. 144. ~ László, Pál fia, István unokája I. 1421. 165; 1440. 201, 202; 1443. 214. ~ László nádor, kúnok bírása I. 1447. 251; 1540. 271. ~ Miklós macsói bán I. 1366. 62; 1368. 69. ~ Miklós nádor, kúnok bírása I. 1381. 89; 1385. 98; 1405. 124, 126, 131, 136; 1406. 141. 144. ~ Miklós, Miklós nádor fia, Liptó vm. birtokosa I. 1406. 144. ~ Pál, István fia I. 1440. 201, 202; 1443. 214.
 Gárdony (Gardon) b. Fejér vm. I. 1443. 210.
 Garamszentbenedeki (monasterium S. Benedicti de juxta Gron) konvent I. 1520. 570.
 Gáthi Horváth (Horwath de Gath) Gergely I. 1471. 365.
 Gauesterel Mihály, Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402.
 Gazon Mihály budai polgár II. 1532. 55.
 Gazthanýcza kastély, Lipolcz várának tartozéka, Zágráb vm. II. 1492. 380.
 Gedech fia, Lőrincz keszői birtokos I. 1330. 11; 1339. 31, 32; 1437. 183. 184.
 Gedeni (de Geden, Gewden) László, a csornai konvent officialisa I. 1419. 158.
 Gege (Gegeh) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216.
 Gelethý György budai polgár I. 1492. 478. ~ Péter budai polgár I. 1492. 478.
 Gelwes, I. Gyülvész.
 Gelyen János zápi jb. I. 1418. 152.
 Gemerew, I. Gyömrő.
 Genczi (de Gench) Boda Benedek, Antal csornai prépost és Gedeni László officialis procuratora I. 1419. 158.
 Gencsi (de Gencz) Balázs h. r. I. 1496. 487.
 Genői (Genewý) Albert lipótfalvi jb. I. 1489. 461. ~ Jakab lipótfalvi jb. I. 1489. 461. ~ Trisztán lipótfalvi jb. I. 1469. 461.
 Geuruk (Geurug, Gerugh) kálnoki jb. (Mosony vm.) I. 1381. 85, 86, 87.
 Gerebeni (de Gereben) László alnádor I. 1489. 457.
 Gerczei (de Gercze) Ákos h. r. I. 1453. 277.
 Gercsej (Gercsey) b. Tolna vm. I. 1327. 26.
 Gercsin (Gerchyn) b. Baranya vm. I. 1361. 56, 57.
 Ger(e)n(y)ás (Gerenas) b. Tolna vm. I. 1443. 209; 1482. 434.

1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519.
- Gerezgáli (de Gerezgal) Jakab özvegye I. 1445. 219.
- Gergcsókai (de Gergchoka) Farkas Ozsvát h. r. I. 1479. 423.
- Gergely, bácsi kanonok I. 1445. 219. ~ csanádi püspök I. 1399. 113.
- Gergely Bertalan berényi j. b. I. 1514. 539. ~, Csaba fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ Frank fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~, szücsmester (pelifex) II. 1513. 393. ~ (Gergel) János II. 1513. 393. ~, kapornaki konvent tagja I. 1448. 262. ~, Loncs (Lonch) fia, keszői birtokos I. 1303. 11. ~, Tamás fia, szőlőbirtokos I. 1311. 16. ~, Pál fia I. 1405. 135. ~, György fia I. 1445. 235, 236. ~, a szekszárdi konvent priorja és öre I. 1445. 235. ~ Vas vm. ispánja I. 1274. 9.
- Gergelylakai Buzlay (Bwzlay de Gergellaka) Mózes kir. udvarmester II. 1513. 388.
- Gerki (dictus de Gerký) Bodó Mátyás fejevári olvasó kanonok I. 1471. 364.
- Geuden I. Gödény.
- Gerned Gergely, Héderváry. Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554. ~ Mihály, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
- Gesztencz(e) (Gezthencze) [Samarja] b. Moson vm. I. 1485. 446.
- Geszti (de Gezth) Mihály kir. kamarás I. 1460. 293.
- Gewni I. Győni.
- Gewres I. Györgyös.
- Géza (Geysa) vezér I. 1443. 208; 1445. 222.
- Gilbert fejevári prépost, apostoli protonotarius I. 1504. 500.
- Glacz János lipoltfalvi j. b. I. 1489. 460.
- Gleczel János budai esküdt I. 1385. 98.
- Globucsai (de Globucha) Mychatanu I. 1262—5. 3. ~ Mycudtanu I. 1262—5. 3.
- Gnoniczai (de Gnonicza) Kardos János h. r. I. 1491. 472.
- Godorján (Godorýan) Mihály zeli j. b. I. 1456. 286. ~ Mihály, Piski (de Pýský) I. 1489. 464.
- Gomba (de Gomba) Nemze Miklós mester, tengeldi birtokos I. 1489. 456, 457, 458.
- Gomboldus (Gomboldos, Gomboldws) pusztá, Hédervára tartozéka, Pozsony v. Győr vm. I. 1443. 210; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520.
- Gombos Bálint kócsi j. b. I. 1512. 522.
- Gonozd b. (Tolna vm.) I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530. II. 1531. 42.
- Gonozd Ireg (Gonozd Iregh) b. (Tolna vm.) I. 1491. 470; 1492. 476.
- Gordían (Gordyan) Miklós zeli j. b. I. 1456. 286.
- Gosztonyi (de Gozthon) Bálint budai polgár I. 1492. 478. ~ (Gosztóni) Ferencz h. r. II. 1658. 301. ~ Pál h. r. II. 1658. 301.
- Govor (Gowor)-i (Trencsén vm.) vendégek I. 1262—5. 3.
- Gödény (Geuden) László, Antal csornai prépost és a csornai konvent gazdatisztje II. 1420. 349.
- Gödényi Fekete (Fekethew de Gwden) László, Antal csornai prépost főemberszolgája II. 1420. 354. ~ László, csornai konvent officialisa I. 1417. 151.
- Gögi (de Gwg) Pál h. r. I. 1437. 182.
- Gömör vm. I. 1463. 300; 1465. 313.
- Gönde (Gwndee) János ásványi j. b. I. 1418. 153. ~ Lukács ásványi j. b. I. 1418. 153.
- Gönyő (Gwnew) Jakab ásványi j. b. I. 1418. 153.
- Gönyő (Geneh, Gwnei, Gwnýw, Gwnyew, Genyew, Genýew, Gwnýew, Gwnýw) vár és káros Győr vm. I. 1339. 33; 1433. 175; 1439.

- 193, 194; 1443. 209; 1447. 249; 1485. 447; 1496. 486; 1509. 512, 513; 1513. 529; 1520. 570.
- Göra (Gwra) Pál bíró II. 1552. 180.
- Görlicz(e) (Gwrlycze, Gwrlýcze, Gwrlice) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Gragathovcz (Gragathowcz, Gregathowcz) b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.
- Grassalkovich-részagróf Khuen-Héderváry Károly levéltárában I. 1262—5. 4.
- Grebeczi Gáspár győrvármegyei birtokos II. 1635. 250.
- Grisogonus traui püspök I. 1399. 113.
- Grub Katicza II. 1681. 319.
- Grumberg Fridrik II. 1448. 366, 367.
- Grunt b. Zsarnóca városának tartozéka, Nyitra vm. II. 1648. 273. 276.
- Groff (Groph) János főasztalnokmester I. 1399. 111, 114. ~ Zsigmond, Segnia, Veglia és Modrus ispánja I. 1447. 251.
- Grigatócz (Grygathocz) b. Pozsega vm. I. 1509. 511, 513.
- Gubás (Gubas) Pál nagybaráti jb. II. 1420. 349.
- Gulácsi Gyula (Gyuke, Gywke de Gulach, Gulák) fia Sebestyén h. r. I. 1380. 81, 82, 83.
- Gumnech vára, Bosznia I. 1406. 144.
- Guslinius a pannonhalmi konvent perjele I. 1339. 33.
- Guth ispán I. 1358. 50.
- Guthi Ország Mihály I. Ország.
- Gutakarcasai (de Gwthakarcha) Ágoston h. r. I. 1479. 423. ~ Kulcsár (Kwchýar de Gwtakarchýa) Ferencz szolgabíró Poszony vm. II. 1542. 118.
- Guthori Nagy (Magnus de Gutthor) László pestvármegyei birtokos I. 1467. 323, 326. ~ fia András I. 1467. 323, 326. ~ fia Ferencz I. 1467. 323, 326. ~ fia János I. 1467. 323, 326.
- Gutorfölde (Gwthorfelde) b. Zala vm. (ma Gutorföld) I. 1468. 340.
- Gyakó (Gyako) Bertalan királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Gyanthai (Gyanthay) Albert I. 1514. 345.
- Gyárfás (Gyarffas) Lőrincz kócsi jb. I. 1512. 522.
- Gyárfás (Gyarffas) Lukács kócsi jb. I. 1512. 522.
- Gyarmat (Gyarmath) b. Somogy vm. I. 1467. 321. ~ (Gyarmath) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Gyarmati Balassa (Ballassa de Gyarmath) Zsigmond, Borsod vm. főispánja II. 1549. 170. ~ (Balassi) László, Csetneki András egri várnagy fiainak gyámja I. 1465. 311, 312.
- Gyarmati (de Gyarmath) László, lázadó I. 1441. 204. ~ László, Hont vm. követe I. 1447. 252. ~ Benedek, Imre fia, Nagy Miklós unokaöccse II. 1420. 351.
- Gyarmati (de Gyarmath) Nagy Miklós nagybaráti jb. II. 1420. 351.
- Gyaz Máté királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Ghyczy (Gýchý, Gýczj) István török fogoly II. 1542. 125, 129, 134.
- Gyenkedí (Gyenkedý) Bálint h. r. II. 1537. 99.
- Gyengyes (Gýenges, Gengyes) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Gyerg (Gýergh) Máté kócsi jb. I. 1512. 523.
- Gyerghffy (Gýerghffý) Gergely kisbaráti birtokos I. 1515. 549.
- Gyerke b. Abaúj vm. I. 1500. 494.
- Gýeur I. Győr.
- Gyömörő (Gemerev, Gymurev) b. Győr vm. I. 1361. 57.
- Gyóni (Gewni) Benedek, Hédervári György nejének Ilonának procuratora I. 1420. 351.
- Győr vára II. 1528. 3.
- Győr vármegye I. 1368. 68;

1382. 91; 1403. 121; 1404. 122; 1420. 161, 162; 1433. 175; 1435. 179; 1437. 183; 1439. 194; 1442. 206; 1443. 209; 1447. 248; 1450. 268, 272; 1453. 280, 282; 1464. 306; 1467. 322, 308; 1466. 318, 319, 320; 1467. 322, 1469. 348, 354, 355; 1471. 362, 368, 369, 370; 1472. 375; 379; 1473. 386; 1474. 390; 1475. 397, 398; 1476. 400; 1478. 415; 1485. 447; 1486. 448; 1488. 455; 1491. 468, 470; 1492. 473, 475, 476, 477, 479; 1494. 481; 1496. 486; 1500. 491; 1509. 512, 515; 1511. 520; 1512. 526, 527; 1513. 529, 531; 1514. 545; 1515. 549; 1518. 560, 561; 1520. 570; 1521. 573; 1525. 598, 599, 600. II. 1543. 139, 140, 143, 146; 1548. 164; 1554. 185; 1569. 196; 1592. 210; 1635. 246, 250; 1650. 282; 1658. 299, 300, 301, 302.

Győr város (Jaurinum) I. 1382. 91; 1403. 121; 1404. 122; 1420. 162; 1435. 179, 180; 1447. 257, 258; 1450. 268; 1465. 311; 1467. 322; 1469. 353, 354; 1470. 361; 1475. 399; 1480. 425; 1487. 452, 453; 1488. 455; 1509. 512; 1512. 526, 527; 1513. 531; 1514. 545; 1521. 573; 1525. 598, 599. II. 1542. 120; 1635. 250.

György varanói altarista I. 1519. 568. ~, Buzo fia I. 1405. 128. ~, Dénes fia, zápi jb. I. 1418. 152. ~ esztergomi érsek I. 1437. 182. ~ fia Bálint zápi jb. I. 1418. 152. ~ fia Mihály zápi jb. I. 1418. 153. ~ győri olvasókanonok I. 1415. 149. ~ győri prépost I. 1447. 259. ~, Iván fia, hírvivő I. 1447. 253. ~, János fia, h. r. I. 1418. 154. ~ János fia, Imre fia beletinczi birtokos II. 1445. 218. ~, Lampert fia I. 1405. 128. ~, Péter fia I. 1445. 219. ~, rácz despotája I. 1440. 197, 98, 200. ~, a fejevári keresztesek konventjének lec-

tora I. 1500. 495. ~, a fejevári keresztesek konventjének custosa I. 1500. 495. ~ szerémi püspök I. 1330. 30. ~ presbyter, zalavári Szent-Lőrincz-egyház káplánja I. 1358. 56.

Györgyös (Gewrges) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.

Győri ispotály II. 1681. 317. ~ kanonok és főesperes Saárffy Ferencz II. 1528. 3, 4.

Győri káptalan I. 1252. 2; 1269. 4, 5; 1271. 7; 1278. 10; 1309. 12, 13; 1311. 14; 1326. 20; 1339. 33; 1350. 43; 1353. 44; 1358. 56; 1361. 56; 1366. 62; 1367. 64; 1368. 68; 1378. 74, 75, 77; 1380. 78, 82; 1381. 87, 89; 1382. 90; 1383. 94, 95; 1384. 95; 1394. 107, 108; 1396. 110; 1400. 119; 1406. 141, 142; 1407. 147; 1415. 147, 148; 1417. 151; 1418. 155; 1419. 157, 158; 1420. 160, 161; 1423. 167; 1437. 182; 1447. 256; 1448. 262; 1449. 266; 1450. 266, 271; 1456. 285, 286, 287; 1461. 299; 1464. 303, 306, 308; 1465. 309; 1467. 322; 1468. 337, 340; 1469. 347, 352, 355; 1470. 361; 1471. 370; 1471. 372; 1472. 374, 377, 378, 381; 1473. 385; 1475. 395, 398; 1476. 400; 1477. 405, 410; 1478. 417, 419, 420; 1480. 424; 1481. 427; 1482. 429, 441; 1486. 448, 449; 1487. 452; 1488. 455; 1489. 460, 463, 464; 1492. 478; 1512. 525, 526; 1513. 530; 1515. 549; 1524. 589; 1525. 593, 600. II. 1528. 3; 1541. 108, 109; 1569. 195; 1580. 202; 1592. 209; 1635. 242, 243, 245, 246; 1636. 252; 1681. 309; 1366. 331; 1370. 331; 1371. 332; 1373. 333; 1420. 349, 351; 1422. 355; 1428. 358; 1434. 362; 1438. 363; 1465. 373; 1511. 386, 387.

Győri klostrom II. 1681. 316. ~ püspök, Nagylúcei Orbán kincstárnok I. 1482. 436, 437,

438, 439. ~ János I. 1399.
113. ~ Miklós I. 1323. 19;
1330. 30. ~ ~ dézsma-
szedője I. Miklós. ~ ~, Paksi
(Paxý) Balázs II. 1528. 3.
~ püspökség gondnoka, Sna-
pek Zsigmond főispán I. 1494.
481. ~ ~ gondnoka, Héder-
váry István II. 1527. 2, 3.
Gyuadi (de Gywad) Gyula I.
1405. 128. ~ Gergely (dictus
Csontos), Gyula fia I. 1405.
128. ~ Miklós, Gyula fia I.
1405. 128.
Gyula (Gýwla) Domokos, nagy-
baráti jb. I. 1471. 368; 1472.
374.
Gyulaffy (Gýwlaffy) de Ra-
thodh László neje, Héder-
váry György özvegye, Pász-
thóy Borbála II. 1554. 184.
Gyülvész (Gýlowez, Gýwlwez,
Gyewlwez, Gýwluz, Gwl-
wez, Gýwluez, Gyulnész,
Gyvluez) b. Pozsony vm. I.
1476. 400; 1491. 468, 471;
1492. 477; 1500. 492; 1511.
521; 1513. 531; 1521. 573.
II. 1542. 119, 122; 1548. 164,
167; 1635. 243; 1658. 299,
302; 1376. 336.
Gyümölcszegi (de Gýmelch-
zeg) Ambrus h. r. I. 1491. 471.
Gywadi Chontus család I. 1341.
34. ~ Simon fia, István fele-
sege, Anna, Salamon mester
leánya I. 1309. 13; 1310. 14.
Györk? (Gýwrch, Gywrch) p.
Komárom vm. I. 1491. 468,
471; 1492. 477.
Hada fia, Tódor, szőlőbirtokos
I. 1311. 15.
Hadasi (de Hadas) Benedek,
Liptó vm. követe I. 1447.
252.
Haho(l)t (Hoholth, Haholth) b.
Zala vm. I. 1447. v. 1451.
244, 245, 246; 1468. 340.
Hajmo(v)cz (Hamawcz, He-
mowcz, Haýmocz, Haymocz,
Hewmocz) b. Pozsega vm. I.
1443. 211; 1445. 216; 1491.
467, 470; 1492. 474, 476;
1500. 491; 1511. 520; 1513.
530.
Halász (Halaz) b. Heves vm.

I. 1500. 494. ~ (Halaz) Já-
nos zeli jb. I. 1456. 286.
Halászi (de Halaz) Aranyas
Egyed, a Bozini grófok jb.-a
I. 1489. 464. ~ ~ Péter,
a Bozini grófok jb.-a I. 1489.
464. ~ ~ Péter, Egyed fia,
a Bozini grófok jb.-a I. 1489.
464. ~ ~ Tamás, Egyed fia,
a Bozini grófok jb.-a I. 1489.
464.
Halmaji Bor László I. Bor.
Halyi (de Haly, Haal) Józsa h.
r. I. 1453. 280. ~ Józsa, Hé-
derváry Pál főemberszolgája
I. 1453. 276, 277, 278. ~ Lu-
kácsh. r. I. 1453. 280.
Hampo János, Zsigmond pécsi
püspök testvére II. 1490. 378.
Hamvas (Hamwas) b. Győr vm.
I. 1491. 468, 470; 1492. 477;
1500. 491; 1511. 520.
Hangony (Hangon) b. Gömör
vm. I. 1463. 300, 301, 302.
Hanthai (de Hantha) Mihály
újfalusi jb. I. 1418. 153.
Hanyi (de Hany) Antal h. r. I.
1468. 341. ~ János h. r. I.
1468. 341.
Hanvai (de Hanwa) András,
Gömör vm. követe I. 1447.
252.
Harapki Bothos I. Bothos.
Haraszti, Haraszt (Harasth) b.
Pest vm. I. 1485. 447. II.
1648. 272. ~ b. Abaúj vm. I.
1500. 494.
Haraszthy (de Harazthý) Fe-
rencz I. 1492. 478.
Harasztos (Harazthos) Domo-
kos, Borsod vm. követe I.
1447. 252.
Harcza (Harcha) György, Véki
(de Veek) h. r. I. 1433. 176.
Harsányi vár, Koronghy Filpus
fia István birtoka I. 1388.
102.
Hasági (de Hashagh) István or-
szágbírói ítélőmester I. 1482.
433; 1489. 457.
Hecsi (de Hech) Balázs h. r. I.
1477. 407.
Hecse (Heccze, Hecze) b. Győr
vm. I. 1464. 306, 307, 308,
309; 1466. 317, 319; 1467.
322, 323.
Hecsei (de Hecze) János, Tamás

fia I. 1466. 318. ~ István, Tamás fia I. 1466. 318. ~ Tamás I. 1466. 318.

Héder-nembeli (de genere Heydruh, Hedryh) Ősz Dénes fia, Dezső mester, Világosvár és Kapuvár várnagya, majd a királyné udvarbírája I. 1318. 18; 1323. 18; 1324. 19; 1325. 20; 1326. 20. ~ Dénes ispán fia, Miklós mester, győri főispán I. 1309. 12; 1326. 20. ~ Dénes ispán fia, András mester I. 1326. 20. ~ Dénes fia, Miklósnak fia, István és Miklós I. 1339. 33. ~ Lőrincz comes leánya, Margit, Daróvi Salamon mester özvegye I. 1309. 13.

Hédervár(a), Hedrevára (Hedruhuara, Hedrehwara, Hedrehwar, Hederwara, Hederwar, Heder-Vara, Hédervara, Hederuára, Hedrechwara) vár és mv. Győr vm. I. 1330. 29; 1373. 72; 1418. 152; 1471. 363; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1496. 486; 1500. 491; 1509. 512, 513, 517; 1511. 512. II. 1527. 1; 1542. 117, 119; 1543. 139, 153; 1548. 164, 167; 1552. 181; 1554. 185, 186; 1566. 189, 191, 192; 1592. 210; 1600. 212; 1624. 225, 228, 229, 230, 231; 1655. 292, 293; 1658. 297, 298, 299, 301; 1681. 313, 315, 317, 319, 320; 1371. 333; 1448. 367; 1455. 370.

Hédervárý (Hedervarý, Hederwarj, Heder, de Hedrehwara, de Hedruhuar, de Hederwara, Hederwar, de Hedrehwar) Dezső, Dénes fia, királynéi udvarbíró és soproni főispán I. 1330. 28, 29. ~ Dénes fia Dezső I. ~ Dezső. ~ Dénes mester, győri kanonok, Miklós fia I. 1367. 65. ~ Ferencz, György fia I. 1418. 152, 153, 154. ~ Ferencz, Miklós fia, bán I. 1500. 490, 493, 495; 1504. 500, 501, 507, 508; 1509. 511, 512, 515, 516, 517, 518, 519; 1511. 519; 1512. 523, 524, 525; 1513. 529, 530; 1514. 533; 1517.

553, 554, 555. ~ Ferencz, Ozsvát fia II. 1529. 15. ~ Ferencz, nándorfejevári bán, Ozora ura II. 1529. 17; 1530. 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30; 1531. 35, 41, 47; 1532. 49; 1533. 65; 1536. 82; 1542. 119; 1543. 149, 150, 151, 152, 153; 1548. 164, 166, 167, 168, 169; 1619. 222; 1506. 384; 1507. 385; 1513. 389, 391. ~ Ferencz özvegye, Katalin I. 1504. 500, 501. ~ Ferencz nándorfejevári bán első neje, Csáky Borbála I. 1505. 503. II. 1529. 18. ~ Ferencz nándorfejevári bán második neje, Rokonoki Dorottya II. 1529. 17, 18; 1530. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26; 1532. 48; 1533. 65; 1543. 152. ~ György mester, István fia I. 1363. 59; 1366. 61; 1378. 76, 77; 1380. 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90. ~ György II. 1532. 53, 55. ~ György, Mihály fia I. 1418. 152, 153, 155. II. 1420. 351. ~ György, István fia II. 1534. 71, 78; 1535. 80, 82; 1536. 91, 92; 1537. 94, 95; 1540. 103; 1542. 126, 131, 135; 1543. 136, 137, 139, 152; 1547. 160, 161, 163; 1548. 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170; 1549. 170, 171, 172; 1550. 172; 1551. 172, 173, 174; 1552. 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 182; 1553. 182, 183, 184; 1554. 185. ~ (Mihály fia) György neje I. 1418. 152. ~ György özvegye, Pászthóy Borbála (néhai P. Zsigmond leánya, Gyulaffy Lászlóné) II. 1554. 184. ~ György fia Ferencz I. 1418. 152. ~ ~ fia László I. 1418. 152. ~ ~ fia Pál I. 1418. 152. ~ Hedrik (Hedreh) ispán I. 1373. 72; 1383. 93, 94, 95. ~ ~ fia Jakab mester, rusti (Cyll, Sopron vm.) birtokos I. 1393. 107; 1407. 145; 1409. 147. ~ ~ fia, Jakab neje, Eufrosina I. 1407. 145. ~ ~ fia, János mester, rusti (Cyll,

Sopron vm.) birtokos I. 1394. 107, 108; 1396. 111; 1409. 147. ~ fia Miklós I. 1350. 43; 1352. 43, 44; 1353. 44, 45; 1358. 54, 55, 56. ~ leánya Anna, Jakab pozsonyi bíró fiának Istvánnak neje I. 1373. 72. ~ Jakab mester, Hedrik fia, fogott bíró I. 1383. 92, 93, 95. ~ Jakab I. 1417. 152. ~ János mester, Hedrik fia I. 1383. 92, 93, 95. ~ János II. 1455. 370, 371. ~ János, Lőrincz fia II. 1554. 185; 1566. 188, 189, 190, 191, 192; 1568. 192, 193, 194; 1569. 195, 196, 197, 199; 1580. 202; 1584. 202; 1586. 203; 1590. 204, 205; 1592. 210; 1593. 211. ~ János, Mihály mester fia I. 1396. 110. ~ János báró, pozsonyi, majd győri örkánok és zirczi apát, később scopiai püspök és királyi tanácsos II. 1648. 271, 272, 273, 274, 275, 277; 1649. 280; 1650. 281, 283, 284, 285; 1650. 289; 1651. 289; 1657. 294; 1658. 295, 296, 297, 298; 1659. 304, 305; 1660. 306; 1681. 314, 319. ~ Ilona, István leánya II. 1650. 281, 285. ~ Imre, Miklós fia I. 1405. 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137; 1407. 147. II. 1417. 151; 1418. 155; 1419. 157, 158. 1420. 349; ~ Imre császári földesúr II. 1474. 375, 376. ~ Imre (Miklós fia) özvegye, Csornay Dorottya I. 1417. 151; 1418. 155; 1419. 157, 158. ~ István mester I. 1363. 59; 1366. 61; 1378. 76, 77; 1379. 77; 1380. 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 89, 90, 92. ~ István I. 1471. 369; 1472. 374, 375, 376; 1512. 525, 526, 527, 528; 1513. 529; 1515. 549, 550, 551, 552. II. 1528. 11, 13, 14; 1529. 14, 15, 19; 1530. 28, 29, 30; 1531. 30, 31; 1532. 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56; 1533. 60, 62, 63, 64, 65; 1534. 72, 76, 77, 78; 1536.

84, 85 89, 91; 1537. 92, 93, 95, 95, 96, 97, 98, 99; 1541. 106, 107, 108; 1548. 165, 166, 167, 168. ~ István, Lőrincz fia II. 1552. 181. ~ István, János fia II. 1591. 208; 1592. 209, 210, 211; 1598. 212; 1600. 212; 1604. 213, 214; 1608. 215, 216, 218; 1609. 218; 1610. 218, 219; 1611. 219, 220; 1612. 220; 1613. 221; 1619. 222; 1620. 223; 1622. 223, 224, 225; 1623. 225; 1624. 225, 228, 229, 230; 1648. 277; 1650. 281; 1655. 292; 1658. 297, 298; 1516. 397; 1518. 399. ~ István (János fia) gyámja, Izdenczy János kapitány II. 1592. 209, 210, 211. ~ Istvánné Balogh Zsuzsánnna II. 1619. 221, 222. ~ Istvánné Andrássy Kata II. 1624. 230, 231. ~ István özvegye, Esterházy Erzsébet II. 1650. 281, 285; 1655. 292; 1658. 298, 300, 301. ~ Jakab fia János I. 1371. 70, 71. ~ Katalin, Wereskői Wolffard Ulrik neje I. 1415. 148, 149. ~ Katalin, Héderváry István leánya, Viczay János neje II. 1650. 281, 285; 1658. 297, 300, 301; 1665. 308; 1681. 309, 310, 316, 317, 318, 320, 321. ~ Katalin, Rozgonyi István neje II. 1507. 384. 385. ~ Klára, Hedrik leánya I. 1383. 93. ~ Kont István lázadó I. 1388. 102; 1406. 144. ~ Lőrincz nádor, Miklós fia I. 1418. 152, 153, 154, 155; 1496. 488. ~ Lőrincz fia Imre II. 1423. 356; 1455. 370. ~ Lőrincz nádor (1437—1447) I. 1447. 248, 249, 250. ~ Lőrincz, István fia II. 1531. 30, 31, 36, 41; 1533. 57, 61, 62; 1534. 66, 70, 76, 77, 78; 1535. 80, 82; 1537. 94, 95; 1540. 105, 106; 1541. 110, 112; 1542. 112, 116, 117; 1543. 136, 137, 152, 153; 1544. 156; 1545. 158; 1546. 159, 160; 1547. 160, 161, 163; 1548. 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169; 1552. 181, 182;

1554. 184, 185; 1566. 188, 190, 191. ~ Lőrincz, István fia II. 1648. 272, 273, 274, 275, 277. ~ Lőrincz (István fia) özvegye Nyáry Ilona, később Várkonyi Amadé Lénártné I. 1552. 181, 184, 185, 188, 189. ~ Mihály mester, István mester fia I. 1349. 43; 1366. 61; 1378. 75, 76, 77; 1380. 79, 80, 82, 83; 1381. 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90; 1385. 98. ~ Mihály fia György I. ~ György. ~ Mihály fia János I. ~ János. ~ Miklós, Miklós fia I. 1406. 141, 142, 143, 144. ~ ~ Miklós I. 1491. 466, 467, 469, 471; 1492. 474, 475, 478, 479. ~ Miklós mester, Dénes fia, győri főispán I. 1330. 28, 29. ~ Miklós fia Miklós, a királyné főajtónálló-mestere, mosonyi ispán I. 1367. 65; 1371. 70, 71; 1391. 104, 105, 106; 1403. 119, 120, 121; 1404. 122, 123; 1406. 144; 1419. 148. ~ Miklós özvegye Orsolya I. 1493. 480. ~ Miklós fia Dénes I. ~ Dénes. ~ Miklós fia Ferencz I. ~ Ferencz. ~ Miklós fia Imre I. ~ Imre. ~ Miklós fia Lőrincz I. ~ Lőrincz. ~ Miklós fia Ozsvát I. ~ Ozsvát. ~ Ozsvát I. 1471. 367, 368, 369; 1472. 374, 375, 376. ~ Ozsvát, Miklós fia II. 1455. 369, 370, 371; 1456. 372. ~ Pál I. 1443. 214; 1471. 370. ~ Pál neje Katalin I. 1443. 214. ~ Zsófia, István leánya II. 1530. 28, 29.
- Hedreh fia János I. 1391. 104, 105, 106.
- Hedreh b. Győr vm. I. 1443. 210; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520.
- Hedrehely (Hedrehel, Hedrekhel, Hederhel, Hedredhel, Hedrechel, Hedruh) mv. Somogy vm. I. 1342. 34; 1358. 48, 52, 53; 1443. 210; 1445. 216, 218, 219, 221, 223, 226, 227, 228, 232 36; 1471. 365.
- Hedrik (Heydrik), Dezső, volt királynői főlovászmester és soproni főispán fia I. 1331. 31; 1339. 33. ~ (Heydric) Dénes comes fia I. 1269. 4, 5; 1270. 6; 1271. 7. ~ fia Jakab I. 1270—72. 7; 1278. 9, 10. ~ comes fia, János mester I. 1274. 7. ~ soproni comes II. 1135. 325. ~ comes II. 1146. 325. ~ (Heynricus) comes curialis II. 1150. 325; 1151. 325; 1152. 325; 1156. 325; 1157. 326. ~ (Heidricus) nádor II. 1162. 326. ~ (Heidrich, Hedericus, Heydricus) ispán II. 1210. 326; 1220. 326. ~ fia Jakab I. 1339. 330. ~ fia János I. 1339. 330. ~ fia Hedrik I. 1339. 330. ~ mester, Lőrincz comes fia I. 1309. 13.
- Hegy István h. r. I. 1467. 330.
- Hektor comes I. 1231. 1.
- Hencse (Henche) b. Somogy vm. (Héderhely tartozéka) I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Hencz János zeli jb. I. 1456. 287.
- Henczeffy Máté, Hédervár várának és uradalmának gondozója II. 1592. 209, 210.
- Henczel Pál zeli jb. I. 1456. 286.
- Henczóc (Henczocz) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Henewi I. Heney.
- Heney László II. 1531. 43.
- Henye b. Fejér vm.(?) I. 1514. 538.
- Heney Tyburcz (Týborcz de Henye) András, Héderváry Imre özvegyének Borbálának főemberszolgája I. 1445. 218, 235; 1487. 454. ~ ~ Imre h. r. I. 1445. 218, 234, 235.
- Heney Tiburcz András (Thyburcz e Henye) tolna vármegyei alispán II. 1513. 388. ~ ~ György budai polgár I. 1492. 477. ~ ~ János h. r. II. 1530. 22, 23. ~ ~ Tamás budai polgár I. 1492. 477.
- Henrik (Herricus), Szlavónia bánja I. 1269. 5, 6; 1274. 9. ~ veszprémi püspök és ispán, királynői kancellár I. 1323. 19; 1327. 25; 1330. 30.

- Herand királyi lovászmester és trencsényi ispán I. 1262—5. 3.
 Hereni (de Heren) György egri lakos I. 1465. 312.
 Hewkw t. Hőkút.
 Hews t. Hős.
 Herbeni főpohárnokmester, baryai ispán I. 1274. 9.
 Herczeg Demeter kocsigyártó II. 1513. 395. ~ (Herczeg) Ferencz II. 1516. 396. ~ Ráfáel, boszniai választott püspök I. 1447. 251.
 Hergoldo (Hergowldol, Hergowdol) b. Pozsega vm. I. 1509. 513; 1514. 543.
 Herman (-vágása) b. Zemplén vm., a mai Tapolyhermány I. 1500. 494.
 Hernád (Hernad) László, Baryai vm. követe I. 1447. 251.
 Hethesi (de Hethes) István, a fejevári keresztesek konventjének tagja II. 1530. 20.
 Heves vármegye I. 1447. 252; 1464. 305; 1467. 328, 329; 1500. 494.
 Heves (Hewes) mezőváros I. 1467. 328.
 Hewmocz t. Hajmócz.
 Hewkwth t. Hőkút.
 Heyl b., Monyorókerék tartozéka II. 1297. 328.
 Hidegkút (Hydegkuth) b. Pilis vm. I. 1347. 40; 1368. 65.
 Hidegkúti (de Hydegkuth) Beer fia László özvegye I. 1347. 40. ~ János, Miklós fia I. 1347. 40, 41; 1368. 65, 66. ~ Miklós I. 1347. 40, 41; 1368. 65, 66.
 Hidegséd b. Sopron vm. I. 1326. 24.
 Himfy Benedek bán II. 1383. 337. ~ Miklós, Benedek bán fia II. 1383. 337.
 Hinko (Hynko), nyitrai választott püspök I. 1406. 141, 143.
 Hodos b. Ugocsa vm. II. 1490. 378.
 Hodosi Karácson (Karachon de Hodos) János pozsony vármegyei szolgabíró I. 1489. 463.
 Hody b. Pozsony vm. I. 1464. 304.
 Hodyerdő (Hodýerdew), sylvia Pozsony vm. I. 1399. 117.
 Hódvásárhely (Hodwasarhel) város Csanád vm.; ma Hódmezővásárhely, Csongrád vm. I. 1443. 211; 1471. 366.
 Hoffner Farkas szentgyörgyi (Pozsony vm.) polgár II. 1552. 178, 180.
 Hoholt t. Haho(l)t.
 Hola Antal kőcsi j. b. I. 1512. 522.
 Holí (de Hol) Ágoston, Domokos fia h. r. I. 1469. 347. ~ Domokos h. r. I. 1469. 347, 348. ~ Pál, Pozsony vm. ispánja I. 1505. 502.
 Holics (Holýcz) vára II. 1600. 212.
 Homok (hibásan: Hinuk) b. Sopron vm. I. 1326. 24.
 Homonnai barátok I. 1519. 566.
 Hont vármegye I. 1437, 183; 1447. 252.
 Horhas, Nagybarát tartozéka Győr vm. I. 1378. 74.
 Horhi (Horhý) b. Pilis vm. a mai Fejér vm.-ben I. 1515. 552, 553; 1518. 556.
 Horogszegi Szilágyi (Zýlagý de Horoghzeg) Ozsvát leányt, Margit, Maróthi Máté neje I. 1505. 504.
 Horváth Balázs, szeniczei (Nyitra vm.) j. b.-telek birto-kosa II. 1624. 229. ~ (Horvat) György, a váradi vár parancsnoka II. 1542. 125. ~ (Horwath) Mihály, nagybodaki (Pozsony vm.) birto-kos II. 1591. 207. ~ (Horwat) Péter II. 1542. 123, 133, 134. ~ Zsigmondné, Héder-váry Zsuzsánna II. 1681. 313.
 Horváthy János bán, Péter fia, lázadó I. 1388. 102; 1406. 144. ~ Pál püspök I. 1406. 144. ~ (de Horwathy, de Horvaty) Péter, lázadó I. 1388. 102; 1441. 203, 204.
 Hosszú (Hozzw) Demeter, Mária királyné mosonyi j. b.-a I. 1525. 598.
 Hosszúmező (Hwzzwmezew) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
 Hozt b. Tolna vm. I. 1327. 27.
 Hőkút (Hewkwth), ma Hékút

b. Tolna vm. I. 1445. 216 ; 1491. 467, 470 ; 1511. 520 ; 1513. 530.
Hős (Hews) Gergely kócsi jb. I. 1512. 522.
Hrusoczi (de Hrusocz, alias : de Jakowygh) Jakab beletinczi birtokos I. 1445. 219.
Hunyad vára I. 1433. 175.
Hunyadi (de Hwnyad, de Hwnyad) János, Magyarország kormányzója, majd Besztercze grófja I. 1446. 236 1447. 251 ; 1450. 274, 275 ; 1458. 290.
Hussziták I. 1430. 172.
Húsvét (Hwzweth) Sebestyén lipoltfalvi jb. I. 1489. 461.
Husztai (de Hwzth) Miklós, presbyter, a fejevári konvent tagja I. 1514. 537, 540.
Hycrc govorí vendég I. 1262—5. 3.
Hys (Hýrs) Miklós szentgyörgyi (Pozsony vm.) polgár II. 1551. 173 ; 1552. 178, 180.
Igar b. Veszprém vm., majd mint Ozora tartozéka : Tolna vm. és Fejér vm. I. 1443. 209 ; 1482. 434 ; 1491. 467, 470 ; 1492. 476 ; 1500. 491 ; 1511. 519 ; 1513. 530.
Igmánd (Wigmaný) b. Komárom vm. I. 1513. 529.
Ikancs (Ikanch) Jakab, Miklós bosnyák király salamoni jb.-a I. 1476. 402.
Ikreny Sebestyén kisbaráti jb. I. 1453. 279.
Ikys Gergely dencsi (Somogy vm.) jb. I. 1514. 533.
Illés raguzai érsek I. 1366. 62.
Illésházi Illyés (Illyes de Illyeshaza) György I. 1518. 562, 563. ~ Tamás pozsony vármegyei alispán, h. r. Szent-György váranak parancsnoka I. 1542. 117, 118 ; 1552. 177, 180 ; 1553. 183.
Ilkai Szakál (Zakal de Ilka) Mihály I. 1487. 450. ~ Miklós, Mihály fia, pozsony vármegyei esküdt I. 1487. 450.
Ilkai nemes jobbágyok (nobiles iobagiones castri Posoniensis de Ilka) I. 1326. 21.

Illyefői (de Illyefew) I. Bor-dahas.
Illyevölgyi (de Illyewelgh) Miklós beletincsi birtokos I. 1445. 218.
Imegh Péter, prahani birtok tulajdonosa II. 1552. 180.
Imre mester, budai kanonok I. 1445. 220. ~, dalmát és horvát bán I. 1368. 69. ~ mester, győri karbeli pap I. 1380. 83. ~ fia János zápi jb. I. 1418. 152. ~ fia Lőrincz I. 1326. 24. ~ fia Márton zápi jb. I. 1418. 153. ~ főlovászmester I. 1366. 62 ~ János fia, nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ mester, pozsonyi kanonok I. 1326. 22. ~ pannonthalmi szerzetes, dömölki prior-apát II. 1651. 290. ~ fejevári éneklő kanonok I. 1438. 190.
Inakodi Kálmán I. Kálmán.
Inesei (de Inese) Bálint h. r. I. 1453. 279—280. ~ Benedek h. r. I. 1453. 279, 280. ~ Miklós h. r. I. 1466. 319.
Inkei Lóránth (Loranth de Inke) Mihály II. 1580. 202. ~ ~ Mihály előbbi felesége, Amadé Anna II. 1580. 202.
Inoka (Jnaka, Inak, Inaka) b. Tolna vm. I. 1443. 210 ; 1445. 216 ; 1491. 467, 470 ; 1492. 476 ; 1500. 491 ! 1511. 520 ; 1513. 530.
Inothai (de Inotha) I. Agárdi.
Inthai Lőrincz, Pál fia I. 1326. 20. ~ Pál bekeni (Vas vm.) birtokos I. 1326. 20. ~ Péter bekeni (Vas vm.) birtokos, Pál fia I. 1326. 20.
Institor Vida (Vida szatócs) királyföldi jb. I. 1466. 318.
Ipoly fia László újvári birtokos I. 1445. 218. ~ fia Lőrincz, fornadi (Pozsony vm.) birtokos I. 1309. 12.
Irefalva (Irefalwa) b. Somogy vm. I. 1467. 321.
Ireg (Irug, Irwgh) terra regalis, majd birtok Tolna vm. I. 1327. 27 ; 1347. 36, 37, 38 ; 1399. 113 ; 1443. 210 ; 1445. 216, 233, 234.
Ireg (Irug) falu Tolna vm. I. 1327. 27 ; 1507. 506, 507.

Ireg, Meggyes- (Megies-) b.
Tolna vm. 1443. 210; 1511.
520.
Iregi Kontár (Kontharde Iregh),
Héderváry Ferencz j b.-a II.
1531. 42.
Irsai Antal, Pest vm. követe I.
1447. 252.
Isakai (de Isaka) Miklós, Bihar
vm. követe I. 1447. 252.
Iszgirib, Iszgrin (Isgrýb, Is-
guýb, Isnyk, Izgrým, Izgrim)
b. Veszprém vm. I. 1443.
210; 1445. 216; 1491. 467,
470; 1492. 476; 1500. 491;
1511. 519; 1513. 530.
Iskei (de Iske) László, Ung vm.
követe I. 1447. 252.
Ispán (Ispan) Pál, Bács vm.
követe I. 1447. 252.
István deák, gabriáni lakos I.
1405. 132, 133. ~ egri szabó
I. 1465. 312. ~ erdélyi püs-
pök I. 1406. 143. ~ faroi
püspök I. 1366. 62. ~ fia
Domokos I. Domokos. ~ fia
Jakab zeli j b. I. 1456. 287. ~
fia Mihály Bolda birtokosa
I. 1289. 10. ~ fia Miklós mes-
ter, zalai főispán II. 1339. 330.
~ győri örkanonok I. 1309.
13; 1382. 91; 1384. 97; 1447.
259. ~ győri éneklőkanonok
I. 1447. 259. ~ győri kézmű-
ves I. 1311. 15. ~ Gywadi
Simón fia neje, Anna I. 1309.
13; 1310. 14. ~ herczeg I.
1350. 43. ~ mester soproni
polgár I. 1326. 24. ~, István
mester soproni polgár fia I.
1326. 24. ~, Jakab fia I.
1405. 135. ~, János fia ge-
nyői j b. I. 1450. 267. ~ ka-
locsai érsek I. 1274. 9; 1368.
69. ~ keresztúri apát I. 1438.
189. ~, Lonch fia I. 1303. 11.
~, Lőrincz fia, nagybaráti j b.
II. 1420. 350. ~ lovászmes-
ter I. 1368. 69. ~ mester,
Gergely fia, kir. apród I.
1405. 128. ~ mester, a győri
Szt.-Katalin-iszotály presby-
tere I. 1420. 162. ~ (Csák-
tornyay Laczfy) nádor I.
1391. 104, 105. ~, Miklós fia,
nagybaráti j b. II. 1420. 349,
350. ~, Myske fia I. 1270—72.

7. ~ nyitrai püspök I. 1366.
62. ~ mester, ozorai plébános
II. 1529. 19. ~ pap, a zalavári
konvent tagja I. 1514. 534.
~ papóczi (Papuch) prépost,
győri kanonok I. 1382. 90. ~
somogyi főesperes, veszprémi
kanonok I. 1309. 13. ~ ki-
rály, Szent I. 1443. 208;
1445. 222. ~, a győri Szent-
Adalbert-egyház prépostja I.
1469. 353. ~, fejevári kano-
nok, dékán I. 1347. 40. ~,
a fejevári konvent custosza I.
1493. 481. ~ választott sze-
rémi püspök I. 1368. 69. ~
zágrábi püspök I. 1368. 69.
Istvánfi (Isthwanffy) András
berényi (Somogy vm.) j b. I.
1514. 539.
Iván (Iwan), ma Ivánka b.
Borsod vm. I. 1500. 494.
Ivánfalva (Iwanfalva, Iwan-
falua, Iwanfalwa) b. Somogy
vm. I. 1443. 210; 1445. 216;
1471. 365.
Iván fia György I. György.
Ivánka (Iwanka) váradi püspök
I. 1323. 19.
Iváni (de Iwan) Tamás, vasvár-
megyei alispán I. 1476. 401.
Ivanczi (de Iwanz) Miklós öz-
vegye I. 1448. 261.
Izdenczy János lovaskapitány
Győr várában II. 1592. 209,
210, 211; 1624. 229.
Isztergató (Izthergathew) b.
Győr vm., ma Esztergató I.
Esztergató.

Jagaczicz Péter h. r. II. 1658.
301.

Jakab bakonybéli apát I. 1522.
576, 577. ~ mester, budai
kanonok, dékán és Pilis vm.
követe I. 1445. 218, 220;
1447. 252. ~ váradi né, eklő-
kanonok I. 1405. 136. ~ győri
presbyter, Szent Demeter ol-
tárának rektora I. 1469. 356.
~ mester, kir. ítélőmester I.
1405. 125, 127, 128, 129. ~,
Domokos fia, kemecsei j b. I.
1418. 153. ~ fia János I.
János. ~ fia István I. István.
~ fia Pál I. Pál. ~ fia Péter
I. Péter. ~ fia Sebestyén I.

- Sebestyén. ~ mester, fejevári presbyter, Szent László oltárának rektora és kanonok I. 1347. 37. ~ presbyter, ozorai plébános II. 1531. 46. ~ mester, trencséni főesperes I. 1262—5. 4.
- Jach Gergely tárnokmester I. 1399. 114.
- Jáki Kostai (Kwstař de Yak) h. r. I. 1468. 335.
- Jákó (Jako) Bereczk genyői jb. I. 1450. 267. ~ György csákányi jb. I. 1448. 260. ~ Pál kechcheli jb. I. 1514. 535, 536. ~ Tamás kechcheli jb. I. 1514. 535, 536.
- Jakowlczi (de Jakowlcz) János, Pozsega vm. követe I. 1447. 252.
- Jának, Jánok (Janak, Janagh) tamási várának tartozéka, Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1491. 467. 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
- János ajtónállómester I. 1366. 62; 1368. 69. ~, Benedek fia, Myko bán unokája I. 1405. 128. ~ boszniai pk. I. 1406. 141, 143. ~ deák, budai esküdt I. 1385. 98. ~, Egus fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~, esztergomi érsek, kir. kancellár I. 1391. 106; 1396. 110; 1399. 113; 1403. 120. ~ esztergomi érsek I. 1406. 140, 143. ~, esztergomi érsek, kir. fő és titkos kancellár I. 1468. 339. ~, esztergomi érsek és örökös gróf, prímás I. 1470. 358. ~, Fytha fia, győri birtokos I. 1378. 74. ~ győri éneklőkanonok I. 1367. 65; 1382. 91, 92; 1384. 97. ~, győri karpap, Szent Pál apostol oltárának mestere I. 1378. 76. ~ győri olvasókanonok I. 1470. 360. ~ győri örkánok I. 1435. 179. ~ győri pk. I. 1396. 110; 1399. 113; 1406. 141. ~ győri prépost I. 1367. 65. ~, Jakab fia, Héderváry Miklós fia Lőrincz főemberszolgája I. 1418. 152. ~ bácsi és kalocsai érsek I. 1447. 251. ~ leleszi prépost II. 1543. 136. ~ locsmándi (Luchman) főesperes II. 1373. 335. ~, Lukács fia, Warkuni János fiainak procuratora I. 1352. 44; 1353. 45. ~ magyar király II. 1530. 22, 24, 26; 1531. 47; 1532. 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55; 1533. 57, 62, 63, 65; 1534. 77, 78; 1535. 80, 81; 1536. 83, 84, 89; 1537. 94, 95, 96, 97, 98. ~ makariai pk. I. 1368. 69. ~, Mihály fia, genyői jb. I. 1450. 267. ~, Móricz fia, királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ [Drugnth] nádor I. 1330. 30. ~ nőnai pk. I. 1399. 113. ~ nyitrai pk. I. 1323. 19. ~, pannonhalmi konvent custosa I. 1339. 33. ~ mester, pápai főesperes és győri kanonok I. 1339. 32, 33. ~ pécsi pk. I. 1467. 324. ~, Péter fia, nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ soproni ispán I. 1274. 9. ~, a szekszárdi konvent custosa I. 1419. 157, 160. ~ fejevári éneklőkanonok I. 1347. 40. ~, a szekszárdi konvent cantora I. 1445. 235. ~, Babanik (Urbaných) fia, a királyné tárnokmestere I. 1330. 30. ~ fejevári prépost, kir. kancellár, kü küllei főesperes I. 1317. 17. ~ minorita barát I. 1473. 388, 389. ~ tárnokmester I. 1366. 62; 1368. 69. ~ váci pk. I. 1366. 62; 1368. 69. ~ váradi olvasókanonok I. 1405. 136. ~ veszprémi választott pk. I. 1347. 39. ~ fia Demeter I. Demeter. ~ fia Imre I. Imre. ~ fia, Imre fia, György I. György. ~ fia István I. István. ~ fia János nagybaráti jb. II. 1420. 349. ~ fia László I. László. ~ fia Vitus I. Vitus. ~ (János) Illés püspöki jb. I. 1524. 590. ~, Logrec fia, macsói bán I. 1330. 30. ~, Miklós fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ (Sándor fia) leánya Erzsébet I. Erzsébet. ~, Tamás fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15.
- Janossa András Radvány-környéki birtokos I. 1469. 356.

- Jaxincz, Ozora-vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Jenyői (de Jenyew) Benethe János I. Benethe.
- Jesztreb (Jezthreb) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Jethy (de Jethy) Mihály egri lakos I. 1465. 312.
- Jezenova b. Turóc vm. II. 1619. 222.
- Jó (Jo) Bereczk benyői jb. I. 1450. 267. ~ György benyői jb. I. 1450. 267.
- Joachim, tárnokmester, pilisi ispán I. 1274. 8, 9.
- Joancha trencsényi várjb. I. 1262—5. 4.
- Jób pécsi pk. I. 1274. 9.
- Jobbágy (Jobagh) Gergely II. 1513. 395.
- Jobaházy (de Jobahaza) Lénárt h. r. I. 1514. 534, 536, 540.
- Johanniták dubicai praeceptor, Lukács I. 1385. 97.
- Jos Pál nagymedvei jb. I. 1512. 527.
- Jósa Miklós II. 1650. 287.
- Josyt (Josýt) Sebestyén, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 599.
- Józsa, egri zsidó I. 1465. 312.
- Jurkó győri éneklőkanonok I. 1269. 5.
- Juthasi Gorbay (Gorbaý de Juthas) Ferencz, tolna vármegyei birtokos nemes I. 1530. 24.
- Kaczianer** (Kacczyanner, Kocyaner, Coczaner) János, császári tiszt II. 1529. 19; 1531. 34, 38, 39.
- Kaczor György, Laki, János fia I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 351, 352. ~ János, Laki I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 351, 352. ~ László, Laki, György fia I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 351, 352. ~ Péter, Laki, János fia, I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 351, 352.
- Kada, Kuda János pozsonyvármegyei birtokos I. 1329. 23.
- Kadarkut (Kadarkwth) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Kakas Domokos királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Kakathi (de Kakath) Márton h. r., majd Moson vm. embere I. 1491. 471; 1492. 476. ~ Zerhas Márton I. 1489. 464.
- Kakukvölgye (Kakukveölgye), Darnóc vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Kalách (Kalach) erdő Győr vm. I. 1482. 439, 440, 441, 442.
- Kalaznyói (de Kalaznyo) Mihály, Sebestyén fia I. 1419. 156. ~ Mihály özvegye, Ilona I. 1419. 156.
- Káldy, Káldi György II. 1648. 267, 269. ~ (de Kald) Imre, Kanizsai László főemberszolgája I. 1470. 358, 359. ~ (de) Káldy) Nagy János h. r. I. 1403. 121. ~ Szél (Zel de Kald) Miklós budai polgár I. 1492. 478.
- Kaldházi (de Kaldhaza) Mihály budai polgár I. 1492. 478.
- Káli (de Kal) Lőrincz, Bythow, (Bythew) fia, h. r. I. 1380. 79, 82, 83.
- Kállói (de Kallo) János, Szabolcs vm. követe I. 1447. 251.
- Kálmán (Kalman) Balázs szigetj. II. 1542. 118. ~ György, inakodi lakos I. 1445. 218. ~ György kócsi jb. I. 1512. 522. ~ János fia János inakodi lakos I. 1445. 218. ~ János özvegye inakodi lakos I. 1445. 218.
- Kalmár (Kalmar) József királyföldi jb. I. 1469. 354. ~ Tamás királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Kálnói (de Kalno) Miklós, Mihály fia I. 1467. 323, 325, 326, 327, 328. ~ László, Miklós fia I. 1467. 323, 325, 328.
- Kálnok (Kalnuk) b. Mosony vm. I. 1380. 78, 79, 80, 81, 82; 1381. 84, 86.
- Kálnoki (de Kalnok) János, Domokos fia, pozsegavári lakos I. 1445. 219. ~ (Kálnoký) Miklós lipottfalvi jb. I. 1489. 461. ~ (de Kalnok) János, Sebők fia I. 1380. 79, 80. ~ János neje, Anyth I. 1380. 78, 79, 80, 81, 82.

- Kalocsai érsekség I. 1406. 140, 143. ~ érsek, Frangepán Ferencz II. 1535. 80. ~ érsek, István, fő- és titkos kancellár I. 1468. 339. ~ érsek, Gábor, fő és titkos kancellár I. 1471. 367. ~ káptalan I. 1477. 413.
- Kamarocz, Beletincz várának tartozéka, Valkó vm. I. 1445. 217.
- Kana, Tamási várának tartozéka, Tolna vm. I. 1482. 434.
- Kanizsa (Kanyisa) mezőváros, Zala vm. 1514. 396.
- Kanizsai (de Kanýsa) György özvegye, Rozgonyi (de Rozgon) Klára I. 1512. 521, 522. ~ (de Kanisa) István főajtónálló-mester I. 1399. 114. II. 1420. 350, 352. ~ János, esztergomi érsek-prímás, örökös gróf, főkancellár I. 1399. 113. ~ János mester, Lőrincz fia I. 1358. 54, 55, 56. ~ (de Kanýsa, Kanyasay, Kanyasay, de Kanisa, de Kaniza) János I. 1514. 533, 535, 538, 539. II. 1513. 389. ~ László I. 1470. 358, 359. ~ László II. 1513. 389, 390, 391, 395.
- Kántor (Kantor) Albert, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 599. ~ (Cantor) Miklós I. Cantor.
- Kánya (Kanýa) Tamási várának tartozéka, Tolna vm. II. 1531. 43; 1658. 299, 302. ~ (Kanýa) Kristóf nagybodaki lakos II. 1591. 207.
- Kányai (de Kanýa, de Kania) Fülöp borskeri (Tolna vm.) birtokos I. 1358. 48, 49, 53.
- Kappros, sylva in territorio possessionis Ásvány (Győr vm.) II. 1543. 143.
- Kápolnásvisnye (Kapolnaswýsnye, Kapolnaswisnye) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Kapornaki konvent I. 1448. 260. II. 1420. 349.
- Kaposi (de Kapos) János, decretorum doctor, egri kanonok I. 1465. 312.
- Káposztásmegyer (Kapoizthas-megyer) b. Pest vm. I. 1467. 324, 326, 327.
- Kaproncza b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1513. 531.
- Kapuvár (Castrum Kapu) II. 1420. 350.
- Karcsay (de Karcha) Ágoston h. r., majd Pozsony vm. embere I. 1491. 471; 1492. 476. ~ Antal zápi jb. I. 1418. 152. ~ (de Karcha) András h. r. I. 1472. 380. ~ Takács (Textor) Miklós I. 1372. 72.
- Karkocz b. Nyitra vm. II. 1568. 193; 1648. 273, 276.
- Károly, Ulrik fia, győrvármegyei szőlőbirtokos I. 1311. 15. 16.
- Károly, I., magyar király (1308—1342.) I. 1317. 16; 1318. 18; 1323. 18; 1324. 19; 1325. 20; 1326. 21; 1326. 24; 1327. 24; 25, 27; 1330. 27, 28; 1339. 31; 1340. 34; 1341. 34; 1342. 34; 1347. 40, 41; 1356. 45; 1358. 46, 48, 49, 52; 1362. 58.
- Karthocz, Sárffő tartozéka, Nyitra vm. II. 1658. 299, 302.
- Kassy (Kassý) Tamás nini (Somogy vm.) lakos II. 1528. 8.
- Kaszás (Kazas) Balázs remetei jb. I. 1456. 287.
- Kathai (de Katha) Izsák, Pest vm. követe I. 1447. 252.
- Kayal (Kaýol, Kayal, Kaýal) b. Pozsony vm. I. 1477. 407, 409, 411. II. 1619. 222.
- Kayali (de Kayal, Kaýaly) Appollónia, Barnabás leánya I. 1476. 403. ~ Barnabás I. 1476. 403. ~ Dorottya, Barnabás leánya I. 1476. 403. ~ Dénes, Lőrincz fia I. 1476. 404; 1477. 407, 408, 410, 411. ~ Dyenes Miklós fia, Miklós I. Miklós. ~ Ilona, Barnabás leánya I. 1476. 404. ~ Lőrincz fia Dénes I. Dénes. ~ Mihály h. r. I. 1467. 330. ~ Miklós, Miklós fia I. 1476. 404; 1477. 410; 1487. 450. ~ Miklós, Dyenes Miklós fia I. 1476. 403. ~ Péter h. r. I. 1467. 330. ~ Bor I. Bor. ~ Borsay I. Borsay. ~ Sáros I. Sáros. ~ Weres I. Weres.

Kayray (Kaŕay) Gergely nagy-
baráti jb. I. 1471. 368; 1472.
374.

Kaza Péter dencsi (Somogy
vm.) jb. I. 1514. 533.

Kazai (de Kaza) Gyula fia
György, lázadó I. 1441. 204.

Kázmér (Kasmer) Bereczk
nagybaráti jb. I. 1471. 368;
1472. 374.

Kázmér (Kazmýe) b. Zemplén
vm. I. 1500. 494.

Kazza János zámolyi (Györvm.)
jb. II. 1543. 142.

Kebles Miklós nyáradai (Györ
vm.) jb. I. 1478. 415.

Kecsen (Kechen) István duna-
szegi jb. I. 1418. 153. ~
Jakab dunaszegi jb. I. 1418.
153.

Kecsey (Kechey) Péter király-
földi jb. I. 1469. 354.

Kecső(d) (Kechewd, Kechew)
b. Tolna vm. I. 1445. 226,
227; 1513. 530.

Kecskés (Keczkes) Balázs ki-
rályföldi jb. I. 1466. 318. ~
János kisbaráti jb. I. 1453.
279. ~ Tamás kisbaráti jb.
I. 1453. 279.

Kecski (de Kecz) Gergely ki-
rályföldi officialis I. 1466.
318.

Keczel (Kechel) b. Somogy vm.
I. 1443. 210; 1445. 216;
1471. 365.

Keczöl (Kechchel) b. Sopron
vm. I. 1514. 536.

Kedhelyi apát I. 1327. 27. ~
monostor (Borsmonostori
czisztercita apátság) Sopron
vm. I. 1326. 24; 1327. 27.

Kedhyda b. Zala vm. I. 1358.
54, 55, 56.

Kékkúti (de Kykkuth) Mihály
fia, Török (Thuruk) János
I. 1416. 150.

Kér (Keer) b. Fejér vm. I.
1368. 50.

Kéri (de Keer) Ledegerus I.
1368. 50. ~ Pál I. 1368. 50.

Keledfalvi (de Keledfalwa) Ko-
rothnay Ágota, György leá-
nya, Szentmartoni (de Zenth-
marthon) Hermann László
mester neje I. 1489. 456. ~
Erzsébet, Györgyleánya, Kür-

tösi (de Kýrthes) Péter neje
I. 1489. 456, 457. ~ György
I. 1489. 456, 457, 458, 459. ~
Pál mester, György fia I.
1489. 456, 457, 458, 459.

Kelemen, bácsi kanonok I. 1445.
219. ~, budai presbyter, Szt.
András apostol oltárának rec-
tora I. 1482. 432. ~ János
darnai jb. II. 1542. 119. ~
mester, a pannonthalmi kon-
vent jegyzője I. 1339. 33. ~
Móricz fia királyföldi jb. I.
1466. 318. ~ Péter darnai jb.
I. 1456. 286. ~ verőczei (We-
rowcze) bíró I. 1495. 485. ~
Farkas lipoltfalvi jb. I. 1489.
460.

Kelethy István királyföldi jb. I.
1466. 318.

Kelevicz (Kelewýcz, Kelewýz)
b. I. 1514. 537, 541.

Kellemesi (de Kellemes) Imre I.
1519. 564.

Kemecse (Kemeche) b. I. 1418.
153.

Kemen, Péter fia, Kemen uno-
kája I. 1405. 128.

Keme, Kemek b. I. 1381. 87,
88.

Kemendi (Kemendj, Kemendý)
Péter h. r. II. 1542. 117, 118,
120, 123, 132; 1552. 177.

Kemenei de (Kemene, de
Kemne, de Keme) János, Se-
bők fia I. 1380. 82, 83; 1381.
84, 85, 86, 87, 88, 89; 1390.
90.

Kemenesmáli (de Kemenesmal)
Gergely h. r. I. 1448. 261, 262.

Kemlői (de Kemlew) Péter h. r.,
majd Komárom vm. embere
I. 1491. 471; 1492. 476.

Kemnei László mosonyi al-
ispán I. 1447. 247.

Kemn(y)e (Kemnye) b. Mo-
sony vm. I. 1526. 603.

Kempnicz, Gálos (Galus) tar-
tozéka, Mosony vm. I. 1485.
446.

Kenderesy Mihály I. 1518. 562.

Kendermedve (Kendermedwe,
Kender Medwe, Kenderes-
medwe, Kender-Medwe, Ken-
deres-Medve) b. Győr vm. I.
1443. 210; 1491. 468, 470;
1492. 477; 1500. 491; 1509.

- 512, 513; 1511. 520; 1512. 527; 1513. 531. II. 1658. 301.
- Kendertó (Kenderthow, Kendertho) p. Fejér vm. I. 1438. 188, 189; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530.
- Kendy Ferencz erdélyi követ II. 1542. 125, 128.
- Kenese b. Veszprém vm. II. 1532. 49.
- Kenesei gyűlés 1532 jan. elején II. 1532. 49.
- Kenesey Péter h. r. II. 1658. 301.
- Kenessei (de Kenesse) Márton, András, a kir. kisebb kanczellária jegyzője II. 1528. 8.
- Kenéz (Kenez, Kenes) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Kengyeles (Kengeles) vize I. 1399. 118.
- Képiró (Kepiro) János, Győr városi Szt.-István-utczai háztulajdonos I. 1525. 593.
- Kerchmeni (de Kerchmen) György, Debregecz-várbeli lakos I. 1445. 219.
- Kerczi (de Kercz) Mátyás, Szabolcs vm. követe I. 1447. 251.
- Kerecseni (de Kerechen) Bálint h. r. I. 1458. 289. ~ Egyed h. r. I. 1458. 289. ~ Miklós h. r. I. 1458. 289.
- Kerecheni (de Kerechen) Zalaý (Szalay) János, pozsonyi főispán, Fogaras földjének örökös ispánja II. 1543. 136, 154; 1544. 155.
- Kerecseni (de Kerechen) Beker, Kozma fia I. 1358. 54, 55.
- Kerek Tamás királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Kerekárok (Kerekarok) b. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520.
- Kerekes András, Héderváry Kata sógora II. 1681. 317, 318. ~ György, Lampért fia I. 1405. 128. ~ Imre, Lampért fia I. 1405. 128. ~ Miklós, Sándor fia I. 1405. 128.
- Kerekegyház (Kerekeghaz, Kerekegyház) b. Pest vm. I. 1485. 447. II. 1648. 272.
- Keresztes Werizlow, János fia, lázadó I. 1388. 102.
- Keresztur (Kerezthur, Kereszthwr) b. Fejér vm. I. 1405. 129, 137.
- Keresztúri (de Kereszthwr) Gergely h. r. II. 1534. 79. ~ (de Kerezthwr) Kozary Péter II. 1533. 62, 63, 64, 65. ~ (de Keresztur) Péter h. r. I. 1453. 277. ~ (de Kerezthwr) Tamás, Borsod vm. követe I. 1447. 252.
- Kerethyei (de Kerethye) Gergely h. r. I. 1447. vagy 1451. 245.
- Kermes Mihály nagybaráti jb. II. 1420. 349.
- Kerthesi (de Kerthes) Ákos budai polgár I. 1492. 478.
- Kertész (Kertez) Illés királyföldi jb. I. 1469. 354. ~ Péter királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Kerthwelesi (de Kerthweles) Benedek I. 1437. 183.
- Kersenghi (de Kersengh) Bertalan, Héderváry László egri pk. főemberszolgája I. 1465. 313.
- Keszői (Kezew) b. Hont vm. I. 1303. 11; 1339. 30, 31.
- Keszi (de Kezew) Péter, Lőrincz fia I. 1362. 58.
- Keszői (de Kezew) László mester, h. r. I. 1509. 514, 515. ~ Gonda Lukács, lázadó I. 1441. 203, 204. ~ György, lázadó I. 1441. 204.
- Kethely (Kethel, Kethhel, Keethel, Ketthel) b. Komárom vm. I. 1433. 175, 176; 1439. 194; 1447. 249; 1485. 447; 1496. 486; 1509. 512, 513; 1513. 529.
- Kevi (Kewý) b. I. 1521. 571, 572.
- Kewchki (de Kewchk) Farkas Ambrus, Vas vm. embere I. 1492. 476. ~ Farkas Tamás budai polgár I. 1492. 478.
- Kewer István, Szokolendrédi (de Zokolendred), tolnavármegyei birtokos I. 1445. 234.
- Kewesnyi (de Kewesnyé) Gergely, Dereskey István procuratora I. 1468. 334, 335. ~

Miklós = Gergely (hibásan)
I. 1468. 334.
Kézdi (Kézdi) székely szék II.
1625. 231.
Keszew I. Keszői.
Keszewi I. Keszői.
Keszow, terra Tolna vm. I.
1527. 27.
Kilian mester, budai kanonok
I. 1445. 220, 232.
Kiliti (Kilithy, Kŷlythŷ) b.
Pozsony vm. I. 1485. 446. II.
1648. 272.
Kinizsi (de Kŷnŷs) Pál, temesi
gróf, az Alvidék kapitánya II.
1490. 379.
Király (Kŷral) István Czobor-
szentmihályi Czobor János fő-
emberszolgája II. 1543. 137.
~ Mátyás királyföldi jb. I.
1466. 318.
Királyfedi sziget (Királyfedŷ-
sziget), Duna szigete, Győr
vm. I. 1473. 386.
Királyföldre (Kerálfelde, Kyralf-
fewlde, Kyralfelde, Kiralf-
felde, Királyfeldew), Győr
városának külvárosa: exte-
rior civitas Jauriensis I. 1448.
262; 1465. 311; 1466. 318,
319; 1469. 354; 1473. 386;
1478. 416.
Királynépi (Kŷralnepŷ) b.
Abaúj vm. [ma: Királynép]
I. 1500. 494.
Kis (Parvus) András, Újvár
váranak gondnoka I. 1476.
402. ~ (Kys) Balázs nagy-
medvei (Győr vm.) jb. I.
1512. 527. ~ (Parvus) Bá-
lint tengöldi (Tolna vm.) jb.
I. 1489. 458. ~ (Parvus) Do-
mokos genyői (Győr vm.) jb.
I. 1450. 267. ~ (Kŷs) Ger-
gely ötvényi (Győr vm.) jb.
II. 1542. 118. ~ (Kŷs) György
II. 1542. 115. ~ (Parvus)
István, Jakab fia, darnai jb.
I. 1456. 286. ~ (Kŷs) János
dencsi (Somogy vm.) jb. I.
1514. 533. ~ (Kŷs) Lőrincz
bodogi (Pozsony vm.) jb. I.
1524. 590. ~ (Kŷs) Máté
kócsi jb. I. 1512. 522. ~
(Parvus) Miklós genyői jb. I.
1450. 267. ~ (Parvus) Mik-
lós, lázadó I. 1441. 203, 204.

~ (Parvus) Miklós nagybaráti
jb. II. 1420. 349, 350. ~
(Parvus) Péter hédervári vár-
nagy I. 1418. 153. ~ (Kys)
Péter tamási várnagy II.
1513. 389. ~ (Kŷs) Péter öt-
vényi (Győr vm.) jb. II. 1542.
118. ~ (Kys) Sebestyén öt-
vényi (Győr vm.) jb. II.
1542. 118.
Kisbajcsi (de Kysbaych) Wrach
I. Wrach.
Kisbarát (Kysbarath, Kysba-
rat, Kisbarath, Kŷsbarathŷ,
Kysbarathy, Kisbarathi, Kŷs-
Barathŷ, Kisbarathi, Kis
Barati, Kis Barati) b. Győr
vm. I. 1361. 56, 57; 1364.
60; 1367. 64; 1368. 67;
1377. 73, 74; 1382. 90, 91, 92;
1418. 155; 1420. 160, 161;
1447. 248, 256, 257, 258;
1471. 368, 369; 1472. 375,
379; 1472. 382; 1474. 393;
1475. 399; 1478. 419; 1489.
460; 1491. 468; 1491. 470;
1492. 473, 477; 1494. 481,
482; 1500. 491; 1511. 520;
1513. 531; 1515. 549, 550;
1518. 558, 559, 560. II. 1635.
244, 246; 1635. 249, 250;
1658. 301; 1681. 318.
Kisbaráti (Szt. Kozma és Dam-
ján) egyház I. 1470. 358. ~
szőlőhegy I. 1681. 320. ~ (de
Kysbarathŷ) Balázs deák,
Héderváry István, győrvár-
megyei alispán főemberszol-
gája I. 1515. 549, 550. ~
Futas Mátyás, Héderváry
János jb.-a és főemberszol-
gája I. 1449. 264, 265.
Kisbodak (Kŷs Bodak) b. Po-
zsony vm. II. 1591. 205, 206,
207, 208, 209.
Kisbodaki földesurak II. 1591.
208. ~ száraz vám I. 1591.
205, 206.
Kis-Csicsva (Kis Chŷchwa) b.
Zemplén vm. I. 1500. 494.
Kis-Cseh (Kŷskeh, Kyschek)
b. Tolna vm. I. 1443. 210;
1445. 216; 1482. 434; 1511.
520; 1513. 530.
Kisfalud (Kysfalud) b. Zala
vm. I. 1468. 340.
Kishorváth (Kyshorwath) Já-

- nos, Korvin-párti főember II. 1490. 378.
- Kiskaraszló (Kyskarazlo) b. Ugocsa vm.) II. 1490. 378.
- Kiskecső (Kyskechew), Pusztakecső, p. Tolna vm. I. 1492. 476; 1511. 520.
- Kismachod b. Pozsony vm. II. 1619. 222.
- Kismarton b. Sopron vm. II. 1634. 242.
- Kismartoni minorita kolostor II. 1681. 316.
- Kismedve (Kysmedwe) b. Győr vm. I. 1476. 400; 1478. 416.
- Kisnamény (Kys Nameen) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Kisrozgony (Kysrozzgon) b. Abaúj vm. I. 1500. 494.
- Kisrozsály (Kys Rosal) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Kis-Szap (Kis-Sáp, Kyszaap) b. Győr vm. I. 1485. 447. II. 1648. 272.
- Kis-Szarvad b. Pozsony vm. I. 1330. 28.
- Kis-Szekeres (Kys Zekeres) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Kis-Szilva (Kyszylwa) Nagyszilva tartozéka, Sáros vm. I. 1500. 494.
- Kistapalóczi (de Kysthapalowcz) János h. r. I. 1495. 484.
- Kistúri Cseh (Cheh de Kysthwr) Bertalan, lázadó I. 1441. 203, 204.
- Kisudvarnoki Kürthy I. Kürthy.
- Kisvál(y)us (Kyswalus) b. Somogy vm. I. 1467. 321.
- Klecsincz (Chlechincz) b. Valkó vm. I. 1446. 240, 241.
- Klepes János, Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402.
- Köblös (Kwblus) Gergely zápi jb. I. 1418. 152.
- Köbölkúti (de Kewbewlkwth) Ambrus mester h. r. I. 1509. 514.
- Kobalnicza (Kobolnycza) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Kóbor (Kobor) Barnabás darnai jb. I. 1489. 461. ~ István darnai jb. I. 1489. 461.
- Kobojzay (de Koboyza) Arady György h. r. I. 1477. 407. ~ Zely Imre h. r. I. 1477. 407.
- Kocs, Kócs (Koch, Kocz) b. Komárom vm. I. 1433. 175, 176; 1439. 194; 1443. 209; 1447. 249; 1485. 447; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 492; 1509. 512, 513, 515; 1512. 522, 523; 1513. 529.
- Kócsi jobbágyok I. 1512. 522, 523.
- Kocszow-i (de Kocszow) György h. r. I. 1420. 161. ~ János h. r. 1420. 161.
- Kökert (Kwkerth) p. Pest vm. I. 1458. 290; 1461. 297.
- Kolchár I. Kulcsár.
- Kolos Imre, Némái, I. Némái. ~ Jeromos, Némái, Komárom vm. követe I. Némái Kolos. ~ László, Jeromos fia I. Némái Kolos.
- Kolthay György h. r. II. 1648. 276. ~ (de Koltha) János, János fia I. 1400. 118.
- Komárom vármegye I. 1433. 175. 1443. 209; 1447. 252; 1450. 268; 1491. 468, 471; 1492. 476, 477; 1500. 492; 1509. 512, 515; 1512. 522, 523, 524; 1513. 529; 1520. 570. II. 1474. 375, 376.
- Komboldos, Hédervára tartozéka, Győr vm. I. 1476. 400; 1478. 416.
- Komjátszegi (de Komjathzegh) László h. r. I. 1496. 487.
- Komoronyik (Komorňk) János II. 1541. 112.
- Komosini (de Komosyn) Albert neje, Katalin I. 1492. 477.
- Komogawyna, város, Zágráb vm. II. 1492. 380.
- Kompolti (de Kompolth) Miklós I. 1467. 328, 329.
- Koncz Lőrincz gyűlvészi jb. II. 1542. 119.
- Kondros b. Pozsony vm. I. 1485. 446.
- Konth Miklós nádor I. 1358. 46, 55; 1366. 62.
- Konthar, zewleo vocata szőlő II. 1531. 42.
- Konthár (Konthar) János, iregi, Hédervár Ferencz jb.-a II. 1531. 42.
- Konrád, Mór testvére I. 1252. 2.
- Kónya (Konya) Ambrus berényi (Somogy vm.) jb. I. 1514. 539.

- Konye bán fia, Frank comes, országbíró I. 1406. 141, 144. ~ bán fia, Simon, főajtón-álló-mester I. 1406. 141, 144.
- Kopancs (Koppancz, Kopanicza, Kwpancz) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 511, 512; 1511. 520; II. 1648. 273, 276.
- Koppay Balázs, Ozora várának várnagya II. 1531. 43.
- Koranth Imre dencsi (Somogy vm.) jb. I. 1514. 533.
- Korbávia I. 1447. 251.
- Korlát (Korlath) b. Nógrád vm. I. 1463. 301, 302.
- Korlátkövi de (Korlathkew) Ozsvát, Ozsvát bán fia II. 1474. 375.
- Kormay Ferencz, Vitám-várbeli (Fejér vm.) birtokos II. 1534. 80.
- Körmendi (de Kermend) Mihály pozsonyi kanonok I. 1467. 331; 1468. 343.
- Kornis Mátyás királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Korogh István, Filpus fia I. 1388. 102; 1406. 144. ~ (de Korogh) János, Filpus fia, országbíró, majd macsói bán, I. 1440. 201; 1445. 230, 231; 1447. 251; 1450. 269, 270. ~ János országbíró neje, Garai Erzsébet I. 1440. 200, 201; 1443. 214.
- Koromzai (de Koromzo) András, Tíborcz fia h. r. I. 1445. 234. ~, Koronczi (de Koromzo, de Koronczo) Barnabás (Barla) h. r. I. 1469. 348. 354. ~ György, h. r. I. 1437. 182. ~ (de Koromzo, de Koromzlo, de Koronzow) Gergely h. r. I. 1449. 264, 265; 1453. 280. ~ István h. r. I. 1453. 280; 1469. 353, 354; 1472. 380, 81. ~ Miklós h. r. I. 1472. 380. ~ Péter h. r. I. 1449. 264; 1453. 280. ~ Sebestyén, Győr vm. követe I. 1447. 252.
- Koronthassy Antal zseli (Pozsony vm.) birtokos II. 1569. 195.
- Korotna (Kroothna) vár So-
- mogy vm. [ma Koroknya] II. 1516. 396.
- Korotnai (de Korothna) János mester, nádori ítélőmester I. 1482. 433; 1487. 454; 1489. 457. ~ István II. 1516. 396. ~ István leánya II. 1516. 396.
- Körtvélyesi (de Kerthweles) János, lázadó I. 1441. 203, 204.
- Korvin János herczeg II. 1490. 379. ~ pártiak II. 1490. 378, 379.
- Kósa (Kosa) Máté püski bíró I. 1524. 590, 951.
- Kosmafalvi l. Kosmafalvi.
- Kospa (Kozpa) b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520. II. 1531. 43.
- Kospay (de Kospa, Kosppay) Balázs, Kospai, Héderváry Ferencz főemberszolgája, ozorai várnagy h. r. I. 1517. 504. II. 1529. 19; 1530. 22, 24. ~ Mihály h. r. I. 1445. 218, 234.
- Kossaczky János I. 1518. 562.
- Kossar Tamás, Mária királyné mosonyi jb.-a 1525. 598.
- Kovács (Kowach) Albert császári jb. I. 1512. 522. ~ Benedek kócsi jb. I. 1512. 523. ~ Benedek püski jb. I. 1524. 590. ~ Fábián hédervári jb. I. 1489. 460. ~ Imre berényi jb. I. 1514. 539. ~ István kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ Jakab berényi jb. I. 1514. 539. ~ Lukács kócsi jb. I. 1512. 523. ~ (Kowacz) Pál királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (Kowacz) Péter császári jb. I. 1512. 522.
- Kovácsi (de Kuachi) Dávid I. 1332. 328, 329.
- Kovacsolcz (Kowaczolcz, Kowacholcz) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Kovaco(v)cz (Kowachowcz, Kovachovcz) b. Pozsega vm. a mai Kovacsevác(?) I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1514. 543.
- Kóvári (de Kowar) Pál mester, nádori ítélőmester I. 1405. 124, 125, 130, 131.

- Kovazár (Kowazar) Gothárd zseli j. b. I. 1489. 461. ~ Péter zseli j. b. I. 1489. 461.
- Kövesd b. Győr vm. I. 1324. 19.
- Kozáry (Kozary) Péter, hütlen (János királyhoz) II. 1532. 50.
- Köz-ér (Kwzer) terra, Győr vm. I. 1447. 258.
- Kozma Demeter püski j. b. I. 1524. 591. ~ Márton püski j. b. I. 1524. 590. ~ (Cosma) Péter királyföldi j. b. I. 1466. 318. ~ Tamás h. r. I. 1514. 536, 537, 538. ~ Tamás püski j. b. I. 1524. 590.
- Kozmafalvi (de Kosmafalwa) János I. 1519. 564.
- Kozmád (Kozmad) b. Tolna vm. [ma : Kozmánd] I. 1443. 211; 1445. 216.
- Krakkói egyetem (studium Craccouiense) I. 1413. 300.
- Krancz János bozini (Pozsony vm.) polgár II. 1552. 180.
- Krapyna, vár (Tótország) II. 1532. 52.
- Krudin (Krodyn) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Kroppó b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Kucski (de Kwchk) Péter Far- kas h. r. I. 1491. 471.
- Kucsodi (Kwchodj) Máté II. 1542. 126.
- Küküllei János fejeérvári pré- post, kir. alkanczellár és archidiaconus I. 1317. 17.
- Kulcsár (Kwlchar) b. Tolna vm. I. 1419. 156.
- Kulcsár (Kwlchar, Kolchar, Kwlcar, Kwczar) Benedek, Héderváry Ozsvát főember- szolgája I. 1458. 289. ~ János darnai j. b. II. 1456. 286. ~ Mátyás darnai j. b. I. 1489. 460. ~ Miklós h. r. I. 1465. 312; 1467. 330; 1468. 343.
- Kumurzanus trencséni alispán I. 1262—5. 3.
- Kun (Kwn) Jakab, Rosali (de Rosal), Zsigmond pécsi pk. főemberszolgája I. 1490. 378.
- Kunyi (de Kwny) Mathusnay Kristóf inotai birtokos II. 1530. 24.
- Kunon (Kwnon) b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Kurd (Kwrd, Kwrth) b. Tolna vm. I. 1443. 209; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491.
- Kupancz l. Kopancs.
- Kupelyancz (Kwpelyancz) b. Pozsega vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 474, 477; 1500. 491.
- Kuprina (Kwprina, Kwprnyia, Kwprynnyia) b. Pozsega vm. I. 1445. 216; 1509. 511, 513.
- Kürt (Kyrth) b. Heves vm. I. 1500. 494.
- Kürthi (Kyrthy, Kyrurthy, Kurthy, de Kyrth) Ambrus, Kisudvarnok, pozsonyvár- megyei szolgabíró II. 1591. 205, 206, 208. ~ János, Beke fia, h. r. I. 1399. 115.
- Kürtösi (de Kyrthes) Nagy György h. r. I. 1458. 289. ~ Péter I. 1489. 457. ~ Péter neje, Keledfalvi Korothnay Erzsébet l. o.
- Küszéni monostor II. 1157. 326.
- Labadi (de Labad) György mes- ter, budai kanonok I. 1509. 515.
- Lábatlani (de Labathlan) Far- kas László I. 1447. 251.
- Lachk Jakab erdélyi vajda I. 1406. 141, 144.
- Laczk Pál darnai j. b. I. 1456. 286.
- Ladomér (Ladomer, Ladamer, Ladomeer, Ladamér) b. Győr vm. I. 1418. 153; 1443. 210; 1471. 363; 1474. 390, 391; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 429, 437; 1483. 443; 1491. 468; 1492. 477; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573. II. 1658. 301.
- Ladomér váradi püspök I. 1274. 9.
- Ládi Bakó (Bako de Laad) Bar- nabás hedrehelyi (Somogy vm.) birtokos I. 1445. 219.
- Laholcz b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Laibach (Krajna fővárosa) II. 1531. 31; 1534. 66, 70, 76.
- Lajos, I., magyar király (1342—1382) I. 1347. 36, 40; 1348.

- 41; 1356. 45; 1366. 60, 62, 63; 1368. 65; 1368. 66, 67, 69; 1371. 70; 1377. 73; 1378. 75; 1380. 82; 1381. 84. ~, II., magyar király (1516—1526) I. 1517. 553; 1518. 557, 560, 562; 1519. 568; 1521. 571; 1522. 574, 575, 578, 580; 1523. 578, 579, 580, 584; 1524. 585, 586; 1524. 589; 1525. 595, 596; 1526. 601. ~ tatai apát II. 1420. 352.
- Lák (Laak) b. Vas vm. I. 1339. 33; 1358. 55, 56; 1471. 363; 1474. 392; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 521. ~ vár Somogy vm. I. 1467. 321; 1523. 579. II. 1531. 42; 1542. 117.
- Lakath András h. r. II. 1537. 99.
- Laki Bakyth Péter I. Bakyth Péter.
- Laki Kaczor I. Kaczor.
- Laki Thwz I. Túz.
- Lampért egri pk. I. 1274. 9.
- Lampért, országbíró, nyitrai és csanádi ispán I. 1323. 19.
- Lamperth Imre királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Laniczai (de Lanÿcza) Miklós, Pozsega vm. követe I. 1447. 252.
- Lanthos Miklós királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Laskay András h. r. II. 1658. 301.
- László csanádi pk. I. 1430. 172. ~ csázmái prépost, titkos kanczellár I. 1356. 45. ~ egri pk. I. 1447. 251; 1465. 311. ~ az Apor nb. Erne ispán fia I. 1309. 12. ~, Fytaas fia, genyői jb. I. 1418. 153. ~ mester, győri prépost I. 1309. 13. ~ győri prépost I. 1464. 308, 309; 1469. 347, 348; 1487. 452, 453. ~ kalocsai érsek, kir. kanczellár I. 1330. 30. ~ losonczy bán fia István I. 1433. 175. ~, IV., magyar király (1272—1290.) I. 1274. 7; 1278. 9; 1284.(?) 10; 1289. 10; 1330. 28, 29; 1349. 42, 43. ~, V., magyar király (1445—1457) I. 1448. 260; 1449. 264; 1453. 276, 278; 1453. 282; 1455. 283; 1456. 285. II. 1455. 369; 1456. 372. ~ (Lazlo) Mátyás, nagybodaki birtokos II. 1591. 207. ~, Mihály fia, ofornadi jb. I. 1318. 153. ~ nyitrai pk. I. 1368. 69. ~ oppelni herczeg, nádor I. 1368. 69. ~, Paulinus fia, h. r. I. 1326. 21. ~ pécsipk. I. 1323. 19; 1330. 30. ~, Pethő fia I. 1448. 261. ~, Philpes fia I. 1406. 144. ~, fejevári keresztetek konventjének vicepraeceptora, majd praeceptora I. 1492. 474, 475, 476, 479; 1493. 481; 1500. 495. ~, Tamás fia, genyői jb. I. 1418. 153. ~ tinini pk. I. 1399. 113. ~, veszprémi pk., királynői kanczellár és királyi alkanczellár I. 1366. 62; 1368. 68. ~ zágrábi pk. I. 1330. 30.
- Lazay (de Laza) János I. 1465. 312.
- Lazy (de Laaz) Jakab, Wokachen fia, beletinczi lakos I. 1445. 219. ~ Wokachen beletinczi lakos I. 1445. 219.
- Lázár mester, fehérvári kanoonok I. 1433. 177; 1438. 189. ~ (Lazar) Mihály lipoltfalvi jb. II. 1343. 142.
- Lazkovcz, Drinócz-vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Lazlo I. László.
- Lázpataka (Lazpataka) folyó Hont vm. I. 1303. 11.
- Lazy Mihály királyföldi jb. I. 1366. 318.
- Lébény, Libény (Lÿ ben) b. Mosony vm. I. 1526. 603.
- Lednychai (de Lednicha) Márk ispán I. 1262—5. 4.
- Leleszi prépost, János I. o.
- Lénárt decretorum doctor, zenggi pk. I. 1399. 113.
- Lengenteif b. Mosony vm. I. 1415. 149.
- Lengez sarjádékai, András, Bedő, Echius, Miklós, Mihály, Póka I. ezeknél.
- Lengyeli (de Lengÿel) Mihály Nógrád vm. követe I. 1447. 252.

- Lengyelek elleni háboru I. 1471. 369.
- Lesskócz (Lesskocz) b. Orbáz vm. I. 1514. 544.
- Leusták mester, kir. testőr I. 1347. 40. ~ mester, udvarmester I. 1387. 99.
- Lévay (de Lewa) János II. 1490. 379.
- Lewkews l. Lökös.
- Lezan László, Pozsega vm. követe I. 1447. 252.
- Lygertheedi (de Lygertheed[?]) István deák, Héderváry István özvegyének főemberszolgája II. 1370. 332.
- Lipcsey (Lýpcheý) Gáspár II. 1542. 120.
- Lipcsey László, Nagylucei, (Lýpcheý de Naghlwche) neje Magdolna II. 1569. 198, 199.
- Lipót, I., magyar király (1657—1705) II. 1658. 295, 297, 298; 1659. 305, 306.
- Lipóti egyház II. 1634. 239; 1681. 312, 317. ~ lutheránus templom elfoglalása II. 1634. 239.
- Lipó(l)falva (Lypolthfalwa, Lipolthfolua, Lipolthfalva, Lypolthfalwa, Lipolthfalwa, Lypolthfalwa, Lypolthffalwa, Lypolthffalwa, Lypolthffalw) b. Pozsony vm. I. 1377. 73, 74; 1382. 90, 91, 92; 1418. 154; 1420. 160, 161, 162; 1443. 210; 1471. 363; 1475. 394; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1486. 448; 1489. 460, 461; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 521; 1521. 573. II. 1542. 119, 134, 135; 1548. 164, 167; 1658. 299, 302.
- Lippai részbirtok I. 1430. 171, 172.
- Lippancz (Lyppancz, Lýpancz, Lypanch) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 467, 470; 1492. 474, 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Lipin(y)e (Lýpýe, Lýppýňa, Lýpye, Lýwpinya, Lýpinye, Lýpnye, Lýpinýe) 1491. 468, 470; 1500. 491; 1509. 511, 513; 1511. 520; 1514. 543.
- Lipje b. Pozsega várának tartozéka, Pozsega vm. (Lyppie, Lýpýe, Lýppýe, Lýpýe) [ma Lipa] I. 1443. 211; 1445. 217; 1491. 467, 470; 1492. 474, 476; 1500. 491; 1509. 511, 512; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Liptay György h. r. II. 1648. 276.
- Liptó vármegye I. 1406. 144; 1447. 252.
- Lócsi (de Loch) János ásványi jb. I. 1418. 153.
- Locsmándi főesperes, János l. o.
- Lodomér l. Ladomér.
- Lökös (Lewkews) Antal kéthelyi jb. I. 1512. 522.
- Lombardia I. 1432. 174.
- Lomna (Lompna) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Lomnicza (Lompnicza) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Lonch fiai I. 1303. 11, 12.
- Lónyay (de Lonýa) András Bereg vm. követe I. 1447. 252.
- Loppažzew, Som, fejevármegyei b. hegyfokán fekvő szőlő II. 1528. 10.
- Lóránd, győri prépost I. 1382. 92; 1384. 97.
- Lórántffy Kata, Alia Sámuel neje, Lórántffy Mihály leánya II. 1627. 234; 1635. 247, 248. ~ Mihály II. 1627. 234; 1635. 248. ~ Mihály neje, Andrassy Kata II. 1627. 234; 1635. 247, 248.
- Lós b. (Sopron m.) II. 1681. 315, 317, 319, 320.
- Lósi (de Loós) Beled mester II. 1420. 352.
- Lósi (de Loós) Viczay János II. 1658. 300. ~ Viczay János neje, Héderváry Katalin, István leánya II. 1658. 297, 300.
- Losonczi bán, László l. László. ~ (de Lossoncz) László II. 1490. 379.
- Lothar, Omodé fia I. 1269. 5, 6.
- Lovas (Lowos) Imre királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Lovászló (Lowazo) b. Baranya vm. I. 1467. 321.

- Lőrincz fia István I. István.
 ~ fia Márton I. Márton. ~
 fia Miklós ásványi jb. I. 1418. 153. ~, Jakab fia I. 1278. 10. ~ (Lerýncz) János darnai jb. I. 1489. 460. ~, Imre fia I. 1326. 24. ~, Gedech fia keszi nemes I. 1303. 11, 12. ~ (Lerýncz) Pál hédervári jb. I. 1489. 460. ~ a szekszárdi konvent tagja I. 1468. 335. ~ fejevári prépost II. 1531. 44. ~ (Leorinch) András, Nebojszai (de Nabojza) II. 1586. 203. ~ András özvegye, Magdolna II. 1586. 203, 204. ~, Miklós fia I. 1435. 179.
- Lőrinczvágása (Lewrýnczwa-gasa) b. Zemplén vm. [ma Vavrincz] I. 1500. 494.
- Lövöldi (Leweld) perjel I. 1437. 181, 182, 183.
- Lugas (Lwgas) b. I. 1448. 260.
- Lukács, András fia genyői jb. I. 1418. 153. ~ deák II. 1533. 58, 60, 61, 62. ~ dubiczai johanniták praeceptora I. 1385. 97. ~ decretorum doctor, egri nagyprépost I. 1465. 312. ~ fia Egyed I. Egyed. ~ fia János I. János. ~ győri örkanonok I. 1464. 309. ~ (Lwkach) István hédervári jb. I. 1489. 460. ~, Márton fia genyői jb. I. 1418. 153. ~, a szekszárdi konvent cantora I. 1419. 156. ~ váradi pk. I. 1406. 141.
- Lukavalczi (de Lwkawalcz) Pál I. 1492. 478.
- Lulyay (de Lwlyá) Bereczk István Somogyvármegyei birtokos II. 1528. 8. ~ (Lwllýa) Chakla Imre h. r. II. 1537. 99. ~ Gamassy Miklós Somogyvármegyei birtokos II. 1528. 8.
- Lumethicza, Darnócz várának tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Lutimstra Mihály kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Lyendel Farkas, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 599.
- Lypolcz (Lýpolcz) vár, Zágráb vm. II. 1492. 380.
- Lypchey I. Lipcsey.
- Machaý Péter királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Mached terra Pozsony vm.(?) I. 1326. 22, 23.
- Macsói al-bánok és bánok I. 1446 körül 239.
- Macsói bán, Héderváry Imre I. 1446. 239. II. 1450. 368; 1455. 371. ~ Maróthy János I. ott. ~ Maróthi László I. ott.
- Maczadoniai (de Mazcadonýa) Ferencz I. 1504. 500. ~ Borbála, Ferencz leánya I. 1504. 500. ~ János, Ferencz fia I. 1504. 500.
- Madach de Dubnicha I. Dubniczai Madács.
- Madár János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Madyk, Bork fia I. 1262—5. 3.
- Magalóczy (de Magalocz) György megyék hirnöke I. 1447. 253.
- Magger Placid András pannonthalmi főapát II. 1651. 289, 290.
- Magnus I. Nagy.
- Magócs (Magoch) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Magyarbős (Magyarbews) b. Pozsony vm. II. 1455. 371.
- Magyarfalva (Magýarfalw, Magyarfalw [ma Magyarfalu puszta] b. Ujvár tartozéka, Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Magyarkánya (Magýarkanýa Magyararkanya, Magýar-Kanýa) b. Tamási várának tartozéka, Tolna vm. [ma Kánya] I. 1443. 210; 1445. 216; 1511. 520; 1513. 530.
- Magyari Tóth (Toth, Thoth de Magýar) Mihály, az óbudai apácakolostor officialisa és főemberszolgája I. 1467. 331; 1468. 343.
- Magyarkomját (Magýarkomíath) b. Ugocsa vm. II. 1490. 378.
- Majadi (de Mayad) István h. r. I. 1496. 487.
- Majkóczi (de Maykocz) Faragó György. Verőcze vm. követe I. 1447. 252. ~ János, Vitus fia, Verőcze vm. követe I.

1447. 252. ~ Ozsvát, Verőcze vm. követe I. 1447. 252. ~ Péter, Verőcze vm. követe I. 1447. 252. ~ Vitus fia János I. o.
- Majthei (de Maÿthe) Gergely, Trencsén vm. követe I. 1447. 253.
- Majos (Malÿos) István, Darai I. Darai.
- Majsa b. (Maysa) Tolna vm., Ozora várának tartozéka I. 1443. 209; 1445. 216, 218, 219, 224; 1471. 365. II. 1543. 150.
- Makáriai püspökség I. 1406. 141, 143.
- Makel Miklós, Miklós bosnyák király talmáni jb.-a I. 1476. 402.
- Makra Gergely, Bélteki özv. Drágffy Bertalanné, Héderváry Dorottya procuratora I. 1509. 516, 518.
- Maky Fábrián császári jb. I. 1512. 522. ~ Imre császári jb. I. 1512. 522.
- Malach András borskeri birtokos I. 1340. 34; 1343. 35. ~ László borskeri birtokos I. 1340. 34; 1343. 35. ~ Miklós borskeri birtokos I. 1340. 34; 1343. 35.
- Malacz Gergely Pozsegármegyei birtokos I. 1445. 219.
- Malihna (Malÿhna) Ujvár várának tartozéka, Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Mal(y)ka, Tamási várának tartozéka, Tolna vm. I. 1511. 520.
- Malomsok b. Győr vm. I. 1473. 386.
- Malomsoki Veres (Rufus de Malunzuk, Mounsuk, Molo-suk) István h. r. I. 1381. 84, 86, 88. ~ (de Malomsok) János budai polgár I. 1492. 478. ~ Patha Mihály budai polgár I. 1492. 478.
- Malomszegi (de Malomzagh) Ozsvát, István fia h. r. I. 1418. 154.
- Malÿhna I. Malihna.
- Mándhida (Mandhyda) v. Zala vm. I. 1358. 55.
- Mansa b. Baranya vm. I. 1445. 236.
- Maraczi (de Maracz) Bernáld budai polgár I. 1492. 478.
- Maraz András h. r. I. 1419. 159.
- Márczadó (Marczado, Maiczado) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1467. 321; 1471. 365.
- Marczaly (de Marczali) Borbála, Héderváry Imre bán neje, ~ István leánya I. 1487. 454; 1495. 483, 485. ~ Dénes bán I. 1495. 483, 485. ~ György bán I. 1471. 363, 364. ~ Imre, Vojd fia, kir. főajtónálló mester I. 1447. 251. ~ István, Dénes fia I. 1487. 454; 1495. 483, 485. ~ László, György bán fia, Héderváry Pál veje I. 1471. 363, 364; 1476. 400, 401; 1478. 416, 417, 421; 1482. 429, 430. ~ Vojd I. 1447. 251.
- Marczaltó (Marczaltew) b. Győr vm. I. 1470. 358.
- Marczaltói (de Marczalthew) János I. 1469. 352. ~ Mihály h. r. I. 1472. 380. ~ Miklós, János fia, fajszi Ányos Mihályné asszonynak és leányainak procuratora I. 1469. 352. II. 1492. 380. ~ Miklós neje, Himfy Ilona I. 1468. 340, 341, 342; 1469. 351, 352. II. 1492. 380.
- Margit, Lengyelországi Szaniszló leánya, Héderváry Miklós neje I. 1379. 77, 78.
- Margitinócz(i) (Margitinocz, Margytinocz) b. Valkó vm. I. 1446 körül, 240, 241.
- Margitszigeti apáczaak (religiosae dominae sanctimonialium de Insula leporum) I. 1435. 179.
- Mária magyar királyné IV. Béla neje I. 1269. 4—5.
- Mária magyar királynő (1382—1395) I. 1389. 102; 1406. 138. II. 1383. 337. ~ magyar és cseh királyné, II. Lajos neje I. 1525. 598, 599; 1526. 602, 604.
- Maria-Zell (Cel) II. 1681. 317.
- Marienthal (Tal) II. 1681. 317.
- Márk fia Mátyás I. Mátyás. ~ fia Mihály I. Mihály. ~, led-

- nichai ispán, vágvidéki birtokos I. 1262—5. 4.
- Márk Tamás, Héderváry Ferencz officialisa I. 1489. 460, 461, 463.
- Márka, ezüst I. 1269. 5; 1303. 11. II. 1531. 44; 1549. 171.
- Márka I. 1368. 66; 1381. 89; 1378. 74; 1405. 128.
- Markházi (de Markhaza) András, János fia h. r. I. 1433. 176. ~ Bereczk h. r. I. 1450. 267. ~ Mihály h. r. I. 1433. 176. ~ Miklós, János fia h. r. I. 1433. 176. ~ Tamás h. r. I. 1433. 176; 1450. 267.
- Markos Balázs, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598. ~ István, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598. ~ János, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598. ~ Tamás bíró, Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402.
- Márkus (Marcus) János nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Tamás nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ (Markws) Tamás kócsi jb. I. 1512. 522.
- Maróthy (de Maroth) János macsói bán, majd lázadó I. 1399. 114; 1406. 141, 144; 1441. 204. ~ László macsói bán I. 1445. 219. ~ László macsói bán fiának, Mátyus özvegye, Horogszegi Szilágyi Margit, Ozsvát leánya I. 1504. 499; 1505. 504.
- Marton (Martohn) b. Tolna vm. I. 1443. 209; 1482. 434. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530. II. 1530. 21, 22, 23, 25; 1531. 42; 1543. 150.
- Márton (Marthon) Ambrus kéthelyi jb. I. 1512. 522. ~ Benedek kéthelyi jb. I. 1512. 522. ~ János kéthelyi jb. I. 1512. 522. ~, nyitrai presbyter, Szent Ilona királynő oltárának rectora I. 1477. 408.
- Márton fejevári keresztetek konventjének cantora I. 1493. 481.
- Márton mester, Tamás ispán fia I. 1231. 1. ~ trencsényi hadnagy I. 1262—5. 3.
- Martonosi (de Martonos) Pesthényi Gergely országbíró II. 1530. 24, 27; 1537. 92.
- Matha István Torontál vm. követe I. 1447. 252. ~ Ozsvát Torontál vm. követe I. 1447. 252.
- Máté (Mathe) Imre dencsi jb. I. 1514. 533, 534. ~ sebenicói pk. I. 1366. 62. 1368. 69.
- Maternus erdélyi pk. I. 1399. 113.
- Mathy Domokos császári jb. I. 1512. 522.
- Matusek András pápai főesperes, győri kanonok II. 1681. 310, 315.
- Mátyás az egri Szentháromság oltárának rectora I. 1465. 311, 313. ~ budai éneklőkanonok I. 1445. 220. ~ főherczeg, majd Magyarország kormányzója II. 1606. 213; 1607. 214, 215; 1608. 215, 216, 218. ~ (Mathyas) Illés darnai jb. I. 1524. 590.
- Mátyás, I., magyar király 1458—1490) I. 1458. 287, 290; 1460. 293; 1461. 294, 295, 296, 298; 1464. 304; 1466. 314, 315, 316, 317; 1467. 321, 323, 329; 1468. 332, 336, 337, 340; 1469. 346, 351, 353, 355; 1471. 366, 369, 370, 372; 1472. 374, 378, 381; 1475. 395, 398; 1476. 401; 1477. 406, 407, 410; 1478. 414, 417; 1480. 424; 1481. 426, 427; 1482. 431, 436, 439; 1483. 442; 1485. 445, 446, 449; 1489. 456, 460. II. 1462. 372; 1463. 372; 1471. 374; 1474. 375; 1484. 377; 1490. 378. ~, II., előbb főherczeg I. o., majd magyar király (1608—1619) II. 1610. 219; 1611. 219, 220. ~ Márk fia, győrmegyei szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~, mester, vaskvári kanonok I. 1453. 277. ~ veszprémi kanonok I. 1309. 13. ~ veszprémi pk. I. 1446. 239.
- Mátyásföldre (Mathyasfewlde, Mathyasfelde, Mathiasfewlde) p. Komárom

- vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520; 1513. 531.
- Mátysufalvi (de Mathwsfalwa) Mátyás I. 1519. 564.
- May-, Maŷ- I. Maj-.
- Maysnar István, Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402. ~ János Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402.
- Mecsér (Meczer) b. Mosony vm. I. 1526. 602, 603.
- Medve (Medwe, Medue) b. Győr vm. I. 1418. 152, 153; 1443. 210; 1469. 355, 356, 357; 1471. 363; 1475. 398; 1477. 406; 1478. 415; 1482. 430; 1486. 448; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531. II. 1542. 119, 120; 1420. 350.
- Medve (Medwe) Jakab ladaméri jb. I. 1474. 391.
- Medvei egyház II. 1681. 312, 317.
- Medvei jb.-ok: Bereczk, Lukács fia János fia; Demeter diák; János Lukács fia; János Mihály fia; Lukács; Péter, Lukács fia János fia; Péter Mihály fia János fia II. 1420. 352.
- Meggyesireg (Megges Iregh, Megesyregh, Megies-Ireg, Meggyeswruh, Megyesireg, Meggyesyrewgh) b. Tolna vm. I. 1419. 156, 160; 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530.
- Megyeri (Megerŷ) Miklós királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Megyerŷ Pál kisbodaki birtokos II. 1591. 207.
- Megyeri Varjú (Varyw de Megyer) Gergely Győr vm. alispánja I. 1435. 179.
- Megyesy (de Megyes) Márkus, Héderváry Miklós procurator I. 1482. 431, 433.
- Méhes István h. r. II. 1658. 301.
- Méhesi (de Mehees) Mize Pál, presbyter, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
- Mekcsei (de Mekche) János nádori kiküldött I. 1471. 367.
- Mény (Men, Meen) b. Tolna vm. I. 1327. 27; 1443. 210; 1445. 216.
- Meszesaljai (de Mezesallya) János h. r. I. 1391. 105, 106.
- Ménfői (Menfeu) Győr vm. egyház I. 1311. 14, 16.
- Merche terra Győr vm. I. 1311. 15.
- Méreg (Mereg) Gallus királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Mérey (de Mere) János Marczali László procurator I. 1478. 421. ~ (de Mere) Mihály nádori helytartó II. 1528. 7; 1552. 181; 1564. 187; 1568. 192.
- Mernyik (Mernŷk) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Mesko nyitrai pk. I. 1330. 30.
- Mesteri Herrand fia, Móricz I. 1344. 35; 1345. 35.
- Mészáros (Mezaros) Farkas hédervári jb. I. 1489. 461. ~ ~ György hédervári jb. I. 1489. 461. ~ ~ Lukács kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ ~ Márton berenczi (Nyitra vm.) jb. II. 1624. 229. ~ ~ Mihály királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (Messaros) Simon lipoltfalvi jb. II. 1542. 118. ~ (Mezaros) Ulrich nagybodaki jb. II. 1591. 207.
- Meszes (Mezes) Bálint I. 1453. 279.
- Meztegnyó (Mezthegnŷew) város I. 1514. 537; 1514. 541.
- Meztegnyői Szerecsen (Zerechen de Mezthegnŷew) György Szepes vm. követe I. 1447. 251.
- Mihalkai Horváth (Horwath de Myhalco) István I. 1519. 564.
- Mihály, Bedő fia, Lengez sarjadéka I. 1330. 27, 28. ~ comes, András fia, debregeszthi várnagy I. 1309. 13. ~ egri pk. I. 1366. 62; 1368. 69. ~ fia Domokos I. Domokos. ~ fia János I. János. ~ gálszécsi káplán, presbyter I. 1519. 568. ~ gálszécsi plébános, a szabad művészetek baccalaureusa I. 1519. 568. ~ győri olvasókanonok I. 1477. 259; 1464. 308, 309. ~

- győri éneklőkanonok I. 1464. 308, 309. ~ István fia I. 1289. 10. ~ János fia h. r. I. 1418. 154. ~, Lőkös fia, János győri pk. procuratora I. 1396. 110. ~, Márkus fia, kisbaráti jb. II. 1420. 350. ~, Móricz fia királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ nyitrai pk. I. 1399. 113. ~ scardoniai pk. I. 1366. 62; 1368. 69. ~ szabó I. 1465. 313. ~, a fejevári keresztesek konventjének lectora I. 1493. 481. ~, Vras fia szőlőbirtokos I. 1311. 15.
- Mihel Mihály bodaki jb. I. 1456. 286.
- Mihnye (Mihnÿe) Sándor, a havasalföldi Oláhország fejedelme II. 1625. 231.
- Mikch vagy Miklós (Prodanić Mykch), Szlavónia bánja, a Nádasdy-család őse I. 1323. 19; 1330. 30.
- Mikes (Mykes) István, Miklós bosnyák király salmani jb.-a I. 1476. 402.
- Miklós, Anchol fia szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ bosnyák király I. 1476. 401, 402, 404, 405. ~, Echius fia, Lengez sarjadéka I. 1330. 27, 28. ~ erdélyi vajda I. 1274. 9; 1368. 69. ~, Monoszlai, esztergomi érsek I. 1366. 61, 62. ~ fia Albert I. Albert. ~ fia Bereczk I. Bereczk. ~ fia Farkas (Wulingus) I. Farkas. ~ fia János I. János. ~ fia István I. István. ~ fia Lőrincz I. Lőrincz. ~ főpohárnokmester I. 1274. 9. ~ győri olvasókanonok I. 1367. 65. ~ győri pk. I. 1323. 19; 1330. 30. ~ győri pk. dézsma-szedője I. 1327. 27. ~, Her-rand fia, Héder nb. I. 1326. 20. ~ korbáviai pk. I. 1399. 113. ~, Lőrincz fia ásványi jb. I. 1418. 153. ~ mester, győri főispán, Dénes ispán fia Héder nb. I. 1309. 12; 1326. 20. ~ mester, győri kanonok, a Várkuni-testvérek procuratora I. 1353. 44. ~ mester, pápai főesperes,
- győri kanonok I. 1472. 381. ~ mester, Omodé fia I. 1310. 14. ~ nádor és soproni ispán II. 1210. 326. ~ (Giletfi Mik-lós) nádor I. 1352. 43; 1353. 44; 1368. 50, 51, 53. ~, nyit-rai választott pk. I. 1447. 251. ~, országbíró, keczkei ispán I. 1274. 9. ~, pap, az alsóki egyház rectora I. 1381. 84, 88. ~ presbyter, a budai káptalan tagja, Péter és Pál oltá-rának rectora I. 1324. 587. ~ pannonhalmi konvent can-tora I. 1339. 33. ~, Péter fia I. 1269. 4. ~ pozsonyi ispán I. 1323. 19; 1330. 30. ~, Szent ~-ről nevezett feje-vári egyház prépostja, Orbán I. 1478. 414. ~ Szlavónia bánja I. Mikch. ~ tinnini pk. I. 1366. 62; 1368. 69. ~ trauai pk. I. 1366. 62; 1368. 69. ~, Vras fia szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ warani plébá-nos és vicearchidiaconus I. 1519. 564, 568. ~ zárai érsek I. 1366. 62; 1368. 69.
- Miklósdorf (Myklousdarf) [ma Miklósfalu] b. Mosony vm. I. 1381. 89, 90.
- Myklóssa Máté nagyberényi bíró II. 1513. 390.
- Miksa, I., császár I. 1491. 466. ~, (II), császár és magyar király (1564—1576.) II. 1569. 197, 199; 1575. 200.
- Milkowcz b. Orbáz vm. I. 1514. 544.
- Mindszent (Mendzenth) b. Mo-nyorókerék tartozéka II. 1297. 328.
- Mindszentfalva (Mendzenth-falwa, Menthzenthfalwa) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1471. 365.
- Mindszenti (de Minthzenth) Be-lyer Ozsvát I. 1469. 353.
- Mindszenti (de Mendzenth) Imre h. r. I. 1496. 487.
- Mindszentutcza (Mÿndzenth-wcza) Buda városában I. 1504. 499.
- Miskolczi (de Myskolch) Bors ispán, Illés fia I. 1368. 50.
- Miszár (Mÿzar, Myzar), Ujvár tartozéka, Somogy vm. I.

1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
Mocz Gergely hédervári jb. I. 1489. 460.
Mogor Mihály bíró, a király jb.-a II. 1552. 180.
Mogza fia, Pál I. 1353. 45.
Mohorai (de Mohora) János h. r. I. 1445. 227.
Moka Péter kócsi jb. I. 1512. 523.
Molnár (Molendinator) Albert genyői jb. I. 1418. 152.
Molnár (Molnar) Benedek darnai jb. I. 1489. 461. ~ Elek remetei jb. I. 1524. 590. ~ István bodogi (Pozsony vm.) jb. I. 1524. 590. ~ Kelemen genyői jb. I. 1450. 267. ~ László bodaki jb. I. 1456. 286.
Molnos-Szecső(d) (Molnoch-Szechew, Molnoch-Szechewd) b. Vas vm. I. 1433. 175, 176, 177, 178; 1477. 413, 414.
Monorfalvi (de Monorfalwa) Patha Mihály I. 1469. 353.
Monoszlai Tamás leánya, Nabuth I. 1278. 10.
Monyorókerék (Monorokerec) b. II. 1297. 328.
Monyorókeréki (de Monyarókerek) Elderboh I. Elderboh. ~ Erdődi Péter I. Erdődi.
Monyorós (Monyorocz) b. Zemplén vm. [ma Mogyoróska] I. 1500. 494.
Monyorósi (de Monyoros) Bertalan h. r. I. 1491. 472. ~ György h. r. I. 1491. 472. ~ János h. r. I. 1491. 472.
Mór I. 1252. 2.
More Fülöp egri prépost I. 1519. 569.
Morgay Mihály özvegye, Katalin II. 1528. 7, 9.
Móri (Moorý), Héderváry Ferencz nemesi curiája Tolna vm. II. 1531. 42.
Móricz (Morocz) Antal pozsonyvármegyei szolgabíró II. 1591. 208.
Móricz Farkas pozsonyvármegyei alispán II. 1624. 228.
Móricz fia Bálint I. Bálint. ~ fia János I. János. ~ fia Kelemen I. Kelemen. ~ fia Mihály I. Mihály. ~ János bodaki jb. I. 1456. 286. ~ László II. 1490. 379. ~ tárnokmester I. 1269. 6. ~ (Morýcz) Péter püspöki jb. I. 1524. 591.
Morocz I. Móricz.
Moroczhelyi (de Moroczhel) Farkas I. Farkas. ~ (Moroczhely) János szentpáli kereskedő II. 1513. 392. ~ Pál szentpáli kereskedő II. 1513. 392.
Moroczhida-i (Moroczhyda) (Győr em.) plébános I. 1470. 358.
Morvaország I. 1255. 2.
Mosony b. Mosony vm. I. 1525. 599.
Mosony vármegye I. 1380. 79; 1381. 85, 86, 89, 90; 1447. 244; 1511. 521; 1513. 531; 1521. 571, 573; 1525. 599, 603. II. 1548. 164; 1650. 282; 1658. 299, 302.
Mosonyi ispánság I. 1447. 244. ~ jobbágyság I. 1525. 598, 599.
Moys nádor és soproni főispán I. 1270—72. 7.
Moys somogyi ispán I. 1274. 9.
Mrachny vár Pozsega vm. I. 1514. 548.
Mrathay vár Pozsega vm. I. 1514. 544.
Musly (de Musly) Pál h. r. I. 1469. 348.
Mykch, a királyné tárnokmestere, sárosi és zempléni ispán I. 1323. 19.
Myke fia Péter I. Péter ~ fia Sándor I. Sándor.
Myko bán fia Benedek I. Benedek. ~ bán unokája János I. János. ~ bán unokája Péter I. Péter.
Mykolai (de Mykola) Mihály, István fia h. r. I. 1387. 100.
Myske fia István I. István.
Myse István nagymedvei (Győr vm.) jb. I. 1512. 527.
Myskolczi I. Miskolczi.
Myzaar I. Miszár.
Nabuth I. Monoszlay Tamás leánya.
Nádasdi Darabos I. Darabos.
Nádasdy (Nádasdi) Ferencz II.

1681. 318. ~ Pál gróf özvegye I. Révay Judith.
 Nadaljai (de Nadallja) János budai polgár I. 1492. 478.
 Nagy (Nagh) Ádám, Czobor-szentmihályi Czobor János főemberszolgája II. 1543. 137. ~ Albert nagymedvei jb. I. 1512. 526. ~ (Magnus) Ambrosus nagybaráti jb. I. 1471. 368.; 1489. 464. ~ (Nagh) András császári jb. I. 1512. 522. ~ (Nagh) Balázs budai polgár I. 1492. 478. ~ (Nagh) Balázs püski jb. I. 1524. 590. ~ (Nagh) Dénes, Poroszlói (de Porozlo), Hédeváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554. ~ Gergely nagymedvei jb. I. 1512. 527. ~ (Nagh) Gergely darnai jb. I. 1524. 590. ~ (Magnus) György darnai jb. I. 1456. 286. ~ (Magnus) György királyföldi officialis I. 1466. 318. ~ (Nagh) György szécséni lakos I. 1514. 537, 541. ~ (Nagŷ) István zámolyi (Győr vm.) jb. II. 1543. 142. ~ (Magnus) János, Lőrincz fia, zseli jb. I. 1456. 287. ~ ~ (Nagh) Kelemen püski jb. I. 1524. 591. ~ (Magnus) Lőrincz zseli jb. I. 1456. 287. ~ (Nagh) Lőrincz hédevári jb. I. 1489. 461. ~ Lőrincz fia János I. o. ~ (Magnus) Máté zseli jb. I. 1456. 287. ~ (Magnus) Mátyás zseli jb. I. 1456. 287. ~ (Magnus) Mihály zápi jb. I. 1418. 153. ~ (Magnus) Mihály, Rozgonyi György pozsonyi főispán főemberszolgája I. 1450. 274. ~ (Magnus) Miklós királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (Magnus) Erzsébet, Felső-nebojszai (de Felsewneboyza), ~ Pál leánya I. 1447. 242. ~ (Magnus) János, Felső-nebojszai (de Felsewneboŷza), ~ Pál fia I. 1447. 242. ~ (Magnus) Pál Felsőnebojszai (de Felsewneboŷza), felsőnebojszai birtokos I. 1447. 242. ~ (Magnus) Pál nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~

(Magnus) Péter nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 375. ~ (Nagŷ) Péter, Hédeváry Ferencz szolgája II. 1531. 42, 44. ~ (Nagh) Sebestyén hédevári jb. I. 1489. 461. ~ (Nagh) Vincze szécséni lakos I. 1514. 537, 541.
 Nagyabonyi (de Naghabon) Gervasius, Mihály fia I. 1489. 463. ~ Vég (Weg de Naghabon) Gergely I. 1489. 463.
 Nagybajcsi (de Naghbaŷcz) Ráfáel budai polgár, h. r. I. 1491. 471; 1492. 478.
 Nagybarát(i) (Nogbarathŷ, Nagybarathy, Naghbarathŷ, Nagbaraty, Nogybarathy, Nagbarath, Nogybarath) b. Győr vm. I. 1378. 74, 75; 1419. 158; 1447. 256, 257, 258, 259; 1449. 264; 1450. 272; 1453. 279, 282; 1469. 347; 1471. 368; 1472. 374, 375. II. 1420. 349, 350, 351.
 Nagybaráti Csege (Chege) I. Csege.
 Nagyberény I. Berény.
 Nagybodak (Nagy Bodak) b. Pozsony vm. II. 1591. 207.
 Nagy-Cseh (Naghcheh, Nagcheh, Nagchew) b. Tolna vm., Tamási várának tartozéka I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
 Nagykaraszló (Naghkarazló) II. 1490. 378.
 Nagysarlói Borjú (Borŷw de Nagsarlo) I. Borjú.
 Nagylúcsei (de Naghluche) Balázs, Orbán öcsce I. 1482. 437, 438, 439, 440, 441, 442; 1485. 445, 446. ~ Benedek I. 1482. 437; 1485. 445, 446. ~ Damján, János fia I. 1482. 437; 1485. 445, 446. ~ Ferencz, Benedek fia I. 1482. 436, 437; 1485. 445, 446. ~ János I. 1482. 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442; 1485. 445, 446. ~ Ilona, Balázs lánya I. 1482. 437. ~ Katalin, János lánya I. 1482. 437. ~ Kelemen, János fia I. 1482. 437, 1485. 445, 446. ~ László, Balázs fia I. 1482. 437; 1485.

- 445, 446. ~ Orbán győri pk. és kincstartó I. 1482. 436, 437, 738, 439, 440, 441, 442; 1485. 445, 446, 447; 1520. 570. ~ Orbán, János fia I. 1485. 445, 446. ~ Tamás, János fia I. 1482. 437; 1485. 445, 446. ~ Dóczy (Dochy) I. Dóczy. ~ Lipcsey (Lypchej de Naghlwche) I. Lipcsey. Nagymedve (Nagy - Medwe, Nagh Medwe) b. Győr és Pozsony vm. I. 1512. 527; 1521. 573. II. 1548. 164, 167. Nagymihályi Ferencz h. r. II. 1648. 276. Nagypadáni Bodó I. Bodó. ~ Fogas I. Fogas. ~ nemesek I. 1435. 179. Nagyság (Nagsaagh, Nagsag, Nagsagh) b. Tolna vm. II. 1530. 20, 21, 22, 24, 25. Nagyszilva (Naghzylwa) b. Sáros vm. I. 1500. 494. Nagyszombat város, Pozsony vm. I. 1450. 274, 275; 1467. 331. II. 1622. 223, 224. Nagytalálóczi (de Naghtapalowcz) János h. r. I. 1495. 484. Nagytárkányi (de Naghtarkan) Péter Zemplén vm. követe I. 1447. 251. Nagyváthy (de Nagwath) Antal, nádori secretarius II. 1528. 7, 9, 10, 11. Nagyváradi város II. 1537. 95, 96, 97, 98, 99. Nagyvölgyi (de Naghwewlgh) László. Bodrog vm. követe I. 1447. 252. Nándor (Nándor) Albert, Pál fia darnai jb. I. 1489. 460. ~ Illés darnai jb. I. 1489. 460. ~ Imre darnai jb. I. 1456. 286. ~ István darnai jb. I. 1489. 460. ~ Kozma darnai jb. I. 1456. 286. ~ Lukács darnai jb. I. 1456. 286. ~ Pál darnai jb. I. 1456. 286; 1489. 460. ~ Ulrik, Pál fia darnai jb. I. 1489. 460. Nándorfehérvár vára I. 1523. 584. II. 1543. 151; 1548. 167. ~i bán I. Héderváry Ferencz. ~i bánság I. 1519. 568, 569. Nazpali (de Nazpal) László I. 1447. 251. Nebáncs (Nebanch) b., Ujvár tartozéka I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365. Nebojsza (Neboyza, Nebojsza, Neboisza) b. Pozsony vm. I. 1439. 191, 193; 1473. 384; 1508. 510. II. 1681. 318. Nebojszai Balog I. Balog. ~ Bor I. Bor. ~ Lőrincz I. Lőrincz. ~ Jakab h. r. I. 1467. 330, 331; 1468. 343; 1477. 407, 409. ~ István I. 1477. 407, 409. ~ János I. 1477. 407, 409. ~ Mihály h. r. I. 1468. 343. ~ Miklós, László fia I. 1473. 384. ~ Sebestyén I. 1477. 407, 409; 1487. 450. ~ Simon I. 1487. 450. ~ Tamás, László fia I. 1473. 384; 1477. 407, 409; 1487. 450. ~ Zwthko I. Zutkó. Nedelistye b. Valkó vm. I. 1446. 240, 241. Nemczi b. Bars vm. II. 1658. 299, 302. Nemegh I. 1514. 534, 536, 540. Neszmély (Nezmel) b. I. 1518. 560, 561. Némái (de Nema) András h. r. I. 1481. 428. ~ Balázs h. r. I. 1437. 182; 1453. 280. ~ Gáspár h. r. I. 1473. 182. ~ György h. r. I. 1404. 123. ~ György deák I. 1525. 592. ~ György özvegye Erzsébet I. 1525. 592, 593. ~ István, György deák fia I. 1525. 592, 593. ~ Lőránd I. 1464. 306. ~ Lukács I. 1464. 306, 307. ~ Mátyás h. r. I. 1437. 182. ~ Mihály h. r. I. 1403. 121; 1404. 123; 1437. 182. II. 1438. 363. ~ Pál, Lukács fia I. 1464. 306, 307. ~ Kolos Imre, Jeromos fia I. 1449. 266. 1450. 271. ~ Kolos Jeromos I. 1449. 266; 1450. 266, 267, 269, 271. II. 1455. 370, 371. ~ Kolos László, Jeromos fia I. 1449. 266; 1450. 266, 267, 271. II. 1455. 370, 371. ~ Nagy (Magnus) Ozsvát budai polgár I. 1492. 478. ~ (Thoth) Mihály, Héderváry István főemberszolgája I. 1524. 590. Némavölgye (Nemawelgye, Ne-

- mawelgye) b., Hédervára tar-
tozéka, Győr vm. I. 1491.
468, 470; 1499. 477; 1500.
491; 1511. 520.
- Németh (Nemeth) Bálint király-
földi jb. 1466. 318. ~ Ferencz
nagybaráti jb. I. 1471. 368;
1472. 374. ~ György király-
földi jb. I. 1466. 318. ~
György kendermedvei jb. I.
1512. 526. ~ György, Mária
királyné mosonyi jb.-a I.
1525. 599. ~ István zápi jb.
I. 1418. 152. ~ István ki-
rályföldi jb. I. 1466. 318. ~
János kisbaráti jb. I. 1453.
279. ~ (Nemuth) János, Já-
nos fia II. 1371. 332. ~ Lő-
rincz darnai jb. I. 1524. 590.
~ Mihály lipótfalvi jb. II.
1542. 118. ~ Mihály nagy-
baráti jb. II. 1420. 349. ~
Mihály királyföldi jb. I. 1466.
318. ~ (Theotonicus) Miklós
szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~
Péter lipótfalvi jb. I. 1489.
460. ~ Tamás királyföldi jb.
I. 1466. 318.
- Németi (Nemethy, Nemethy)
vár, Valkó vm. I. 1443. 211;
1445. 217, 218, 219, 224;
1471. 365.
- Németbős (Nemethbews) b. Po-
zsony vm. II. 1455. 371.
- Németkánya (Nemethkanyo) b.
Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Németújvári klostrom II. 1681.
316.
- Nezsider (Newsidel) b. Vas vm.
I. 1524. 588, 589.
- Nikápolyi ütközet (1396 szept.
28.) I. 1399. 112; 1406. 139.
- Nilas I. Nyilas.
- Nógrádvármegyei nemesség I.
1437. 183.
- Nógrád vm. I. 1447. 252; 1500.
494. ~ vm. főispánja, Wer-
bóczy István II. 1536. 82.
- Nonai püspökség I. 1406. 141,
143.
- Nostorff b. I. 1415. 149.
- Novák (Novak, Mowak, Nonak,
Nowak) b. Mosony vm. I.
1284(?) 10; 1471. 363; 1476.
400; 1477. 406, 412; 1478.
416; 1482. 430, 437; 1483.
443; 1491. 468, 471; 1492.
477; 1500. 492; 1509. 512;
1511. 521; 1513. 531; 1521.
573. II. 1548. 164; 1658. 299,
302.
- Nováki (Nowaky) Domokos
zseli jb. I. 1489. 460.
- Nürnbergi (de Nerunberga)
György, Hertmann fia I.
1439. 191. ~ Hertmann I.
1439. 191. ~ János, Hert-
mann fia I. 1439. 191.
- Nyakatlan (Nyakathlan) Mik-
lós, Baranya vm. követe I.
1447. 251.
- Nyárad b. Győr vm. I. 1478.
415; 1485. 447.
- Nyáry (Nyáry) Bernát, Lajos
fia II. 1569. 197, 199. ~
Dorottya, Amadé Lénárt öz-
vegye II. 1566. 189; 1568.
192, 193, 194. ~ Ferencz II.
1542(?) 113, 124. ~ Ilona,
Amadé Lénárt neje, Héder-
váry Lőrincz özvegye II.
1554. 184, 185. ~ Imre, Lajos
fia II. 1569. 197, 199. ~ Ist-
ván, Lőrincz fia II. 1569. 197,
199; 1624. 229. ~ (de Nyár)
János h. r., majd Somogy
vm. embere I. 1491. 472;
1492. 476. II. 1542. 113. ~
János, Lajos fia II. 1569. 197,
199. ~ Lajos, Bedegi (de
Bedegh) II. 1569. 197, 198. ~
Lőrincz, Bedegi (de Bedegh)
kapitány II. 1542. 125; 1569.
197, 198. ~ Lőrincz, Lőrincz
fia II. 1569. 197, 199. ~ Mi-
hály, Lajos fia II. 1569. 197,
199. ~ Miklós, Lajos fia II.
1569. 197, 199. ~ Pál II.
1569. 197, 199. ~ Péter II.
1569. 197, 199. ~ Zsigmond
II. 1569. 197, 199.
- Nyék vára Tolna vm. I. 1419.
156.
- Nyéky (de Nyek) Pál, Pozsony
vm. szolgabírája II. 1402.
343, 344.
- Nyilas (Nilas, Nylas, Nylas) b.
Tolna vm. I. 1406. 137; 1443.
209; 1468. 333; 1500. 491;
1511. 519; 1513. 530. II.
1543. 150.
- Nyiry (de Nyr) János lázadó I.
1441. 204.
- Nyírség (Nyr) I. 1405. 127.

- Nyitra vármegye I. 1447. 253.
II. 1566. 189; 1568. 193;
1569. 198; 1619. 222; 1635.
248; 1648. 273, 274, 276;
1650. 283; 1658. 299, 300,
301, 302.
- Nyitray (de Nytria) Péter, az
egri Szt. Kereszt oltár rectora
I. 1465. 311, 331.
- Nyitrai káptalan I. 1262—5. 4;
1361. 57; 1364. 59; 1468.
332, 344; 1469. 349, 350;
1473. 384; 1477. 406, 407;
1508. 509.
- Nyul (Nŷul, Nywl) b. Győr vm.
I. 1437. 182; 1469. 348.
- Nyulas b. Mosony vm. I. 1381.
89, 90.
- Nyulakszigeti apácák II. 1411.
345, 346.
- Nyuli Kis (Parvus de Nŷul)
Kozma medvei jb. II. 1420.
352.
- Nyuli (Nywly) Péter királyföldi
jb. I. 1469. 354.
- O**bosnicza (Obosnŷcza) b. Valkó
vm. I. 1446. 240, 241.
- Óbuda (Vetus Buda) város Pilis
vm. I. 1378. 76.
- Óbudai apácák I. 1467. 329,
331; 1468. 344, 345.
- Obulgan fia Dénes I. 1325. 20.
- Ocsák Mihály majorné (!) II.
1681. 320.
- Ófarnad b. I. 1418. 153.
- Okith b., Darnócz vár tarto-
zéka I. 1514. 544.
- Oláh (Olahus) Miklós egri, pk.
később primás II. 1543. 155;
1551. 174; 1552. 176, 182.
- Oláhország II. 1625. 231.
- Olasz (Olaz) Mihály fejevári
polgár I. 1514. 545. ~ Péter
zápi jb. I. 1418. 153.
- Olaszfalu Somogy vm. I. 1467.
321.
- Olaszkánya (Olazkanŷa, Olaz-
kanya, Olaz-Kanŷa) b. Tolna
vm. I. 1443. 210; 1445. 216;
1491. 467, 470; 1492. 476;
1500. 491; 1511. 520; 1513.
530.
- Olcsa (Olcha) b. Győr vm.(?) I.
1450. 268.
- Olcsai (de Olcha) György deák
I. 1433. 176. ~ János h. r.,
- György fia I. 1433. 176.;
1450. 267, 268, 269. ~ Lő-
rincz h. r., György fia I. 1433.
176.
- Ollary János, Mária királyné
mosonyi jb.-a I. 1525. 599.
- Olnadi Czudar (Zudar de Olnad)
Benedek, István fia I. 1405.
132. ~ Benedek neje, Deb-
reczeny (de Debrechen) Ka-
talin I. 1405. 132.
- Olozek János kisbaráti jb. I.
1453. 279.
- Oltva (Oltua, Olthwa, Olchwa,
Olthova, Olthowa, Oltholva,
Oltova) v. Pozsony v. Győr
vm. I. 1309, 12; 1407. 145;
1407. 146; 1443. 210; 1471.
363; 1476. 400; 1477. 406,
412; 1478. 416; 1482. 430,
437; 1483. 443; 1491. 468,
470; 1492. 476, 477; 1500.
491; 1509. 512, 513; 1511.
520; 1513. 531; 1521. 573. II.
1542. 119; 1543. 143; 1548.
164, 167; 1658. 301.
- Oltvai Csontor (Chontor de
Olthwa) I. Csontor.
- Omak b. Somogy vm. I. 1443.
210; 1445. 216; 1471. 365.
- Onári (de Onar) Kelemen h. r.
I. 1468. 335.
- Oncsteleke (Onchtheleke) b.
Pest vm. I. 1500. 494.
- Oravicza b. Pozsega vm. I.
1514. 543.
- Orbai székely szék II. 1625. 231.
- Orbán (Orban) Máté, Mária ki-
rályné mosonyi jb.-a I. 1525.
599.
- Orbáz vármegye I. 1514. 544.
- Orechowzi (de Orechowz) Miklós
h. r. I. 1495. 484.
- Orgovány (Orgowan) János kó-
csi jb. I. 1512. 523.
- Oriava (Orŷawa) b. Pozsega vm.
I. 1491. 468, 470; 1492. 477;
1500. 491; 1509. 511, 513,
520; 1514. 543.
- Ormandi (Ormandj) Tamás, ta-
mási várnagy II. 1513. 389.
- Ormó (Ormo) Péter dunaszegi
jb. I. 1418. 153.
- Ornee Mihály kócsi jb. I. 1512.
523.
- Oroszkomjáth (Orozkomŷath)
b. Ugocsa vm. II. 1490. 378.

- Oroszi (Orozy) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Oroszy (de Orožy) Máté II. 1543. 149. ~ Máté neje Dorottya, Héderváry Ferencz özvege II. 1543. 149.
- Orros (Orrus) György, Győrvármegyei szőlőbirtokos I. 1378. 74. ~ Péter mester pozsonyi várnagy I. 1326. 21, 22.
- Osztrákok (Australes) I. 1440. 197.
- Ótelek (Othelek) p. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492. 1511. 520; 1513. 531.
- Ottental, Óvár várának tartozéka I. 1415. 149.
- Óvár (Owar, Ouar, Oowar) vár Mosony vm. (ma: Magyaróvár) I. 1415. 147, 148, 149; 1526. 602, 603. II. 1528. 3, 4, 5.
- Óvári Konrád I. 1284.(?) 10.
- Ozora (Uzura) vár és város Tolna vm. I. 1366. 61; 1368. 65; 1406. 137; 1443. 209; 1445. 221; 1468. 333; 1473. 383, 387, 388, 389; 1482. 432, 434, 435; 1491. 466, 467, 469; 1500. 491; 1511. 519; 1513. 530. II. 1529. 17, 19; 1530. 20, 21, 22, 23, 25; 1531. 41, 42, 43; 1532. 49, 50; 1533. 65, 66; 1536. 82, 83, 84; 1543. 149, 150, 152; 1506. 384.
- Ozorai (de Ozora, de Azara, de Azora) András mester, Miklós fia I. 1390. 102, 103; 1406. 137. ~ Borbála, András fiúsi-tott leánya I. 1406. 137. ~ Mátyás I. 1406. 137. ~ Miklós mester, András fia I. 1327. 24, 25, 26, 27. ~ Pipo Gergely I. 1406. 137. ~ plébános, Bálint l. o. ~ Sándor mester I. 1489. 456, 457. ~ vice archidiaconus, István mester l. o.
- Oztrocsoki (de Oztrochok) lázadó I. 1441. 204.
- Ördög (Ewrdegh, Ewrdeg) László, Peleskei, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1514. 533, 535, 539, 541.
- Örkényi (de Ewrken, de Evrken, de Erken, de Wrken) Barnabás, Péter fia, h. r. I. 1465. 310. ~ Borlobás Albert Győr vm. szolgabírája I. 1525. 598. ~ Demeter h. r. I. 1433. 176. ~ György I. 1478. 418. ~ János h. r. I. 1465. 310. ~ János, Écsi (de Echk, de Ech, de Ethée) budai polgár h. r. I. 1492. 478; 1514. 534, 536, 540. ~ Máté h. r. 1478. 415, 418; 1481. 423. ~ Mihály h. r. I. 1469. 354; 1471. 370, 372; 1472. 375. ~ Nagy (Magnus) György Győr vm. embere I. 1492. 476. ~ Oszvát budai polgár h. r. I. 1481. 428; 1492. 478. ~ Pál h. r. I. 1433. 176; ~ Péter, Pál fia, h. r. I. 1433. 176; 1453. 280; 1469. 354. ~ Sándor h. r. I. 1403. 121; 1404. 123. ~ Sándor Ágoston budai polgár I. 1492. 478. ~ Tamás h. r. I. 1481. 428.
- Örs (Ewrs, Vrs) b. Győr vm. I. 1403. 119, 120, 121, 122; 1406. 141, 142; 1485. 447; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1513. 529, 531; 1520. 570.
- Örsi (de Ewrs, de Vrs) István I. 1403. 121; 1404. 122; 1406. 143.
- Örvényes (Ewrwényes) b. Valkó vm. I. 1504. 497.
- Ösi (Ewsi, Ewsy) Tamási várának tartozéka, b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 435; 1491. 467, 471; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
- Öttevény (Wtuen, Ettewen, Ewthweny, Ethewen, Etthewen, Ewthwen, Ewthen, Ewthewen, Oetevén) b. Győr vm. I. 1379. 77; 1443. 210; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1488. 455; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573; 1523. 584. II. 1542. 118; 1542. 130; 1548. 164; 1634. 239; 1658. 301.

Öttevényi (Ewtheny) László,
Héderváry Ferencz főember-
szolgája I. 1517. 554. ~ lute-
ráncus templom elfoglalása II.
1634. 239.

Paari I. Pári.

Paczolai István h. r. II. 1658.
301.

Padversya I. Podversya.

Paka b. Pozsony vm. II. 1542.
117, 119.

Paka Kelemen királyföldi jb.
I. 1466. 318.

Pakai Katicza II. 1681. 319.

Pakosi (de Paxy, de Pax, de
Pakws, de Pakos) János,
Szemere fia, I. 1524. 585,
586. ~ Szemere Imre, Mi-
hály fia I. 1475. 396, 397;
1476. 400, 401; 1477. 405,
406, 412, 413; 1478. 416,
417; 1482. 429, 430, 436, 437.
~ Szemere Imre neje, Héderváry
Ágota, Pál leánya I.
1475. 397; 1476. 400, 401;
1478. 416, 417. ~ Szemere
Mihály I. 1475. 396, 397.

Pakos (Pakus) b. Győr vm. I.
1407. 145, 146.

Pál budai kanonok I. 1445. 220.
~ budai örkanonok I. 1445.
220. ~, Csepán fia, szőlőbir-
tokos I. 1311. 15, 16. ~, a
csronai konvent prépostja I.
1447. 256, 258, 259; 1449.
264, 265; 1453. 278, 279, 280,
282; 1461. 298, 299; 1468.
336, 337; 1469. 347, 349;
1471. 366, 367, 368, 369;
1472. 374, 375, 376, 378, 379,
380, 381, 382. ~ főasztalnok-
mester I. 1366. 62; 1368. 69.
~ ispán, volt országbíró I.
1358. 46, 48, 49, 50, 51, 53.
~ fia András, Héderváry
György és Mihály procuratora
I. 1380. 78, 80, 81, 83; 1381.
87, 88, 89, 90. ~ fia Benedek
nagybaráti jb. II. 1420. 349.
~ fia Demeter genyői jb. I.
1450. 267. ~ fia Gergely I.
1405. 135. ~ fia László ge-
nyői jb. I. 1450. 267. ~ fia
Miklós h. r. I. 1347. 36. ~
~ fia Péter, szőlőbirtokos I.
1311. 16. ~ fia Péter, genyői

jb. I. 1450. 267. ~ fia Péter,
nagybaráti jb. II. 1420. 349.
~ fia Tamás I. 1450. 267. ~,
Frank fia, szőlőbirtokos I.
1311. 15. ~ macsói bán. I.
1323. 19. ~ országbíró I.
1358. 46, 47, 48, 49, 50, 51,
53. II. 1339. 330. ~, Simon
fia, országbíró I. 1330. 30. ~
szabó I. 1311. 16. ~ szőrényi
bán I. 1274. 9. ~ veszprémi
pk., kir. kancellár I. 1274. 9.
Palád (Palad) b. Szatmár vm.
II. 1490. 378.

Palásth (de Palasth) György,
Paska fia, lázadó I. 1441. 203,
204. ~ István I. 1511. 519;
1513. 530, 532. ~ János lá-
zadó I. 1441. 203, 204. ~
László, Simon fia, lázadó I.
1441. 203, 204.

Palásthyczai (de Palasthyca,
de Polazthicza) Tamás mes-
ter II. 1552. 180; 1553. 183.
Pálfalvai pk. II. 1681. 319.

Pálffy (Pálfi) István győrvár-
megyei főispán II. 1624. 228.
~ János II. 1624. 228. ~
Pál II. 1624. 228; 1648. 269.

Pálóczi (Palozchi) Imre I. 1519.
565. ~ (de Palowcz, de Pa-
locz, de Paloch, de Palouc)
László országbíró I. 1447. 249,
251; 1448. 260; 1449. 264,
265; 1450. 272; 1453. 282;
1466. 317, 319; 1468. 336;
1469. 346, 348, 351. ~ Má-
tyus nádor I. 1437. 180, 181.

Palotai (de Palohta, de Palahta)
Péter lázadó I. 1441. 203,
204.

Pálos klastrom Dubiczán I.
1385. 97.

Pályázó (Paljazo) dunai árok
(Aqua Danubialis) I. 1399.
117, 118.

Pamkircher (Pamkjrher) And-
rás Pozsony vm. ispánja II.
1455. 369.

Pánczél (Panczel) Albert király-
földi jb. I. 1466. 318.

Pándorfalva, Pándorf (Bondorf)
b. Mosony vm. II. 1681. 317.

Pankai (de Pancha) György h.
r. I. 1391. 106.

Pannonhalmi Szent Márton mo-
nastor I. 1311. 14; 1403. 120,

- 121, 122; 1406. 142; 1466. 317; 1480. 425. ~ ~ konventje I. 1339. 32; 1349. 42; 1368. 69, 70; 1380. 83; 1381. 84, 85, 89; 1407. 145; 1418. 152; 1450. 272; 1453. 278; 1466. 317; 1467. 320; 1469. 346, 353; 1470. 360; 1471. 362; 1473. 385; 1474. 389, 390; 1475. 396; 1478. 414; 1513. 529; 1518. 556, 560, 561; 1524. 589; 1525. 592.
- Pantakút (Pantakwth), víz Diószeg körül (Pozsony vm.) I. 1399. 116.
- Pante (Panthe) b., Hédervára tartozéka Győr vm. I. 1443. 210; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.
- Pantey (de Pantey) György, Héderváry Imre főember-szolgája I. 1420. 161, 162.
- Pap Domokos nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Pápa v. II. 1543. 152, 153.
- Pápa (Papa) Illés II. 1513. 391. ~ Péter lipótfalvi jb. I. 1489. 461.
- Pápai (de Papa) István, a győri Szt. Egyed oltár rectora I. 1471. 371, 373.
- Pápay (Papaŷ) János, győri éneklő kanonok II. 1592. 210, 211. ~ (de Papa) Miklós győri kanonok I. 1487. 452.
- Paprivna b. Pozsega vm. I. 1514. 543.
- Papucsi (de Papuch) Mihály, a győri egyház telepese (hospes) I. 1378. 74.
- Pári (de Paar) János, Ivánka fia I. 1347. 36.
- Pardani Mihály királyföldi jb. 1466. 318.
- Pari (de Par) Gál I. 1492. 477. ~ Péter I. 1492. 477.
- Párkányos (Parkanŷos) p. Veszprém vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519.
- Parma I. 1432. 174.
- Parnaki (de Parnak) Pál h. r. I. 1512. 523.
- Pasŷth, locus viridis I. 1303. 11.
- Pásztói (de Pasthoh, Pasthoy, de Pastho, Pasthoj, Pazthoŷ, de Pastoh) Borbála, Zsigmond leánya, Héderváry György özvegye, majd Gyulaffy Lászlóné II. 1549. 170, 171; 1554. 184, 185. ~ István egri olvasókanonok I. 1445. 235. ~ János, Zsigmond fia II. 1549. 170; 1554. 184. ~ Miklós özvegye, Ilona I. 1519. 564. ~ Zsigmond II. 1549. 170, 171; 1554. 184.
- Pata (Patha) b. Somogy vm. I. 1389. 102; 1522. 575; 1525. 596, 597. II. 1532. 52.
- Patas (Pathus) b. Győr vm. I. 1435. 179. II. 1411. 345.
- Patha Mihály, Révfalvi (de Rewfalw) h. r. I. 1469. 356.
- Pathaki malom II. 1542. 130.
- Pathay Péter h. r. I. 1458. 289.
- Pathonay Albert nagybaráti jb. I. 1471. 367; 1472. 374. ~ István nagybaráti jb. I. 1471. 367; 1472. 374.
- Pathus l. Patas.
- Pathyboriak, Podversa várának tartozéka, b. Pozsega vm. I. 1514. 543.
- Pauldi b. I. 1326. 22.
- Paulinus fia László l. László.
- Pauor István magister promontorii II. 1552. 180.
- Pawloczi (de Pawlocz) Lukács, Pozsega vm. szolgabírája I. 1445. 219.
- Paxy Balázs budai prépost, majd győri pk. I. 1519. 568, 569. II. 1528. 3. ~ (Paxi) Ferencz II. 1540. 105. ~ (Paxj) János II. 1547. 161.
- Pázmán, Ders fia I. 1282. 10.
- Pázmán nemzetségbeli Albert I. 1405. 127. ~ fia Ders l. Ders. ~, Pázmán fia I. 1405. 127. ~ szeleni nemes I. 1303. 11.
- Paznani (de Paznan) Damján II. 1420. 352. ~ János, Damján fia II. 1420. 352. ~ László, Damján fia II. 1420. 352.
- Pazoni (de Pazon) Bereczk, Szabolcs vm. követe I. 1447. 251.
- Pecche Pál berényi jb. I. 1514. 539.
- Pécsi (de Pech) Benedek h. r. I. 1469. 347. ~ (de Pecch, de

- Pech, de Pecch) János mester, János fia, kisbaráti birtokos I. 1361. 56, 57; 1364. 59, 60; 1367. 64; 1368. 66, 67, 69. ~ János, Simon fia I. 1420. 161. ~ (Pechy) János, Pozsony vm. szolgabírája II. 1591. 208. ~ (Peechi) Miklós, Lothar comes szolgája I. 1271. 7. ~ Miklós, Simon fia I. 1420. 161. ~ (de Pecch) Simon h. r. I. 1449. 264; 1469. 347. ~ Pál horvát-szlavón-dalmátországi bán I. 1406. 141.
- Pécs (Pech) nembeli Veres (Rufus) Tamás I. 1368. 70.
- Pécsváradi apát Péter I. 1447. 251.
- Pécsváradi konvent I. 1504. 500.
- Peleny Mihály II. 1516. 396.
- Peleske, Dëshida tartozéka b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Peleskei Ewrdeg László l. Ördög.
- Pelsöczy (de Pelsewcz, de Pelsewicz, de Pelseucz) Ferencz bán özvegye I. 1421. 163, 164. ~ Imre erdélyi vajda I. 1445. 229; 1447. 251. ~ Jób I. 1445. 229. ~ László I. 1447. 251.
- Pesz(j)e (Pezze) b. Somogy vm. II. 1533. 62, 63, 64.
- Pemflinger (Penffinger) István II. 1532. 54.
- Pénzes (Penzes) András szigeti jb. I. 1525. 599. II. 1542. 127. ~ István bíró I. 1524. 590.
- Perdne István Veszprém vm. követe I. 1447. 251.
- Perényi Péter II. 1532. 56, 57.
- Pereznyei (de Pereznie) István, István fia I. 1383. 92, 93, 94, 95. ~ István, Konrád fia I. 1383. 92, 93. ~ Margit, Tamás leánya I. 1383. 93. ~ Tamás, Konrád fia I. 1383. 93.
- Pernezi (de Pernez) Mihály tamási birtokos I. 1445. 218. ~ Pál tamási birtokos I. 1445. 218. ~ István II. 1528. 8. Pál II. 1528. 8.
- Perseházy (de Perseháza) István, István fia I. 1437. 183, 185.
- Pervehicza, Darnócz várának tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Pest (Pesth) v. I. 1445. 220, 221; 229, 230, 231; 1446. 236, 238; 1447. 243, 244; 1467. 324; 1494. 481, 482; 1518. 562, 563. II. 1542. 125, 131, 134, 135.
- Pest vármegye I. 1443. 210; 1447. 252; 1458. 290; 1461. 296, 297, 298; 1467. 324, 326; 1481. 426; 1500. 490, 492; 1511. 521; 1513. 529. II. 1536. 89; 1537. 92, 93; 1648. 272.
- Pestvármegye József, Berencs vár gondnoka II. 1644. 262.
- Petend (Pethend) p. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520; 1513. 531.
- Péter (Peter) Antal I. 1453. 279. ~ boszniai pk. I. 1330. 30; 1366. 62; 1368. 69. ~, a pannonhalmi konvent cellariususa I. 1339. 33. ~ erdélyi pk. I. 1274. 9. ~, Pete fia szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ fia Barnabás l. Barnabás. ~ fia Benedek l. Benedek. ~ fia Demeter l. Demeter. ~ fia Domokos l. Domokos. ~ fia János l. János. ~, János fia I. 1418. 153. ~ mester budai irnok I. 1385. 98. ~, Myke fia I. 1289. 10. ~ pécsváradi apát I. 1447. 251. ~, Pál fia, szőlőbirtokos I. 1311. 16. ~, a fejevári káptalan tagja I. 1437. 184. ~ trencsényi major speculatorum I. 1262—5. 3. ~ váci pk. I. 1447. 251. ~, Uros fia, szőlőbirtokos I. 1311. 16.
- Péterhegye (Petherhegye), Darnócz vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Pethe Gergely berényi (Somogy vm.) jb. I. 1514. 539.
- Pethő (Pethew) fia László l. László. ~ fia Pethő I. 1448. 261.
- Petkes (Pethkes) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.

- Petróczy (Petreoczj) Pál I. 1523. 584, 585. II. 1624. 228.
- Pewkedi (Pökedy) Dobozi I. Dobozi.
- Peyor (Peÿor) Balázs lipoltfalvi jb. I. 1489. 461.
- Pharoi püspökség I. 1406. 141, 143.
- Phile fia Chano I. Chano. ~ fia Domokos I. Domokos.
- Philpes fia László I. László.
- Philep Balázs I. 1478. 415. ~ Benedek I. 1478. 415. ~ János I. 1478. 415.
- Pilisi egyház I. 1326. 23.
- Pilis vármegye I. 1447. 252; 1467. 324.
- Pinka b. I. 1255. 2.
- Pintér (Pÿnter) Demeter lipótfalvi jb. I. 1489. 461. ~ (Pinter, Pÿnter) Domokos bodaki jb. I. 1456. 286. ~ (Pynther) Péter sárkányi esküdt és jb. I. 1512. 523. ~ Simon bodaki jb. I. 1456. 286.
- Pixidarius János II. 1543. 153.
- Plemel, szentgyörgyi (Pozsony vm.) szőlő neve II. 1552. 176, 177; 1553. 182, 183.
- Podgravic b. Pozsega vm. I. 1514. 543.
- Podragya (Pogragya, Podragya, Podhragya, Podgragye), Darnóc várának tartozéka b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531. II. 1618. 276.
- Pogácsás kertész II. 1681. 320.
- Podmaniczky (Poduerýský, Poduerýskj) János II. 1532. 53, 54.
- Podvers(i)a (Podwers, Podwrsa, Podworsa, Podwersa, Poduersa, Padwersya, Podwersya, Podwersa) vár Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216, 218, 219, 224, 227, 228, 236; 1509. 511, 513, 517; 1511. 520; 1513. 531; 1514. 543, 544, 548.
- Poghy (de Pogh) Mihály h. r. I. 1448. 261.
- Pogonai Zachia pristaldus I. 1231. I. ~ Simon h. r. I. 1448. 261.
- Pohárnok (Poharnok) Mihály, Sós-kúti (de Soskúth) I. 1458. 291.
- Pók (Pook) János, Mária királyné udvarmestere I. 1526. 603.
- Pók (Pok) Márton h. r. I. 1466. 319; 1469. 356. ~ Simon h. r. I. 1466. 319; 1469. 356.
- Póka fia András I. András.
- Pókatelki Fekethe I. Fekethe.
- Pokud (Pwkwd, Pwkud, Pukud) terra reginalis Tolna vm. I. 1327. 24, 25, 27; 1347. 37, 38, 39; 1459. 291, 292.
- Pokudi (de Pwkwd) János, Miklós fia I. 1459. 291, 292. ~ Miklós, János fia I. 1459. 291, 292.
- Polgár (Polgar, Palogar) Balázs nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Bereczk nagybaráti jb. II. 1420. 351. ~ Domokos nagybaráti jb. II. 1420. 351.
- Polonta, folyó Apka földje körül I. 1326. 23.
- Poltári (de Poltaar) Soos István neje, Balogh Anna I. o.
- Pomasth b. Győr vm. I. 1407. 145, 146.
- Ponya Bálint nagybaráti jb. II. 1420. 351. ~ Benedek nagybaráti jb. II. 1420. 351. ~ Miklós, Bálint fia, nagybaráti jb. II. 1420. 351.
- Pomázi Cyko Sandrinus I. Cyko.
- Pordany Benedek kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Porkoláb (Porkolab) Albert, Véghegyi (de Vegheg), Héderváry Ferencz főember-szolgája I. 1517. 554.
- Pornaky (de Pornok) Pál budai polgár I. 1492. 478.
- Poroszló (Porozlo) város Heves vm. 1500. 494.
- Poroszlói Nagy Dénes I. Nagy Dénes.
- Portás (Portas, Parthas) András nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Porubka (Porwbka) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Pósaháza (Posahaza) b. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520; 1513. 531.

- Posegay (de Posoga) Péter, az országtanács embere I. 1445. 231.
- Poth nádor és mosonyi ispán II. 1210. 326.
- Pothalowcz b. Orbáz vm. I. 1514. 544.
- Pothowcz, Ádám fia, keszői nemes I. 1303. 11.
- Pottyondi (de Potthönd) Lőrincz procurator I. 1524. 591.
- Pozsegavár (Posagawar, Posegawar, Posogawara, Posegawar) I. 1385. 97; 1406. 144; 1443. 211; 1445. 216, 218, 219, 224, 227, 229; 1482. 435; 1491. 467, 470; 1492. 474, 476; 1496. 486; 1500. 491; 1509. 512, 516, 517; 1511. 520; 1514. 543, 548.
- Pozsega vármegye I. 1443. 211; 1445. 216, 219, 232; 1447. 252; 1492. 476; 1509. 511, 515, 517; 1514. 543; 1517. 554.
- Pozsegai ispán, Neunai Treutel Miklós I. 1406. 144. ~ Szt. Péter káptalan I. 1443. 214; 1514. 542, 546, 547.
- Pozsegai (de Posega) Mátyás h. r. I. 1496. 487.
- Pozsonyi káptalan I. 1326. 21; 1330. 28; 1373. 72; 1380. 83; 1393. 107; 1396. 111; 1399. 114; 1409. 147; 1417. 152; 1429. 170; 1439. 191; 1447. 242; 1453. 281; 1456. 285; 1466. 315; 1467. 329; 1468. 344; 1476. 403; 1477. 410; 1479. 421; 1487. 450; 1489. 460. II. 1540. 101, 102, 104; 1543. 136, 139, 140, 141, 143, 144, 146, 147, 154; 1548. 164, 168, 169; 1549. 170, 171; 1552. 175, 176, 177, 178; 1553. 182; 1554. 184; 1650. 281; 1376. 336; 1395. 342; 1423. 356.
- Pukudi (de Pwkwd) János, Miklós fia I. 1459. 292. ~ Miklós, János fia, Miklós unokája I. 1459. 291, 292.
- Pozsony vára I. 1450. 273, 274.
- Pozsony vármegye I. 1309. 12; 1381. 89; 1391. 105; 1420. 161, 162; 1443. 210; 1461. 296; 1464. 304; 1466. 314; 1468. 337; 1468. 344; 1469. 345, 351; 1481. 427; 1487. 450, 451; 1489. 461, 463; 1492. 476; 1505. 502; 1509. 515; 1521. 573; 1524. 590, 592; 1526. 601. II. 1542. 117; 1543. 136, 142. 152, 154; 1544. 155; 1548. 164; 1551. 173; 1552. 177, 180; 1553. 183; 1568. 193; 1569. 196; 1586. 203; 1591. 205, 206, 207; 1619. 222; 1636. 255; 1648. 272; 1650. 282; 1658. 299, 302; 1376. 336; 1402. 343; 1436. 362; 1455. 369, 370, 371.
- Pozsony város I. 1381. 90; 1404. 123; 1469. 354; 1526. 604. II. 1543. 147; 1543. 144, 155; 1552. 180; 1569. 199; 1607. 214; 1608. 216, 217; 1681. 315, 317; 1389. 339; 1402. 343, 344; 1436. 363; 1455. 369, 370.
- Pozsonyi főispán Rozgonyi György I. 1450. 273, 274. II. 1436. 362. ~ főispán Kerecseni Zalay János I. o. ~ főispán Pálffy Miklós I. o.
- Pozsonyi jezsuiták II. 1681. 317. ~ kolostor II. 1681. 317.
- Prága II. 1542. 115; 1383. 337.
- Praysnar Pál, Miklós bosnyák király salmáni jb.-a I. 1476. 402.
- Pretthersd b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Pribinye (Prybynje, Prybine, Prybŕnje, Pribynje, Prybŕnne, Prybinnje) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 467, 470; 1492. 474, 477; 1500. 491; 1509. 511, 513.
- Pribinyei (de Pribinje) Daczŕan György I. Daczŕan.
- Prochai (de Procha) János, Pál fia, Pozsega vm. szolgabírája I. 1445. 219.
- Prozacho b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Prydysynczi (de Prydysyncz) Gergely I. 1492. 474, 478. ~ János I. 1492. 474, 478. ~ László I. 1492. 474, 478. ~ Máté I. 1492. 474, 478. ~ Tamás I. 1492. 474, 478.

- Pridvorja (Prjdworja, Prid-vorye) b. Pozsega vm. I. 1509. 511, 513; 1514. 543.
- Pukos Imre királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Pukud (Pwkwd) l. Pokud.
- Pukudi l. Pokudi.
- Puna Bálint nagybaráti jb. II. 1420. 349.
- Puszttaette (Pwzthaethe, Pwztha Ethe) p. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520; 1513. 531.
- Pusztakecső (Pwzthakeche, Pwzthakechew) p. Tolna vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
- Pusztatengelicz (Thengelycz, Pwzthatengelycz) b. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
- Püspeky (Pÿspekÿ) Máté, Héderváry István főemberszolgája I. 1518. 560, 561.
- Püski (Pysky) b. Pozsony vm. I. 1489. 461, 462, 463; 1524. 590, 591.
- Püski Godorján Mihály l. Godorján.
- Püski (de Pÿskÿ) Szabó (Zabo) Benedek I. 1492. 478.
- Pynther l. Pintér.
- Pýri (de Pyr) László lázadó I. 1441. 204. ~ Lörincz, Kazai György főemberszolgája, lázadó I. 1441. 204. ~ Márk, Kazai György főemberszolgája lázadó I. 1441. 204.
- Rába folyó I. 1324. 19.
- Rábcza folyó II. 1527. 2.
- Rabensteiner Ulrik budai esküdt I. 1385. 98.
- Ráczok II. 1542. 125.
- Raden fia, Barnabás I. 1445. 219.
- Radics (Radÿch) Tamás II. 1513. 391.
- Radvány (Radwan, Raduan) b. Győr vm. I. 1443. 210; 1469. 355, 356; 1471. 363; 1475. 398; 1476. 400; 1477. 406; 1478. 413; 1482. 430, 437, 438, 439, 440, 441, 442; 1485. 447. II. 1648. 272.
- Radváni (de Radwan) Ábrahám Lukács I. 1469. 357. ~ György I. 1469. 357.
- Radváni Damján I. 1469. 357.
- Rafael szentmártoni apát II. 1151.(?) 325.
- Rajnald (Rinaldus, Rynoldus) székeleyek ispánja l. Rozgonyi Rajnald.
- Rákóczy György, Felsővadászi borsodi főispán II. 1624. 230, 231.
- Rákosi tábor II. 1542. 131, 135.
- Raphanus bán I. 1405. 127, 128.
- Ráró (Raro, Rawo) vár és b. Győr vm. I. 1372. 72; 1407. 145, 146; 1443. 210; 1447. 249; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 212; 1511. 250; 1513. 531; 1520. 570; 1521. 573. II. 1540. 101; 1542. 117, 118; 1543. 140, 141, 142, 146; 1548. 164, 167; 1569. 196; 1600. 212; 1634. 240, 241.
- Raska, vallis aquosa Pozsony vm. I. 1399. 117.
- Raskai (de Raska) Balázs, Corvin-párti főember II. 1490. 378.
- Ráthódi (de Rathodh) Gyulaffy Lászlóné l. Gyulaffy.
- Ravazd (Rawazd) b. Somogy vm. I. 1467. 321.
- Ravenzka (Rawenzka) b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Razoháta (Razohatha) b. Valkó vm. I. 1446. 240, 241.
- Récsei (de Reche) András mester fejevári kanonok I. 1387. 101.
- Recska (Reczka) b. Nyitra vm. II. 1648. 273, 276.
- Rédei (de Rede) Sándor, Nógrád vm. követe I. 1447. 252.
- Redecs (Redech; másutt Bedech) Imre nagybaráti jb. I. 1450. 368; 1472. 374.
- Rekcsi (Rekchy) Miklós, Heves vm. követe I. 1447. 252.
- Remete (Remethe) b. Pozsony vm. I. 1443. 210; 1456. 287; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1509. 512, 513; 1511.

- 521 ; 1521. 573. II. 1542. 119, 120 ; 1543. 142 ; 1548. 164 ; 1634. 239 ; 1635. 243.
- Remete (Remethe) b. Somogy v. Tolna vm. I. 1445. 217 ; 1482. 434 ; 1511. 520, 521 ; 1513. 530.
- Remete, alias Borsker I. Borsker. ~ Márton zeleni jb. I. 1437. 158.
- Remetei (Pozsony vm.) lutheránus templom elfoglalása II. 1634. 239.
- Remyn, silva Pozsony vm. II. 1455. 370.
- Rengösár (Ryngewsar, Ryngewsaar) b. Somogy vm. I. 1443. 210 ; 1445. 216.
- Répási (de Repas) János h. r. Héderváry Pál procuratora és főemberszolgája I. 1466. 315, 318 ; 1468. 341. ~ (Repasy) Mihály nagybaráti jb. I. 1471. 368 ; 1472. 374.
- Réthey (de Rethe) Pozsony vm. szolgabírája I. 1487. 450.
- Réthei Csóka I. Csóka. ~ István, János fia I. 1464. 304, 305. ~ István neje, Borbála I. 1464. 304, 305.
- Rétmelléki föld (Rethmellekű fewld) terra arabilis Somogy vm. II. 1528. 9, 10.
- Révay (de Rewa, Rewai, Reway) Ferencz II. 1600. 212. ~ Judith, gróf Nádasdy Pál özvegye II. 1636. 252, 253, 254. ~ Lőrincz kisbodaki földesúr II. 1591. 208. ~ Péter Turóc vm. főispánja II. 1600. 212.
- Revecseföldre (Rewechefelde) b. Pozsony vm. I. 1476. 404.
- Révfalvi Patha I. Patha.
- Revistye (Reviscze, Reuistye, Reviscse) vár Bars vm. II. 1648. 267, 273, 275, 276 ; 1650. 281 ; 1659. 304 ; 1662. 307 ; 1681. 314.
- Ribnyák (Rýbnyák) Podversa vár tartozéka, Pozsega vm. I. 1491. 468, 470 ; 1492. 477 ; 1500. 491 ; 1511. 520 ; 1513. 531.
- Ripka (Rýpka) b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Roggendorf Vilmos báró, Ausztia főudvarmestere, kir. tanácsos, kamarás, magyarországi főbiztos II. 1541. 106, 107.
- Rohmann Zsigmond budavárilakos II. 1532. 56.
- Rokonczay (de Rokoncza) Fülöp I. 1441. 204.
- Rokonoky Dorottya, Héderváry Ferencz neje II. 1529. 17, 18 ; 1530. 20, 21.
- Romvölgyi (de Romawelgh) Miklós h. r., Pozsega vm. embere I. 1491. 472 ; 1492. 476.
- Rosali Kun I. Kun.
- Rosas I. Rózsás.
- Rozgony (Rozgon) város Abauj vm. I. 1500. 494.
- Rozgonyi (de Rozgon) Apollónia I. 1504. 499 ; 1505. 503. ~ Druzsina, Pelsőczy Vajdaffy Imre menyasszonya I. 1460. 294. ~ György országbíró I. 1445. 228. ~ György pozsonyi főispán I. 1447. 251 ; 1450. 273, 274. II. 1436. 362. ~ István, János fia I. 1464. 305 ; 1500. 490, 493, 495. ~ István mester, fogott bíró II. 1420. 352. ~ István temesi ispán I. 1500. 493. ~ István neje, Héderváry Katalin I. 1500. 490. ~ János, János fia I. 1447. 251 ; 1450. 273, 274 ; 1461. 298. ; 1464. 305 ; 1478. 420 ; 1500. 493. ~ János erdélyi vajda I. 1450. 273. 274 ; 1461. 294, 295, 298. ~ János, István fia I. 1464. 305 ; 1500. 493, 495. ~ János országbíró I. 1471. 366. ~ Klára, Kanizsay György özvegye I. 1512. 522. ~ László, Sebestyén fia I. 1464. 305. II. 1490. 379. ~ Ozsvát székely ispán I. 1447. 251 ; 1461. 298 ; 1478. 420. ~ Ozsvát, Ozsvát fia I. 1478. 420. ~ Rajnald székely ispán I. 1461. 294, 298. ~ Sebestyén főlovászmester I. 1458. 287, 288 ; 1460. 294 ; 1464. 305.
- Rózsás (Rosas) p. Komár m vm. I. 1491. 468, 471 ; 1492. 477 ; 1500. 492 ; 1511. 520 ; 1513. 531.

- Rózsatelek (Rusateleke), Bors ispán földje Somogy vm. I. 1358. 50.
- Rödel (Rwdewl) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Ruben b. Fejér vm. I. 1347. 38.
- Rubsam István budai esküdt I. 1385. 98.
- Rudinai (Rwdŷna, Rwdina, Rwdyna) [Pozsega vm.] benedekrendi monostor és apátság kegyurasága I. 1443. 211; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531; 1514. 543, 548.
- Rudna (Rwdna) b. Turóc vm. II. 1619. 222. ~ b. Bars vm. II. 1648. 273, 276.
- Rudolf magyar király és római császár (II.), [1576–1608.] II. 1591. 205, 208; 1593. 211. ~ váczp. I. 1330. 30.
- Rumi (de Rwm) Gergely, Gergely fia II. 1371. 332.
- Rumy (de Rumŷ) János, Héderváry Imre főemberszolgája I. 1447. 248, 249.
- Rupol, (Rupul, Rupol) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Rupolfó (Rupulfew, Rwpolfew, Rupulfe, Rwpulfew) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Rwdewl l. Rödel.
- Ryngewsar l. Rengősár.
- Rŷpka l. Ripka.
- Sadan b. Heves vm. I. 1500. 494.
- Sadi (de Saad) Péter, a fejérvári keresztesek konventjének tagja II. 1533. 64.
- Sadoch, pap I. 1262–5. 3.
- Sáfár (Saffar) Gáspár, Czoborszentmihályi Czobor János főemberszolgája II. 1543. 137. ~ Pál, Czoborszentmihályi Czobor János főemebeszolgája II. 1543. 137.
- Saforján (Saforŷan) Tamás hédervári jb. I. 1489. 460.
- Ság (Saag, Saagh) b. Győr vm. I. 1407. 145, 146; 1443. 210; 1485. 447; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1496. 486; 1500. 491; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1513. 529, 531. ~ b. Nyitra vm. II. 1619. 222.
- Sági konvent I. 1303. 11; 1390. 103; 1437. 183.
- Sági (de Saag) Waly Pál II. 1536. 91.
- Sahar l. Szahar.
- Saiel (Saŷel) Pongrácz szentgyörgyi (Pozsony vm.) polgár I. 1551. 173; 1552. 178, 180.
- Salamonakatya, lapis metalis in medio Danubii I. 1450. 267.
- Salomonfölde (Salamonfelde) terra arabilis, Somlyó határában (Vas vm.) I. 1453. 276.
- Salamonvárai Borics l. Borics.
- Salánk (Salank) b. Ugocsa vm. II. 1490. 378.
- Salgay Kelemen, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 599. ~ Mihály, Salgói (de Salgo) csejtei várnagy II. 1529. 19, 20; 1532. 55. ~ Tamás, Hont vm. követe I. 1447. 252.
- Salgó (Salgo) b. Nyitra vm. II. 1619. 222.
- Sálmán, Zsálmán (Salman) b. Vas vm. I. 1474. 392; 1476. 400, 402; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492.
- Salon Pál zeli jb. I. 1456. 287.
- Sándor, Adorján fia, Bolda (Vas vm.) birtokosa I. 1289. 10. ~ fia János I. 1224. 23. ~ Mihály h. r. II. 1658. 301. ~ fia Tamás, Bolda (Vas vm.) birtokosa I. 1289. 10.
- Sándorréte (Sandorrethe, Sándor Rethe) p. Veszprém vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519.
- Sanka György, Nagybári (de Nagy Baar) kisbodaki nemes II. 1591. 207. ~ Kristóf, Nagybári (de Nagy Baar) kisbodaki nemes II. 1591. 207. ~ Pál Nagybári (de Nagy Baar) kisbodaki nemes II. 1591. 207. ~ Egyed, Mihály fia bárja nemes I. 1489. 464. ~ Imre, Mihály fia bárja nemes I. 1489. 464. ~ Mihály bárja nemes I. 1489. 464. ~ Tamás bárja nemes I. 1489. 464.
- Sánta (Santha) Gergely király-

földi j b. I. 1469. 354. ~ Pál II. 1681. 320.
 Saphinta János neje, Anna I. 1505. 502.
 Sági (de Saap) László h. r. I. 1378. 76.
 Sár (Saar) Bálint berényi j b. I. 1514. 539.
 Sár folyó Pozsony vm. I. 1326. 22, 23.
 Sárd (Saard) patak, aqua fluens, Pozsonyvm. I. 1399. 116, 117.
 Sársfalva (Sarfalwa, Sarffalwa, Sarffalw) b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1511. 520; 1513. 530.
 Sárffő (Sárfő, Saarfű, Saárfő, Sarffő, Sárfeő, Saarfeő) kastély Nyitra vm. II. 1648. 273, 274, 275, 276; 1650. 283, 283; 1658. 298, 299, 300, 301, 302, 303.
 Saárfy Ferencz mester, győri kanonok és főesperes II. 1528. 3, 4.
 Sárkány (Sarkan) b. Veszprém vm. I. 1512. 521, 523. ~ Ambrus Pozsony vm. ispánja I. 1505. 502. ~ Lukács kisbaráti, majd nagybaráti j b. I. 1453. 279; 1471. 368; 1472. 374. ~ Miklós kócsi j b. I. 1512. 523.
 Sarkaköze (Zarkazeke) plaga terrea, Győr vm. I. 1447. 258.
 Sárközy (de Sarkuz, Sarkwzy) Bereczk Zaránd vm. követe I. 1447. 252. ~ János mester Torontál vm. követe I. 1437. 184.
 Sár luczka (Saarluczka, Sarluczka) b. Nyitra vm. II. 1648. 273, 276; 1658. 299, 302.
 Sáros (Saras) p. Komárom vm. I. 1511. 520; 1513. 531.
 Sárosfalu (Zarosfalwa) b. Pozsony vm. I. 1525. 593, 594.
 Sáros vármegye I. 1447. 252; 1500. 494.
 Sároslak (Sarwslak) b. Vas vm. II. 1529. 15.
 Sarthwani (de Sarthwan) Dénes neje, Dorottya I. 1473. 384. ~ Zsigmond nebojszai birtokos I. 1473. 384.

Sáry (de Sarý) Péter fejevári örkanonok I. 1471. 364.
 Saskő vár Bars vm. II. 1650. 281, 282, 284.
 Saskü, Saskü) b. II. 1648. 267, 268.
 Sáson (Sason) b. Moson vm. I. 1381. 89, 90.
 Sebenicói püspökség I. 1406. 141, 143.
 Sebelházy (de Sebehaza) Zambó Benedek, a csornai konventnek és Pál prépostnak procuratora I. 1468. 336.
 Sebespatak (Sebespathak) folyón levő vízimalom, Gömör vm. I. 1465. 513.
 Sebestyén (Sebesthÿen, Sebestyen) Albert hédervári j b. I. 1489. 460. ~ Antal ötvényi (Győr vm.) j b. II. 1542. 118. ~ Benedek, Mihály fia II. 1420. 351. ~ fia András h. r. I. 1407. 145. ~ mester, győri kanonok I. 1404. 123. ~ Kelemen dencsi (Somogy vm.) j b. I. 1514. 533, 534. II. 1543. 142. ~ Mihály fia Benedek l. Benedek. ~ pannonhalmi benedekrendi szerzetes I. 1453. 280.
 Sebők (Sebewk) Ambrus kócsi j b. I. 1512. 522.
 Segesvár (Segeswar) város, Küüllő vm. II. 1531. 47; 1532. 47, 48, 49, 50, 51.
 Seghy (de Seghÿ) Lukács, Héderváry Ferencz főember-szolgája I. 1517. 554.
 Segvár Esegvár (Segwar) vára, Veszprém vm. II. 1439. 364.
 Sejtervölgyi (de Sehterwelg) Antal, Kelemen fia h. r. I. 1453. 277.
 Seli (Selÿ, Zely, Sely) b. Pozsony vm. I. 1521. 273; 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1482. 430, 437; 1483. 443. II. 1569. 196.
 Selke vagy Szeli (Szely) b. Győr vm. I. 1485. 447; 1509. 512; 1520. 570.
 Selkető (Selketew, Selkethew) b. Győr vm. I. 1407. 145, 146; 1443. 210; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.

- Selymes (Selmes) Bálint genyői
jb. I. 1450. 267.
- Seló (Selew) b. Pozsony vm. I.
1252. 2; 1443. 210; 1491.
468, 471; 1492. 477; 1500.
492; 1511. 521; 1513. 531.
- Selý Mihály darnai jb. I. 1456.
286.
- Selýn vár Zágráb vm. I. 1507.
508. II. 1531. 42.
- Sempte (Sempthe) vár I. 1430.
171, 173; 1467. 330; 1468.
332; 1469. 345.
- Sentleky János h. r. II. 1648.
276.
- Serédý György, Szentgyörgy
birtokosa II. 1551. 173, 174.
- Serkey (de Serke) György, Ló-
ránt fia I. 1423. 168, 169;
1445. 224, 225, 227, 228, 229,
231, 232, 235, 236. ~ Ger-
gely, György fia I. 1445. 236.
~ János, György fia I. 1445.
236. ~ Tamás, György fia I.
1445. 236.
- Serketói (de Serkethe) György,
Mátyus fia II. 1420. 351.
- Setétkúti (de Sethetkwh) László,
András fia, Hédervár
várnagya I. 1461. 297. II.
1448. 366, 367.
- Setétkúti (de Sethethkwt) Mik-
lós, András fia I. 1461.
297.
- Seychen Ruppert, Miklós bos-
nyák király salmani jb.-a I.
1476. 402.
- Sikefölde (Sýkefewlde, Syke-
felde) b. Győr vm. I. 1491.
468; 1491. 470; 1500. 491;
1511. 520.
- Simánd város II. 1532. 52, 53.
- Simon fia György országgyűlési
hírvívó I. 1447. 253.
- Simon, Konye bán fia, főajtón-
állómester I. 1406. 141.
~ pannonhalmi benedekrendi
szerzetes I. 1469. 354; 1474.
391.
- Sipik (Sypyk) László lázadó I.
1441. 204.
- Sípos (Syppus) András ásványi
jb. I. 1418. 153. ~ Dávid
bodaki jb. I. 1456. 286. ~
(Sýpos) Pál kócsi jb. I. 1512.
523.
- Siráky Chanow, Fülöp fia I.
1390. 103, 104. ~ László,
Fülöp fia I. 1390. 103, 104.
- Sittfő, Sidfő, Zsidfő (Sýthfew) b.
Tolna vm. I. 1443. 209;
1491. 467; 1492. 476; 1500.
491.
- Sokorwy Ambrus, II. 1529. 19.
- Sodorján (Sodorýan) János dar-
nai jb. I. 1456. 286.
- Sókút (Sokwth) b. Zemplén vm.
I. 1500. 494.
- Soldus Mátyás császári jb. 1512.
522.
- Solyagi (de Solýag, de So-
lyagh) Benedek, debregeszi
nemes I. 1445. 219. ~ Danch,
h. r., majd Fejér vm. em-
bere I. 1491. 471; 1492. 476.
~ János, Tolna vm. követe I.
1447. 251. ~ Miklós, Tolna
vm. követe I. 1447. 251. ~
Sebestyén h. r. I. 1419. 159.
- Som b. Somogy vm. II. 1528.
7, 8; 1540. 105, 106; 1541.
110, 111; 1542. 122; 1542.
130; 1658. 299; 1658. 302.
- Somlay Mihály erdélyi követ II.
1542. 125, 128.
- Somlyó (Somlyo, Somlýo) b.
Vas vm. I. 1453. 276, 277.
- Somlyói (de Somlyo) Balázs I.
1453. 276, 277, 278. ~ Péter
I. 1453. 276.
- Somodar (Somodor, Somadar)
b. Somogy vm. és Tolna vm.
I. 1443. 209; 1445. 221, 224,
225, 226, 227, 228; 1491.
467, 470; 1492. 476; 1496.
486; 1500. 491; 1511. 520. II.
1532. 48.
- Somogyi Túri (de Thwr de Si-
migyensi) Kozma, Szabolcs
vm. követe I. 1447. 251.
- Somogyvár (Sumugar, So-
mogyvar, Somogwar) I. 1343.
35; 1358. 46, 48, 51. II. 1541.
112; 1516. 396.
- Somogy vármegye I. 1358. 49,
51, 53; 1443. 209, 210;
1445. 216; 232; 1471.
365; 1491. 467; 1500. 491;
1511. 520; 1514. 533, 534;
1514. 534, 537, 540; 1522.
575; 1525. 597. II. 1531. 42;
1532. 48, 52; 1533. 63, 64;
1536. 82; 1537. 97, 98; 1513.
389; 1518. 398.

- Somy (de Som) Gáspár fejérvármegyei ispán I. 1515. 551, 552, 553.
- Songas Máté II. 1513. 395.
- Sopron város I. 1524. 288, 289. II. 1650. 287.
- Sopron vármegye I. 1317. 17; 1394. 108, 109; 1438. 188; 1447. 253; 1514. 537.
- Soproni harminczad I. 1524. 288, 289.
- Sorky Ambrus, Kisserjéni Ferencz szolgája II. 1552. 180; 1553. 183.
- Sorosy László Zaránd vm. követe I. 1447. 252.
- Sós (Soos) György követ I. 1447. 251. ~ (Sos) György bodaki jb. I. 1456. 286. ~ (Soos) György püski jb. I. 1524. 590. ~ (Soos) György királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ (Soos) István követ I. 1447. 251. ~ Istvánné II. 1681. 314.
- Sóskút (Soskwh) b. Pest vm. I. 1467. 323, 325, 327.
- Sóstó (Sostho) lacus, Győr vm. I. 1447. 257.
- Sötétkúti I. Setétkúti.
- Stampakh Lukács bárí lakos I. 1489. 464.
- Sthárosi (de Stharos) Thombold György Gömör vm. követe I. 1447. 252.
- Sthok János ásványi jb. I. 1418. 153.
- Sthoz Egyed budai polgár I. 1467. 323, 324, 326, 327. ~ Günter budai polgár I. 1467. 324, 328.
- Sthwnyki (de Sthwnÿk) Thotos Miklós pozsegavármegyei birtokos I. 1492. 474. 478.
- Stibor (Stiborius de Styborich) erdélyi vajda, pozsonyi ispán I. 1399. 114, 115.
- Stoyani Miklós budai esküdt I. 1385. 98.
- Strabathnoki (de Strabathnok) Gergely Pozsega-vár várnagya I. 1445. 219.
- Stranyk János I. 1492. 478.
- Strém (Streem, Streen, Stren, Sthreen, Sthren) b.-rész Vas vm. I. 1379. 210; 1443. 210; 1447. 248; 1471. 363; 1474. 392; 1476. 400, 402, 404; 1477. 406, 412; 1482. 430; 1482. 437; 1483. 443; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1511. 521. II. 1537. 94.
- Strezenóczi (de Strezenocz) Pál I. 1445. 219.
- Stupnoki (de Stupnok) Geleth fia Péter I. ~ Péter. ~ János deák, Miklós fia I. 1445. 219. ~ Miklós, Péter fia I. 1445. 219. ~ Péter, Geleth fia I. 1445. 219.
- Stwr b.-rész Sopron vm. I. 1394. 108.
- Stybor I. Stibor.
- Suba György nagybaráti jb. I. 1420. 350.
- Suhyca patak, a Vág mellék-folyója I. 1262—5. 4.
- Suli (de Swl) Kelemen, Pál fia I. 1489. 464. ~ (Swlÿ) Márton darnai jb. I. 1456. 286. ~ ~ Pál fia Kelemen I. o.
- Sulyok György, Nógrád vm. követe I. 1447. 252.
- Sulyoki (de Swlÿak) Welezÿ Boldizsár tolnai nemes II. 1530. 24.
- Sungar (Swngar) Márton ásványi jb. I. 1418. 153.
- Surány (Swran) b. I. 1448. 261.
- Susai (de Swsa) Dániel lázadó I. 1441. 203, 204.
- Süveg (Sywegh) Sÿuegh Imre nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 375. ~ Mátyás nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 375. II. 1470. 349.
- Swli I. Suli.
- Swngar I. Sungar.
- Swsai I. Susai.
- Syberkocsi (de Syberkoch) Merlen András h. r. I. 1491. 471.
- Syczy (de Sycz) György fejérvári éneklőkanonok I. 1504. 499.
- Sydel Simon bodaki jb. I. 1456. 286.
- Sydo I. Zsidó.
- Sydo György nagybaráti jb. II. 1420. 349.
- Sygarth b. I. 1476. 404.
- Syger János királyföldi jb. I. 1466. 318.
- Syke fia Balázs I. Balázs.
- Sykefölde I. Sikefölde.

Syll v. Chyl v. németül Rust,
részben a Fertő mellett I.
1394. 107.
Syller Márton szentgyörgyi (Po-
zsony vm.) polgár II. 1551.
173; 1552. 178, 180.
Sylstrang pozsonyi ispán I.
1406. 141, 144.
Symon I. Simon.
Sypos I. Sipos.
Syppus I. Sipos.
Sypyk I. Sipik.
Sythfew I. Sittfő
Syweg I. Süveg.

Szabadi (Zabadÿ, Zabadj, Za-
bady, Zabadi) b. Győr vm.
I. 1443. 210; 1471. 370, 371,
372, 373; 1475. 398; 1476.
400; 1477. 406; 1478. 416;
1482. 430, 437; 1483. 443;
1491. 470; 1492. 477; 1500.
491; 1511. 520; 1512. 526.
II. 1542. 119; 1548. 164, 167;
1658. 301, 303.
Szabadi (de Zabady) Antal Pál
hédervári villicus I. 1471. 371.
~ Bálint h. r. I. 1468. 335. ~
Imre h. r. I. 1468. 335. ~
Lőrincz I. 1418. 153. ~
Mátyás zápi jb. I. 1418. 153.
~ Bán (Ban) Péter, Tolna
vm. szolgabírája II. 1543. 151.
Szabadrév (Zabadrew), gázló,
Győr vm. I. 1473. 386.
Szabó (Zabo) Balázs királyföldi
jb. I. 1469. 354. ~ (Sartor)
Balázs kisbaráti jb. I. 1453.
279. ~ (Zabo) Bálint II.
1529. 19. ~ ~ Benedek két-
helyi jb. I. 1512. 522. ~
(Sartor) Dénes királyföldi jb.
I. 1466. 318. ~ (Zabo) Do-
mokos királyföldi jb. I. 1469.
354. ~ ~ György császári jb.
I. 1512. 522. ~ ~ István
darnai jb. I. 1489. 461. ~
(Zabó) István nagybodaki jb.
II. 1591. 207. ~ (Zabo) János
kisbaráti jb. I. 1453. 279.
~ ~ János nagybaráti jb. I.
1471. 368; 1472. 374. ~ ~
János fia Tamás I. o. ~ ~
Imre hédervári jb. I. 1489.
460. ~ ~ Mátyás darnai
jb. I. 1524. 590. ~ ~ Má-

tyás II. 1681. 320. ~ ~ Mi-
hály nagymedvei jb. I. 1512.
527. ~ (Sartor) Miklós ge-
nyői jb. I. 1450. 267. ~
(Zabo) Pál I. 1311. 16. ~ ~ Pál
császári jb. I. 1512. 522. ~
(Sartor) Pál nagybaráti jb. I.
1471. 368. ~ (Zabo) Pál zá-
molyi jb. II. 1543. 142. ~
Tamás, János fia I. 1474.
390.
Szabolcs vm. I. 1440. 198;
1447. 251.
Szacsur (Zachwr) b. Zemplén
vm. I. 1500. 494.
Szahar (Sahar) b. Valkó vm.
I. 1446. 240, 241.
Szák (Zaak, Zak) b. Tolna vm.
I. 1443. 211; 1445. 216;
1471. 365. II. 1474. 375, 376.
Szakács (Zakach) Bereczk hé-
dervári jb. I. 1489. 461. ~
Dénes hédervári jb. I. 1489.
461. ~ Tamás hédervári jb. I.
1489. 461.
Szakállas (Zakalus) II. 1411.
345, 346.
Szakállas (Barbatus) István sző-
lőbirtokos I. 1311. 15.
Szalaházy Tamás kalocsai ér-
sek II. 1535. 81.
Szalay (Zalaÿ) András zeli jb. I.
1456. 287. ~ János pozsonyi
várnagy II. 1527. 1. ~ János,
Pozsony vm. főispánja II.
1542. 121, 122, 123. ~ Kozma
zeli jb. II. 1456. 287. ~ Mi-
hály bogdai jb. I. 1418. 153.
~ Miklós oltovai jb. II. 1543.
143. ~ Tamás pozsegai vár-
nagy I. 1517. 554.
Szalánta (Zalanta) b. Baranya
vm. I. 1465. 310, 311.
Szalóki (de Zalouk) Pál mester,
Pál fia I. 1363. 59.
Szanut (Zamwth) b. Zemplén
vm. I. 1500. 494.
Szana (Zana) b. Somogy vm. I.
1443. 210; 1445. 216; 1471.
365.
Szaniszló fejevári prépost II.
1536. 91.
Szántó (Zantho) Benedek tol-
nai nemes II. 1530. 24.
Szapolyai (de Zapolya) István
h. r., nádor I. 1491. 472;
1495. 483.

- Szarkaberki (Zarkaberky) b. Somogy vm., Ujvár tartozéka I. 1443. 211; 1445. 216.
- Szarvasd (Zarwasd) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Szatmár vármegye I. 1524. 586. II. 1490. 378.
- Százazérmelléke (Zarrazermelleke) I. 1443. 211; 1445. 217; 1471. 365.
- Szarvasd (Zarwasd) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1471. 365; 1500. 494.
- Szász (Zaaz) Mihály, Vas vm. követe I. 1447. 252.
- Szászi (Zazŷ) András nádori helytartói ítélőmester II. 1566. 192; 1568. 194.
- Szászberek (Zazberek) b. Heves vm. I. 1500. 494.
- Száva folyó I. 1388. 102; 1517. 553, 554.
- Százhalom (Zazhalom) b. Pest vm. I. 1467. 324, 326, 327.
- Szécsi (de Zech, Zeech, Széchi, Széchy) János I. 1447. 251. ~ Miklós országbíró I. 1381. 85, 89; 1383. 92; 1384. 94; 1405. 124, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137. ~ Pál, Dózsa fia I. 1405. 124, 125. ~ Tamás I. 1447. 252.
- Széchenyi, Szécsényi (de Sechen, de Zechen) Frank országbíró I. 1399. 114, 115.
- Szecső (Zechew, Zechewd) b. Vas vm. I. 1439. 194; 1443. 209.
- Szedlicske (Zedlŷchke) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Szegedy Gáspár h. r. II. 1648. 276.
- Szeges (Zeges) István nagybaráti jb. I. 1472. 374.
- Szeghy János h. r. II. 1648. 276.
- Szekcső (de Zekchew, Zegchew) Herczeg Ferencz II. 1532. 55, 56. ~ Fülöp I. 1446. 240; 1458. 287, 288. ~ Pál I. 1446. 240; 1458. 287, 288; 1465. 310. ~ Ráfáel I. 1446. 240.
- Székely (Zekel) b. Tolna vm. I. 1443. 209; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491. II. 1530. 21, 22, 23; 1530. 30.
- Székely (Zekel) György, Nógrád vm. követe I. 1447. 252. ~ János II. 1529. 19.
- Szekeres (Zekeres) Imre királyföldi jb. I. 1469. 354.
- Székesfejérvár (-fehérvár) v. I. 1419. 157, 158; 1488. 455; 1491. 466. II. 1536. 89, 90, 91.
- Székesfejérvári káptalan I. 1340. 34; 1341. 34; 1347. 36; 1358. 47, 48, 49, 50, 51, 53; 1387. 100; 1433. 175, 177; 1437. 186; 1438. 188; 1459. 292; 1504. 499. II. 1529. 19; 1531. 44; 1537. 98, 100; 1455. 370. ~ keresztesek konventje I. 1327. 26; 1358. 48; 1390. 102; 1473. 382; 1492. 474, 475; 1500. 490, 493; 1512. 521, 522; 1514. 535, 539; 1521. 572; 1522. 577. II. 1528. 6, 7, 11; 1530. 20, 22; 1533. 62, 63; 1533. 65, 66; 1534. 77, 78; 1536. 82.
- Szekszárd, Szegzárd (Zegzard) v. Tolna vm. II. 1540. 105. ~i konvent I. 1419. 156, 158, 159; 1445. 233, 234; 1468. 332; 1471. 365.
- Szél (Zel) Dénes császári jb. I. 1512. 522.
- Szelepcsényi György kalocsai érsek II. 1658. 297; 1659. 306.
- Szeles (Zeles, Zelees) Benedek zeli jb. I. 1456. 287. ~ Gáspár, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598. ~ János, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598. ~ Sebestyén kéthelyi jb. I. 1572. 522.
- Szelŷ, Selke b. Pozsony vm. I. 1509. 512, 513.
- Szemerei (de Zemere) Pál, János fia, h. r. I. 1420. 161.
- Szerdahely (Zerdahel) b. Zala vm. I. 1468. 340; 1471. 365.
- Szerdahelyi (de Zerdahel) Ders I. 1445. 218. ~ (de Zerdahel, Zerdahelŷ) Imreffy (Imbryffŷ, Emrewffŷ) alias Fekete Mihály főlovászmester, majd fejérvármegyei főispán s budai várnagy I. 1522. 575, 576. II. 1527. 2; 1532. 52; 1534. 77, 78; 1536. 85, 89; 1537.

92, 93. ~ Imreffy Péter II. 1528. 8. ~ István kir. személynöki ítélmester II. 1591. 208.

Szemere (Zemere) b. Győr vm. I. 1525. 600.

Szemerei (de Zemere) Horvát (Horwath) György h. r. I. 1472. 380. ~ Pap Dávid neje, Szemerei Ujszászi Márta I. 1525. 600. ~ Újszászi (de Wyzazy) Péter I. 1525. 600.

Szempcze (Zempche) b. Tolna vm. I. 1482. 434.

Szénaharaszti (de Zenaharazt) választott hírvivő I. 1447. 253.

Szencse (Zeniche, Zemche, Zenché, Zempche) b. Tolna vm. I. 1419. 156; 1443. 210; 1445. 216; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520. II. 1531. 43; 1658. 299, 302.

Szencsei (de Zemche, Zemchej) János Héderváry Ferencz procuratora II. 1528. 6; 1531. 43, 46.

Szencz (Zencz) b. Pozsony vm. I. 1526. 601, II.

Szend (Zend, Zenth) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1467. 321; 1471. 365.

Szenicze. (Zenjce) v. Nyitra vm. II. 1569. 198, 1624, 224.

Szentágotai (de Zenthagottha) Lázár II. 1543. 149.

Szentandrás (Zenthandras) b. Sopron vm. I. 1438. 188.

Szentandrási (de Sancto Andrea) Péter, János fia, Lengez sardjádéka I. 1330. 27, 28. ~ (de Zenthandras) Dezső (Desew) Damján h. r. I. 1514. 534, 536, 540.

Szentbalázi (de Zenthbalas) Zele Balázs, Tamás fia I. 1458. 289.

Szentbenedek b. II. 1648. 269.

Szente (Zenthe) Damján I. 1514. 539.

Szentei Boldizsár remetei jb. I. 1543. 142. ~ Bálint remetei jb. I. 1543. 142.

Szenterzsébet (Zenthelzebeth) b. Nógrád vm. I. 1463. 301.

~ Baranyavm. I. 1467. 321. Szenterzsébeti (de Zenthelze-

beth) János I. 1438. 189. ~ Miklós h. r. I. 1438. 189. ~ ~ Vadas (Wadas) János I. 1438. 189.

Szentgyörgy (Zenthgyergh, Zenthjerg, Zenthgyewrg, Zentgiewrg, Zentjegr, Zentgewrg) b. Pozsony vm. II. 1551. 173, 174; 1552. 176, 177, 179, 180; 1553. 183.

Szentgyörgyi (de Sancto Georgio) András mester győri kanonok I. 1465. 310. ~ (Zenthgieörgy, Zentgywrg, Zenthgywrg) György gróf I. 1465. 310. ~ János gróf II. 1624. 227, 228, 229. ~ László gróf, Péter fia II. 1423. 356. ~ ~ Zsigmond, Torontál vm. I. 1447. 252. ~ és Bazini gróf, Farkas özvegye Zsófia II. 1536. 91.

Szentgyörgyvára (Zenthgyergwara) vár Zala vm. I. 1496. 486.

Szentjánosi (de Sancto Johanne) Ders, Pázmán fia a Hunt—Pázmán nemz.-ből I. 1405. 127. ~ Pázmán, Ders fia a Hunt—Pázmán-nemz.-ből I. 1405. 127.

Szentistván (Zenthisthwan, Zenth-Istwan, Zenthisthwan, Zenth Isthwan, Zenthjsthwan) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 513; 1511. 520; 1513. 531. 1514. 543.

Szent-István-utca (Zenth Isthwan wczaya) Győrött I. 1525. 593.

Szentiván (Zenthiwan, Szent-Iwan) b. Heves vm. I. 1485. 447. II. 1648. 272.

Szentivánegyháza (Zenth Iwan Eghaza, Zenth Iwaneghaza) b. Győr vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491.

Szentiványi (de Zenthiwan) Rawsar Pál h. r. I. 1491. 471. ~ (de Zenth Iwan) Márton h. r. I. 1468. 341. ~ (Zenthiany) Tamás királyföldi jb. I. 1466. 318.

Szent-Katalin-kápolna Vereskő várában I. 1415. 148.

- Szentkirály (Zenthkyral) b. Somogy vm. I. 1443. 40; 1445. 216.
- Szentkirályi (de Zenthkeral) János mester, Jakab fia I. I. 1358. 54, 55, 56.
- Szentkút (Zenthkwth, Zenthkwth) b. Vas vm. I. 1255. 2; 1474. 392; 1476. 400; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 521. II. 1529. 15.
- Szentlászló (Zenthlazlo) b. Fejér vm. II. 1534. 80. ~ b. Pest vm. II. 1536. 85, 89; 1537. 93.
- Szentlőrinczi (de Zentlewrincz) Malacz Barnabás, Hédervár Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
- Szentmargitai (de Zenthmargytha) Áron György I. 1467. 320, 321.
- Szentmárton (Zenthmarthon) kir. birtok I. 1347. 36, 37, 38, 39.
- Szentmárton I. Pannonhalmi Szent-Márton-kolostor.
- Szentmártonj (de Zenthmarthon) János, Anthimus fia I. 1445. 218. ~ Miklós, Anthimus fia I. 1445. 218. ~ Herman László I. 1489. 456. ~ János nagybarátj. I. 1471. 368.
- Szentmihály (Zenth Myhal) b. Veszprém vm. I. 1470. 358.
- Szentmihályfalu (Zenthmyhalfalwa) b. Pozsony vm. I. 1525. 593, 594.
- Szentmihályúrfölde (terra Zenthmyhalur) I. 1399. 118.
- Szentmiklós (Zenthmyklos, Zenthmiklos, Zentmýklos) b. Veszprém vm. I. 1433. 175, 176; 1439. 194; 1443. 209; 214; 1447. 249; 1467. 321; 1481. 429; 1485. 447; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1496. 486; 1500. 491; 1509. 512, 513; 1511. 519; 1520. 570; 1526. 603.
- Szentpál (Zenthpal, Zenth Pal, Zenth Paal) b. Győr vm. I. 1391. 105; 1418. 153; 1443. 210; 1446. 216; 1471. 365; 1477. 406; 1477. 412; 1478. 416; 1482. 429, 437; 1483. 443.; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 510, 513; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573. II. 1513. 391, 393. 1658. 301; ~i lutheránus templom elvétele II. 1634. 239.
- Szentpál-Arnika (Zenthpál-) b. Pest vm. I. 1500. 494.
- Szentpáli (de Zenthpal) Domokos zápi j. b. I. 1418. 152. ~ Jakab zápi j. b. I. 1418. 152. ~ Márton zápi j. b. I. 1418. 152.
- Szentpéter (Zempetur) b. Monyorókerék tartozéka II. 1297. 328.
- Szentpétterszege (Zenthpeterzege) b. Gabryan tartozéka I. 1405. 129, 136, 137.
- Szenttamás (Zenththamas) b. Bács vm. I. 1448. 261; 1449. 265.
- Szentvid (Zenthwyd) b. Győr vm. I. 1473. 386; 1478. 416.
- Szentvidi (de Zenthwyd) Bajcsi (Baŷchy) Mihály budai polgár I. 1492. 478.
- Szentvidi (de Zenthwyd) Vrach, Vrats, Wrach Domokos I. 1469. 355, 356. ~ ~ Mihály, Domokos fia I. 1467. 322, 323; 1469. 355, 356, 357; 1471. 362, 370, 371. ~ ~ Tamás, Domokos fia 1467. 322, 323; 1469. 355, 356, 357; 1471. 362, 370, 371.
- Szép (Seph, Zep, Zapt, Zeep) Bálint kéthelyi j. b. I. 1466. 318; 1512. 522. ~ Egyed királyföldi j. b. I. 1466. 318. ~ Imre II. 1528. 8. ~ István I. 1453. 276; 1453. 278. ~ Miklós Vas vm. követe I. 1447. 252.
- Szepesi (de Scepus) Jakab országbíró I. 1380. 78. II. 1373. 333, 334, 335.
- Szepesi (Zepsy) b. Abauj vm. I. 1500. 494.
- Szepesi székely szék II. 1625. 231.
- Szer(e)dahely (Zerda, Zeredahel) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216. II. 1455. 369.
- Szerdahelyi (de Zerdahel) Ewz (Öz) János Tolna vm. alis-

- pánja II. 1513. 388. ~ Fekete Mihály I. 1525. 596, 597.
 Szerém vm. I. 1388. 102.
 Szerémi püspökség I. 1406. 141, 143.
 Szerencsés (Zerences) Péter darnai jb. I. 1524. 590.
 Sziget (Zyget, Zygeth, Zyghet, Zigeth, b. Győr vm. I. 1443. 210; 1471. 363; 1476. 400; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1489. 458, 459; 1491. 468; 1491. 470; 1493. 480; 1500. 491; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573; 1525. 599. II. 1531. 35; 1542. 118, 119; 1543. 139; 1548. 164, 167.
 Szigeti (de Zigeth) Máté h. r. I. 1469. 348. ~ István fejevári kanonok II. 1529. 19.
 Szigetköz (Zygethkez, Sigetkeoz, Sygethkez, Szigetkez) b. Győr vm. I. 1485. 447; 1520. 570; 1521. 573. II. 1541. 111; 1542. 134; 1543. 155; 1548. 164; 1622. 224.
 Szikszai (de Zykzo) Márton, a fejevári káptalan dékánja I. 1471. 364.
 Szil (Ceel, Ceyl, Chyl, Cheyl) b. Sopron vm. I. 1317. 16, 17; 1325. 20; 1378. 77; 1383. 92, 93, 94, 95, 96.
 Szil (Zyl) p. Komárom vm. I. 1491. 471; 1511. 520; 1513. 531.
 Szilágyi Erzsébet, Hunyadi Jánosné I. 1465. 311, 312.
 Szilágysszegi (de Zylaghzeg) János h. r. I. 1524. 587.
 Szilasi (Zylassy) Boldizsár II. 1534. 80.
 Szilézia I. 1477. 406, 407.
 Szilvás (Silwas, Zylwas) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
 Szina (Zyna) v. Abaujvárm. I. 1500. 494.
 Szintei (de Zynthe) Tamás h. r. I. 1387. 100, 101.
 Szita Mihály faragómester II. 1681. 320.
 Szobi (de Zob) János, Szepes vm. követe I. 1447. 251.
 Szokol (Zokol) b. Tolna vm. I. 1327. 24, 25, 26; 1347. 39.
 Szokolendrőd (Zokolendred) b. Tolna vm. I. 1347. 36, 37, 38, 39; 1513. 530.
 Szolaggyör (Zulgayaurinum) vára I. 1269. 5.
 Szolnok (Zolnok) p. Komárom vm. I. 1491. 468; 471; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531. ~ (Zolnok) b. Pozsony vm. I. 1443. 210. ~ ~ p. Győr vm. I. 1491. 470.
 Szolnoki sókamara I. 1461. 295, 296.
 Szombatfalva (Zombathfalw, Zombathfalwa, Zombatffalw) b. Vas vm. I. 1255. 2; 1474. 392; 1476. 400; 1477. 412; 1478. 416; 1482. 430, 437; 1483. 443; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 521. II. 1529. 14, 15.
 Szombathely (Zombathel) v. I. 1443. 214. II. 1650. 287.
 Szombathelyi (de Sabbaris) Imre mester, győri kanonok I. 1478. 419.
 Szomszédvár (Zomzedwar[a]) v. Zágráb vm. I. 1507. 508. II. 1531. 42.
 Szomszédvári (de Zomzedwara) Hennyngh András özvegye, Laki Thwz Zsófia I. 1507. 508.
 Szopi (de Zopy) György h. r. I. 1391. 106. ~ János h. r. I. 1391. 106.
 Szócs (Zewch) Máté II. 1513. 390.
 Szőke (Zewke) Balázs királyföldi jb. I. 1466. 318.
 Szőlőművelés I. 1311. 15. II. 1528. 10.
 Szőr (Zewr) Imre I. 1512. 522.
 Szörényi bánság (banatus Zeuriniensis, Zewriniensis) I. 1399. 114; 1406. 141, 144.
 Szuhodoly (de Zwhodoly) Fodor Tamás I. 1464. 305.
 Szúnyog (Zumyugh) László apród I. 1339. 31.
 Szygarth b. Pozsony vm. I. 1487. 451.
 Tab (Thaab) b. Győr vm. I. 1496. 468.
 Taboriták I. 1430. 172.

Tah (Tahta, Thahtah, Thah, Thal) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216, 226.

Tahi Tah (Tah de Tah) Mihály mester I. 1419. 156, 157.

Takács (Thakach) Bertalan I. 1476. 402. ~ (Thakacz) György h. r. I. 1469. 354. ~ Nagy (Thakach Magnus) György, Rozgonyi György várnagy főemberszolgája I. 1450. 274.

Tald (Thald) b. Tolna vm. I. 1443. 209.

Tamásladaméri jb. I. 1418. 153.

Tamás (Bakocz ~) esztergomi érsek, bíbornok, konstantinápolyi patriárka I. 1517. 553. ~, erdélyi vajda és szolnoki ispán I. 1323. 19; 1330. 30. ~, Erne ispán fia, Opour nb. I. 1309. 12. ~ fia Ferencz genyői jb. I. 1450. 267. ~ fia György szőlőbirtokos I. 1311. 16. ~ fia János szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~, J. fia genyői jb. I. 1450. 267. ~, Pál fia, genyői jb. I. 1550. 267. ~ fia János budai esküdt I. 1385. 98. ~ győri éneklő kanonok I. 1404. 124; 1415. 149. ~ kalocsai érsek I. 1366. 62. ~ rudinai apát I. 1492. 478. ~, Sándor fia I. 1289. 10. ~ szelényi nemes I. 1303. 11; 1309. 12. ~, a fejevári keresztetek konventjének custosa I. 1492. 479. ~ szerémi püspök I. 1399. 113. ~ trencsényi alispán I. 1262. 5. ~ ~ váradi prépost I. 1405. 136. ~ zenggi püspök I. 1406. 141, 143.

Tamási (Thamasy) v. Tolna vm. I. 1327. 27; 1342. 34; 1347. 37; 1358. 46, 48, 49, 52, 53, 54; 1443. 210; 1445. 216, 218, 221, 223. 224, 226, 227, 228, 232, 236; 1482. 434, 435; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520. II. 1529. 19; 1531. 42, 43; 1536. 84; 1513. 389. ~i várnagyok 1358. 53. II. 1529. 19. Tamási (de Thamasy) Henrik, Vajda fia I. 1423. 168, 169. ~ Henrik (Herrik) János fia I.

1342. 34. ~ Henrik fia János, apród, később erdélyi vajda I. 1334. 35. I. 1358. 46, 47, 52, 53; 1387. 99, 100, 101; 1399. 112, 113; 1406. 137, 138, 139, 141, 143; 1420. 163. ~ Henrik fia Miklós mester I. 1387. 99, 100, 101; 1399. 112, 113; 1406. 139. ~ János, Henrik fia I. Henrik fia. ~ János vajda fia Henrik I. 1419. 158, 159, 160; 1423. 168, 169; 1443. 208, 212, 213; 1445. 217, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 228, 229. ~ László, János vajda fia I. 1419. 158, 159, 160; 1420. 163; 1423. 168, 169. ~ László özvegye Ilona I. 1445. 234, 235. ~ Miklós redélyi vajda I. 1445. 221, 222, 224, 225, 226, 228. Tanko Márk nagybaráti jb. II. 1420. 351, 352, 353, 354.

Táp (Thaph, Thaap) b. Győr vm. I. 1443. 209; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491. 1509. 512, 513; 1511. 519; 1513. 529, 531.

Taplan b. Győr vm. I. 1478. 416; 1491. 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 519. II. 1658. 301.

Taplanszentmiklós (Thaplan Zenth Myklos) Győr vm. I. 1491. 468.

Tar (de Tar) Lőrincz főpohárnokmester I. 1406. 141.

Tárczi l. Tharchi.

Tarcsa (Tharcha, Tharcza) b. Veszprém vm. I. 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519.

Tard (Thard) b. Borsod vm. I. 1500. 494.

Tardi l. Thardy.

Tarján (Tharyan) b. Esztergom vm. II. 1536. 90, 91.

Tárkányi (de Tharkan) Antal h. r. I. 1491. 471.

Tárnok Demeter újbáti várnagy I. 1445. 219.

Tárnok (Tharnok, Tharnak) b. Pest vm. I. 1515. 551, 552, 553; 1518. 556.

Tárnok (Tarnok) b. Valkó vm. I. 1443. 211; 1445. 217; 1471. 365.

- Tasi (de Thas) Ferencz II. 1531. 46.
- Tata (Thatha, Thata) I. 1471. 366, 367. II. 1474. 375, 376.
- Tatai (de Thatha) Gergely h. r. I. 1514. 534, 536, 537, 540. ~ (de Tata) Pál, Héderváry Imréné főemberszolgája I. 1420. 161.
- Tatamér mester fejevári prépost I. 1347. 140.
- Tek(c)se (Texen, Theksen) p. Komárom vm. I. 1491. 468; 1491. 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520.
- Teke (Theke) p. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520.
- Telekessi András II. 1681. 315.
- Telekus I. 1448. 261.
- Temerkény (Themerken) b. Somogy vm. I. 1443. 209; 1491. 467, 470; 1492. 476.
- Temesi gróf (Bélteki Drágffy János) I. 1524. 586.
- Temesközy (de Temeskewz) Bálint pozsonyi várnagy I. 1450. 274. ~ (Themeskezy) Miklós budai polgár I. 1492. 478.
- Temesvár (Themeswar) I. 1458. 290, 291. II. 1542. 125.
- Temesvári (de Themeswar) András, a fejevári káptalan dékánja I. 1438. 190. ~ (de Themeswar) Mátyás pozsonyi kanonok I. 1456. 286.
- Tengeld (Thengeld, Thengewld) b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1489. 457, 458; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520.
- Tengelicz (Thengelycz), Thengelych) b. Tolna vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 520. II. 1531. 42.
- Teremes Imre h. r. I. 1420. 161. ~ Márk h. r. I. 1420. 161.
- Tergovistya b. Valkó vm. I. 1446. 240.
- Terien b. Hont vm. II. 1619. 222.
- Teszér (Teszer) Hont vm. II. 1619. 222.
- Téth b. Mosony vm. I. 1358. 56.
- Téthi Imre fia Péter I. 1358. 56. ~ Benedek, Miklós fia I. 1358. 56. ~ Kelemen, Miklós fia I. 1358. 56. ~ Mátyás I. 1358. 56. ~ Miklós, Mátyás fia I. 1358. 56.
- Tétény (Thethen) b. Pilis v. Pest vm. I. 1443. 210; 1461. 294, 295, 298; 1482. 434, 435; 1491. 468, 471; 1492. 477; 1496. 486; 1500. 492; 1511. 521.
- Tetemethlen János győri karpap I. 1380. 79.
- Tetétleni (de Tetethlen) Mihály, Fejér vm. követe I. 1447. 252; 1445. 220. ~ (Thethetleni) Péter I. 1473. 388.
- Texe l. Tek(c)se.
- Thaab l. Tab.
- Thah l. Tah.
- Thakacs l. Takács.
- Thald l. Tald.
- Thallóczy (de Thallowcz) Matkó csetinei ispán, horvát-szlavón bán. I. 1445. 219.
- Thap l. Tap.
- Tharbay b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Thard l. Tard.
- Thardy (de Thard) Gáspár II. 1569. 197, 198, 199. ~ István, Gáspár fia II. 1569. 197, 199. ~ János, Gáspár fia II. 1569. 197, 199. ~ Orsolya, Zichy Bernát neje II. 1569. 197, 198, 199.
- Tharchi (Tarchy) Albert II. 1542. 113, 122; 1547. 162, 163; 1552. 179, 180. ~ (Tharchy) Péter nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374.
- Thary Jakab zápi jb. I. 1418. 153.
- Tharyan l. Tarján.
- Thajna (de Thajna) János I. 1512. 525, 526.
- Thasi l. Tasi.
- Thelcsszegi (de Thelchzegh) Péter, a fejevári káptalan dékánja.
- Thelgyei (de Thelgye, Thewlge, Thewlgye) János deák, Héderváry Imre bán, Miklós és Ozsvát procuratora I. 1468. 333; 1477. 412; 1478. 421; 1482. 433, 435.

- Themerken I. Temerkény.
 Theremes Demeter h. r. I. 1449. 264.
 Therjeni (de Theryen) lázadó I. 1441. 204.
 Therzthencz b. Orbáz vm. I. 1514. 544.
 Theslai (de Thesla) Antal I. 1468. 335.
 Thethen I. Tétény.
 Thethetlen I. Tetétlen.
 Theyedi (de Theyed) Imre, szombathelyi várnagy I. 1474. 392, 393; 1476. 405. ~ Poroláb Imre I. 1476. 401.
 Thew- I. Tö-
 Thomai (de Thomay) Péter h. r. I. 1468. 341.
 Thomei (de Thomey) Imre h. r. I. 1445. 234. ~ ~ Tamás, Vincze fia h. r. I. 1445. 234. ~ ~ Vincze I. 1445. 234.
 Thornea I. Turnea.
 Thuransky Ferencz h. r. II. 1658. 301.
 Thuróczi I. Turóczi.
 Thurzó Elek, Bethlenfalvi gróf, országbíró s királyi helytartó II. 1540. 101, 102; 1542. 117.
 Thwri I. Turi.
 Timót zágrábi püspök I. 1274. 9.
 Tinnini püspökség I. 1406. 141, 143.
 Tirimperger, Tirinperger 700 frt-nyi adóssága II. 1681. 319.
 Tisza folyó (Tysia) II. 1542. 125.
 Tódor, Hada fia, szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~, Mahariás fia szőlőbirtokos I. 1311. 15.
 Tolna vármegye I. 1358. 49, 51, 53; 1443. 209, 210, 211; 1445. 216, 232; 1447. 252; 1455. 284; 1460. 293; 1468. 333; 1471. 365; 1473. 383; 1489. 457, 458; 1491. 467, 471; 1492. 476; 1493. 480; 1496. 486; 1500. 490, 491; 1509. 515; 1511. 520; 1513. 530; 1518. 562. II. 1530. 21, 22, 24, 25; 1531. 42; 1532. 50; 1536. 82; 1543. 150, 151; 1658. 299, 300; 1658. 302.
 Torak (Thorak) Péter darnai jb. I. 1489. 460.
 Torkos István h. r. II. 1658. 301.
 Tormási (Thormasy) Mihály, Héderváry Ferencz főemberszlogája I. 1517. 554.
 Tormosi (de Thormos) Benedek, Héderváry Miklós procuratora I. 1486. 449.
 Torontál vármegye I. 1447. 252.
 Torsas Máté kisbaráti jb. I. 1453. 279. ~ Sebestyén kisbaráti jb. I. 1453. 279.
 Torvai (de Thorway) Ispán (Ispan) Mihály h. r. II. 1532. 50; 1534. 79.
 Torvei (de Thorwe, Throwe) Begethey János somogyi birtokos II. 1528. 8. ~ ~ Ugron (Wgron) Bernát somogyi birtokos II. 1528. 7, 9, 10, 11. ~ ~ ~ (Vgron) Imre tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ ~ János tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ ~ Mátyás tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ ~ Mihály, Héderváry Ferencz főemberszlogája I. 1517. 554. ~ ~ ~ Pál tamási birtokos I. 1445. 218.
 Tóth (Thoth, Thot, Sclaus) Albert kéthelyi jb. I. 1512. 522. ~ Ambrus nagybaráti nemes I. 1518. 560. ~ Benedek nagybaráti jb. I. 1471. 368; 1472. 374. ~ Demeter gabriáni lakos I. 1405. 132. ~ Gergely szőlőbirtokos I. 1311. 15. ~ Gyula császári jb. I. 1512. 522. ~ János genyői jb. I. 1450. 267. ~ Kálmán olthovai jb. II. 1542. 119. ~ Mátyás II. 1513. 390. ~ Mihály, Némái (de Nema) I. 1524. 590. ~ Mihály, Ráróvárbeli officialis II. 1542. 118; 1543. 141, 142, 143, 144, 146. ~ Miklós genyői jb. I. 1450. 267. ~ Tamás lipótfalvi jb. I. 1489. 461.
 Tóthfalú (Thotfalw, Tothfalu, Thothfalw, Thotfalw, Thotfalw, Tothfalw, Totfalu) b. Veszprém vm. I. 1405. 132, 134; 1443. 209; 1482. 434; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1511. 519; 1513.

530. II. 1530. 21, 22, 23, 25 ; 1543. 150 ; 1297. 328.
- Tóti (Thothý) Lengyel Gáspár II. 1528. 8.
- Tóthpróna (Totprona) v. Turóc vm. II. 1619. 222.
- Töke (Thenke) Mihály hedrehi jb. I. 1391. 105.
- Tölgyei (de Thewlge) János deák, Héderváry Imre pozsegi főispán és Miklós főasztalnokmester procuratora I. 1467. 320 ; 1471. 365, 366.
- Töli (Thewly) Imre, Héderváry Miklós officialisa I. 1489. 460, 463.
- Tömörkény I. Temerkény.
- Török (Therewk, Thewrewk, Teoreok, Tewrek, Therek) Bálint, Enyingi, somogyi főispán, Dunántúl kapitánya II. 1532. 48, 49 ; 1537. 95, 96 ; 1541. 112 ; 1543. 151. ~ Imre, Enyingi I. 1513. 529, 530. ~ János, Enyingi, Bálint fia II. 1543. 151. ~ János (Thuruk) mester I. 1416. 150. ~ Zsigmond h. r. II. 1648. 276.
- Törökök I. 1440. 197, 198 II. 1542. 125, 126, 127, 128, 131, 134 ; 1543. 151.
- Traui püspökség I. 1406. 141, 143.
- Trencsén v. 1531. 39 ; 1533. 61 ; 1534. 71.
- Trencsén vármegye I. 1447. 253.
- Trencsényi alispánok I. 1262—5. 3.
- Trewk I. Trök.
- Trnavka (Trnawka) b. Nyitra vm. II. 1648. 273, 276.
- Trök (Trewk) Mihály buzádszigeti jb. 1458. 289.
- Trszintszkiszki Gáspár II. 1624. 228.
- Tukulcsáni (de Tukwlchen, Twkwlchen Péter h. r. I. 1326. 21, 22.
- Tulocz b. Valkó vm. I. 1446. 240, 241.
- Turi (de Thwr) Fülöp fia László l. o. ~ ~ János budai kánok II. 1536. 88. ~ ~ László, Fülöp fia, lázadó I. 1441. 203, 204. ~ ~ Benedek, János fia h. r. I. 1438. 188.
- Turnacska (Thwrnacha) b. Heves vm. I. 1467. 328.
- Turnea (Thornea) b. I. 1405. 126, 127, 129, 130, 131, 136.
- Turóc vármegye I. 1447. 251. II. 1568. 194 ; 1619. 222.
- Turosi (de Thwrus) János fia Benedek I. 1438. 188.
- Tyakmonostori Kis (Parvus de Tyakmonostura, Tyakmonostura) György h. r. I. 1381. 84, 88.
- Tyda terra I. 1327. 27.
- Tzopocz Antal kőcsi jb. I. 1512. 522.
- Ugo raguzai érsek I. 1368. 69.
- Ugocsa vármegye II. 1490. 378.
- Ugra, Ipolit fia I. 1278. 9.
- Ugrin, János fia I. 1324. 20.
- Ugron (Vgron), Torvei (de Thorwe) Imre tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ János tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ Mátyás tamási birtokos I. 1445. 218. ~ ~ Pál tamási birtokos I. 1445. 218.
- Ugron Imre, Somogy vm. követe I. 1447. 251.
- Új (Wý) Benedek, Pál fia, zápi jb. I. 1418. 153. ~ Demeter zápi jb. I. 1418. 153. ~ György zápi jb. I. 1418. 153. ~ Márton zápi jb. I. 1418. 153. ~ Pál fia Benedek l. o. ~ Sebestyén zápi jb. I. 1418. 153.
- Újfalu (Wyfalu, Vyfalu, Wyfalw, Wýfalw) b. Vas vm. I. 1255. 2 ; 1418. 153. ~ b. Tolna vm. I. 1443. 210, 211 ; 1445. 216 ; 1471. 365 ; 1491. 467, 470 ; 1492. 476 ; 1500. 491 ; 1513. 530. ~ b. Somogy vm. I. 1467. 321. ~ b. Győr vm. I. 1471. 362, 363, 370, 371, 372, 373 ; 1475. 398 ; 1476. 400 ; 1477. 406 ; 1478. 416 ; 1482. 429, 437 ; 1483. 443 ; 1491. 468 ; 1500. 491 ; 1509. 512, 513 ; 1511. 520 ; 1513. 531 ; 1518. 558, 559 ; 1521. 573. II. 1548. 164, 167 ; 1658. 301.
- Újhíd (Výhýd) b. Pozsony vm. I. 1466. 314.

- Újlaky (de ab, Wylak, Vylak, Wylak) Ferencz győri püspök II. 1552. 178, 179. ~ Gergely fejevári olvasókanonok I. 1504. 500. ~ Lőrincz, Miklós fia I. 1471. 365; 1635. 244. II. 1490. 378. ~ Miklós erdélyi vajda I. 1445. 221, 231, 232, 235, 236; 1447. 251; 1450. 274; 1471. 365.
- Újság (Wysaag, Wyssaagh) b. Tolna vm. II. 1530. 21, 22, 24, 25.
- Újvár (Wýwaar, Výwar, Wýwar) vár Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216, 218, 219, 221, 223, 224, 226, 227, 228, 231, 232, 236; 1476. 402.
- Újvári (de Wywar) János, Tamás fia I. 1421. 163, 164. ~ János özvegye I. 1421. 163, 164. ~ László, János fia I. 1421. 163, 164, 165. ~ Tamás, János fia I. 1421. 163, 164, 165.
- Ulászló, I. magyar, lengyel király I. 1440. 197, 200; 1441. 202; 1443. 211; 1445. 215, 230, 231; 1446. 238.
- Ulászló, II. magyar, cseh király I. 1507. 508; 1512. 525; 1514. 545, 546.
- Ulrik fia Károly I. o.
- Ung vármegye I. 1447. 252.
- Ungor (Wngor) Jakab, Miklós bosnyák király salmáni jb.-a I. 1476. 402.
- Uszka (Vztha) b. Szatmár vm. II. 1490. 378.
- Üregh b. Tolna vm. II. 1658. 299, 302.
- Vác (Wacya, Wacia) v. I. 1445. 234; 1450. 268, 269, 270. II. 1542. 124, 126, 129, 131, 134. ~i püspökség I. 1406. 141.
- Vadasillés (de Vadasilles) Domokos h. r. I. 1453. 277.
- Vadász (Vadaz) Albert olthovai jb. II. 1542. 119. ~ Imre, Bálint fia zeli jb. I. 1456. 287.
- Vadlövő (Wadlewew) Bálint, Mária királyné mosonyi jb.-a I. 1525. 598.
- Vág folyó I. 1262—5. 4.
- Vági (de Wag) Imre h. r., a Héderváryak főemberszolgája I. 1742. 380.
- Vágközi (Wagkwzj) János, Komárom vm. követe I. 1447. 252.
- Vajad (Wayad) b. Tolna vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Vajda (Woyvoda) fia Imre I. 1430. 172, 173. ~ István I. 1430. 172. ~ János I. 1430. 172. ~ Miklós, Sopron vm. követe I. 1447. 253.
- Vajkai (de Wayka) Albert, Péter fia I. 1489. 464. ~ ~ Bálint, Mátyus fia I. 1489. 464. ~ ~ János fia Kelemen I. o. ~ ~ János, Péter fia I. 1489. 464. ~ ~ Jakab fia Péter I. o. ~ ~ Kelemen, János fia I. 1489. 464. ~ ~ Márton fia Mihály I. o. ~ ~ Mátyus fia Bálint I. o. ~ ~ Mihály, Kazai György főemberszolgája I. 1441. 204. ~ ~ Mihály, Márton fia I. 1489. 464. ~ ~ Péter, Jakab fia I. 1489. 464. ~ ~ Péter fia Albert I. o. ~ ~ Péter fia János I. o.
- Vajkócz (Waykocz) b. Abauj vm. I. 1500. 494.
- Vál (Wal) b. Fejér vm. I. 1518. 558.
- Valaska (Walaska) b. Bars vm. II. 1648. 273.
- Váli (de Wal) Benedek, Csetneky András főemberszolgája I. 1465. 312, 313. ~ György, Csetneky András főemberszolgája I. 1465. 313. ~ János pozsonyi kanonok I. 1439. 193.
- Valkó (Walko) b. Valkó vm. I. 1471. 365.
- Valkó vármegye I. 1388. 102; 1406. 144; 1443. 211; 1445. 217; 1446. 239; 1447. 252; 1517. 554.
- Valter ispán II. 1157. 320.
- Valti (de Walth) Zsigmond h. r. I. 1491. 471.
- Vál(y)us (Walus) I. 1467. 321.
- Vám (thelonium) II. 1591. 207.
- Vámos (Wamos) János, Temesközi János várnagy főember-

- szolgája I. 1450. 274. ~ Imre császári j b. I. 1512. 522.
- Vámosbodak (Wamosbodag, Wamosbodak, Wamos Bodak) b. Pozsony vm. I. 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 430; 1482. 437; 1483. 443.
- Vámosi (Wamosy) György kendermedvei j b. I. 1512. 526. ~ Imre kendermedvei j b. I. 1512. 527.
- Vámosy (Wamosy) Mihály medvei j b. II. 1542. 119.
- Vámos (Wamus) Mihály nagybaráti j b. II. 1420. 349.
- Várad (Warad) b. Tolna vm. I. 1471. 365.
- Váradhegyfok (Promontorium Varadiense) I. 1405. 127.
- Váradi (Warady) Albert nagybaráti nemes I. 1518. 560.
- Váradi István II. 1648. 269. ~ káptalan I. 1405. 124, 126, 131; 1496. 486; 1509. 516. ~ püspökség I. 1406. 143.
- Váralja (Warallja) b. Zemplén vm. I. 1500. 494
- Varannó (Warano, Varano) v. Zemplén vm. I. 1500. 494; 1519. 567. ~i kolostor I. 1519. 565.
- Váras (Waras) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216; 1471. 365.
- Várdai (de Warda) Pál egri püspök, királyi kincstartó I. 1524. 588, 589. ~ ~ érsek II. 1532. 54; 1535. 82.
- Vareas l. Varjás.
- Varga (Warga) János hédervári j b. I. 1489. 461. ~ János nagybodaki j b. II. 1591. 207. ~ Imre II. 1513. 395. ~ István II. 1513. 390. ~ Márton kéthelyi j b. I. 1512. 522. ~ Márton II. 1681. 317. ~ Mihály császári j b. I. 1512. 522. ~ Pál medvei j b. II. 1420. 352. ~ Péter kocsi j b. I. 1512. 522. II. 1513. 393.
- Varjas (Vareas) Márton kisbaráti j b. I. 1453. 279.
- Varjú (Warjw) Gergely II. 1420. 352.
- Várkony (Warkon) b. Pozsony vm. II. 1566. 191; 1455. 371.
- Várkonyi Amade l. Amade.
- Varsányi (de Warsan) Patha Mihály I. 1475. 398.
- Várwise (Varwyze, Warwýze) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216. 1471. 365.
- Vas (Was) Ferencz, Bakai (de Baka) h. r. II. 1528. 12. ~ ~ István h. r. II. 1552. 177. ~ ~ János II. 1542. 134. ~ ~ János nagybodaki j b. II. 1591. 207. ~ ~ Mátyás, Vasdinyei (de Vasdýnye) I. 1518. 556. II. 1518. 397, 399.
- Vas vármegye I. 1433. 175; 1443. 209, 210; 1447. 252; 1448. 262; 1453. 276, 277; 1474. 392; 1475. 397; 1476. 400; 1477. 406, 412, 414; 1478. 416; 1482. 437; 1483. 443; 1492. 476. II. 1529. 15; 1537. 94, 95.
- Vásárosút (Wassaroswth) »quaedam via«, Som községben (Somogy vm.) II. 1528. 9.
- Vasdinye (Wasdynye) I. 1518. 556.
- Vasdinyei (de Wasdynye, Wasdynnye) Miklós h. r. I. 1450. 267. ~ Was Mátyás l. Vas Mátyás.
- Vasvár I. 1344. 35; 1448. 261. ~i káptalan I. 1345. 35; 1384. 96; 1453. 276; 1476. 404.
- Vasvári (de Waswar) János győri kanonok I. 1450. 268; 1469. 346, 347, 348.
- Vati (de Wath) György, Kozma fia h. r. I. 1418. 154.
- Vecsei (de Weche) Vörös (Rufus) Tamás mester I. 1361. 57; 1368. 67, 69, 70.
- Vegagi Albert tamási várnagy II. 1529. 19.
- Véghegi Porkoláb l. Porkoláb.
- Véhécz (Wehecz) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Véki (de Veek) Harcsa l. Harcsa.
- Velez Boldizsár II. 1529. 19.
- Veny (Wen, Ween) p. Komárom vm. I. 1491. 468, 471; 1492. 477; 1500. 492; 1511. 520; 1513. 531.
- Ventheí (de Wenthe) István I. 1458. 289, 290.

- Veperdi (de Weperd) Mihály, Héderváry Ferencz főember-szolgája I. 1517. 554.
- Veperiak b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Verbánya (Werbanya) b. Valkó vm. I. 1443. 211; 1465. 217; 1471. 365.
- Verbie b. Pozsega vm. I. 1514. 543.
- Verbóc (Werbocz) b. Nyitra vm. II. 1569. 198.
- Verbőci I. Werbőczy.
- Verbsthaygh b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Verebélyi (Verebélly) János h. r. II. 1648. 276.
- Verenhart győri kanonok I. 1255. 2.
- Veres (Weres) Gergely császári j. b. I. 1512. 522. ~ János dár-nai j. b. I. 1456. 286. ~ László, Liptó vm. követe I. 1447. 252. ~ Tamás remetei j. b. I. 1456. 287.
- Veres Tamás királyföldi j. b. I. 1466. 318.
- Vereskő (Wereskew, Wereskw, Wereskeu) vára Pozsony vm. I. 1415. 148, 149; 1468. 337, 338.
- Vereskői (de Wereskew, Wereskw) Imre, Wolffard fia I. 1415. 148, 149. II. 1423. 356. ~ Pál, Wolffard fia I. 1415. 148, 149. II. 1423. 356. 357. ~ Wolffard Ulrik I. 1415. 147, 148, 149; 1468. 338. ~ Wolffard II. 1423. 356. 357.
- Verhard, Mór özvegye I. 1252. 2.
- Verhovcz (Werhowcz) b. Pozsega vm. I. 1491. 468; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Verő (Werew) Miklós ásványi j. b. I. 1418. 153.
- Verőcze vármegye I. 1495. 483, 484, 485.
- Verőcze (Werewcze, Werowcze) vár és v. Verőcze vm. I. 1495. 483, 484, 485.
- Versi (Wersy) Orbán budaki j. b. I. 1456. 286.
- Vértes (Verthes) Jakab újfalusi j. b. I. 1418. 153.
- Vértesi (de Werthes) János h. r. I. 1481. 428.
- Veszprém vármegye I. 1396. 110; 1443. 209, 210; 1445. 216; 1447. 251; 1476. 400; 1483. 443, 444; 1491. 467, 470; 1492. 476; 1500. 491; 1509. 512; 1511. 519; 1513. 529. II. 1530. 21, 22, 23; 1439. 364.
- Veszprém (Vesprimium) v. I. 1446. 239.
- Veszprémi káptalan I. 1363. 59; 1469. 352; 1524. 591. II. 1322. 328; 1439. 364.
- Veszprémi püspökség I. 1399. 113; 1406. 141, 143; 1521. 571; 1522. 577.
- Vetven (Vetween) b. Győr vm. I. 1407. 145, 146.
- Viczai (Viczy) Ádám II. 1681. 319. ~ Erzsébet II. 1681. 313, 314. ~ János, Héderváry Kata férje II. 1681. 309, 310. ~ Terézia II. 1681. 314, 315.
- Vigel János nagybaráti j. b. II. 1420. 349.
- Vigmán (Vigman, Wýgman, Wygman) b. Komárom vm. I. 1433. 175, 176; 1439. 194; 1447. 294; 1485. 447; 1491. 468. 470; 1500. 491; 1509. 513; 1513. 531; 1520. 570.
- Vigmáni (de Wýghman) Fekethe Ambrus számolyi j. b. II. 1543. 142.
- Vihnye (Vihsne) b. Bars vm. II. 1648. 273.
- Világosvár, vár I. 1331. 31.
- Ville (Vylle) p. Mosony vm. I. 1526. 602, 603.
- Vilmos (? Villermus) sceleni nemes I. 1303. 11. ~, pécsi püspök és titkos kancellár I. 1303. 12; 1362. 58; 1366. 62; 1368. 69.
- Vincze; István mester, soproni polgár fia I. 1326. 24. ~ (Wýncze) Kelemen püspöki j. b. I. 1524. 590. ~ (Wýncze) Mihály kéthelyi j. b. I. 1512. 522.
- Visegrád (Wyssegrad, Wissegrad, Wyssegrad, Wysegrad) I. 1326. 21; 1331. 31; 1339. 31, 32; 1356. 45; 1362. 58; 1366. 62, 63; 1368. 66, 67, 69, 70; 1380.

- 83; 1381. 88, 89; 1383. 95; 1388. 102, 1391, 104, 105, 106; 1396. 110, 111; 1399. 115; 1468. 344, 345; 1472. 378, 380, 381. II. 1542. 129; 1339. 330; 1373. 334, 335; 1389. 339, 340; 1390. 341; 1395. 342; 1397. 343; 1400. 343; 1413. 346.
- Visi (de Wýs) Miklós h. r. I. 1445. 227.
- Visnye (Wýsnýe) b. Somogy vm. I. 1443. 210; 1445. 216. ~ (Visne) b. Bars vm. II. 1648. 276.
- Visnyei (de Wýsnýe) László, János fia I. 1445. 219.
- Vissicze (Vysseche) b. Pozsega vm. I. 1514. 544.
- Visnyó (Wysnye) b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
- Vitai (de Wytha) Bartha h. r. I. 1468. 341. ~ György h. r. I. 1468. 341.
- Vitézi (Wýthezý) p. Mosony vm. I. 1526. 602, 603.
- Vitha (Wyth.-a) vár Somogy vm. I. 1525. 596, 597.
- Vitám (Wytham) b. Fejér vm. II. 1532. 52; 1534. 77, 78, 79, 80; 1536. 85, 86, 88.
- Vitus fia János I. 1447. 253.
- Vízkelet (Wyzkeleth) via I. 1399. 117.
- Vízkeleti (de Wýzkeleth) András h. r. I. 1399. 115. ~ De-meter I. 1450. 274. ~ István h. r. I. 1399. 115. ~ Sándor h. r. I. 1399. 115.
- Vlacz (de Vlacz) Privardus, Bereg vm. követe I. 1447. 252.
- Vokanovcz (Wokanowcz) b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520.
- Vozei (de Woze) Jenselinus, Benedek fia I. 1383. 92, 93, 94.
- Voznicza (Woznicza) b. Bars vm. II. 1648. 273, 276.
- Vracs (Wrach) Benedek püspöki jb. I. 1524. 590.
- Vracs (Wracz) Domokos I. 1466. 317. ~ Mihály, Domokos fia I. 1466. 317. ~ Tamás, Domokos fia I. 1466. 317.
- Vracsa (Wracha) Kelemen kocsi jb. I. 1512. 522.
- Wsaii (de Wsa) László h. r. I. 1468. 341.
- Vynthe fia János nagybaráti jb. II. 1420. 350.
- Vysseche I. Vissicze.
- Vztha I. Uszka.
- (A **W**-s nevek részben az **U**-nál és **V**-nél vannak felvéve.)
- Walowlyai (de Walowlýa) János h. r. I. 1495. 484.
- Warkonyi I. Várkonyi.
- Wassaroswth II. 1528. 9.
- Werbóczy (de Werbewcz, Werbewtz, Werbeocz) István mester személynök I. 1517. 554; 1518. 262. ~ kancellár II. 1530. 26, 27; 1531. 42, 46; 1536. 82, 83.
- Wiener Boldizsár szentgyörgyi polgár II. 1552. 180.
- Wildi (de Wild) Imre II. 1332. 328, 329.
- Wlasum Domokos fia Mihály II. 1332. 328, 329.
- Wnyani pap: Ambrus I. 1481. 428.
- Wod Benedek lipótfalvi jb. I. 1489. 461.
- Wok Illés kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Wyttjai (de Wytthya) László újvári nemes I. 1445. 218.
- Zabadi I. Szabadi.
- Zabadrew I. Szabadrév.
- Zabari (de Zabar) András I. 1445. 219. ~ ~ Miklós I. 1445. 219.
- Zabasi (de Zabas) István, a fejérvári keresztesek konventjének tagja I. 1512. 524.
- Zablatya (Zablatýa, Zablathya) b. Valkó vm. I. 1443. 211; 1445. 217; 1446. 240, 241; 1471. 365.
- Zabo I. Szabó.
- Zachur I. Szacsur.
- Zágráb vármegye II. 1492. 380.
- Zagrabacz (Zagrabach, Zagrebache) b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477;

1500. 491; 1509. 513; 1511. 520; 1513. 531.
- Zágrábi káptalan I. 1507. 508.
- Zagyvafő (Zagywafew) I. 1463. 301, 302.
- Zajta (Zaytha) b. Szatmár vm. 1490. 378.
- Zaak I. Szák.
- Zákány Péter h. r. II. 1658. 301.
- Zakchy Ferencz, a fejevári káptalan dékánja I. 1504. 500.
- Zala vármegye. I. 1447. 244, 245; 1468. 340, 341; 1514. 537, 540.
- Zalai I. Szalai.
- Zalánczi (de Zalancz) János. Bács vm. követe I. 1447. 252.
- Zaladobron (Zaladobrun) b. Zala vm. II. 1332. 328, 329.
- Zalan Lőrincz kisbaráti jb. I. 1453. 279.
- Zalánta (Zalanta) I. Szalánta.
- Zalavári (de Zalawar) András, a pannonhalmi konvent tagja I. 1518. 556. ~ ~ György, a pannonhalmi konvent tagja I. 1518. 556.
- Zalavári konvent I. 1358. 54, 55; 1400. 118; 1447. 145, 246. 1514. 533.
- Zalmaterchi (de Zalmaterch) György lázadó I. 1441. 203, 204.
- Zaloch ispán I. 1405. 127.
- Zamaros János somogyi nemes II. 1528. 8.
- Zambo Albert királyföldi jb. I. 1466. 318. ~ Barnabás vámos I. 1524. 590. ~ Benedek darnai jb. I. 1456. 286. ~ ~ János darnai jb. II. 1542. 119. ~ Máté darnai jb. I. 1489. 460. II. 1542. 119. ~ ~ Pál bodaki jb. I. 1456. 286. ~ Tamás bodaki jb. 1456. 286.
- Zámoly (Zamoly, Zamol, Zalmol) b. Győr vm. I. 1443. 210. 1471. 363; 1476. 400; 1477. 406, 412; 1478. 416; 1482. 429, 437; 1483. 443; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1509. 512, 513; 1511. 520; 1513. 531; 1521. 573. II. 1542. 126; 1543. 142; 1548. 164, 167; 1658. 301.
- Zámolyi (de Zamul, Zamol) András deák I. 1382. 90. ~ ~ Ilona, Csonka Orbán neje I. 1479. 421, 422. ~ László I. 1479. 421. ~ László, Miklós fia I. 1479. 421. ~ Mihály II. 1542. 126, 127, 130. ~ Péter, László fia I. 1479. 421.
- Zámor (Zamar) b. Pest vm. I. 1481. 426.
- Zamwth I. Szamut.
- Zán-i (Zaan) plebánia, győri egyházmegye I. 1470. 358.
- Zana I. Szana.
- Zanchaly Ferencz, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
- Zani (de Zan) Mihály győri kanonok I. 1512. 527.
- Zanthay Boldizsár II. 1513. 394.
- Zantho I. Szantó.
- Záp (Zap), Zaph) b. Győr vm. I. 1418. 153; 1466. 318; 1469. 356; 1478. 415; 1482. 440, 441; 1521. 573.
- Zapi Bálint (de Zap, Zop, Zooph) h. r. I. 1469. 355, 356; 1471. 370, 371, 373; 1474. 390, 391; 1478. 415, 418. ~ Fülöp h. r. I. 1469. 355, 356; 1471. 370, 372; 1474. 390; 1479. 423. ~ György, János fia h. r. I. 1381. 84, 88; 1479. 423. ~ ~ Jakab ladaméri jb. I. 1474. 391.
- Zápi János fia György I. o.
- Zápi Harcsa (Harcha de Zap) Antal, Pál fia h. r. I. 1465. 310. ~ ~ Pál, János fia zápi jb. I. 1418. 152.
- Zapolyai I. Szapolyai.
- Zár (Zaar) b. Fejér vm. II. 1536. 85, 86, 91; 1537. 93.
- Zárai érsekség I. 1406. 141, 143.
- Zaránd vármegye I. 1447. 252.
- Zarazpataka fluvius I. 1303. 11.
- Zarkaberky I. Szarkaberky.
- Zarkazeke I. Sarkaköze.
- Zarkazelew (Szarkaszóló) terra arabilis II. 1528. 9.
- Zarnócza (Zarnocza) b. Bars vm. II. 1648. 276.
- Zarwasd I. Szarvasd.

- Zaytha I. Zajtha.
 Zaz I. Szász.
 Zazý I. Szászi.
 Zewke I. Szöke.
 Zedlýchke I. Szedlicske.
 Zekel I. Székely.
 Zekellw-i János h. r. I. 1437. 184.
 Zel Máté császári j b. I. 1512. 522.
 Zela b. Nyitra vm. II. 1568. 193.
 Zelcze (Zelcza) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1491. 468, 470; 1492. 474, 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
 Zeleber (Zeuber) p. Győr vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491.
 Zelen b. I. 1437. 185.
 Zelenpataka folyó neve I. 1303. 11.
 Zeles I. Szeles.
 Zeleseni (de Zelesen) Simon neje Berényi Dorottya I. 1469. 349.
 Zelke b. Győr vm. I. 1521. 573. II. 1548. 164.
 Zella b. Pozsega vm. I. 1509. 511, 513.
 Zelna b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1491. 468, 470; 1492. 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 531.
 Zelnacz (Zelnocz, Zelnathacz) b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216; 1509. 511, 512.
 Zelnathaczi (de Zelnathacz) György I. 1445. 219. ~ Miklós I. 1445. 219.
 Zelnavári (de Zelnawar) Byczke István I. 1447. 251.
 Zelnýkowitz Antal I. 1492. 478.
 Zeli (Seli) b. Pozsony vm. I. 1456. 287; 1486. 448. II. 1548. 164, 167; 1658. 299, 302.
 Zely Balázs I. 1472. 377. ~ István I. 1472. 377. ~ Jakab I. 1472. 377. ~ János I. 1472. 377. ~ Lőrincz Pál I. 1472. 377. ~ Lukács darnai j b. II. 1543. 137. ~ Miklós I. 1472. 377. ~ Pál I. Lőrincz. ~ Péter I. 1472. 377. ~ Tamás darnai j b. II. 1543. 137.
 Zeniche I. Szencse.
 Zemenei (de Zemene) Chykus Gáspár I. 1394. 109. ~ Péter, Miklós fia I. 1394. 109.
 Zemerei I. Szemerei.
 Zemplén vármegye I. 1447. 251; 1500. 494.
 Zencze b. Zemplén vm. I. 1500. 494.
 Zenczei (de Zenche) Domokos I. 1445. 218. ~ ~ Tamás I. 1445. 218.
 Zeni (Zený) András királyföldi j b. I. 1466. 318.
 Zenygethew Mátyás nagybaráti nemes I. 1420. 351.
 Zend, Zenth I. Szend.
 Zendi János kocsi j b. I. 1512. 523.
 Zentagothai I. Szentágotai.
 Zenthelzebeth-i I. Szentersébeti.
 Zenthbe János h. r. II. 1537. 99.
 Zenthe I. Sente.
 Zenthmýhalwz földrész I. 1399. 188.
 Zenthwýd I. Szentvid.
 Zepsý I. Szepsi.
 Zerdahel I. Szerdahely.
 Zergowdol b. Pozsega vm. I. 1509. 511.
 Zerki Jakab h. r. I. 1284(?). 10.
 Zetke (Zeethke) b. Baranya vm. I. 1467. 321.
 Zeudi Lőrincz nagybodaki esküdt II. 1591. 207.
 Zewch Máté I. Szócs.
 Zewne b. Győr vm. I. 1407. 145.
 Zicsi (Zýchý) Bernát II. 1569. 199. ~ János II. 1569. 199. ~ (de Zých) Zsigmond, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
 Ziget I. Sziget.
 Zil I. Szil.
 Zilasi I. Szilasi.
 Zilwas I. Szilvás.
 Zimai (Zýmay) Mihály, Héderváry Ferencz főemberszolgája I. 1517. 554.
 Zoa b. a Duna mentén I. 1231. 1.
 Zob, Zobi I. Szob, Szobi.
 Zobonyai (de Zobonya) János, Nyitra vm. követe I. 1447. 253.
 Zobotýstia b. Nyitra vm. II. 1569. 198.

- Zokol vagy Zokolendred b. Tolna vm. I. 1443. 209; 1482. 434; 1491. 467; 1492. 476; 1500. 491; 1513. 530. II. 1530. 21, 22, 23, 25; 1543. 150; 1455. 284.
- Zokolendréd (de Zokolendred) Antal I. 1445. 234. I. Mihály. ~ Domonkos I. 1445. 234. ~ Mihály, Antal fia I. 1445. 234. ~ Péter, Dezső fia I. 1455. 284.
- Zokoli (de Zokol) Kiss (Kýss) Péter II. 1529. 19. ~ ~ Rudas Tamás I. 1445. 234.
- Zolnok I. Szolnok.
- Zombori (de Zombor) Bálint h. r. I. 1446. 240. ~ István h. r. I. 1446. 240. ~ Lippay Gáspár, Bars vm. főispánja II. 1650. 281, 282, 283, 284.
- Zomor Miklós, János fia I. 1429. 170.
- Zonuk b. Tolna vm. I. 1327. 26.
- Zopa Péter, Somogy vm. követe I. 1447. 251.
- Zophi (de Zoph) György h. r. I. 1420. 161. ~ Jakab h. r. I. 1420. 161, 162. ~ János h. r. I. 1420. 161. ~ Mihály h. r. I. 1420. 161. ~ Pál h. r. I. 1420. 161.
- Zorakovecz b. Orbász vm. I. 1514. 544.
- Zorndorf (Czondorff) I. 1524. 588, 589.
- Ztremenýk b. Pozsega vm. I. 1443. 211; 1445. 216.
- Zthwbýcza vár Pozsega vm.(?) I. 1507. 508. II. 1531. 42.
- Ztrumenýk (Zthrwmenyk, Zthrumennik) b. Pozsega vm. I. 1491. 468, 470; 1492. 474, 477; 1500. 491; 1511. 520; 1513. 530; 1514. 543.
- Zuhi Demeter I. 1505. 502. ~ (Zwhi) Imre I. 1505. 502.
- Zupkó b. Bars vm. II. 1648. 273, 276.
- Zwhi l. Zuhí.
- Zy- l. Zi- és Szi-.
- Zymani (de Zyman) János I. 1445. 218.
- Zsigárd (Sygarth) b. Nyitra vm. I. 1508. 510.
- Zsigmond császár-király(1387 — 1437) I. 1387. 99, 100; 1391. 104; 1396. 110; 1399. 111, 114; 1403. 119, 121; 1404. 122; 1405. 124, 126; 1406. 137; 1407. 145; 1415. 147, 148; 1417. 152; 1418. 152, 155; 1419. 157, 158, 159; 1420. 160; 1421. 163, 164; 1423. 168; 1429. 170; 1430. 171; 1432. 174; 1433. 175, 177; 1437. 180, 182; 1439. 192; 1440. 201, 202; 1445. 225, 226; 1455. 284; 1467. 324, 328. ~ pécsi püspök II. 1490. 378. ~ szegszárdi apát I. 1447. 251.

SAJTÓHIBÁK.¹

- I. k. 2. l. alsó sorában hiányzik a kezdet : Pousa comes és.
- I. k. 5. l. » » termium helyett : terminum.
- I. k. 28. l. 3-ik sorban Bodok helyett : Bodak.
- I. k. 34. l. 41. sz. 2. sorban Kerches helyett : Kerekes.
- I. k. 64. l. 67. sz. 1. és 2. sora így : Miklós fiának, Miklósnak a királyné
főajtónállómesterének kérésére
- I. k. 90. l. 86. sz. 1. sorban szeptember helyett : november.
- I. k. 97. l. 90. sz. 1. sorban 18. helyett : 21.
- I. k. 102. l. 94. sz. bazakruzi. értsd : basaközi.
- I. k. 124. l. 113. sz. 3. sorban Széchy Pál helyett : Miklós.
- I. k. 127. l. alsó sorában Raphani* helyett : Kaphani.
- I. k. 151. l. 127. sz. végéhez : M. O. D. L. 10583.
- I. k. 154. l. 22. sorban helyesen : Chythwand.
- I. k. 167. l. 140 sz. végére : M. O. D. L. 11281. és 11282.
- I. k. 206. l. 6. sorban Kőkút helyett : Hőkút.
- I. k. 259. l. 195. sz. végére : M. O. D. L. 14121.
- I. k. 286. l. 14. sorban helyesen : Sawol.
- I. k. 309. l. 243. sz. végéhez : M. O. D. L. 16150.
- I. k. 385. l. 291. sz. 2. sorban helyesen : Királyföld.
- I. k. 413. l. 308. sz. 2. sor végén : birtokának felét.
- I. k. 446. l. alulról 2. sorban helyesen : Barsiensi.
- I. k. 509. l. 363. sz. 3. sorban helyesen : Gercsen.
- I. k. 535. l. 373. sz. 3. sorban helyesen : kedhelyi.
- I. k. 545. l. 16. sorban helyesen : prediis.
- I. k. 556. l. 2. sorban helyesen : Mátyás.
- I. k. 575. l. 7. sorban helyesen : Imrefy.
- I. k. 575. l. 13. sorban helyesen : Michael.
- I. k. 600. l. 145. sz. helyett : 415.
- II. k. 20. l. 6. sorban helyesen : 112. sz.
- II. k. 157. l. alulról a 14. sorban helyesen : kapott.
- II. k. 305 l. 279. sz. 1. sorban helyesen : scopi-i.
- II. k. 329. l. 307. sz. 2. sorban Dezső helyett : Dénes.

¹ Csak azokat sorolom fel, amelyek az értelemlre zavaróak avagy lényegesebbek.

SAJTÓHIRS

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

Részlet-térképek a Héderváry-család oklevéltárához.

1. Nemzetségi és nőági birtokok.

2. Vasmegyei javak. — 3. Somogymegyei birtokok.

4. Ozorai és tamási uradalmak.

